

CRISTEA SANDU TIMOC

POVEŞTI POPULARE ROMÂNEŞTI

EDITURA MINERVA

Bucureşti, 1988

INTRODUCERE

Cine pătrunde în universul fastuos și facinant al basmului popular românesc, este surprins și incitat să descopere lumile de frumuseți ale graiului și imaginării strălucite a poporului român, florile spiritului, ale sensibilității și înțelepciunii multimilenarului neam românesc, unele dintre cele mai originale și specifice întruchipări artistice ale geniului său creator. Cărtea de față este — cu toată modestia pe care se cade să o manifest, în calitatea mea de culegător — o nouă revelație și atestare a geniului spiritual inepuizabil, al poporului român, înșătișind talentul său povestitor și arta sa narrativă în admirabile și semnificative ipostaze și creații. Prin marca bogătie și varietate a temelor și motivelor poveștilor populare prezente în această carte, provenind dintr-o străveche și înzestrată zonă etnofolclorică, de la râmul sud-dunărean al neamului românesc, al românilor din Timoc, o distinctă vatră a României orientale, spiritualitatea populară românească ni se dezvăluie în noi filoane și cristalizări estetice și morale.

Înscriindu-se în primul rînd în sfera imaginariului artistic românesc, a concepțiilor și vizionii artistice specifice neamului românesc, prin substanță spirituală și morală, ca și prin modalitatea de a povesti, basmul românesc din această colecție poartă și marca influențelor străine, a infilaților motivelor narrative balcanice, îndeosebi al folclorului sudslav, aparținând sîrbilor și bulgarilor, alături de care români din Timoc și-au dus existența.

Volumul *Povești populare românești* este o carte reprezentativă și expresivă a tuturor genurilor și speciilor prozei populare românești, prezentîndu-le într-o proporție echilibrată, corespunzător ponderei pe care o au în realitatea folclorică general românească, în această privință florilegul de față rezistînd comparației, prin multitudinea motivelor și arta de a le îmbina, cu două dintre colecțiile fundamentale ale basmului românesc: culegerea *Legende sau basmele românilor* a lui Petre Ispirescu și *Antologie de proză populară epică* a lui Ovidiu Bîrlea.

Era parcă de așteptat, de prevăzut că o zonă etnofolclorică aşa de prodigioasă cum este aceasta — pe care o cercetăm, în care eposul popular, cîntecul epic a avut o nestînsă vitalitate și a cunoscut o înflorire maximă, în confluență cu balada celorlalte popoare balcanice, ca și epica populară în proză să exceleze. Și într-adevăr, vigurosului talent epic al rapsodului popular din Timoc îi corespunde o rară artă de a nara a povestitorului popular. Dacă balada fantastică are o însemnată pondere în eposul popular al românilor din sudul Dunării, asupra căreia și-a pus pecetea, în cadrul prozei populare din această zonă, basmul fantastic, care cunoaște cele mai variate întruchipări, excedează în primul rînd, imprimîndu-și eficia specifică.

Este momentul să amintim definiția revelatoare pe care o formulează G. Călinescu pentru basmul popular:

• Basmul e un gen vast, depășind cu mult romanul, fiind mitologie, etică, știință, observație morală etc. Caracteristica lui este că eroii nu sunt numai oameni, ci și anume ființe hîmeric, animale. Și fabulele vorbesc de animale, dar acestea sint simple măști pentru felurite tipuri de indivizi. Ființele neomenești din basm au psihologia și sociologia lor misterioasă. Ele comunică

cu omul, dar nu sunt oameni. Cind dintr-o naratiune lipsesc acești eroi himericici, **n-avem** de-a face cu un basm¹.

Basmul fiind — după expresia aceluiași G. Călinescu — « o oglindire în orice caz a vieții în moduri fabuloase » — și din această nouă carte de povești populare românești se poate revela existența, universul spiritual și moral al poporului român, atitudinea și reacția sa în fața vieții și istoriei, năzuințele și aspirațiile sale, reflectiile și expresiile sale favorite, structurile și modalitățile artei sale narrative.

O mai cuprinzitoare definiție, a bogăției de semnificații și ipostaze compoziționale a basmului popular, așa cum se infățișează în această carte, găsim la Ovidiu Birlea:

« Basmul este o naratiune puternic schematizată, dar verosimilă, în care protagonistul uman inviază toate piedicile și este răsplătit la urmă prin cîștigarea tronului împăratesc sau prin îmoogățire. Verosimilitatea caracterizează atât basmul nuvelistic, cit și cel fantastic, decit că are alte coordonate. Apoteoză eroului din final este atât de caracteristică, incit acolo unde lipsește, naratiunea își pierde profilul de basm, devenind o specie mixtă, basm-legendă, chiar dacă peripețiile se desfășoară întocmai după canonul basmului. Lipsa acelui *happy ending* e semnul cel mai vizibil că varianta respectivă reprezintă o abatere, de cele mai multe ori un fenomen singular în ansamblul variantelor tipului... În opoziție cu legenda, basmul este o naratiune optimistă care insuflă ascultătorilor vigoare și incredere în viață. În ciuda traiului lor zbuciumat, avind a înfrunta atîtea calamități și a îndura spolierele atitor exploataitori din lăuntrul și din afara granitelor, păturile populare nu și-au pierdut nădejdile într-un viitor mai luminos pe care îl-au dorit mereu, transmisind visul generațiilor următoare. Mobilul care a generat basmul ca specie literară a fost tocmai tendința de a arăta cum trebuie să fie orinduită viața pe pămînt după jaloane drepte, cel bun fiind răsplătit, iar cel rău pedepsit în chip exemplar, morala ce se desprinde din toate basmele ilustrează cea mai generală normă etică: binele învinge întotdeauna răul. Spre ilustrare, basmul tratează conflictele cele mai frecvente în societatea umană din toate timpurile. Cel mai pregnant oglindeste această trăsătură basmul fantastic. În ciuda sceneriei sale cu atîtea elemente miraculoase, adesea derutante, basmul fantastic reflectă problemele mari ale societății, cu vechime multimileniară, pe care le-a amalgamat în conturul unei lumi ideale, lipsită de orice metehne. Acțiunea din basme are intindere biografică, dar spre deosebire de epopee și roman, eroul e urmărit numai pînă la nuntă, care de obicei coincide și cu obținerea tronului, reprezentind deci punctul culminant nu numai al acțiunii din basm, ci și apogeul ce se poate închipui în viața unui om »².

Dacă așa cum arăta G. Călinescu, basmul este o creație literară de o mare complexitate și de o mare inărcitură de simboluri și semnificații, totodată povestea populară este, așa cum sublinia Ovidiu Birlea, un receptacol și o oglindă a visurilor și năzuințelor poporului, din care se pot reconstituî filozofia, morala și idealul sau de frumusețe, existența sa reală și fapturile închipuirii sale originale. Avusese perfectă dreptate primul exeget monografic al basmului românesc, Lazar Șâineanu, arătînd specificul național pe care îl exprimă mitologia fascărui popor, așa cum poate fi ea refăcută din poveștile poporului:

« Ființele mitice din poveștile populare, deși pretutindenea fundamentalul, aceleasi, imbracă însă o formă particulară și variată, după diversele grupuri etnice. Alătura cu *zmeii* și *balaurii* în vecinăță luptă cu elementele bune, apar *fetii-frumoși* și *Ileana Cosânzeana*, apoi *zinile* și diferitele lor manifestații bune sau rele (Telele, Rusalii, Vilva, Mama-Pădurei), uriași și pitici (Strimbă-Lemne, Sfârmi-Piatră, Statu-Palmă), monștri de diferite categorii (ca Jumătate-de-Om) și întregul acel complex de personificări ale fenomenelor luminoase (Soare, Luceafăr, Zorilă) sau intunecoase

¹ G. Călinescu, *Arta literară în folclor*. Apud: *Frumosul românesc în concepția și vizionarea poporului*, 1977, p. 315.

² Ovidiu Birlea, *Mică encyclopedie a poveștilor românești*. Apud: *Frumosul românesc în concepția și vizionarea poporului*, 1977, p. 233-256.

(Miazănoapte, Murgilă) și chiar ale unor abstracțiuni (Ursitoarele, Norocul, Moartea), care îi constituie fondul mitologilor poporale »³

Provenind dintr-o zonă marginală a graiului romanesc, care totuși constituie punctea de legătură dintre dialectul dacoromân și cel macedoromân, spiritualitatea populară a românovlávorilor din sudul Dunării fiind una dintre cele mai păstrătoare de motive mitice străvechi, a avut în același timp rolul de a vehicula continuu subiectele și temele folclorice dintre nord și sud, între diferite graiuri și popoare.

Dacă cineva și-ar exprima dorința să cunoască basmul popular românesc și ar citi mai întii această carte, și-ar face o imagine cvasicompletă despre tipurile cele mai productive, mai caracteristice și mai răspândite ale poveștilor populare românești, care circulă mai frecvent, atât pe plan intern cât și pe plan internațional. O simplă trecere în revistă a principalelor tipuri de basme, cu episoadele și motivele lor caracteristice, din această colecție ar fi în măsură să convingă de acest lucru. Să purcedem la această sumară analiză tipologică cu basmul fantastic, cu care se deschide colecția, în cadrul cărei categorii sunt selecționate unele dintre cele mai tipice și incheiate narării populare. Astfel, primul tip al *Basmului propriu-zis*, tipul A. Th. 300, cuprinzând episodul cu omorirea balaurului stăpinitor al unei fintini, fiind unul dintre cele mai frecvente în poveștile românești — după cum arată Ovidiu Birlea în notele *Antologiei* sale — și care de obicei se combină cu alte tipuri, precum A. Th. 301, 302, 303, 304, 315, 318, 326, 327 etc. il întîlnim în basmul *Iovan Iorgovan*, din colecția noastră (pe aceeași temă ca și balada cu același titlu), combinat cu tipul A. Th. 301. Episodul luptei voinicului cu zmeii, din cadrul tipului A. Th. 301 apare în primul basm al colecției noastre, *Patru Făt-Frumos*, precum și în povestea *Fiul vacii*. În combinație cu alte motive, episodul omoririi balaurului din cadrul tipului A. Th. 300 poate fi găsit, de asemenea, în basmele timocene *Muma Pădurii*, *Robinson și Peștișorul rosu*, ultimul cuprinzând și episodul cu frații gemeni născuți în mod miraculos, motiv cunoscut în toată țara, din cadrul tipului A. Th. 303. De altfel, motivul nașterii miraculoase se întrețese cu alte motive și în cadrul basmelor *Petrișor cel iubit* și *Impăratul cu doi feciori*. Tipul A. Th. 306, pe motivul fetelor impăratului care rup la joc încălțămintea în fiecare noapte, este întîlnit în basmul *Floarea grădinărilui*, fiind cunoscut și răspândit în toată țara, în forma sa clasică, fiind povestit de Petre Ispirescu în *Cele 12 fete de impărat și palatul cel fermecat*, tip frecvent în toată Europa. Tipul A. Th. 315, pe tema mamei trădătoare, este întîlnit în două din povestile colecției noastre: *Povestea lui Pipărăș Patru și Cerbul fermecat*. Tipul A. Th. 325 pe motivul copilului cedat diavolului, care îl învăță « magia automorfозărilor în felurite animale și obiecte » (O. Birlea, *Antologie*) este întîlnit în colecția noastră în basmul *Oj!* În *Antologia* lui Ov. Birlea, varianta se cheamă *Băiatu la școală diavolului*. Basmul, originar din India, este destul de răspândit la noi și se întâlnește frecvent în toată Europa.

Narăriunea *Poveste de o muiere cu un om*, precum și *Moartea-nașe*, ambele din colecția noastră, se incadrează în tipul A. Th. 332, pe motivul nașului (Sfântul Arhanghel Mihail, Moartea, Dumnezeu) care își ajută fiul să se îmbogățească, sau care îi amintă luarea vieții — fiind unul dintre tipurile cele mai răspândite la noi și în Europa, în genere.

Narăriunea *Geamficia și cei nouă frați*, încadrindu-se în tipul A. Th. 365 E, pe motivul *Lenore*, pe aceeași temă ca și cintecul epic, este unul dintre cele mai productive și răspândite tipuri pe plan național și european.

Basmul *Copilul născut cu carte-a-n mină*, din colecția noastră, este o variantă frumoasă povestită a basmului din colecția lui Petre Ispirescu, *Legende sau basmele românilor*, intitulat *Voinicul cel cu carte-a în mină născut*, despre care cercetătorul C. Bârbulescu arată: « Basmul *Voinicul cel cu carte-a în mină...* face parte dintr-un grup de basme în care este vorba despre eroismul unui tinăr care a rezistat în trei rinduri la niște încercări foarte grele și a salvat o prințesă din puterea unui farmec (Tip A. Th. 401), contaminat adeseori cu alt basm asemănător despre tinărul soț care, călcind o interdicție, și-a pierdut soția pe care a trebuit să o caute înfruntind multe greutăți

³ Lazar Șăineanu, *Basmele române*, 1978, p. 33.

(Tip A. Th. 400). În folclorul internațional aceste basme sunt foarte cunoscute și răspindite — amestecate între ele, combinate cu alte tipuri din pricina afinității unor motive. În folclorul românesc am întîlnit pînă acum 20 de variante din întregul grup, între care cinci variante sunt foarte asemănătoare cu basmul povestit de Petre Ispirescu (Tip 401 B*), dintre acestea cca mai veche variantă fiind culeasă de F. Obert înainte de 1856*.

Basmul *Brouasca-Roasca*, din colecția noastră, reprezintă narațiunea în proză pe același motiv ca și cîntecul epic, cu același titlu, din primul nostru volum de folclor: *Poezii populare de la români din Valea Timocului*. 1943, balada fiind colecționată de la cel mai talentat rapsod popu ar timocean, Sima Prunaru. Povestea *Brouasca-Roasca* se încadrează în tipul A. Th. 402, pe motivul soției-animal, reprezentind o variantă a poveștii lui P. Ispirescu, *Brouasca testoasă cea termecată*. În lucrarea lui Lazar Șâineanu, *Basmele românilor*, 1895, această poveste se încadrează în Secțiunea I *Povești mitico-fantastice*, la cap. I *Ciclul păsărilor sau om-animal*, B. Tipul *Melusina*.

Basmul *Flica florilor*, din aceasă colecție, pe tema substituirii soției împăratului de către o soră vitregă (verișoară) a sa, încadrîndu-se în tipul 402, este aşa cum arată Ov. Birlea, în notele *Antologiei* sale, unul dintre cele mai răspindite la noi, fiind atestat în toate provinciile în peste 80 variante.

Povestea *Cele trei roade de aur*, d.n acest volum, este o variantă povestită foarte simplu și succint, a poveștii lui P. Ispirescu, *Cele trei rodii aurite*, încadrîndu-se în tipul A. Th. 408, fiind atestată îndeosebi în sudul țării, cunoscută și sub titlul *Fata din Dafin*.

Unul dintre tipurile cele mai productive și mai frecvente și anume tipul A. Th. 425, pe motivul căutării «soțului pierdut» sau a «soțului monstruos» este prezent și în colecția noastră în trei variante: *Povestea cu porcară*, *Dovletele și Dinu Făt-Frumos*. De asemenea și în colecția lui P. Ispirescu se găsesc trei variante ale acestui basm: *Porcul cel fermecat*, *Dovleacul cel nădrăvan și Făt-Frumos și fata neguțătorului*. În lucrarea lui L. Șâineanu basmul este clasificat la primul tip A. Tipul bărbat-animal sau *Amor și Psyche*. Cităm din comentariul lui C. Bărbulescu* la acest tip de poveste:

* Basmul *Porcul cel fermecat*, ascultat de povestitor (P. Ispirescu, n.n.) în copilărie de la mama sa, și publicat în *Columna lui Traian* în anul 1876, cu cîteva săptămîni mai înainte de a-și publica Ion Creangă *Povestea porcului* în revista *Convorbiri literare*, face parte dintr-un ciclu de basme cu o mare răspindire la popoarele europene, fiind semnalat și la alte cîteva popoare în Orientul Apropiat, India, în Canada, La Zuni în Noul Mexic sau în Jamaïca. Vechimea basmului pare să fie foarte mare, deoarece o variantă literară a lui se găsește inclusă în lucrarea lui Apuleius, *Măgarul de aur*, scrisă în secolul al II-lea al erei noastre. Specialiștii i-au acordat o atenție mai deosebită, din pricina asemănării sale cu legenda lui *Cupidon și Psyche*, făcînd studii întinse asupra a peste o mie de variante culese din folclorul a 62 de popoare din toată lumea. În folclorul românesc sunt cunoscute pînă acum 52 de variante tipărite și 10 variante culese pe bandă de magnetofon în ultimii ani.

Unul din basmele cele mai închegate, mai dezvoltate și mai frumos narate din colecția noastră, care se încadrează în tipul A. Th. 465 A, pe motivul soțului invidiat și persecutat pentru soția frumoasă, este basmul *Andrei*. Tipul A. Th. 480, cuprînd în colecția noastră 3 variante ale basmului despre fata babei și fata moșneagului, apărut în formă clasică, la P. Ispirescu și I. Creangă, este des întîlnit în circulația vie și cules pînă în zilele noastre din toată țara.

Tipul A. Th. 510 al Cenușeresei, persecutată de mama vitregă, combinat cu tipul A. Th. 511, pe motivul mamei metamorfozate în vacă nădrăvană și care își ajută fata persecutată, le găsim și în două din poveștile colecției noastre: *Pipilcuța și Vacă neagră*. Tipul acesta de basm este unul dintre cele mai cunoscute și răspindite la noi, ca și la toate popoarele. La P. Ispirescu sunt două povești pe aceeași temă: *Zina munților și Găindreasa*. În lucrarea sa *Basmele române* L. Șâineanu remarcase de aproape acum un secol popularitatea și marea frecvență a basmului:

* C. Bărbulescu, *Introducere la Petre Ispirescu, Opere*, I, 1979, p. LXI—LXII.

* Ibidem, p. LXI—LXII.

• Cenușereasa e unul din basmele cele mai populare și în toate colecțiunile se află reprezentat acel exemplar de copilă blindă, supusă, prigoniță și înjosită, dar căreia îi este rezervat un splendid viitor. La diferitele popoare acest ideal al inocenței și frumuseței poartă un nume derivat de la vorba « cenușă », după fața-i minjită și mai ales după ocupătunea-i înjositoare (ea spală vasele și curăță vatra), la care e condamnată de mama-i vitregă sau și (în basmele străine) și de surori învidioase. La italieni Cenușereasa se numește *Cenerentola*, la francezi *Cendrillon*, la spanioli *Cenicienta* și *Ventafocas* (« Suflă-n foc »); la grecii moderni Σαυράχουσσούλου (« Balegă-samar »). La popoarele slave Cenușereasa e asemenea reprezentată printr-un derivat din *pepeli cenușă* (sîrb. *Pepeliuga*, cf. *Pipeluța*), ca și la cele germanice: *Aschenbrodel*, *Aschenputtel*, *Cinderella* etc. Trăsătura caracteristică a acestui tip e pantoful sau condurul, care revelează adevarata mindrețe a eroinei, mult timp ascunsă sub un exterior respingător •⁶.

În aceeași lucrare, L. Săineanu descrie tipul sîrbesc al *Cenușeresei*, care într-adevăr seamănă cu cele două variante din colecția noastră, după cum va putea oricine face comparația, problema împătumutului sau a influenței de la un popor la altul răminind deschisă, de rezolvat poate într-o cercetare monografică viitoare:

• Varianta sirbească cu același nume conține o introducere — vaca năzdrăvană — care se rapoartă la tipul precedent, și pe care o intilnim și în unele versiuni românești de mai la vale. Mama vitregă dînd fetei să toarcă o întreagă traistă de lină, vaca o ia în gură și mestecind-o, firul ieșea tors din ureche. Apoi mama vitregă poruncește să-o tăie, vaca sfătuiește pe fată (ca și într-o poveste rusească de mai sus) să nu mânince din carneia-i, ci să stringă oasele și să le înmorminteze sub o piatră. Într-o duminică, mama vitregă, înainte de a merge cu fata ei la biserică, vîrsă în toată casa o strachină mare de mei și o amenință cu moartea, de nu-l va culege pînă la întoarcere. Ducindu-se la mormintul vacei, Cenușereasa găsi o ladă deschisă plină cu hainele cele mai scumpe și deasupra-i *două porumbițe albe*, cari o povătuiră să se îmbrace cu una din ele și să meargă la biserică, iar ele vor culege meiu. Așa se arăta ea în trei rînduri și cea din urmă oară pierdu *pantoful drept*. Pornind din casă în casă să-l cerce, feciorul de împărat ajunse și la casa mamei vitrege și, nebrodindu-se în picioarele fetei sale, o întrebă dacă se mai află cineva în casă și ea răgădui. Atunci cocoșul, zburind pe albia pe care mama vitregă o ascunsese pe Cenușereasă, strigă: « Kikiriki ! Fata sub albie e virită aici ! » Pantoful i se potriu în piciorul drept și feciorul de împărat o luă de soție •.

Tipul A. Th. 510 B, pe motivul tatălui incestuos, care după moartea soției dorește să ia de nevestă pe fiica sa și care fugind în lume de teama păcatului se căsătorește, după multe peripeții, cu un împărat, are două variante în colecția noastră: *Pielea de măgar și Giscărița*, fiind unul dintre cele mai răspindite basme populare românești.

O variantă a basmului lui Ion Creangă, *Harap Alb*, poate fi socotită povestea din colecția noastră *Cerbul de la baltă*, care cuprinde combinațiile celor două tipuri: tipul A. Th. 531, pe motivul spinului (al omului roșu) și tipul tovarășilor năzdrăvani (tip A. Th. 513). Ov. Birlea în volumul *Povestile lui Creangă* (1967) arată că tipul A. Th. 531 (spinul) este atestat în întreaga Europeană, dar și în India și în America, iar tipul A. Th. 513 (al tovarășilor supranaturali) este răspândit în Europa, precum și sporadic în Africa (cf. catalogului Aarne-Thompson, ed. 1964).

Tipul de basm A. Th. 545 B, pe motivul căpăturii unui tinăr sărac de către un animal, prieten (vulpă, pisică etc.) este reprezentat în colecția noastră de două variante frumos povestite: *Vulpea lui Rogojel și Mîrtanul năzdrăvan*. Fiind cunoscut și atestat în folclorul european, în Asia și Africa, tipul acesta de basm este frecvent întîlnit și în literatura noastră populară, fiind cunoscute 20 variante, după cum afirmă C. Bărbulescu în studiul amintit.

O variantă a povestii lui P. Ispirescu, *Pasărea măiastră*, care se incadrează în tipul A. Th. 550B am inclus și noi în colecția noastră și anume: *Pasărea Zambilă*. În folclorul românesc basmul este atestat în vreo 40 de variante.

⁶ L. Săinianu, *Basmele române*, 1978, p. 475.

⁷ Ibidem, p. 476.

În lucrarea *Basmele române*, L. Șăineanu rezumă lapidar și extrem de limpede tipul basmului acesta:

« Un împărat cu trei feciori are nevoie de o pasare măiastră spre a împodobi o clădire măreată (mănăstire, biserică, turn). Feciorul cel mai mic izbutește să ia, ajutat fiind de un animal recunosător. În cale, intilnindu-se cu frații săi, dinșii îi răpesc pasarea și căută din invidie să prăpădească pe voinic, aruncindu-l într-o prăpastie. Dar el scapă, frații perfizi sunt pedepsiți și pasarea care rămăsește mută din momentul răpirei, începe iarăși a cinta ».

Tipurile de basme A. Th. 566 și A. Th. 567, care de obicei se combină în poveștile populare românești, primul pe motivul fructelor producătoare de stare animalieră (și « doctor bun », vindecător), iar al doilea, avind episodul găinii miraculoase săt prezente și în această colecție a noastră. Primul tip 566, are, în acest volum, 2 variante: *Ghiunea Ghiuzel sau Ghina cea frumoasă* și *Doctor bun*, iar al doilea tip 567 are, de asemenea, două variante: *Cei trei frați împărați* și *Doi frați*. Ambele săt cunoscute și răspândite la noi, în Europa și în Asia, dar al doilea este mult mai frecvent și productiv.

Basmul *Dreptatea și Strimbătatea*, din colecția noastră, încadrindu-se în tipul A. Th. 613, tip foarte răspândit și popular în folclorul românesc și universal, se impune printre cele mai frumoase basme povestite în limba română, prin limpezimea și voiciunea stilului, prin dramatismul situațiilor și prin valoarea morală exemplară pe care o degajă. La P. Ispirescu basmul se cheamă *Dreptate și Nedreptate*.

Tipul A. Th. 670, atestat în folclorul românesc în numeroase variante, precum și pe plan internațional, este reprezentat în această colecție de basmul *Omul care știe grădul animalelor*, care se circumscrive în linii mari episoadeelor și motivelor tipului.

Mai dorim să consemnăm din cadrul capitolului *Basmului fantastic*, din colecția noastră, două variante ale tipului 707 C*: *Doi feță logofeti și Trei fete mari în cinepă*, tip atât de specific folclorului românesc, cunoscut îndeosebi din varianta lui P. Ispirescu, *Înșir-te mărgăritari*, prelucrat și de V. Alecsandri în versuri, și care diferă atât de mult de tipul internațional *Copiii cu părul de aur*. Sunt cunoscute pînă azi peste 70 variante românești ale tipului 707 C*. Basmele din colecția noastră, fără să fie în vreun fel tributare lui Petre Ispirescu, să fie reflexe ale basmului *Înșir-te mărgăritari*, se apropie foarte mult de naratiunea povestitorului muntean, provenind din același fond popular comun, general românesc.

Capitolul *Basmelor navelistice*, din colecția noastră, fără să aibă aceeași pondere însemnată ca *Basmele fantastice*, cuprinde totuși o seamă de tipuri dintre cele mai specifice și caracteristice pentru basmul popular general românesc, dintre care dorim să comentăm doar cîteva mai populare și frecvente.

Astfel, basmul *Fata înșeleaptă* din acest volum se încadrează în tipul A. Th. 875, unul dintre cele mai răspândite în toate provinciile, atestat în peste 60 variante, centrat pe motivul conflictului dintre bogat și sărac și a o serie de întrebări, la care fata săracului dă răspunsurile potrivite. Cercetătorii tipului au conchis că basmul este o creație europeană, care are însă la bază unele motive și elemente orientale.

Tipul A. Th. 910, pe motivul sfaturilor primite drept simbrie, este atestat în colecția noastră prin varianta *Ivanciu cel sărac*. Același tip A. Th. 910, în combinație cu tipul A. Th. 613, pe motivul *dreptății și nedreptății*, e prezent în colecția noastră prin basmul *Binele și răul*, coerent și frumos povestit.

Tipul A. Th. 930, pe motivul destinului de care nu te poți feri, orice ai face, apare în colecția noastră atât în naratiunea populară *Ursitorile*, cit și în cîntecul epic *Stâncuța sau Ursitorile*, balada fiind culeasă de la rapsodul popular timocian Sima Prunaru. O comparare a celor două piese, una în proză, cealaltă în versuri, ridică interesante probleme privind procesul de creație în folclor, creativitatea populară în genere.

Basmul lui Petre Ispirescu *Hoțul împărat*, făcind parte din tipul A. Th. 950, are un frumos corespondent, în colecția noastră, în basmul *Împăratul hoț*, care deși se circumscrive motivului

* L. Șăineanu, op. cit., p. 358.

întîlnit atât în folclorul românesc, cât și în folclorul universal, nu este creat pe baza izvorului scris, ci poartă, profund imprimată, pecetea autenticității populare. În studiul despre basmele lui P. Ispirescu, C. Bârbolescu arată privitor la acest basm amintit mai sus:

« *Hoț împărat* (Tip A. Th. 950) este unul din puținele basme pe care le găsim consemnate literar în antichitate. Este vorba despre comoara lui Rampsinitus, întemeietorul dinastiei a XX-a egipteană, în jurul anului 1200 i.e.n. Basmul este foarte răspândit în întreaga lume datorită în mare parte incluziei lui în istoriile lui Herodot în sec. al V-lea i.e.n. Herodot însuși l-a auzit însă din sursă orală cum mărturisește: « să dea crezământ surselor egiptenilor cel care le socotește vrednice de crezare. Cât despre mine, în toată povestirea mea, nu fac decit să scriu cum am auzit spusele unuia și ale altuia ». În folclorul românesc am consemnat pînă acum 14 variante »⁹.

Un alt basm despre dracul (zmeul) cel prost, reprezentând o combinare a mai multor tipuri A. Th. 1072+1071+1094+1149, frumos povestit din colecția noastră, este *Stan leneșu*.

Un alt basm, de o mare frumusețe poetică, care se încadrează în tipul 2014, din acest volum, este *Gingărașul*.

Al treilea capitol al colecției noastre, *Basme despre animale*, fără să exceleze prin bogăția temelor și forma artistică, cuprinde totuși cîteva povești demne de menționat, ca *Ariciul și vulpea*, *Capra și lupul*, *Cum a păcălit vulpea lupul*, care prin universul lor fabulos și viziunea artistică simpatetică, ne amintesc caracterizarea acestei specii făcute de Ovidiu Bîrlea:

« Basmul despre animale se vădește mai arhaic decit basmul propriu-zis, intrucît are la bază o viziune mai primitivă despre lume. Ea presupune credința că animalele au nu numai un suflet, similar celui uman, dar chiar și un limbaj propriu prin care ele se înțeleg și pe care îl poate deschide și omul, mai ales cel dotat cu însușiri speciale. La început, omul s-a apropiat cu sfială de unele animale, le atribuia puteri miraculoase. Un fel de mister încununat de un nimbor plutea în jurul celor cu manifestări mai ciudate. De aci pînă la venerarea lor nu era decit un pas »¹⁰.

Mult mai bine reprezentat, în colecția noastră, este cel de al IV-lea capitol, *Snoave*, în care sunt reținute texte încheiate și frumos povestite, din tipurile cele mai originale și specifice din repertoriul românesc, precum și unele piese caracteristice pentru slavi și popoarele balcanice, în genere. Astfel, în cadrul acestui capitol apar 5 snoave din cunoscutul ciclu al lui *Păcală*: *Păcală și taica popa*, *Păcală și popa*, *Păcală și hoții*, *Păcală cu purcelu*, *Cum a vindut Păcală vaca*, la care trebuie să adăugăm snoava *Păcală*, din capitolul *Anexe*, înregistrată și transcrită fonetic de R. Marcovici. Astăzi se cunosc peste 100 variante ale ciclului *Păcală*, răspândite în toate provinciile țării, mai frecvente fiind întîlnite în Transilvania. Tot Ovidiu Bîrlea trasează conturul acestui ciclu în cadrul universului snoavei populare românești:

« Există totuși snoave în care în centrul atenției stă personajul pozitiv, dar acesta este de obicei figura care intrușipează într-o istorie populară menită să dejoace planurile impăratilor de toate categoriile, pedepsind fără cruce chiar expoziții claselor dominante din trecut. Aceștia sunt personificarea aspirației necurmate a straturilor populare spre dreptate și echitate socială, intrușificate de Păcală (Pepelea) la noi, Giufă în folclorul italian, Till Eulenspiegel în cel german, Cioha în *O mie și una de noapți* etc. În repertoriul nostru, figura lui Păcală (Pepelea) se vădește mai complexă, rezultată din suprapunerile și contaminări. El apare în unele snoave ca intrușicare a prostiei funciare care, după păreri unanime, fac parte din stratul cel mai arhaic, prezent și la popoarele primitive, unde eroul civilizator este în același timp și personajul bufon, manifestându-se în formele tipice ale neghiobiei, care în fapt se dovedește aparentă după atare viziune arhaică. La noi, Păcală uneori simulează prostia prin faptul că îsprăvile săvîrșite presupun o istorie subterană, trădată de imprejurarea că exploatează sensul propriu al unor exprimări figurate sau chiar cuvinte, numai cu intenția de a provoca risetele cele mai nestăvilate »¹¹.

⁹ C. Bârbolescu, op. cit., p. LXVI.

¹⁰ Ovidiu Bîrlea, *Folclorul românesc*, I, 1981, p. 211.

¹¹ Ibidem, p. 235.

După Păcală, cele mai frecvente personaje ale snoavelor și din această colecție sunt popii, țiganii etc. după cum se satirizează și unele defecte morale și deficiențe fizice ale oamenilor. Sunt prezente în cîteva snoave din colecția noastră și unele personaje care intruchipează pe Păcală la popoarele balcanice: *Bai Giora* și *Bai Ganea* la bulgari și *Nastratin Hogaia* la turci.

Ultimul capitol al volumului *Povești populare românești* cuprinde *Legendele* ce circulă la românovlahii din sudul Dunării și care au în centrul lor figuri populare ale istoriei, mitologiei și spațiului popoarelor balcanice: *Alexandru Macedon*, *Solomon împăratul*, *Împăratul Traian trece-n țară*, *Prințesa de la Gamza*, *Împăratul Constantin cel Mare*, *Craleviciu Marcu și Mircea cel Mare*, și *Poveste despre Baba Novac din vremea turcului*.

Desigur că cea mai puternică și sensibilă rezonanță în sufletul și tradițiile poporului român a produs personalitatea cuceritorului Daciei, cea mai vie și nestinsă amintire în memoria locuitorilor României orientale se păstrează în jurul figurii istorice a împăratului Traian, după cum arată și folcloristul Ovidiu Birlea:

* Cea mai veche amintire despre o figură istorică este cea despre împăratul *Traian* (Marcus Ulpius Traianus). E drept că în unele colecții, începând cu *Traditiile* lui Marian și unele răspunsuri la chestionarul lui Densusianu, sunt pomeniți și dacii, dar nu mai începe îndoială că e la mijloc o intruziune livrescă, din manualele școlare. Doar împăratul Traian face excepție, dar sub forma *Troian*, împrumutată de la slavi după părerea unanimă (deși Schuchardt atestă forma *Troiano* în latina vulgară), după ce aceștia au luat-o de la populația romanizată din bazinul dunărean. Legenda despre Traian constituie un capitol aparte al folcloristicii pentru considerente de pondere unică. Exceptând pe Alexandru cel Mare, Traian este singurul monarh a cărui amintire a trecut dincolo de granitele statului pe care l-a cîrmuit, dar spre deosebire de cel dintii, a cărui amintire a fost copios alimentată de faimosul roman popular, cea a lui Traian a dăinuit numai pe cale orală și mai cu seamă pe o perioadă excesivă de lungă, de aproape două milenii. Această imprejurare a dat naștere altui fenomen folcloric neobișnuit de rar: amintirea s-a canalizat în două direcții total opuse, evoluind pînă la limitele absolute, spre cufundarea în nimic, prin transformarea numelui într-un substantiv comun, iar pe de altă parte spre divinizare, prin ridicare în pantheonul zeilor pagini.¹²

S-a putut observa cum în spațiul spiritual al basmului popular românesc din sudul Dunării, în categoria snoavei s-au infiltrat personaje specifice folclorului bulgar, ca *Bai Ganea* și *Bai Giora*, iar în categoria legendei au pătruns personaje specifice eposului popular sirbesc, precum *Marcu Cralevici* și *Baba Novac* (ultimul prezent deopotrivă și în cîntecul epic românesc nord-dunărean).

Dacă pînă acum cercetătorii și-au putut forma o imagine revelatoare despre marea bogătie și vitalitate a eposului popular românesc care circulă la românovlahii din Timoc, în fapt despre geniul poetic epic al poporului român, din această colecție specialiștii vor avea revelația aceleiași înzestrări spirituale exceptionale și pe tărîmul epicii populare în proză, multe teme și motive străvechi, mitice circulind într-un gen sau altul, într-o formă compozitională sau altă. Cum mai arătam, între balada fantastică și basmul fantastic s-a petrecut o osmoză genetică continuă, multe motive mitice străvechi traco-getice și greco-romane refugiindu-se în aceste specii conservatoare, dar de o mare vitalitate pînă în zilele noastre. Ca o dovedă a influenței reciproce între aceste genuri viguroase ale creației populare românești, eposul popular și epica în proză, este și existența, chiar în cadrul acestei cărti a multor basme cu o frazare cadențată, a pătrunderii în miezul poveștilor a numeroase versuri populare, care fac mult mai expresive și gradate momentele acțiunii, precum și replicile personajelor. La fel se poate explica ajungerea pînă la noi în cîntecul epic a unor subiecte mitice antice, numai printr-o confluență neintreruptă cu tradiția orală a basmului, care, se știe, conservă de-a lungul mileniilor reminiscențe și relicve ale mentalității populare arhaice, ale unor concepții animiste și totemică, ale unor civilizații și creații spirituale de mult dispărute, ale gindirii și artei celor mai vechi locuitori ai acestor meleaguri.

¹² Ovidiu Birlea, *Folclorul românesc*, I, 1981, p. 130–131.

Un basm nuvelistic, *Poveste de băiatul milos* (tip A. Th. 981) care poartă nealterată marca autenticității populare, orale, povestit de Prunaru Dobrilă, fiul celebrului lăutar Sima Prunaru, din comuna Zlocutea, județul Craina, Jugoslavia, nareză despre un străvechi obicei, din preistorie, din timpuri imemoriale (și care în narațiune este plasat în vremea împărăției turcești), acela al omoririi bătrinilor, care nu-și mai pot face rost de hrana, nu-și mai pot purta de grija. Venind ordinul de la împărăte să-și omoare bătrinii, toți îl implenesc, numai un băiat milos își ascunde tatăl:

« Colo intr-un sat, su poala la un munte, erea un băiat cuminte și milos, avea un tată bătrin, care crescuș copilul tot din cerșie, pînă la ncălcătură și îmbrăcătură. Băiatu era mult sărac și rămas de sătenii lui. Veni poziv din sat, roc de-o săptămînă să-și omoare bătrinul, și să ievască în sat cînd ingroapă. Porni el mare plins și milos cum erea nu îndrăjnea să omoare pe tată lui. Într-o zi, plingind, vorbi cu tată-su și zisă: Tată, taicuțul meu, ai auzit, cum ie rinduți ai bătrini? Da tată-su-i zisă: — Taică, mai bine tu pe mine, decit gelatu pe tine, căci eu sunt bătrin da de tine îmi pare rău că ești tinăr. Băiatu vorbește plingind și-i zice: — Tată, aide cu mine să te pitul, că trag nădejde că s-a schimba astă zacon ».

În basm se povestește, în continuare, cum venind vremuri grele, de foamete, dispărind chiar sămînta grinelor, împăratul cere să aducă fiecare bucate împărătei, sub pedeapsa cu moarte, și cum numai acest om, care și-a crutat tatăl, sfătuit de acesta, a putut împlini porunca. Ceea ce îl determină pe împărat să nu mai omoare pe bătrini, care s-au dovedit oameni înțelepți. Povestirea e condusă cu multă dibacie și meșteșug artistic, cu momente dramatice, tensionate, iar înțelesul și morala, fără să fie explicite, se degajă cu pregnanță.

De la același povestitor, Prunaru Dobrilă, provine narațiunea *Poveste de un moș cu o buturoagă* (tip A. Th. 503), pe motivul celor trei obiecte miraculoase pe care le primește omul sărac de la un personaj mitologic (în alte variante fiind Dumnezeu), text redat în același stil arhaic tradițional și într-un limbaj regional:

« Moșul s-a năcăjit să trăiască așa greu, ama fără lemne n-a putut, așa că moșu într-o zi, iel loa de acasă o traistă pe umere și un topor și pleca după buturoage de-ale mici, ceva să să spargă cu toporul. Mergind moș prin pădure, ciocănind prin buturogi, ajunsă la o buturoagă mare și cam putredă. Moșu, cum o văzu, să-nchină, s'făcu o cruce cu mina a dreaptă, să ruga lu Dumnezeu așa: « Doamne, cu puteria ta, ajută-mă să sparg cu toporul buturoaga asta, să-mi umplu și eu traista! » După ruga moșului ridică toporul sus și dete o dată în buturoagă, sparsă o șochie bună! Mult i-a fost drag la moș că din buturoaga aia mare umple moșu traista. Moșu iar ridică toporul și-l infige în buturoagă; sparsă un nod bun, pînă moșu să bage nodu de buturoagă în traistă, iacă iasă din buturoagă altu moș luminos ca soar'li și luminosu de moș zice la alălant moș așa: « Bine moșule, ce rău ti-am făcut ție, de spargi cu toporu casa mea! ». Moșul sărac porni să povestească la alant moș cum e rîndu, cum a rămas fără babă, fără copii, nepoți, așa: « că mult ieu sint și sărac, n-are care să vadă de mine, bani n-am să cumpăr lemne și nu pot să duc, mă doare picioareli și șelili, mă năcăjesc cu o traistă, ce pot, să adun ». Da moșul al luminos se roagă de săracul de moș să nu-i spargă casa că-i dă ce cere săracul de moș. Săracul de moș spune: « dă-mi ce vreai tu, luminosule! ». Moșul cel luminos îl dăruie mai întii moșului sărac un măgar năzdrăvan care face bani, apoi o găină miraculoasă care ouă galbeni și la urmă o măciucă magică, de fag, ce-i da mincare. Și povestea sfîrșește prin pedepsirea celor care rîvniseră la sărăcia moșului, dorind să-i ia măciuca: „De-aci încolo moșu-i judeca « nu după graiul lor, ci după faptele lor », că « păsărica vicleană dă singur-n laț ».

Intr-unul dintre basmele narate cu rară artă din această colecție, *Mustăciosul* (tip A. Th. 650), apare o figură mitologică străveche, un monstru uriaș straniu, produs al unei imaginații populare bogate și originale, pe care trebuie să-l înfrunte eroul uman al poveștii:

« După ce se săturără, odiniră cîta și o luară la taină. — Vreți voi să măritați fata asta după mine? — Vrem, amă se ține de ea o hală. Vine la amiaz întotdeauna la ea. — Astăzi vine? — Vine. — Ce ală e aia? — Mustăciosul! — Unde șede? — Care știe? Mai stai cîta să-l vezi. — Măi băiete, dincotro vine el? — Vine de la scăpătat. — Și cum vine? — Vine cu o mustăcă pe pămînt

de mătură drumurile și ogașele, iar dealurile le doboară și face cimpii; iar cu alăltă mustață șterge stelele pe cer, le tulbură, le mestecă, le rupe. Într-o parte de mustață are 365 de cuiburi de arăți, prefecători, bufnițe, berze, golumbi, toate moadele de păsări. Și cind vine, vine ciripind, fringe pădurile, făcind larmă mare, rupe ciocile, astupă ogașele, oprește apele. Stă băiatul și să gîndește: aşa ceva n-a mai auzit. — Baș o să stau să-l văd la amiaz. — Să stai numai pitulat, colo-n tufă, acolo fă-ți crovu și stai pitit, că urlă ca un cutremur. Să pierde lumina de pe pămînt. Cind pornește din slăvile cerului e mare, dar cu cît s-apropie să face mic ca un voinic. Să dă jos, șede cu ea cît vrea și iar pleacă-n sus ».

În basmul *Muma Pădurii*, basm intilnit în numeroase variante în folclorul românesc, pe lingă figura Mumii Pădurii, mai apare o ființă mitologică monstruoasă, care prin infâșarea-i ne amintește de Sfinxul mitologiei antice, pe puterea căreia își țese faima Muma Pădurii, care amăgește voinicii și le răpește viața. Plecind în căutarea fratelui mai mare omorit de Muma Pădurii, fratele cel mic, mai isteș și mai viteaz, o amenință cu moartea:

* — Nu mă omori, voinice, că nu eu l-am făcut pe frate-tu stană de piatră, ci ală sălbatică din pod. Dacă mă scapi, eu îți spun cum s-o omori pe namila din pod. — Bine, mătușă, spune și eu mă țin de vorbă și ridică baba de pe jeregai. — Ala cea mare n-are putere decât cind pune ghiarele ei pe pămînt. În miinile ei poartă două bîte fermecate. Cum dă-n om, și-l preface stei de piatră, da cu alta dă-n om și-l inviază pe loc. Vezi fratele tău stă aci de vreo doi ani și dacă ai avea bitul fermecat, l-ai putea-nvia. Voinicul, ținând calul de friu, intră în bordeul babei cu sabia-n mină. Cum intră, o ală mare cu ghiare ca de zmeu se lăsă-n jos gemind așa de tare că se cutremura pădurea de fugă speriate toate lighioanele. Da voinicul, cind văzu că și-a scos afară picioarele, trase o dată cu sabia de-i reteză picioarele dintr-o lovitură. O ală mare căzu jos pe pămînt, ama nu mai putu să facă nici un pas și cind instinsă ghiarele de la miini să-l prindă pe voinic, el trase încă o dată și-i tăie minele. Mai trăsă încă o dată de-i căzu capul, la pămînt, dindu-se de-a berbeleacul ca un dovlete scoțind foc și otravă pe gură. Din miinile alei căzură două bîte. Voinicul luă bîtele și le privi cu băgare de seamă. Dete cu una-n ciine și ciinele se prefăcu într-o stană de piatră. Îi dete din nou în cap cu celălalt bît și copoiul începu să se gudure lingindu-i de bucurie miinile ».

Din aceeași familie a monștrilor mitologici, moșteniți în basmul popular din mitologia antică, pagină, poate chiar dintr-un substrat mai vechi, al miturilor primitive, apare Cerbul de baltă în povestea cu același titlu, pe care trebuie să-l înfrunte eroul, ajutat de o bătrină, care-i dă o piele vrăjitoare:

* Cerbul era o fiară mare cu coarnele ajungind prin virfurile copacilor și cu o gură mare cit o sură. Se cutremura pămîntul cind trecea spre baltă să bea apă, să se scalde. După ce se scălda, se-ntorcea cu față spre voinicul din groapă. Pătru trasă cu gida și-l lovi la partea stingă, chiar la casa sufletului. Cum îl lovi, fugi spre un deal mare cu pielea fermecată într-o mină. Cerbul sorbi apa din baltă și o azvîrli după Pătru ca să-l doboare. Dar el se prinsă de tulpinele copacilor și apa să-ntoarsă cu pietre mari și copaci la vale, fără să-l smintească din loc. Cerbul însă cu gida înfiptă în cap nu-l lăsă. Cind fu gata-gata să-l ajungă, îi aruncă în față pielea cea fermecată, cerbul se-mpiedică de un ciutac, căzu și muri. El îi tăie capul și-l duse împăratului. Se miră împăratul de curajul slugii ginerei său, iar omul cel roșu se bucură că de-acum înainte cerbul de baltă n-are să-i mai omoare oastea lui Verde-mpărat și el va putea face nunta cu frumoasa crăiasă a acestuia ».

Spre deosebire de ființele fantastice descinzind în universul basmului popular românesc din mitologia pagină sau poate chiar dintr-un fond antropologic mult mai vechi, care inspiră omului sentimente de groază, terifiante, figurile mitologiei creștine, Dumnezeu, Arhanghelul Mihail, Sfintul Nicola sau chiar Moartea, care apar în tipul A. Th. 332, al nașilor supranaturali, sint mult mai familiare omului în poveștile românești, mai accesibile și mai binevoitoare, eroul apropiindu-și-i sau respingindu-i cu nonșalanță. Astfel, în basmul *Moartea-nașe*, omul sărac pornit în căutarea unui naș care să-i boteze copilul, se întâlnește mai intii eu Dumnezeu:

• Iată că într-o zi, pe la chindia mare, se întin cu un om. Era imbrăcat în aine cam neobișnuite și cu barbă albă, ce-i ajungea la genunchi. Se dete-n vorbă cu moșu. Moșu începu să-l ispitezesc: — Ce vinturi te-a pus pe astfel de drumuri fără căpătii, pe unde picior de om încă n-a îndrăznit să calce? Omul nostru se uită cu băgare de seamă și nu văzu alte urme decât pe ale moșului. Lăsa capul în jos, apoi zise: — Moșule, sănt om sărac, vin de la marginile lumii și cauți un om drept care să-mi fie naș, ca să-mi boteze copilul, de curind născut într-un bordei sărac. — Cu voia ta eu aş putea să-ți fiu naș, zise moșul. Fruntea săracului se lumenă de bucurie, apoi zise: — Dacă-i așa, atunci este drept să te-ntreb pe cine am ales ca naș? — Da, răspunse moșul, eu sănt Dumnezeu! — Cum, dumneata ești Dumnezeu? O, ce nenorocire, zise săracul. — De ce nenorocire, omule? Nu te bucur că Dumnezeu și-a ieșit în cale să te ajute? — Nu mă bucur! Dacă ești Dumnezeu, atunci nu-mi ești naș, fiindcă dumneata nu ești om drept! Dacă ești Dumnezeu, pentru ce ai lăsat în lumea asta atitea rele și pacoste? Pentru ce pe unii i-au făcut bogăți, da pe alții săraci lipiți pământului? Aaa... nu, nu, dumneata nu ești un om drept. Si unui cine i-ar fi milă de trupul meu, gol și plin de răni, da tie nu și-e milă, cum nici la cei avuți nu le este milă de cei săraci!.

A doua zi omul sărac se întin cu Sfîntul Nicola, care se oferi să-i fie naș, dar pe care il refuză iar. A treia zi se întin cu Moartea:

• Omul acesta era deosebit față de alți oameni. Era un vlăjgan mare și urât, față păroasă, ochii negri schintitorii, care te sfredaleau cu privirea crudă ca de fieră sălbatică. Vorba lui era scurtă și lovea ca o săgeată. Pe șoldul său atirna o sabie mare îngrozitoare, pe care se prelungeau picături mari de singe încă cald. Îl cuprinseră fiorii privindu-l încă din creștet pînă-n călcii. Nu mai cutează să spuie nici o vorbă. Stătea puțin ca să-i vină curaj. Ba să-l întrebe cine este? Își luă inima-n dinții și-i zise: — Bine, nașule, drept ar fi să știu și eu pe cine am ales să-mi fie naș? De aceea te-ăs ruga să spune-mi cine ești dumneata? — Chipul meu și sabia ar putea să te facă să ghicești: Sint moartea! — Dumneata moartea? zise tremurind de frică săracul. — Da, chiar eu, întări ea. — Atunci să știi că este bine! Mă invioiesc să-mi fiu naș, pentru că ești un om drept. Dumneata nu sprijini nici pe cel bogat, nici pe cel sărac. Mergi la fiecare și fără îndurare curmi firul vieții și celor bogăți și fericiți și celor săraci și oropsiți. Apoi mă bucur că am făcut o alegere bună, am avut mare noroc. Un lucru n-o să-ți placă, fiindcă sănt sărac și n-am nimic în afara de petecele de pe mine și acest toig. — Tot una este pentru mine, avut, ori neavut, tînăr ori bătrîn, sabia mea nu alege, cînd vine sorocul. Lăsa tu săracia la o parte, că te voi ajuta să ajungi om bogat, zisă moartea. După o cale lungă și întoarsă, săracul ajunge cu nașul său la bordei unde muierea lui îl aștepta cu fiul său nebotezat. Boteză nașul pruncul și se făcu o mică veselie, la care ceilalți oameni din sat nu veniră, din mindrie, în casa săracului!.

Acțiunea basmului continuă prin imbogățirea omului sărac cu ajutorul nașei, pe care final o păcălește, amînindu-și moartea în mai multe rînduri, la fel ca și în povestea lui *Ivan Turbincă* și în alte versiuni din tradiția orală.

Supraviețuirea mitului antic elin al lui Oedip, pe tema fatalității, a destinului, în tradiția orală (din care l-a preluat și prelucrat în teatrul său Sofocle) a popoarelor balcanice, în dubla ipostază, a cîntecului epic și a naratiunii în proză, aşa cum se întîlnesc și în colecția noastră, este după noi un adeverat miracol al creativității populare în genere și în special al spiritualității populare românești. Dacă naratiunea în proză *Ursitorile* – basm nuvelistic (tip A. Th. 930) – s-a schimbat de-a lungul vremii, cu fiecare nouă povestire, ajungind pînă la noi o copie palidă a mitului grec antic, cîntecul epic *Stâncuța sau Ursitorile* – colecționat de noi de la cel mai talentat rapsod timoccean, Sima Prunaru – interpretat cu multă grijă față de tradiția orală și memoria colectivității, păstrează în liniile lui mari conturul mitului literar din opera marelui tragic grec, fără să vedem în el un reflex al creației culte antice, ci doar izvorind din aceeași sursă inepuizabilă a culturii populare, din care și au sorgintea și piesele lui Sofocle.

Pentru comparație cităm, în paralel, un fragment din poveste mai întîi și apoi un fragment din baladă, în care este surprins momentul ursitului, care arată atît confluența, cit și diferența

dintre cele două creații populare, precum și modalitatea diferită de a păstra și transmite mitul lui Oedip:

• Muierea și omul ei, cum rostără masa pentru ursitori, adormiră duș, de puteai toca lemnne pe ei. Negustorului îi pierise somnul și se tot văita, ce piază rea l-o fi-ndemnat să bată la ăst bordei săracios și murdar. Gindindu-se ce-o să se facă de rușine la ziuă, auzi ușa bordeiului scîrțiind. Deodată căscă ochii mari și zări trei zine intrind pe ușe-n sobă. Cele trei zine, cu pletele de aur răsfirate peste umăr, cu aripi și cămași subțiri ca pinza de păianjen, se aşezără pe lingă masa pusă și se-ntrebară una pe alta, ce să facă cu copilul? Ce soartă să aibă? Să aibă noroc sau să fie nefericit și fără noroc pe lume? Care mai de care-și da cu părerea, iar negustorul sta cu urechile ciulite ca iepurele și asculta. Cea mai mare zină grăi către surorile cele mai mici: — Surioare bălăioare, cu coșile din soare, haidе să-l ursăm, acum să nu-l luăm. Dar cind o creștea, cind s-o însura, chiar la cununie, calu-i poticnească, capul să-i răpească, să se pomenească. Cea mijlocie auzind aşa, o apucă mila de bietul copilaș, rugindu-le astfel pe surori: — Hai, fă surioare, ce păcat, ce jale, la vreme de tinereată, să-i curmăram frumoasa viață! Mai bine să moară pruncu — acum, să n-ajungă pe-așa drum. Dar zina cea mică, cea mai frumușică, sta și chibzuia, apoi le grăia: — Voi suratelor, surioarelor, fermecatelor! Stați, nu vă grăbiți, copil să-l urși! Că este sărac, cu o cergă-n pat, hai noi să-l ursăm și să-l procoresc. Pe negustor să-l moștenească, avuția-i izidească și frumos să imi trăiască, negustorul prăpădească. Surorile aşa se ogodiră, aşa și-l ursără. Puseră mina pe trocul cu apă și pe busuioc și-i stropiră față pruncului. Toate se-nchinărau, aşa mi-l ursără și afară imi plecară.

S-a putut observa ritmarea frazei poveștii, desigur sub influența baladei populare, care circula în același mediu folcloric, cum se va putea compara cu fragmentul poetic pe care îl cităm:

• Cind copilul mi-l năștea, / Și trei zile se-mplinea, / Stâncuța pe strat ședea. / Lină verde de-o lalea, / Iacă sara să-nsera, / De pe strat mi se scula, / Trei turte de pine făcea / Și masa mi-o intindea: / Cirpă albă peste masă, / Trei steble de busuioc, / Iubește copii cu foc, / Și un troc cu apă rece / Așa lucru-și isprăvește. / Iar pe strat mi s-așeza, / Lingă copil s-așeza, / Lingă copil să culca / Mina sub cap ii punea, / Țițipoara-n gură-i da, / Da pe ea somnu-o fura. / Cu copil la piept uidea, / Dar omu-su ce-mi făcea? / El în ginduri că-mi intra, / Toată noaptea nu-mi dormea . . . / Lină verde trei granate, / Doamne, la mijloc de noapte, / Baș cu sudori'li de moarte, / Ursător'li imi veniră / La soba mare intrără, / Ocol mesii că deteră; / Dar ursoaică a mai mare / Busuiocu-n mină-l lua / Și-n trochiță mi-l muia, / Cu apă rece stropea, / Da Stâncuța imi dormea. / Iar ursoaică a mai mare / La capul copilului să trăgea / Și ceva bolborosea. / A mijlocașe la buric, / De-a mai mică la picioare. / Dar ursoaică cea mai mare / Deștiu-n sticlă mi-l băga, / Pe copil mi-l miruia / Și din gură-așa-mi vorbea: / Voi, surorile mele, / Iubite cu dor și jele, / Ai copilul să-l ursăm, / Ș-acușă cu noi să-l luăm. / Mijlocașa-așa-mi vorbea: / Ai copilul să-l ursăm, / Copilașu să trăiască / Vacul să și-l văcuaiscă, / Cinșe ai cind s-o-mplinea, Tum-te-atunci s-o cununa. / Atunci copilul să-l luăm, / Toată nunta s-o strică, / Inima să le-o rupem! Dară ursoaică a mai mică, / Bat-o Maica Precista / Și Sfinta Dumînica / Și ziulica de mine / Cu toate zilele bure, / Că nu-mi vorbea nici un bine: /-Surorilor ursitorilor, / Zinilor, visătorilor, / Las' copilul să trăiască, / Vacul să și-l văcuiască; / De la optșpe ai de zile, / Șă se-ntimpile o minune: mumă-sa s-o-nsura, / Baș cu ea s-o cununa, / Șă se ducă pomina / Piste toată lumea!. Numa-atita că-l ursără / Și cocoșii imi cintără, / Da ursoaicele-mi plecară.

În fiecare creație populară este infățișată împlinirea ursitei, aşa cum o rostește zina cea mai mică. S-a putut deja observa, din premizele ursitului, îndepărarea de forma clasică a mitului, pînă la degradare și demitizare, în basmul popular, și urmărirea indeaproape a tiparului mitului antic în balada populară și în acest caz cu diferențele specifice firești.

Același fenomen al coexistenței aceluiași motiv atât în cîntecul epic, cît și în naratiunea în proză l-am putea urmări în cazul subiectului *Broască-Roască*, din care se vede pe de o parte poetizarea poveștii sub influența baladei, cît și supraviețuirea fabulosului, al elementului miraculos, specific epicii în proză, în eposul popular.

Prezența masivă a versului popular în cuprinsul prozei epice din acest volum, nu numai în formulele inițiale, mediane și finale ale narațiunilor, ci și în alte secțiuni ale lor, este desigur nu numai un rezultat al osmozei dintre genuri, mai ales în cazul cadențării, ritmării și rimării cuvintelor, ci o dovdă sigură a vechimii povestitului și a poveștilor pe care le-am ales spre a fi publicate acum.

Și totuși există numeroase basme în această colecție, în care asistăm la desfășurarea unui epic pur, dintre care se detașează povestea *Andrei*, o compoziție desăvîrșită din acest punct de vedere, în care acțiunea curge neimpiedecată de nici o intruziune lirică sau poetică, după cum se poate observa din tonul precipitat al inceputului narațiunii:

« Andrei, băiat sărac, s-a băgat la împărat argat cu pușca pentru mîncare de vinat. Să vineze în pădure ce poftescă împăratul: iepuri, columbi, iribițe, mistreți. Merge Andrei într-o zi și găsește o pasăre pe creangă, o guguștiucă. Întinde Andrei pușca și împuște, ea se roagă: — Stai, Andrei, nu mă împușcă că dacă nu m-oi împușcă are să fie ferice de tine că oi fi tu viu pe lume. Andrei a pus arma la picior și pasărea a scăpat. Da girlita îi spune: să mă iezi acasă la tine. A luat-o acasă. Cind s-a dus cu ea acasă, a pus-o la fereastră că așa a cerut ea: — Pune-mă la fereastră. Cind vezi că cucăi, să dai că poti cu pumnul în masă, o să te găsească mare noroc. A pus-o acolo, și cind ea a cucăit, a dat cu pumnul în masă și ea s-a speriat și s-a prefăcut în femeie frumoasă, ca ea alta nu s-a mai văzut pe pămînt. — Andrei, eu nu sint pasăre, eu sint fată de împărat. Cum putuși să mă capeți, să dai de mine? Să m-asculți, și să vezi ce bine o să fie de tine! Auzi, noi aici n-o să putem trăi la împăratul, să te duci să faci o colibă că de proastă. Aici sint multe slugi. Acolo vîi la coliba ta, te spăl, te cirpesc, te arănesc, așa ca la casa noastră. El a ascultat, s-a dus deasupra de sat, a făcut o colibă, a luat-o pe Măria și-a dus-o la coliba lui! Da el tot l-a ascultat pe împărat și i-a adus vinat. Însă el doar dormea la nevasta lui în pădure la colibă! »

Poveștile cele mai autentice din această colecție exceleză nu numai prin arta narativă pură, ci și prin modalitatea unică de a minui dialogul, care inviorează ritmul acțiunii, îi dă un accent mai dramatic, contribuie la tensionarea și dezlegarea conflictelor dintre personaje, la armonizarea relațiilor lor. În același basm, *Andrei*, întlnim un adevărat model al dialogului, ca o dovdă în plus a oralității nealterate a poveștii.

« — Deloc să-l iezi pe Andrei să-l duci acolo la Cum Naum. Arățul s-a dus și el pe nisipină în pustietate la Cum Naum — era între niște grăbari într-o pustie și acolo se opresc. — Aici nu e nimic! — Bagă-te-n grăbar și strigă: — Cum Naume, ieși afară la mine. Arățul s-a intors și el a uidit singur. Strigă el: — Cum Naume, ieși încoa'la mine, așa cum te-a învățat arățu. Da Cum Naum nu se vede. — Iată-mă, aicea sint. — Păi nu te văd. — Nu cutesz să mă arăt. Mă vede împăratul. Dar dacă vrei îți dau să măninci. S-a pomenit cu un astă incărcat de bunătăți. — Mănincă, Andrei. — Cume Naume, ieși la mine la masă. — Nu cutesz, eu doar lucru, dar nu măninc. Împăratul mă vede. — Lasă că nu te vede! Sezi de mănincă. — O să mă omoare! — Nu te spun eu. — Cine te mai vede? — De ani de zile îl slujesc și nu-mi dă mîncare. De-ar fi bun și să mă roage ca tine ce l-aș mai păzi. — Bine, sezi cu mine că nu te spune nima. — Ce căți aici? — Am venit după tine. — Hai, ce-aș mai pleca! Numai să-mi dai mîncare. Vezi pe mine nima nu mă vede și fac orice. Apoi a mîncat. — Bodeaproste că mă săturai și eu o dată. Vrei să fii tu stăpinul meu? — Vreau. Plec cu tine. Lasă-ți calul și te duc eu zburind sus în vînt, numai să-mi dai să măninc. »

Întreprinzind această analiză a valorilor etice și estetice ale universului basmului românesc, am reușit, sper, să relevăm cîteva dintre multiplele fețe ale mitologiei naționale, să circumscrim specificul imaginariului artistic românesc, să oferim o idee despre ipostazele artei narative românești, să sugerăm dimensiunile impresionante și izvoarele inepuizabile ale geniului epic al poporului român.

Această « mare carte » a prozei populare românești ar merita, desigur parcurgerea celei de a treia etape a cercetării și anume o minuțioasă analiză a valorilor lingvistice și stilistice pe

care le revelează tezaurul spiritual al românovlahilor timoceni. Este prea bine cunoscut faptul că urme ale unei unitare vetre lingvistice, rămașiile ale acelei Romanii orientale în sudul Dunării pot fi întlnite la tot pasul în toponimia întregului spațiu balcanic. Chiar și din limitata analiză estetică întreprinsă s-a relevat, cred, unitatea indestructibilă a limbii române în nordul și sudul Dunării, marea bogătie și puritate a graiului românovlahilor, cu toate că se află la marginea spațiului românesc, rara forță expresivă a cuvîntului în naratiunile populare care provin de la cei mai talentați creatori și povestitori populari. Fiindcă o analiză adincită a valorilor lingvistice și stilistice pe care le cuprinde volumul *Povești populare românești* ar presupune o cercetare aparte, pentru a oferi totuși o imagine plastică, nuanțată, autentică și sintetică asupra graiului românovlahilor suddunăreni, ne mărginim a realiza un florilegiu expresiv a două specii folclorice prezente în această carte, datorate profesorului Ratomir Marcovici, provenind din Homole, în transcriere fonetică (pe care noi le vom cita în transcriere literară). Iată cîteva ghicitori care excelează ca produse ale unei fantezii originale și prin magia cuvîntului poetic:

• Am o minorităț cu mațele pestrițe. (*Pepeñele verde*). / Ce nu stă-n cui? (*Oul*). / Am o coșarcă plină de cai — toți îs cu coadele dinafără. (*Strachina cu lingurile*). / Am o găină cu mintea-n coadă (*Cîntarul*). / De la munte pîn' la punte tot zale mărunte. (*Furnicile*). / Ce e mai iute pe pămînt? (*Gîndul*). / Nu te culci pînă nu-l tuci. (*Ulciorul*). / Am o sită plină de alune și am o nucă-n mijloc. (*Luna cu stelele*). / Am doi bumbiți, cit gode le dau, atît se duc, hotar nu mai au. (*Ochii*). Joacă un iepurel sub un curpinel. (*Fusul cu caierul la furcă*). Am zece fetițe, toate zece-mbrăcate-caciuliță. (*Degetele la mină*). Reproducem cîteva proverbe și zicători pentru spiritul de observație, experiența de viață și înțelepciunea pe care le concentrează și pentru forța lor plastică și nuanța expresiei lingvistice:

• Nu e bun cu rău, dar și mai rău fără rău; La pomul al lăudat nu te duci cu traista; Conacul e de oameni făcut; Tot natul cu zănatul; Pe drumul al din ocol mai iute ajungi; Dacă te-ai prins în joc, ori joacă, ori nu te nici prinde; Din foc mai uidește ceva, a din apă nu uidește nimic; Iepurul să-ntoarce la cîrtog; Pasărea să-ntoarce la cuib; Omul cînd se-neacă și de păi se prinde; Mutul știe toate limbile; Tot va fi, dar noi n-o să mai fim; Omul e ca ou; Omul e ca frunza din lemn; Fierul se bate pînă e cald; Mai întii sări, apoi zi hop; După-nvăț și dezvăț; Nu e foc fără de fum; Să te păzești de omul al tăcut ca de cărbunele al potolit; Ce-a fost am văzut, ce va fi o să vedem; Nu e cum vrem noi numai cum e scris; Ban la ban merge; A trăit triaul și-a mincat mălainul; Dracu nici nu ară, nici nu grăpă, numai împreună d-ai nebuni; Oaia care nu-și duce lîna, lupii c măincă; Care nu se face nu moare; Și sămînta bătrînă răsare; Nu te încălzești la focul al de putregai; Limba de la mumă nu se zauță; Omul se plinge de trei ori: după țipă, cînd vrunu ii fură fata și cînd e bătrîn după tinerețe; Cum e părintele, așa e și copilul; Îi dai un deget și-ți ia mina-ntreagă; Cum ți-așterni, așa te culci; Acuma haiducii nu-s în pădure numă în canțelarii; Tot natul trage cărbuni pe turta lui; Șarpele nu-și arată picioarele; Una spune, alta gîndește; Al urit nici la moară nu prinde rînd; Al frumos cum se duce toarnă-n cos; Mînte de zvintă pămîntul (sparge, rupe pămîntul, stă soarele-n loc); Cit scăperi cu amnarul; A tunat în mintea copilărească; Ș-a pierdut moșul baba; Să sieu-n pod să sară-n cioareci; Nu-l prinzi nici de cap nici de coadă; Ploaie ca cu găleata; Cască din gură ca puiul de cuc; La cîmpul al roșu cînd va oua cocoșul; I-a pus mina-n cap.

Altădată, din eposul și lirica populară, din cîntece bătrînești și doine, iar acum din epica populară în proză, basme, legende și snoave, am căutat să relevăm contribuția creațoare inestimabilă a umanității românovlahilor timoceni la patrimoniul spiritual național și în genere la cel universal. Dăinuind de milenii în vatra strămoșilor lor, români și-au gravat și transfigurat, spre neuitare, crimpeie din viață și istoria lor zbuciumată într-o spiritualitate mirifică, singulară, cîntecul, povestea și graiul fiindu-le cele mai nobile și perene blazoane și însemne ale trecerii urmășilor lui Orfeu și ai Meșterului Manole pe pămînt, intru cinstirea și eternitatea neamului românesc, a întregii umanități.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul *Povești populare românești* reprezintă un florilegiu al prozei populare pe care am colecționat-o de mai bine de o jumătate de secol de la românii din sudul Dunării, din Timoc (vatra mea de obîrșie), care vine să completeze imaginea pe care am dorit să o ofer asupra spiritualității lor prin culegerile anterioare pe care le-am consacrat poeziei populare: *Poezii populare de la români din valea Timocului*, cu o introducere de N. Cartojan, 1943 și *Cîntece bătrînești și doine*, cuvînt înainte de Tudor Arghezi, E.P.L., 1967.

Doresc să amintesc că opera de cercetare și culegere a graiului și folclorului românovlahilor din valea Timocului cunoaște o istorie centenară și ea a fost ilustrată și animată de o pleiadă de învățăți români și străini și care au tipărit o seamă de lucrări valoroase, din care amintim: Emil Picot, *Chants populaires des Roumains de Serbie*, Paris, 1889; Gustav Weigand, *Die rumänischen Dialekte der Kleinen Walachei, Serbien und Bulgarien*, Leipzig, 1900; G. Giuglea și G. Vilsan, *De la români din Serbia*, culegere de literatură populară, București, 1913; C. Cvijic, *Les Roumains de Serbie*, 1918; Emanoil Bucuță, *Români dintre Vidin și Timoc*, București, 1923; Silviu Dragomir, *Vlahii din Serbia în sec. XII-XV*, Cluj, 1923; Emil Petrovici, *Români dintre Timoc și Morava*, Sibiu, 1941; Ion Pătruț, *Folclor de la români din Serbia*, București, 1942. Avind exemplul acestor mari înaintași și a atitor cercetători valoroși, istorici, lingviști și folcloriști, ne-am străduit să colecționăm folclorul, autentic popular, poetic și în proză, îndeosebi eposul și epica românovlahilor din stînga și dreapta văii Timocului (ei își spun români, iar sîrbii și bulgarii le zic vlahi), circulind într-un frumos grai popular, amintindu-ne particularitățile lingvistice ale Olteniei și Banatului, ținuturile românești norddunărene cu care s-au aflat permanent într-un strîns contact.

Dacă eposul popular românesc, provenind din sudul Dunării, așa cum s-a putut constata îndeosebi din culegerile lui Giuglea și Vilsan (din 1913) și ale mele (din 1943 și 1967), este de o mare bogătie și varietate tematică și de o mare frumusețe artistică, fiind prezente și o seamă de tipuri și motive folclorice balcanice, care se explică prin convițuirea cu popoarele sudslave, epica populară din volumul de față, *Povești populare românești*, exprimind, ca și eposul popular, în plenitudinea sa, universul imaginar românesc, cunoaște și unele infilații tipologice și de artă narativă specifice creației populare meridionale.

Predomină în cadrul colecției noastre antologice de povești tipurile principale care circulă în spațiul est-european, și îndeosebi în spațiul românesc, ponderea cea mai însemnată având-o basmul fantastic, ca o dovadă în plus a vitalității artei narative la acești grăitorii de limbă românească, deși este bine reprezentat și basmul nuvelistic, iar snoava și legenda cunosc intruchipări artistice, în circulația vie, dintre cele mai interesante și demne de consemnat.

Am inceput culegerea narăriilor populare prezente în această carte în tinerețea mea, prin 1933, odată cu poezia populară, în primul rînd din mediul familial, al satului natal, cu timpul lărgind orizontul cercetării la întregul spațiu al satelor românești din valea Timocului (din stînga și dreapta rîului, din Serbia și din Bulgaria), continuind activitatea, în mai multe etape, pînă

prin 1980. Dacă unele povești, auzite în copilărie de la membrii de familie sau de la bătrinii satului, le-am consemnat mult mai tîrziu, repovestindu-le cît mai apropiat de autenticitatea folclorică și graiul popular, majoritatea narațiunilor populare le-am înregistrat direct pe teren, la dictarea povestitorilor, neintervenind în nici un fel. Totuși unele texte mi-au fost trimise în țară scrise de mînă, cu litere chirilice, de povestitorii însăși, pe care m-am străduit să le transpun cît mai fidel față de modalitatea artistică și lingvistică a originalului. Pot spune că deși mi-a venit mult mai greu să alcătuiesc colecția de proză populară în comparație cu culegerile poeziiilor populare, am avut bucuria descoperirii unor povestitori talentați, cu nimic mai prejos decât a cintăreților populari și a lăutarilor de la care am cules creația poetică. Adeseori am colecționat basmul popular de la aceeași informatorii de la care am înregistrat balada populară.

Avind ca model cercetările și culegerile de narațiuni populare românești realizate de cercetătorii de la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, din care Ovidiu Birlea a publicat o importantă lucrare: *Antologie de proză populară epică*, 3 vol., 1966, dar și colecțiile valoroase ale unor folcloristi ca Gh. Vrabie, *Basmul cu Soarele și fata de impărat*, 1974 și Ion Nijloveanu *Basme populare românești*, 1982, în același timp bucurindu-mă și de sprijinul autorizatului cercetător al basmului popular românesc (autor al catalogului acestuia, aflat în manuscris), C. Bărbulescu, am adoptat următoarea clasificare a textelor din volumul *Povești populare românești*: I. *Basme fantastice* – 64 texte; II. *Basme mavelistice (și alte basme)* – 28 texte; III. *Basme despre animale* – 6 texte; IV. *Snoave* – 34 texte; V. *Legende* – 9 texte.

Se poate afirma că prin tipologia sa, prin structura sa tematică și motivică, prin etaușoasă ideatică și sensibilă, prin substratul mitologic și universul personajelor, prin arta narativă, prin valorile etice și estetice, dar mai ales prin expresivitatea stilistică și lingvistică, basmul popular din această colecție se atașează universului spiritual românesc și în genere celui romanic, aparținând acelei Romanii orientale despre care vorbesc lingviștii, deși unele texte interferente pot fi socotite ca rod al contextului istoric, cultural și lingvistic balcanic. Căci românovlahii din Timoc, deși aparțin prin obisnuire comunității românești orientale, având un contact strins și neintrerupt cu trunchiul neamului românesc din nordul Dunării, conviețuiesc de secole alături de sirbi și bulgari, constituind o punte de legătură și prietenie dintre poporul nostru și popoarele sud-slave.

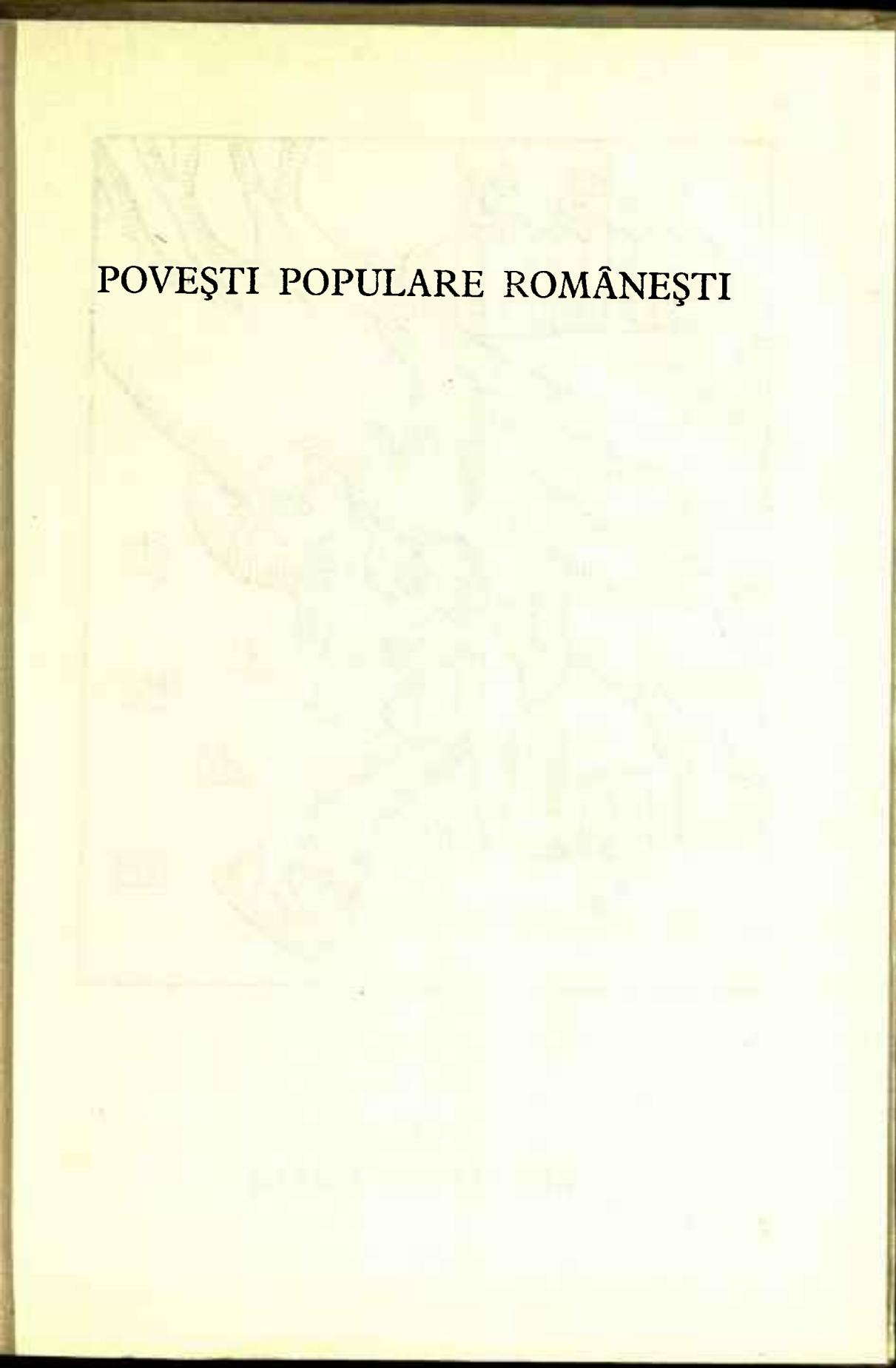
Credem că prin editarea acestei colecții de povești populare românești tradiționale se va imbogăți patrimoniul nostru cultural cu o operă care atestă marea bogăție spirituală a poporului nostru, timbrul specific, original al universului imaginarului românesc, în contextul sud-est-european, frumusețea morală și strălucirea creativității omului simplu, simțul înnașcut al frumosului,umanismul și înțelepciunea populară.

Deși am fost preocupăți noi înșine de selectarea în cadrul acestei colecții în primul rînd a narațiunilor populare autentice, de redarea basmului popular în graiul originar al povestitorului – am transcris fonetic, fără semne diacritice, unele texte după înregistrări pe bandă de magnetofon – în secțiunea *Anexă* facem loc unor texte dialectale (narațiuni, proverbe, ghicitori etc.) culese și transcrise fonetic, cu semne diacritice, de profesorul Ratomir Marcovici, cu scopul de a surprinde evoluția graiului popular din ultimele decenii.

Volumul *Povești populare românești* se va încheia cu un indice al informatorilor.

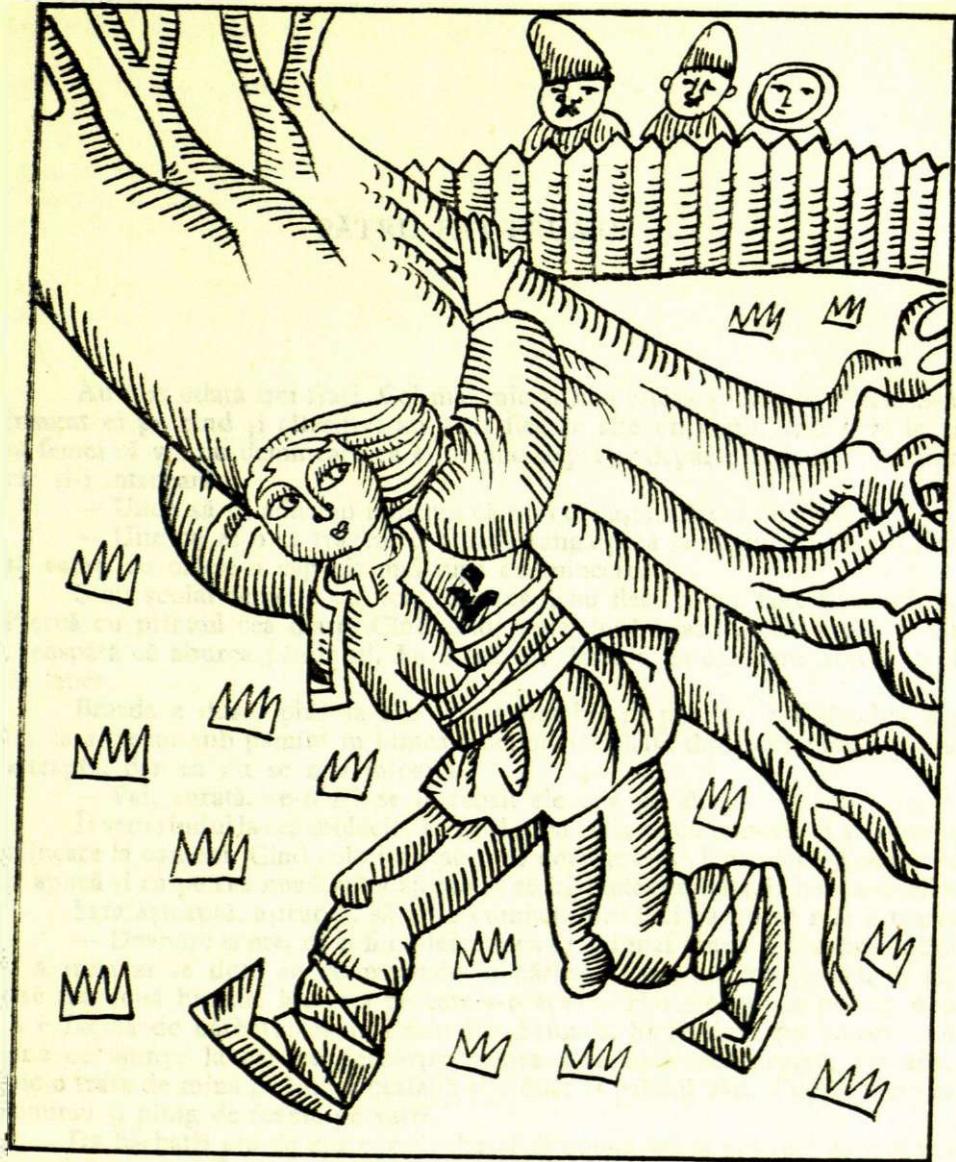
Dorim să mulțumim pe această cale, în primul rînd folcloristului C. Bărbulescu, pentru sprijinul acordat la clasificarea narațiunilor populare, precum și lectorului de carte Ioan Șerb pentru ajutorul dat la definitivarea și editarea acestei colecții de folclor românesc.

C. S. T.

POVEŞTI POPULARE ROMÂNEŞTI

POESEL PROPRIETATIS ROMANAÆ

I

BASME FANTASTICE

БОГДАНЪ РИЧЕ

PĂTRU FĂT-FRUMOS

Au fost odată trei frați. Cel mai mic și mai viteaz se numea Pătru. S-au insurat ei pe rind și cîteștirei au avut fiecare cîte un copil. Într-o zi le zic la femei să vie cu demîncare că ei se duc departe, departe la plug. Se mirără că și-i întrebară:

— Unde să vă aducem mîncare că nu cunoaștem locul de arat?

— Uite ce e: o să tragem o brazdă lungă pînă la capul pămîntului, voi să veniți cu oalele-n cap cît mai fuga cu mîncare.

S-au sculat femeile cu noaptea-n cap, au fierit ce au fierit și au plecat. Pleacă cu prînzul cea mare. Cînd colo, vede două brazde, una veche și alta proaspătă că aburea pămîntul. Ea o luă pe brazda nouă, care fusese trasă de zmeu.

Brazda a dus-o pînă la ușa ce s-a deschis în pămînt. S-a deschis ușa, iar ea a trecut sub pămînt în lumea zmeilor. Celelalte două cumnate așteaptă, așteaptă, dar ea nu se mai intoarce!

— Vai, surată, ce-o fi? se întrebau ele una pe alta.

Îi veni rîndul la cea mijlocie. Luă oalele și cotărița cu mîncare și se duse cu mîncare la oameni. Cînd colo i se fac și ei două brazde. Una veche și alta nouă. O apucă și ea pe cea nouă, pînă ajunsă și ea în lumea cealaltă, în lumea zmeilor.

Sara așteaptă, așteaptă, să-i vie cumnata dar nici ea nu se mai intoarce.

— Doamne sfînte, ce-o fi cu leica mea de nu mai vine! Căzu pe gînduri și a treia zi se duse ea cu merinde la bărbăti. Cum ieși pe poartă, în față i se fac două brazde. Nu știa pe care s-o apuce. Hai s-o apuce pe cea nouă că e făcută de bărbatul ei de Pătru Făt-Frumos. Și se duse pe brazda nouă pînă ce ajunse la ușa ce despărțea lumea albă de lumea neagră. Un zmeu mic o trase de mină pe lumea cealaltă și o duse la palatul său. Copiii rămaseră flăminzi și plîng de foame pe vatră.

Da bărbătii ară de zor ogorul dar și ei nemîncăți și nebeuți de trei zile. Se miră ei ce-o fi cu muierile de nu mai vin cu mîncare. Lasă plugul pe brazdă și dau fuga acasă. Cînd acasă, văd în loc de o brazdă, două brazde.

— Măi fraților, să știi că muierile noastre au fost furate de zmei.

— Hai după ei să-i cmoșim, zise cel mic, Pătru Făt-Frumos.

— Hai! Ascuțiră săbiile, luară baltagul cu dinșii și o funie lungă și duși au fost. Dau de poarta aceea zidită în pămînt, pe care o deschideau și intrau în lumea lor, cu fetele și femeile frumcase. Deschid ei poarta și se înțeleg să se lase spre fundul pămîntului pe rînd. Începe cel mare și le cere să-l tragă-n sus dacă vor simți că se mișcă funia.

Il legără pe cel mare și dă-i cu el în fundul pământului. Pe la mijloc se sperie, zbici de fringhie și cei doi frați il traseră sus la lumina soarelui.

Îi veni rîndul mezinului. Se duse și el jos dar mișcă funia să-l scoată afară că se speriese.

Așa îi veni sorocul să-și încerce norocul și cel mai jude, Pătru Făt-Frumos.

El le zise:

— Mie să-mi dați drumul tot mai jos ! Și-i dădură zor de ajunse pînă jos. Cind acolo sub pămînt, se deschidea o altă lume, cu grădini luminate și palate frumoase de aur și argint. Se plimbă el printre trandafiri și-l zări cumnată-sa cea mare.

— Lele, frateo, fugi că te măñincă zmeul și-ți rămîne copilul sărac.

— Leică, lasă tu frica și spune-mi pe unde vine zmeul tău de la vînătoare.

— Pe la podul de aramă, frateo !

— Ai să vezi ce poate fratea al tău !

Se duce el la podul de aramă și se pitulă după un picior.

Vine zmeul călare pe un armăsar, care varsă foc și pară. Ajunge la pod. Se oprește, sforăie și nu mai face un pas.

Zmeul îl îndemna să pășească fără frică înainte:

— Hai, leu, paraleu,
De ce-ți este podul greu ?
Ce-ți văd friul tare ros,
N-o fi Pătru Făt-Frumos ?
Că cioara i-a dus osciorul
Iar vîntul, perișorul !

Pătru cum îl vede îi sare înainte.

— Cum vrei să ne luptăm ?

În săbii să ne tăiem,
Mai bine ne săgetăm.
Eu aleg luptă direaptă,
Pe ea Pătru o așteaptă !

— Vreau și eu luptă direaptă îi grăi zmeul.

Il apucă zmeul și cind îl ridică-n sus și-l dete-n jos, îl vîrî în pămînt pînă-n genunchi.

Ieși Pătru din pămînt, se opinti și-l înfîpsese pe zmeu pînă-n gît în pămînt. Apoi scoase paloșul și-i tăie capul.

De aci se duse la leică-sa mezină la palatul de argint al zmeului. Ea cum îl văzu se sperie.

— Lele, frateo, cum ai ajuns aici ? Dacă te prinde zmeul te omoară și rămîn copiii săraci ! Fugi, Petre, nu mai sta.

— Nu mă tem de zmeul tău, spune-mi doar pe unde vine zmeul de la vînătoare ?

— Vine pe la podul cu zale de argint, arcuite în vînt.

El se duse și se ascunse sub pod. Cum se apropiie zmeul aruncă din depărtare buzduganul pînă la pod. Ieși Pătru Făt-Frumos și i-l aruncă îndărăt.

— JHei, ce drăcie ! Cine se-ncumete să se ascundă sub podul de argint din țara zmeilor ?

Calul de frică nu urnește din loc.

— Hai, leu, paraleu,
De ce-ți este podul greu?
Ce-ți văd frîul tare ros,
N-o fi Pătru Făt-Frumos?
Că cioara i-a dus osciorul
Iar vîntul perișorul.

— Eu săn și vreau să ne luptăm! Să vedem, care pe care!

În săbii să ne tăiem,
Mai bine ne săgetăm!
Eu aleg lupta direaptă,
Pe ea Pătru o așteaptă!

— Luptă direaptă vreu, pe viață și pe moarte, zise zmeul turbat de minie.

Se repezi zmeul și-l înfipse în pămînt pe Pătru pînă la brîu. Sări Pătru, îl prinse pe zmeu și-l înfipsă pînă la nodul lui Adam pe zmeu. Trase paloșul și-i tăie capul.

Și pleacă el de aici pe calul zmeului pînă la palatele de aur unde știa că este iubita lui, cu care s-a cununat.

Cum îl văzu muierea îl întrebă:

— Petre, cu cine ai lăsat copiii? Fugi, Petre, că rămin copiii și fără de tine.

— Nu te speria! Spune-mi repede pe unde vine zmeul de la vinătoare?

— Vine pe la podul cu zalele de aur și picioarele de taur.

Se repezi la pod și se ascunse. Din depărtare vine zmeul. Calul sforâie și se oprește speriat.

Zmeul cade pe gînduri și își îndeamnă calul:

— Hai, leu, paraleu,
De ce-ți este podul greu?
Ce-ți văd frîul tare ros,
N-o fi Pătru Făt-Frumos?
Că cioara i-a dus osciorul
Iar vîntul perișorul!

Se repezi Pătru de sub pod la zmeu zicindu-i:

— Eu săn Pătru Făt-Frumos,
Care-n lume n-a mai fost.
Vrei în săbii, ne tăiem,
Mai bine ne săgetăm!
Eu aleg lupta direaptă,
Pe ea Pătru o așteaptă!

— Aleg lupta direaptă! Și porniră lupta, din zori și pînă-n sară, galbeni ca turta de ceară. Dar nici unul nu se putea birui.

Trece-n zbor pe deasupra capului lor un vultur, iar zmeul setos îl roagă:

— Vulture, stăpin pe zări,
Peste zări și peste mări;
O să-ți dau un stîrv de om,

Și năramze dintr-un pom !
Stropește-mă cu apă rece,
Pînă puterea nu-mi trece !
Pe Pătru cu apă caldă,
Capul la pămînt să-i cadă !

Pătru Făt-Frumos cînd văzu vulturul, se rugă și mai frumos :

— Eu îți dau trei stîrvuri mari,
N-o să poți să le mai cari !
Dă-mi un strop cu apă rece,
Cînd cu aripa vei trece,
C-am să-ți urc pe virf de stei,
Numai capete de zmei !

S-a lăsat vulturul din zbor și l-a stropit cu o picătură de apă rece de
înău venit puterile la loc. A tras paloșul și i-a tăiat capul zmeului. Apoi s-a
dus la muierea lui și i-a spus :

— Am tăiat toți zmeii, cheamă cumnatele și să ne întoarcem în lumea
albă la copii și la frați.

— Petre, Petre, mare curaj ai avut, binecuvîntat să fii pentru bunătatea
și vitejia ta. Să ieșim din împărăția zmeilor, însă pînă atunci să te-nvăț și
eu ceava.

Ia de pe polița zmeului biciul ăla cu fire de aur și păr de balaur. Este
biciul fermecat. Învîrtește-te de trei ori și pocnește o dată, că palatele de
aur ale zmeului se prefac într-o nuca de aur.

Așa a și făcut. A luat biciul fermecat și nuca de aur și au plecat la
leică-sa mijlocie. Acolo s-a învîrtit de trei ori, a dat cu biciul fermecat și
palatul de argint s-au făcut mici, mici, cît o nuca de argint.

De aci s-au dus la leica cea mare. A tras și aici cu biciușca și a luat
palatele de aramă ale zmeilor, prefăcute într-o nuca mică de aramă. Pusă
nucile în pozănari și se duseră la poarta pămîntului, pe unde intră și
ies zmeii.

Roagă vulturul să se ducă în lumea albă să-i caute frații să le lungească
funiile, să-l scoată la lume și la țară.

Veniră frații, sloboziră funiile de scoaseră muierile. Mai rămăsesec Pătru
Făt-Frumos, care-n lume n-a mai fost.

Acum ce se gîndi Petrișor. Ia să pun eu la încercare credința fraților
mei ! Si în loc să se lege de funie legă un pietroi și în virf ii puse fesul.
Traseră frații traseră, și cînd ajunsă la mijloc, dintre lumea albă și lumea
zmeilor, ii dădu drumul bolovanului și se facu praf.

Se întristă cînd văzu că frații săi îl urăsc și începu să plingă. Numai la
asta nu s-ar fi așteptat.

Îl jeli muierea și copiii mulți ani și ridicăra mîna de el. Cu cît timpul
trecea ei sărăceau, iar cei doi frați haini se îmbogățeau.

Copiii erau chinuți, după porci prin ciulini și mărăcini că n-aveau și
ei pe nimeni să-i ocrotească, să-i apere. Mama copiilor ajuște și ea în zdrențe
argată la cumnăti.

Dar Pătru Făt-Frumos nu se lăsa și se tot rugă să scape din pustietatea
de sub pămînt.

Îi crescuse barba pînă-n glezne și ii albise părul. Credea că în lumea
zmeilor o să-i putrezească oasele. Dar într-o zi, văzu un moșneag în pustiu

călare pe o iapă năzdrăvană cu douăsprezece ărpii. Stătea la marginea drumului, se gîndea la copii, la muiere și plingea.

— Ce plingi, băiete?

— Pling că frații m-au părăsit și m-au lăsat să mor în pustietatea asta.

— Nu te teme, eu te-am văzut că ești drept și bun și de aia am venit să-ți dau iapa astă năzdrăvană cu douăsprezece ărpii. Încalecă și du-te sănătos. El i-a sărutat mină moșneagului, i-a mulțămit, a sărit pe iapă și a zburat. Trei zile și trei nopți a zburat pînă a ieșit sus prin poarta deschisă a pămîntului.

S-a dus drept la bordeiul lui să-și vadă copiii și muierea. Cind i-a văzut slugi la frații săi, chinuiți, flăminzi și goi, a luat nuca de aramă, a scos biciul fermecat și a invîrtit de trei ori și a tras o dată și s-a facut un palat mare de aramă.

A chemat-o pe cumnata cea mai mare și i-a zis:

— Aici să stăpinești tu cu copiii fratelui meu cel mare.

— Dar de ce nu și cu el?

— Cu el nu, el o să se prefacă în porc, aşa cum se și cade după direptate. Cind se uita ea, vine spre ei un porc colțos și negru grohăind: goh ! goh ! și rîma prin gunoaie după demincare.

Ia nuca cea mică de argint, se invîrte de trei ori și trage cu biciul fermecat. Cum trase, odată din nucă răsări ca din pămînt un palat mare și frumos de argint. O cheamă pe cumnata cea mezină zicîndu-i:

— Cumnătă, ăsta e palatul tău și al copiilor, căci frate-meu e blestemat să se prefacă în porc. Așa i-a fost lui urșita, precum i-a fost și sufletul.

— Vai, cumnate, ce bun ești, dar iartă-l pe frate-tu să fie și el cu noi stăpîn în palatul de argint.

— Nu eu l-am blestemat, ci un moș cu barba albă ! Astă i-a fost judecata după ce m-au părăsit în acea pustietate, în împărația zmeilor. Uite-l cum rîmă în gunoi.

Apoi a chemat muierea lui și copiii, s-a invîrtit de trei ori într-un picior, a tras cu biciul și din nucă a răsărit un palat mîndru de aur, că la soare te puteai uita, dar la el ba !

Au tunat în palatul lor și l-au stăpînit în voie bună și înțelegere, îndesulați cu de toate.

De la mare, pîn' la mare,
Toată lumea privea-n zare.

IOVAN IORGOVAN

A fost odată ca niciodată ...

A fost odată un om sărac lipit pămîntului. Într-o argea trăia, îngheșuit cu doi copii frumoși nevoie mare și cuminți. La nașterea lor muma le sădi în semn de aducere aminte căte un măr. Copiii rămaseră săraci de mumă, căci într-o zi mumă-sa fu prinsă de o furtună groaznică în pădure după surcele și cind să se întoarcă acasă un puhoi de apă de munte o izbi de stînci și o purtă pînă departe spre mare de se arănră peștii cu trupul ei.

Sărmânl om cu mare greutate își crescă copiii aducîndu-le mîncare: poame din pădure și carne de fiare sălbatică. Cu doru-n piept de soția lui pierdută, se-mbolnăvi.

Cei doi frați își îngrijieau merii, ii săpau pe lîngă rădăcină, le culegeau omizile de pe frunze, ii udau cînd era secetă și în timp ce creșteau copiii, creșteau și merii. Fiecare se lăuda spunind:

— Mărul meu este mai frumos decît al tău!

— Ba al meu este mai mare și mai drept!

Tatăl copiilor care între timp își pierduse mințile, se stinse într-o zi. Copiii rămaseră singuri fară nici un ajutor! Își adunară merele din meri le aşezară în foale din bordei și plecară în pădure după poame sălbaticice pe caii lor albi ca zăpada, însoțiti de niște ciinii iuți ca bătaia vîntului.

Copiii se-nvătară aci nu numai să culeagă poame, dar începură să vîneze iepuri, vulpi și mai tîrziu lupi și urși. Pe lîngă bordeiul lor creșteau pui de lupi pe care îi arăneau cu carne de cerbi și căprioare. Ciinii lor se-mprieteniră cu lupii și aşa mergeau la vînătoare de urși, cerbi, boi sălbatici, vulturi, cocoși și gâini de munte.

Cei doi frați crescuseră gogeamite măgădani mari și le veni așa pe nesimtite vremea de-nsurat. Cercetără mari întinderi de pămînt și ape și nu găsiră vietate omenească.

Atunci frații se-nțeleseră să pornească amîndoi în lume să-și cate neveste. Cel mare să meargă spre soare-răsare, iar cel mic spre soare-apune. Ei se mai înțeleseră că cine se va întoarce mai întîi să privească frunzele de la mărul fratelui plecat în lume. Dacă frunzele vor fi verzi, înseamnă că fratele său este în viață, dar dacă frunzele mărului se vor usca, înseamnă că fratele îi este mort.

Cei doi frați aveau merii, caii, săbiile și ciinii la fel. După ce-și făcură jurămîntul de credință cu fața spre sfîntu soare, caii năzdrăvani se avîntară pe întinderile fără margini ale pămîntului și merseră, merseră fără să dea de izvor sau picior de om.

Ama după cîteva stăminî fratele cel mic merse spre apus, dete de o fintină cu apa rece și curată ca lacrimă. Își adăpă calul ostenit de drum și beu și el. Da-n sus de fintină auzi un glas omenesc. Deschisă mai bine urechile și auzi un suspin. Se sui pe cal și văzu o fată mare despletită cu fața la pămînt plîngind. S-apropie de fată și-o întrebă:

— Fată mare și frumoasă, ce cați în sălbăticie și ce ți s-a-nțîmplat de verși lacrimi de singe?

— Sint fată de-mpărat.

Di la Tăligrad.

Băiatul cel sărac scoase un țăruș, priponi calul și după ce căută-n toate părțile din împrejurimi și căile pe care ar putea veni balaurul să-nghită fata de-mpărat, se aşeză lîngă fată și o rugă să-i cate-n cap pînă el se odihnește puțin, că e dubărît și ostănit de drum.

Băiatul durmia pe poala fetii, iar fata plîngea. Lăcrămile fetii erau așa de fierbinți că unde picau pe obrajii voinicului, fața i se opărea, ama el nimic nu simtea de ostănit ce eria.

Da-n răsărit de soare, se vede-o ală mare, vine șerpuiind limba-ascuțind, copite ardicind, oichii schinteind, flăcări aruncind. Fata zo, îmi plînge cu lăcrămi de singe, voinicul simți, flăcărili ca-n vis, sări-n picioare, dezlegă roibul, s-aruncă pe el își luă vînt și cînd îl văzu ală de balaur vine și spune voinicului:

— Voinice călare, vrei să te-nghit cu cal, ori să-l arunc după mal? Cîti voini au fost pe lume și mi s-au impotrivit, iată oasăle lor jos în Valea Plîngerii.

Voinicul aruncă o privire în jos și cînd văzu acolo mormane întregi de capete și oase, se-ngrazi și se gîndi la frati-său. Ce-i dete lui în gînd: să scoată arcul. Voinicul cînd slobozi o săgeată, trei capete-i zbură de la trup și cînd își luă zborul peste namilă dintr-o lovitură cu sabia, încă trei mai taie. Ala se zbătea în ghearele morții, pe nări și pe gură vârsa foc și venin, și grăbea spre fată s-o-nghită. Fata tremura de groază, zbiera, codrii clătina, iarba să usca, păsările-ngheța de mila fetii. Voinicul însă cînd sări o dată de pe un stei de piatră îl izbi pe balaur atît de tare că-i aruncă la pămînt încă două capete, care se zvîrcoleau sărind din copac, în copac, din virf, în virf, de brad pînă picau la pămînt blestemind.

Ala după ce pierdu opt capete tot mai vru să prindă-n ghiarele sale pe frumoasa fată, ama voinicul sleit de snagă avu grijă de scoase din timp arcul său fermecat și cînd trase o săgeată i se-nfipse drept în cap, că năpraznică arătare cutremurîndu-se de frică-n fața morții, se-ntoarse cu coada ciormănită de voinicul cel sărac și să ascunse în valurile Dunării.

Voinicul urmări pînă ce balaurul de-acum fără opt capete se lăsa la fundul apei înroșind cu singele veninos care cură tuțuroaie pînă ce ieșă din apă și tună în peștera di la Golumbăt. Cînd intră balaurul în peșteră iar îl blestemă.

Voinicul să-ntoarnă, tăie limbile de la ale opt capete, le băgă-n traistă și mearse la fată. Fata îi da înainte cu plinsul, credea bag seama că de lacrămi balaurul se va indura. Cînd aruncă privirea, văzu grămezi de carne făcute loman pe cîmpul din fața fintinii. Fata de-mpărat sări-n brațele voinicului, mulțumindu-i fericită că i-a dăruit viață. Merse la o baltă de singe umplu palma mîinii drepte cu singe, apoi îi făcu sămn pe spate. Fiica-mpăratului îl rugă pi voinic să treacă pi la-mpărat, pentru a-l cisti cu un lucru mare, pentru vitejia lui. Voinicul fagădui frumoasei fete că-n trei zile va trece și pe la palatul împăratului și schimbă inelele cu fata.

Ajunsă la palatele sclipitoare ale tatălui său și-i povesti. Batrînul împărat se minună de isprava voinicului care a răpus șerpele și trimeasă vorbă-n totă-mpărația să vie voinicul ca să-i dea pe fie-sa de soție și să-l facă împărat.

Auzind de treaba astă și un țigan căldărar merse de-și umplu disagii cu cele opt capete și le aduse la-mpărat. Împăratul se bucură nespus de mult și nu știu cum să-i mulțumească pentru vitejia lui față de singura lui fiică. De aia împăratul hotărî să-și căsătorească fica cu țiganul tuciuriu !

În zadar plîngea și să văicărea biata fată spunând împăratului, că adevăratul voinic care-a scăpat-o de la moarte este un dănak înalt și sărac, cu calul alb, că împăratul nu-i da crezare și începu nunta.

Țiganul odată ajuns împărat își rupsă tălpile la joc și multe pozne făcu de se minunau nuntășii. Da fiica-mpăratului sta tristă, plîngea, să văicărea și la țigan nici că să uita. Împăratul o certă și-i da sfaturi să se poarte frumos cu bărbatul ei. Fata degeaba-i arăta împăratului inelul primit de la voinic că el ținea ca un catîr că numai țiganul este viteazul care-a scăpat-o și pe fie-sa și-ntreaga împărație de namila spurcată de balaur care minca în fiecare zi cite-un cap de om.

Baș cînd nunta eria-n toi, intră-n curtea-mpăratului, voinicul cel viteaz pe un cal alb ce mergea în buestru și scotea flăcări pe nări. Voinicul sări jos, merse drept la-mpărat, apoi îi spuse că el este cel care a scăpat fata de la moarte.

Împăratul mînios i-a arătat cele opt capete de balaur și pe țiganul cel viteaz, după care dete ordin să-l spinzure pe voinicul mincinos în grădina de alături. Se pregăti spinzurătoarea, s-adună oștirea și călăul fu gata, amă voinicul rîdea de toate pregătirile astea.

Nuntașii să oprîră din joc să-l vadă pe voinicul necunoscut cu lațul de git. Împăratul porunci să-l prindă pe voinicul cel sărac și să-l ridice pe un scaun sub spinzurătoare. Voinicul rîse și de treaba asta și se sui să fie spinzurat.

În timpul ăsta auzi și fata-impăratului că-n grădină o să fie spinzurat un voinic. Se repezi și ea acolo ca o nălucă și cînd ajunsă mare-i fu mirarea văzindu-l baș pe voinicul cel sărac sub spinzurătoare zîmbind nepășator, în timp ce călăul se pregătea. Fata văzind toate astea dete un țipăt de groază și pintre lacrămi abia-i putu spune împăratului:

— Tată, ăsta este voinicul cel viteaz care a omorit balaurul. Uite pe spatele lui sămn făcut de mîna mea cu sîngele alei.

— Nu să poate fiica mea, dovada cea mai bună n-o are nici el și nici tu. Capetele balaurului aduse de țigan sint dovada.

— Mărite împărate, unde s-a pomenit pe lume capete de șarpe fără limbi, întrebă ficiarul.

Împăratul cătă capetele și le găsi fără limbi !

Apoi mireasa-i arătă-mpăratului inelul pe care l-a schimbat cu voinicul la fintină unde s-a dat lupta cu namila de șarpe. Băiatul aruncă scaunul de sub spinzurătoare și veni la mireasă de schimbă inelul. Împăratul văzind că țiganul l-a-nșelat, porunci să fie prins și spinzurat în locul voinicului. Amă țiganul fugise și abia-l putură soldații găsi pitulat prin niște grădini. Țiganul după ce fu spinzurat, fu legat de patru cai și spintecat în bucăți, iar carnea lui fu aruncată s-o mânince păsările ceriului.

Mare nuntă-mpărătească s-a facut după întimplarea asta. Voinicul cel sărac căpătă țoale mîndre-mpărătești și sabie de aur, iar mireasa lui eră atât de bucurioasă și fericită, că tot timpul să uita și zimbea la iubitul ei soț. Ginerile și mireasa îmbrăcați în țoale de nuntă păreau că sint frumoși ca niște luceferi.

Veselia ținu ca pe vremuri cîte-o lună și-o săptămînă de cînd să punea luna și uidia cît secera.

MUMA PĂDURII

Trăia-n voie bună și-n pace o pereche-mpărătească. Într-o zi, plecară tinerii călări departe prin cuprinsul împăratiei și deteră piste o grădină de pomi și de flori aşezăți în rînduri. Erau rînduri cu flori albastre, alte rînduri numai cu flori albe și roșii, iar altele cu flori galbene. Un rînd înflorea, da alălant se-nchidea. Pe urmă pomii tot aşa, cînd unii-nfloreau, ailanți dau în pîrg de-și puteau tinerii culege mere, smochine, năramze, lămii, struguri și cîte și mai cîte altele. De aci voinicul vru să intre într-o pădure-ntunecoasă cu niște copaci groși și-nalți, de nu putea trece o rază de soare la pămînt, plină de tot felul de ale sălbaticice.

În pădurea asta n-a intrat pînă azi cap de om. Cine intră aici nu să mai intoarce, doar oasăli-i rămin risipite de alele sălbatrice și sub rădinele pădurii îi spuse-mpărăteasa tînărului împărat, oprindu-l să mai calce pîn ale-imprejurimi !

Tînărul împărat nu putea răbda să nu vadă ce s-ascunde în tainele acestei păduri. Ispitit de frumusețea pădurii adînci, într-o zi, fără știrea împărătesei, intră aci cu calul și ciinele său.

Cum făcu un pas în pădure, copacii începură să se clătine, de să loveau virf de virf și ramură de ramură. Alele sălbatrice spăimintate fugeau care-nicotro, iar în fața voinicului ieși o babă răzimindu-se de un bît.

— Bine-ai venit, muică, că de cînd trudesc și tot gătesc și de-o mie de ani nime nu-mi mai vine să-l ospătez.

— Da cine ești, mătușă?

— Eu sunt Muma Pădurii, ce dau ajutor la tot natu.

După un drum îndelungat, tînărul împărat însfăinzi și ceru o fringhie să lege calul și ciinele. După ce-i legă, intră-n bordeiul babei și-ncepă să mănușe.

Tocmai cînd mîncau și beau, scoborî din pod o ală mare și turbată, n-apucă nici s-o vadă că să pomeni lovit cu ceva-n cap de se prefacu într-un stei de piatră. Namila de ală merse dete-n cal și-n cîne și-i prefăcu și pe ei în stei de piatră.

Cînd sara-mpărăteasa văzu că soțul ei nu mai vine, înțelesă că a intrat în pădurea fermecată și a pierit. A dat veste-n toată-mpărăția, doar se va află vrun voinic care să-l poată găsi și învia, ama nima nu s-află.

La un rînd de vreme, fratele voinicului cel mic să-ntoarce la argea și mare-i fu mirarea văzînd frunzele din mărul fratelui său uscate ! Nici nu mai scoborî de pe cal și plecă să-i caute-n lume mormintul. Merse la miazăzi, nu-l găsi, o apucă la apus, iar nu-l găsi, porni spre soare-răsare, cătînd de-a lungul și de-a latul împărăției și-ntr-un oraș se-ntilni cu o femeie tînără plingind, îmbrăcată-n negru călare pi-un cal roșu ca focu.

— De ce plîngi, nevastă, ori tata-i pierdut ori soțul te-a lăsat ?

— Nici tată n-am pierdut, nici soțul nu m-a lăsat, numai că soțiorul meu a intrat într-o pădure fermecată și zinele l-au omorît. Din vorbă-n vorbă, fratele deslușî că femeia aceasta este soția fratelui său.

Înnoptară la palatul împărătesc și mult se bucură cînd află că fratele său se-nsurase cu fata-mpărătului, ama păcat că murise. Toată noaptea nu dormi de grije. Făcu tot felul de planuri.

Abia cintără o dată cocoșii și să sculă, își țăsălă calul, îl arăni, își luă ciinele și să-ndreptă spre pădurea cea fermecată. Cumnată-sa îi spusă că, pădurea aia mănușă cap de om dacă intri-n ea; cine-a tunat acolo, nu s-a mai întors.

Voinicul, cum s-apropie de pădure, scoasă sabia, privi pe subt desisul pădurii și nu văzu nimic. Intră în pădure cu ciinele înainte. N-apucă să facă cîțiva pași că văzu un foc cu o bălbătie mare ce lumina toată pădurea ca ziua. Cu băgare de seamă s-apropie și văzu un bordei iar lîngă bordei o babă cu dinjii de lină, bătrînă și cocoșată abia ținindu-se de un bît.

— E, muică, bine c-ai venit că de o mie de ani gătesc și nime nu-mi vine la masă, să bem și să mîncăm împreună.

— Maică, n-am venit de flămînd aici în pădure, eu îl cat pe frate-meu, voinicul cel care a ajuns din copil sărac împărat.

— Pe aici, muică, de cind eu Muma Pădurii stăpinesc pădurile de o mie de ani de cind aici îmi fac veacul, n-am văzut picior de om.

Cind baba s-aplecă să puie niște tăciuni pe foc, el aruncă pe fereastră o privire și-l văzu pe frate-su prefacut într-un stei de piatră, cu cal și ciine cu tot. Atunci împinsă baba cu ochii pe jeregai de să aprinsă. Baba începu să se văicărească spunând:

— Nu mă omori, voinece, că nu eu l-am facut pe frate-tu stană de piatră, ci ală sălbatică din pod. Dacă mă scapi, eu îți spun cum s-o omori pe namila din pod.

— Bine, mătușă, spune și eu mă țin de vorbă și ridică pe babă de pe jeregai.

— Ala cea mare n-are putere decât cind pune ghiarele ei pe pămînt. În mîinile ei poartă două bîte fermecate. Cum dă-n om și-l preface stei de piatră da cu alta dă-n om și-l inviază la loc. Vezi fratele tău stă aici de vreo doi ani și dacă ai avea bitul fermecat l-ai putea-nvia.

Voinicul, ținind calul de friu, intră în bordeiul babei cu sabia-n mînă. Cum intră, o ală mare cu ghiare ca de zmeu se lăsă-n jos gemind așa de tare că se cutremura pădurea de fugeau speriate toate lighioanele. Da voinicul, cind văzu că și-a scos afară picioarele, trase o dată cu sabia de-i reteză picioarele dintr-o lovitură. O ală mare căzu jos pe pămînt, ama nu mai putu să facă nici un pas și cind întinsă ghiarele de la mîini să-l prindă pe voinic, el trase încă o dată și-i tăie mîinile. Mai trasă încă o dată de-i căzu capul la pămînt dindu-se de-a berbeleacul ca un dovlete scoțind foc și otravă pe gură. Din mîinile alei căzură două bîte. Voinicul luă bîtele și le privi cu băgare de seamă. Dete cu una-n ciine și ciinele se prefăcu într-o stană de piatră. Îi dete din nou în cap cu celâlalt bît și copoiul începu să se gudure lingindu-i de bucurie mîinile.

Văzind el care este bitul vieții, dădu cu el în capul fratelui prefăcut în stană de piatră și frate-su deschisă ochii; rămasă mirat cum de calul său și ciinele sănătatea sănătoasă.

Fratele său mai dete o dată-n capul calului și ciinelui, și calul de foame începu să pască, iar ciinele începu să alerge după niște pui de căprioare ce treceau pe lîngă bordei.

— Frate dragă, lung vis am mai visat și rămin mirat cind văd prefăcut în piatră calul și ciinele, iar tu te afli lîngă mine.

— Dacă nu eria Muma Pădurii, să te ospăteze, nu visai doi ani aici și erai împreună cu împărăteasa ta.

Fratele cel mic acum înviat, văzind-o pe Muma Pădurii o băgă-n colibă, o inchisă, adună surcele și lemne uscate și-i dete foc. Focul ardea și baba gomea blăstămind și cind fu focul mai în toi s-auzi o mugitură ca de o vacă sălbatică, o pocnitură așa de tare, că eria să le plesniască urechile. Crăpă fierea babei răutăcioase și focul fu aruncat prin pădurea care s-aprinse de-a curmezișul, de eria să-i prindă și pe cei doi voinici. Pădurea arsă și toate lighioanele sălbatrice trecură în grădina împăratului cu pomi și cu flori.

Voinicii să-mprieteniră cu alele sălbatrice și curățară-mpărăția de vrăjitoare. Plecară cu lighioanele sălbatrice din pădure-n pădure și arseră pe foc toate mumele pădurilor.

Supușii împăratului trăiau acum fără frică de ale și de vrăjitoare.

La o vreme împăratul cel bătrân muri și atunci fiul cel mic ajunsă-mpărat. El văcui sub soare-n pace și-n sănătate-n țara sa cu muierea lui, iar pe fratele

lui cel mai mare îl făcu gheneral. Ama fratele cel mare nu să mulțumi cu cinuri mari și plecă iar în lume să ajute pe ai săraci. Ajunsă iar acasă și văzu mărul fratelui cu frunzele verzi, pe urmă colindă lumea-n lung și-n lat.

Și-ncălecai pe-o șea,
Și vă spusăi povestea aşa.

FIUL VACII

A fost un împărat care avea trei feciori mari și frumoși. Al treilea fecior fiind mai cuminte și mai isteț la minte era cel mai mult iubit. Moare într-o zi mama lor și toți o pling, însă el nu se putea despărți de lingă ea. Mamă-sa, deși moartă, sufletul nu-i ieșise afară din casă și vedea pe fiecare cît se omoară după moartea ei. I se arăta în vis și-i zise să se gîndească la ea oricind să fie în supărare și greutate că ea va veni la el prefăcută-n vacă și-l va ajuta. Împăratul după moartea împărătesei era tot mai trist. Pe fața lui era numai supărare și adincă întristare.

— De ce stai, tată, trist? îl întrebară copiii.

— Ați avut și voi o soră și a bătut într-o zi un vînt turbat, a învăluit-o într-un nor și dusă a fost de acel vînt în loc necunoscut.

— Noi o să-o găsim! Se lăudări feciorii cei mari.

Toți trei și alese să aleargă cai, și luară de-ale gurii pentru cale lungă și plecară-n lume să-o caute pe sora lor furată de mult de vînt. Merg împreună pînă ce ajung la o groapă mare, ce ducea undeva în altă lume. Fratele cel mai mare zice că el este cel mai viteaz și curajos și se scoboașă pe frînghie în lumea neagră să-o caute pe sora sa. Coboară el pe frînghia de cerpen și pe la mijloc se sperie și mișcă frînghia să-l scoată afară. Fac o nouă frînghie din cerpen și mai lungă. Încearcă de data asta și fratele mijlociu. Se spăimîntă însă de adincime și intunecime și face semn să-l scoată la lumină. Noaptea ii veni la cel mic în vis, mamă-sa și zise să facă frînghia de zece ori mai lungă și să coboare că acolo va da de sora lui. Așa făcu și coboră pînă la fundul prăpastiei, păsind în lumea cea neagră. Merse el înainte să-și caute sora încins cu sabie și fără cal. Cînd colo, dă nas în nas cu un zmeu negru și urit ca ciumă. Cum ii zări ascunzîșul sări pe zmeu și-l tăie în bucăți. În față simte niște ușii grele de fier. El sparge ușa și intră. S-aprinde o lumină și vede o fată frumoasă ca o zină și strălucitoare ca o stea. Mai vede o ușă. O sparge și pe aceea. Dă iar de o fată frumoasă ca o zină. Mai dă de o ușă, o sparge și pe aceea și ce credeți, chiar acolo sta sora lui legată de zid ca să nu fugă.

— Tu ești Fiul Vacii?

— Da, eu sunt, răspunse el.

— Am știut că ai să vii să mă scapi!

— De unde?

— Mama a venit în vis și mi-a spus că tu ești un frate isteț și curajos. Ce bine e că m-ai găsit! Acum să vedem cum ieșim cu toții din gura zmeyilor!

Pe drum mai scăpară o zină din ghearele unui zmeu care-i sugea singele. Acum erau patru fete și un băiat. Ajunseră la locul de urcare în lumea cea albă pe frînghie. El le făcu semn frajilor săi și pe rînd urcară fetele la lumina soarelui.

Mai trebuia să se suie și el. Se gindi el, că frații lui ar putea să-l pismu-iască pentru curaj și frumusețe și l-ar putea omori ca să nu se facă de rîs față de împărat că ei n-au izbutit nimic.

Ca să le încerce credința de frate, leagă un pietroi de frângchie și face semn să-l tragă în sus. Îl trag pînă la jumătate, apoi îi dau drumul și bolovanul se face bucăți. Iată ce încredere poți să ai și-n fraț, își zise el în gînd și porni înainte. Mergînd prin a lume neagră vreme lungă să-i ajungă dete față-n față de un moș.

— Moșule, spune-mi ce să fac să ies la lumea albă, că m-am uscat de viu în lumea cea întunecată.

— Băiete, băiete, cine te-a-ndemnat să calci în lumea astă capul tî-a mîncat. Încearcă să urci nouăzeci și nouă de scări care duc spre poarta cerului. În drum dacă vei da mai întîi peste un berbec negru ești pierdut. Pe-aici îți rămîn oasele. Dar dacă vei da peste un berbec alb, ești scăpat și poți ajunge în lumea albă de unde ai pornit aşa cutezător cum eu n-am mai pomenit. Băiatul urcă din scară-n scară, pînă ce ostenește și adoarme. A trecut pe lingă el berbecul cel alb, dar nu l-a văzut. Deodată s-a pomenit cu berbecul negru că-l impunge. Se scoală și suie înainte pînă ce dă de o țară pustie numai cu nisipuri, mărăcini, vînturi turbate și scorpii. I se facea pielea de gîscă pe unde călca, însă trăgea nădejde că Vaca Neagră, mumă-sa, îl va scoate odată și odată la lumină. Acolo oamenii de foame se mîncau unii pe alții, tipau, chirăiau și se băteau. În vis veni mumă-sa și-i zise să caute un copac mare putred că acolo este pasarea măiastră. Să-i scape puii de la șarpe și ea o să-l trăcesc în lumea albă. Ajunse el la acel copac putred și vede un balaur care este gata să-i înghită puii. El trage sabia și-l taie pe balaur. Puii se bucură și-l sfătuiesc să se pitule undeva că muma lor e lacomă și mare și din el nu-i ajunge o înghițitură. Se însășimîntă cînd auzi și se pitulă printre tufe de spini. Pasarea măiastră coborî din nori ca o vijelie. Cînd văzu balaurul mort, întrebă cine l-a omorît. Puii tac nu vreau să spună, ca să nu-l mânince pe băiat. Pasarea măiastră nu se lasă, îl caută, și dă de băiat.

— Mi-am dat eu seama că numai un voinic putea să omoare balaurul. De ani de zile îmi mânincă puii și o să ajung bătrînă fără lăstar pe lume.

— Eu am omorît balaurul fiindcă știu că ai să mă ajuți să mă scoți din pustie în lumea albă.

— Să-mi dai nouă vaci fripte, nouă buți de vin, nouă cuptoare de piine și nouă cară de lemne pentru foc.

— Vai de mine, Pasare măiastră, de unde să găsesc eu aici în pustia astă atitea bucate? Și începu să se plingă și să se vaite. Veni noaptea, și cum adormi, mumă-sa merse la acel moșneag de sub poarta cerului și ceru ajutor pentru fiul ei. Cînd se sculă, toate erau gâtite, numai să zboare. Mîncă bine, bău bine pasarea, încarcă pe ea cuptoarele de piine, buțile cu vin, vacile tăiate și carăle cu lemne ca să facă foc în zborul lor pînă acolo sus. Și-au luat zborul. El prăjea fleici de carne și i le băga-n gură și pîne după pîne, ii azvîrlea pe gîtlej, ca într-o peșteră adincă. Zburără zile, săptămîni și luni de zile pînă ce mîncără tot. Pînă și cel din urmă butuc de lemn fu înghiit.

— Băiete, mi-e foame! Nu mai avem mult, ori îmi mai dai ceva ori picăm în adinc și murim amîndoi. El luă sabia și tăie două bucățele de carne din talpa piciorului și i le viri pe gură. Cum înghiți bucățile întări zborul și ieși pe lumea albă.

— Băiete, acum să-mi spui de unde ai avut carneea cea de pe urmă, că tare a fost dulce.

— A fost din tăpile picioarelor mele !

— Dacă știam că este aşa de dulce carneea de om, te înghițeam și nu te mai scoteam pe lumea albă. Acum că am sosit osteniți să mă ospătezi iar cu nouă cuptoare de pîine, nouă buți de vin, nouă vaci, bine fripte la frigare ca să mă pot întoarce în lumea mea. El ajunse la împărat, îi povestî cum l-au înșelat cei doi frați și au vrut să-l omoare ca să se însoare cu zînele cele frumoase. Împăratul ospătă bine Pasărea măiastră cu bunătățile cele mai alese de pe fața pămîntului, o încarcă cu de toate pentru drum lung și pasărea se întoarse în țara pustie.

Apoi îi luă pe cei doi fii netrebnici, îi sui pe cîte un măgar și-i mină în împărtie cu tobele să afle lumea de ce fel de fapte sunt buni. După care i-a pedepsit, legîndu-le cîte un pietroi de gît și încindu-i în văzul mulțimii. Pe Fiul Vacii îl căsători împăratul cu zina cea mai frumoasă și toți nuntașii o făcîră lată, bînd și petrecind pînă ce le ieși părul prin căciulă și cămașa prin cioareci.

ROBINSON

A fost un împărat care n-avea copii. La urmă i-a dat Dumnezeu o fată. La a treia zi cînd se pun ursitorile, mamă-sa a visat că o s-o fure cineva cînd va împlini 20 de ani și pe urmă ea s-a întristat. Da regele a încurajat-o că o va păzi și n-o s-o poată nimeni s-o fure. I-a facut palat separat cu învățători, cu profesori și învăță fata că nu mai era proastă.

Părinții îi spuneau că nu mai e lume decît ei sunt, însă din cărți cîtea ea că mai este lume, că mai sunt oameni. Într-o zi, vine mă-sa la ea și-i zice:

— Voi ce ziceți că nu mai e lume pe pămînt ?

— Păi uite în geografie, în istorie ce scrie ?

Pe urmă se duce la împărat și-i zice ce s-a întîmplat. Da împăratul zice :

— Lasă că nu e nimică; să ducem fata acasă ca s-o păzim și n-o s-o fure nima. Și-a potolit-o. Fata s-a facut mare și a învățat și a văzut că sunt și alți oameni pe pămînt. Și aveau două fete care o păzeau, fete de onoare. Palatul era lingă mare, da ea zise :

— Aaaa, uite barca, uite barca ! Și s-a pus o punte pînă la zid. Și le zice fetelor : ai să vedem barca. Și ea înainte : tico, tico, și ajunsă în barcă și puntea s-a ridicat. Fetele rămaseră în grădină și vasu să dusă cu fata. Spuseră împăratului, iar el răspunsă :

— De bre, aşa o fi fost să fie ! Da a dat ordin în toată țara, că cine va găsi fata, îi va da 30 de arginti.

Care va pleca s-o cete ? S-a adunat lume, tineret, armată, Lumea tace, nima nu zice nimic. De trei ori strigă asta, dar a treia oară un ostaș sărac zice :

— Eu plec, împărate ! Da a zis cu o gură mai moale. Da vecinii au zis că el a zis.

— Tu ai zis, mă, că pleci ?

— Eu !

Și i-a dat 30 de arginti.

— Să mă lași să zile răgaz să mă gîndesc cu ce să plec în căutarea ei. Da el a luat banii, a luat vro cinci-săsă ajlaci și a plecat cu ei din crîșmă-n crîșmă și în ale săsă zile nu le-a ajuns banii. Pe urmă s-a dus la împărat și i-a zis:

— Îmi dai pentru trei ani mîncare, beutură, muzică, și doișpe marinari.

I-a dat și au plecat pe mare. Ei s-au pus pe beutură și pe chefuri și-au mers cît au mers pînă s-au săturat de beutură și de toate. Într-o zi i s-a părut că vede un punct negru pe mare și a îndreptat vaporu într-acolo. Da el mer săsă numai trei luni. Da punctu tot să mărea. Era un ostrov. S-a dat jos cu tot ce a avut. Să duc în pădure, dau peste o căsuță. Acolo, un moș. Au lăsat acolo cazanu în care găteau. Il întrebă pe moș de ce nație e? Da căpitanul era deș-tept, il întrebă în toate limbile și nu le-a răspuns. Au pus cazanul și-au plecat la vinat să măninece ceva proaspăt. Cind cazanul fierbea, moșul se trage lîngă cazan și-l soarbe. Cind vin ei n-au ce minca! Da ei nu-l cred și-l ceară pe bucătar. A doua zi, iar după vinat și ei au plecat. Alt bucătar a rămas. Moșul cind a văzut că e gata mîncarea, a luat cazanul de urechi l-a ridicat la gură și l-a sorbit. Da Robinson era militar, i-a zis să rămină el. Cind se trage moșu să soarbă i-a dat una-n cap și l-a omorit. El l-a bîrcăit pe moș în pozăicare și a dat de o cheie de aur. Da în odaie nu era nici un loc pentru cheie. A cătat și a găsit în dușumea și a sărit de acolo în copac. Pe scări în jos, o cameră cu perdele și canapele. Nu e nima în ea, altă ușă vede, intră, vede oglinzi și o fată. Ea cind l-a văzut s-a speriat și i-a zis:

— Ce căți aici, că e un zmeu care la trei luni vine la mine și te omoară.

— Noi suntem plecați în cătarea ta.

Iese el afară, vin cu toții, văd cazanul plin și pe moș mort. Pe urmă o duc pe fată la vapor, să plece cu toate bogățiile și au plecat cu vaporul! După trei zile fata și-a adus aminte că a uitat inelul pe geam cu monogramul lui tată-său. El se întoarce cu vaporu, iar coboară, găsăște inelul pe geam. Se-ntoarce la vapor, da căpitanul de vapor a luat vaporul și-a plecat. El a început să se plingă ce-o să se facă el singur aici în insulă.

Pe mare căpitanul a pus-o pe fată să jure că el a găsit-o. Da Robinson stă singur și plinge și se plimbă prin pădure. Avea o pușcă și împușca păsări, da n-avea pine. În ostrov, dă de-o baltă, cu sălcii mari, cu ierbură și cuiburi, cu scări pînă la cuib, de parcă era acolo un sat. Intră în baltă și pe scară în cuib, cind acolo două babe sălbatrice. Stă el cît stă și aude oameni. Vede sălbatici cu lănci pe umeri, cu nuci cu lapte de cocos; veneau cu demîncare acasă. Fiecare s-a dus la cuibul lui. A venit și aci unul. Le-a dat la babe da i-a dat și lui; nu i-au facut nimica. A durmit toți.

A doua zi, iar s-a dus la vinat și-i mergea lui bine cu laptele ăla. Ziua la amiază să făcea că doarme, iar babei îl încercau să vadă dacă e tare carneă să-l mănine. A scos sabia și le-a tăiat și a fugit. S-a suiat într-un copac stolos și cind au venit sălbaticii nu l-au găsit! Toți l-au cătat. Au trecut pe sub el da nu l-au găsit. S-au dus pînă la marginea și iar nu l-au văzut. S-au întors înapoi și el s-a dat jos de acolo. A venit la marginea mării, a tăiat cămașa, a legat-o de-o prăjină, a pus prăjina la marginea mării și a facut sămne, că dacă va trece vrun vapor să-l vadă. Și a trecut un vapor și l-a văzut, a tras la margine s-a dat el jos și l-a luat și pe el. Da vaporu era din altă țară. Acolo el nu știa limba din aia țară. Da s-a cunoscut că e un străin. L-a văzut un moș.

— Tu ești strin?

— Ai cu mine acasă!

L-a povestit ce i s-a întimplat. I-a dat cheile, ama i-a spus să nu umble într-o odaie. Moșu a plecat și el a rămas cu cheile.

Băiatul, cum a plecat moșul, drept la odaia unde a zis moșu s-a dus. Cum a deschis-o, a început să bată tunuri, puști, mitraliere. A închis ușa, dar degeaba. A auzit moșu.

— Nu ți-am spus să nu umbli acolo?

— N-am umblat!

— Ei, n-ai umblat!

— Uite nu mai poți sta aici, n-am milă de tine. Da îți dau un băt, un portofel, o floare galbină, și o sabie. Și i-a mai spus:

— Pe băt încaleci și unde te gîndești acolo ajungi. Cu sabia, la ce te gîndești, ea singură taie capete de oameni răi, da floarea de oi mînca-o te prefaci în orice vîtate ce te gîndești. Iar portofelul, cînd te gîndești la bani, îți vin banii ca pe apă.

I-a dat și-a plecat; da el n-a crezut în ce spune moșu. Da ia să facă o încercare! S-a încălecat pe bățul ăla și s-a pomenit în orașul la care s-a gîndit. Pe urmă să pune și face grămezi de bani, să îmbracă bine, merge la otel, trăiește bine. Măncă bine, bea bine. Pusă el afară o firmă cît o conservă și trece într-o zi împăratul și se miră că el are bani și nu știe ce face cu ei! Îl cunoaște pe împărat și să împrietenesc.

După cîtva timp veni și fata cu vaporu! Se scoală într-o dimineață și vede orașul tot împodobit. Otelierul îi spune tot ce s-a întimplat:

— A sosit fata împăratului, vine azi în port. A venit armată, muzică și era mare veselie. Da căpitanul cu ea la braț și muzica le cîntă. El se uită și nu zice nimic. Ajunge să se facă și nunta, să se cunune. Cheamă el împăratul, cheamă și pe cei de la otel. Vine și el.

Cum e obiceiul mireselor să se servească ea întii; servește pe toți invitații, da cînd a ajuns la el, a luat paharul a băut și inelul l-a pus în pahar. Ridică ochii la el, da ea a leșinat și a căzut jos, pe urmă a inviat.

Pe urmă ea a povestit cum s-a jurat ca să n-o arunce-n mare căpitanul și cum l-a lăsat pe el în pădure. Împăratul, supărăt zice:

— Să-l închidem, or să-l omorim?

Da Robinson zice să-l lase liber, să nu-i facă nimic. Și-a facut nuntă frumoasă. Da în timpul nunții ea s-a îndrăgostit de un alt împărat care era chemat la nuntă!

Împăratul acela îi scria lui ta-su că va face război, împăratul vede răvașul, plinge și merge la Robinson să-i arate. Da Robinson nu era sigur încă, dacă taie sabia. Merge la graniță cu sabia și se gîndește pînă-i taie pe dușmanii topi. Vin acasă și împăratul vecin îi scrie la fată că soțul ei are o sabie fermecată și să i-o ia că altfel nu mai tună-n casa ei.

Da ea nu știa care e sabia. Robinson durmea cu ea sub cap. Cercetează ea și să duce să-i ia! Da cătă prin scăld o alta și i-o schimbă și-i scrie împăratului străin că i-a schimbat sabia și din ecu începe războiul.

— Da împăratul și Robinson pleacă fără grijă că o să-l bată pe împăratul vecin. Cind Robinson strigă:

— Taie sabie, taie, sabia nimic! Și i-a luat robi pe împărat, împărateasă și la pușcărie cu ei. Da Robinson a scăpat cu fuga. Acum fata s-a dus cu acel împărat, iar Robinson mai rămăsese numai cu floarea galbenă. Ce să facă el se duce pe picioare la împăratul dușman, înghețe floarea. Da împăratul avea un lac frumos în fața palatului; s-a uitat cum în lac răsărea soarele. Cum a

înghițit floarea s-a prefacut în rățoi. A venit împăratul și împărătița în balcon și să uită la rățoi și să miră.

— Ce rățoi frumos ! Ce rățoi frumos !

Da nu se depărtau de sabie. Se dezbracă și fuge după rățoi; strigă cît il ținea gura:

— Prinde-l viu, prinde-l viu !

Da rățoiul fugea pînă la mijlocul lacului.

— Ia sama să nu fie vro ispită !

— Ce ispită, fâmeie, nu vezi că e rățoi ?

Rățoiul la mijlocul lacului s-a dat de-a scufundiselea a pus mîna pe sabie și iar s-a prefăcut în om. Si fugi prin palat după ea. L-a omorât pe împărat, da ea fugea. Si el a zis:

— Nu fugi, că pe tine nu te omor !

Da ea nu credea și fugea de să omora cu firea de spaimă. A prins-o.

— Spune unde e închisă mumă-ta și tată-tu ?

Atunci ea i-a dat portofelul și banii și el a iertat-o. Da mumă-sa și tată-su au cerut s-o omoare, pentru trădare și au și omorât-o, iar el s-a însurat cu altă împărătiță.

PEȘTIȘORUL ROȘU

A fost un pescar sărac lipit pămîntului și toate îi mergeau de-a-ndoasele. El avea un bordei cutruperit cu paie, fără leauri, fară vite în bătătură. A venit ziua de Paști ! Toată lumea s-a premenit frumos, a roșit ouă, s-a îmbăiat cu « rodul pămîntului » să nu-și piardă neamul, a mincat și s-a veselit frumos, numai el a stat trist că nu-i dăduse Dumnezeu nici o bucurie. Hai să se ducă de Paști să arunce năvodul, poate cade vreo mreană să-și facă ciorbă de mîncare, că-i chirăiau copiii de foame. Se duce, se-nchină, aruncă năvodul și cînd colo, năvodul gol. Da în fundul năvodului un peștișor roșu plinge.

— Omule, ai milă de mine, că poate vei fi odată la grea cumpăna și eu am să te escap de la nevoi. Am să te-nvăț să dai cu năvodul unde tulbur eu apa, că acolo se adună mii de pești și ai să te faci bogat.

— Ei, peștișorul taichii, sărac săn eu și aşa, n-am să mă îmbogățesc numai cu solzii tăi de aur ! Si l-a aruncat în apă. Peștișorul roșu a tulburat apa, omul a aruncat năvodul și a umplut luntrea cu crapi și somni, de nu mai știa ce noroc a dat peste capul lui.

Sărîră copiii și muierea cu coșurile de deșertară luntrea și se umplură de bănet. A fost bucurie mare și mulțumire, față de Cel de sus, în ziua întâia de Paști. A doua zi de Paști iar umplu luntrea cu pește și a treia la fel.

Începu să prindă omul cheag. Mai întîi își cumpără o iapă, pe urmă se puse să-și ridice casă și pe lîngă casă leauri mari pentru vite și grine. Ceilalți pescari se mirau. Ei nu se alegeau din balăit mai cu nimica, iar asta se procopise în scurtă vreme. Îi ieșî vorbă-n sat că umblă cu măghii, că altfel nu se poate. Cind se întoli muierea și nurorile și se duseră la horă-n sat, muierile alelante, le ispiteau în ciudă zicindu-le:

— Fă, voi știi ceva de prindeți pește. Bărbatul tău umblă cu necuraturul de prinde atîta pește, faceți măghii, că altfel nu se poate.

— Nu facem, fa daică, măghii, de unde să știm noi să umblăm cu diavolul ! Cu ucigă-l toaca, neam de neam din neamul nostru nu s-a dat de partea necurătului și am ajuns noi să facem o aşa ruşine ! Muierei însă îi intră în cap că bărbatu-su face ceva și ea trage ruşinea lui după ea. Vine bărbatul de la bălăit, ea o să-l ia deoparte pe cornul casei și cu inima-n dinți o să-i zică :

— Măi bărbate, pune mina pe piept și te jură că tu nu umbli cu măghii ? Spune cum de se poate acum să umpli năvodul cu pește și înainte cind trăgeai, prindeai cîțiva juveți, pe care-i mîncam cu măruntaie cu tot ? jură-te, măi bărbate, jură-te !

— Măre, să-ți vezi tu de treabă cu măghiile, că de nu pun joarda pe tine.

— Nu se poate, măi bărbate, lumea vorbește pe la colțuri că ești în slujbă cu necuratul, să nu pătim ceva ? !

— Auzi, muiere, dacă nu-ți pui frîu la gură și lacăt la inimă, te iau toți dracii din baltă, să știi !

Femeia, n-are ce face, tace și rabdă.

Altă dată iar se duce la horă, muierile dau buluc peste ea și-i zic în față :

— Fă, nu te mai fă, că bărbatu-tău umblă cu vrăji ! Dar cind s-o sătura dracul de el, o să rămîni fără avere și fară bărbat. Ai să te saturi tu ! Vine femeia acasă supărată cu nurorile și fetele și toate se pun pe laviță și plîng parcă l-ar fi bocit pe un mort. Sosește și bărbatul cu copiii, le vede, tac, dar și ei căzuți pe ginduri. Muierea iar îi zice :

— Nu te mai duci de azi înainte la pește că te îneacă dracul. Știi bine că cine-și vinde sufletul dracului pînă la urmă se duce după el. Dracul își bagă coada în toate și atunci cind crezi că doarme în poala mă-sii. Nu crede, mă, în măghii, că-ți prăpădești casa și copiii !

— Fă muiere, nu fac vrăji, dar dacă mă las de pescuit o să ajung iar un nemernic, de o să-și lase găinătii ciorile pe capul nostru. O să te văd eu atunci cind o să dai la Timoc cu ciobul ca să ieșe peștele la mal descîntind :

Ieși, rău,
Din pîrău;
Că-i mai rău,
Făr'de rău !

— Măi bărbate, lasă-te de măghii că mult este pînă la rai, dar de iad, un pîrleaz te desparte.

Ce era să facă bietul om ? Dacă l-a tocăt atîta la cap, el n-a avut încotro și i-a spus taina cu peștișorul roșu.

A doua zi, a pus virșiile, a aruncat năvoadele și n-a picat nici un juvete. De acum fugeau peștii de el cum fuge dracul de tămîie.

— Să prinzi peștișorul roșu și să-l bagi în oală, auzi ?

Așa i-a poruncit muierea. El nu se poate pune în colți cu ea și se duce să prindă peștele. Îi părea rău, dar n-avea ce face. Cu muierea și cu dracul nu te poți pune. Peștișorul roșu îl vede, ieșe la oglinda apei și-i grăiește :

— Știi că muierea ta și-a poruncit să mă omori ! Dacă crezi că aşa se cade să-mi mulțumești, fă-o ! Dar mai întîi și-ntîi am și eu o rugămintă, zise peștișorul roșu. Să mă prinzi și să mă tai în patru bucăți. Căpățina s-o dai s-o mă-nințe femeia ta. Bucata ce vine o dai la iapă și o alta la cătea, iar coada, s-o îngropi în grădina cu flori pe strat.

El a făcut întocmai cum l-a rugat peștișorul roșu. La nouă luni, ce să vezi ? Muierea i-a născut doi gemeni frumoși ca doi luceferi de pe cer. Iapa i-a

născut doi minji frumoși și cătea doi cătei dolofani și jucăuși. Din coadă au răsărit două trestii înalte. Tot ce s-a facut, născut și crescut erau la fel de asemănătoare, cum seamănă două picături de apă.

Creșteau copiii și mamă-sa nu-i putea deosebi unul de altul, pînă ce ajunseră dăncaci, tocmai buni de însurat. Crescură mînjii, crescură căteii și cresc trestia. Fiecare și-a ales un cal și cîte un ciîne de vînătoare. Într-o zi, unul dintre frați îi spune celuilalt:

— Frățioare, simt că se mișcă pămîntul sub picioarele mele. Simt un dor de ducă! Trebuie să plec în lume, fără știrea părinților. Tu să ai grijă, să mergi pe stratul din grădină și să vezi dacă s-a pălit un fir de trestie să știi că mă aflu la strimtoare mare. Dacă s-au pălit amîndouă firele, să știi că nu mai am scăpare. Iar dacă te-i uita pe batistă și vei vedea trei picături de singe să știi că eu am murit.

— Ba, că nu e cu puțină să mă despart de tine, a zis celâlalt, dar el n-a ascultat, a dat pinteni calului și dus a fost. A plîns mamă-sa și tată-su că l-au pierdut și l-au uitat. Ajunge el într-un oraș mare și frumos numai din marmură albă. Acolo, trage la un han să conâcească. Leagă calul și-i dă zob, își ia cienele și cere hangiului să-l ospăteze cu ceva bunătăți. Lîngă el la o masă stau doi moșnegi cu bărbile atîrnînd pînă în pămînt, cu lulelele lungi cît o schioapă și măciucile mari cît pumnul. Se tăinuie ei ca să n-audă băiatul și povestesc despre fiica împăratului că este lunatică. Îi fură luna sufletul noaptea și se urcă pe burlanul palatului sus pe creasta castelului, merge, ridică mîinile spre lună și o cheamă s-o ducă sus, acolo la ea. Lumea de jos o privește, se minunează, stă împietrită de frică să nu cadă, ea parcă are aripi de pasare, dansează pe virful palatului, un glas din cer se coboară și îi cintă și nimeni nu știe ce taine se ascund în toate întimplările astea, șoptesc bătrînii.

El trage cu urechea, dă pinteni calului și se duce drept la palatul poleit cu aur al împăratului. Sosi mijlocul nopții, se adună mulțimea să vadă minunea cu suflarea oprită de frică și o văzu și el pe fiica cea frumoasă dansind pe coama palatului.

Într-o altă seară își leagă copoiul și se furișă în curtea palatului. Se sui într-un balcon și se pitulă acolo. Era la mijloc de noapte, cu fiori de moarte. Pe burlanele palatului se sui prințesa într-o cămașă albă ca spuma de mare. Luna era mare și se vedea un cap de om în mijlocul lunii. Cînd trecu de streșini mergea cu ochii-nchiși și mîinile îndreptate spre lună. Dansa și parcă săruta un Făt-Frumos coborî dintr-o stea. Se auzeau trîmbite și un glas cîntind cu dans frumos te făcea să uiți că ești pămîntean. Ea imbrățișă iubitul și se lăsă pe burlan să intre în palat. El îi trase două palme, ea se sperie cînd se deșteptă și fugi rușinată la patul ei.

Oștenii simtră băiatul, îl legără fedeleș și-l aruncă în temuiță să-l spinzură într-o sârbătoare mare, ca să se sperie mulțimea să nu mai sară peste gardul împăratului. Îl bat, îl schingiuiesc și el nu spune nimic. Se plinge fata că cineva a bătut-o. Împăratul e foc și pară. Dar cine este bătăușul? Dă poruncă să se aducă toți tinerii din împăratie și să treacă prin fața prințesei, doar, doar l-o recunoaște pe careva.

Se adună întregul tineret, cătă frunză și iarba și pe nici unul nu l-a recunoscut. Unde să fie nebunul se gîndiră mai marii împăratiei, vraci și filozofi și aflără că mai este unul singur, un spion prins în iscoadă noaptea în grădina împăratului. Cum l-au dus pe asta, fata l-a recunoscut. Atunci împăratul l-a

pus la cazne și mai mari. El le-a suferit pe toate, cum le sufere cînele și măgarul. Din sara aceea, fata nu se mai suie pe casă. Doarme liniștită și nu mai vedea luceferi în lună care o cheamă să se mărite cu ei. Se făcurează pregătirile de scoatere la spînzurătoare a flăcăului. Trecuseră cîteva zile de atunci. Cînd colo, la palat mare bucurie că fiica împăratului nu mai este lunatică. Scoaseră băiatul în tîrg să-l spînzure în văzul norodului, că cică e spion ticălos și păcătos. E tot numai zdrențe și pielea de pe el vînătă de bătăi. Sunară trîmbițele, călăul vru să-i puie ștreangul la gît, cînd s-aude din depărtare strigînd împăratul să opreasă, să opreasă spînzurătoarea. Cînd ajunse împăratul, drept la flăcău se duse. Îl dezlegă de lanțuri zicindu-i:

— Măi băiete, or ce-o fi dar tu mi-ai scăpat fata din mîinile diavolului, nu mai are sufletul robit de lună. Să mergi la palat să te înțolesc precum e un fiu de împărat și să ți-o dau de soție. Să facem nuntă să se ducă pomina peste mări și peste țări.

— Nu se poate, prea înălțate împărate, că eu am alte gînduri, alte treburi, am poruncă să fac ceva și trebuie să colind lumea. Fratele care-i rămăsesese acasă, vede frunzele pălite la o trestie și își dă seama că ceva rău s-a petrecut cu el. A căzut pe gînduri și s-a pregătit să plece să-l caute. Dimineața, vede că trestia s-a înviorat. Și-a dat el socoteala că din incurcături mari a scăpat frate-su teafăr și a rămas pe loc: de aceea a reinviat trestia. Împăratul îl umplu de bani, băiatul își luă calul și pe aici ți-e calea neică.

Merse el cît merse și ajunse într-un oraș mare, cu case înalte, poduri mari și lume frumoasă. Dar toate casele erau cernite și lumea tristă.

Leagă calul și intră într-o cafenea. Niscai oameni stau la o masă și se vaită că s-a aflat o ală mare de balaur, care le bea toată apa din fintină și pe deasupra o vrea de soție pe cea mai frumoasă fată din împăratie, pe fiica împăratului.

Intr-o văgăună numai capete și oase de voinici care s-au încumetat să se lupte cu balaurul. Nu era om și oştirile pe lume care să-l înfrunte pe acest diavol ce dărimă copacii, prăvălea bolovanii și pîrjolea totul pe unde trecea. Tremura lumea de groaza lui și în chiar acea zi lîngă fintină fiica împăratului, frumoasă ca o zină și tînără, aşteptă să vie balaurul, să-și facă seama cu ea.

Flăcăul îngenunchie în fața ei rugînd-o să n-aibă frică și să-i ție capul în poală să se odihnească fiind ostînit de drum. Fata îl lăsă să-și așeze capul pe șoldurile ei albe și să-i cate în cap. Flăcăul adormi dus, în timp ce se auzi balaurul dărimind pădurile și scoțînd flăcări din cele douăsprezece guri, cu limbile lungi ca niște sulițe.

Fata înmărmuri de frică. Îl mișcă pe băiat:

— Scoală-te că vine fiara și ne măñincă. Scoală! El nici vorbă să audă. Fata începu să plîngă și lacrimile ei erau atît de fierbinți încît îi arseră fața flăcăului și acesta sări drept în sus, parcă ar fi fost opărit. Puse mina pe gîdă și sabie, se azvîrlî pe cal și zbură în văzduh după zmeu. S-au luptat, de la prînz pînă la chindie și numai șapte capete i-a tăiat. Se umpluse vâile și pîraiele de sînge. Îi ceru balaurul fetii un ulcior cu apă, dar ea îi dădu apă voinicului necunoscut. Cînd se lăsă sara îi slăbiră puterile, îi mai tăie două capete, apoi încă două și mai rămase cu unul. Vîrsa pară și otravă, dar voinicul se ferea, răsucea sabia și-i reteză cel de pe urmă cap. Prințesa răsuflă de bucurie și-i dădu ulciorul cu apă voinicului. El scoate limbile cu otravă, le pune în disagi, își ia rămas bun de la fată și pleacă, fiindcă așa e scris lui să colinde lumea și

s-o apere de necuratul. Prințesa se întrista că nu merge la împărat să-l dăruiască pentru vitejia lui, dar lui de asta nici că-i păsa. La fintină mai întii sosi un general trimis de împărat să vadă ce a mai rămas din fiica sa. El tăie capetele, luă fata călare și-i arătă împăratului, de ce este în stare. Împăratul de bucurie zor nevoie să mărite fata după el ! Ei i-a scăpat viața și norodului i-a dat apă. Peste tot era o mare veselie. Numai fata nu vrea să se mărite ! Zice că nu este el viteazul. Generalul arătă capetele și împăratul își face socoteala că biata fata și-a pierdut mințile de teamă și de groază.

Împăratul nu ia în seamă väcăreala prințesei și dă înainte cu pregătirile de nuntă. Auzi, colindind prin împăratie și voinicul că un ofițer împăratesc să cunună la mănăstirea de aur cu fiica împăratului, că el a fost singurul care a facut zob namila de balauri.

Se supără voinicul și își zise în gind: ia să-i învăț eu minte pe oamenii vicleni și ticăloși ! Întoarse calul și se opri drept în fața altarului unde sta prințesa plângind lîngă mire; amîndoi cu coroanele pe cap. Deodată bătu pintenii, se aplecă în fața măriei sale împăratul și grăi:

— Prea înălțate împărate, aflu că sunteți un împărat înțelept, ceru-vă să-l întrebăti pe acest mire viclean și ticălos, care se dă drept viteaz fără pereche, cu ce drept ia soție pe o fică de împărat aşa de frumoasă ? Atunci ginerele răspunse :

- Eu am omorât balaurul !
- Cu ce dovedești ?
- Cu cele douăsprezece capete !
- Să le arate limbile, măria-ta !
- Unde sunt limbile, băiete ? îl întrebă împăratul.
- Limbi n-a avut, că aşa sunt balaurii ! răspunse mirele.
- Iată limbile, prea înțelept împărat ! Dezleagă desagii și le izidi pe jos.

Atunci împăratul se minie foc și strigă la popi, protopopi și mitropoliți:

— Stați, fraților, stați. Opriti nunta ! Pină acum acest dregător a spinzurat tilharii cei mici, iar pe cei mari i-a făcut scăpați, acum a venit vremea să fie spinzurați tilharii cei mari și să scape cei mici. A poruncit să ridice spinzurătoarea și în văzul lumii, necredinciosul general a fost spinzurat, de s-a dus vestea despre cinstea împăratului.

— Ce să facem, măi băiete, acum cu tine ? Eu zic să fac o mănăstire de pomină cu virful în nori și acolo să vă cununați. Așa a și făcut și pe amîndoi i-a cununat, de ajunse voinicul ginerele împăratului. Flăcăul prinse gustul dragostei și toată ziulica se juca cu prințesa prin păduri și poienile cu flori încit uitase de tați și de frați. Într-o zi, rămine în palat și-i cricește muierea :

- Măi, în soba asta să nu intri niciodată dacă vrei să fie bine.

— N-am să intru, îți jur ! zise el, dar de la o vreme îl muncesc gindurile ce-o fi în odăile aceleia ? Își băgă dracul coada în oala lui și-l îndeamnă să deschidă odăile să vadă ce minunății zac ascunse acolo ? ! Deschise ușa și de-aci intră într-o grădină, la grădină o poartă de aur și o babă îl poftea :

— Intră, maică, intră, că aici e raiul pe pămînt. Trece un pod peste un riu și acolo o pădure și mese întinse cu ulcioare cu vin și bunătăți pentru d-ale gurii. Cintau lăutarii și fetele se omorau jucînd și iubindu-se cu băieții. Dracul nu-l lăsa numai aşa, ține capul în poala mă-sii și-l îndeamnă să se aşeze pe chef. Vin niște zîne și-l poftesc undeva în Pădurea Fermecată și cum ii dau să bea vin fermecat se împietrește și rămine stană cu cîne cu tot.

Il aşteaptă soția, il aşteaptă împăratul, însă ia-l de unde nu-i ! Cotrobăiră și-n gaură de șarpe, dar nimic ! Se lasă peste toți o tristețe ca de moarte.

Fratele său vede trestia cum se păleşte și i se-ndoiae, scoate batista și pe ea trei picături de sînge. Înseamnă că e mort. Și-a zis în gînd, a sărit pe cal și-a pornit-o în lume ca fulgerul. Cinele nu se lasă nici el și tot după el pînă ce dă de palatul împăratului. Cind il vede fata se bucură, crezind că este soțul ei și-l mustră.

— De ce n-ai ascultat și te-ai dus în pădurea fermecată că acelea nu sunt zîne, ci e zmeoaica vrăjitoarea care te stropește cu apă fermecată, te adoarme cu vin și te împietrește pe veci. Dar bine că n-ai ajuns la ea. Se culcă el cu ea dar stă bosumflat. Se întoarce și ea cu spatele la el și adorm supărăți. El se preface că doarme. Se scoală și își ia cînele, deschide ușa la odaia cu pricina, merge tot înainte și o babă numai osul și pielea cu un dinte-n gură il tot poftește să treacă puntea în Pădurea Fermecată.

— Babo, zise el, dau drumul cînelui și te face praf, spune unde l-ai împietrit pe fratele meu ?

— Ba, păcatele mele, nu știu nimic !

— Bine, atunci să te sfîșie-n bucăți, că umbli cu măghii.

Se repezi cînele și-i rupse o bucată de carne din pulpă.

— Ba, maică, lasă-mă că spun și laptele ce l-am supt de la muma ! Uite acolo e Pădurea Fermecată și pe poienile cu flori, pe lîngă fintîni și izvoare numai Feță-Frumoși și fiice de împărați, împietriți de mii de ani, de cînd a fost potopul.

— Să-l înviezi pe fratele meu dacă vrei să scapi cu zile ! Il trecu puntea, luă apă fermecată într-un ciob, il stropi de cîteva ori, apoi îngenunchie și spuse niște vrăji și descîntece, aruncă apa printre picioare pe statuie și piatra se prefăcu în carne și porni pe picioare. Se văzură frații față-n față și cînii lor credincioși la fel. Se sărutără și porunciră vrăjitoarei să învieze toate pietrele adormite, că altfel o spinzură de limbă.

Cînii amîndoi sar pe ea și de voie, de nevoie, toți tinerii care visaseră atîtea mii de ani în Pădurea Fermecată, căpătară glas și se puseră pe jocuri și cîntece, iar pe zmeoaică o sfîșiară cînii în bucăți de o mîncără ciorile și vulturii.

Se deschiseră atunci porțile spre palat, căzură zidurile mari de piatră dintre cele două lumi și veniră aci toți împărații să vadă minunea și zinele rămase pe pămînt. Veni și soția voinicului nostru. Dar mare a fost încurcătura ! Ea vede doi soții la fel de frumoși. Plinse de bucurie că l-a regăsit iar el îi povestî pățania cu vrăjitoarea și suferințele indurante de Peștișorul Roșu.

Sosi atunci și fiica împăratului care iubea luna, stelele și luceafărul care îi furase sufletul. Atunci el îi povesti soției sale de ce l-a așteptat pe fratele său. Știa că are să vină în Pădurea Fermecată, se pregătiră de nuntă mare între fratele său gemen și prințesa pe care o vindecase de boala lunii, cu două palme.

Iar cind văzură moșnenii atîtea fete frumoase neiubite în Pădurea Fermecată, se puseră pe joc și veselie, că vorba bătrînească, o viață are omul și :

Cît e moșul de bătrîn,
Tot ar mîncă măr din sin !

Iar apoi :

Făcură o nuntă împăratească,
Mii de ani să pomenească,
La buni frați ca dumneavoastră !

PETRIȘOR CEL IUBIT

A fost odată un împărat și o împărăție care n-aveau copii; erau trăși și tot palatul era trist că n-aveau copii. Într-o zi trece pe acolo un moș cu un urcior în mînă cu apă și strigă:

— Apă vie pentru copii! Apă vie pentru copii! Aude și împăratul și servitorii lui, spuseră reginei și a trimes după el să-l aducă pe moș. Da moșul era galbin și slab ca un sfînt. I-a dat regina vin și mîncare; i-a umplut traista cu bunătăți și i-a dat și el să bea apă din urcior și aimîndoi au beut apă din urciorul fermecat și a plecat moșul. După nouă luni regina moare și moare, tot palatul e trist că moare regina!

Dădură veste în țară că moare regina, apoi a luat ea o plapumă în cap și apoi a născut! Pe urmă a născut o fetiță și i-a pus numele Luminiță. Pe urmă la geamul ei a crescut un măr cu două mere. Creștea fata, creștea și mărul fară alte crengi și în virf eria un măr de aur. Creștea aşa de repede că se ridicase sus de tot și numai mărul din virf strălucea.

Fata se făcu frumoasă și tatăl ei se numea Ciutură-împărat. Cind ii veni vremea de măritat, împăratul a zis că îluia ii va da fata care să va sui în virf să ia mărul. Da cine să suia cădea și murea, pînă nu mai veni nima la fată și lumea să spămintă și nima nu mai îndrăznea.

Da găinăreasa împăratului avea un fiu numit Petrișor. Într-o sară visează că vine moșul al cu apa vie și-i zice:

— Tu Petrișor, ai să iezi merele de aur, să te sui că tu ai să le iai.

— Fugi, muică, nu încerca că toți s-au prăpădit și nu l-a lăsat. El s-a dus la fierar și-a făcut două fiare de legat și a plecat la rege că el vrea să ia merele. S-a pregătit în săcui cu mîncare, a adurmit și a uitat să se scoale. Da moșu în somn i-a zis:

— Scoală, Petrișor, sări, ce mai stai!

El s-a sculat, s-a dus la rege și i-a spus. S-a dus și la pom să se suie și s-a suit pînă nu s-a mai văzut aşa de înalt crescusă.

S-a dus Petrișor și mumă-sa a rămas plîngind. Da pomul tot să îngroșă și în virf cu trei crengi groase. El a apucat-o pe cea din mijloc. A mers el trei zile și trei nopți pe craca aia și acolo dă de o căsuță mică. Bate la ușă:

— Cine e?

— Om bun.

— Dacă ești bun intră că de nu, dau drumul la cătelușă cu dinți de oțel, te face prau și te aruncă jos din ceri. Da el a spus că a plecat după merele de aur. I-a dat pîne, azimă, brinză și i-a arătat drumul la sora Sînta Vinerea. I-a dat să măñințe și pe urmă nici ei n-a știut încotro. Si încă după trei zile a ajuns la Sînta Duminica, ea a zis:

— Dacă ești om bun intră, de nu dau drumul la cătelușă cu dinți de oțel.

L-a culcat pe un pat de flori pe ramura aceea și a visat că s-a deschis cerul și moșul i-a dat două mere de aur în mînă. Cind s-a trezit a văzut merele de aur lingă el. Le-a luat, a mulțămit la Sînta Duminica, care eria toată albită și a luat merele să le ducă acasă. Da Sînta Duminică i-a zis să nu bîrcăie la ele pînă acasă și a plecat el pe jos. Mergind el în jos, zice o cioară:

— Petrișor, Petrișor, tu mergi, da și-ai ruginit merele-n sin. Da el tace și n-o bagă-n seamă. Da a doua oară a bîrcăit la mere n-a ascultat-o pe Sînta Duminica. S-a făcut ceată, n-a mai văzut nimic, încotro s-o ia. El eria acum

la locul în care se desfaceau crengile și el în loc să-o ia în jos a greșit direcția și cînd colo, se termină drumul și dădu acolo de un palat mare. Bate la ușă și ieșe de acolo un zmeu. Ce să zică el acum?

— Ce căți, băiete?

— Să mă bag argat.

— Bine, vino la mine argat. Uite ce ai la mine de făcut? Eu am trei cai, le dai fin să mănuște, îi țăsăli, și la douăspre noaptea le dai o tavă de jăratec de foc. Băiatul a primit că n-avea ce să facă!

Îl plăcea zmeului de el că avea grija de cai. Și într-o zi zmeul îi spune că are de gînd să meargă la o nuntă în pustietăți peste mări.

— Petrișor, eu plec la nuntă, tu să nu scoți caii din grajd că dacă eu aflu, de acolo prau să-alege de tine. Da cind a ajuns el la cai, caiii au început să vorbească:

— Ei, săracu băiat, dacă ar ști el ce să facă, ar scăpa și el de zmeu, am scăpa și noi.

— Păi ce să facă? zisă un cal mai tînăr.

— Să ia 90 de mături și să măture de 90 de ori măidianu să nu rămîne fir de păi și atuncea să ne ia să ne scoată afară și pe noi.

Atunci el a facut aşa: a găsit 90 de mături, a măturat de 90 de ori și paiele le-a adunat, că paiele strigau la zmeu. A scos apoi un cal, pe al doilea și cind să-l scoată pe al treilea, calul a călcăt pe un păi și l-a îngropat la o piatră în pămînt. Atunci calul a auzit cum chirăie, da calul i-a zis:

— Fuga, aruncă-te și au scos ărpiile și au zburat cu Petrișor. Zboară ei și în zbor văd îndărăt o cioară.

— A, nu e cioară, e zmeul! Și au scos alt rînd de ărpii și mai iut' au zburat. Ia uită-te ce să vede?

— Să vede o roată de foc după noi.

— Atunci a scos a treia ărpie și au trecut otarul. Atunci zmeul a căzut și a murit, facindu-se cărbune și caiii au scăpat cu Petrișor. El drept la mă-sa-năbătătură. Caii au zis:

— Ia-ne, Petrișor, căpestrele și dă-ne drumul, da cind oi avea nevoie să scuturi din frîul galbin, vînat și negru. Și a plecat Petrișor acasă, a ascuns merele pe masă și casa s-a luminat de mere. Nu se duce la împărat. Da aude că s-a facut război. A venit vestea că trebuie să se ducă la graniță.

— Lasă, mă, să se ducă cei mai tari!

El s-a suit pe o mîrtoagă și s-a împotmolit în imală. Cind trec ostașii, vitejii pe lingă el, rîd că s-a împotmolit. După aia el a ieșit de acolo, a zdrăncinat din căpăstrul galbin și a venit galbina.

— Petrișor intră în urechea mea a stîngă și ieși pe dreapta și a ieșit în țoale de argint, a ardicat ărpiile și pe front. Și Lingură-împărat s-a pus pe fugă și-l bătu el pe Lingură-împărat de-l făcu loman. Da împăratul îi spune reginei: că un înger a trimis Dumnezău de l-a bătut pe Lingură-împărat.

El să duce acasă, dă drumul calului. Da unu Furtună-împărat, declară și el război; zdrăncăne el căpăstrul negru, să bagă pin urechea stîngă și ieșe pin dreapta, zboară la frontieră și-l face zob și pe asta. Era în aur îmbrăcat, da cind să întoarce mîrtoaga lui, iar în noroi. Soldații, ofițărimea rîd de el.

— Ce faci, mă, cu mîrtoaga, ai fost și tu la război, hai?

— Am fost, mă, am fost. Și atunci împăratul iar a zis că un înger de aur l-a ajutat.

Acuma vine și Roșu-împărat și-i declară război. El zdrăncăne căpăstrul vînat și merge la rege, da nu-i da calul, fură calul, ajunge la mlaștină, iar se

pun cu rîs și batjocură. La urmă zdrăncăni de frîu, intră în urechiea stîngă și ieși prin dreapta, numai în haine de aur, cu pietre nestemate pe el, cu sabie de aur, ce strălucea. Cind ajunsă la Roșu-împărat, îl birui și pe ăsta, da cineva îl atinsă cu sabia și sîngeră. Mergînd pe drum ajușe pe rege și trase batista și se legă la dești.

Regele îl văzu și crezut că el este îngerul; ajunsă iar la mlaștină îi luă căpăstru, intră în mlaștină cu mîrtoaga lui.

Se face acum nuntă la un împărat; îl cheamă pe rege, regină și o iau și pe fată. Da Petrișor cheamă calul cu căpăstrul galbin, zboară în horă și se prinde lingă Luminița. Da el soarele ca de frumos! Pe urmă el pleacă, da Luminița zice:

— Mumă, tinjesc după îngerul ăla.

Vine altă nuntă în altă țară, merge regele cu regina și cu Luminița și el ia frîul negru, la fel coboară-n horă, joacă cu ea și dispare.

— Mumă, eu mă îmbolnăvesc cu gîndul la el; are oîchii negri ca ai lui Petrișor.

— Bine, maică, tu să iei o sticlă de apă de crin și cind joci cu el să-i torni pe păr că el n-o vedea.

A treia oară iar nuntă, a chemat pe vînătul, iar trece prin urechiea stîngă și dreaptă, iar în țoale de aur. Apoi iar lingă Luminița joacă și ea cu sticluța îi toarnă pe păr, da pe părul lui a crescut o floare de crin. Lumea vede, dar el nu vede la șale nimic. Iar a dat drumul la cal și s-a dus acasă. Da fata cade bolnavă. Într-o zi, găsește batista regelui cu singe pe ea, o spală, o pune pe gard. Cind văd ele, cred că găinăreasa a furat-o. Pe fereastă văd sîrmele de aur ele luceau ca o lampă aprinsă. Atunci s-a dus la rege și a zis că găinăreasa i-a furat batista. El se duce.

— Nu, eu am dat batista îngerului în război!

Da cum au văzut două mere de aur pe masă, a zis fata:

— Să vină Petrișor să vedem ce este?

Cind vine Petrișor el cu crinul crescut în păr! Atunci văd ei că el e îngerul care a biruit armatele.

— Eu sănt!

Arată caii să-i vadă și ei. A luat el căpestrele, a zdrăncănit au venit toți trei caii și s-a băgat în urechile ălui vînăt, a ieșit în țoale de aur cu pietre nestemate.

— Vrednic ești, Petrișor, să iai fata mea, zice împăratul. Da găinăreasa sta în fruntea mesiei, cind colo, ea eră soție de împărat, că pe omul ei l-a omărît, da ea a fugit cu copilul la Ciutură-împărat, unde s-a băgat slugă ca să scape și n-a spus nimic.

A fost nuntă mare și bună.

ÎMPĂRATUL CU DOI FECIORI

A fost odată un împărat și împărăteasa lui, care nu aveau copii. Ce să facă ei, ce să dreagă ca să aibă copii? Au umblat ei pe la toți doftorii, dar degeaba. Au dat sfoară în țară să vină și ghicitori. Un ghicitor le-a spus că ei au un măr în grădină care rodește numai un măr. Dacă ei vor minca din măr, împără-

teasa va naște un băiat. Au trimis ei atunci bucătăreasa să culeagă mărul, care tocmai se copseșe. Curăță ea mărul de coajă și îl duce împăratului și împărătesei: Mânincă ei din măr miezul și bucătăreasa mânincă și ea cojile. La un an și bucătăreasa și împărăteasa nasc câte un băiat, care creșteau frumoși ca doi braji și creșteau împreună, fiindcă se născuseră în aceeași zi și în același ceas și minut. Băiatul împăratului fu botezat Simon iar al bucătăresei Gheordache. I-a dat împăratul pe amîndoi la școală. Cînd au terminat ei școala, au fost de 20 de ani. Umblind ei aşa prin țară, au auzit că într-un județ din împăratia lor se află o comună, unde o dăscăliță are o școală unde învață două fete pe care le ține închise și ziua și noaptea și sunt frumoase ca soarele.

Auzind ei treaba asta, vin la tatăl lor și-i cer bani mulți să plece pînă în țară să vadă lumea. S-au dus ei în satul cu pricina și au tras la o babă lîngă școală dăscăliții. Spun ei babei de ce au venit și că vrea să vadă cele două fete ale dăscăliției.

Baba le spune că e greu, fiindcă sunt închise, dar ca să poată intra trebuie să sape o galerie de la casa babei pe sub drum pînă la școală. Să cumpere haine de femeie și să meargă să-și tundă părul fiindcă fetele sunt tunse.

A tocmit baba oameni de au săpat galeria pînă la școală, a mai cumpărat patru cai din cei frumoși și iuți și apoi a vorbit cu dăscălița că i-a venit două nepoate din alt sat și ar vrea să le dea să învețe cu fetele ei la școală.

Dăscălița a primit să le aducă la ea să doarmă și să învețe, dar întii să le controleze dacă sunt fete și nu băieți. Ea a pus într-un lighean cenușă cernută și le-a cerut ca peste noapte se-și facă lipsa mică în ligheanul cu cenușă și dimineață să controleze dacă-s fete sau ficioi. Se spune că dacă or fost băieți ar fi risipit cenușa. Feciorul babei Gheordachi mai ișteț decît Simon, cînd auzi, luă cu el o țevă de stuf de la babă și acolo o tăie în două și jumătate o dete fratelui său și și-au făcut lipsa mică prin țevă ca să nu se cunoască în cenușă că sunt băieți.

Dimineața baba s-a dus la dăscăliță și a întrebat cum sunt. Dînsa a spus că sunt fete și nu băieți. Trăind ei acolo împreună cu fetele, două luni, s-au destăinuit că ei sunt fecioi de împărați și ar vrea să le ia. S-au înțeles să fugă peste noapte, fiindcă fetelor le-a plăcut băieții. Cînd doarme dăscălița au plecat toți patru prin galerie pînă la casa babei, au luat caii și-au plecat peste munți. Cînd să treacă ultimul munte în virful lui, un pui de pasare a început să cînte: « mult sănăti buni și frumoși, dar cînd veți duce acasă, împăratul are să vadă nevasta lui Simon aşa de frumoasă, are să-i facă cafă cu otravă să-l otrăvească și să-i ia nevasta. Dacă vei spune asta te vei face stană de piatră » Gheordache, fratele lui Simon, care cunoștea limba păsărilor, opri calul și ascultă și se întristă.

Cînd au ajuns la al doilea munte, și cînd să-l treacă în virful lui, puiul de pasare a început iar să cînte: « sănăti buni și frumoși, dar cînd veți ajunge acasă împăratul are să-i pună otrava în ciorbă dacă nu poate cu cafea să-l otrăvească și să-i ia nevasta ». Auzind aceasta Gheordache, a oprit calul și a ascultat mai bine, fiindcă Dumnezeu îl dăruise să cunoască limba pasărilor. Simon atunci l-a întrebat: De ce a oprit calul și ce a ascultat. Dînsul i-a spus:

— Niște pui de păsări cîntau frumos despre noi.

Au ajuns la al treilea munte, pentru că aveau de trecut trei munți, puiul a început iar să cînte:

« Sănăti buni și frumoși, dar cînd veți ajunge acasă, împăratul are să vadă nevasta lui Simon aşa de frumoasă și are să dea drumul la un șarpe să-l

muște cînd va dormi în cameră cu nevasta și să i-o ia, dar dacă nu reușește cu cafea sau cu ciorbă ».

Gheordache a frînat calul a oprit și a ascultat ce spune puiul. După ce au trecut munții au mers ce au mai mers toți patru călări pe cai și au ajuns acasă.

Împăratul, de bucurie, a întins o masă și a pus cafea pe masă să mânince. Gheordache a lovit cu genunchiul în masă și a vîrsat cafeaua pe masă, s-a sculat apoi și a sărutat mina împăratului și a zis:

— Iartă-mă, tată, că am greșit de bucurie că am sosit acasă cu nevestele noastre. Împăratul l-a iertat. Atunci s-a adus pîine și ciorbă, iar Gheordache a început să vorbească tare să rîdă de bucurie și ca din întimplare a dat cu cotul în masă de a răsturnat toată ciorba din toate străchini. S-a sculat de la masă și a sărutat iar mina împăratului și a zis:

— Să mă ierți, tată, că de bucurie mare că am luat fetele cele mai frumoase și nu știu ce fac. Împăratul îl iertă.

Sara cînd se culcară, Simon și Gheordache aveau camerele una lîngă alta. Gheordache luă o sabie și se furișă în camera fratelui său sub pat și cînd veni șarpele pe o gaură din zid și tăie capul și trase șarpele afară din gaură. Simon, cînd s-a trezit a aprins lumina și l-a văzut pe fratele său cu sabia scoasă și i-a strigat că vrea să-l omoare că să-i ia nevasta că e mai frumoasă ca a lui.

Gheordache i-a arătat că i-a fost trimis șarpele să-l muște să moară și împăratul să-i ia nevasta. Simon nu l-a crezut. Atunci Gheordache i-a spus:

— Eu am să-ți spun cum este treaba, dar atunci am să mă fac stană de piatră albă. Simon i-a zis:

— Spune-mi ca să te cred. Atunci el i-a spus:

— Cînd am trecut peste intîiul munte, ne-a cîntat un pui care spunea: « sinteți buni și frumoși, dar cînd veți ajunge acasă împăratul o să vadă nevasta lui Simon aşa de frumoasă, are să-i facă cafea cu otravă, să-l otrâvească să-i ia nevasta. Dacă vei spune aceasta și la alții, te vei face stană de piatră albă ». Dar eu am vîrsat cafeaua cu genunchiul de pe masă și te-am scăpat de la moarte. Cînd am ajuns la cel de-al doilea munte, iar a cîntat: « sinteți buni și frumoși, dar cînd veți ajunge acasă împăratul o să vadă nevasta lui Simon aşa de frumoasă, are să-i facă ciorbă otrăvitoare, să-l omoare și să-i ia nevasta ». Atunci eu am dat cu cotul, am răsturnat ciorba și te-am scăpat de la moarte.

Cînd am ajuns la al treilea munte, puiul iar a cîntat: « sinteți buni și frumoși, dar cînd veți ajunge acasă împăratul o să vadă nevasta lui Simon aşa de frumoasă, are să dea drumul la șarpe să-l muște, să moară și să-i ia nevasta ».

Atunci eu m-am ascuns aci și cînd a venit șarpele, l-am omorit și te-am scăpat de la moarte. Pasărea a mai cîntat că dacă voi spune mă voi face stană de piatră.

Și în acel moment s-a făcut stană de piatră. Dimineața, cînd împăratul s-a sculat s-a dus să vadă ce s-a întîmplat, l-a găsit pe Simon cu nevasta sănătoși ! I-a povestit împăratului că Gheordache a vrut să-l omoare și să-i ia nevasta, dar el s-a facut stană de piatră. Împăratul a luat atunci stana de piatră și a pus-o la poartă că de pe ea să încalece pe cal.

După un an, nevasta lui Simon a născut un băiat, tocmai în ziua de Paști. Dimineața, cînd tocmai împăratul era la biserică, nevasta lui Simon a luat copilul, s-a dus la poartă să-l dea de stana de piatră să-l omoare pentru sufletul lui Gheordache. În timpul cînd era să-l dea cu capul de piatră, Gheordache s-a sculat viu, a prins copilul și-a întrebăt-o ce vrea să facă ?

— Pre sufletul tău vreau să-l dau jertfa. El a cerut hainele noi să se îmbrace să meargă la biserică. După ce s-a îmbrăcat s-a dus la biserică și a intrat

în biserică cintind psalt, de la ușă, căci era dăruit de la Dumnezeu și cu glas din ceruri.

Împăratul s-a mirat și a spus la cintăreți că dacă era Gheordache n-ar fi întârziat aşa de mult cu slujba. Gheordache avea în mînă și un stat de busuioc. Cind a trecut pe lingă împărat i-a sărutat mîna și i-a dat busuiocul spunindu-i:

— Cinstiț nepot ai din partea lui Simon și a mea și trece mai departe în strană lingă cintăreți. Aci a cîntat aşa de frumos că slujba s-a terminat și împăratul rămăsese pe loc de frumusețe și de mirare că e Gheordache sau e sufletul lui.

După ce s-a oprit slujba, împăratul a plecat acasă și la poartă n-a mai văzut stana de piatră și atunci a înțeles că el a inviat și a venit la biserică.

A venit și Gheordache, și-a luat nevasta care se cernise și au petrecut și poate mai petrec și azi, dacă n-or fi murit.

FLOAREA GRĂDINARULUI

A fost odată un împărat care avea douăsprezece fete. Si măcar că erau de neam mare și vestit, dar oriunde, fetele multe sănătate la casa omului. Împăratul le ținea pe toate inchise la un castel și în fiecare dimineață le scotea cu rîndul să le plimbe prin grădină ca să nu le fure vreun vrăjitor ori zmeu aciuat prin tufe. În fiecare dimineață, împăratul le aducea douăsprezece perechi de papuci de aur și douăsprezece rochii albe de mireasă.

Fetele le luau, le îmbrăcău și pînă seara le rupeau, că făcea mare pagubă la casa împăratului. Orice ar fi facut împăratul cu ele, nu le putea stăpini să-l asculte și pace.

Un băiat sărac, ce mergea din stăpin în stăpin, fugă de la boier într-o zi pentru că nu-i plătea simbria și se opri drept în fața florăriei împăratului.

— Ce te uiți, măi gură-cască și nu vii să lucri, ii zise mai marele grădinarilor.

— Ba cum să nu viu, stăpine, chiar asta este și pofta inimii mele! Îl ogodi ajutor de grădinar de flori, zicindu-i:

— Uite, băiete, ce ai să faci în fiecare zi. Să sapi douăsprezece răzoare, să plivești douăsprezece straturi de flori și să le uzi și în fiecare dimineață să duci la ficele împăratului douăsprezece buchete de flori.

De aci înainte, cum se vîrsau zorile, el culegea florile cele mai frumoase și le ducea la geamul frumoaselor prințese. Fetele voioase, primeau florile, îl priveau, ii zimbeau și-i mulțumeau, iar el pleca tot rușinat, cu capul în jos.

Într-o noapte ii vine în vis o zină și-i spune: « du-te în colțul florăriei, ai să găsești o nuia de putregai care strălucește noaptea, s-o ștergi bine și s-o pui în pămint. Din ea au să răsără trei flori galbene. Ele infloresc în fiecare noapte într-o clipă și tot într-o clipă se închid. Dacă ai să prinzi clipa aia și ai să săruți pe una din ele, atunci nu se mai închide și rămîne să se pălească. Tu s-o înghiți dacă vrei să te faci nevăzut și să vezi tot ce e pe lume, dar lumea pe tine să nu te vadă ».

Pindește o noapte, pindește două, pindește nouă și nu poate să prindă clipa ca să sărute floarea cînd se deschide. Dar o dată-i izbutește și după ce o sărătă, înghite floarea galbenă, se face nevăzut și zboară te miri pe unde.

Dimineața le duce cîte o chită cu flori și busuioc, să le fie cu noroc, și după ce le dă, iese afară, făcîndu-se nevăzut. Apoi iar intră în odaia lor să vadă

ce îndeletniciri au. Își dă el seama că nu-l simt deși sta pe lampa ce atîrna pe un cinghil de aur în mijlocul odăii. Cea mai mare le poruncește o dată celor mici:

— Îmbrăcați-vă, dea să scoborîm să nu întirziem.

S-au îmbrăcat cu rochii albe de mireasă, s-au legat una de alta să nu se piardă și pe o scară adincă au scoborit în fundul pământului. Au intrat prin peșteri și tunele pînă ce au ieșit la un luminîș, era aci o altă lume, se vede treaba, și-a zis băiatul, care se ținea scai după ele.

Acolo se opresc la o fintină, beau apă, chiotesc și joacă pînă ce le prinde seara la joc. Coboară încet soarele spre asfințit și atunci abia bagă el de seamă că pădurea are frunzele de argint. N-are răbdare, se-ntinde și rupe o creangă. Pădurea simte, se-nfurie și se mișcă să prindă hoțul care a rănit-o dar nu vede nimic! El se urcă în virful pădurii și scapă. Prințesele stau îngrozite la fintină, văzind că pădurea are picioare și merge. Apoi se pune o furtună și dă un potop de apă, că abia scăpară bietele fete cu viață.

— Fa, aici nu este lucru curat. Cineva ne-a simțit, zise una dintre ele!

— O fi, că pînă acumă aşa ceva nu ni s-a întplat, răspunseră alte surori.

Se potolește furtuna, se culcă pădurea și tac păsările. Ieși o lună mare și frumoasă de se vedea oamenii lucrînd pe ea la ogoare. Ajung la marginea unui lac mare și frumos strălucitor ca oglinda. Acolo la mal le aşteaptă două corăbii de aur cu patru marinari la fiecare. Se sui și el în corabie și poposiră la un castel minunat la poalele unui munte de argint strălucitor ca soarele. Mai mulți flăcăi le veniră în ajutor să coboare din corăbii și cum puseră piciorul pe pămînt se încinseră niște dansuri drăcești de-și prăpădiră și papucii și rochiile. Își face băiatul socoteala că băieții ăștia nu sunt oameni, ci mai îndată sunt diavoli sau zmei prefăcuți în piele de om. După ce ostâniră și rămaseră desculțe, în niște rize de rochii de li se vedea pulpele și soldurile, se-ntoarseră precum veniseră. Apoi se culcară și adormiră buștean. El se duse în grăjd și adormi de asemenei. Dimineața, cînd le aduce florile, strecoară în chita prințesei celei mai mici ramura de argint ruptă din acea pădure fermecată. Prințesa primește chita, zimbește și nu zice nimic.

În seara următoare iar pîndește pînă ce înfloreste floarea cea galbenă și iar rupe o floare, o sărută și o mânincă. Apoi iar se face nevăzut. Stă în odaia lor și aşteaptă să coboare în altă lume cu ele. De data asta corăbierii le duc la niște izvoare cu apă fermecată care dădeau tinerețe fără bătrînete omului. Beură ele apă, apoi niște flăcăi le purtă cu cîntecelile pînă ce le momi într-o pădure cu frunzele de aur. El iar n-are de lucru, rupe o crenguță și o păstrează. Se cutremură iar pădurea, tipă, pornește să caute dușmanul și dacă nu-l găsește se pune cu potopul și furtuna. Prințesele abia scapă cu viață pe sub steiurile de piatră.

— Trebuie să fie ceva cu noi, nu este lucru curat, zise o fată.

— Trebuie, dar de horă și de petrecere nu ne lăsăm, măcar de răminem în pielea goală, zise cea mai mare. Si iar se puseră pe chiote și joc, de făcură ferfenită papucii, rochiile albe de mireasă. Apoi se întorc acasă. A doua zi, băiețul pitulă frumos în chita micuței prințese, ramura de aur ruptă din pădure cu pricina.

În noaptea a treia, sărută floarea a treia galbenă și o înghită și pe aceea, după care se face nevăzut. Fetele iarăși se iau de mînă, coboară scări, trec prin tunele și peșteri, se urcă pe corăbii și ajung într-o poiană cu flori albe și roșii, lîngă o pădure cu frunze strălucitoare ca diamantele și în loc de lămpi, luminau mii de licurici pînă ce coboară aproape de ei luna.

Zmeii veniră la fete. Le cintără cîntece frumoase de se înduioșa pădurea și izvoarele și le poftiră să se mărite cu ei. Ele n-au vrut și iar s-au pus pe joc și petrecere de și-au făcut rochiile zdrențe și papucii bucăți de iapă moartă.

Pe el nu-l răbdă inima și din nou rupe o creangă cu frunza de diamante ascunzind-o în sin. Să fi văzut acum cutremur în pădure, vaete și tipete. Copacii dădeau cu crengile se apleau în jos să omoare pe cel ce-i rupe din trupul ei, însă băiatul zboară deasupra și nimeni n-are ce-i face! Vine cutremur, furtună și iar potop de ploaie ca și mai înainte. Se întoarseră acasă frînte de oboseală, iar dimineața grădinarul, ascuns în chita cu flori, ramura cu frunze de diamante. Cum i-a dat-o prințesa s-a roșit ca racul.

— De ce vă roșiți, stăpină? Parcă v-ati încălzit prea mult la dansul cu zmeii.

— Dar de unde știi?

— Ei, știi eu de undeva!

— Dumneata știi să cînti și să dansezi frumos?

— Știi!

— Bine, atunci să cînt eu la ghitară și tu să joci. Ea cîntă și el dansă mai frumos decît zmeii. Dete împăratul peste ei dansind și se răsti:

— Hei, de aceea am sărăcit că voi cu dansul și cîntecul vostru nu mai conțeniți de o să mă duceți la sapă de lemn cu atîția papuci și rochii rupte. De data asta am să vă fac pentru cea din urmă oară pantofi de nuntă și rochii de nuntă. Fiecare să vă mărități cu cine vă e poftă însă una să rămîneți cu mine să am și eu stilp la bătrînețe.

Se lăsă iar noaptea și ele s-adunără pe mormîntul lui mamă-sa ca să dea la noroc, cine să moștenească împăratia și să ia scaunul de aur după moartea împăratului. Toate ar fi dorit să ajungă împărateșe. Grădinarul iar se făcu nevăzut, se viri printre ele și făcu în aşa fel ca norocul să-i pice micei prințese. Așa se și întimplă. Ea rămase pe pămînt cu tînărul grădinar, iar surorile coborîră jos în lumea zmeilor și făcură acolo nunta jucînd pînă ce rămăseră în pielea goală. De acolo niciodată nu s-au mai întors pentru că poarta le-a închis-o grădinarul și ele s-au măritat cu zmeii. Iar feciorul, s-a căsătorit cu fiica cea mai mică și mai frumușică a împăratului, pînă ce din grădinar și florar, ajunse împărat. La nunta lui tot poporul a fost chitit cu flori din grădinele împăratești și s-a făcut o nuntă mare, cum alta n-a mai fost sub soare.

FETELE DIN MOARĂ

Era un morar și avea trei fete și era bogat. Într-o zi, a plecat mama cu ele la bîlci. Trec prin pădure și ajung la un loc, se-nținlocuiesc cu un domn bine îmbrăcat și domnul a vorbit cu ele ca și cînd le-ar cunoaște, l-ar cunoaște și pe morar. Ele au plecat la bîlci, iar domnul în altă parte. Cînd s-au întors de la bîlci, s-au întîlnit cu domnul și le-a zis:

— Să-i spuneți domnului morar, că o să-i fac o vizită, da el cu inele de aur; da muierile zic:

— Sînteti cunoscuți?

— Nu zise morarul.

Si să dusă.

— Uite de ce am venit, să vă cer pe fiica a mai mare în căsătorie, da să mi-o dați cu mine să vadă și ea avereia mea. Fata a plecat cu el cu trăsura.

Merge în pădure fata, merge, cind colo, s-abate pe un drum întunecat și ajung la o casă mare.

— Aci ți-e palatele?

— Da aci! Da ea a văzut că lucrul nu este curat! El facu pe seriosu și zice:

— Na cheile colea, că plec, după două-trei zile vin. Da să nu intri în camera asta, zise el și plecă.

— Bine, zise ea și rămasă aci.

Fata curioasă să duce drept la odaia aia, să vadă ce este?

Cind colo, aci numai capate de fete însipite în țăpi. A inceput ea să plingă da nu poate fugi că e încuiată.

— Ce ai umblat acolo? Si o aduce acolo și-i taie capul! Pe urmă iar să duce la morar, să maschează și-i cere fata mijlocie. Zice:

— Bună ziua, am venit să cer fata mijlocie, că ailaltă e ferice de ea! Pe urmă să venim cîtești patru să facem nuntă. Si-a dat-o morarul.

O duce el cu trăsura în fundul pădurii; se-ntristează ea și i-a dat și ei cheili să nu umble în odaia aia. Si ea curioasă vede capul lui soru-sa a mare! A pornit să plingă. Cind vine el iar zice:

— Ai fost acolo? Te tăiem, se duce și o taie și pe ea. Iar să prefacă pînă o ia și pe-a mică; au dat-o și pe-a mică, da ea era mai deșteaptă și să face veselă.

— Ia cheili și să nu intri în camera asta.

A intrat și ea și a văzut capetele la surorile ei. Cum să scape ea de aci? Desface și alte camere și găsește numai lăzi cu aur, giuvaieruri și altele. Zice ea, scap eu de-aici! A golit o ladă cu pietrele nestemate și le-a pus în ladă și deasupra a pus giuvaierurile. A luat cheia și a pus-o la fel ca să nu priceapă el.

Cind el vine, ea veselă, îl pupă că a venit el.

— Știi ce, m-am gîndit s-o aducem și pe mama și tata să vadă și ei palatul tău. Am văzut că ai scumpele mare, să luăm o ladă și s-o ducem s-o vadă.

A pus ei lada în trăsură și s-a dus la ta-su veselă. Ajunși, au dat lada jos și i-a zis să meargă și el acolo; a desfăcut ea lada și s-a uitat, da lui muică-sa îi face sămîn să cheme milicia și casa morarului să umple de armată! Cind a intrat milicia, fata deschide lada și să văd capetele fetelor. Si-l duce pe el milicia, pe urmă o duce pe ea să vadă casa lui. Da el avea o haită de criminali. S-au dus acolo și în cale au ieșit tovarășii lui cu armile. Au omorât ei din milicieni și au ajuns criminalii și au legat-o de un pom, fugărindu-i pe alții milicieni. Cind colo, trece un om cu un butoi în car.

— Moșule, dezleagă-mă, că hoții m-au legat. Bagă-mă-n butoi. Da s-au intors ei la fată, da n-o găsesc. Ajung ei pe moș.

— Moșule, n-ai văzut pe fată?

— N-am văzut.

Si-au ajuns acasă și fata a scăpat în butoi.

IMPĂRATUL FĂRĂ COPII

A fost odată ca niciodată, că dacă nu era, nu se povestea. A fost un împărat care nu avea copii. Si dacă nu avea copii, se plingea la toți sfetnicii săi și-i întreba, ce să facă ca să aibă copii. Sfetnicii îl sfătuiau să dea sfoară prin țară să caute vraci care să facă ca împărăteasa să nască copii. A mai umblat încoace

și încolo, pe toate drumurile prin toate părțile lumii și nu putea afla nimic care să poată face ceva ca împărateasa să aibă copii.

Intr-o bună zi, trece un om pe acolo prin comuna unde era împăratul, căci auzise și el de povestea împăratului fără copii, și începu să strige:

— Leacuri de copii, leacuri de copii!

Cind auziră oamenii de acolo, sfetnicii și tot satul ziseră:

— Ce vorbă este asta, dacă ăsta are leacuri de copii, numai împăratul ar vrea să facă un copil. Au dat fuga și i-au spus împăratului. Cind auzi împăratul, zise: Să-l aduceți la mine să vedem, ce leacuri de copii are omul ăsta.

Se duce omul la împărat și cu plecăciune zice:

— Să trăiești, înălțate împărate.

— Bună ziua, mă omule. Ce este? Aud că dumneata ai leacuri de copii.

— Da, împărate! Am leacuri de copii.

— Ce, și anume?

— Uite, mărul ăsta, cine-l va mînca va face un fecior de mare ispravă.

— Bine! Mă omule! Ia împăratul mărul, și-l dă împăratesei să-l mânince.

Ea zice:

— Da, multe mere am mai mîncat eu și n-am facut copii, dar din mărul ăsta! Da! să-l mâninc și pe ăsta, n-o să fie rău.

Ia mărul, ieșe afară cu el în curte, îl curăță frumos și se apucă să-l mânânce. După ce mânâncă ea mărul, o gloabă de iapă care umbla pe-acolo prin curte, vine și mânâncă și ea cojile.

Împărateasa nu i-a dat nici o seamă că iapa a mîncat sau n-a mîncat cojile. La un timp, după trei, patru luni de zile, împărateasa se simte că o să fie rost de copil și zice:

— Mă împărate! O să fie rost de copil, după cum mă simt eu. Mare bucurie pe împărat, fiindcă avea să aibă și el un fecior acum la bătrînețe, ca să-i moștenească tronul. Trecu cinci luni, trecură șase, trecură opt, la a noua lună se aude în toată curtea că moare și moare împărateasa.

— Băăă! da ce are să moară? zic unii!

Nu mai trece mult și se aude că împărateasa a născut un fecior.

— Băăă!

Bucurie mare în toată împărația că împărateasa a născut un fecior. În timpul ăsta, cind împărateasa a născut un fecior și gloaba de iapă născu și ea un mînz cu un corn.

Băăă! Fată și iapa un mînz cu un corn. De minune, un mînz cu un corn nu s-a mai văzut.

La palatul împărătesc, veselie mare că împăratul are un copil care să-i moștenească împărația. Supușii împăratului se întrebau ce va fi cu copilul, fiindcă copilul creștea și creștea și cîrlanul. Copilul crescu frumos cu părul de aur, un fecior voinic de toată frumusețea. Cîrlanul crescă și el și se făcu mare și năzdrăvan, că nu mai putea nimeni să-i dea de mîncare și nici să pună mina pe el.

Împăratul porunci slujitorilor săi:

— Inchideți cîrlanul, acolo într-un grajd undeva și lăsați-l în plata lui Dumnezeu. Vedem noi ce o fi și cu el. Cind avu copilul opt ani se ducea și punea mina pe cîrlan, ii dădea de mîncare. Cîrlanul nu-i face nimic copilului. Cind copilul avu nouă ani, se trezi împăratul că nu-i nici copil, nici cîrlan. Supușii împăratului se întrebau:

— Băăă! unde e copilul, unde e copilul, nu-i nici calul. Calul, calul, dar nu e copilul. Dă-i sfără-n țară după copil. Bietul împărat era cu jale mare,

n-a avut ce să mai facă. L-a pierdut din urmă pe copil, s-a dus, s-a dus, copilul l-au luat zmeii și l-au băgat slugă la ei acolo și pe cal l-au băgat la grajd. Copilul rănea la cal și vedea și de alți cai, aducea apă, toca lemne, făcea tot ce trebuia prin curtea zmeului. Calul era năzdrăvan. Copilul se ducea lîngă cal, acolo și se plingea.

— Măi calule, măi, om mai scăpa noi de aci, ori ba, ori zmeul ăsta ne-or mînca și oasele nouă la amîndoi.

Într-o bună zi calul ii zise:

— Noi o să scăpăm de aci dacă o vrea Dumnezeu și uite cum: Ne trebuie multe lucruri.

— Ce ne trebuie? zise copilul.

— Mie nu mi-ar trebui aşa multe, dar tie îți trebuie multe. Tu te fă bărbier și să bărbierești prin curte. Mai are zmeul și alte slugi și odată și odată are să te cheame să-l bărbierești și pe el. Cind l-oi bărbieri să faci în aşa fel să-l atingi cu briciul și iute să dai cu batista ta, să iei singele zmeului. Să mai iei și cîteva fire de păr tot din barba lui. După aia să vii la mine și să-mi spui.

După aia, copilul s-a declarat bărbier. A bărbierit încocace și-ncolo, pe unul mai bine, pe unul mai rău, pînă s-a învățat.

Cind auzi zmeul că e un bun bărbier, l-a chemat la el să-l bărbierească. S-a dus copilul și l-a bărbierit. S-a făcut o dată, de două ori, de trei ori ca să nu bănuiască zmeul nimic. În sfîrșit, odată pe cind îl bărbierea pentru a nu știi cîta oară, l-a atins cu briciul. Repede a scos batista, l-a șters, i-a luat și cîteva fire de păr din barbă și-a băgat batista în buzunar.

Zmeul nici n-a băgat de seamă lucruлă. El bucuros s-a dus și i-a spus calului.

— Uite măi, calule! am și din singele zmeului și din barba zmeului.

— Bine! zise calul, lasă că tot ne mai trebuie ceva. Tu la care fintină te duci și aduci apă? Ce fintini sunt? Una este sleită cu aramă, alta de jur împrejur cu argint și una cu aur... Tu să te duci să bagi deștiul într-a cu aramă și te legi la dește: unul într-a cu argint și unul într-a cu aur, dar să te legi la dește. Cind te-o întreba cineva, să spui că te-ai tăiat. Să bagi seama să nu te vadă cineva că s-a sfîrșit cu noi.

Copilului atât i-a trebuit, s-a dus și a băgat deștiul unul într-a cu aramă, unul într-a cu argint și altul într-a cu aur. La aia cu aur a dat și pe cap și și-a facut și capul tot de aur. Cind s-a dus la cal!

— Măi! zice — băgai mîna, am deștele și cu argint și cu aramă și cu aur, da dădui și pe cap!

— Ce făcuși, mă?

— Păi ce să fac, îmi făcui și capul de aur.

— Caută o beșică și pune-o în cap.

El a căutat o beșică și a pus-o în cap. De aci înainte l-a numit chelu.

— Ei! zice — tot mai trebuie să avem ceva.

— Ce mai trebuie să avem?

— De acolo unde se culcă zmeul, zice — de unde doarme el, de sub patul lui, de acolo să faci tot ce-i putea să iei o pietricică cît de mică și s-o bagi în poznari. Cind le-oi avea pe aceste toate, să vii la mine și să-i dăm drumul.

El a făcut cum a putut și a luat și pietricica aia.

— Calule, luai și pietricica.

— Ei bine, gătește-te și la noapte, cind om socoti noi că toate slugile dorm și o dormi și zmeul, tu vii la mine și nu mai pui mîna să mă iei de frui,

îmi tragi căpăstrul din cap, sui pe mine din grajd și s-o luăm, că are zmeul o iapă bălană, care, cit fug eu de tare, da aia mă întrece încă o dată. Dacă ne prinde cu aia, e cam rău de noi pînă trecem de hotarul zmeului. Cînd om trece de hotarul zmeului, nu mai are putere asupra noastră. Zice băiatul:

— Om trăi, om muri, noi tot fugim.

Sara cînd au socotit ei că s-au culcat toate slugile și s-a culcat și zmeul și au adormit, s-a dus în grajd și a tras căpăstrul de pe capul calului, a încălcat și-au luat-o la fugă și dă-i bătaie! Iapa năzdrăvana, care o avea zmeul a început să necheze. Zmeul a sărit din somn și a fugit la grajd. Zise:

— Ce-i, bălană?

— Ce să fie? Săi pe mine și întinde-o repede!

— Păi ce e?

— A fugit băiatul, chelul cu cal cu tot și avem timp să-l prinDEM, poți să și măñinci, poți să și bei că tot trezem de el pînă la hotarul tău. Se duce zmeul înapoi, ce să mai măñince, ce să mai bea, lui nu-i era de copil, ii era necaz de cal — că era năzdrăvan. A pus mîna pe iapă și a întins-o după el. Mînă, fugi, dă-i bătaie și copilul cu calul năzdrăvan și zmeul cu iapa năzdrăvana.

La un timp copilul zice:

— Măi calule, mă arde în spate!

— Ei, zice — să știi că e zmeul după noi. Cînd te-o arde rău de tot, tu să arunci piatra aia jos.

— Măi! zice — mă arde rău.

— Aruncă piatra.

Cînd a aruncat piatra, s-a făcut un zid de piatră. Cînd a ajuns zmeul la el, s-a pus cu paru pe el, cu pumnu, a ros, a trecut prin el și după copil. Bietul copil a zis:

— Iar mă arde în spate!

— Te arde rău!?

— Mă arde rău!

— Aruncă firele de barbă!

Cînd a aruncat firele de barbă s-a făcut o pădure deasă, de nici pasărea nu putea să treacă prin ea. Cînd a ajuns zmeul la ea, s-a pus și roade, și roade și roade la ea, taie și cu paloșul pînă cînd o trecu.

— Ei! zice — mai avem decît săngele. Cu ăla scăpăm noi că nici mult nu mai e pînă trezem de hotarul zmeului. Iar zice copilul:

— Măi! mă arde în spate de nu mai pot!

— Aruncă săngele, că nici mult nu mai e pînă la hotarul zmeului. A aruncat batista și s-a facut un pîrîu de sănge. Cînd a ajuns iapa acolo s-a oprit. Zice zmeul:

— Dă-i bătaie, bălano, că trece de hotar și nu mai avem putere asupra lui.

— Mai dă-i și tu — zice — că uite, ăsta acum e săngele tău.

Cînd a auzit zmeul că e săngele lui, de ciudă a crăpat.

Cînd auzi copilul:

— Măi zice, auzii o bubuitură?

— Măi zice, zmeul crăpă. Și acum sănsem liberi. De aci înainte i-a dat drumul și mînă și mînă pînă au dat de livezi mîndre, pline de flori și miresme — calul zice:

— E! mă copile eu rămîn aci. Tu să știi că aci în comuna vecină este o împărătie mare.

Tu te duci, ia de la mine căpăstrul ăsta, te bagi slugă la împărat. El are trei fete. Tu să nu pui ochii, nici pe-a mare, nici pe-a mijlocie și numai pe-a mică. Cind vei avea nevoie de mine să scuturi căpăstrul, că eu sănt lîngă tine.

— Binee !

Luă copilul căpăstrul și plecă. Se duse în sat acolo, cine are nevoie de o slugă?

— Cine să aibă decît împăratul, ziseră oamenii.

Se duse el, se înfațișă împăratului și-l rugă să-i fie slugă.

Împăratul ii zise:

— Măi băiete, aș avea nevoie de slugă și n-aș avea nevoie, da, zice: te bag la grădina de flori că am un grădinar bătrîn și ar fi timpul să-l schimbăm și să rămîni tu.

— Bine, împărate. Unde e nevoie, acolo intru și eu.

Se duce la grădinar să-l pună la lucru.

— Bine ! mă copile, zice grădinarul, rămîni aci cu mine, te învăț aci un an, doi și pe urmă eu plec și tu ai să rămîni în locul meu să îngrijești de grădina împăratului.

Eee ! stătu el un an de zile, se arăta un băiat destoinic, priceput și mergea de minune că era o mindrețe. Se duce bătrînul grădinar la împărat și-i spune:

— Mărite împărate, sănt bătrîn, nu mai pot, ar fi bine să mă lăsați să plec că băiatul care mi l-ați dat la grădină este foarte priceput, lucrează bine și grădina este o frumusețe cum n-a mai fost niciodată. Dacă vreți să o vedeti !

— Bine ! Nu e nevoie să merg să o văd. Să meargă fetele.

S-au dus fetele, s-au uitat și niciodată n-au văzut grădina mai frumoasă ca acum, plină cu fel de fel de flori ce nu le mai văzuseră. Spuseră tatălui lor de minunățiile de flori din grădină și cerură ca băiatul să fie mai departe grădinar.

Fu chemat la împărat și-i zise:

— Bine tu rămîni de azi înainte grădinar.

— Bine, împărate !

Stătu el cît stătu, un an, doi, în care timp în fiecare duminecă împăratul se ducea la biserică. La un timp, cind ii veni lui odată bine.

— Măi, zice, copilul da tot stind eu pe aci calul meu și-o aduce aminte de mine ori ba ? Scutură căpăstrul, intr-o duminică pe cind era împăratul la biserică, veni calul, lepădă besica din cap, rămase cu părul lui de aur, sare pe cal și face grădina toată praf. În timpul ăsta, împăratul lăsa cîte o fată în fiecare zi acasă. Fata mică rămasese acasă. Cum face el, cum nu face că fata cea mică îl vede.

— Măi ! cine să fie ăsta și ce e cu el ?

Nu zise nimică, se uită bine la el, cum face grădina praf, apoi cum ii dă drumul calului. Cind vine împăratul de la biserică, trece prin grădină și cind se uită, o vede făcută praf.

— Măăă ! da ce e aici ?

— Împărate, a venit o herghelie de cai și degeaba m-am ținut la ei că mi-au facut-o praf. Și mi-au rupt și straiele de pe mine ! Erau să mă și omoare.

— Măi se poate ?

Fata cea mică era pe acolo pe-aproape și zice :

— Da, tată și eu văzui, veni toată herghelia, și ce facuuu ! prăpădul lui Dumnezeu, era să-l omoare, săracul !

— Iiii ! potopul împărate, da dregem noi altă dată, punem iar alte flori, să facem o grădină tot mai frumoasă de cum a fost. Ei, acum fetei celei mici

ii intră la inimă, grădinarul. Gîndi ea că aici nu e curat. Că nu e un om de rînd, dar nu spuse nimănui și nici la surorile ei și-și zise:

— Mă ăsta de face lucrul ăsta nu-i om prost.

Cînd făcu el grădina și mai frumoasă, în fiecare dimineață, ducea la cele trei fete, trei buchete de flori.

El se uită la fetele împăratului și zise:

— Mă! asta mare s-a trecut, asta mijlocie e numai bună de măritat și asta mică e ca gingia.

Face el trei buchete de flori, una trecută, una gata să treacă și una numai îmbobocită: Le duce și le dă fetelor; pe a trecută, o dă la a mare, pe a care e gata să treacă o dă la a mijlocie și a mai frumoasă o dă celei mai mici. Cînd văd treaba asta fetele mai mari, că dă aleia mai mici florile mai mîndre le iau și dau fuga la tatăl lor și-i spune:

— Uite ce mi-a adus grădinarul ăsta.

— Ce v-a adus?

— Uite ce floare mi-a adus mie, spune a mare, cea mijlocie spune:

— Uite! ce flori mi-a adus mie.

A mică spune și ea:

— Tată, uite ce flori mi-a adus mie.

— Ei, cu omul ăsta nu e lucru bun, zice împăratul.

— Ia chemați-l incoace la mine. Trimit după el și-l aduc în fața împăratului.

— Mă omule, ce flori ai adus în dimineață asta la fetele mele. Uite, asta e trecută, asta e gata să treacă și asta abia începe.

— Împărate să-mi fie cu iertare. Eu am adus florile aşa cum sunt fetele. A mare e cam trecută, a mijlocie e gata să treacă și asta mică e gata îmbobocită și eu aşa le-am adus florile.

Cînd aude împăratul zice:

— Eiii! și asta e o idee bună a omului ăsta. Înseamnă că eu am întîrziat cu fetele mele și ele s-au ajuns că n-au să se mai mărîte! Eu am să dau sfoară în țară că-mi mărit fetele. N-a mai trecut mult și împăratul aşa a facut, a dat sfoară în țară că își mărită fetele. Dar cum? Să se stringă toți feciorii, care vreau să se insoare și fetele să-și aleagă pe cine vrea. Au venit mulți feciori și s-au sfătuit cum să facă. Să dea fetelor cîte un măr în mină și zice:

— Fetele le punem sus, și care fată i-o place de băiat să dea cu mărul în el.

Fetele și-au luat cîte un măr, s-au urcat în foișor și prin fața lor treceau în rînd, feciorii. A mare își alese unul, mai mare, mai frumos, aşa cum i-a plăcut, a mijlocie și-alese și ea altul. A mică cum sta cu mărul în mină, trecură toți feciorii și nu alese nici unul.

— Mă tată, tu nu aleseși nici unul?

— Tată, nu trecu al meu.

— Păi unde e al tău?

— Păi, dacă mie nu-mi place nici unul.

— Ehei! mă cu asta avem bucluc. Să mai treacă o dată.

— Tată, nu trecură toți!

— Cum nu trecură toți?

— Să treacă și din curte.

Ei, atunci împăratul zice:

— Toată curtea să treacă prin naintea fetii.

Numai că ea mai era sus.

Trecea toată curtea, văcar, porcar, treacă și grădinarul. El n-avea căciula decit beșica aia în cap. Trece și el pe acolo ghebejit. Fata pac ! cu mărul în cap la grădinar.

— Au ! capu, au capu.

— Ce-ai făcut mă, întrebă împăratul, tu ai greșit.

— Tată, n-am greșit. De ăsta-mi place.

— Nu se poate, zice împăratul. Îi dă alt măr și zice:

— Să mai treacă o dată toată lumea. Mai trece o dată și iar îl pocnește cu mărul în cap.

— Nu se poate, să mai treacă o dată. A treia oară iar trece grădinarul și iar îl pocnește cu mărul în cap.

— Al tău să fie, zice împăratul, și ieși cu el afară din împărăția mea. Să te duci unde oi vedea cu ochii. La mine n-ai ce mai căuta. Mă făcuși aci de rușine cu cea mai cebăluită slugă, cu chelu, n-are nici un fir de păr pe cap. Își ia bărbatul și pleacă. Îi știa ea rostul lui. Unde să ducă, unde să ducă, dă într-o margine a împărăției. În marginea împărăției intră și ea acolo într-un bordei. Cum intră, ce amar găsește în bordei, mai nimic. Dă cu deștiu pe peretei și-i face de aur, se umple bordeiul cu tot ce trebuie numai și numai de aur. Pe afară rămîne tot un bordei prăpădit. Făcură surorile ei nuntă împărătească, fără ca pe ei să-i bagă în seamă, fără ca să poată da pe acolo, că nu i-ar fi primit nimeni.

— Stai pe pace, zise el către nevasta lui, vedem noi ce facem. Nu trecu mult după asta și un împărat vecin plecă cu război împotriva tatălui său, că de ce n-a dat fetele după feciorii lui. Împăratul își strînse oastea, veniră și cei doi gineri cu oastea lor. Atunci zise băiatul către nevasta lui:

— Mă, lasă-mă să mă duc și eu.

Ea zice:

— Mă, tu nu te duci !

El zice:

— Mă, lasă-mă să mă duc și eu, că dacă nu sănt eu acolo să știi că-l biruie. Încălecă și el pe un măgar și se ia după ei. Merge ce merge călare pe măgar, pînă ajunge la o mlaștină și se nămolește cu măgar cu tot. Trece oastea pe lingă el. Îl arată împăratului zicind:

— Împărate ! uite ginerele !

— Lasă, nu mai spuneți de el, lăsați-l aci. Trec ei înainte, se duc vitejii. După ce trec, el scutură frîul, și măgarul se preface în calul lui năzdrăvan, lapădă el beșica din cap; încălecă pe calul lui, și zboară ca vîntul pînă acolo. Acolo era în toiu luptei. Intră și el în luptă aproape de împărat cînd gata unul era să-i taie capul, el iute pună mîna și-l taie pe el la dești. Împăratul, cînd vede cine l-a scăpat și e tăiat la dești, scoate iute batista și-l leagă. Împăratul crede că-i un inger care i-a sărit într-ajutor. I-a biruit pe dușmani și au plecat înapoi. Băiatul a dat pe altă parte, a venit și iar s-a înămolit tot acolo cu măgarul.

— Mă, ăsta tot aci este, zise împăratul, cît dinspre partea lui, dacă Dumnezeu nu ne trimetea ingerul pe toți ne omora și mie îmi lăgîtu.

Iasă și el din nămolul ăla și se duce la bordeiul lui.

Ei, nu mai trece mult și împărătesei i se face dor și ei de fie-sa. S-ar duce pe la ea și nu s-ar duce, și frică-i era de împărat și rușine îi era și rău îi părea. Pînă la urmă se duce. Cînd ajunge la bordei, o cheamă afară s-o vadă. Fata zice:

- Mamă, vină înăuntru.
- Nu intru în bordeiul tău, zice mama.
- Mamă, numai pînă la ușă vină.
- Nu intru, vină să te văd, să vorbesc cu tine.
- Vină, mamă încocace, pînă la ușă.

Face ea doi pași și intră la ușă. Cind să intre înăuntru, numai aur peste tot.

- Mă, da ce e aci la tine?
- Tu nu vezi ce e, mamă?
- Păi cine a făcut astea?
- Păi chelu ăla.
- De unde are el putere să facă tot în aur?

Iaca! de unde! El are și capul de aur și dești de aur, de argint și de aramă.

- Nu se poate.
- Ba e adevărat, mamă.

Cind aude împărăteasa, intră la grija.

— Mă, cum se poate că eu n-am lucruri de astea în împărăția mea și nici n-am văzut la nimeni. Se întoarce împărăteasa acasă și vrea să-i spună împăratului, frică îi era, să nu-i spună să, sta cu gîndul acolo. La o petrecere mare, cind împăratul se veselea cu cei doi gineri ai lui, împărăteasa îi zice:

- Mă omule, dar n-ar fi bine, dacă ar fi și fata noastră a mică aci?
- Unde să vină aia ca să ne facă de rușine, zice împăratul.
- Ea să vină, el nu!
- Mă omule! ar fi bine să vină și el!
- Nici cum n-are ce căta el aci, nu merită să stea la masă cu noi.
- Și ea e fata noastră și el e ginerele nostru și pe urmă nici nu știi bine cine e el?

— Bine! Să vină numai fata! Se duce împărăteasa și trimete după fată să vină la petrecere. Fata îi trimite vorbă prin slujitorii și zice:

— Eu nu pot să viu fără bărbatu-meu, că și el este cineva și e mai viteaz și decit tata și decit cumnații mei care țin pe surorile mele.

- Păi cum?

— Iaca aşa, spuneți-i lui tata aşa cum vă spun eu. Războiul nu l-au terminat ei și n-au fost ei învingători și a fost bărbatu-meu. Mă îngerul care a venit și a omorât toată oastea aia, și i s-a tăiat un deget cind l-a apărat pe tata de nu i-a tăiat gîțul, bărbatul meu a fost.

— Cum a fost el cind noi l-am lăsat împotmolit cu măgaru-n baltă la un pod și cind ne-am întors, l-am găsit tot acolo. Ăla a fost un înger trimes de la Dumnezeu. Merg slujitorii și spun împăratului toată tărășenia. Cind aude împăratul toate astea le zice:

— Mergeți și spuneți-i să vină încocace și dacă el se face aşa cum a venit în război, il țin. Se duc slujitorii înapoi și-i spun:

— Uite, mă: cum e vorba, împăratul spune, că dacă te faci aşa cum ai fost în război și dacă îi arăți batista care ți-a dat-o el cind te-ai legat la dește, înseamnă că ai fost tu.

Băiatul le zice:

- Duceți-vă de îndată înapoi că eu vă ajung.

A ieșit el afară, a scuturat de căpăstru și a venit calul și-a lepădat haina de pe el, și-a lăsat pletele de aur pe spate, a luat sabia, a încălecat pe cal, a

zburat drept la împărat cu nevastă cu tot. Cind l-a văzut împăratul, i se făcu frică și zice:

— Mă, cine e asta? Asta e tot ăla care l-am văzut, îngerul.

El a coborât de pe cal cu nevasta și zise:

— Să trăiești, înălțate împărate. Eu săn ginerele dumitale ăl mic și fata a mică.

— Mă, fata da! dar tu cine ești? că te-am văzut cind am fost în război cu împăratul vecin.

— Eu săn, împărate, ginerele d-tale.

— Păi cu ce dovedești?

— Batista asta o cunoști, împărate?

— Păi asta ar cam fi batista care ti-am dat-o eu.

— Asta este, împărate, și eu săn ăla care te-am scăpat de la moarte.

— Și acum ce e de facut? zice împăratul.

— Păi uite ce e de facut! Să ne măsurăm puterile. Dacă ginerii ăștia ai dumitale va avea puterea pe care o am eu, va face ce fac eu să fie ei moștenitorii tronului, dacă nu să plece de unde au venit și rămîn eu împărat în locul d-tale. S-a uitat și el la gineri și ginerii la el și împăratul zice:

— Păi cum să vă măsurăți puterile?

— Uite, eu încalc pe calul meu, și ei să-și dea drumul după mine și să se ție după mine. Dacă m-o întrece rămîn ei, nu m-o întrece, să nu mai aibă nici o pretenție la tron.

— Bine! a zis împăratul!

A ieșit afară, a încălecat pe cal, au încălecat și ei pe caii lor. Al lui era năzdrăvan. Cind au pornit, al lui vînt! Ai lor, dă-i pe aci, dă-i pe dincolo, ce să-l mai ajungă. La un timp s-au întors înapoi și au zis:

— Cu omul ăsta nu ne putem măsura, se duse de nu-l mai văzurăm. N-au apucat să isprăvească vorba bine, că a și fost înapoi.

— Ce făcurăți mă cumnăji, de ce nu vă ținurăți după mine?

— Păi nici nu te mai văzurăm!

— Și atunci ce e de făcut?

— Păi noi nu mai avem pretenție la tron și rămîni tu moștenitorul tronului. Și aşa a fost. S-a facut apoi o nuntă mare la care au fost chemați și părinții lui, după care se află că el este fiu de împărat. A fost mare bucurie cind părinții lui își găsiră fiul și calul năzdrăvan. S-a facut împărat a două împărății, a trăit în pace și cu cumnătii lui și poate că mai trăiesc și azi, dacă n-or fi murit!

Și încălcai o șea și vă spusei povestea aşa, și mai încălecai o mătrăgună și vă spusei o mare și gogonată minciună.

POVESTEALUI PIPĂRUŞ PĂTRU

Trăia odată un bărbat și o femeie și aveau un băiat. După un timp a murit tatăl. După moartea tatălui, femeia s-a măritat și a luat un alt tată la băiat. După ce s-a măritat, omul ăla a vrut să omoare pe băiat ca să scape de el și a zis către femeia lui:

— Femeie, eu nu pot să sufăr copilul tău pe lîngă casă și eu am să-l omor.

Femeia fu și ea de părere ca să omoare copilul. Vorbele astea le spuneau noaptea în șoaptă pe cind dormea copilul. Pe cind ei vorbeau, el încă nu adormise, după cum crezuseră și auzise tot ce vorbise tatăl său vitreg. După ce adormi a visat că dacă maică-sa îi va da un fir de păr din conciu ei cu ce să-și poată face o pușcă cu care să meargă la vinătoare și numai aşa va fi bine de el. Dimineața, cind s-a sculat, a rugat-o pe mama lui zicind:

— Măicuță ! te rog să fii bună și să-mi dai un fir de păr din conciu matale.

Atunci măicuța sa i l-a dat. El l-a pus la umăr la mina stîngă și s-a rugat aşa:

— Doamne Dumnezeule ! fă-mi și mie o pușcă din firuțu ăsta de păr de la măicuță mea. Atunci Dumnezeu i-a făcut pușcă. Dacă i-a făcut pușcă a doua zi și plecat la vinătoare. În drumul lui i-a ieșit un iepure în cale. și dacă i-a ieșit iepurele el a spus:

— Stai că te-impușc ! că el nu știa mai mult decât atit.

Atunci iepurele i-a zis:

— Nu mă împușca, Pipăruș, te rog frumos, că am să-ți dau un pui de-al meu, și care-ți va fi de mare folos.

— Bine ! a zis băiatul, să mi-l aduci la mine acasă. Dacă nu, cu viață nu mai scapi. A doua zi de dimineață, iepurele i-a adus puiul acasă. El a luat puiul și acesta s-a luat după el ca un căteluș.

În zilele următoare a plecat iar la vinătoare, lăsînd puiul de iepure acasă. Dacă a plecat la vinătoare, s-a întîlnit cu o vulpe. Cind văzu vulpea îi zise:

— Stai, vulpe, nu mușca, dacă muști eu te împușc și ai să rămîni fără viață. Vulpea speriată îi răspunse:

— Nu mă împușcă, voinice, că am să-ți dau un pui de-al meu, că aşa pui frumoși am eu, roșii și vârgați, cum n-ai mai văzut sub soare. A doua zi, dis-de-dimineață, vulpea i-a adus puiul, aşa cum se învoie. Pînă atunci el nu avea nici un cîine afară decât puiul de iepure și puiul de vulpe care se luau după el cind pleca la vinătoare.

A doua zi, a plecat din nou la vinătoare, lăsînd acasă cei doi pui care creșteau văzînd cu ochii. Era bucuros că acum avea un pui de iepure și un pui de vulpe cu care se juca, aşa cum se joacă copiii.

Plecind la vinătoare, în cale se întîlni cu un lup și-i spuse:

— Stai, lupule, că eu am să te împușc.

Atunci lupul îi zise:

— Te rog nu mă împușca, că am să-ți aduc un pui de-al meu, care o să-ți fie de mare folos și o să crească și el pe lîngă puiul de iepure și de vulpe.

Auzise lupul că el avea un iepure și o vulpe.

— Bineee, a zis băiatul, să mi-l aduci la mine-acasă, mîine la crăpatul zorilor.

Și a doua zi lupul îi aduse puiul.

I-a lăsat pe toți trei acasă și a plecat iar la vinătoare și cind a plecat, s-a întîlnit cu cumâtrul urs în cale și îi spune și lui:

— Stai, cumetru urs, dacă nu stai am să te împușc și ai să vezi ce blană frumoasă am să fac maicuții mele din blana ta !

Ursul s-a oprit și i-a zis:

— Te rog, voine, nu mă împușca, că am să-ți dau un pui de-al meu și o să-ți fie la timpurile grele de mare ajutor. Fără de el cînii ceilalți ai tăi n-au să poată face mare ispravă.

Zis și făcut, a primit puiul de urs și a mers mai departe.

Tatăl său vitreg nu vedea cu ochi buni lighioanele astea care se gudurau pe lîngă băiat și-l păzeau, aşa că le puse gînd rău să le omoare. Așteptă timpul să plece băiatul la vînătoare, ca să le închidă în coteț și să le puie o piatră mare la ușă, să le facă de petrecanie.

În același timp voia să-l omoare și pe băiat, dar nu știa cum? Își aduse aminte că într-o pădure trăiau niște căpcăunii cu două coarne în cap și la picioare cu copite de cai. Merse la ei și se înțelese cum să omoare pe băiat.

Căpcăunii se învoiră, după ce aflără că vinează băiatul cu ciinii lui.

Tatăl cel vitreg le spuse pe unde și că are un iepure, o vulpe, un lup și un urs care-l apără. Atunci căpcăunii îi spuseră să-i închidă în coteț și să le pună o piatră grea la ușă. Ca de obicei băiatul plecă iar la vînătoare în pădure lăsindu-și chiar atunci ciinii acasă. Mergînd el prin pădure se întîlni cu căpcăunii. Ei îl văzură și-i ziseră:

— Stai că te mincăm!

Atunci băiatul le răspunse:

— Lăsați-mă numai un pic să mă urc în copacul ăsta și să-mi cînt un cîntecel să mă audă vîntul, ca să-l audă măicuța mea că este cel din urmă cîntec al meu pe care îl mai cînt. Ei se învoiră și-l lăsară de se urcă în copac și începu să strige către ciinii săi.

Botezase pe iepure și pe vulpe, ușureii vîntului; iar pe lup și urs, greii pămîntului.

Puse mâna la gură și strigă pe aripa vîntului:

Uiu-iu-iu, uiu-iu-iu, na-na,

Ușureii vîntului

Și greii pămîntului !.

Săriți de mă scăpați

Căpcăunii să-i mincați !

— Dă-te jos acum să te mincăm, ziseră căpcăunii.

El se desculță de opinci, le aruncă căpcăunilor, iar aceștia le roaseră într-o clipită. Tatăl vitreg închise ciinii în coteț și le pusese o piatră grea la ușă.

Iepurele care auzi chemarea stăpinului zise:

— I-aузiți, că ne strigă stăpinul că e la mare primejdie. Vulpea care era lîngă iepure îi lipi o labă peste ureche și zise:

— Taci, urechilă și lasă-mă să dorm că n-ai auzit bine !

După ce căpcăunii, mîncără opincile îi porunciră să se dea jos să-l mânince. Atunci băiatul se dezbrăcă de haine și le aruncă căpcăunilor, care într-o clipită le făcură fărîmiță și le înghițiră.

El în timpul ăsta strigă din nou !

— Uiu-iu-iu, uiu-iu-iu, na-na !

Ușureii vîntului,

Și greii pămîntului.

Veniți de mă scăpați

Căpcăunii să-i mincați.

Atunci auzi și vulpea și zise:

— Ne strigă stăpinul fraților, dar lupul care era lîngă vulpe îi trînti o labă, spunând că îi strică somnul și că n-a auzit bine. După ce căpcăunii mîncără și hainele, zise că băiatului:

— Dă-te jos să te mincăm, că nu mai avem răbdare.

Băiatul, nemaivînd ce să le dea, își tăie o bucată de pulpă de la piciorul drept și le-o aruncă căpcăunilor zicind:

— Uiu-iu-iu, uiu-iu-iu !
Ușureii vîntului
Și greii pămîntului.
Venîți de mă scăpați
Căpcăunii să-i mîncăți !

Atunci auzi și lupul zicîndu-le:

— Auziți că ne strigă stăpinul, hai la el, dar ursul care era lîngă lup, îi trînti o labă de-l ameții că nu-l lasă să doarmă. Căpcăunii acum porunciră băiatului:

— Acum dă-te jos să te mîncăm că aşa ne fu învoiala.

Băiatul își tăie și pulpa de la piciorul stîng și le-o aruncă căpcăunilor și strigă din nou:

— Uiu-iu-iu, uiu-iu-iu !
Ușureii vîntului
Și greii pămîntului.
Venîți de mă scăpați
Căpcăunii să-i mîncăți !

Atunci auzi ursul, sări din bîrlog și zise:

— Într-adevăr ne strigă stăpinul. Fuga după mine. Iepurele nu se lăsa și se repezi în ușă cu capul, dar își jupui pielea din cap și ușa nici nu se mișcă . . . Se aruncă și vulpea și pății și ea la fel. Cînd se repezi lupul, ușa abia se clătină. Acum veni și rîndul ursului și cînd se repezi aruncă și ușă și piatră de nu se mai văzură de-a rostogolul. Apoi o luară la goană spre pădure la stăpinul lor. Cînd ajunseră, căpcăunii se suiau în copac să-l mânince. Cînd văzură căpcăunii cîinii lui Pipăruș Petru, se prefăcură într-o rădăcină. Pipăruș Pătru zise cîinilor:

— Roadeți rădăcinile astea că sunt căpcăunii care au vrut să mă mânince. Cîinii roaseră toate rădăcinile, el se dete jos din copac și împreună plecară acasă și-l mîncără și pe tatăl său cel vitreg și răutăcios.

Și de aci înainte Pipăruș Pătru trăi pe țară-n pace, că n-are nima ce-i face.

CERBUL FERMECAT

Avut-a odinioară un bărbat și c-o muiere mulți feciori și fete. Bărbatu era lenș și nu sîrbea la țarină ca toată lumea, în schimb, se ducea la vînătoare, cum se duce mița la gaura socitilor și nicicînd nu se plătisește. Omul astă de rău ce era, nici carne pe el nu avea. În casă toți îi tremurau de frică. Aduse într-o zi un iepure și-i porunci la muiere să-l frigă. Muierea îl fripse în tipsie aşa cum se cuvine. Dar feciorii erau mulți. Venea unul, venea altul și cereau:

— Mumă, dă-mi și mie carne că mi-e foame ! Si aşa, luce unul, luce altul și iepurele se găta. Cînd a văzut că nu mai este carne, ce să facă de frică să n-o omoare bărbatul cel rău și veninos ca un șarpe ? Să-și taie sinul și să-l puie-n oală la fier.

Veni bărbatul flămind și fără vinat de la pădure:

— Gata, muiere, mîncarea ?

— Gata !

— Vino să mîncăm !

— Mânincă tu că eu sănt cisnovită și nu mă simt bine.

El scoase din oală, puse-n blid și mânca. Deodată i se pără că mânincă carne dulce și-o întrebă pe muiere:

— Da ce carne-i asta ?

— Di iepure, ii răspunse femeia !

Dar feciorii mai mici n-au de lucru și-i spun că muma lor de frică și-a tăiat sinii ca să aibă el ce mînca.

Atunci el zise:

— Așa-i dulce carnea di om ?

— Eu nu știu, i-a răspuns muierea. După asta, ce-i mai trăsni prin minte : să se-nvețe la carne de om.

— Muiere, noi avem prea mulți copii. Hai să punem un fecior, să-l arănim, să-l junghiem și să-l mânca. Așa ziseră, așa făcură. O luară pe fată și o închiseră într-o cocină și cătară s-o îngrașe. Feciorul mai mic rămînea tot flămînd, se tot ducea pe lîngă fereastră la soru-sa de-i cerea mîncare :

— Dă-mi, soro, mîncare că-ți spun de ce ești închisă-n cocină.

— Da, îți dau, spune di ce ?

— Pe tine te arănesc ca să te înjunghie de Crăciun. Fata cînd auzi se înfioră și se gîndi ce să facă ?

— Frățiorule scump, tu ascultă de mine ! Mergi, caută o piatră de ascuțit brice, și un brici, apoi vino miine dimineață cu ele la mine să-mi deschizi și amîndoai să fugim de aici. Frate-său, o ascultă și așa făcu.

Dis-de-dimineață, pînă nu se sculă tată-su și mumă-sa, cei doi copii fugiră. Părinții, cînd în vîrsatul zorilor, văd că nu e fata și nu-i feciorul. Speriat, tatăl, plecă prin vecini întrebînd :

— N-ăti văzut feciorii noștri ?

— N-am văzut, au răspuns vecinii.

Merse el mai departe într-un cătun, alergînd după ei cu muierea și cineva le spuse că s-au dus încolo pe drumul de cară, copiii. Atunci alergară după ei într-acolo. Copiii fugeau, da și ei fugeau după copii, pînă se apropiară de urmele lor.

Fata văzind că o să-i prindă, îl rugă pe frate-su :

— Tu frate, aruncă cheptaru. și se facură niște rugi mari încluceați. Cînd ajunseră părinții se incurcară și se zgîriară în rugi pînă ce își rupseră cămașile și pielea și-o făcură mii de intepături, cu râni sîngerante, însă de copii nu se lăsau și totuna după ei, după ei, gata-gata să-i prindă.

Cînd se văzură copiii iar la spatele lor cu părinții turbați de mînie, să-i piardă și să-i omoare, aruncară cutea și se facură în urma lor mici plăci care smîcîiau.

Atunci copiii o luară pe un drum și mai lung și se îndepărta mult de primejdie. Dar tată-său și mumă-sa după ei, ca ogarul după iepure, cît pe aci iar să-i prindă din urmă. Cînd văzură ei că sănt pe urmele lor, aruncară briciul și se făcură în urma lor niște cuțite cu tăișurile-n sus ascuțite de-și tăiară părinții picioarele și căzură leșinați peste cîmpia pe care crescuseră cuțitele ca iarba. Copiii fugiră, fugiră, pînă ce ajunseră într-o pădure și se opriră os-teniți lîngă un izvor.

— Eu o să beau apă din izvorul ăsta, zise sora.

— Ba eu am să beau apă din urma cerbului.

— Ba să nu bei, că cine bea apă din urma cerbului se preface în cerb și ce mă fac eu fără de tine în pustietatea asta.

— Ba am să beau și ce-o fi, o fi!

Și cum bău, se dădu peste cap și se prefăcu într-un cerb mare cu coarnele cît prăjinile, noduroase și stoloase. Fata cînd văzu cerbul începu să plingă și să suspine în zadar.

Intristată și amărită în pădure cu alele sălbaticice o porni încotro zări o lumină către un mic cătun de oameni.

Cînd acolo se opri la o ceșmea, înnoptind aci de frică. Ce să facă să n-o mince lupii și urșii care mișunau primprejur, să se suie în plopul de lingă fintină. Tocmai atunci trecea pe acolo feciorul împăratului să-și adape calul. Cum ajunse calul la ceșmea se sperie, iar împăratul nu pricepea pentru ce? Cînd se zăuită în virful plopului, zări o fată frumoasă ca o zină din povesti. Atunci îi porunci:

— Fată, dă-te jos! În schimb fata nu se mișca de loc și nici nu-i răspundea nimic. Văzind el atîta nesupunere se duse la palatele sale, puse doi oameni cu baltiile ca să taie plopul și pe fată s-o doboare jos. Oamenii tăiară, tăiară, pînă se-nnoptă, căci plopul fiind gros nu pridideau cu tăiatul. Așa plecară ei acasă la împăratul și-i spuseră că mai este de tăiat încă un neac și cade plopul miine dimineață. Noaptea, se duse cerbul la plop și linse, linse pînă ce se făcu plopul și mai gros, iar tăietura se vindecă ca și cînd nicicind n-ar fi fost însipită securea în trunchiul său. Cînd ajunseră tăietorii și văzură plopul și mai mare iar fata rîzind de ei în virf, se speriară și o luară la fugă să-și piardă urma să nu-i pedepsească împăratul.

Potera însă îi prinse și iar în dimineața următoare merseră să taie plopul. Tăiară ei, tăiară și seara mai rămase încă un neac și plopul se prăvălea. Rămase ca miine să mai taie puțin și să-i fie pe plac împăratului. Noaptea veni cerbul din nou, linse tăietura și plopul se vindecă, crescind și mai mare. Cînd văzură dimineața tăietorii se supărără și-i spuseră împăratului că nu e chip de tăiat plopul, că ce se taie ziua, noaptea se vindecă la loc, cum se vindecă carnea omului, ba și mai gros se face. Asta e o minune și nicidcum altceva, ziseră speriați tăietorii.

Merse de încercă și împăratul, dar fără nici un folos. Ce să facă de aci încolo? Nu mai știa ce. Îi dete-n gînd că babei pe toate le-ncurcă și le descurcă, să se ducă la o vrăjitoare gîrbovită să-l ajute ea dacă voinicii cu puterea lor nu sint în stare. Baba se învoi să scoboare zina de fată din plop pentru un mic bacăș. Luă de acasă podnița pentru copt piine și făcu focul la tulpina plopului. După ce se încintă vatra, frămîntă piinea și o puse pe vatră să se coacă, gata să puie peste ea podnița. Baba cum era de felul ei vicleană, în loc să puie podnița cum se cuvine, o așeză pe dos încît nu acoperea turta de piine. Fata privea de sus din plop și se mira de prostia babii, zicindu-i:

— Pune, fa muică, țăstul cu gărdinarul în jos.

— Cum fa, o întrebă baba.

— Pune dealminteri, nu cu apucătorul pe pită.

— Zău maică nu pricep! Si se prefăcu baba că nu știe să așeze țăstul pe piine.

Fata văzind-o că este proastă, ca aceea care pune laptele-n oală dar intinge pe din afară, nu mai avea răbdare s-o învețe, cobori încet jos din virful plopului și așeză ea podnița peste azimă.

— Aşa, muică, se coace pinea, dar se vede că prostia din născare, lecuire n-are. Baba rîse de bucurie, iar împăratul cu oştirea sa ieşi din pădure, prinse fata şi-i dădu o bacica de bucurie.

— Tu ai să fii soţia mea, să mergi cu mine să facem nuntă împărătească. O luă călare pe calul său alb înaripat şi zbură ca gîndul la palatele de marmură unde-l aşeptau nuntaşii. Şi se făcu o nuntă mare cum numai feţele împărăteşti au ştiut s-o facă.

Cind veni noaptea cerbul fermecat s-o vadă pe soru-sa în plop, sora ia-o de unde nu-i. O apucă el după urme şi ajunse la poarta împăratului. Se repezi cu coarnele în poarta cea mare şi o rupse. Dimineaţa, cind se sculă împăratul, găsi poarta frîntă şi nu ştia de cine. Chemă maistori şi o dreseră la loc. Sara închise poarta şi se culcară. Cerbul veni din nou şi frînse poarta. Dimineaţa, împăratul iar găsi poarta ruptă. Supărat, porunci să se ungă poarta cu smoală şi să se lipească de poartă răufacătorii care fărîmă noaptea poarta. Cind veni cerbul şi lovi cu coarnele în poarta împăratului, i se lipiră de smoală şi rămase cu capul lipit de poartă pînă la revîrsatul zorilor. Împăratul, cum se sculă, găsi cerbul cu coarnele lipite de poartă. Îl prinse şi-l înjunghie fără să ştie împărăteasa. Cind văzu ea cerbul mort, plînse amarnic şi pe zi ce trecea, tînjea şi se ofilea ca o floare. Bucătarii fripseră cerbul, iar oasele le aruncă în grădină. Toţi mîncără din carne cerbului numai împărăteasa nu. Din oasele aruncate crescun măr mare şi frumos cu merele de aur. Cind se ducea împărăteasa să culeagă mere, mărul îşi apleca virful în jos, iar cind se ducea împăratul îşi înălta crengile şi virful şi mai sus. Împăratul se supără, chemă lemnarii, îl tăie şi-l arse, iar cenuşa o aruncă în grădină şi din ea râsări un trandafir stolos cu mulţi boboci de toate culorile.

Cind se ducea împărăteasa în grădină florile se lăsau în jos, iar cind se ducea împăratul florile se lungeau în sus, iar spinii se întindeau de-l îngîmpau.

Împăratul iar se-nvenină de mînie, porunci să se taie trandafirul, iar cenuşa să fie aruncată în grădină.

Din cenuşă crescun calapăr frumos, mare şi stolos. Cind se ducea la el împărăteasa lăsa florile în jos şi din ele curgeau picături de lacrimi. Fata ştia că sunt picăturile de la fratele ei şi plîngea şi ea sărutînd florile de calapăr. Cind venea împăratul să-i miroasă florile, calapărul creştea înalt ca un copac şi împăratul n-avea ce-i face. Mirat de asemenea întimplări, într-o zi, o întrebă pe soţia sa:

— Mereu la tine se lasă-n jos mărul de aur, trandafirul şi calapărul, iar la mine toate se-nală. Pe tine toate te iubesc, pe mine toate mă urăsc şi nu pricep pentru ce? Atunci împărăteasa-i răspunse:

— Măria ta, astea nu sunt nici flori, nici meri; sunt sufletul fratelui meu prefăcut în cerbul fermecat, pe care tu l-ai înjunghiat făcînd un mare păcat, de Dumnezeu neierat.

OF !

A trăit odată un moş care avea nouă copii. Moşul, sărac cum era, s-a trudit şi pe toti i-a dat la învăţatură, numai cu unul din ei n-a avut ce face. Era tare de cap şi nu era bun nici pentru o ceapă degerată.

Și-a pus în gînd de supărare să scape cumva de el. Să-l ia pe prost de mînă și să-l ducă-n lume ca să-i piardă urma.

Că să nu-l facă de rîs cînd s-a ridică băiețandru și i-a veni de însurat. A luat traista cu de-ale gurii și-au plecat în lume.

A mers mult moșneagul cu feciorul, pînă ce de osteneală au poposit la o fintină să bea apă și să se odihnească.

S-a așezat unchiașul pe jgheab și s-a pus pe oftat de supărare. În timpul ăsta, iată un om necunoscut se ivește în fața lui, întrebîndu-l:

— La ce m-ai chemat, moșule?

— Nu te-am cheuat, omule!

— De ce ai oftat?

— Așa oftez eu, de inima rea și necaz că uite am plecat cu tontu ăsta să-i caut căpătuială!

— Bine bine, dar eu am venit fiind chemat pe nume. [Pe mine mă cheamă Of! Unde te duci cu băiețanul ăsta?

— Mă duc în lume să i se piardă urma, că e prost și-i tare de cap și nu poate învăța ca ceilalți opt feciori ce-i mai am.

— Moșule, dă-mi mie copilul ucenic, pe un an de zile și dacă nici la mine nu învăță, atunci poți să dai cu el peste gard, că niciodată nu va fi în stare să prindă de căpătină mai mult decât la mine.

— Bine omule, fie voia ta, numai să nu mă înșeli!

— La anul vii pe jgheab, dai de trei ori cu bătu în fintină și zici de trei ori Of! Of! Of! Eu am să te aud și îndată ies din fintină și-ți aduc copilul teafăr precum mi l-ai dat!

Da moșul a zis: bodeaproste că scăpăi de dracu și s-a dus acasă.

Onul i-a luat copilul, l-a legat la ochi și s-a scufundat cu el în fintină pînă în fundul pămîntului. De acolo a pornit cu el pe fundul unei ape mari pînă ce a dat de casa dracilor. Cum a sosit, nu l-a lăsat pe băiat nici să răsuflă și l-a pus la învățătură.

Tartorul cel mare îl luă la ispîteală.

— Ce știi, tu măi băiete, pînă acumă.

— Păi știu și eu cutare și cutare trebușoară.

— Lasă, măi flăcău, nu-l învăță tu pe dracu să tragă cu pușca! Că scot eu om din tine de-o să-ți meargă fulgii dacă nu mă ascultă.

Băiatul se întristă, văzind dinții și ghearele înflorătoare. Apoi îl duse în țarina diavolilor să-i sădească vie într-o zi și a doua zi s-o și culeagă singur.

Îl puse-n mînă tîrnăcop, sapă, greblă, cazma și viață.

Băiatul ieși afară din casa dracilor, se rezină de un gard și începu să plingă. Fiica tartorelui iadului îl văzu pe sub sprinceană și cum îi plăcu de mutra lui, se duse la el întrebîndu-l:

— Ce-i cu tine, măi băiete, de ce plingi?

— Uite, tată-tu l-a păcălit pe tata și m-a adus aici la talpa iadului ca să-i sădesc vie într-o zi și în alta să i-o coc și culeg. Ori eu nu pot să fac nimic! Nici nu mă pricep și nici nu pot! Sus pe pămînt eram vestit în prostie, aici cum o să mă descurg eu cu aşa nații de tartori înțelepți?

— Lasă nu te speria că fac eu în locul tău tot. Numai tu să-mi spui cine te ajută. Astăzi mergem și punem via și mîine mergem s-o culegem. Zis și făcut.

A doua zi ia tîrna pe mînă și se duse de culege via și-i puse împăratului diavolilor struguri timpurii pe masă.

Se miră diavolul și o-nghiți-n sec.

— Acum să te prefaci în iepure și să te sui în al nouălea vîrf de munte, che, sus de tot și să joci în două labe și cît ai bate din palme să fii după mine, altfel te arunc și te fierb în cazanul cu smoală.

— Am să mă duc, stăpine ! zise el și iar se porni pe plins.

Fata iar veni la el, chemă duhurile din fundul mărilor care-l prefăcură iepure și pe toate le isprăvi precum i se poruncise. Mai tîrziu l-a pus să se prefacă în cine și să mânințe lupii din pădurile dracilor. Iar a plins și iar l-a ajutat fiica împăratului.

Mai la urmă i-a poruncit să se prefacă armăsar și să-i aducă inelul de la capul pămîntului, unde o înecase tartorele iadului pe măsa pentru că lăsase. Fata iadului iar i-a venit în ajutor, au călătorit împreună și au adus inelul tartorelui. De toate aceste isprăvi s-a mirat dracul, dar n-a avut ce face.

Odată râmne el singur acasă și dă într-o sobă de două femei spînzurate. Una spînzurată de limbă și alta de picioare.

— O întrebă el pe cea spînzurată de picioare :

— De ce v-a spînzurat ?

— Fiindcă am sărit multe garduri și am alergat mult, iar pe ea fiindcă a vorbit mult și multe.

— Si ce-i sănțeți voi lui ?

— Muierile lui săntem amîndouă. Si pe tine are să te spînzure. Uite în sobele de dincolo, toate sunt pline de scăfărlii de oameni ! Din ghearele lui nici diavolii din balta nu scapă, damite tu un pămîntean prost.

— Si ce-ar trebui să fac eu ca să scap ?

— Să-i spui că n-ai învățat nimic și n-ai priceput de la el nimic !

— Așa am să fac ! Le-a slobozit din spînzurători pe drăcoaice și s-a făcut că nu știe nimic.

Vine împăratul tartorilor și vrea acum să-l puie la încercare dacă a prins ceva într-un an de învățătură. Si-ncepe aşa :

— E-he, băiatule, acum iar să te mai văd cum îmi pui vie și cum o culegi ?

— Nu știi nici s-o pun, nici s-o culeg.

Dracul cum auzi îl luă la bătaie.

— Fă-te iepure !

— Nu mai pot ! Si iar îl luă la bătaie.

— Prefa-te în ciine !

— Nu știi, stăpine, nu știi ! Din nou îl bătu zdravăn.

— Dacă nu te prefaci în cal, te omor cu bătaia.

— Omoară-mă, dar nu pot ! Îl zvîntă în bătăi și fiindcă se împlinise anul, îl apucă de gît și-l dusă la tată-su, pe jghiabul fintinii auzind Of ! de trei ori.

Se ținu de vorbă, dîndu-i îndărăt copilul, aşa cum l-a luat.

— Moșule, tine-ți odrasla că e neam prost și pune oala-n cap în loc s-o puie la foc. Dă-i cu el în bîrlogul lupilor să scapi de el că e păcat să facă umbră pămîntului.

Plecără ei spre casă mîhnîți, iar tată-su dojenindu-l și înjurîndu-l.

Deodată îi zise el lui tată-su :

— Tată, uite, vezi, se apropie de noi doi vînători. Eu am să mă prefac într-un copoi strengar, alb cu pete negre, ei o să ceară să vinzi copoiul, însă tu să le ceri pe mine 500 lei. Zgarda să nu le-o dai nici în ruptul capului. S-apropiară vînătorii și s-au mirat de copoi.

- Vinzi, moșule, copoil? au întrebat ei.
- Îl vind, taică!
- Că ceri pe el?
- 500 lei!

Vinătorii i-au dat pe loc banii și i-au cerut și zgarda.

- Zgarda n-o dau!

- Lasă că-l legăm noi și cu o sfoară!

Moșul a apucat-o înainte, iar vinătorii de zor s-au afundat în pădure după vînat. I-au dat drumul la copoi să prindă iepuri. Iese un iepure, fugă iepurele după ta-su, el aleargă, prinde iepurele și i-l dă lui tată-su, apoi se preface iar în băiat aşa cum fusese pînă aici.

În drumul lor trebuiau să treacă pe lîngă cetatea de aur a împăratului. Era un oraș mare, bogat și frumos. Atunci el iarăși ii zise lui tată-su:

— Tată, eu am să mă prefac în armăsar; cînd vom trece prin fața palatului, tu să te sui pe mine, împăratul are să mă vadă și i se va lăsa înima la mine. Să-i ceri 1000 de lei. Nici în ruptul capului să nu-i dai căpăstrul. Ajunseră la marginea orașului. Tată-său îl ținea de frîu, iar împăratul făcea zîmbrii, uitîndu-se la armăsar. Iese afară împăratul și-l întreabă:

- Moșule, de vînzare ți-e armăsarul ăsta frumos?

— Nu este, dar pentru un cumpărător de neam ca dumneata este de vînzare.

- Să că ceri pe el?

- O mie de lei!

- Numai atît?

- Da, numai atît, însă fără căpăstru!

- Ba dă-mi și căpăstrele! zise împăratul!

Un negustor se amestecă prin gloată și zise:

— Negustorule, eu îți dau două mii de lei, dacă mi-l vinzi mie. Dacă împăratul s-a zgîrcit pentru nimic, se tocni cu geambașul.

- Îți vind calul pe două mii de lei, dar fără căpăstru.

— Moșule, îți dau încă pe atît, numai să-mi dai și căpăstrele. Îți dau 4000 de lei, sănt bani ăștia, nu jucărie!

Moșneagul se lăcomi la bani și vîndu și căpăstrele. Cui i-ar fi dat în gînd că geambașul era chiar tartorele iadului, care ieșise pe pămînt să vadă ce face flăcăul cel prost.

Băiatul a simțit numai decît că dracul este negustorul și la o nebăgare de seamă, se zbicește și căpăstrele sar peste gard în curtea împăratului. Să moară dracul de ciudă. Se văita de burtă și de ficăți, plînge și oftează, doar i-o dă împăratul, căpăstrele! Însă nu i le dă de zgîrcit ce era.

În fața palatului din căpestre cresc o floare albă frumoasă, cum nu se mai văzuse pe lume. O văzu împăratul și împărăteasa, o miroșiră și se bucurară.

Geambașul vrea să cumpere floarea cu tot dinadinsul.

- Mărite împărate, îmi vinzi mie floarea asta?

- N-o vind!

- Dau pe ea zece mii de lei, măria-ta!

Împăratul lacom și el după bani, ca și tatăl băiatului, vinde floarca cea frumoasă diavolului, ii ia banii și vrea să plece.

Cînd să se despartă de geambaș, din floare se rupe o frunză și se lipește pe cizma împăratului. Dracul, care știa ce este cu frunza se repede s-o ia.

Împăratul trage piciorul și din frunză ieșe o dublă de seminte de mei. Dracul iar cu gura să adune meiul.

El se ascunse într-un bob de mei. Se gîndeа: dacă mă înghite diavolul sănătatea pierdut. Și tocmai atunci, vede cocoșul semințele sprînjite și dintr-o lovitură înghite un bob. El pe loc ieșe din bobul de mei și se preface în vulpe.

Cocoșul vede vulpea și fugă. Vulpea aleargă, prinde cocoșul și-l mânincă. Din bobul rămas în cocoș scoate opincile fermecate, se încalță cu ele și pleacă în lume de-l procopsește pe tată-su și pe toți frații, cu învățatura furată de la dracu.

POVESTE DE O MUIERE CU UN OM

Era un om cu o muiere: avea paisprece copii și toți a trăit, a crescut mari și i-a-nsurat pe toți. Omul cu muierea mai avea și paisprece nurori și paisprece nepoți, aşa că toată nora avea cîte un copil. Toți a trăit bine zdraveni. Da după puțină vreme porniră să se îmbolnăvească copiii, care cum să îmbolnăvește din nepoți, moare, aşa muriră toți paisprece, după ce muriră nepoții porni moartea în nurori, aşa că porniră să sărăceașcă din pomeni pe cum ie obiciaiu. Muriră nurorii toate paisprece. Tot îngropă omul cu muierea, aşa porni boala în copiii omului și ei muriră toți treisprece, aşa că rămasă numai omul cu muierea și un singur copil. Aci pe loc se îmbolnăvește muierea la om și în puține zile muria și ea. Omul ce să facă? Vîndu casa cu măidianul, o îngropă, făcu pomana pe obiciaiu nostru.

Omul lo copilul ce rămasă viu și plecă la odină, drumuind. Omu, el viseară un vis aşa: « să ia copilu să să ducă la mormintu lu Dumnezău, să botează din nou copilu, să-i pună alte nume ». Mergind omul cu copilul pe drum în pădure să-nțilnește cu un moș în cale. Moșu întreabă pe om, ii zice: « bună calea, băiete », și întreabă: « und' te duci băiete cu copilu? » Omul spune la moș aşa: « mă duc la mormîntul lu Dumnezău să-i schimb numele copilului că aşa am visat ».

Moșu spune omului aşa: « tu băiete, nu poți să te duci pînă la mormîntu lu Dumnezău că e rău departe, piste ape mari și tu n-ai bani să plătești, sărac, dar dă-mi mie copilu să-l botez eu ». Băiatul spune la moș: « cum să-l dau copilu să-l botez, că ieu nu te cunosc, poate m-oi fi vun duș man și nu-ți dau copilu să-l botez ».

Băiatu luă copilu și plecă iar la drum la mormîntu lu Dumnezău. Mergind omu cu copilu la drum pînă păduri pustiniacuri, iară să-nțilnește cu un altu moș în cale și iară moșu ii dă bună ziua la băiat. Băiatu mulțămea moșului și întrebă moșu pe omul: « unde te duci cu copilul? » Omul spusă că: « am avut paisprece copii și paisprece nurori și paisprece nepoți, toți a murit, aşa am rămas numai eu și copilu asta la o odină drumuind, da eu visam aşa, să mă duc la mormîntu Domnului să schimb numele copilului, barem să trăiască! ». Moșu spusă omului aşa: « băiete, nu poți să te duci la mormîntul Domnului că e mult departe piste mari și tu n-ai bani să plătești că ești sărac, da te rog dă-mi să botez eu copilu! ».

Mai mergind pe drum, încă un moș mai întlni în cale, iar aşa spusă, ca și al dintii moș. A fost Dumnazeu, ama băiatu nu l-a cunoscut, da al de

doi moș a fost Svete Aranghel; băiatul văzu că amîndoi moșii tot o vorbă spus și băiatu odobri, să boteze moșu copilu. « Bine, moșule, aicea în pădure n-avem unde să botezi copilu? ». Moșu spusă la băiat: « aide tu cu copilu cu mine că eu ștui colia un sat și mergem să botezi copilu la biserică ». Și tunară în biserică cu copilu, il botezără pe nume Trăilă, să trăiască. Acuma ieșiră din biserică, băiatul strigă numele, unde eu mă duc cu copilu, că eu aicea pe nima nu cunosc. Moșu spune la fin: « mergem să cat o casă să șezi cu chirie ». Mersără pîn sat și găsiră o casă la un bogăță și nașul vorbi cu bogătașul așa: « dai la finul casa la chirie, să șadă în ea ». Bogatul dete casa la fin fără nici o chirie, pă face bani. După ce s-a mai cunoscut cu lumea finul, porni să lucreze pe bani, la unul și la altul, după vreme mai delungată, iacă vine nașu pîn la fin să vadă ce face finul? Finul ie om sărac n-are nici scaun să-l roage pe nașu să șadă; porni fișul vorba cu nașul, așa finul să väita la nașul: « nasule, mult sănt ieu sărac dar cum să fac, să mă îmbogățesc că vezi cum sănt nasule ! » Spusă finului așa: « lesne fă-te un doctor să lecui lumea ». Finul spune lu nașu așa: « ieu n-am învățat de doctor ! » Ama nașu zice: « pornește de te duce pîn sate și întreabă de lume bolnavă ca să lecui, tu că ești doctor, să știi cînd oi tuna la omul al bolnav în sobă, ieu sănt acolo, ama pe mine nima nu mă vede, decit pe tine te vede toți ». « Finule, fă așa tunind în sobă l-al bolnav, dacă mă vezi pe mine la picioarele bolnavului, cere de la omul bolnav bani cît vreau tu, că să scoală. Dacă mă vezi, finule, la capu omului bolnav, nu ceria nimic bani, finule, am venit să-l iau ».

Finul făcu așa cum i-a zis nașul. Umblă ca un doctor multă vreme, multă blagă ridica, să îmbogăți finul și însură băiatul, pe Trăilă.

După cîțiva vremi iacă vine moșul pe la fin să vadă ce face finul? Finul s-a îmbogățit, nu mai e sărac ! Vorbind finul cu nașul, întreabă finul pe nașu: « nasule, te rog spune-mi mie din ce o să-mi fie mie moartea mea ! »

« Finule, să cat în carte mea ! »

Moșu scoasă o carte, porni foaie după foaie, și găsi că finul, moartea lui este din ureiche; o să-l doară ureichea ! Și întrebă cît mai ieste pănă atuncia? Nașu spusă că mai ieste trii ani. Da în carte scrie trii zile. Nașul plecă, de pe urmă, la o zi noaptea să pomenește cu o durere finul în ureiche. Vătitindu-să finul și plîngîndu-l finul, să pomeni cu nașul la capu lui.

Finul văzu că nașu șede la capu finului, finul să-ntoarsă cu picioarele unde i-a fost capul, da nașul iar să trasă la cap. Văzînd finu că nașu a venit să-l ia pe finu, văzînd că ie nașul sprimit să-l ia pe finu, finul porni să-l roage pe nașu așa: « mult te rog, nasule, lasă-mă barem trii zile; mult îmi pare rău de avereia ce am făcut, s-o văd, da și am veresie la lume c-am lecuit lumea la veresie, să mă duc să adun veresia ! ».

Auzind nașul rugă finului, să mili și-l lăsă trii zile pe finu-su, ii lo durerea din ureiche, rămasă zdravăn finul trii zile. Ce făcu el? În loc să-și adune banii, veresia, din sate, iel să dusă la piaț cu mulț bani și cumpără ce-a fost mai bun cal în piaț și mai gras și mai frumos; după aia, mai să dusă și mai cumpără o sabie mare, frumcasă și pe urmă mearsă de-și cumpără un rînd de țoale turcești. Mai lo și un fes, așa de să imbrăcă în țcale turcești, cu fesul roșu în cap și a plecat călare pe calul alb, fugind iel de-acasă, să nu-l mai găsească nașu.

Finu mergînd iel pe drum, pîn păduri, pustiniacuri, să tilnește cu nași-su. În drum nași-su zice: « oco ! finule, unde te duceai ? » Da finu-su încură calul cît poate, să face că nu-l cunoaște pe nași-su și trece repede pingă nașu mă-

chirit în țoale turcești. Nu cere să știe că ie nașu ! Văzind nașu pe fin așa călare pe cal, nașul știe unde să duce finul. Nașul pierde de-acia și să duce mult înaintea lui fiu-su și ședea nașu de odină.

Stă odinind nașul, văzu întru alt loc niște oameni la săpat la un om bogat. Nașu să dusă la bogatu și să rugă de bogatașul să-i dea trii lucrători să-i facă o groapă ! Bogătașul ii dăte trii lucrători, pleză nașul cu trii lucrători pînă colea în marginea drumului unde vine călătorul pe drum. Nașu spusă la lucrători aşa: « faceți aicea groapa, doi metri de lungă, da una de lată, da de adîncă iar de o metră. După ce făcură lucrătorii groapa, nașu mînă lucrătorii iar l-al bogat. Da nașu să pitulă colea după un tîrșog stolos. Adăstă să ajungă finu-su călare dindărăt, cînd ajunsă călătoriul aproape de groapă să spăimîntă calu și nu merge neam înainte, sforâie pe nări. Atuncea călătoriul să cubări di pe cal jos. « Ce e groapa asta în marginea drumului de să spăimîntă calu ? », da, iar să gîndește: « baș astă groapă de mine-i gătită » și să dubăra de pe cal jos și sări în groapă, să culcă să moară, da măsură groapa; « baș de mine vine groapa », zise. Șezind în groapă, văzu călătoriul la capu lui pe nași-su și-i lo sufletu la călător ! Da călătoriul rămasă în groapă !

Atuncea, nașu strigă l-al bogat să sloboadă pe ai trii lucrători să vină să le plătească lucrătorii. Ei veniră și nașu le spusă: « Iote, veni călătoriul pe drum și să spăimîntă calu de groapa-asta, căzu călătoriul jos în groapă și muri, voi trageți pămînt pe el, îngropați-l, luați-i calul, sabia, vindeți-le și împărțiți banii frătește.

GEAMFICHIA ȘI CEI NOUĂ FRAȚI

A fost odată ca niciodată, cînd morții veneau din groapă să-și vadă frații și surorile și umblau pe lume de se speriau și cocoșii la miezul nopții, cînd sufletele lor fugeau în groapă, atît erau de mulți și cocoșii vesteau miezul nopții. Erau mulți pentru că la fiecare casă trăiau mulți frați și surori.

Așa că într-un sat de munte trăiau nouă frați care aveau o singură soră, ce se numea Geamfchia. Ei țineau la sora lor ca la ochii din cap pentru că una singură era la părînti. A crescut ea între frații ei și-i iubea întocmai cum și ei o iubeau ca soră. Nici unul nu se gîndeau că-i va veni și timpul de măritat. Într-o zi se pomeniră cu un străin s-o ceară de nevastă. Frații nu se învoiră să-și dea sora din mijlocul lor. Cel mai mic dintre frații, care se numea Dinci Costrici, se gîndi că Geamfchia nu va rămîne multă vreme cu ei și tot va trebui să se mărite, dar nu zise nimic. Cînd veneau alți peșitori, tot la fel frații nu se înțelegeau ca să-și mărite sora.

Azi aşa, miîne aşa, fata creștea și se făcea tot mai mare și mai frumoasă. Fratele cel mic se tot gîndeau cum să facă ca să-și mărite sora.

Într-o zi, el zise către surioara sa:

— Soră dragă, eu am să te mărit departe în Grada Limonia, fără să mai întreb pe frații mei.

Cînd frații lui erau plecați, unii la agri, alții la vinuri la lucru, puse pe Geamfchia pe cal și plecară amîndoi în Grada Limonia unde o lăsa pe soru-sa la o casă mare, unde trăia un flăcău chipeș și voinic nevoie mare, dar care se omora după Geamfchia fiindcă și ea era chipeșă și frumoasă.

Frații cînd se întoarseră acasă, aflare de fapta lui Dinci Costrici. Merseră și spuseră mamei lor care stătea bolnavă în pat, că Geamfchia a plecat cu Dinci Costrici să-o mărite departe. Mama se supără așa de tare că zise:

— Să dea Dumnezeu să intre vîrla în casa mea și să uscă tot. Dumnezeu auzi blestemul mamei și trimise vîrla. Muriră cei nouă frați, iar mamă-sa rămase singură în cășile vechili. Dinci Costrici, cînd muri, ceru voie de la Dumnezeu ca după trei ani să-l lase să viască și să se întoarcă pe pămînt să vadă pe soru-sa. După ce trecură cei trei ani, Dinci Costrici fese năsălie și-o prefacu în cal.

El invie, se sui pe cal și se duse peste nouă munți la soru-sa în Grada Limonia. Cînd se apropiie din picioare prau se-a-aridică și din nor rouă cădea și Geamfchia Pitimia la horuri danțul trăgea.

Cînd vede rouă peste lume, începură lumea să fugă la adăpost iar ea zise:

— Stați, nu fugiți, că s-au apropiat zilele cînd frati-meu trebuie să vină să mă vadă. Nu isprăvi bine vorba, cînd și fratele ei sosi și ea-i spuse:

— Bine că veniși frate după trei ani la cășile mele să le vezi.

Fratrele atunci ii răspunse:

— Soră dragă, să mă ierți că nu pot veni la cășile tale, că eu tare mult mă îngurisesc că mama suflet trage. Soru-sa plinse că nu poate veni la cășile ei, dar el ii spuse:

— Geamfchia, vii colea pe calul meu și cît mai curind să plecăm ca să apucăm pe mama cu suflet. Ea încălecă pe cal și chimisira!

Cînd sosișă la un munte, se auzi cum cîntă o pasare care zicea:

— Doamne, ce nu am mai văzut, văzui mortul ghiu la poartă.

Dinci Costrici, care știa limba păsărilor, se făcu că nici nu aude, dar soru-sa îl întrebă:

— Frate, ce spune puiul de pasare?

— Ia ce spune; ce nu am văzut-văzui mortu-ghiu la poartă — și zise mai departe. Puiul ca puiul, cîntă cîntecelile lui, noi să ne grăbim să vedem pe mama cu suflet. Mai merseră ce mai merseră și trecură și de alt munte și fratele începu să miroase a mort. Atunci fata-l întrebă:

— Frate ! De ce mirosești a pămînt ?

Dinci Costrici ii răspunse:

— Soră dragă, eu cînd te-am dat pe tine, fără știrea fraților, a intrat o ceartă între noi și ne-am apucat să ne facem nouă case și tot eu am facut lut și de aceea mirosește corpul meu a pămînt. Tot mergînd ei au ajuns la agrile lor și cînd fata le văzu pîrloază, întrebă:

— Frate dragă, de ce toate agrile noastre so pîrlează ?

Atunci Dinci Costrici ii răspunse:

— Cînd te-am dat fără voia fraților mei a intrat cearta între noi și pînă am facut cele nouă case, pămîntul a rămas nelucrat.

Cînd ajunseră la vinurile, fata iar întrebă:

— Frate dragă, de ce vinurile noastre so pîrlează și ale vecinilor so sorbite și el răspunse:

— Soră dragă, eu cînd te-am dat pe tine fără să întreb frații a intrat cearta între noi și case făceam. Am lăsat atunci agrili și vinurile la o parte.

După ce ajunseră în graduri, fratrele ii zise:

— Soră, să te desfaci de pe cal și să te duci la vechile porți de la casa noastră să te lase în casă că eu rămîn aici. Ieri cînd mă jucam cu fărății mi-am pierdut dăvitu și vreau să-l afli.

Fata plecă, iar ficiarul intră-n mormînt și calul se prefacu în năsălie. Fata se duse la poarta de la vechili-case și strigă:

— Mamă, mamă, deschide, deschide!

— Dar mama zise:

— Virla! du-te de la casa mea că-mi muriști nouă ficiary, nouă nurori și nouă nepoți și începu să plingă.

— Mamă, mamă, nu e vîrla, ci sunt eu Geamficia.

— Pitimia din nouă frății mai mică?

— Da...

Mama, auzind glasul fricei sale, se duse și deschise și cum se imbrățișă pentru totdeauna, muriră imbrățișate, împlinindu-se blestemul mamei.

POVESTEÀ ȚIGANULUI

A fost cdată un țigan care avea atiția copiii cîte găuri săint pe un ciur și cu unul mai mult, dar nici o fată n-a fost între ei.

Și-a zis așa țiganul la nevastă-sa:

— Dragă nevastă, ncuă nu ne mai trebuie copii. Primul copil care o să-i avem acum o să-l dăm la pădure să fie copilul pădurii.

Și cum a născut nevastă-sa, a născut o fetiță, așa de frumoasă a fost că cică, cînd venea răsărîtul dimineață și atea soarele un ceas pe loc și să miră, ce frumoasă e fata țiganului.

Și într-o noapte, s-a pomenit țiganul că cineva îi bate la ușă.

— Cine-i, intră!

Zice dinafără:

— Nu vrem să intrăm, numai iți mai amintești, că atunci cînd va fi nevasta grea ai zis că ultimul copil o să-l dai să fie al pădurii.

— O Doamne, Dumnezeule, nu știu ce e la pădurea mea! Cum o să dau eu fetița mea, da cum o să-ți dau pe singura mea fetiță, dacă vrei poți lua 5–6 copii? Da a zis cineva de la ușă:

— Nu ne trebuie alii copii, ne trebuie fetița aia! Dacă nu ne dai fetița asta, am să iau viața de la toți copiii tăi și viața ta.

— Doamne Dumnezeule, nu știu cine este, da eu am să duc fata la pădure acolo unde am spus.

A luat fata și a dus-o la marginea pădurii, a lăsat-o acolo și a plecat.

A venit Sf. Maică a pădurii și s-a dus în cer cu ea. Și fata cînd a fost de zece zile, a fost așa de mare cît alta de zece ani. Cînd a fost de 14 ani, ea știa să spele, să îngrijească, să gătească și i-a spus Sf. Maică la fată că poate merge în 99 de odăi, da la a suta să nu intre, că dacă intră în a suta, atunci îi dă drumul jos pe pămînt de unde a venit. Ea a făcut ce i-a zis Sf. Maică. Și într-un timp a zis ea:

Oare ce o să fie în a suta cameră, ce o avea Sf. Maică acolo ca să nu intru în ea?

Și s-a hotărît să intre în a suta cameră. A mers și a deschis ușa. Cînd a intrat înăuntru a văzut că Sf. Dumnezeu stă la o masă și scrie, a dat înapoi și a închis ușa și a plecat. A venit Sf. Maică acasă și-i spuse:

— Vezi, maică fetiță, ai intrat în odaia a suta, acum te dezbrac și te duci pe pămînt.

Și ea cînd s-a coborit pe pămînt goală, a fost o șireadă de fin și s-o ascuns în șireadă de fin și ea a stat acolo și în timpul ăsta a venit un fiu de împărat la vînătoare și că el a avut plan să se însore cu o fată a altui împărat în săptămîna viitoare și voia să vîneze ceva animale pentru nuntă, să aibă carne proaspătă. Și copoiul lui a dat de un miroș în fin și a lătrat. A început să sape ca s-o scoată pe fată afară.

Și ea a strigat:

— Dacă e om cu suflet pe aici, să ia copoiul, să nu mă mânînce, că și eu sunt o fată cu suflet. Și atunci a răspuns fiul de împărat:

— Cine e acolo? Că dacă o fi femeie tînără și să nu fie de vîrstă mea, o iau ca sora mea, dacă e în vîrstă o iau ca mamă, dacă e și mai în vîrstă o iau ca bunică, iar dacă-i o fată de vîrstă mea, o iau de nevastă, că și eu sunt un fiu de împărat. Și oricine să fie să iasă afară din fin.

— Aș ieși, numai mi-e rușine să ies că sunt în pielea goală. Dă-mi ceva haine ca să mă acopăr că atunci am să ies.

Împăratul i-a împins paltul în fin la ea.

Și a luat paltul pe ea și a ieșit afară din fin și a văzut-o fiul de împărat, n-a mai putut-o privi, parcă răsarea soarele din obrazul ei. Și a luat-o și s-a dus acasă cu ea. Și-a pus-o într-o cameră singură, s-a dus la croitorii lor au făcut haine frumoase, apoi s-a dus la tatăl său la împărat și i-a spus:

— Tată! eu am găsit ceva ce nu-ți poți tu închipui. Eu nu am să mă însor cu fata logodită, ci cu fata găsită de mine.

— Să văd și eu ce ai găsit? Arată-mi și mie!

Au mers și au dus-o în cameră la tată-su. Cînd a intrat în cameră la împărat era intuneric și fata aşa de frumoasă era că s-a luminat camera. Cînd a văzut-o tată-su s-a bucurat și a zis să facă nunta cu asta și s-au cununat amîndoi.

După 2—3 săptămîni moare împăreasa și împăratul: Au rămas ei doi tineri și crăiasa gravidă și el în fiecare săptămînă se ducea la vînătoare.

În vecinătatea lui stătea o moașă. El a fost la vînătoare, da moașa a observat că împăreasa trebuie să nasca. Și s-a dus la ea.

— Fată! tu n-ai avut copii, da tu ai să te urci la pod și de acolo îți va cade copilul și eu ți-l voi arăta.

S-a urcat sus și-a născut doi copii. Cum i-a prins pe copii, ea s-a dus și i-a îngropat în gunoil de la grajd și o cătea avînd trei cătei mici, i-a luat i-a pus în coș și i-a dus în casă. Pe ea a dat-o jos. Cînd s-a coborit a arătat împăreșesei că are trei cătei. Ea a plîns, da n-avea ce să facă. Moașa îi spune împăratului că nevasta lui are trei cătei. Atunci împăreasa spune cum s-a urcat la pod, cum a născut și împăratul a întrebăt-o:

— Spune, ce nație, ce femeie ești, că tu nu știi cum trebuie să naști?

— Eu nu pot să-ți spun, de unde sunt că Sf. Maica pădurii mi-a spus că râmin oarbă și șchioapă. Și totuși a povestit ea cum a ajuns pe pămînt și din ce cauză.

Și cînd ea a povestit că ea a intrat în camera a o sută, a rămas oarbă, mută, surdă și fără mîini și fără picioare.

Atunci a luat-o moașă, a pus-o într-un cearceaf și a dus-o la o bală fără fund și-a aruncat-o acolo. Și s-a însurat împăratul cu fata moașii, căci avea ea o fată și voia s-o mărite cu împăratul.

După un an au crescut doi brazi din cei doi copii, în locul unde au fost îngropăți, că ajungeau cu vîrful la cer.

Mama lor, din fundul apei, Sf. Maica a dus-o tot la ea în cer. Și după un timp a dat fiecare din cer ei câte un lucru; luni i-a dat o cloșcă cu pui de aur, marți i-a dat o furcă cu fus de aur, joi i-a dat puterea înapoi ce a avut-o, vineri i-a dat picioarele, mîinile și ochii-napoi și vedea, simbătă i-a dat părul de aur și Sf. Dumînică a intrat în camera ei. Și Sf. Maria a dus-o la loc în fundul apei și i-a dat acolo un scaun de aur ca să stea pe el. Și a fost învoită ca să meargă la ușa bărbatului ei ca să-i cinte și să-i spună unde-i sint copiii ei îngropăți. În cele trei nopți ea trebui să cinte la bărbatul ei la ușă. Și ea în a treia zi s-a dus în fața porții cu toate darurile și a început pe scaun să toarcă. Și nevasta împăratului, fata moașei a văzut-o pe geam ce femeie frumoasă toarce în fața porții și are o cloșcă cu pui de aur. Și ea spune:

— Du-te, mamă, cumpără-mi mie furca aia de tors. Iasă afară moașa cînd a văzut-o a recunoscut-o cine-i și s-a dus înapoi și i-a spus cine-i femeia aceea.

— Du-te și cumpără-mi mie furca aia de aur.

S-a dus moașa și a întrebat cît cere pe furca de tors. A spus către moașă:

— Uite, nu-mi trebuie nici un ban, numai deseară să mă lase să cînt un cîntec la ginerele d-tale împăratul. I-a dat furca de aur și i-a spus că o lasă să cînte la ușă.

Decuseară a început cîntecul, însă moașa bătrînă a pus în vinul lui morfină ca să doarmă și el să nu înțeleagă ce cîntă ea. A cîntat ea despre copiii ei și despre îngroparea lor și că n-a avut ea trei cătei, ci doi copii, care sint cei doi brazi crescuți pînă-n cer. N-a auzit bărbatul nici un cîntec în noaptea aia. A doua noapte ia moașa cloșca cu puii de aur și iar a cîntat și a doua noapte, iar a băgat la ginere în vin morfină și a adormit. Și nici atunci n-a auzit nimic. Da împăratul ăsta a avut un bătrîn care îngrijea giștele la pășune și a auzit cînd a zis către bărbatul ei că mai am o noapte de cîntat și dacă nu mă vei auzi, copiii tăi vor rămine tot așa lemn și eu am să rămîn în fundul apei. Și bătrînul a auzit și mîine zi cînd a venit de la vinătoare împăratul, a venit la grajd și i-a spus cele auzite, cum două nopți a cîntat femeia aceea și el a băut morfina, da cei doi brazi sint copiii dumitale ! Deseară iar o să cînte și iar o să-ți dea vin cu morfină, da dumneata să nu bei. Atunci a spus împăratul:

— Eu mă duc în casă, îmi iau o haină plină cu cenușă și cînd s-a punе mîncarea la masă, mă scutur și dumneata să te faci supărat să răstorni tot și vinul și apoi o să aducă alt vin tot cu morfină și iar să te faci supărat pe mine și să te duci să te culci în camera ta și peste puțin o să sosească nevastă-ta și iar o să cînte:

Frumosul lumii Mîna de fier !

A fost un împărat și împăratul s-a insurat fiind de 24 ani și n-a avut copii pînă la 48 ani și tot socotea cum se face că pînă acum nu a avut copii cine să-l moștenească ? Adică n-a avut copii la 48 ani, că pînă aci nu găsea medic s-o facă pe soția lui să nască.

Da în vis el a văzut că va avea un copil ce se va numi Frumosul Lumii, care va avea luna în ceafa și răsăritul în frunte. La miezul nopții s-a trezit din somn și cu mare bucurie i-a povestit la nevastă-sa visul. După un timp nevasta lui a rămas gravidă și la timp s-a născut un copil de 9 kg. greutate. Într-adevăr

că a avut luna în ceafa și răsăritul în frunte, a fost chiar Frumosul Lumii aşa de frumos era. Cînd a avut o zi, era mare cît alții de doi ani. Scria și citea la timp de zece zile fără ca să umble la școală. Și la un timp tatăl lui umbla cu suita la vinătoare. Și tatăl lui la vinătoare întinde masa la printă, a stat sub un copac, sub care stătuse și unchiul lui pe vremuri și copoiul lui de vinătoare s-a apropiat de împărat. A dat porția lui de mîncare și ciinele s-a dus după copac, și de-acolo s-a întins o mînă de fier și a luat porția de mîncare de la ciine. S-a întors ciinele la împărat și a cerut din nou mîncare că-i e foame și zice împăratul către oamenii lui mai bătrâni:

— Ce s-a întimplat cu ciinele ăsta ca a doua oară să mai vină să ceară încă o porție de mîncare. Și spun sfetnicii:

— Împărate, să nu vă fie de mirare că azi a alergat ciinele foarte mult. Atunci i-a mai dat. Și iar aşa s-a făcut cum a spus, și a venit nevasta. A început cîntecul. Cum i-a luat moașa copiii, cum i-a îngropat în gunoi, că ei sunt cei doi brazi și dacă nu o va scăpa din greutatea astă să fie el bătut de Dumnezeu, să ajungi și tu ca noi în fundul lacului, iar copiii tăi vor rămîne toți de lemn, aşa cum sunt prefăcuți acum în brad.

El atunci a auzit și a deschis ușa și în momentul acela copiii au ieșit vîi din gunoi. El cînd a văzut pe copiii lui și nevasta lui s-a mirat nespus. O povestit și copiii și nevastă-sa și pe copii și le-a cerut cum s-o pedepească pe soacră.

Pe cea tînără nu ne supărăm, n-a fost pe același loc, numai pe cea bătrînă s-o legi la coada unui armăsar, să urce călare și să pornească unde va cădea un drob de pecină, acolo se va face un izlaz cu pășune și unde o să cadă un strop de singe se va face un pîriu, unde va cădea un drob de os se va face un deal mare. Și el a legat-o de coada calului și s-a întimplat aşa cum a spus ea, iar ei au trăit mai departe fericiți.

COPILUL NĂSCUT CU CARTEA-N MÎNĂ

A fost odată o pereche de oameni care n-aveau copii. Se rugau la culcare și la deșteptare să le dea Dumnezeu un copil, că sunt bătrâni și n-au un stilp la bătrînețe. Azi s-au rugat, mîine s-au rugat, pînă ce Dumnezeu le-a dat un copil. Cînd să se nască feciorul, s-a născut cu cartea-n mînă.

Părinții căutau să-i ia cartea din mînă, să i-o puie sub căpătii, dar în zadar, el nici mort nu lăsa cartea din mînă, nici ziua și nici noaptea. Se puseră a treia zi ursitorile. Mumă-sa cu grija în spinare n-a închis ochii toată noaptea, să audă ursitorile cînd coboară din cer, ce noroc dau copilului !

Veniră ele pe vatra focului și-l ursără ca la opt ani să-l fure un duh necurat și părinții să rămiie cu inima friptă. Copilul, cum începu să vorbească, începu să citească și cine era bolnav, îi citea din carte și îndată se înzdrăvenea, de îi se duse vestea în lume că este un mare vraci. Cînd mai erau trei zile pînă să împlinească opt ani, mumă-sa dă de veste la toacă suflarea din sat, să vie tot natu să se roage pentru scăparea copilului de la necuratul. S-au adunat cu mic cu mare în mînăstire, sătenii și se rugau să le scape vrăjitorul care știe tot ce e pe lume !

Copilul sta în biserică și citea, iar lumea asculta. Deodată, se umplu ca din senin mînăstirea de șobolani, care începură să sară, să muște oamenii și

muierile. Copilul sta în mijloc și cîtea neluind în seamă şobolanii. Măi ce să fie cu asta ! Se gîndeau oamenii, fără să se urnească din loc. Veni a doua seară. Copilul rămase tot în mijlocul sătenilor, citind. Deodată se umplu mînăstirea de lîlieci ! Lîliecii săreau pe lume și o mușcau, doar-doar, va fugi speriată din mînăstire. Dar oamenii răbdau orice și de copilul cu cartea-n mînă nu se depărtau. A treia sară se împlinea opt ani. Acum e acum, își zicea tot natu în gînd și fiecare se aștepta la cine știe ce alte îndurări și întimplări. Cum se inseră, se cutremură pămîntul. Din cer începură să cadă trâsnete și fulgere care doborau și ardeau copaci. Lumea s-a speriat, dar de copilul minune nu s-au depărtat. A venit atunci, pe neașteptate, un popă, care era duhul necurat, a luat copilul în subsioară și s-a făcut cu el nevăzut. După ce a zburat cu copilul, s-a luminat cerul și s-au aprins făclile în mânăstire. Dar cînd se uită lumea, copilul se făcuse nevăzut și nimeni nu știa cum ! Îl căutară în zadar peste tot, dar copilul nicăieri ! Măi, ce minune o fi și asta, se miră lumea întristată. Părinții rămaseră la ușa mânăstirii plingind și oînd zile în sir doar doar, va mai veni copilul îndărăt. Dar copilui nu mai venea.

Duhul cel rău cum a zburat cu copilul, a încercat să-i ia cartea cea fermecată din mînă, dar copilul nu s-a lăsat.

Luptându-se ei printre nori, îi scăpă necuratului copilul și căzu pe o clai de paie, într-o arie. Văzind că nu s-a vătămat, a luat cartea și a plecat la întimplare în lume, încotro a văzut cu ochii. Merse el zile și nopți prin pustiuri și din ce mergea da numai de oase albe spălate de ape și arse de soare. Din ce mergea, oasele se îndesau iar casele din oase erau dărimate. Vede într-o noapte numai o casă nedărimată cu o lumină la o fereastră și cu un gard din capete de oameni. Ajunse la poartă, și luă inima-n dinți și bătu. Deschise ușa un moșneag cu barba pînă la călcii, care mai rămăsese pe lume de la potopul cel mare.

— Ce cauți aici, măi băiete, între oasele astea ?

— Iată, m-a adus moșule și pe mine soarta pe-aici.

Moșul l-a poftit în casă, iar copilul i-a povestit cum a fost furat de necuratul. Apoi moșneagul i-a povestit zile și nopți, altele.

— Aici a fost un oraș mare și mîndru ca soarele. Împăratul avea o vrăjitoare care îi făcea toate voile, fiindcă era frumoasă. Totdeauna i-a făcut pe plac și numai odată nu i-a făcut și ea l-a blestemat să dea potopul și cutremurul peste el și os peste os să nu rămîne, așa cum vezi că este. N-a scăpat vietă pe pămînt ! Numai fata împăratului cea cu părul de aur a scăpat că era prea frumoasă și i-a fost milă vrăjitoarei de ea.

— Unde e fata ? A întrebă copilul.

— Este aici în casa mea.

— Lasă-mă s-o văd !

— E păcat de tine s-o vezi și să mori.

— Măcar s-o văd odată și pot să mor !

— E păcat de frumusețea și tinerețea ta; pleacă de aici de vrei să mai trăiescă, i-a zis cu rugămintă fata.

— Nu plec, măcar să mor pe loc, a zis copilul.

— Te mai rog odată, pleacă-n lume dacă vrei să te las cu zile.

— Nu plec și de moarte nu mă tem.

Fata însă n-a avut ce-i face, că el toată noaptea a citit din cartea cea fermecată. În zori, ce să vezi ? Se adunară oasele, înviaseră oamenii, de dinainte și de după potop și orasele se ridicaseră la loc ! S-a adunat pe lîngă casa moș-

neagului dis-de-dimineață o mulțime strigind și lăudind fapta copilului cu carteia în mînă.

— El să fie împăratul, el să fie împăratul ! Că el ne-a dat lumină și viață. După doi ani i s-a facut dor copilului de mumă și de tată. Îl rodea dorul și nu putea sta locului. Atunci fata cea frumoasă, fiica împăratului, văzindu-l mohorît și atit de dorit de părinți i-a zis :

— Du-te în sat la părinții tăi, dar să vii îndărăt. Să-i aduci și pe ei aici ! Iar dacă nu vor să vină, să te uiți prin inelul ăsta și să le faci palate înalte și luminate cum n-au mai fost alte. Să-i lași stăpini peste ele și tu să vii să nu m-apuce dorul de tine. Cum i-a zis prințesa aste vorbe, el dus a fost. A mers cît a mers, un an, doi, pînă ce a dat de urmele satului. Cînd l-au văzut părinții îmbrăcat împărat, s-au speriat.

Le-a povestit pățaniile și i-a rugat să vie cu el să fie fericiți și toată viața, păi să nu ridice de jos. Tot îi roagă el pe părinți să plece împreună la împăratessa să și petreacă bătrînetele acolo, dar părinții în ruptul capului nu vreau și nu vreau. Ce era să facă acum ? Să rămîie cu părinții, îi părea rău de împăratessa ! Să plece la împăratessa, i se rupea inima după mama și tata ! Dar într-o zi, se hotărî să plece aşa precum s-a înțeles cu împăratessa. A luat inelul cel fermecat, s-a uitat odată spre soare prin cercul lui și deodată s-au făcut palate împăratesti numai din aur și argint. Apoi a zis către bătrînii săi părinți :

— Astea sunt palatele voastre, să le stăpiniți și să se mire lumea și țara ce a fost în stare să vă facă fiul vostru.

— Ba, taică, zise tată-său să rămîie cu noi, să ne bulguim și uoi de tine. Destul am plîns și am ofstat de cînd te-a furat necuratul și te-ai pierdut în lumea albă. Dar în zadar, părinții nu-l puteau înduplica să rămîie. Își pregăti calul cel alb să-și ia zborul și să plece unde-l chema dorul.

Pe cînd se pregătea el să plece, un boier îl văzu și se miră de palatele ridicate pentru ai săi părinți. Îl rugă în genunchi să intre în palatele sale să-i vadă bogățiile și mai la urmă să se ospăteze împăratete.

Băiatul n-avu încotro, se duse în casa boierului. Aci fu poftit la o masă numai cu bunătăți și purcei fripti. Ca să-i fure inelul îi puse în vin afion și-i adormi, de puteai tăia lemnele pe el. I-a scos inelul din dești și pe brațe l-au dus slugile la părinții săi. Cînd s-a pomenit a doua zi, era în bordeiul tatălui, căci palatele se pierduseră. Boierul s-a bucurat că numai el are palate, iar inelul fermecat l-a pus bine. Rămase băiatul supărat în pragul bordeiului gîndindu-se la prințesa lui. Ea s-a uitat prin alt inel și l-a văzut cum stă mihnit, iar inelul fermecat în chesaua boierului. Stînd supărat numai cu cîțiva galbeni în pungă, se pomenește cu doi arapi negri buzați, care i-au adus alt inel de la împăratessa.

Suflă odată în inel, se uită prin el și iar răsar ca din senin palate mîndre împăratesti numai din aur și argint. Iese lumea la răscruci, se miră și vine iar boierul, să se mire și el. Îl văd argații, sar pe el, îi iau inelul fermecat, îl burdușesc bine, fringindu-i oasele. Își luă după aceea râmas bun și dus a fost. Pe drum poposește lingă un izvor să se odihnească, trage la o umbră, priponește calul și adoarme. Arapii se duseseră de mult să-i spue împăratitei că-i vine împăratul.

În acest timp, boierul pitiș, pitiș, pînă ce-i fură a doua oară inelul din dești. Cînd se pomeni din somn, inelul fermecat nicăieri ! Măi, cine să-mi fure inelul fermecat ? Se gîndea el și nu știa că tot boierul cel viclean era cel care-i purta simbetele. Împăratessa iar privește prin alt inel fermecat și-l vede supărat. Trimise din nou doi arapi, care-l prind pe boier, îi dau o bătaie bună și-i iau inelul.

Băiatul încalecă și zboară spre țara unde era soția lui împărăteasă. Mergeind el aşa zile, săptămâni și luni de zile, iată că se-nțilnește cu doi lăutari, care-i grăiră:

— Împărate luminate, facă-pi domnul multă parte, de mertic, de sănătate! De trei ani de cînd drumuiți s-a abătut un împărat rău vecin, peste împăriția voastră și peste trei zile vrea să facă nuntă să vă ia împăriția cu sila, să-i fie mireasă. Ne-a robit pe toți cu armata lui și săntem la grea încercare.

Cînd auzi una ca asta se supără și mai rău, dădu pînjeni calului și ajunse cu lăutari cu tot. Porniră lăutarii să cînte ca la nuntă. Împărăteasa lui mergea spre minăstire plingînd, lîngă împăratul cel străin și îngîmfat. El cum îi vede coboară de pe cal, scoate sabia și-i taie capul împăratului străin. Multimea se bucură și de data asta făcu el nuntă mare ca-n povești de se duse vestea peste mări și țări.

Și trăiesc și azi în pace,
Că n-au împărații ce-i face!

BROASCA — ROASCA

A fost odată, ca niciodată, pe cînd mergeau cîinii cu colaci în coadă, curgea laptele gîrlă, iar lupii durmeau cu mieii la tîrlă.

Cică a fost un om sărac, ce-și închidea poarta cu paru și gardu cu malu. Avea omul trei fiori, frumoși ca trei bujori, dar de săraci ce erau nici o fîză din sat nu-i lua în seamă, așa că le trecu vremea băieților, iar tatăl nu le purta nici o grijă.

Intr-o zi, cel mare, pe nume Dinu Făt-Frumos și-a luat inima-n dinți și i-a zis:

— Tată, poate tu m-ai blăstămat, ori ursoaica m-a ursat de-am rămas eu neinsurat?

S-a întristat bătrînul auzind înfruntarea și i-a răspuns:

— Măi Dumitru Făt-Frumos, care-n lume n-a mai fost. Taica nu v-a blăstămat, nici ursoaica n-a ursat, cînd oi zice peliniță să pui mina pe poliță trei suliți, taică, să luati cu ele în cer să dați. Unde sulița-o fugi Mireasă-acolo veți găsi!

Se urcară cei trei frați pe un munte, întinseră arcurile, sloboziră săgețile-n văzduh și porniră-n căutare. Fratele mijlociu și cel mic găsiră sulițele într-un sat apropiat, facură nuntă și se căpătură, însă Dumitru Făt-Frumos, nu-și găsea nicăieri sulița. Își luă rămas bun di la tată, di la frații, di la cununate și plecă la drum, în lume să-și cete sulița! Mergea pe roșu-mboiestrind, tot de suliță-ntrebind. Însă pe cine-ntreba, nici vorbă să-i dea de urma suliții. Merse el mai departe spre soare răsare și se-nțilni cu un moșneag cu barbă albă, de mătura pămîntului.

— Bună calea moșule!

— Mulțam tale, nepotule! ce mergi pe roșu plingînd, din ochi negri lăcrimind?

— De trei ani și jumătate, povîrnii pe astă parte cat sulița picată, n-o s-o aflu niciodată!

Moșu îi răspunse că i-a văzut acum un an sulița într-o dimineată în coadele mărilor, în răsărîtu soarelui; la cea salcă cocoțată ce stă cu burta pe apă, sta sulița pe o piatră !

Se întristă el auzind că sulița i-a căzut pe o piatră și că astă e usrită lui, trebuie să facă nuntă cu o piatră.

— Oi sărac de maică-mea, piatra este scrisa mea ! zise el.

După ani și ani, ajunsă la sala culcată cu burta pe apă. Cind colo pe salcă, o broască verde ca iarba, cu solzii de aur strălucitori, îi sări drept pe opincă și-i zise: oac, oac, oac ! cu tine-o să mămpac !

El de supărare puse piciorul pe ea, gata să-o strivească. Ea începu să chirăie și toate broaștele mării sărîră pe el. Dacă văzu că n-are noroc pe lume, sări pe cal și fugi unde-o da Dumnezeu, numai să scape de ea. Ajunse la o finină, adăpă calul și se culcă la umbră să se hodinească de atită drumuială. După ce se trezi mare-i fu mirarea și supărarea, văzind broasca urită și boboșată lingă el. Începu iar să se vaite și să plingă :

— Oi sărac de maică-mea, broasca este soața mea; cum să merg în sat cu tine, să fiu eu de rîs pe lume !

Că tu ești o boboșată, de picioare-ncrăcanată, iară eu sănt Făt-Frumos, care-n lume n-a mai fost.

Mergea calul-mboiestrind, iară broasca țopăind și după ei, pînă ce le sări în obor. Cind il văzu tată-său că vine din coadele mărilor împreună cu o boboșată, urită și-ncrăcanată luă securea și-l dudăi de acasă pe Dumitru Făt-Frumos. Se lăsa noaptea și Dumitru veni pe furiș în grajd de se culcă în ieslea calului. Broasca il văzu supărat și-ndurerat, dar nu se lăsa de el. Se apropie, corconi odătă să-o audă din fundul pămîntului mumă-sa Salomia și aceasta îndată se făcu la picioarele ei. Atunci Boasca-Roasca începu să se jeluiască la stăpina pămîntului, zicindu-i :

— Pîn' se varsă zorili, tu să-mi faci conacili, cu argint le poleiești, ele-n soare să lucească, Făt-Frumos să mă poftescă !

Adună muma ei, toată suflarea apelor și zidi conace, palate, ce nu s-au mai pomenit pe lume. Apoi luă cheia fermecată, și-i deschise cojile răminind o crăiasă frumoasă, sub soare mai aleasă. Cind se vîrsară zorile, Dumitru Făt-Frumos, se pomeni într-un palat strălucitor ca soarele și cu o zină frumoasă și zimbitoare lingă el.

— Cine ești tu zina zinelor, frumoasa frumoaselor; că eu am fost sortit deunăzi, să am o broască urită să-mi fie ursită ?

— Eu sănt Broasca-Roasca, aceea rîioasă, boboșată și-ncrăcanată de care fugeai de rușine ! De acum n-ai să mai fugi, că trebuie să ne pregătim de nuntă. Se pregătiră și făcură o nuntă pe sub soare mai frumoasă și mai aleasă de ajunse vestea și la urechile împăratului.

Pe cind le era lumea mai dragă, se pomeniră cu lăncieri și împăratul, să-l tragă la socoteală și la ispiteală :

— Măi Dumitru Făt-Frumos, care-n lume n-a mai fost ! Să-mi faci palate frumoasă; ale mele mai aleasă ! Ţi-n față de palate, stele de pe cer picate ! Cu șir de pruni însfuriți ca argintu poleiți. Să orbească soarele. Să-l lase picioarele !

Dumitru cum auzi porunca începu să plingă și să suspine, așteptind ca a două zi, să i se taie capul de către călăii împăratului. Cine poate isprăvi pe lume asemenea minuni, se gîndeau el. L-a prinș Broasca-Roasca suspinind și l-a întrebat ce are pe suflet, ori nu-i mai place de ea și vrea să-și ia lumea-n cap ?

— Taci Dumitru Făt-Frumos care-n lume n-a mai fost, cit trăiește mama mea, de nimic nu te grijea !

Îl așteptă pe Făt Frumos pînă ce adurmi iar în cumpăna nopții, luă inelul adus de la talpa apelor, privi odată pin el, văzu tot ce se zbate pe sub pămînt și-i făcu sămn lui mumă-sa Salomia să-i vină în ajutor că se afă la mare strîmtoare. Veni mumă-sa pe pămînt și-i isprăvi tot ce-i poruncise împăratul. Împăratul cînd zări palatele poleite, cu pruni înflorîti, rămase înmormurit. De răutate tot nu se lăsă și-i porunci să-i aducă țoalele lui taică-su cu care s-a cununat și din lume a plecat ! He, he, dar taică-su de cînd putrezise ! Ce era să mai facă acum ! Își da sama că i se cere să facă lucruri peste putințele omenești numai să-l omoare și să-i ia pe cea pe care i-o dăruise soarta. Începu să ofteze și să se întristeze. Îl văzu Broasca-Roasca și din nou îl întrebă ce alte necazuri îl pasc să-l scape de ele.

Cind auzi ea, ii rise :

— Haa, haa, ha ! ce mai cere și-împăratul ; i-nfig eu în cojoc acul !

Cum se apropie de cumpăna nopții, iar se uită pin inelul fermecat să vadă pe mumă-sa Salomia. Acolo toate lighioanele pămîntului mișună și cată de lucru să facă minuni. Mumă-sa cum o văză, sări sus pe fața pămîntului să afle porunca. În vîrsatul de zori, Dumitru Făt-Frumos, se ducea în traistă cu țoalele de la nunta tatălui împăratului, să i le dea împăratului Barbă-Roșie. Cînd il văză împăratul că și pe asta a isprăvit-o cum se cuvine, turbă de minie, dar n-avu încotro și ascunzîndu-și minia zise :

— Mai Dumitru Făt-Frumos, care-n lume n-a mai fost, îți dau toată-împărăția, în schimb, tu să-mi dai soția !

— Împărate luminate, să ai noroc de sănătate și mai puține păcate. Eu nu schimb broșchița mea, pe toată-împărăția ta. Ca nu-ți șade cu ea bine. E buboasă, e rîioasă și la ochi e fioroasă. Dar dacă îi s-a lăsat înimă la ea, am să mă învoiesc, numai dacă te-nsori cu ea și la nuntă părți hainele cu care s-a dus pe lumea ailaltă, răposatul tată-împărat.

Se învoiră și se porniră ca la orice nuntă mare, forfotelile, rînduielile și chemările de nuntași, cu trimbițe și tobe.

Dar cum se îmbrăcă împăratul în țoalele purtate de tată-său pe celalătă lume, se aprinse palatul și arse împăratul de viu.

Așa rămase în palatele strălucitoare Dumitru Făt-Frumos și Broasca-Roasca și ajunse împărat, piste lume-adevărat; trăia cu broșchița-n pace, că n-au dușmanii ce-i face !

FIICA FLORILOR

Trăit odată o fată săracă, fără mamă și fără tată. Fata era frumoasă cu părul de aur și fața mindră ca soarele. Pe unde păsea, pe-acolo creștea iarba și infloreau bujorii și trandafirii. O chema lumea pe locurile sterpe numai ca să crească în urma ei florile. Și tot ce rămînea în urma ei era numai miros și flori cit vezi cu ochii.

Se mira lumea și se bucura de puterea pe care o are fata astă frumoasă să crească pe urmele ei floricele și ocheșele și să moară dăncăii după ele.

A trecut cică odată pe acolo împăratul și a văzut-o cu ulcioarele la fintină; cum a zărit-o, i-a căzut fata la inimă, că nu mai avea stare la culcare și nici poftă de mîncare.

Încăleca armăsarul alb și drept la fintină aceea se opri, așteptind să vie la apă fata cea frumoasă, Fata florilor, cum o poreclea el. Cum ajunse fata cu ulcioarele, el nici una, nici alta, ii zicea de-a dreptul:

— Fetițo, știi că-mi ești dragă și vreau să-mi fii mireasă !

— Vai de mine și de mine, cum se poate una ca asta ? Eu sunt o fată săracă și sunt singură pe lume numai cu mine și cu Dumnezeu !

— Chiar de aia îmi place de tine și vreau să ne cununăm; să se mire lumea și țara de frumusețea și bunătatea ta.

Îi făcu împăratul rochii frumoase din fir de aur și mătasă, papuci din linărie poleiți cu argint și o împodobi cu pietre scumpe.

Sosi împăratul cu nuntașii să-și ia mireasa și pe unde mergea ea creșteau bujori și trandafiri. Calea era lungă și se văzură deodată în neguri, de-țî dădeai cu deștele-n oichi. Deodată, s-aprinsă pe cer un luceafăr și le lumină calea pînă la palatele de cleștar ale împăratului.

După ce s-a isprăvit nunta, a trimes-o împăratul într-o zi să se plimbe cu mătușă-sa și verișoară-sa. Vizitul le-a dus undeva într-o pădure frumoasă cu cerbi și căprioare, cu licurici și păsări cîntătoare.

Au intrat mai adînc în pădure, pînă ce s-au ademenit după fragi și cuiburi de păsărei, apoi bunica lor a zis:

— Dă-i și lui verișoara ta să încearcă rochia ta de mireasă. Să vedem cum o să-i stea !

— Se poate vară-me, să nu-ți dau ție rochia mea de mireasă ? Poftim ! Si i-a dat rochia.

Atunci bunica și verișoara a pus mină pe ea, i-a scos ochii, au legat-o și aruncat-o într-o groapă plină cu urzici. Țipa biata împărateasă, dar ce folos, cine să-i vie în ajutor ? A rămas acolo în glodul broaștelor multă vreme, chirind și olicăind.

Cînd se întoarse vizitul, împăratul văzu că pe unde trecea trăsura cu verișoara ei ce sămănu că două floricele, iarba se pălea și trandafirii se ofileau.

— Măi, ce să fie asta, își zise împăratul. Nu este lucru curat !

În vremea asta în groapă se zbătea de moarte împărateasa adevărată.

Pe la un timp trece într-acolo o babă cu o tîrnă pe mină să culeagă bureți și ciuperci. Aude-n vîlcea în jos chirăit.

— Cine ești, fa, acolo ? Dacă ești fată, fată să-mi fii toată viața, iar de-i fi fecior, să-mi fii fecior toată viața.

Fata și de-ar spune ceva nu poate de leșin și de groaza ce o apucase. Stă și numai suspină.

Baba coboară pe frînghie de mătasă jos la împărateasă și cînd aci vede o fată frumoasă între bujori și trandafiri, plină de noroi și cu singe pe față și-ncolo, toată-n pielea goală !

Scoate baba fata din prăpastie și umple tîrna cu trandafiri. Însă împărateasa nu mai vede nimic ! O ia baba de mină și o duce la o pasare măiastră zicindu-i să zboare și să-i aducă în cioc apă fermecată din fintinile cerului, că este o împărateasă mindră orbită de o bunică și o verișoară. Că dacă se va duce și va înverzi ciongarul și iar va căpăta frunze ca altădată.

Își luă vînt pasarea măiastră și se duse la poalele cerului unde erau fintinile cu apa fermecată. Aduse apa, picură în fiecare vedere și deodată iar se

făcu ziua pentru împărăteasă ! Dar cînd se văzu în pielea goală, iar începu să plingă.

Atunci baba îi zise:

— Lasă, maică, nu te mai olică și dolică, vezi cum plîng păsările și se apleacă florile de mila ta ? Am să te duc eu la izvoarele neîncepute și am să te fac frumoasă.

Ajunsse acolo, o spălă și din florile de trandafiri și bujori îi făcu cît ai bate din palme, o rochie mîndră să-ți dai sufletul pentru ea.

Apoi se duseră la casa din pădure a mătușii. Cum intră fata, în casă crescură numai iarbă și flori.

După aceea a trimis-o pe babă să vindă flori împărățului și să strige:

— Trandafiri pe ochi, trandafiri pe ochi !

Împărățul i-a cumpărat florile și s-a dus la un rîu să se spele pe ochi cu trandafirii ca să-i meargă bine și cum s-a spălat pe față i-a căzut și lui și împărătesei ochii în apă.

Mătușa a luat ochii, i-a legat în basma și s-a dus la fata cea frumoasă din pădure. A-nceput împărățul să se vaite și mare tristețe s-a abătut peste toată împărăția.

Fata Florilor l-ar lăsa orb pe împărăț, dar n-o rabdă inima și să duce cu baba la fintina cu apă moartă și fintina cu apă vie. Iau un troc cu apă moartă și altul cu apă vie. O învață pe babă să bată la poarta împărățului și să se prefacă în vrăjitoare. Mătușa ia apa moartă și apa vie și drept la împărățul se oprește.

— Ce vrei dumneata? zise împărățul cel orb, mihnit pînă la măduva oaselor.

— Am auzit că te vaiți de lipsă de vedere, eu am leacuri și vreau să-ți pun ochii la loc.

Îl spălă cu apă moartă, îi puse ochii la loc în scăfirlia capului, apoi îi spălă cu apă vie și-i veni vederea.

O rugă să-i dea vederea și împărătesei. Si cind să o spele cu apă vie căzu trocul jos și se sparse, așa că rămase împărăteasa mai departe, plîngind și chirăind.

— Ce-mi ceri, doftoroaie, pentru marea bunătate, a întrebăt-o împărățul.

— Nu-ți cer nimic, decit calul cel bûbos din grajd ce trage să moară de slab. Si mă rămășesc cu măria-ta că într-o săptămînă și-l aduc gras ca un pepene.

Împărățul îi dădu mirloaga cu care făcuse vitejii în războaie și nu-i veni să credă în spusele mătușii. Luă baba calul de dirlogi și încet, ajunse la casa ei pitulată în pădure ! Cum l-a băgat în obor, a ieșit Fata Florilor și a-nceput să cînte de răsunau văile. Creștea iarbă și răsărea florile pe unde pășea această făptură omenească.

Calul cum auza glasul ei, mînca pînă se umflă ca foalele și într-o stămînă de zile se făcu frumos, gras și tinăr. Apoi se duce la împărăț și-i zice să vie să-și ia armăsarul că-i doboară gardurile.

— Cum se poate, mătușe, glumești ! Mai dăunăzi îl țineam în proptele și acum te vaiți că mă dă de belele ? !

— Așa este, măria-ta, cal ca al dumitale nu se află pe față pămîntului. Pun capul la rămășag că nu-l poți prinde de dirlogi.

— Hai să vedem.

Încălecară pe niște cai vineți și se opriră în pădure la casa singuratică. Calul fugea prin obor și nici un oștean nu se încumeta să se apropie, pe toți îi lovea cu copitele sau îi mînca cu dinții.

Atunci mătușa a strigat să vie Fata Florilor să-l prindă. A coborât fata cea frumoasă și i-a dat calul. El îndată a recunoscut-o că este soția lui. I-a căzut în genunchi și i-a cerut iertare luând-o din nou la palat.

— Nu face nimic, dar soției tale ticăloase trebuie să-i dăm vederea și măcar o povăță.

— Eu zic s-o ucidem !

— Eu zic nu, a zis Fata Florilor.

Au încălecat toți pe cai și s-au oprit la palatele poleite cu aur, strălucitoare ca soarele.

— E, verișoară, vino să-ți pun ochii la loc și să vezi din nou lumina lui Dumnezeu ! Tu mi-ai luat și ochii și bărbatul. Eu îți dau în schimb și ochi și bărbat, căci aşa se cuvine să fim oameni pe pămînt și nu fiare ! I-a spălat ochii cu apă moartă, apoi cu apă vie și i-a venit vederea.

— Acum vezi, verișoară bună ?

— Văd și te rog iartă-mă ! Sînt o păcătoasă !

— Iertată să fii de la mine și de la Dumnezeu, dar nu știu dacă te va ierta împăratul, care este aşa de bun !

Uite se ofiliră florile, se uscară copacii, grînele și secară izvoarele, de cînd tu ajunseși prin farădelegi împărăteasă,

Și acum o povăță: nu fă rău altuia, că tie și-l faci ! Să înveți ca lucrurile rele să le scrii pe valul apei ce curge la vale și să le uiți fără să te gîndești la răzbunare, iar facerile de bine să le scrii pe piatră să învețe lumea să facă bine.

Atunci în casa împăratului iar răsări soarele și în cuprinsul împărătiei sale din nou crescură florile, înverziră copacii, se porniră izvoarele să curgă și păsările să cînte.

Ferică de împăratul care își alege o asemenea nevastă :

CELE TREI ROADE DE AUR

A fost un băiat orfan, necăjit și pe deasupra lepros. Într-o zi, a luat ulciorul și s-a dus la apă. Aude un glas din adincul fintinii nedeslușit. Așeză urechea pe fintină și ascultă iar. Cineva de jos din fund strigă:

— Pînă ce nu te vei duce în țara fermecată să iezi cele trei roade de aur, n-ai să te vindeci de lepră. Cum auzi, parcă cineva-l înăltă-n sus de bucurie. Încinsă sabia, luă sacul de merinde și calul și se duse-n lume. Ca să ajungă în țara fermecată, a trecut peste trei prăpastii, peste trei văi cu zîne, care omoară călătorii și-i prefac în stană de piatră. El a trecut peste trei ape mari la mijlocul nopții cînd apele dormeau și a ajuns la grădina cu poamele de aur. Aci zînele păzeau pomii, care ziua infloreau și noaptea se coceau. A pîndit pe cînd era cumpăna nopții, cînd toate apele și sufletele de pe lume tac, a furat trei mere de aur, le-a pus în săn și a plecat. Trece peste toate apele, munții și văile teafăr. Ajunge la o fintină să adape calul. N-are răbdare și vrea să vadă cum arată merele de aur.

Cînd scoate mărul, din el sare jos o zînă frumoasă ca soarele de pe cer și strigă:

— Apă, apă, apă că mor. Cum strigă a treia oară căzu jos și muri. El se întristă, o îngroapă și pleacă mai departe.

Ajunge la fintină. Iar descălecă, adăpă calul și din nou scoase un măr să-l vadă. Din nou, din măr sări jos o zină frumoasă cu părul lung de aur și începe să strige:

— Apă, apă, apă că mor. El n-apucă să-i dea apă că zină căzu jos și își dete sufletul. Plinse el după zină, dar ce era să facă, o îngropă lîngă fintină și merse înainte. Ajunge din nou la o fintină. Adăpă calul, apoi îl priponi în apropiere. Ar vrea să se uite și la cel de-al treilea măr de aur, dar se teme să nu pătească ca mai înainte. Luă apă-n gură și stropi mărul din sin. Așa se gîndi el că este bine și aşa a și fost. Cum a stropit mărul, din el a răsărît o zină frumoasă, parcă ar fi fost picată din soare. Zina rămase cu el și-i spuse să se spele pe față cu apa din acea fintină, că este apă din țara fermecată. Cum se spălă căpătă o piele frumoasă albă ca laptele și pieri lepra. Merg ei împreună pînă ce ajung aproape de satul lui. Ea îi dete pungi cu aur ca să-și cumpere trăsuri și cai și să vie cu argătii s-o ia de la fintină din marginea satului. Băiatul își ia calul, își cumpără palate, cai, trăsuri și argăti și se întoarce la zină. Cînd acolo, zina murise și-n locul ei îl aștepta o țigancă. Ce se întîmplase? Pe cînd zina se urcase într-un pom deasupra fintinii, vine o tinără țigancă cu ulciorul să ia apă. Vede în oglinda apei un chip frumos de fată cu părul de aur, mai frumoasă decît lumina soarelui. Țiganca pînă aci nu mai văzuse oglinda și credea că ea este atît de frumoasă. Lăsa ulciorul la fintină și alergă la mamă-sa spunîndu-i ce odraslă frumoasă are, încît se va putea mărita după fiu de împărat. Mamă-sa, o vrăjitoare care făcea măghii își dete cu părerea ce este și fugi cu sufletul la gură la fintină. Cînd pe o creangă de copac se odihnea o zină cu părul de aur.

— Ce stai cocotătă ca o găină în virf de copac, fetițo? zise țiganca.

— Aștept pe mirele meu să vie să mă ia! îi răspunse zina. Țiganca auzind că este vorba de o procopseală, doboră zina, o omori și o aruncă prin buruieni. În locul zinii se cocoță pe creangă fata țigâncii. Cînd veni mirele cu tobe și lăutari să-și ia mireasa și s-o ducă la palatele cumpărate, nu este zina. Sus pe creanga copacului era o țigancă urîtă.

— Tu ești miresa mea zina? îi zise băiatul mirat.

— Da, eu săn! Uite ce păr frumos de aur am, atîrnă pe spinare. și se uită în oglinda apei din jghiabul fintinii. Cînd se văzu neagră și cănită pe față de pacerneală neagră își pierdu firea și căzu grămadă peste pietre de își dădu sufletul.

De din vale auzi glasul zinei, care înnviase pentru că un arici îi adusese iarba fiarelor și i-o pusese peste rană.

Băiatul, cum o văzu, o sărută de bucurie, se duse cu fata la-mpărat să-i cunune și făcu o nuntă mare și mindră, cum se făcea odinioară în povești.

MERELE DE AUR

A fost odată un om care avea trei fețiori, frumoși și toți voinici. Singura lor avere era un măr care rodea poame de aur. În fiecare noapte cît au fost copiii mititei, mărul era păzit de tată. După ce crescură mari copiii, le veni

rîndul lor, mai ales că tatăl îmbătrînise și cineva îi fura în ultima vreme merele de aur.

Pomul acesta era fermecat. Nici împărații nu aveau noroc de aşa ceva. El dimineața înfloarea, la prînz lega, la chindie se cocea și noaptea se culegea.

Își adună tatăl feciorii într-o zi și le zise:

— Ei, taică, vești bine că eu am îmbătrînit, mai văd ca prin ciur, aşa că o blestemată de fiară în fiecare noapte îmi fură merele de aur și eu nu săn în stare, nici s-o văd nici s-o prind. A venit rîndul vostru să văncerăți puterile și cine va pune mină pe gadina aia, al lui va fi pomul cu merele de aur.

— O prindem, o prindem ! răspunseră într-un glas toți feciorii și îndată ce veni seara începură pînda.

Mai întii fu la rînd feciorul cel mai mare. El își luă săcuiul cu nuci, brînză și pîne, își ascuți cuțitul, pregăti un ciumag și se așeză sub măr la pîndă. Da noaptea era pe atunci mai mare decît acuma.

Stătu el cît stătu și pe la mijlocul nopții il apucără niște fiori, pe urmă un somn il doboră la pămînt și adormi. Cînd se deșteptă din somn, ia merele de unde nu-s.

Plecă el trist la tată-su și-i povestি din fir în păr întimplarea, plîngînd de necaz că fiara sălbatică le-a furat merele de aur.

Veni în sara următoare rîndul celui mijlocaș. Pregăti și el merinde că și nene-su mai mare, luă ciumagul și cuțitul și o porni la treabă.

El fiind mai isteț decît primul, tot timpul da ocol pomului de aur ca să nu-l doboare somnul. Ocoli el cît ocoli, dar pe la mijlocul nopții, cînd pe pămînt coboară și se plimbă toate duhurile necurate, adormi sleit de oboseală sub pomul de aur ! Cînd se crăpă de ziua ia merele de unde nu-s !

Și lui îi furase gadina cea sălbatică merele de aur.

În zadar plinse el de ciudă că l-a furat somnul, că tată-su îi zise cu mîhnire mare în suflet:

— Ei, taică, cît am mai fost eu cu ochi buni și braț sănătos, fiara sălbatică n-a cutezat să se apropie de pomul cu merele de aur. Dar acum de cînd vă păziți voi avereia pe toate le fură, fiindcă voi nu sănăti buni de nimica.

— Tată, să-ncerc și eu ! zise cel mic și dacă nu voi putea nici eu dovedi, înseamnă că aşa ne-a fost nouă soarta, să nu mai vedem merele de aur !

Feciorul cel mic își luă merinde și ciumagul, iar în loc de cuțit ceru de la tatăl său sabia. Ascuți el bine sabia și scoase din pămînt un mărăcine de înălțimea lui pe care-l înfipse bine în pămînt. Se așeză cu barba deasupra mărăcinelui și cum cucăia puțin da cu barba-n mărăcini și sărea în sus, pînă ajunsă la mijloc de noapte, cu fiorii de moarte !

Atunci somnul îl apăsa la pămînt ca o piatră de moară, însă mărăcinele îl făcea să tresără de fiecare dată, ținînd strînsă sabia-n mînă.

Deodată auzi un vuiet, un foșnet și la lumina lunii văzu apropiindu-se un balaur cu nouă capete. Cum venea el scotea limbile roșii vîrsind pară de foc la dreapta și la stînga, apoi se apropie de pomul cu merele de aur și încercă să fure merele.

Feciorul cel mic trase cu sabia și-i tăie pe nesimțite trei capete. Balaurul nici nu simți căderea capetelor crezînd că și acest fecior doarme ca și ceilalți doi. Ridică cele șase capete să culeagă merele de aur iar feciorul cel mic, se repezi și trase cu sabia doborînd încă trei capete.

Balaurul se-nfurie și cînd cu capetele, cînd cu coada, căuta a-l lovi pe voinic. Dar voinicul se dădu după tulpina mărului de aur și cînd îl izbi încă

o dată cu sete îi tiae și celelalte trei capete; gadina rămînind moartă pe loc. El adună cele nouă capete și aleargă în revărsat de ziuă să-i vestească întimplarea lui tată-su.

Cînd îl văzu tatăl său alergind îi grăi:

— Ei, taicule, ce facuși?

— Am omorât balaurul cu nouă capete, uite-le și i le arăta.

— Și merele de aur sînt în pom?

— Sînt, tată, nici un măr n-a putut fiara să fure, că sabia mea i-a dovedit puterea.

Merse tatăl să vadă isprava și cînd văzu pomul încărcat cu merele de aur, zîmbi de bucurie, iar fiara fu încărcată în cară și dusă la pădure unde fu aruncată în foc să-i piară urma și neamul și să se sature de sînge.

Apoi bătrînul, simțind că i se apropie sfîrșitul își adună feciorii zîcindu-le:

— Iacă simt că mama voastră mă cheamă să mă odihnesc lîngă dînsa. N-am nici o avere să vă las în afară de pomul cu merele de aur. Ți-l las ție, moștenire, deși ești cel mai mic, fiindcă cu mintea și brațul tău ai dovedit că poți apăra cu cinste averea strămoșilor noștri. S-o stăpînești sănătos!

Apoi bătrînul inchise ochii și-si dete duhul, iar feciorul cel mai înțelept și viteaz stăpînește și azi pomul cu merele de aur.

UN OCHI RÎDE, ALTUL PLÎNGE

A fost odată un împărat care avea trei copii voinici și frumoși. Împăratul se purta aspru cu ei și nicicind n-au cutezat să intre în odaia lui. Copiii au luat seama la ochii tatălui și tare s-au mirat văzînd că unul rîde și altul plînge. Mult timp s-au sfătuist ei cum să afle taina asta, dar n-au izbutit.

Atunci cel mai mare își luă inima-n dinți și intră în odaia cea mare a împăratului. Feciorul cum păși pragul îi zise tatălui:

— Sărut miinile, tată-mpărate!

— Ce cați în odaia mea? De cînd ești n-ai îndrăznit să intri și acum cum de ai îndrăznit?

— Tată, iartă-mă, am venit să te-ntreb, de ce la dumneata un ochi rîde și altul plînge, îi răspunse băiatul cel mai mare.

Atunci împăratul, supărat, luă un cuțit de pe masă și aruncă după el fără a-l nemeri. Băiatul, de speriat, nici nu le-a spus celorlalți ce a zis împăratul și le-a zis doar atîta:

— Duceți-vă și voi să vedeți și să auziți.

S-a hotărît cel mijlocaș să încerce și el să afle taina ce le rodea inimile și-i ținea ca pe ghimpă. A deschis ușa de aur și a zis:

— Sărut miinile, slăvite tată-mpărate!

— Da ce cați de dimineață la mine, că de cînd ești n-ai cutezat a-mi păși pragul iar acum te văd plin de-ndrăzneală. Ia spune ce este?

— Tată, am venit să te rugăm să ne spui și nouă, de ce la dumneata un ochi rîde, iar altul plînge?

— Afurisitule! și luând un cuțit îl aruncă în copil că fu cît pe-aci să i se-nfigă-n inimă dacă nu se da la o parte. A fugit și el speriat fără să povest-

tească fraților pățania, zicindu-i celui mic să meargă și el să-și vadă visul cu ochii.

Cind a intrat altă dată cel mic, s-a închinat aplecîndu-se pînă la pămînt în fața împăratului, zicindu-i:

— Sărut mîinile marelui împărat și tată.

— Ce căți, băiete, la mine fără voia mea, că de cind te-ai născut, nu ţi-ai călcăt picioarele pe la mine și acum te-ncumetașă să-mi calcă porîncile! Luă un cuțit și ca și la ceilalți îl aruncă cu mînie să-l străpungă pe fecior. Cuțitul s-a însfipt într-o blană pe care o avea ușa. Copilul, supărat, a luat cuțitul și l-a aruncat înapoia însfigîndu-se în masa împăratului.

Împăratul a rămas mirat de curajul feciorului și mulțămit că are un fecior îndrăzneț, și zise:

— Bravo, băiete, se vede că ai singe de împărat în tine, ești tînăr, frumos și viteaz, pot să-mi pun nădejdea în tine!

Acum îți voi povesti și pentru ce un ochi rîde și altul plinge! Și-ncepu a-i spune: Vezi tu pomul acela din mijlocul grădinii palatului?

— Văd!

— Acest pom noaptea inflorește, noaptea se coc poamele de aur. La mijlocul nopții inflorește, iar la cocoși se coc merele de aur și tot atunci cineva vine și-mi fură roadele și de aceea plîng că nu găsesc omul care să prindă hoțul.

Un ochi rîde pentru că pomul face flori și roade, iar celălalt plinge fiindcă pier pînă la ziuă poamele. În zadar am păzit nopții de-a rîndul să prind zinele care mă fură în fiecare noapte că m-am lăsat păgubaș. Nu le-am putut nici vedea, nici prinde.

Acuma este rîndul vostru să vă-ncercăți norocul și cine va prinde hoțul, va moșteni tronul împăratiei.

Zis și facut, feciorii se rînduiră să păzească pomul, începînd cu cel mai mare. Se îmbrăcară acesta în țoale de zale și arme grele și păzi toată noaptea, văzu pomul cum inflorește, dar după mijlocul nopții adormi, iar zinele coborîră nestingherite, umplură coșulețele cu fructele de aur și se-nălțară spre ceri.

A doua seară ii veni rîndul celui mijlocăș. Văzu și el cum inflorește pomul, dar ca prin minune adormi dus și nici nu văzu cine-i furase merele.

A treia seară veni rîndul celui mai mic. El își luă sabia, se așeză sub pom și de jur împrejur pusă mărcăini. La mijlocul nopții văzu cum inflorește pomul, cum leagă și apoi cum se coc poamele. Cind dădură poamele în pîrg, el adormi din picioare, dar cind căzu jos se întepă de mărcăini și se ridică. Atunci, deodată auzi un filfîit de aripi și din cer se coborî îmbrăcată în rochie de aur strălucitoare ca soarele o zină, cu un coș pe mînă, care-i zise:

— Ioane, Ioane, mai bine să te fi bătut Dumnezeu să fi murit cind te-a născut, cind ajunsești tu să mă prinzi și să-ți fiu soție.

Tatăl tău, toată viața m-a urmărit sub acest pom să mă prindă, dar n-a putut și de aceea un ochi ii plinge, iar altul ii rîde. Iată, mănincă din aceste mere ca să nu mai mori niciodată și să trăiești cu mine cît o veșnicie. Băiatul mîncă un măr și-i veniră puteri nevăzute de parcă era gata să zboare spre soare și stele.

După ce se crăpă de ziuă, merse cu zina cea măiastră la palatul tatălui său, ducîndu-i un coș cu mere de aur. I-a dat un măr bătrînului să măñince și îndată ce a mîncat i-a surîs și ochiul ce plîngea, apoi a început a întineri

bătrînul. Mult s-a bucurat împăratul că fiul cel mic este isteț și a pus mîna pe zîna cea frumoasă ca să-i fie mireasă.

Și se pregătiră de nuntă. Nunta fu mare și vestită încît s-adunăra aci toți împărații de pe pămînt. Toți erau mulțumiți, numai mireasa zîna cerului nu era în toate voile. Nu-i plăcea felul cum se fac nunțile aici pe pămînt. De aceea și zise ginerelui:

Sotioare, tu știi că eu nu săn din lumea asta. Eu săn învățată să trăiesc nu cu pămînteni, ci cu alte ființe. De aceea, eu acum îmi iau zborul spre stele. Tu să nu mă căti în alt loc decât în spatele soarelui unde dogoarea nu este mare și se poate trăi. După ce mă voi da de trei ori peste cap și voi prinde ărpâi, tu să rupi o pană din arpia mea, iar cînd vei dori să zbori cătră mine, să-o arunci spre pămînt și vei prinde ărpâi și putere de a zbura.

POVESTE CU POARCA

Niște oameni aveau o poarcă și ei găsiră un bordei cu paie; poarca face zece purcei, unul era mai frumos. Purceii s-au făcut de vinzare, de tăiat. A venit vremea și la al zecelea purcel și el a vorbit:

— Tată, pe mine nu mă tăia !

— Și nu l-a tăiat, da el crește și să face frumos, de drag să te uiți la el și într-o zi i-a spus:

— Tată să te duci împetit la fetița împăratului și să-i ceri fata de soție.

— Cum o să-i cer eu fata?

— Zici aşa, tată, că nu te taie și s-a dus ! Ajuns acolo să-a ploconit și a zis:

— Am venit împetit pentru băiatul meu porcul.

— Bine, da cum ai îndrăznit?

— I-am spus că ai să-mi tai capul, da ce să fac?

Atunci împăratul a zis că e ceva la mijloc și a zis:

— Să vîi cu băiatul la mine, cu porcul. Și a venit cu porcul, a intrat porcul, da porcul era frumos de minune !

— Iote, împărate luminat, ăsta este porcul meu.

— Cum mă, tu vorbești ? Mai întîi să faci pod di la tine pînă acasă la mine, pînă la palatul meu, pod de aur, atunci își dau fata. El s-a dus acasă la el. Casa lui a făcut-o palat, da podul l-a făcut noaptea. Și i-a dat fata. Fata nu vrea, da împăratul o sili să facă acolo nuntă.

După nuntă, împăratul a plecat acasă. Da porcul ziua era porc, da noaptea, da pielea jos de răminea un Făt-Frumos. Și se duc ei la palat și povestesc ea că noaptea porcul se face frumos, ca Făt-Frumos.

Mumă-sa a învățat-o:

— El cînd duarme, tu să faci focul în cuptor și să-i arunci pielea-n foc, să-o arzi.

Ea a crezut că aşa e bine, a ars cuptorul, a aruncat-o, da putoarea a umplut casa de miroș. Cînd s-a trezit din somn a zis:

— Ah nenorocito, ce-ai făcut ? Să știi că ai să umbli după mine pînă oî rupe nouă părechi de opinci de fier, atîț ai să năcăjești. El a plecat acasă, care s-a prefăcut în bordei, fără podul de aur și își pierde urma ! Ea a rămas

acolo și a așteptat că doar o veni. A făcut ea opinci de fier și mergind în lungiș și-n curmeziș, pînă a rupt nouă părechi de opinci și a ajuns la Sînta Vineri și a întrebăt-o unde este omul ei?

— E-n mijlocul pădurii, într-o grămadă de buturoagi și s-a dus și l-a găsit în buturoagi, că acolo își făcusă casă. Mergind ea pe drum, născuse copilul și cu el în brață s-a dus. Cînd a văzut el, a zis:

— Vezi, ți-am spus eu să ascultă?

Și-au plecat acasă și au găsit iar palatele facute la loc și podul și iar au rămas să trăiască fericiți.

DOVLETELE

Trăia un moș și-o babă și n-aveau copii, dar tare mult ar fi dorit să aibă și ei un copil, ca să se bucure la bătrânețe. Și au hotărît să plece, să cate ceva și ce vor găsi să fie nărocul lor, să-l aducă acasă.

Baba a găsit o sămință de dovlete; s-au întors zicind:

— Moșule, aide acasă, ia-țiトイagul că am găsit sămință de dovlete și oi s-o punem în pămînt. Și unde să-l pună, să-l pună în colțul căsii. L-au udat și a crescut un vrej mare și a facut un singur dovlete mare. Moșu îl vede și-i dă cu piciorul, întrebind-o pe babă să-l rupă, să-l coacă.

Intr-o zi, cînd i-a dat moșul cu piciorul, i-a răspuns cu grai omenesc:

— Nu-mi da, moșule, cu piciorul, ia-mă-n casă ca să-ți fiu fecior.

Azi aşa, mine aşa, pînă moșu îi spune babii.

— Babo, ia vezi ce e cu dovletele ăsta că-mi vorbește în grai omenesc.

S-a dus baba, l-a văzut că vorbește, l-a luat și l-a dus în casă. I-a pus în colțul căsii asternut de astrucat dovletele. Într-o noapte, se trezește moșul și vede un dovlete de toată frumusețea. A trezit-o și pe babă și l-au văzut, dar n-au zis nimica! A doua zi de dimineață dovletele îi zice babei:

— Mumă, eu vreau să mă-nsor cu fata țarului nostru.

Babii i-a fost rușine, cum o să-i spuie ea că vrea să-nsoare un dovlete cu fata țarului? Dar dovleacul nu a lăsat-o-n pace, n-avea pace pînă nu i-o căta mireasă!

S-a dus la împărat și i-a spus:

— Am venit în peșit, să-mi dai fata după dovletele meu; i-a povestit cum s-a născut dovletele. Țarul, știind că asta nu să poate, a zis:

— Bine, babo, uite, dau fata, dacă intr-o zi și o noapte să-mi construiască o șușea, pe de o parte și alta numai cu pomi de aur și argint de toate felurile, cu poame, unii să-nflurească, alții să îmbobocească, unii să aibă poamele coapte, alții să aibă poamele legate.

Baba, cînd a auzit, să-i vie rău, a plecat și s-a dus la dovlete, dar dovletele a întrebăt-o:

— Ei, mumă, ce ți-a zis țarul?

— Lasă, muică, n-ar trebui să mai știi, și i-a spus ce i-a cerut țarul. Atunci dovletele a zis:

— Culcă-te, mumă, că noaptea multe să pot întimpla, noaptea înțeleaptă mai este. Cînd baba s-a trezit dimineața, a rămas mută de uimire, văzind că tot ce ceruse țarul erau îndeplinite.

Dovletele a rugat-o din nou să se ducă la țar și să-i ceară fata. Țarul i-a cerut să-i facă un castel din cleștar și să fie mai strălucitor decât al împăratului cutare. S-a întors ea la dovleac și i-a spus că nu-i dă fata dacă nu-i face palatul de cleștar. Dovletele a răspuns la fel și dimineața a văzut palatul de cleștar cind s-a trezit.

Iar a trimis-o la țar, iar a refuzat-o țarul și-i spune că nu-i dă fiica decât dacă-i face o caleașcă din aur și pietre scumpe cu roate de aur, trasă de cai neîntilniți pe lume, cu potcoave de aur, cu hamuri de diamante.

A venit acasă baba și-i spusă ce i-a mai cerut țarul și a treia zi s-a dus cu caleașca de aur la fiica țarului și s-a făcut nuntă, dar el era tot dovleac, da fiica țarului tot supărată și plângă. Da împărăteasa îi spunea:

— Lasă, mamă, nu plângă că poate n-o fi dovlete, dacă a putut să facă atitea minuni. Si or făcut-o mireasă, au urcat-o în caleașcă, iar dovletele: tăfălog, tăfălog pe lîngă caleașca de aur, pînă au ajuns la castel. Si-a luat mireasa rămas bun de la rude, iar sara pe intuneric în odaia de nuntă a intrat un Făt-Frumos cu părul de aur! Da ea a zis că e măritată cu dovletele. Atunci el i-a povestit că el este dovletele și că este blestemat de o vrăjitoare și va trebui să-și ducă povara. Încrezindu-se cărăța, el a adus cojile de dovlete și aşa să-ntimplă în fiecare noapte. Ziua, dovlete, noaptea, Făt-Frumos!

După o stămină vine mama ei s-o vadă; a-ntrebat-o cum o duce? Ea mulțămită, a răspuns că el nu este un dovlete, este un Făt-Frumos. Ziua e dovlete, da noaptea, Făt-Frumos. Mumăsa a sfătuință să se scoale de noapte, să încalzească țăstul și să bage covețile de la dovlete în țăst și să le ardă. Si a doua zi cind omul ei durmea și a copt covețile. Cind a mirosit el cojile, s-a trezit și i-a grăit:

— Vai, ce-ai făcut, te-ai pierdut pe tine și pe mine; eu eram blăstămat să stau nouă zile de la cununie dovlete, după aceea rămîneam pe vecie Făt-Frumos. I-a pus la burtă un cerc și a încins-o, că Dumnezău a blăstămat-o să nu poată naște pînă nu o pune el mâna pe cerc.

Da prințesa era grea și n-a putut naște și a plecat să-l cete și s-a întinuit cu o babă în pădure.

— Unde ai plecat, maică?

— Să-l cat pe bărbatul meu, a zis ea.

Baba era Sinta Vinerea și i-a zis:

— Maică, eu nu știu, dar am să-ți dau un dar și am să te trimit la Sinta Simbăta. I-a dat darul o cloță cu șase pui de aur și i-a arătat drumul. A mers cît a mers, au trecut patru-cinci ani, da ea fără să nască copilul și a ajuns la o babă care torcea din furcă, tort din lină de aur, cu fus și furcă de aur. I-a dat binețe și i-a spus că vine de la Sinta Vinerea, care o roagă să-i spună dacă nu știe ceva despre omul ei. Baba i-a spus că nu știe, da i-a dat și ea un dar, că poate Sinta Duminica îl va găsi și i-a dat în dar furca cu fusul, ca s-o recunoască omul ei. A trimis-o la Sinta Duminica, care lucra la o rișniță și măcină ceva boabe de aur. A întrebat-o și ea i-a spus că el este în vale într-un sat, căsătorit acolo cu o prințesă și a invățat-o să se ducă la fintină, la care prințesa ia în fiecare zi apă, sara. Da ea pune lucrurile ca să se vadă și să nu île vindă după spusele Sintei Duminici. Doar să ceară noaptea să doarmă lîngă bărbatul prințesei. Si s-a dus la fintină și a făcut aşa, s-a dus apoi la omul ei și a adurmit și nu a trecut cu mâna peste ea. A doua noapte la fel, n-a putut să nască, pentrucă în fiecare sară muierea lui îl adurmea. În a treia sară n-a mai venit la fintină prințesa, ci o slujnică, de a cerut morișca, ultimul dar ce-l mai avea, ea i l-a dat,

dar prințului să nu-i mai dea mincare acasă și a adurmit fiecare, așa că el n-a mai adurmit și a început să-l strige pe nume și să-l mîngiie, iar el s-a trezit și a trecut mîna peste muierea lui adevărată și cordonul a plesnit și copilul s-a născut. Atunci prințul și-a dat sama cine este. Dimineată s-a dus la a două lui muiere și i-a spus cum s-a chinuit nouă ai de zile, pentru a naște, iar prințesa a două fiind bună la inimă, a înțâles și nu s-a supărăt și l-a lăsat să plece cu daruri multe în țara lui.

DINU FĂT-FRUMOS

A fost odată un moș și o babă, încovoaiați de ani, fără copii. Stăteau mînii și așteptau Dumnezeu să le ia sufletul.

Intr-o dimineață s-au vorbit să plece în lume. Unul la apus, altul spre răsărit și prima vîtă ce le va ieși în cale, aceea să le fie copil.

Moșul o-apucă pe deal, iar baba spre vale. Moșul nu a găsit nimic, iar baba a găsit un pui micuț de șarpe. L-a pus pe o frunză de căftalan și a strigat moșul de pe deal și s-a dus cu puiul acasă să-l crească, ca să le fie copil și ajutor la bătrînețe.

Mai întîi l-a pus în lingura cu lapte. După ce a crescut l-a pus în străchină, din străchină-n oală și din oală în ciubăr.

A crescut puiul de șarpe mare și din ciubăr l-a pus în stran, iar din stran într-un ardov mare cît o odaie.

Chiar atunci șarpele ajunsese de douăzeci de ani, tocmai bun de însurat. Șarpele scoase capul pe vana ardovului și-i zise lui mumă-sa:

— Mamă, mi-a venit vremea de însurat, mă apucă fiorii și simt cum tot mă perpelesc! Ia-țitoiagul și du-te împetit la fiica-mpăratului.

— Vai de mine, muică, cum o să cutez eu să cer pe fiica împăratului să se mărite după fiul meu, care nu e om ca toți oamenii, ci e ală mare spurcată, e un șarpe mare cît bivolul.

— Mumă, nu e nimic, tu numai du-te și-i spune împăratului că eu sănt un șarpe.

Își luă babatoiagul și desaga și hai pe cale pe drumul ăl mare la palatele împăratului împetit. Tremura inima-n ea de frică și de rușine. La urma urmei, ce-o fi o fi, își zise ea și se duse. O luasă înainte cu curaj.

Cind ajunse la ușa-mpăratului, ii povesti din fir în păr cum l-a găsit pe șarpe și cum l-a crescut. Iar acumă n-are ce se face, o vrea mireasă tocmai pe fiica-mpăratului, zor nevoie! Împăratul, cum auzi, nu se supără cu nimic, dar ii ceru:

— Să te duci, babo, la fiu-tu și să-i spui că o dau pe fata mea să-i fie mireasă, dar să-mi facă de la mine pîn' la el drum de aur să merg cu căruța de argint pe el.

Să-ntoarsă baba mulțămită și-i spusă șarpelui ce-i poftește sufletul împăratului dacă vrea să-i dea fata.

Dar ce-mpăratul poruncea, șarpele-ntr-o noapte furșea. Iar o mînă pe babă la împărtie să-i dea fata și să vadă drumurile poleite cu aur. Împăratul însă nu vrea să-i dea fata și-i cere să-i mai facă o minune și mai mare și anume

un palat mai mîndru și mai înalt ca al lui. Pe dinăuntru poleit, dinafară zugrăvit. Iar se-ntoarse baba la șarpe și-i spuse cum sta tărăsenia.

Noaptea șarpele ieși din butoi, chemă toți șerpii pămîntului și ridică palatul mai lucitor decît soarele și decît luna.

Cind o isprăvi și pe asta, împăratul n-avu ce să mai facă și-i dete fata. În zadar plînse fata, că hotărîrea împăratului era luată. Merseră și ei ca toată lumea de se cununară la mănăstire, iar omenirea se minuna de ce vedea. O mireasă frumoasă ca o zină, se mărită cu o ală, cu cîrtojul în ardov.

Cind se lăsă noaptea, ieși șarpele afară, de trei ori se sucă, se-ncolăci, se dete peste cap, se învîrti și rămase luminos și frumos ca un adeverat Făt-Frumos, care-n lume n-a mai fost, nici călare, nici pe jos ! Mireasa îl privea ca pe un soare; nu-i venea să credă ochilor despre cele ce-i vedea, parcă soarele răsărea.

Cum cintau cocoșii, ginerele cel frumos intra în cămașa de șarpe și iar se prefăcea în ală mare care se-ncolăcea peste ardov și ziua se băga înuntru de parcă ar fi intrat în fundul pămîntului.

Iară seara cind venea, iar din ardov afară ieșea, cămașa o lepăda, de trei ori se-ncolăcea, de trei ori se învîrtea și mai mîndru rămînea, ca soarele strălucea, iar fata se bucura.

Și-așa se-ntimpia în fiecare seară, pînă ce intr-o zi dis-de-dimineață se sculă fiica-împăratului cu noaptea-n cap, făcu focu-n vatră și o năpădiră gîndurile, să ia cămașa bărbatului și s-o ardă-n foc, că aşa e muierea nemernică, n-are de lucru, poftește și la urdă de curcă și la lapte de cuc.

Făt-Frumos cind se văzu rămas fară cămașe, supărăt îi zise:

— Căță afurisită, ești o drăcoaică împodobită, numai coarnele-ți lipsesc ! De ce m-ai nenorocit pe astă pămînt blestemat ?

— N-am știut ce fac, iartă-mă ! I-a rugat nevastă-sa.

El însă îi dă un pumn vîrtos peste nas și peste cămașa lui arsă picăra trei picături de sînge.

— Sîngele astă spurcat să nu se ia, pînă ce eu nu mă voi întoarce după nouă ani de zile la tine. Nouă ani și jumătate copilul să nu-l naști ! Să te chinui, burta să-ți crească, și blestemul să se împlinească !

Plecă Făt-Frumos la capul pămîntului, la scursorile apelor, la-împărată-sea zinelor. Nouă ani și jumătate rămase în țara zinelor și a florilor.

Dar nevasta lui de dor și de greu nu se mai putea ține, își blestema zilele și suferea. Trecea anu, burta îi creștea, cercul mi-l punea și nu isprăvea. Punea unul, punea două cercuri, punea frate pîn' la nouă. La nouă ani și jumătate, de greu nici că se mai putea ! Biata de ea întreba pe soare, soarele de-o-auzea, raze îndrepta, pămînt lumina și ei îi vorbea.

Și de-aci-mi pleca, pe căi mi-apuca, la vînt se ducea, și ea mi-l ruga, din gură-i zicea: vînte cel mai mare, vînte frățioare, pe unde-ai umblat n-ai fi oare-aflat, pe al meu bărbat, care m-a lăsat ?

Sărmana nevastă cum auzea, începea de plingea cu lacrimi de sînge doar l-o-ndura pe Dumnezeu să n-o mai pătimească.

Dumnezeu de sus o vedea, de ea se-ndura, cobori pe o scară de aur din cer și-i dete: o cloță de aur cu cinci puișori toți de aur, o vîrtelniță de aur și cu o motcă din fire de aur. Si-l rugă pe vînt s-o ia pe-o aripă și o luă vîntul să colinde pămîntul în lungiș și-n curmeziș să-l cate pe Făt-Frumos.

Peste nouă zile și jumătate vîntul se opri la o poartă minunată de palat, în jur numai cu flori și trandafiri. Si aci o lăsă vîntul și se-ntoarse și el la casa lui, spunîndu-i că în palat stă bărbatul ei.

Se aşeză la poartă și începu să învîrtă la vîrtelniță adunînd motca din fire de aur, iar cloșca cu puii pigulea pe lîngă ea.

Împărăteasa zinelor dis-de-dimineață dete o raită pe la poartă în plimbare. Cind văzu cloșca cu pui, i se lăsa la pui și de dragul lor nu mai putea. Atunci zina o întrebă:

— Cit să-ți dau pe cloșca cu puii de aur, frumoaso?

— Nimica, ia-o dacă-ți place, numai să mi-l arăti și mie să-l văd pe împăratul! Făt-Frumos ieșea afară, pe nevestă-sa o vedea, dar n-o cunoștea! A doua zi, ieși iar la poartă cu vîrtelnița adunînd firele de aur. Împărăteasa zinelor o vede, se miră și-i zice:

— Frumoasă vîrtelniță! Ciți bani îmi ceri, atiția îți dau.

— Nu-ți cer nimica! Ia-o, numai să mi-l dai pe împărat să stau de vorbă cu el o noapte.

Zina luă vîrtelnița și așa se învoiră îndată. Noaptea veni împăratul și se culcă cu dosu la ea, iar ea de greu nu mai putea, durerile facerii o apucară și din gură așa-i zicea:

— Dine, Dine, Costandine,
Întinde mîna-nchet la mine;
Să nască fiul din mine,
Fiul facut cu tine!

Bărbatu-su însă tăcea și nimic nu-i răspundea.

Atunci ea din nou îl ruga:

Ai, mă Dine Costandine,
Fie-ți milă și de mine,
Întinde mîna peste mine,
Să nască puiul din mine,
Fiul cel făcut cu tine!

Abia atunci-nțelegea, mîna peste ea-ntindea, cercurile îmi plesnea, iar copilul se năștea.

Și era așa frumos cum în lume n-a mai fost. Domnul de sus îi vedea și el mi se bucura! Dacă vîntul îmi venea, aripa o intindea, ei copilul și-l lua, pe arpie s-așeza și prin nori că îmi zbura, la coadele mărilor și la cîmpul florilor. Pe zine le părăsea și copilul și-l creștea, blestemul s-adeverea.

ANDREI

Andrei, băiat sărac, s-a băgat la împărat argat cu pușca pentru mîncare de vinat. Să vineze în pădure ce poftește împăratul: iepuri, golumbi, iribișe, mistreți. Merge Andrei într-o zi și găsește o pasăre pe creangă, o guguștiucă. Întinde Andrei pușca să împuște, ea se roagă:

— Stai, Andrei, nu mă împușca că dacă nu m-oi împușca are să fie ferice de tine cît oi fi tu viu pe lume. Andrei a pus arma la picior și pasărea a scăpat. Da girlița îi spune să mă iei acasă la tine! A luat-o acasă. Cind s-a dus cu ea acasă, a pus-o la fereastră că așa a cerut ea:

— Pune-mă la fereastră. Cind vezi că cucăi, să dai cît poți cu pumnu-n masă, o să te găsească mare noroc.

A pus-o acolo, și cînd ea a cucăit, a dat cu pumnul în masă și ea s-a speriat și s-a prefăcut în femeie frumoasă, ca ea alta nu s-a mai văzut pe pămînt.

— Andrei, eu nu sănătate, eu sănătate de împărat. Cum putușă să mă capete să dai de mine? Să m-ascultă, și să vezi ce bine o să fie de tine! Auzi, noi aici n-o să putem trăi la împăratul; să te duci să faci o colibă cît de proastă. Aici sănătatee slugi. Acolo vii la coliba ta, te spăl, te cîrpesc, te arănesc, aşa ca la casa noastră. El a ascultat, s-a dus deasupra de sat, a făcut o colibă, a luat-o pe Măria, și-a dus-o la coliba lui! Da el tot l-a ascultat pe împărat și i-a adus vînat. Însă el doar dormea la nevasta lui în pădure la colibă!

— Măi Andrei, omul meu, fiindcă primești plată de la împărat, du-te-n piață ia-mi doi metri de cădăfea, arnici 5—6 motche, ca să cos și eu ziua să nu mă plăcătesc.

— Bine, Mărio, cădăfea a fi scumpă și arniciu la fel!

— Mai ia niște bani pe o lună înainte de la împărat și du-te la tîrguit!

Se duce Andrei la împărat mai cere bani pe o lună înainte și se duce la piață și-i cumpără cădăfea, arniciul și i-a dat în mînă la colibă.

Ea a început să coasă, a cusut după voia ei. Andrei nu s-a amestecat. Dar împăratul nu știa nimic. Ea a cusut cîteva luni de zile, dar fără să știe ce face Maria. Maria umpluse somotul de cusături pe cădăfea. Cînd a fîrșit de n-a mai avut ce să mai coasă, i-a spus:

— Andrei, miine e plata, ia chilimul ăsta și du-te-n piață. Să bați doi pari în pămînt și să-l pui cu față unde tună lumea-n tîrg. El aşa a făcut. Lumea s-a oprit și nu s-a mai băgat în piață și s-a împins om pe om, muiere pe muiere, să vadă ce e acolo. Da i-a spus Maria lui Andrei: dacă te-ntreabă cît costă, tu să zici, tu, să-mi dai cît vrei, eu nu cer nimic! Aşa și a făcut. Atîta lume s-a oprit că nima n-a mai intrat în piață. Nima nu-l întreabă ce costă. Da Andrei se uită. Lumea se uită, mirată de frumusețea chilimului. Vine aghiotantul împăratului prin piață. El ca mai mare vrea să vadă de ce e lumea grămadă. Se bagă și-l vede pe Andrei sluga lui.

— Ce, măi Andrei, tu ești cu chilimul? Cine l-a cusut?

— Maria mea de la colibă!

Cînd se uită mai bine să vadă ce e cusut de e toată lumea cu gurile căsăcate? Și ce credeți că era? Era palatul împăratului, iar pe scări, împăratul cu împărateasa, dar la spatele lor el, aghiotantul. Mai în vale vede curtea, în lături, grădina cu mere, pere, gutui, turme de oi, herghelii de cai, vaci grase, giște, curci, caii împăratului. Pe de lături scrie armata împăratului: infanteria, cavaleria, artleria, muzica militară. Mai încolo livezi, pîraie, păduri, țarini, bucate, lucrători pe semănături și mai departe un munte cu orașe, cu poduri, mări, oceane, peștii de mare, cerul cu stelele, luna cu soarele. Toate orașele și pădurile cusute pe chilimul ăla. O să-l întrebe iar pe Andrei:

— Ce costă, Andrei?

— Mi-a spus muierea care-l vrea el să-l prețuiască și cît îmi dă atît iau. Aghiotantul stă uluit și-l privește ce n-a mai văzut zice:

— Andrei, eu din capu meu îți dau 2000 de taleri de aur. Andrei a luat banii și s-a dus la colibă și i-a dat Măriei.

— Mărio, îl luă aghiotantul pe 2000 de taleri.

Aghiotantul se duce cu chilimul la împărat și la împărateasă. Cum vede împăratul frumusețea asta, stătu și se gîndi:

— Ce mină, ce minte putea să le facă pe astea?

— Maria, muierea lui Andrei!

— Dă-mi-l mie eu îți dau 4000 de taleri pe el. Și i-a dat banii. Dar aghiotantul face socoteală că se duce și comandă altul de 2000 taleri și-i rămîne și cu cîștig. Și face ea alt chilim, și comandă chilimul. Cînd acolo a troncănit la ușă: tronc, tronc, tronc și a pășit peste prag cu piciorul, unul înăuntru și altul afară. Dar cum ea era aşa de frumoasă, nu a mai știut să tragă picioarele, nici să vorbească, a rămas înțepenit, stană de piatră. Însă ea l-a cunoscut cine era:

— Hai, intră ! Dar el e împietrit, nu se mișcă !

Ea l-a mîngîiat că doar o intra. A băgat ea de seamă că el și-a pierdut mințile și abia atunci a băgat piciorul din lăuntru și l-a tras afară și nu i-a mai spus de ce-a venit că uitase la ce-a venit ! Se-ntoarse îndărăt. Cînd s-a dus la împărat și iar l-a slujit, a uitat de toate. Însă de atunci nu mai mânincă, nu-i mai e foame. Se năpîrlește omul, slăbește.

— Ce, măi aghiotantule, ai slăbit rău !

— Hei, măria-ta, este ceva.

Au trecut două stămîni și nu mânincă nimic. Stă bolnav. Îl întreabă împăratul ce are.

— Împărate, să spun. Chilimul ce l-am vîndut l-a cusut Maria și am fost la ea să cumpăr altul și cînd am văzut-o cît e de frumoasă, n-am mai știut pe ce lume săn și pe toate le-am uitat, nici chilim n-am poruncit. Cînd oi vede-o ai să mori ! Cînd te gîndești că e muierea la o slugă prăpădită, muiere pe care n-o au împărații ! Cînd ai vedea, ai să cazi și ai să mori ! Si tot aşa el a slăbit și e gata să moară.

— Împărate, și dumneata dacă ai s-o vezi, ai să mori.

— Ia să mă duc s-o văd, că doar n-o fi aşa cum zici !

Și s-a dus s-o vadă și împăratul. Da împăratul mai cu autoritate, dar și el cum a pășit și cu un picior afară și altul înăuntru. El stă înlemnuit, nu știe nici înainte, nici înapoi, stă cu ochii beliți.

— Vino, să bei o cafea !

Dar el a tras piciorul afară și s-a întors îndărăt. Vine și aghiotantul după el, dar nu-l întilnește. S-a întors și s-a culcat în pat.

— Ce e, împărate, întreabă aghiotantul.

— Ce e, ce nu e, ai direptate. Așa frumusețe nu e pe pămînt.

Au mai trecut zile și-l cheamă pe aghiotant.

— Măi aghiotantule, tu cum oi ști să-l omori pe Andrei, s-o iau eu de muiere. Eu împărat să n-o iau cînd mi se poate ? În zece zile să-l omori pe Andrei, asta-ți cer.

Aghiottantul ce să facă ? Altfel îl spînzură pe el ? N-are încotro. Au trecut 6 — 7 zile, opt, vine a de zece și el să gîndește cum și de ce să-l omoare pe Andrei. Dar de silă n-a mai putut și a ieșit pe drum. A intrat în cafenea și pune capul între pâlni și se gîndește ce să facă ? Da, un bețiv cu țoale rupte pe el, beat, dă cu pumnu în masă. Se uită la aghiottant cum șede trist și zice :

— Bine mă, tu ofișir, aghiottant, di ce nu ești vesel ca mine ? Na de bea.

Plată ai, tînăr ești, om mare ești, ce stai trist ?

— Fugi măi, încolo, că tu nu știi ce griji am eu.

— Ce griji ai tu cînd ești bogat. Dă-mi mie un pahar de vin că-ți spun eu ce ai și te vindec de tristețe. Zău dă-mi !

— Fugi de-aci.

— Dă-mi vinul și ai să vezi. Aduce vinul negustorul, bea.

— Hei, mi-ai dat un pahar de vin, l-am băut, ia să-mi spui dirept ce grije ai, ce-ai pătit? El s-a gîndit și i-a spus tot cum e treaba. Bețivu îi spuse:

— Ce-ți poruncește el, cînd și el poate să-l omoare că nima nu-l trage la socoteală. Du-te de-i spune să-l chemă pe Andrei împăratul. Atunci împăratul să-i spună lui Andrei:

— Du-te, Andrei, peste nouă mări și nouă țări, că este un mîrtan într-un lemn înalt, un mîrtan care vede tot ce e pe pămînt. Si nima nu-l vede. Pe toți i-a mîncat, i-a omorât și pe Andrei o să-l mânințe.

Se duce aghiotantul și-i spune că nu-l omoară.

— Omoară-l dumneata și dă-i ordin să-i aducă mîrtanul care a mîncat luna de a făcut munți de oase și cîmpii de capete de oameni. Împăratul îl cheamă pe Andrei:

— Andrei, du-te și omoară-mi mîrtanul peste nouă mări și nouă țări, că dacă nu, te duc la spînzurătoare.

Andrei s-a întors trist seara acasă la colibă. Îl rugă să cine dar nu mai cină.

— Ce e cu tine?

— Hei, Mărie, împăratul îmi cere să-i aduc mîțul de peste nouă mări și nouă țări.

— Culcă-te și fără fioare, că sara e capul plin de gînduri, iar dimineața e mai limpede. S-a culcat și se scoală dimineața. Zice ea:

— Du-te la fierari la țigani să faci trei bîte: de fier, de aramă și de oțel, să vîi cu ele la mine.

Andrei s-a sculat, a făcut bîtele trei și a încălecat calul și ia bîtele și pleacă.

— Vezi, ai un bît de fier, oțel și altul de aramă. Să ispitești din lume pe unde e drumul spre mîrtan, să nu zmîntești drumul. A încălecat și să dusă! Da i-a mai dat și un peșchi să-l aibă la nevoie: de o să-și piardă capul să se spele și să se șteargă și să gîndească la ea.

— Mîrtanul are să sară cum te-o vedea. Tu te aperi cu bîtu de fier. Dacă se fringe al de fier, să-l iezi pe-al de oțel și dacă și el s-o fringe să-l iezi pe-al de aramă că el nu se fringe, el se-ndovigă. Cu bîtu asta, ăl de aramă, ai să-l doborî și ai să-l duci la împărat să-l vadă.

Încalecă calul, ia bîtele și se duce. Pe drum, pe cîmpii, dealuri, munți și ajunge la o râscruce. Un drum la dreapta, altul la stînga, da altul drept înainte. Între drumuri o piatră băgătă-n pămînt și-n piatră scrie în trii locuri, trii scriitori așa: « drumașule, pînă aici, ai drumuit bine, da de aici încolo, dacă apuci la dreapta, ai sa pierzi capul, dacă apuci la stînga ai să pierzi calul, dacă o tîi drept înainte ai să te însori. Hei, acum ce să facă? Ce-ar face oricine să ar afla în locul lui Andrei? De, unde s-o apuce? Stă el și se gîndește: s-o ia la direapta, pierde capul și fără cap nu se poate. Dacă o ia la stînga, pierde calul și fără cal ce naiba mai face? S-o ia drept, n-a plecat să se însoare! Dar ce să facă? S-a gîndit că e mai bine drept, că doar nu-l pune nima cu sila să se însoare. Așa rămine cu capul și calul și tot e mai bine. Si-a luat-o drept înainte, ce o fi, o fi! S-a dus drum îndelungat pînă a ajuns la o casă, casă bună, pusă pește drum, jumătate într-o parte, jumătate în alta și drumul trece prin ușă cășii. Da casa are o ușă; deasupra de ușă scrie: « Casă, întoarce-te cu șelile la mine ». Omul cum citește, casa se întoarce de-a-ndoaselea și mai are un geam de sticla mare. Cînd privește-n geam vede o muiere cu dinți lungi ascuțiti de zmeoaică lungi, da păretele de sticla, nasul de un pas, ochii căt roata carului, miinile căt prăjinile, picioarele ca birnele. El a belit ochii la ea:

— Hei, nepărticitule, de cînd te aştept că n-am mîncat nimic de trei zile: dă-te jos de pe cal. Se dă jos, dar acolo mai erau capete de cai şi de oameni. S-a speriat. A legat calul şi ea l-a luat înuntru, l-a băgat într-o sobă.

— Dezbracă-te! Şi s-a dezbrăcat. Tună în albie şi scaldă-te să te am de cină. Se scaldă el, a tunat în albie şi s-a spălat bine. Atunci şi-a adus aminte de peşchir şi s-a şters cu peşchirul.

— Măi băiete, de unde ai tu peşchirul? Peşchirul e de la mine, băiete! De unde-l ai? De la Măria fiica mea?

Eu cunosc peşchirul. Bine că nu te mîncă, muică! Stăi, șterge-te. Şi vine îmbrăcat în țoale mîndre de aur, dar prefăcută în muiere mîndră şi vine cu toate mîndre de el.

— Na, muică, de îmbracă-te! Se îmbrăcă şi se iau la vorbă. El a povestit tot cum a fost. Ce căti aici? El s-a plins de porunca împăratului.

— Muică, nu te teme, eu te îndirept la mîrtan. Şi să treci peste mare. Îți dau de aici o oală cu lapte, să iei calul cu tine. La mare să laşi calul în pădure şi să dobori în marginea Dunării cu oala-n mînă de lapte. Să strigi de trei ori:

— Cuşa, crechetuşa! De trei ori.

Şi are să iese din mare mama mea. Ea este o broască mică. Să-i spui de unde vii şi unde mergi. Ea are să se umfle cît plastru de fin şi are să te treacă marea. Să iei oala de lapte pînă să vie ea să aibă ce mîncă! Cînd ieşi dincolo la mal se face mică; să dai cu ea în oală. Acolo ea o să mânince şi iar la întoarcere o să se umfle şi o să te aducă pe unde-ai plecat.

El s-a dus cu oala şi a facut cum i-a spus. A lăsat calul, a luat bîtele şi cum l-a văzut pe mîrtan, l-a bătut cu bîtul de fier, s-a frînt apoi cu cel de otel şi i s-a rupt apoi cu cel de aramă şi l-a dărîmat. L-a luat şi îndărât pe broască peste mare la împăratul cu mîrtanul viu! A venit cu mişu şi i l-a dat împăratului.

Împăratul nu i-a fost de miş ci de Măria. Ce să facă? Il cheamă pe aghiotant.

— Ce fac, a tunat dorul în mine şi nu mai pot după ea. Omoară-l că îl fel te omor eu pe tine. Se duce el în cafenea şi acolo iar beţivu se leagănă şi cade peste mese.

— Ce, iar stai trist?

— Iar a dat ceva peste mine. Iar mi-a poruncit să-l omor pe Andrei.

— Dă-mi un vin şi-ji spun că împăratul trebuie să-l omoare, că e servitorul lui, nu al aghiotantului.

Se duce iar şi-i spune de ce nu poate să-l omoare.

Împăratul iar il cheamă pe aghiotant:

— Cum oi putea pînă mîine să-l omori pe Andrei.

— Mai bine omoară-l dumneata, că e omul dumitale!

Il cheamă împăratul pe Andrei:

— Andrei, pînă acumă, îți poruncesc să te duci pe lumea ailantă, la tatăl meu, să-i spui să dezbrace țoalele ce i le-am dat eu pe toamnă de pomană. Şi să te întorci cu ele la mine. Dacă nu te duci, nu mai scapi viu. Andrei se întristează şi se duce la Măria.

— Ce e, Andrei, cu tine? Şi-i spune despre tatăl împăratului din cealaltă lume.

— Nu te supăra, că sara e plină de gînduri, iar dimineaţa e plină de nădejde! A tors ea toată noaptea şi a facut un ghem.

Măria i-a mai spus: să te duci la împărat şi să-i spui:

— Împărate, n-o să mă crezi că am fost pe lumea cealaltă. Dă-mi un om de încredere ca să vadă că am fost. Împăratul pe cine să-l dea, îl dă pe aghiotant. Și-au plecat ei amîndoi cu ghemul în mînă l-au aruncat pe cîmpie și ghemul a mers de-a tăfăloaga pînă la groapă, intr-un ogăș mare. S-a furișat ghemul pe un drum mare, mîndru. Aud ceva dudaind și pocnind. Se pomenesc cu o căruță plină de piatră trasă de împărați, care au judecat strîmb pe pămînt. Și-i bat cu biciurile dracii de scăpare scînteii din pielea lor. Cînd acolo, la car îl vede și pe tatăl împăratului la jug, în fața lui el zice în glumă:

— Hei, fraților ! Ce stați ! Uite ăsta mi-e un cunoscut am ceva treabă cu el !

— Hei, fratele meu, spune mai repede ce ai de spus că-n urmă e tartorele al mare și ne-o bate că nu facem și noi planul și nu putem să trăim.

— Mă rog, de voi, frață, oțiră, baș dacă vă grăbiți, vă dau pe ăsta pe aghiotant pînă vă întoarceți. Și-l dă și-l înjugă și dă-i cu bicele pe aghiotant de-l zmintesc.

— Împărate, dezbracă-te repede și dă-mi țoalele că le cere fiu-tău și i le dă. Vin dracii și-l dejugă pe aghiotant și-l înjugă pe împărat și se duc cu carul, iar ei se-ntorc cu țoalele îndărăt după ața ghemului.

— Na, împărate, ce mi-ai poruncit ți-am furșit.

— Hei, voi cine știe de unde le-ați luat?

— Întreabă-l pe aghiotant ce-a pătit de la draci.

Aghiotantul i-a arătat coastele frînte. Însă împăratului nu-i e de țoale și e de moartea lui Andrei !

Împăratul slăbește, nu mai mânincă și iar îl cheamă pe aghiotant.

— Să-l omori pe Andrei că nu se poate altfel.

Iar se duce în cafenea aghiotantul și stă trist, citov. Iar vine bețivul și-i spune:

— Iar te-ai întristat. Dă-mi un pahar cu vin și-ți spun ce-a poruncit?

— Du-te și spune să-i dea ordin lui Andrei să plece-n lume să-nstrebe, să ispitească, să-l găsescă, pe du-te-ncolo nu știu unde, adu pe-aia nu știu ce? Du-te-n colo, nu știu unde, adu pe-aia nu știu ce? ! Cum Naum?

Andrei vine acasă trist. Măria îl cunoaște pe față.

— Ce e Andrei?

— Mi-a dat grija mare iar.

— Ce?

— Să mă duc să-i aduc: « du-te-n colo, nu știu unde, adu pe-aia nu știu ce ! ? Cum Naum ? »

— Hei, Andrei, abia acum am ajuns la strîmtoare mare. Că eu nici n-am auzit de asta că ai mei au fost zmei. Nu știu dacă oi putea să scap capul tău.

— Culcă-te, că e mai cuminte dimineața decît seara. S-a culcat și miine zi s-a sculat.

A luat calul și a plecat, da i-a zis Măria:

— Du-te dar cu cine te-i întilni întreabă:

— Du-te-ncolo, nu știu unde, adu pe-aia nu știu ce ? /

Cum Naum ! Întreabă și ispitește că de-aici încolo vine lucrul greu. A mers pînă s-a pomenit prin pustietăți, a rătăcit. Dă de o potecă-ntr-o pădure. Vede că a mers ceva pe ea, dar se vede că e umblată, ajunge la o poieniță, acolo un lemn rotat, dar sub lemn o mogildeață neagră, culcată la pămînt,

muicăă e suflet de om ! Cind acolo o babă culcată cu fața-n jos. Strigă la ea se-ntoarse, da nu are decât un ochi în cap. Se uită unul la altul:

— Ce e, copile, cu tine de mă găsiși aicea pe mine?

— Hei și mie-mi pare bine că te văd, poate-ai văzut, ai auzit: « du-te-ncolo, nu știu unde? Adu pe-aia nu știu ce? Cum Naum? »

— Hei, maică, eu sănătatea stăpînă, peste toate lighioanele și n-am auzit de aste nume. Dar dacă vrei să-ntrebi o să adun toate juavinele să le-ntrreb. El s-a mai liniștit. I-a-ntrebat dacă știu: « Du-te-ncolo » !

— Uitați-vă, sănătatea toate? Cind colo vine și arătul.

— De ce cind am strigat n-ai venit cu ceilanți? — N-am putut că am dat de un om și m-am luat la taină cu el. S-a jefuit că n-are bere și măncare, da slujește la împăratul cu toată snaga lui.

— Cum n-are?

— Nu-i dă împăratul? Ce slujbă are?

— Îl strigă împăratul aşa: « Cum Naum, fuga să faci măncare de răsuflare de morișcă. El se mai întinde astalele și pune bunătățile, nu-i satură. Si după ce măncă zice:

— Astringe-te măncare, adunați-vă mese. Dar nu se vede nimic și-l cheamă Cum Naum. De-ar găsi alt stăpîn ar pleca. Andrei aude. N-are casă, n-are țoale, doar pe împărat îl slujește.

— Deloc să-l iei pe Andrei să-l duci acolo la Cum Naum. Arățul s-a dus și el pe nispină în pustietate la Cum Naum — era între niște grăbari într-o pustie și acolo se opresc:

— Aici nu e nimic!

— Bagă-te-n grăbar și strigă:

— Cume Naume, ieși afară la mine. Arățul s-a întors și el a uidit singur. Strigă el:

— Cume Naume, ieși încoa la mine, aşa cum te-a învățat arătu. Da Cum Naum nu se vede.

— Iată-mă, aicea sănătatea.

— Păi nu te văd.

— Nu cutesc să mă arăt. Mă vede împăratul. Dar dacă vrei îți dau să măncinci. S-a pomenit cu un astal încărcat de bunătăți.

— Măncă, Andrei.

— Cume Naume, ieși la mine la masă.

— Nu cutesc, eu doar lucru, dar nu măncă. Împăratul mă vede.

— Las' că nu te vede! Ţezi de măncă.

— O să mă omoare!

— Nu te spun eu. Cine te mai vede?

— De ani de zile îl slujesc și nu-mi dă măncare. De-ar fi bun și să mă roage ca tine ce l-aș mai păzi.

— Bine, ţezi cu mine că nu te spune nima.

— Ce căți aici?

— Am venit după tine.

— Hei, ce-aș mai pleca! Numai să-mi dai măncare. Vezi pe mine nima nu mă vede și fac orice. Apoi a măncat.

— Bodeaproste că mă săturai și eu odată. Vrei să fii tu stăpînul meu?

— Vreau.

— Plec cu tine. Lasă-ți calul și te duc eu zburând sus în vînt, numai să-mi dai să măncă.

A lăsat calul și l-a luat Cum Naum în spinare; a suflat peste el și nici el nu se mai vede.

— Vezi, noi zburăm peste țări și peste mări, unde rătăcesc în lege alte neamuri. Fac demincare și ne ospătăm.

Așa au zburat pînă la un loc. Atunci trec peste o mare și-i spune Cum Naum lui Andrei:

— La mijloc de mare, Andrei, ne dăm jos, acolo-n mare să vede oraș cu cafenele, lăutarii cintă și faci ce vrei tu pe pămînt. Are să vie englejii cu vapoarele, ei au să vadă cafenelele și lumea mîndră și au să zică:

— Ce e asta? Că am trecut pe aici și nu era nimic? Dar tu ai să fii gazdă. Englejii au să te întrebă:

— Și noi am trecut pe aici dar nu era nimic, era apă.

— Al cui e orașul? întrebă marinarii.

— A răspuns Andrei. Dar cum Naum era tot cu el. Eu îl am pe Cum Naum care face orașe pe apă. Tu să mă vinzi englejilor dacă mă cer. Au să-ți dea bani cu vapoarele, dar tu să nu mă vinzi pe bani, numai să ceri trei lucruri de la ei: o săcuriță mică, o britvă și o piștalcă. Pe alea ei n-o să vrea să le dea. Dacă dau, mă vinzi, dacă nu-ți dau, nu.

— Bine, dar tu mă lași pe mine, Cum Naum?

— Nu te las, că tu m-ai săturat pe mine. Eu o să-i las, o să zbor iar după tine, dar tu să strigi în tot ceasul! Cum Naum!

Vin englejii cu vapoare să vadă orașul, negustorii, cafenelele ! Andrei stă pe schelă, privește:

— Care e gazdă aici?

— Noi tot am trecut pe aici și n-am văzut asemenea oraș frumos.

— Nu vrei să-l vinzi, avem vapoarele pline de bani.

— L-aș vinde dar nu pe bani.

— Dar pe ce?

— Îmi dați trei lucruri: o săcuriță mică, o britvă și o piștalcă.

— Pe alea nu le dau.

— Nu-mi dați, nu vi-l dau !

— Unde este el?

— Cheamă-l !

— Cume Naume, oamenii ăștia flămînzi vreau să se ospăteze cu astalele pe apă. Tîrrrr ! și pun astalele pe apă pline cu bunătăți. După ospăt au văzut ce poate.

— Cume Naume, striga Andrei de pe apă. Cum Naum a suflat peste oraș și orașul a dispărut.

— Cume Naume, fă orașul la loc, cu palate luminate.

Iar a făcut orașul la loc. I-au dat cele trei lucruri și au plecat întîi englejii.

— Cume Naume, plecăm cu vapoarele?

— Hai, că aici e vai de voi.

Andrei a luat cele trei lucruri și a plecat și el. Și ca pe apă merse înainte, dar uneori dorm. Cum au adormit, Cum Naum fugă la Andrei.

— Andrei, uite-mă aici.

— Cume Naume, nu te întrebai ce e cu cele trei lucruri?

— Cind intorci securița cu gura-n sus iese armată cătă frunză și iarbă, cind deschizi britva iese armată cu pistoale cătă vezi cu ochii, dar piștalca e muzica armatei. — Și dacă cineva face ajutare cu securița îi bate pe toți. Ni-

meni nu i se poate împotrivi. Merg cu tine, dar nu la împăratul tău. Au coborit pe o cîmpie unde avea împăratul moșie. S-au dat jos și l-a întrebat:

— Andrei, ce palate vrei aici? De aur, argint? Și-a facut palate strălucitoare ca soarele. S-a dus vestea-n lung și-n lat că a venit pe moșia lui și a ridicat palat mai mîndru ca al lui. A venit și a văzut că e al lui Andrei.

— Andrei, să vii să-mi slujești mie.

N-a vrut să se ducă. A venit împăratul cu voică să-l bată să-i ia pala-tele. Dar Cum Naum întoarce securița și ieșe armată, deschide britva altă armată, cintă din piștalcă, vine muzica militară și-l calcă pe împărat.

— Andrei, nu mă omori, vreau să fiu și eu slugă la tine cum ai fost tu la mine, că de aveam minte sănătoasă, duceam o viață mai frumoasă! Dar aşa cu lăcomie, Doamne, Doamne, nu se știe!

PICATĂ DIN CER

A fost un împărat vestit peste lume, care se însurase și era trist și posomorit fiindcă împărăteasa lui nu avea copii. Și sta el de se topea din picioare de grije și necaz, fără nădejdi și bucurii.

Dar pe cînd nu se mai aștepta la nimic decît la moarte, iată că împărăteasa cea frumoasă-i rămîne greoane și aștepta să nască un prunc de viață împărătească.

Veni timpul să nască; dar nu putea sărmâna, chinuindu-se în zadar. Trecu o zi, trecuă două, trecuă nouă și nu-l putea face pe prunc și gata. Trimisă împăratul după descîntătoare și vrăjitoare, dar cu neputință. Pînă cînd copilul pipă în pîntecel meamei să-i dea drumul.

Mamă-sa-i făcu vrerea să vie pe lume grabnic și cînd ii va veni vremea de căsătorit să se însoare cu o fată care să nu fie:

Nici din mamă, nici din tată,
Numai zină din cer picată.

Cînd zise aceste cuvinte, născu un copil frumos cu părul de aur și ochii strălucitori ca doi luceferi. Întreaga împărăteie se veseli trei zile, trei săptămîni, trei luni și trei ani de marea fericire ce dase peste capul împăratului.

Cele trei ursitoare veniră și ele ca după obicei și bine îl încondeiară, pe fiul împăratului.

Cit creșteau alți copii într-un an, el creștea într-o zi, aşa că în curînd ii veni vremea de însurat.

Trimisă slugi și oștire în cele patru cornuri de lume să-i găsească fată frumoasă precum i-a făcut vrerea maică-sa la naștere, dar toti se-ntoarseră cu fețele triste și capetele plecate.

Dacă văzu el ce văzu, luă sabia și traista cu merinde și o porni la întîmplare în lume. Merse, merse, luni și ani, prin sate și orașe, prin țări și peste mări, însă fata pe plac nicidcum nu găsea.

Ce să facă? Hai să treacă printre-o pustie mare fără apă, bîntuită de vînturi, nisipuri și prin care mișunau șerpi și balauri.

După multe chinuri, sleit de puteri, ajunsă la o margine de împărăteie, oprindu-se la o fintină să-și potolească setea.

Cum bău apă, ii veniră puterile la loc. Își aruncă din întîmplare privirea pe ramura unui arbore din apropierea cumpenii fintinii. Cînd colo sus, sta

o fată în haine de sărbătoare, frumoasă, frumoasă, că întreg copacul și apa fintinii străluceau de măreția ei. Un soare scînteitor parcă poposise să se odihnească o clipă pe ramură. Era o zînă ! Ea îl privi și îi zîmbi, apoi îl întrebă :

— Pe cine cauți, voinice, prin această sălbatică pustie.

— Pe tine te caut, pe zîna zînelor, fata ce nu este nici di-o mumă, nici di-un tată, numai din cer picată.

— Eu sănătatea și aici te-aștept de cînd mi-a venit vremea de măritat nemîșcată. Bine că soarta ți-a îndreptat calea pe aceste meleaguri pustii că altfel eram blestemată să mă preface în șarpe de nisip, ca să mă tîrasc nefericit toată viață.

Își îmbrățișă el aleasa înimii și se înțeleseră că trebuie să se pregătescă de nuntă. Dar zîna așa fusese blestemată că numai din acest loc pustiu trebuie să fie luată cu nuntașii mirelui.

Plecă el în grabă la împărat, vestindu-i marea bucurie și pornind cu nuntașii și mare alai spre acele ținuturi seci pîrjolite de arșița soarelui și fără apă. Un an merse la dus, și altul la întors, iar dintre nuntași abia jumătate mai rămaseră în viață.

Zîna picată din cer rămase ca o fâclie strălucind în acel copac singuratic lăsat de Dumnezeu să străjuiască pustiul în bătaia vînturilor sălbatrice.

Ca să-i puie piedici în calea căsătoriei, tartorele iadului trimise pe lume o vrăjitoare, o țigancă, bătrînă, numai cu un dintre-n gură. Vrăjitoarea o adenii să coboare de pe ramură ca să-i dea babii apă că e sărmană, chinuită de căldura de jăratec a pustiului și să-i fie milă să-i scoată o găleată cu apă. Se înduioșă zîna picată din cer și coborî pentru întîia oară pe pămînt, călcînd porunca zînei cerului că numai după ce va veni mirele cu nuntașii să puie piciorul pe pămîntul trecător și înșelător. Dar ea de milă uită o clipă povețele, coborî pe nisipul care ardea ca focul și se aplecă să scoată apă babei. Baba atunci o împinsă în fintină și o încă. Cerul se-ntunecă și tocmai atunci sosiră nuntașii cu mirele cel frumos, cu veșminte numai de aur și argint.

Baba așeză pe ramură în haine albe de mireasă pe fică-sa, o țigancă oacheșe și frumoasă, dar nu ca zîna cea picată din cer.

Mirele nu luă seama că-l aștepta o altă mireasă și porni de aci spre zările împăratiei sale, cu alai și veselie, dar într-un vas luă apă pentru drum din fintină și cînd colo, în găleată prinse o mreană cu solzi de aur și argint, încit la soare te puteai uita, dar la ea ba. O duse cu grije și o crescă într-un eleșteu anume făcut de tată-su.

Împăratul și împărateasa mureau de dragul acestei mrene de aur și chemă toți împărații și stîlpii pămîntului să vie să vadă minunea dumnezeiască.

Se mirau fețele împăratești și nu le venea ochilor să credă cele ce vedea.

Țiganca la toate astă intîmplări era numai ochi și urechi. Își da ea seama că zîna picată din cer n-a murit și că-i poartă cine știe ce pocinoage. De aceea, nici una, nici alta, cu gura toată ziulică pe bietul prinț să taie mreana de aur și s-o frigă pe cărbuni că altfel îi ard ficății de poftă de mreană. Ce să facă bietul prinț de atîta cicăleală ? Nu avu altă scăpare decît s-o taie și s-o frigă pe cărbuni. Așa și făcu. Chemă o babă prinsă mreana din eleșteu, o taie și o mincă țiganca frîptă. Dar babii i se dădură porunci un solz să nu scape pe pîrîu cînd va spăla-o că unde-i va sta picioarele acolo-i va sta capul. Dar oricît de băgătoare de seamă au fost slujnicile, un solzișor a picat la fund și nebăgat în seamă s-a dus purtat de ape pînă ce valurile l-au aruncat la un țărm în acea mare împăratie.

Cînd colo, într-un revărsat de zori din solzul de aur crescun măr stolos cu mere de aur și alături un palat strălucitor de cleștar. Cum auzi de una ca asta împăratul, cu prințul și țiganca, pune-te neică pe drumuri istovitoare să vadă altă minune! Erau cu adevărat lucruri frumoase ca-n povești. La soare se mai putea omul uita, dar la măr și la palat, nicidecum.

Tiganca însă trăia ca dracu pe drăcile. Nu mai avea astimpări. Avea ea presimțiri rele și căuta din vreme să ia măsuri. Dar vorba aceea, de ce-i era frică nu scăpa. Si se puse pe capul prințului și al împăratului să taie mărul, iar merele de aur să le dea la porci că sănt vrăjite și după cum i s-a arătat ei în vis mărul este piază rea pentru împărtie. Ce erau să facă sărmăni, că de gura babelor și a muierii nici dracu nu te scapă. Găsiră omul potrivit să taie mărul. Tocmai atunci, pe o rază de lumină Maica Precista, nemaiputindu-i răbdă mojiciile, trimise o cerșetoare jos pe pămînt îmbrăcată în zdrențe, abia tînindu-se într-un toiac și se rugă de pădură să-i dea o ramură să-si facă umbră sub arșita de foc a soarelui.

Lemnarul care ciopîrtea la pomul de aur și-l făcea grămezi să-i dea foc, nefiind văzut de nimeni, de milă îi dădu o rămurea din pomul de aur.

Baba puse rămureaua în sin și lîngă un izvor cu apă rece cu surcele și crengi își făcu o colibă să n-o mânințe fiarele sălbaticice din pădure.

Ramura de aur din măr o așeză cu luare-aminte la cap, temindu-se să nu i-o fure niscaiva răufăcători.

Cînd colo, dimineața lîngă cerșetoare sta o fată frumoasă ca o zină din povești. Bătrîna o binecuvîntă și plecară ele la clacă să despoie porumbul împăratului de foi și chică. Zina picată din cer ca să nu-i fie văzută față așeză pe față un voal alb, aşa că nimeni nu-și da seama că este picată din cer.

La clacă veneau numai fete, una și una, care mai de care mai frumoasă, cu glas frumos și pricepute la spus basme și povești.

În fiecare seară, povestea o fată. Si la o lună le venea o dată rîndu. Cine nu știa să povestească, împăratul chema un călău îmbrăcat în roșu mînjit cu singe și-i lua dintr-o lovitură capul.

Toate fetele se-ntreceau care mai de care să rostească povestி mai frumoase făcindu-i pe plac împăratului și prințului.

Mai la urmă i-a venit rîndul zinei picate din cer.

Deși i s-a dat porunca să arunce voalul de pe ochi ea a refuzat ordinul împăratului. Atunci împăratul supărăt a cerut să i se taie capul pentru nesupunere. Zina însă l-a liniștit zicindu-i să aibă răbdare să-o lase și pe ea ca să spuie o poveste, cum le-a lăsat și pe celelalte fete și după aceea-i poate lua capul.

Zina și-a început povestea așa:

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost un crai împărește vestit frumos ca soarele și cum i-a venit vremea de căsătorit a scos calul din grajd și a pornit în lume, în lungiș și-n curmeziș să-si caute aleasa inimii. Dar cu cît mergea, cu atîta se ostenea în zadar. O zină din cer ascunsă sub poala unui nor vedea toatea acestea și pe cînd prințul era gata să piară singur în pustiu cobori pe ramura unui arbore, iar prințul îi văzu chipul măret în fintină. Apoi a zărit-o în copac și după cum le era scris de ursită, se înțelese să vie cu mare alai să-o ia pe cea zină:

Nici de-o mamă, nici de-un tată,
Numai din cer picată.

Zina fu însă înșelată de o zgrițuroaică de țigancă, mare vrăjitoare, care o încă pe zină, iar nunta se făcu din nebăgare de seamă cu fata țigancii.

De aci încolo povestii pe rînd și cu tîlc întimplările petrecute, fără nici o zmînteașă, spre marea mirare a prințului și a împăratului.

După ce s-a terminat firul povestirii, și-a aruncat vălul de pe față, iar ei au rămas incremenți de frumusețea ei. Era cu adevărat picată din cer de frumoasă ce era și atunci a grăit:

— Eu sănătina picată din cer ! Acum puteți să-mi tăiați capul !

— Cum o să-ți tăiem capul, fata tatii, a zis împăratul, tu ești lumina ochilor și viața noastră. Capul să-l tăiem celei ce ne-a înșelat prin meșteșugite și reticuri, iar fiul meu de-abia acum să se pregătească de nuntă.

Pe zăvrâcioacă o legară de patru armăsari și o rupseră în bucăți, iar nunta craiului și zinei picată din cer se porni de cînd se punea luna și uidea ca secera: și ținu trei zile, trei luni, trei ani și trei sute treizeci de ani.

FATA BABII

A fost odată un moș și moșului i-a murit baba și-a rămas cu o fată. Ce să facă moșul, cocoșul, să-și ia altă muiere ! Si ia o muiere mai tinără. Femeia asta avea și ea la rîndul ei o fată ! Așa se pomeni moșul pe vatră la bătrînețe cu două fete ! Fata moșului era vrednică, cuminte și blindă ca o mielușică, iar fiica muierii sale rea, leneaș și proastă. Într-o sară, pune ea mîinile-n șolduri și-i zice moșului :

— Moșule, dacă vrei să mincăm împreună dintr-o lingură să-ți iezi fata și s-o duci în pădure că mânincă mult. Ce să facă bietul om, începu să cadă pe gînduri. Ba s-o ducă, ba să n-o ducă, ba să rămîne cu fata, ca să-i dea cu piciorul la muierea cea rea. Se frâmânta zadarnic sărmanul că de muierea tinără nu se putea dezlipi, cum nu se dezlipeste scaiul de oaie. Iși luă fata de mînă și-i zise :

— Taică, ne-a bătut Dumnezeu, hai să mergem în pădure să culegem bureți, că nu mai avem de-ale gurii cu seceta asta. Merseră ei cît merseră împreună și într-adins moșul se depărta și-o lăsa în voia soartei. Tipă ea în zadar prin pădure, dar nimeni nu o auzea, numai frunzele se cutremurau de plînsul ei și de mila ei. Ajunse la o răscrucă de drumuri. Încotro s-o ia ? Asta era greu de știut ! Hai s-o ia drept înainte. Merse cît merse și dădu de o fintină împotmolită de nisip și nămol. — Fată mare, fată mare, zise fintina, vino de mă curăță că la nevoi îți voi da apă să bei. Fata sumete mînecile și curăță la repezeală fintina.

De aci plecă iar drept înainte către miazași. Cind colo, pe urma ei, abia se tirăște o cătelușă, bolnavă și plină de bube. — Fată mare, fată mare, fii blindă și miloasă, curăță-mă și pe mine de bube, că abia îmi mai trag sufletul și poate vreodată la nevoie, îți voi fi de vreun ajutor. S-a oprit, a curățat cătelușa de bube, a spălat-o frumos și a mers tot înainte. Ajunse la un cuptor de pîne, care gifia de cenușă și gunoaie.

— Fată mare, fată mare, zise cuptorul de pîne, curăță-mă de cenușă că ți-oi da pîne caldă. Fata a sumes mînecile și a curățat cuptorul de gunoaie și cenușă. Merge ea înainte să afle un corn de țară cu suflet de om, dar nicăieri,

nimic, doar nemărginita pustietate și singurătate. Se oprește sub un păr de ostănăță și aude părul plângind.

— Fată mare, fată mare, fie-ți milă de mine. Mai am cîteva ramuri cu frunze și mă măñincă omizile, scapă-mă de la moarte și curăță-mă de omizi, că-ți voi da vreodată pere. Fata se urcă în păr și îl curăță frumos de omizi, se plinse și ea părului că n-are pe nimeni și o dor picioarele, apoi plecă înainte, în voia soartei. Într-o noapte vede ea undeva în pădure o scînteie luminind. Cînd acolo dă de o căsuță în pădure. Bate la ușă bucuroasă că a dat de picior de om.

— Cine bate, întrebă un glas de femeie.

— Eu, fata cea cuminte și pierdută !

— Intră, maică, eu sănt Sfînta Duminica, stă și conășește la maica, poate vei fi ostănăță și flămîndă.

— Sânt, Sfîntă Duminica, de ani de zile bat căi necunoscute în pădure, dorm în copaci de frica fiarelor și mă hrănesc cu ierburi. Sânt blestemată de Dumnezeu să n-am și eu noroc pe lumea asta.

— Lasă, maică, nu te väita de noroc ! Ai să vezi tu că cineva de sus, are grija de oamenii buni la suflet. Se spălă fata, cină și se culcă, adormind buștean, după atîta cale. Dimineața se sculă, iar Sfînta Duminica îi zise:

— Fata mamii, eu mă duc la mănăstire, să mă rog, tu rămîni să dai mîncare la orătăniile mele.

— Sfîntă Duminica, mergeți fără zăbavă, că am eu toată grija casei. Deschise la curtea cu păsări, le aruncă boabe, iar la șerpi le dădu lapte. Cînd se întoarse de la mănăstire Sfînta Duminică, găsește casa curată, măturată, zugrăvită, păsările și jiganiile sătule.

— Maică Sfîntă, scoate-mă la lume și la țară din pustia asta și am să-ți fiu roabă toată viață !

— Te scot, maică, însă mai întii să-mi cauți în cap, că de mult nu mi-a atins mînă de fecioară, viața de păr. Se aşezără pe pragul casei și fata începu să-i caute în cap. Maica îi spuse:

— Să ai grija, maică, eu zin să adorm în poala ta, tu să mă lași să dorm și să visez. Peste noi va trece o apă mare neagră ! Să te ții bine de prag să nu ne ia apa și să nu te sperii. Mai la urmă va trece o apă albă. Atunci să mă scoli, că altfel amîndouă trecem pe valuri în altă lume. Fata așa facu precum i s-a spus. Trecu peste ele o apă neagră cum este păcura, ea se îngrozi de asemenea apă dar se ținu bine și torrentul n-o mișcă din loc. După accea, se abătu o apă frumoasă albă, cu valuri line și pești de aur, frumoasă ca cerul înstelat. O deș-teptă din somn pe Sfînta Duminică și aceasta se sculă ca după o călătorie lungă de zeci de ani. Cum se sculă, luă fata-n brațe și o aruncă în rîul acesta alb. Fata țipă că se-neacă.

— Nu te teme, fata mamii, prinde acumă ce vrei tu din valuri: peștișori de aur, fluturi sau cutii pline cu lucruri. Fata prinse o cutie și ieși la mal. Cînd se uită în oglindă, era albă ca zăpada, iar părul ei strălucea ca aurul. Era acum așa de frumoasă, încit soarele se oprea în loc și o privea rîvnind la chipul ei nemaiintilnit. Iși luă cutia și plecă spre un ochi de pădure cu Sfînta Duminică. Aci i se arăta calea și o porni iar singură.

Merse ea vreme lungă să-i ajungă, pînă căzu ostenită de foame și de sete. Părul o văzu chinuindu-se și-i zise:

— Fată mare, vino și astimpără-ți foamea. Iși astimpără foamea și cu puteri noi porni mai departe.

Pe drum o apucă iar foamea și o părăsiră puterile. Cuptorul o văzu chinindu-se și o strigă:

— Fata mare, fata mare, nu mă mai cunoști? Vino de măncină pine, că tu m-ai curățat de cenușă! Fata se sătură de pine și se duse înainte.

Ducindu-se înainte îi ieșe-n cale o cățelușă cu o salbă de pietre scumpe și mărgele. Îi intinde salba și dădu să treacă un riu. Cind dincolo de riu, niște lupii urlă, se rînjesc la fetiță și vreau s-o mănimice. Cățelușa latră de zor, sperie lupii și fata trece rîul.

Multă vreme a fugit de-acă încolo cu cățelușa după ea, pînă ce o podidiră apele de oboseală și căzu ostenită. După ce se odihni, aude un glas din pădure:

— Fata mamii, fata manii, vino să bei apă că tu m-ai curățat de nomol. A băut apă, s-a răcorit și a mai mers o zi, pînă ce au cîntat cocoșii și a ieșit dintre sălbăticinile pădurii. S-a văzut lumina printre tulpi de copaci și a alergat bucuroasă la tată-su. Cind a deschis cutia, acolo, numai aur și argint; numai pietre prețioase, de lumină noaptea ca ziua. S-a mirat mama vitregă și fără zăbavă îi zise ficei sale să pornească și ea pe urmele ei să se procopesească, precum s-a procopsit fiica moșului. I-a arătat poteca și s-a dus. Păsările, copaci, florile, toți simțeau că ea are suflet rău, de aceea tremurau de frica ei. O văzu o fintină sleită și-i ceru s-o curețe, iar ea o înfruntă și întinse pasul grăbită după podoabe. O rugă o cățelușă s-o curețe de bube, ea luă un bit și o alungă. Plinse un cuptor de pine că este înfundat de funingine și de cenușă și-i ceru să-l curețe, iar ea se facu surdă. O mai rugă și părul plin de omizi să-l curețe că se usucă, il afurisi și nu se abătu de lacomă ce era.

Ajunge în cele din urmă la o casă. Bătu în ușă și-i deschise Sfînta Duminică. Se odihni aci și se sătură de bunătăți că drumul i-a fost greu și lung. A plecat Sfînta Duminică la mănăstire și a rugat-o să aibă grija de păsări și de oare, să le dea apă și mincare. Ea încălzi mlatul aşa de mult că arse gîțul păsărilor, șerpilor și năpârcilor. Cind sosi acasă, se plinseră păsările și toate jigașele din oborul ei că le-a ars gîtelejurile. Maica se supără și tăcu. O puse pe fată să-i caute-n cap dacă vrea să se întoarcă la lume și la țară. Îi căută-n cap și nu-i găsi nimic.

— Să ai grija, zise Sfînta Duminică, că are să treacă peste noi o apă mare albă. Tu să te ții de mine și să nu mă scoli din somn; numai cînd va trece o apă neagră să mă scoli.

Trecu un suvoi de apă albă ca spuma de mare, fata se sperie, dar n-o deșteptă pe Sfînta Duminică.

Cind trecu apa neagră, o deșteptă. Fata ieși din apă, neagră cum este catranul, iar Maica albă cum a lăsat-o Dumnezeu. De pe rîul negru culeasă o ladă mare de lacomă ce era. Sfînta Duminică îi arătă poteca și plecă acasă.

Pe drum înapoi o apucă foamea și seta. Părul nu-i dădu pere și o bătu cu ramurile, cuptorul nu-i dădu pine și spuza-i umplu ochii. Cățelușa o lătră, nu-i dădu salba de aur și lupii o mușcară. Fintina nu-i dădu apă; toate se revîrsă din jgheab și-i seacă izvorul.

Ajunge acasă neagră, ruptă și flămîndă ca vai de ea cu lada cea mare pe spinare gîfiind de bucurie, că-i duce lui maică-sa pietre prețioase și bogătie mare.

Cind o întîmpină mumă-sa, dădu un chiot de bucurie. Se vedea cea mai bogată și fericită muiere din lume. Ca nu cumva să ia ceva din avereia lor,

fata pe furiș deschisă lada. Din ladă săriră șerpii și năpârcile, le supse sîngele și le mîncă de vii.

Fata moșului cea cuminte, rămase cu bogățiile primite, se mărită după un Făt-Frumos, făcu o nuntă mare, încit și azi nuntașii chefuiesc, cîntă și joacă-n horă de-și rup călciele, de aceea rămaseră toți desculți.

MOŞUL ȘI BABA

A fost odată un moș cu o babă și cu o fată. La un timp ii moare baba moșului și rămine moșul numai cu fata. Moșul însă cît de moș, dar nu putea sără de muiere și se-nsură cu o babă. Baba avea și ea o fată. Si de colo, pînă colo, ajunseră moșul cu baba și cu două fete pe vatră.

Stau ei cît stau și intr-o zi ii zice baba moșului:

— Moșule, să-ți dai fata-n argătie dacă vrei să mâninci dintr-o lingură cu mine. Moșul, ce să facă? Să se despartă de fată ii e greu. Pînă la urmă ii zise fetii să plece în lume să-și cate de lucru la vreun stăpin. Iși luă fata săcuiul, furca și fusul și o luă-nainte plingind. Merge ea, cît merge și cînd colo ajunge la niscaiva porci, mulți imoși, fugind și coicănd pe cîmpie după lături calde. Porcarul o vede pe fată și-i zice:

— Du-te, fată, de-ntoarce porcii că-ți voi da un purcel cînd te vei întoarce pe-aici. Ea alergă, întoarse porcii și se grăbi pe drum mai departe. Merse cît merse și înțilni un văcar cu o cireadă de vaci. Pe unele le apucă strechea și fugeau de parcă ar fi scăpat de la cuțit. Văcarul văzu fata și-o rugă:

— Aleargă, fată, aleargă, de-ntoarce vacile, că-ți voi da o junincă cînd te vei întoarce. Ea le-ntoarse și prelungește calea înainte să-și cate un stăpin. Cînd colo, aci dete de o turmă de oi. Niște oi se răsfirără pe cîrd și fugiră de parcă-ar fi căpiate.

— Fată, du-te de-ntoarce oile, zise păcurarul, că-ți voi da o mielușică atunci cînd te vei întoarce. Ei nu-i fu lene, alergă de-ntoarce și oile, pe urmă plecă-nainte. Merse iar cît merse și dete de o herghelie de cai, iuți, nărăvași și neimblinziți. Ciobanii cum o zăriră o rugă:

— Du-te de-ntoarce caii că-ți vom da cînd te vei întoarce un cîrlan, bun de-ncălecat. Fata-ntoarse caii și hai înainte. Merse ea, merse, cale lungă să-i ajungă pînă ce se opri ostenită sub un măr într-o grădină. Mărul o văzu și o rugă:

— Vezi, fata mea, lumea la umbra mea stă și se răcorește, iar toamna merele mi le culege și la nimeni nu-i dă-n gînd ca am și eu frunze și mă usc, dacă omizile mă mânincă. Fie-ți mile de mine și culege omizile de pe ramurile mele și cînd te vei întoarce pe aici am să-ți dau mere să mâninci.

Fata se urcă-n măr, îl piguli de omizi și plecă-nainte. Era vară călduroasă, cu mare zăpușcală. Se aplecă să bea apă dintr-o fintină. Fintina însă n-o lăsă zicindu-i:

— Vezi, fata mea, toți se apleacă și beau apă din fintină, dar unul nu mă curăță de imală că mă-nec de tot! Hai, tu, inimă bună și arănește-mă de imală că-ți voi da apă rece cînd te vei întoarce pe aici. Arăni fintina de imală, bău apă rece și prelungi drumul mai departe. Îndată dete peste un cuptor cu pîne cu vatra părăsită plin de cenușă. Vru să caute o pită, dar cuptorul ii grăi:

— Fată dragă, toți cer să le coc pîne, dar nimeni nu mă curăță, nimeni nu-mi șterge vatra. Curăță-mă tu, dacă vrei să-ți dau pîne cînd te vei întoarce. Îl curăță și pe ăsta și pleacă mai departe. Ajunsă într-o pădure mare și frumoasă cu izvoare și poiene cu flori. Acolo, un moș creștea niște ale în niște lăzi. Se tecmi aici să arănească alele moșului să le dea apă și mîncare, nici prea caldă, nici prea rece.

Odată se întîlni în pădure cu o bătrînă fermecătoare care-i spuse să ia seama că în lăzile noi crește șerpi și năpârci, iar în lăzile bătrîne crește vietări de pe lingă casa omului și cînd îi va ieși sorocul să ceară de la moș o ladă bătrînă să nu ia una nouă. Fata arănea alele pădurii și luă seama cum șerpii și năpârcile intrau în lăzile noi, iar celelalte în lăzile vechi. Trecură anii și veni vremea să ia simbria și să plece. Într-o zi moșul îi zise:

— Fata mea, cuminte ai fost, bine m-ai slujit, alege-ți o ladă dintre cele care-ți vor plăcea mai mult și să-ți fie de alal !

— Eu îmi aleg lada astă bătrînă, răspunse fata. Cum și-a luat lada, i-a pupat mîna stăpinului și s-a dus îndărât. Avea cale lungă și grea de mers. Soarele ardea țărîna sub picioare de-i frigea tălpile, iar tilharii țineau calea călătorilor pe la colnice. Călătorii zăceau lihniți de foame și de sete pe cărare, gata să-și dea duhul, dar fata mergea-nainte cu gîndul la Dumnezeu.

Ajunge la cuptorul de pîne pe care-l curățise, și acesta o chemă:

— Fetiță, fetișoară,
Cu cosiță gălbioară;
Cu ochi plini de lăcrămioară,
Ia-ți și tu o azmioară !

Fata dădu spuza la o parte, își luă o azimă și plecă mai departe, infulecind din azima cea caldă.

Ajunge la fintina cu apă curată, pe care o arânise de imală. Fintina o zări și grăi:

— Fetițo ce porți mult dor,
Adapă-te la izvor;
Ca să ai tu sănătate,
Mult mertic și bunătate.

Fata bău din izvorul fintinii, sărută fintina că n-a uitat-o, și i-a dat zor înainte. Merse, cît merse și o zări mărul, încărcat de mere mari, roșii-aurii, pe care-l curățase de omizi. Mărul cum o văzu din departe-i făcu cu o rămurea semn să se abată să culeagă un sîn de mere. Drumeața nu stătu mult pe gînduri, umplu sînul cu mere, mulțămi de bunătate și hai înainte.

Trecuseră ani de zile de cînd pornise la o aşa cale lungă, să-i ajungă, cale mare, fără de zare. La o vreme ostenise de tot și căzuse leșinată, cu picioarele zgîriate și tălpile pline de răni și bășici. Cum făcea doi pași cădea. În zadar se opintea să meargă că o lăsaseră picioarele. Era pierdută-n pustietăți, tocmai bună s-o mănimice păsările cerului și alele. Dar tocmai cînd își pierduse nădejdea, o ajunge o herghelie de cai, răsăriți ca din pămînt. Muma hergheliei îi zise:

— Fată bună, fără de mumă,
Alege-ți un călușel,
Să zbori ca vîntul cu el.

Aleasă un cal mîndru și voivnic, se urcă în seaua de aur și-i dădu pinteni. Merse ea, merse, cînd atingind cu copitele pămîntul, cînd amestecindu-se cu norii și iar scoborî pe pămînt să se hrânească.

Cum ajunse la o turma de oi, păcurarii îi deteră o oaie. Ea luă oaia și merse-nainte. Nu mai avea mult și se aprobia de bordeiul ei. Se-nțilni cu un gelep, care mîna la tîrg o cireada de vite care-i grăi:

— Hai fetițo, fetișoară,
Ia în dar o văcușoară;
Ca să-ți fete o vițioară,
Să-ți umpli obor de oară !

Fata luă o vacă, mulțami la stăvari și o porni tot înainte.

Mai avea puțin și ajungea acasă. În cale se-nțilni cu niște porcari care păzeau o mirie cu porci. Porcarii îi dădură și ei drept mulțamire o purcelușă, ea o luă, le mulțami și se grăbi să ajungă după cîntatul cocoșilor. Cocoșii cum o văzură sărîră pe garduri și dădură de veste să se știe cine vine, bătînd bucuroși din aripi și cîntind:

— Cucuriguu, maguu !
Vine fata moșului,
La argeaua dosului,
Înșolată, imblăgată,
De aur e încărcată;
Cu blaga legată-n spate,
Și cu vitele de-o parte !

Cînd auzi una ca asta mumă-sa, măștioani-sa, o secă la ficați vesteia cocoșilor. Luă o pălcată și după ei prin maidan să-i zvinte-n bătăi:

— Uși, uși, uși !
Pînă-n ziua să te uști;
Că zo-mi ești mincinos,
Afurisitule cocoș !

Și nu încetă să blesteme cocoșii de pe mahala să-i ia holera și să-i fure noaptea vulpile. Fata moșului cum ajunse, puse lada jos, o deschise și ce credeți că era înнутру? Numai aur și argint, podoabe nenumărate. Dacă văzu măștioană-sa o avere așa de mare, rămase mută și năucă și zor nevoie s-o miile și pe fata ei să se procopească. Fata ei cum auzi de unde a căpătat atîtea avere, nici nu-și mai luă rămas bun. Își luă unトイаг, disagii cu mîncare și o zori-nainte.

Ajunge la miria cu porci, porcarii o rugă să le-ntoarcă porcii, ca să-i dea un porc cînd s-o intoarce. Ea i-a drăcuit cu porci cu tot văzîndu-și de drum, și gîndind la avere. Ajunge la cireada de vaci. Văcarii o rugă să le-ntoarcă vacile că-i dau o vacă cînd s-o-ntoarce. Ea se minie, îi drăcui și afurisi și din cale nu se opri. Merse ce merse și ajunge la o turma de oi. Păcurarii o rugă să le-ntoarcă oile că-i vor da o miorîță cînd se va-napoia. Îi drăcui și pe ăştia și merse-nainte. Cînd colo dete de herghelia de cai. Stăvarii o rugă să le-ntoarcă caii, că-i vor da un cîrlan cînd s-o-ntoarce. Ea-i luă în ris, afurisindu-i cu cîrlan cu tot și-i dete grăbindu-se-nainte. Se opri sub un măr

plin de omizi. Mărul o rugă să-l curețe de omizi, că se usucă, iar cind se va înapoia-i va da mere să mănânce. Fata a drăcuit mărul și și-a văzut de drum. Mărul dacă a văzut-o atât de rea și de îndărătnică a blestemat-o și el:

— Drum bătut ca bumbacul,
Unde-oi ajunge să-ți frângi capul;
Drum bătut ca fuiorul,
Unde-oi ajunge să-ți rupi piciorul.

Ajunge la o fintină-necată de imală. O rugă fintină s-o curețe de imală dacă vrea să-i dea să bea apă cind se va-ntoarce. Ea o-nfrunță și pe fintină și merse setoasă și flămîndă-nainte, lacomă după avere. Mai la urma urmelor se opri la cuptorul de pîine, moartă de foame. Cuptorul o rugă să-l curețe de cenușă, că-i va da pîine caldă și bună, cind se va-ntoarce. Ea însă izidi cenușa de pe vatra cuptorului, iar pîinea de sub spuză se prefăcu în scrum, că nu putu găsi nici o coajă de pîine. Iar plecă și de aci drăcuind și blestemind prin glionțane și spini pînă ce ajunge la o pădure mare, unde stăpinea un moșneag multimea de ale în lázi închise ca să nu fugă. Se tocni la moș pe o ladă să-i slujească un an de zile. După ce i s-a isprăvit sorocul moșul i-a zis să-și aleagă o lacră din cele ce le avea. Ea, s-a sucit, s-n-vîrtit, pînă ce s-a hotărît. A pus ochii pe lada cea mai mare și mai nouă. Moșul i-a dat-o, a legat-o-n spinare și a plecat la mumă-sa fericită de atîta bogătie. Dru-mul e lung și greu. Ajunge la cuptorul de pîne, ceru o pită, dar cuptorul îi azvîrli cu cenușă-n ochi de o orbi. Ajunsă setoasă la fintină cu imală, vru să bea apă, dar fintină o umplu de imală. Se opri sub mărul stolos cu merele mîndre, coapte-n pîrg, vru să ia mere, dar mărul o luă la bătaie lovind-o cu ramurile, darmite să-i mai dea și mere rumene să mânânce !

Ajunge la herghelia de cai, ceru un cal că nu mai poate merge, caii o lovîră cu copitele de-i frînsere oasele și-i rupseră țoalele. Ajunge la turma de oi și se rugă de ele să-i dea o țîră de lapte că moare de foame. Berbecii însă n-o lăsară și o burdușiră cu coarnele, de o dădură de-a dura prin țărînă, gata-gata să-i spargă lada cea frumoasă. Ajunsă la cireada de vaci, vacile o cunoșcură și parcă le apucase strechea, fugeau, se broșcăiau și cu coarnele o împungeau de-și rupse picioarele. Tîrîș-grăpiș, ajunge miria cu porcii. Porcii cum o zârîră o-ncolțiră și cu dinții gata s-o rupă-n bucăți. Abia scăpă și de ăia și a doajuns acasă toată ruptă, singerață, cu oasele frînte, mai mult moartă decît vie.

Cocoșul cum o văzu, sări pe o leasă și cîntă:

Cucuriguu, maguu !
Vine dracuu,
Toată ruptă,
Și bătută !

Baba cum îl auzi, grăi:

— Fugi, cocoș,
cocoloș,
că te taie moș !

Cocoșul însă bătea din aripi și vestea din bordei în bordei întîmplarea cu fata cea rea ! Cum tună fata-n casă, mumă-sa alergă după fată și deschise lada. Cum o deschise, tîșniră în toate părțile șerpi, năpîrci, iar pe ele le mincă și le morfecă, pân-se săturără. și aşa pe cei răi îi săturără de avere, iar alele de atunci se liberară și nu mai trăiră-n ladă !

MOŞU ŞI BABA

A fost vrodată vrun moş cui i-a murit baba şi a rămas văduvoi cu o fată. El a luat altă babă care a avut iar o fată.

Baba nouă a mînat pe moş să-şi dea fata ca slugă. Fata merge pe drum şi ajunge la niscai porci.

— Du-te, fată, întoarce porcii, cind te vei înapoia o să-ti dau un porc.

Ea întoarce porcii şi pleacă mai departe pe drum. Ajunge la vaci, iar o mînă să-ntoarcă vacile, că, cind se va întoarce o să-i dea o vacă. Ea le întoarce, prolungeaşte drumul. Ajunge la oi, iar o mînă să-ntoarcă oile, că, cind să va întoarce o să-i dea o oaie. Ea le întoarce şi pleacă. Ajunge la cai, o mînă să-i întoarcă că, cind se va întoarce o să-i dea un cal. Ajunge la mărul cu meră:

— Cură-ţă-mă, fată, de omidă că, cind te vei întoarce o să-ti dau meră să mâninci; ea îl curăţă de omidă. Ajunge la fintina cu apă:

— Râneaste-mă, fată, de imală că, cind te vei întoarce o să-ti dau apă rece să bei.

Ea o râneaste şi prolungeaşte mai departe. Ajunge la cuptoru cu pîni:

— Cură-ţă-mă, fată, de cenuşă că, cind te vei întoarce o să-ti dau o pîne să mâninci.

Ea îl curăţă de cenuşă şi pleacă; ajunge la vrun moş cu care să tocmeaşte să-i fătuască niscai lăzi cu ale căror să nu le dea apă nici prea caldă, nici prea rece. Vro babă învaţă fata:

— Fata mea, tu să iai sama în care ladă să bagă alile alea.

Ea ia sama şi vede că şerpii intră în lăzile cele noi şi spune babii. Baba i-a spus cind va pleca să ia o ladă veche că aia i-a fost plata. Cind ea i-a ieşit sorocul să pleace acasă, stăpinu i-a zis:

— Ia-ţi, alege-ţi o ladă şi pleacă. Ea ia o ladă veche şi pleacă. Ajunge la cuptoru cu pîni şi-i dă o pîne; ajunge la fintina cu apă, bea apă; ajunge la mărul cu meră, ii dă mere; ajunge la erghelia cu cai, ii dă un cal, ajunge la turma cu oi, ii dă o oaie; ajunge la gelepul cu vaci, ia o vacă; ajunge la miria cu porci, ii dă un porc.

Cind doajunge acasă, cocoşul a cîntat: «cucurigu, vine fata moşului, înşolată, îmblăgată, cu blaga în spate şi cu vite după ea.»

Mumă-sa măştioaică strigă:

— Cocoş, lovi-te-ar colera, că nu ştii nimic.

Cind intră fata-n casă şi deschide lada care e plină de blagă de aur. Cind vede măştioica aşa aveare şi atîta blagă, mînă pe fică-sa şi ea să slujească să aducă bogătie.

Fata măştioaică pleacă, ajunge la porci, iar aşa o mînă să întoarcă porcii, că, cind să va întoarce o să-i dea un porc. Ea n-a vrut. Ajunge la vaci, o mînă să-ntoarcă vacili, că, cind să va întoarce o să-i dea o vacă. Ea n-a vrut. Ajunge la oi, iar o mînă să le întoarcă că, cind se va înapoia o să-i dea o oaie; ea nu vrea. Ajunge la cai, acolo o mînă să-i întoarcă că, cind să va napoia o să-i dea un cal. Ea nu vrea. Merge mai departe, ajunge la mărul cu mere, care o mînă să-l curete de omidă că, cind să va întoarce o să-i dea meară să mânince, ea n-a vrut.

Ajunge la fintina cu apă rece, o mînă să o rânească de imală că, cind să va întoarce o să-i dea apă rece să bea. Ea nu vrea. Ajunge la cuptorul cu pîni care o mînă să-l curete de cenuşă că, cind să va întoarce o să-i dea pîne să

mânince. Ea nu vrea. Mai la urmă a ajuns la stăpinul la care a servit soră-sa vitregă și acolo să tocmeaște să slujească un an de zile pe o ladă pe care va vrea s-o ia cind va pleca, din cele pe care le păzeaște.

Cind a plecat, a luat o ladă nouă, gîndind că în aia e mai mare blagă. Ajunge la cuptorul cu pini, care o umple de cenușă, ajunge la fintină, care o umple de imală, ajunge la mărul cu mere, o bate cu crengile, dar nu-i dă meară să mânince. Cind ajunge la cai, ei o bat cu copitele de toată o rup. Ajunge la oi, o împung berbecii cu coarnele. Ajunge rău, ne bine la vaci; vacile dau cu coarnele în ea. Cind ajunge la porci, porcii toată o încolțesc cu dinții și or vrut să o mânince de tot. Abia a scăpat de acolo și abia doajuns acasă toată ruptă și omorită și singeroasă. Cocoșu iar cîntă:

— Cucuriguuu, vine fata babii, toată ruptă și bătută, dar cu lada plină de ale.

Baba zice:

— Ici, cocoș, ce știi tu !

Cind fata tună înlăuntru, baba alergă și deschide lada din care țîșnesc în toate părțile plin de șerpi, lupi, urși, mistreți și alte ale. De atuncea au rămas alili libere, dar pînă atuncea au fost inchisă.

TREI FRAȚI ÎMPĂRATI

A fost odată un om sărac care avea trei copii și atît de sărac era că nu se temea de tilhari că-i vor smulge averile. De aceea el se purta ca omul:

cel ce n-are nici haină,
nici la inimă vreo taină !

Într-o zi, simți că-i vine sfîrșitul, își adună copiii pe lîngă vatră și începu a le da povește, doar-doar, îi va învăța cum să scape de sărăcie. Și începu bietul tată a le grăi de la inimă ca să le meargă drept la minte:

— Heeee, copiii mei, sărăcia cind s-a-ncuibat pe vatră, e ca o stană de piatră ! Și eu aş vrea sărăcia, lucia, să nu se tie de voi, precum o viață s-a ținut de mine, ca scaiul de oaie ! Nu vreau să vă aud întrebînd-o mîine, poimîine :

— Sărăcie, ce-ai cu mine ?

— M-am avut cu tat-tău bine,

Si nu mă-ndur nici de tine !

De aceea, plin de amărăciune, acum, la despărțirea cea mare, îi blestămă pe fiii săi, să n-aibă parte de noroc și sănătate, dacă vor mai aprinde focul pe vatra bordeiului, ci să-și ia fiecare traista-n băt și s-o urnească în lumea albă să-și caute norocul și binele fiecare, după priceperea lui.

Tatăl își dădu sufletul împăcat în mîinile lui Dumnezeu, iar ei pustiiră casa, lăsînd-o numai cu un cotoi pe vatră și astfel plecară-n lumea albă.

Trecură peste munți și vâi, riuri și pustiuri, căutînd demincare și pomeri, ca să nu piară de foame, căci era o mare foamete. Cind se oprîră într-un munte se vorbiră să facă focul și-l minară pe fratele cel mic după lemne și surcele prin pădure. Fratele cel mare și mijlocașul se înțeleseră că nemaiputind răbda de foame, cum s-o așța focul să puie mîna pe cel mic, să-l taie și să-l frigă-n frigare la foc și apoi să-l mânince.

Cel mic, nici nu visa ce soartă-l paște ! Însă adunind surcele prin pădure, văzu în zare o casă mare, cu ferești în soare. Și se gîndi el că la o casă aşa mare și frumoasă, trebuie să fie și ceva mîncare, căci tare flăminzi erau. Se-ntoarsendărăt la frații lui și le spuse nouitatea cu casa cea albă-n zare. Frații cei mari cum auziră că pot găsi de-ale gurii, lăsară cuțitele-n teacă și nu-l mai tăiară, grăbindu-se la casa cea părăsită din pădure, poate vor da peste ceva de mîncare. Cînd ajunseră la poartă, bat în zadar ! Casa era pustie. Nimeni nu răspundea ! Intrără înăuntru, aci tipenie de om ! O masă lungă la mijlocul cășii goală. Ce să se facă ei osteniți și flăminzi ? Să se așeze la masă de osteneală. Dar cum se așezară pe săndălii și cu coatele pe masă, deodată, masa se umplu cu bunătăți. Numai purcei fripti, prăjituri, cafele și supe.

Cei mari, cum văzură atîta belșug se cruciră și se mirară că ce să fie asta ?: Dar de mîncat se temea. Cel mic însă îi îmbie :

— Fraților, ce stați, hai să mîncăm, că de-o fi să murim n-o fi mare pagubă. Din pustiul ăsta nici dracul nu ne scapă ! Și se așezară pe mîncare și pe bere pînă ce se sătură bine gata să le crape burțile. Cînd vrură să plece, în mijlocul casei veni un moș cu barba albă pînă-n pămînt zicîndu-le :

— Uite, copii, mîncărăți și băurăți, dar bani nu plătirăți ! Așa o să stați aici un an de zile. La sfîrșitul anului bani n-o să vă cer, că știu că nu-i aveți, dar o să vă pun să răspundeți la trei întrebări. Dacă veți răspunde; bine va fi, dacă nu veți răspunde, o să vă tai, o să vă omor și o să vă mâninc fripti.

Cînd auziră copiii ce-i așteaptă li se făcu părul măciucă-n cap și-ncepură să tremure de frică. Cel mai mic și mai isteț la minte se gîndi, zicîndu-le :

— Frații mei, ia să stăm noi să mîncăm și să bem, că mare e anul și pînă la anul, ori moare măgarul, ori pieră samarul, dar una tot se-nțimplă. Frații se-nvoiră și căzură pe gînduri ce-ntrrebări ar putea să fie alea și ei să nu le nimerească. Așa stau, se gîndeau, mîncau, beau și se plimbau. Dar zilele treceau și anul se-mplinea. Într-o zi veni moșul zicîndu-le :

— Copii, un an ați șezut la mine. Un an v-am arănit, și v-am omenit ! Acum a sosit vremea să-mi brodiți vorbele miine și bine să vă gîndiți ! Dacă o să-mi răspundeți bine încă un an am să vă mai țin să vă arănesc ca pe copiii mei.

Fratele cel mic cînd văzu că mai este o zi pînă se-mplinește sorocul, zise :

— Măi fraților, hai să fugim, că moșu ăsta ne prăpădește. Frații cei mari se temură și nu fugiră. Rămaseră noaptea-n casă să-si vadă norocul la ziua. Cel mic, temindu-se peste noapte să nu-l mânânce moșul, plecă pe furiș și se culcă sub un stejar mare stolos. Noaptea zburără și se lăsară pe copac trei păsări măiestre. Fiecare începu să se laude cu ispravile făcute. Una din ele zise :

— Eu am puiat boală într-o fiică de-mpărat și acum îmi am cuibul în trupul ei. Șed degeaba și mâninc din ea, iar de lecuit toți vracii din lumea nu fac nici o ispravă. O altă pasăre măiastră nerăbdătoare o întrebă :

— Bine, soro, dar tu nu spui unde-i leacul ascuns ?

— Leacul, leacul este de negăsit și de nebănuit, chiar subt spînzurătoarea împăratului. Acolo este o pată de sînge de om. Din sîngele ăla crește o floare galbenă. Floricica-nflorește la mijlocul nopții. Dacă ar ști zâvrăcioaicile, doftoroaicele s-o păzească noaptea și s-o culeagă înainte de a se face ziua cînd se-nchide floarea, ar scălda-o și vindeca fata !.. Dar aşa, sapa și lopata ! Copilul era numai ochi și urechi, toate auzea și pricepea. O altă pasăre măiastră începu să se laude astfel :

— Eu am adunat toate izvoarele din cutare împăratie și le-am încuiat bine, bine, să moară de sete și foame oamenii. Împăratul a căzut la pat de

necaz. A chemat meșteri și ingineri să sfredelească măruntele pămîntului ca să izvorască apă. Dar în zadar s-au străduit că la toți le-a tăiat capetele și a zidit o culă mare din capete de ingineri să rămîne de pomenire, dacă va pieri omenirea din lipsă de apă. Acuma nimeni nu mai cutează să caute izvoarele de apă ascunse. Stau toți și pier cu zilele de sete, oameni, vite, păsări, iarbă, păduri, tot se usucă și numai vîntul șuieră a pustiu. Una dintre păsări, dornică de a afla care este cheia slobozirii izvoarelor, o-ntrebă:

— Spune, soro, cum se poate găsi cheia de slobozirea izvoarelor, dacă te lauzi că știi atitea?

— Subt vatra împăratului stă ascunsă de mine cheia cu care se deschid izvoarele. Dar cum împăratul nici nu visează că sub vatră este leagănul izvoarelor, o să-i dea popa cu cădelnița la cap, că n-are-ncotro.

Cea de-a treia pasăre măiastră auzindu-se lăudîndu-se, porni și ea să-și arate scofala:

— Voi ați făcut, ce ați făcut, însă eu v-am întrecut. Am prins de un an trei înși, trei copii. I-am arănit degeaba de un an și mîine ori scapă, ori pier. Am să-i întreb trei întrebări, trei vorbulițe, dacă le-o zgodi bine va fi, de nu, am să-i mânânc de vii.

— Ce ai de gînd să-i întrebi? zise una.

— Ascultați ce o să-i întreb:

Din ce ați mîncat un an de zile? Dacă vor răspunde din scăfîrlia lui tata, e bine. Pe urmă:

— Din ce ați beut vin și apă un an de zile? De vor răspunde din pot-coava de cal, iar e bine. Și mai la urma urmelor o să-i întreb:

— Cu ce ați mîncat bucatele și mîncărurile un an de zile pe de-a boda-proste? De vor răspunde cu deștili lui tata, au scăpat. Iar dacă n-o brodi-o sărmanii, avem să-i mîncăm și să ne veselim. Păsările măiestre, mai zburără prin copaci, își piguliră aripile și se pieptănără, pe urmă-și luară zborul și se duseră. Copilul sta jos pitulat, cu inima cît un purice de frică să nu-l simtă măiestrele și să-l omoare. Acum răsuflă usurat și se-ntoarse la frații săi. Cind ajunse la ei, ăștia mai mult morți decît vii. Se gîndeau la ziua de mîine cînd nu vor putea răspunde și-i va minca moșul. Cum ajunse cel mai mic le grăi:

— Stați, măi, ce vă perpeleți așa, ascultați la mine, eu am să răspund și pentru voi. Am aflat taina! Dacă n-ascultați de mine sănsem pierduți. Ați auzit?

— Am auzit! îi răspunse frații ca niște glasuri mai mult stinse. Cum s-a crăpat de ziua, moșul a intrat pe ușă gata să-i întrebe, așa precum le-a fost înțelegerea.

— Măi copii, v-am arănit pînă acumă, v-am dat de toate ielea, toate bunătățile, dar voi din ce ați mîncat, cînd ați mîncat?! Copiii încremeniră și tăcură ca niște muți.

— Din scăfîrlia capului tatălui nostru, răspunse îndată cel mai mic și cel mai istet!

— Taci, măi băiete, nu te grăbi, unde ai văzut tu scăfîrlia lui tată-tu, mort și-ngrăpat cine știe unde . . .

— Ba din ea am mîncat să știi. Ziceți și voi măi fraților ca mine.

— Așa, e moșule, din scăfîrlie am mîncat.

— Bineeee, să nu vă pară rău! Însă cum și frații intărîră că așa e, moșul înnegri într-o parte, de sus pînă jos. După asta moșul iarăși îi întrebă:

— Eu v-am dat de ați beut din pahare mîndre, iar voi să-mi răspundeți, cu adevărat din ele ați beut?

— Am beut din potcoava de cal, și răsunse cel mic cu hotărire.

— Unde ați văzut voi potcoavă de cal? Lucați aminte, că de nu chibzuiți bine, de vii o să fiți mîncăti.

— Ba aşa este, răspunseră și ceilalți doi nătăntoci.

Cum grăiră frații, moșneagul, de necaz, înnegri și pe cealaltă parte de sus pînă jos și uidi cu totul negru ca smoala.

— Heeee, copii, mai rămase unaaa! V-am dat de ați mîncat cu furculiță și cu linguri, voi spuneți-mi cu ce ați mîncat? Fratele cel ișteț, în grabă-i răspunse:

— Am mîncat cu deștili lui tata.

— Măi, ce proști! Unde ați văzut voi deștili lui tatăl vostru mort de atât ani și putrezit? Voi amîndoi nu dați crezare la năroku ăsta, nu-l vedeti că este smintit?

— Ba este adevărat, cu deștili lui tata am mîncat, mai întărîră și ceilalți doi frați, tremurind de frică.

Mosul cum auzi și pe-al treilea răspuns, începu de se umflă, se umflă, mult, mult și deodată plesni atât de tare că răsunară munții și se mișcă pămințul din furca lui. Din mos se făcu praf, pulbere și țărină neagră, iar casa lui se risipi în cele patru vînturi. Copiii se pomeniră azvîrlîti tocmai în munte, risipiti prin copaci cu cîte un stei de piatră în mină. Cînd se desmeticiră ca după un vis urit, se văzură între munți pustii și steiuri de piatră, pe care mișunau șerpi și balauri.

Se-nchinără lui Dumnezeu c-au scăpat cu viață și au coborît de pe vîrful muntelui în vale.

Colindind ei și umblind prin munte după pometuri, fratele cel mic, iar se pierdu de cei mari.

Rătăci fără rost zile și nopți fără să-si găsească frații. Într-o zi se slobozi într-o joacă mai în jos, auzind o larmă mare, cu bătăi și înjurături. Ce-o mai fi aici? Se întrebă bietul copil și cobori să vadă. Cînd în japcă, vede trei cocoși roșii mari și dolofani, cu crestele aplecate, cu pintenii-nodate. Cum îi zări rămase-ncremenit. Așa ceva nici în vis n-ar fi putut să vadă. Cocoșii erau mari cît oamenii, săreau unul pe altul cu cioacurile cît țeglicele, cu picioarele cît crecanele, cu penele aurite, cu capete zdrobite. Copilul își luă inima-n dinți puse mină pe o moacă și sări să despartă cocoșii.

— Stați, măi fraților, ce vă certați, ce vă mîncăti, seama v-o luăți și vă împăcați? Unul dintre ei plin de singe cu penele zdrențuite îi răspunse:

— Noi suntem trei frați, în japcă blestemăți, să trăim, să ne batem și să murim. De trei ani ne batem, de trei ani ne certăm și nici cînd pace n-avem, pe trei lucruri fermecate, de tata la moarte lăsate.

— Ce lucruri nene, v-au rămas, de vă ciocniți și sîngerati parcă ați fi niște turbați, fără de minte scăpătați! Atunci un alt cocoș, tanțoș cu pinteni de aur la picioare-i zise:

— Băiete, logofete, trei lucruri ne-au rămas, pe vrajbă am pornit, rău ne-am războit!

— Spuneți odată ce lucruri vă-nvrăjbiră, ce lucruri capul vi-l ciocăniră?

— Astă-i una sabie, cu a doua o chesa și niște foale învechite, de la tata-s moștenite.

— Nu văd ce scumpe zace în dănaile ăstia, vechi și împuște, de nu fac două parale?!

— Ba fac! zise un alt cocoș. Cind vei lua sabia-n mînă toate oştirile din lume și se adună-n față gata să pornească la luptă, și ce gîndești, aia faci cu oştirile. Calcii în picioare orice împărătie, orice avuție o iei cu sila și nici un împărat nu cutează să zică împotrivă o vorbă. Ba te mai și laudă că trecind prin foc și sabie omenirea, ai eliberat-o de la tiranii, ce nu sint și nici n-au fost.

Iar chesaua fată bani. Cum o scuturi și te gîndești să se umple de poli de aur, ea îndată face bani, aşa că, niciodată nu stă goală, cum nu stă omul fără griji.

— Da foalele, ce e cu foalele, nene? întrebă nedumerit copilul.

— He! cu foalele nu este un lucru prea mare. Cum vei vedea că ești la strîmtoare, te sui călare pe foale și zbori ca vîntul și ca gîndul la capul pămîntului, în slava cerului, ori la talpa iadului. Unde gîndești, acolo ajungi. Dacă văzură cocoșii ce văzură, îl rugări pe copil să le-mpartă el, ca un om cinstit lucrurile pe direptate. Copilul luă lucrurile și chibzui că bine i-ar prinde ele la nevoie.

— Hai să scoborîm mai în jos în Valea Plîngerii, lîngă acel rîu minunat, bun de adăpat dar și de scăldat.

— Hai! Și cum ieșiră din japcă coborî copilul cu cocoșii în Valea Plîngerii. Ei rămaseră pe țarmul rîului iar el se așeză pe foale în mijlocul rîului. După asta le grăbi:

— Voi să vă grăbiți, iute să-naintați lucrurile să le luati. Cine ajunge întîi sabia o ia, cine ajunge al doilea, chesaua de bani, iar al mai din urmă foale ciuruite, foalele învechite.

El le facu semn să pornească cocoșii, falosi, o porniră, dar cum se repeziră și s-apropiară, el ridică sabia și gîndi pe rînd ca fiecare să se prefacă într-un stei de piatră și să rămiie pe vecie la fundul apei. Așa gîndi, așa se și făcu.

Ăști trei cocoși se vedea a fi cocoși, dar ei erau trei zmei care se certau pe lucrurile ce le lăsase tatăl lor.

Cum rămase singur, pusă mîna pe sabie, băgă chesaua-n săn, se așeză pe foale și se gîndi unde să intre frații lui pierduți. Dar cum porni într-acolo, în Valea Plîngerii, năvăliră zmeii, balaurii, năpârcile, păsări cu cioc de otel, gata-gata să-l piardă și să-l îngheță de viu. El cum se văzu la strîmtoare, se așeză pe foale, ridică sabia și cum dete o dată și gîndi toate fiarele astea să se prefacă-n steiuri de piatră negre, toate încremeniră pe vecie, așa cum copilul cel isteț gîndise. Acum plecă să-i caute pe frații pierduți. Cum se gîndi și ajunse la frățiorii lui flăminzi și rupti ca vai de ei. Mai întîi le spuse tot, cum e rîndul, mai pe urmă le zise să se suie pe foale, să se țină bine că o să zboare în slava cerului.

Dar cum zburăra peste Valea Plîngerii, alți zmei, alți balauri cu fălcile-n cer și altele-n pămînt, și fugărea scoțind foc și pară, gata să-i îngheță. Copilul cel mic cum ridică sabia le tăia capetele, din zori și pînă-n inserare, pînă ce pe Valea Plîngerii curgea acum un rîu de singe de zmei și de balauri, iar dealurile și cîmpurile erau pline numai de carne de ale spurcate. Nu se mai auziră vîațe și urlete și toate alele sălbaticice își găsiră pieirea în Valea Plîngerii. Valea Plîngerii răsuflă liniștită și de aci încolo pe luncile cu florile, sosiră ciobănițele să-și pască oițele. Se bucurără cei trei frați, dar deodată tresăriră amintindu-și cel mic, de cele auzite de la păsările măiestre despre prințesa cea de pe patul de mearte. Se suiră călări toți trei pe foale și cît se gîndi al mic, atît ținu

călătoria ! Deodată mai iute ca vîntul zburără și se pomeniră la palatul de cleștar strălucitor ca soarele, unde trăgea fiica-mpăratului să moară.

Cum pusă piciorul pe pămînt, bătu la poarta palatului.

— Cine ești, tu măi puștiule ! îl întrebă răstit un ostaș înarmat din tălpi pînă-n dinți.

— Eu săint un doctor și viu s-o lecuiesc pe fiica-mpăratului.

— Du-te, măi băiete, pe pustie, că te-aude-mpăratul și-ți pune și tie capul uite colo-n cula aia-naltă zidită numai din capete de doftori și doftoroaie.

— Eu te rog să mă lași pe mine să intru la-mpăratu, că știu eu ce spun.

— Bineee ! să nu-ți pară rău dacă ți-o pierde capul.

Veni ofițărimea și-l duseră la-mpăratul :

— Împărate-luminate, facă-ți domnul multă parte, de noroc, de sănătate, eu mă prind aşa cum mă vezi mic pipernicit să-ți scol fata de pe boală și să nu-ți cer nici o para chioară. Împăratul și curtenii săi, socotiră că ăst copil glumește sau e-ntr-o ureche. Însă copilul nu se lăsa și-i dă-nainte că dacă n-o va putea vindeca, să poftească împăratul să-i ia și lui capul și să-l aline pe virful cetății zidită numai din capete de oameni doftoriti. Împăratul se-nvoi și-i dete trei zile, să facă dovada științei sale. Cum veni seara merse de culese floarea ce infloarea o dată pe noapte din singe sub spinzurătoarea împăratului, o pusă-n sin și merse s-o scalde pe prințesă cu ea. Cum o scăldă o dată fata căpătă roșeață-n obrajii și chip de om inviat din morți. A doua seară de sub altă spinzurătoare pîndi pînă-nflori floarea, o culese și iar o scăldă pe prințesă. Printesa căpătă viață și glas să grăiască. A treia noapte mai culese o floare și încă o dată o mai scăldă și fata se-nzdrăveni de-a binelea, de parcă n-ar fi fost bolnavă niciodată.

Împăratul se bucură foarte de isprava istețului copil și-i zise :

— Măi băiete, băiețele, pentru faptele mari ale tale, îți dau fiica de mireasă, să-ți fie soție-aleasă, iar în marele palat, să fii chiar împărat !

— Împărate și-nălțate, prea ești bun și-mi dai de toate ! Eu săint fiul cel mai mic, nu mă pricep la nimic ! Mai am doi frățiori mai mari și s-or minia și m-or blăstăma, c-am luat-o-nainte și nu ne-am insurat pe rînd, precum ne-am făcut pe rînd. S-ar cuveni să-ți măriți fiica după fratele meu mai mare și nu după mine cel mai mic ! Străjele merseră în oraș pe la dughene de-l chemară pe fratele său mai mare să fie mire. Și se făcu o nuntă mare și frumoasă ca-n povești, precum numai la crai și-mpărați se poate face. Fratele cel mic și mijlociu n-au timp de pierdut. Se puseră pe foale și zburără ca gîndul în țara însetată unde erau închiate izvoarele. Cum gîndiră se pomeniră în acea împăratie arsă de dogoarea soarelui, vitele și oamenii lingeau roua ce le-o mai da Dumnezeu dimineața. Întrebară lumea din cetate dacă de mulți ani nu mai au apă și spre mirarea lor, aflără că de peste un veac izvoarele au secat, iar viața se stinge cu fiecare zi ce trece. Palate și orașe mari rămîn pustii.

A doua zi, copilul cel isteț nu mai putea răbdă nici el de sete și drept la poarta împăratului se opri și ceru să-i vorbească. Împăratul îl primi, iar băiețașul îi grăi :

— Slăvite-mpărate, mare-luminate. Văd că împăratia ta este topită de arșița soarelui. Pier vite, pier oameni, pier viață ! Eu mă leg, ca un inginer de izvoare ce săint, să vă slobod izvoarele și iar să aveți apă și viață ca odinioară.

— Măi băiete, vezi tu cetatea aceea-naltă, e făcută numai din capete de ingineri de paie ca de-ai de tine. Mai bine vezi-ți de cale să n-am păcate și cu un fecior necopt ca tine.

— Împărate-luminate, eu nu mă tem de moarte ! Eu am venit hotărît să scap lumea de la sete, să-i dau apă cu izvoare și să crească florile iară. Si se-nvoi împăratul să-l lase să descuie izvoarele încuiate. Porni băiatul prin palat, privește-n deal, privește-n vale, dă-i și prin oborul împăratului, se face că-ncearcă, caută și nu găsește căpătiul.

Împăratul după el, gîndește că astă e mic, dar e inginer istet. Nici prin gînd nu-i trecea că el este un bondoc de om, ce nimic nu știa ! Mai la urmă se opri lîngă duvar la vatra focului aşa cum auzise de la zînele măiestre. Ridică pliocii de piatră și săpă în vatra focului adînc. Oamenii săpară și porniră să curgă izvoarele.

— Vezi, mărite împărate, aici sunt legate, înnodate și-ncuiate izvoarele din împărtăția ta. De-acum înainte vor porni izvoarele să curgă în toată țara. Ca prin farmec, toate fintinile, toate lacurile, rîurile cu izvoarele, se umplură cu apă și începură să curgă la vale spre marea bucurie a împăratului. Atunci împăratul, plin de drag și de bucurie îi zise:

— Ascultă, măi băiete, fiindcă este treaba aşa, că descuiași izvoarele, se umplură mările, înverziră cîmpurile, înfloriră florile și viața-mi luminași da și-mpărtăția-mi luași ! Si de-acum pînă-n vecie s-o stăpînești tu cu fica mea, care o să-i fie mireasă și-mpărtăreasă !

— Ba, mărite împărate, că am un frate, m-o bătea și m-o certa, că el e mai mare și nu se-nsoară, iar eu mă leg la cap cînd nu mă doare. Noi trebuie să ne-nsurăm pe rînd precum ne-am născut. Să-l chemați pe el și lui să-i faceți nuntă.

Cum îl găsiră gură-cască prin oraș, îl chemăra la palat și-i spuseră că e ginere și va fi-mpărat. Mijlocariu căscă ochii, credea că visează, dar nunta și veselia-ncepu și ținu luni și ani, iar el tot nu-nțelegea prin ce minune i-a pus tocmai lui Dumnezeu mîna-n cap.

Fratele cel mic n-are răbdare să petreacă și să veselească. Își incinse sabia, ascunse chesaua fermecată-n săn se urcă pe foale și zbură peste cîmpii și-împărtății pînă ce se scoborî tumite la capul pămîntului la niște palate mîndre împărtăști de marmoră și de cleștar.

N-are de lucru și trage la o crîșmă să ia ceva de-ale gurii. Cînd la crîșmă fica-mpăratului juca cărți cu un curtean înzorzonat, îmbrăcat numai în țoale de aur și de argint. Măi și se miră copilul de prințesa că se joacă la cărți prin birturi. Ce-ar fi să intre-n vorbă cu ea și să se joace cu ea. Tocmai ofițerul de la curte golise portofelul și plecase supărat. Ia s-o-ntreb eu nu joacă cu mine ?

— Văd că vă place jocul de cărți și mie-mi place dar dacă n-am cu cine juca, stau și rabd.

— Ai bani?

— Am.

— Hai să jucăm, zise prințesa. Si se puseră pe joc frate să-i facă de petrecanie paralelor. Pînă dimineață fica-mpăratului pierdu toți banii. Dar ea lăsa seama că punga băiatului fată bani, îndată ce nu mai avea. Cum să facă ea să-i fure chesaua cea fermecată care fată bani ! Pune la cale cu crîșmariu să-i dea vin să bea să-l îmbete pînă și-o pierde de tot mintile. Si crîșmarul se puse pe el cu vin vechi de nouă ani și băiatul de bucurie că i-a luat toți banii crăitei, hai cu ea la băutură :

Bea cu oala
Să fugă boala,

Și cu ploschiță
Să-și ude gurița !

Și aşa beu cu sete pină-și îneacă pipota, de căzu lat la pămînt. Fiica-mpăratului atât aşteptă. Cum îl văzu, băgă mîna-n sănul băiatului și-i fură chesaua cu bani. Vru să plece, dar necuratul n-are de lucru de-și vîrî coada și o-ndemnă să-i ia sabia cu care înfrunți oştirile lumii și foalele cu care zbori ca vîntul și ca gîndul. Ca să nu simtă că l-a-nșelat i-a pus la loc altă chesa, altă sabie și foale, asemănătoare ca picăturile de apă. Băiețul dormi un somn bun și se sculă amînat, cînd prințesa hehe, de mult se dusese la palat.

Cum se sculă vru să-ncerce sabia. O ridică-n sus și gîndi să se adune oştiră cită frunză și iarbă, dar oştirire ioc. Îi furase sabia și alta la fel îi pusese la loc. Cînd văzu una ca asta, simtî cum îl lasă picioarele. Hai să-ncerc și chesaua dacă mai fată bani ! Da de unde, în zadar o scutura că parale nu mai fata ! Tiii ! zise el în gîndul său, și pe asta mi-a luat-o ! Să crape de ciudă, nu alta ! Ce-i mai râmînea de facut ? Să se urce pe foale și să zboare la palat să se plingă. Dar cum se sui pe ele, foalele nu mai au nici o putere să zboare ca odinioară. De-acum se văzu pierdut și se gîndi la vorbele lui taică-su, că mintea de-ar crește pe toate cărările, ar paște-o măgarii. Plingea de necaz și-și da cu pumnii-n cap fară rost.

De-acum sărac și gol pușcă își luă lumea-n cap și plecă la voia-ntîmplării unde o da sorocul și norocul. Umbla din sat în sat, din cătun în cătun, cerind de mîncare. Țoalele, i se rupseseră de se făcuseră ferfeniță pe el. Îi era rușine să mai treacă-n halul asta prin lume. Dar e mai bine să meargă-n munte și să-și caute de-ale gurii ca jiganiile sălbatrice prin păduri.

Urcind și scoborind pe potecile neumblate ale munților, deodată găsi un măr cu mere neobișnuit de mari și frumoase. Hiii ! își zise el, bine că cel puțin am ce minca, să nu mor de foame ! Dar cum mușcă dintr-un măr, să vezi drăcia dracului, îi crescură coarne ca la țap. Cînd văzu una ca asta incremeni de frică. Colac peste pupăză, asta-mi mai lipsea își zise-n gînd băiatul. Ce să facă acum să scape de coarne ? Se sucă, se-nvîrti, dar coarnele-i atîrnă-n cap, ca la un țap. N-are ce să facă, trebuie să rabde și să le poarte dacă aşa l-a pedepsit Dumnezeu că n-a avut minte să-și păstreze lucrurile ca ochii din cap. Acum să sufere ! Ridică mîna de coarne și merse prin pădure sperind ca o arătare cerbii și căprioarele ce se adunau la izvoare să-și stîmpere setea. Mergînd după izvoare cu apă curată de munte, în cale dete de un păr, încărcat de pere. De sete luă o pară, o mîncă și-i căzură coarnele jos, parcă le-ar fi luat cineva cu mină. Heeee, dar fiindcă la minte era isteț, luă seama că din mere ies coarne, din pere pică coarnele, ca și cînd n-au fost. Stai, frate-meu, dacă-i aşa că-i vin eu de hac prințesei, s-o usture la ficăți, dacă a cutezat să-mi fure lucrușoarele mele ! Se-ntoarse la măr, umplu săciul de mere, iar sănul de pere. De aci plecă drept la curtea-mpăratului. Se plimba prin fața palatului și striga ca negustorii, doar, doar, o veni și fiica-mpăratului să cumpere și să-i vie de hac. Si cum mergea și se-nvîrtea striga :

Hai la mere,
Hai la pere,
Hai la mindre floricele !

Fiica-mpăratului, n-are iar treabă. Ridică capul peste gard să vadă ce vinde băiatul. El cum o zărește o recunoaște și mai tare strigă să-i iese sufletul din bosogi. Prințesa cînd văzu merele mari și frumoase nu-i păru rău de bani, patru galbeni numără și umplu șorțul. Îi dete lui ta-su și mă-si și toți se mirară

de aşa mere frumoase mari şi aurii. Fiecare în palat şedea-n ogeacul lui cu slujile lui. Printesa cum muşcă din măr îi crescură coarnele ca la țap. Degeaba țipa, în zadar se zvîrcolea, că de coarne nu scăpa. De ruşine se ascunse sub pat; sta acolo pitulată zi şi noapte să n-o vadă împăratul şi sfatuirorii acestuia. Mare ruşine căzuse pe capul ei. Împărateasa veni în odaia lui fie-sa s-o vadă, dar n-o găsi. Luă şi ea dintr-un măr şi-ntr-o doară muşcă din el. Cum muşcă îi crescură coarnele. De ruşine fuge şi ea sub pat să n-o vadă împăratul. Cind pe sub pat se găsi cu fiică-sa şi ea ca naiba-ncornorată. Stăteau aci ca slutele şi ca mutele. Le caută slugile, da nu le găsesc. Zarvă mare! A fost furată împărateasa şi fiica de niscaiva zmei îşi dau cu părerile doftoroaiele şi vrâjitoarele. Porni împăratul să le cate. Cind în odaia lor vede mărul pe masă şi muşcă de sete şi inima rea din măr. Cum muşcă, îndat-i crescură coarnele ca la țap. Începu să tragă de ele să le rupă dar în zadar. De ruşine să nu-l vadă generalii şi marşalii în halul ăsta, tăştă şi el sub pat! Cind acolo, soţia şi fiica, amândouă cu coarne. Începură toţi să se vaite şi să-l blestemem pe acel copil afurisit care i-a păcalit.

Dacă văzu împăratul că n-are ce se face, că la deal e greu, iar la vale-i rău, îşi dojeni muierea şi fata să iese de sub pat, că doar n-o fi cu bănat să stea tot pitulati cu coarnele-n cap:

— Hai, bre, ieşiti, zise-mpăratul, că n-avem ce ne face! De-acum ne-am făcut de pomină şi Dumnezeu de niscaiva păcate ne-a pus mină-n cap. Ieşiră şi femeile ascunzîndu-şi de ruşine faţă.

Ce era să mai facă sărmânul împărat? Dete veste prin lume că se caută doftoroi şi vrăjitori care să le tai coarnele. Se iviră o mulŃime. Căci la mămăliga mare, vin multe haimanale. Dar cum le tăiau şi mai mari creşteau. La cîtăva vreme, destul de amînat veni şi copilul cel isteŃ, dar de data asta nu mai era îmbrăcat în haine ponosite şi zdrenturoase. Se îmbrăcase frumos, parcă era pui de vraci. Îşi puse-n poznare doftoriile şi veni la-mpăratu să-i doboare coarnele.

Mai întîi, şi-ntîi, împăratul îl pofti în palat îl cinsti şi-l omeni ca pe un doftor priceput, cum se părea. După aceea, băieŃaşul zise:

— Mărite-mpărate şi prea luminate, toŃi avem păcate! Eu nu voi putea să vă dobor coarnele dacă mai întîi n-o să vă spovedesc. Dacă nu o să ascundeŃi nimic şi o să vă mărturisiŃi păcatele, atunci eu o să pot lucra şi coarnele or cădea. Altfel nu facem nimic!

Trecu într-o altă odaie şi-n taină se puse să-l ispitezescă pe împărat ce păcate a făcut. Împăratul, ca orice împărat este fără de păcat! N-o să-Şi recunoască el că are şi păcate. Şi aşa se vedea pe faŃă că este un mincinos. Veni rîndul la împărateasă. Şi asta la fel de mincinoasă, că oprea apele-n loc şi soarele, cu prefacătoriile şi minciunile. O scoase afară să intre fata cea cu pricina. Se uită la ea şi-o-ntrebă, parcă ar fi fost călugăre nu copil.

— Spune-mi frumuşel; ai vreun păcătel, pe cel sufleŃel?

— Vai de mine, Doamne, sănt curată băieŃe, ca roua dimineaŃă, ca stearua-n cer, ca strugurile din vie, ca Maica Stămărie. El o văzu şi pe asta că e dintre alea ce dacă spune adevărul se-mbolnăveşte. O scoase afară zicindu-i că e mincinoasă şi printesa řiindu-se cu musca pe căciulă ieşii.

Pe urmă iar le grăi la toŃi trei:

— Fac cea din urmă-ncercare, cinstite feŃe-mpărăteşti, de nu-mi spuneŃi adevărul gol-goluş, în loc de coarne pe cap o să-mi purtaŃi coarne ca necuratul din baltă şi să luăŃi aminte bine că:

Minciuna a umblat,
cît a umblat
și-acum i s-a-nfundat !

Și ca să le arate că toți sănt mincinoși, le dete la fiecare cîte o linguriță din zamă de mere și cum beură coarnele le crescură mari ca la cerb. Cînd se văzură ei în halul ăsta, de voie de nevoie, intrără pe rind în odaia lăturalnică să se spovedească în fața băiețășului.

Împăratul din fir în păr spuse cum l-a omorit pe frati-su ca să-i ia locul, cum a spinzurat oameni sau pe alții i-a-nchis și lăsat să moară de foame între ziduri. Pe urmă a spus cu cine s-a ținut și tot ce god a mai păcatuit. După asta l-a poftit afară și-a venit împărateasa.

Împărateasa mărturisi că din pricina ei a murit cutare general, cutare om invățat și mai la urmă spuse și cu cine din palat s-a ținut fără să afle-impăratul. Văzind că și ea a spus direct o pofti afară să intre la spovedit și frumoasa printesa.

Crăița-i zise că ea este fără de păcat ca florile cîmpului, ca Maica Pre-cista. Mai la urmă-i mărturisi că are totuși pe suflet un mare păcat. Și-i povesti din fir-in păr cum l-a-mbătat pe un copil sărac, i-a luat chesaua care făta bani, i-a luat o sabie și niște foale. Atunci băiatul a mai întrebăt-o:

— Ascultă, fată, mai ții tu lucrurile alea?
— Le țin, cum să nu !
— Știi tu la ce sănt bune ?
— Știu că doar chesaua puiază parale din senin dar de alelante n-am habar.

— Uite ce-ți zic eu. Dacă vrei să-ți fie bine și să ai noroc în viață să nu-l înșeli nici pe-al sărac, nici pe-al bogat și cînd vreodată copilul ăla, îți va cere lucrurile să i le dai, că sănt ale lui. Așa să faci !

— Așa voi face ! Ieșiră-apoi afară-ntr-o odaie mare luminoasă, numai cu pietre scumpe-impodobită.

Luă sticluța cu zamă de pere și la fiecare-i dădu o linguriță. Cum înghi-țiră coarnele picăra. Cînd văzură minunea, săriră-n sus de bucurie, iar împăratul începu să joace strigind:

Hopa, hopa,
joacă popa,
niniu
și cu dascălu !

După ce se desmetici, zise către băiețăș :

— Măi băiete, logofete, de-acum să-mi fi ginere, dau fata mea să-ți fie mireasă și-apoi împărateasă ! Că o armată de doftori mari nu ne-au doborât coarnele, iar tu cu zamă dintr-o sticluță, facuși minuni ! Ești băiat isteț, om de mare preț !

— Slăvite-impărate și iar luminăte, ca să le faci bine, fă și pentru mine, la nuntă să-mi vie, din dalbă-mpăratie, cei doi frați, ce-mi sănt împărați, la marginea de pămînt, unde n-ați fost nicicind. Împăratul trimise oștire și corăbii în cele două-mpărații să vie și frații lui să se veseliească la cea nuntă-mpăratiească ce n-o mai fi pe lume altă. Pînă să se pregătească de nuntă, el fugă din palat și cumpără niște țoale ponosite și zdrențuite, ca s-o-ncerce pe mireasă dacă e om, ori e porc de cîne.

Trecu pe la poarta palatului, desculț și zdrențuros, cerînd străjerului să-o chemă pe fata-mpăratului că are să-i spue ceva. Abia au chemat-o la astă

coate-goale pe crăiță. Dar pînă la urmă tot au adus-o. Cînd a văzut-o a și-n-trebat-o:

- Măria-ta, mă mai cunoști?
- Ba, te cunosc.
- De unde mă cunoști?
- Din sara aceea cînd am jucat cărți împreună.
- Frumos din partea unei împărătese să mă-mbete și să-nșele un copil sărac, ca să-i fure lucrurile? Spune, aşa e?
- Așa e! Te-am îmbătat și te-am înșelat, dar să mă ierți.
- Te iert, dacă-mi întorc lucrurile mele.
- Îți le-ntorc. Și fata se ținu de cuvînt. Îl luă în palat și-i dete sabia, chesaua și foalele. El ii mulțămi. Luă sabia-n mînă și se gîndi să se umple curțile și tirgurile de oștire ca să petreacă de nunta lui și se umplură. Pe urmă trecu prin fața ostașilor și scutură chesaua, ca să adune oștirea parale să se propsească și ostașul că destul e de amărit săracul. După aia se sui pe foale, ii arăta prințesei inelul primit de la ea de logodnă și-i zise:

— Iată eu sănătățea pe care m-am înșelat și tot eu sănătățea care îi-am pus coarne-n cap, ca să te-nvăț minte să nu mai înșeli. Dacă mă mai vrei să-ți fiu soț, spune-mi ca să zbor să-mi aduc frații la nuntă.

Ea îl privi cu uimire și-i grăi:

— Vai iubitul meu mire, cum să nu te vreau, vorba mea e sfîntă și este legămint înaintea lui Dumnezeu pentru mine! Du-te și să vii repede că ard de nerăbdare să te văd pe veci lingă mine, stăpînul acestei mari împărății.

Băiatul se sui iar pe foale și cum se gîndi zbură ca gîndul și ca vîntul la frații lui împărăți și tot ca gîndul se-ntoarse la nuntă cu ei tot călări pe foalele fermecate înainte de a se-ntoarce oștirile și corăbiile trimise de tată-su. Și de aci înainte unde se porni o nuntă frumoasă ca-n povești, la care sosiră și jucără și frații lui ajunși și ei împărăți prin istețimea lui, precum și tot norodul și toți craii și-mpărății lumii. De cum se punea luna nouă, jucau nuntașii și se veselneau, pînă răminea alinată pe cer ca o andrea. Și dă-i nainte cu:

Hopa, țupa!

cît ține nunta!

chiote și trai!

patruzeci de ai!

Și poate că tinerii-mpărăți, se vor veseli și nuntașii chiui, și astăzi!

PIPILCUȚA

A fost odată
ca niciodată . . .
că de n-ar fi!
nu s-ar povesti.

A fost undeva departe un om lucrător care toată viața a fost argat mun-cind pe la unu, pe la altul, fără să agonisească vreo avere. În măidianu lui avea două-trei găini și un cocoș frumos, tanțoș și voinic de-ți era mai mare dragul să te uiți la el, cutcurezind.

Omul trăia ca pe vremuri în săracie, dar se-nțelegea bine cu muierea și, în scurt timp, avură o fetiță frumoasă cu părul strălucitor ca soarele. Fetiță

creștea, iar lumea se mira de frumusețea ei. Pe fată au botezat-o Pipilcuța. Pipilcuța nu numai că era frumoasă, dar era și vrednică. Toată ziua lucra și mai puțin se juca. De mică învăța să gătească, să țese și să toarcă, lumea o lăuda iar dăncaci cum scoaseră capul, puseră ochii pe ea, gata să-o ceară.

Unele dintre văruicele ei se mădrea că sunt prietene cu ea, iar altele o urau pentru cinstea și cumințenia ei.

Cum era obiceul pe atunci, fetele se adunau seara la clăci; cind la una, cind la alta pînă torceau lîna și cîltii. Fetelor le plăcea să fie împreună, fiindcă la clacă povesteau, cîntau, se jucau și veneau după ele să le mai strîngă dăncaci. Pipilcuța nu se îngrijea de băieți, avea ea grija casei și a furcii.

S-a întîmplat să fie clacă la o văruică. Fetele cele reale o pismuiau pentru vrednicia și cumințenia ei și se vorbiră în taină, să-i poarte simbetele. Făcîră legămînt ca pînă la miezul nopții să fursească toate caierele de lină, iar cine va rămine pe urmă, aceleia să-i moară mama și să-i se prefacă vacă neagră. Pipilcuța știindu-se vrednică torcea, neluînd în seamă nebuniile celorlalte.

Fetele se întreau care mai de care să-și termine caierele de lină și de mișe mai îndată. Dar nici Pipilcuța nu se lăsa, mai ales cind știa că este pus preț pe capul mumei. Da zor și nu prididea cu lucrul fără a lua în seamă că celelalte fete aruncă lîna din caiere după ușe, pe subt pat și o pitulă unde pot.

Pe cind trăgea de zor cu gura din caiere iar fusul i se învîrtea ca un titirez, deodată văruicele ei aruncă fusele, furcile goale, iar Pipilcuța rămase încrîmenită văzîndu-se cea de pe urmă. Își luă fusul și furca și plecă plîngînd acasă. Cind ajunsă în pragul casei strigă:

— Mumă, deschide!

— Muu!... muu!... Muu!... ii răspunse un glas din casă. Era un glas ca de vacă. Fata se spămîntă și nu-i veni să credă, cind auzi cum bate cu coarnele-n ușă. După ce se deschise ușa, ieși din casă o namilă de vacă neagră care mugea înfuriată, dărîmînd și spărgînd tot ce-i ieșea în cale, pînă se duse la iesle în grajdul vitelor.

Tată-su nu se temea de vacă, ci dimpotrivă o țesela cu grije, ii așternea paie în coșere, ii da apă și o arănea cu multă băgare de seamă. Dar Pipilcuța rămase tristă și abătută; plîngînd știind că a rămas fără mumă pentru că și-a furșit cea din urmă lucrul. Nu-și putea ierta acest mare păcat care o chinuia făcînd-o să verse multe lacrimi.

Tatăl ei nu știa cine a făcut să vie moartea s-o ia pe soțioara lui și s-o prefacă în vacă neagră. Pipilcuța știa dar nu cuteza să-i spui nimic.

Cu timpul, Pipilcuța se împreieteni cu vaca! Începu să stea de vorbă cu ea să se înțeleagă și află că nu este vinovată de moartea mumei.

Ar fi trăit ea și așa cu mumă-sa prefacută în vacă neagră, cu coarne mari ascuțite, dacă tată-su într-o zi, nu se insura cu o altă muiere. Și nici asta n-ar fi fost prea mare lucru dacă muma ei vitregă nu-i făcea două surori pe care ea a trebuit să le legene, să le dea lapte de capră, să le spele, să le cîrpească și cite altele, pînă crescură mari împreună.

Odată vaca neagră a vrut să le ia pe surorile Pipilcuții-n coarne să le omoare, dar tată-su le-o scăpat. De atunci muierea ii da zor lui tată-su să taie vaca, să facă din ea pastramă și din piele foale. Tatăl Pipilcuții tot amina și nu vrea s-o taie. Muierea dacă văzu se prefăcu într-o zi că pleacă cu fetele. Necăjît bietul om ii făgădui că are s-o taie.

Auzind Pipilcuța toate pregătirile de moarte, merse la mumă-sa și-i spuse, tot ce avea de spus. Vaca cea neagră auzind ii zise: fata mea, tu nu

trebuie să măñinci din carne mea ! Să adui toate oasele, să le îngropi la tîrla din deal sub rădăcina de buturugi găunoase iar coarnele să le lași puñin ieșite afară din pămînt. Cind cineva te va certa, te va bate, ori te va chinui, tu să vîi la mine, să dai cu nuaia de trei ori în coarnele mele și eu am să-ți vin în ajutor. Ai înțeles !

— Înțeles, mumă și iar plînse.

După ce tăiară vaca, Pipilcuța adună cu grijă oasele și coarnele, le îngropă sub buturuga cea mare.

Da muma vitregă o punea la munci grele, n-o lăsa să se hodinească și lucra pînă la miezul nopții. O bătea și la horă niciodată n-o lăsa. Muncea sărmâna ca o roabă și tot n-o mulțumea.

Într-o duminică, cu năravul dracului în ea, își luă fetele și plecă la horă să se veseliească. Înainte de a pleca, vîrsă în vatra focului în cenușă o baniță de făsui și-i spusă să-l aleagă, să aducă apă și să facă de mîncare pînă se întoarce cu fetele de la horă. Pipilcuța n-adăstă mult și-alergă la mumă-sa. Dete de trei ori cu nuaia în coarne și mumă-sa-i trimeasă o mulțime de fete mari, băieți și neveste și pe-a fuga adună tot făsuiul din cenușe, îi făcu de cină și-i adusă apă.

Apoi se întoarsă din nou la mumă-sa, îi dădu iar în coarne cu bîtu și lumea care o ajutase intră din nou în scorbură. Mumă-sa îi scoasă apoi niște țoale frumoase de mătase și după ce o premeni, Pipilcuța căpătă ărpii și zbură pînă aproape de horă. Pe cap purta basma de borangic strălucitoare, cămașă albă cu flori alese și dantelă, cu pistelci negre cusute cu trandafiri de aur, papuci albi, iar la gît cu mărgele și salbe. Ochii dănakilor erau îndreptați numai la Pipilcuța. Vinise în ziua aia la horă feciorul împăratului. Se prinsă în horă lîngă feciorul împăratului. După horă, zbură la trunchiul găunos, lăsa țoalele scumpe întorcîndu-se acasă ruptă și zdrențuroasă aşa cum se purta.

Cind sosiră acasă, surorile vitrege începură s-o batjocorească aruncînd cu cenușă spre dînsa. Îi povestiră că au văzut pe fiul împăratului jucînd cu o zină, privea la ele și ridea.

— Tu ai de lucru și bineînțeles că n-ai cind să mergi la horă, îi zise muma vitregă. Pipilcuța la toate astea asculta cu nepăsare.

În duminica următoare, muma vitregă plecă iar la horă cu fetele, înainte avu grija să-i dea lui Pipilcuța nouă caiere de lînă pline cu bondreci să le treacă prin dârac, să le toarcă pînă ce se-ntoarce, să mai facă pe deasupra mîncare, să aducă apă, să arănească toate oarăli din curte și abia după aia, să măture prin casă.

Pipilcuța îndată alergă la mumă-sa, dădu de trei ori în corn cu nuaia și număidecît număsa îi trimisă în ajutor fete mari, muieri, neveste care muriseră de curînd, și pe-a fuga îi toarseră caierele de lînă, îi aduseră apă în găleți, dădură la orătăni și veniră de să băgară iarăși în scorbură de unde ieșiseră. După aceea, mumă-sa îi scoase din nou alte țoale și mai mîndre de mătăsa. Papuci frumoși cu fir de aur, fustă ca o grădină de flori, iar cămașa strălucitoare ca cerul instelat.

Fiul împăratului veni iar prinzîndu-se în horă lîngă Pipilcuța. Toți ochii erau atîntîți asupra lor. Părul ei sclipea ca firele de aur, strălucea ca soarele, iar zîmbetul ei de o bunătate fără pereche. Pipilcuța juca frumos și nu vorbea ci numai ridea.

Cum tăcură läutarii, Pipilcuța își luă zborul lăsîndu-i mumei vestmîntele. Plecă acasă facîndu-se că dichisește prin tindă.

Muma vitregă rămase mirată de vrednicia Pipilcuței, își luă fetele la bătaie că ele nu torc un caier de lînă într-o stămină în timp ce Pipilcuța toarce nouă caiere într-o sară.

A venit o mare sărbătoare și se făcu iar horă-n sat. Veniră fete din multe sate, din alte țări, care mai de care mai frumoase, fiindcă știau că vin fi de împărați să-și caute mirese.

Sororile i se gătiră frumos în rochii noi, în papuci de lac, iar muma vitregă îi dădu poruncă Pipilcuții să adune un sac de porumb și altul de linte, răsturnați de inat în cenușă, să toarcă zece caiere, să vînture porumbul, să spele lîntea și să-o usuce, să aducă apă, să adape vitele să dea la găini, să facă de mîncare și rînduială pin casă. Dușmanele plecară la horă, soarele se lăsase spre asfințit; mai are cît o roată de car pînă apune; atunci Pipilcuța aleargă la mumă-sa plingînd:

— Mumă, au plecat la horă și mi-au dat de lucru ca să nu furșesc o lună de zile.

— Nu te teme, fata mea, îi zise mumă-sa, îndată, toate vor fi gata.

Din scorbură ieșiră fete, băieți, muieri nenumărate, care alergară ca gîndul la treabă. Unele începură să gătească, altele să adune boabele de porumb și linte, unele vînturără și spălară, altele adăpară vitele și toarseră, apoi plecară la iuțeala de se băgară în scorbură la mumă-sa.

Pipilcuța dădu din nou cu nuielușa în cornul mumii și vaca neagră îi dădu alte primenele și mai frumoase cu papuci din fir de aur, fustă din fire de aur și de argint, cămașă de mătasă împodobită cu flori. De aci își luă zborul și ajunse înaintea surorilor vitrege în sat la horă.

Fii de împărați jucară tot timpul lingă ea. O priveau și se minunau de frumusețea ei. După ce se termină cu hora, vru să zboare la scorbură mumei să-i ducă hainele îndărăt ca să i le puie-n lacră, dar tocmai cînd să se ridice, fiu unui împărat vru să-o prindă și abia-i putu scoate din picior un păpuc. Pipilcuța rămase cu un singur păpuc și zbură la scorbură. Mumă-sa n-o certă cînd îi așeză pe coarne țoalele ale scumpe.

— Am pierdut un păpuc, mumă, zise.

— Lasă, fata mea, ăla ți-aduce năroc.

Da fiul împăratului a și pornit din bordei, în bordei, din casă în casă, prin împărație să incerce papucul ca să-i fie soție acea fată pe al cărei picior se va potrivi papucul.

Să opri o trăsură de aur trasă de patru telegari toți cu ărpii mari. Tele-garii sforâiau și faceau praf pămîntul de sub picioare; din nări le ieșea foc, iar din ochi scîntei.

Pipilcuța mătura pin casă, cînd muma vitregă o luă cu de-a sila, o urcă în pod, indesind-o ca pe un căpătii cu pene într-un uloi plin cu cenușă. Biata fată nu schinzi. Tăcu și rămase-n pod neștiind nimic din cele ce se petrec afară.

Nebuna crezu că împăratul a venit să-i ceară în căsătorie pe una din fete.

— Fiți bineveniți în casa noastră, mărite împărate. Fetili mele vă aşteaptă, sănătate frumoase ca soarele, vrenice și curate nevoie mare. Împăratul le privi și văzindu-le despletite, mucoase și somnoroase, urîte ca muma pădurii, scoate dintr-o straiță de argint un papuc alb cu fire de aur și zise:

— Am venit să incerc păpucul ăsta. Asară la horă am jucat cu o fată frumoasă; fata a zburat iar eu abia i-am luat papucul.

— E păpucul fetei mele, ălei mari, zău ce samănă cu păpucul ei nevoie mare, slăvite împărate ! Ia să-ncercați să vedeți !

— Să-ncercăm, răspunse-împăratul.

Fata cea mare s-apropie, își șterse cu podul palmii nasul și-ntinse piciorul stîng, gros și noduros ca un butuc. Piciorul botocănos nu intră în papuc nici cu vîrful, da-mi-te cu tocul.

— Hai încercați, măria-ta, că ieri i-a intrat, acum o mai fi crescut fetița ?

— Nu vezi, femeie, că nici vorbă, nu-i intră nici labele, vrei să stric o frumusețe de păpuc ?

În timpul ăsta fata cea mică să primeniseă în rochie albă de mireasă, cu mărgele și grimnă la mînă, însă tot mucoasă și urită rămase.

— La mică se potrivește fiindcă papucii ăștia i-a purtat mai mult ea decît soru-sa !

— Lasă-ne-n pace, femeie, că știm noi ce vrem, nu ne înveți dumneata ! Iată că și piciorul ășteia e prea mare !

— Ba mai încercați, bunule împărate, că păpucul a fost de la fata mea, zău, mai încercați o dată !

Curtenii bufniră-n rîs, fetele se rușinară și se ascunseră după usă, iar năroada îi da cu cleanță înainte că păpucul a căzut de la fata ei numai că împăratul e rău și nu vrea să facă direptate.

— Ai încă vreo fată ?

— Nu mai am nici o fată, măria-ta !

— Atunci să mergem dar, curteni ! Si cînd împăratul să se suie în trăsură și caii erau gata să plece pe poartă, zbură un cocoș cu pene roșii, galbene și verzi, cu o creastă roșie ca singele și cu o coadă mai mare decît o secere, bătu de trei ori din arpii cîntind :

Cucuriguuu, magu,
Pipilcuța este-n pod,
Ascunsă după obod;
În butoiu cu cenușă,
Plînge Pipilcuța, plînge !

Cocoșul sări jos, se dădu de trei ori peste cap și după aia își luă zborul și intră sus în deal în scorbura copacului. Fusese mama Pipilcuții, care se îngrijea ca un înger păzitor, de soarta ei.

Împăratul auzind glasul cocoșului se miră cum de știe să vorbească o pasare așa de frumos. Baba începu să tremure de frică, o apucaseră frigurile morții. Își smulgea de ciudă cu dinții unghiile de la mîini și singele cură.

— De ce-ți dîrdiiie dinții-n gură, muiere, hai ne arată ce ai ascuns în pod ?

— Iartă-mă că de frică nu v-am arătat-o ! Pipilcuța este o fată urită, murdară, plină de bube, păduchioasă și leneșă. De aia a și fugit în pod ca să n-o vedeți și pedepsiti pentru necurățenia în care-și face veacul, pentru rochiile ei ce curg zdrențe din ele, pentru ca să nu-i vedeți picioarele botocănoase, mari și urîte în care nu ar intra cizmă bărbătească da-mi-te un păpuc.

Acuma, mama Pipilcuții îi trimisese pe sus cu o întreagă oaste, ălalt păpuc din fire de aur, o rochie albă cu razele soarelui, țesută de păienjenii pămîntului și-mpodobită cu stele de aur; care eră atît de frumoasă, încît prin acoperișul casei străbăteau razele de lumină, ca și cînd din podul casei ar fi răsărit soarele ! Pe cap suratele pămîntului care muriseră nemăritate, îi aşezară o coroană din diamante și rubine ce vârsau raze încît se lumina podul casei.

Împăratul îi ceru muierii să se urce-n pod s-o scoboare jos. Răutăcioasa se prefacă că se urcă în pod dar se întoarce zicindu-i:

— Nu vrea, mărite împărate, se ferește ticăloasa ! V-am spus eu ? Doar vă vreau binele, măria-ta !

— Bine, dacă nu vrei, mă urc eu !

Cind începu împăratul să se suie, scara se lumină, iar cind ajunse la gura podului de strălucire nu putea privi în sus. După ce se frecă bine la ochi, lîngă coșul casei văzu o fată subțirică parcă ar fi fost trasă într-un inel, cu părul căzut pe spate în valuri de aur, cu ochii blinzi albaștri ca cerul, cu o rochie albă mai subțire decât o pinză de păianjen, împodobită cu funigei de aur care-ți luau ochii, încît la soare te puteai uita dar la Pipilcuța ba. Fata rămase nemîscată ! În timp ce împăratul sta încremenit locului și tulburat. Îmbătat de înfățișarea ei minunată uită pentru ce s-a urcat în pod și deodată hotărît, se-ndreptă spre Pipilcuța, mai frumoasă decât o zină din povești. Cind vruse-o îmbrățișeze de bucurie, că a găsit o soție pe plac, abia atunci văzu că ține în mînă un papuc alb pe care ar trebui să-l încerce. Cum însă îi plăcuse atât de mult de Pipilcuța se gîndi că s-ar putea ca papucul să nu se potrivească și atunci ar însemna să părăsească o fată așa de frumoasă ce nu văzuse de-a lungul și de-a latul împăratiei sale. Pipilcuța îi văzu păpucul pe care el îl vîrni în buzunar și-i zise cu un glas ca de înger:

— Pentru ce nu-l încercați ? Datoria măriei voastre este să încercați păpucul și la fetele bogate și la cele sărace și la cele urite ca mine și la cele frumoase ca ale mumii mele vitrege ! Dați-mi-l să-l încerc, așa cum l-ați dat la toate fetele din împăratie !

— Mă tem că nu se va potrivi, iar eu mă mulțumesc să te iau soție pe tine așa cum ești !

— Nu te teme, măria-ta, încearcă-l și abia atunci ai dreptul să mă cer să-ți fiu soție.

Împăratul tremura de teamă, scoase păpucul și cu sufletul la gură îl încercă. Păpucul nu numai că se potrivea de minune dar și se semăna cu celălalt. Atunci împăratul fu atât de fericit, încît zvîcni bucuria în el așa de tare că își luă mireasa de mijloc și o sărută.

Începu să sară în sus de fericire, să joace cu Pipilcuța, nebăgînd de seamă că se află în pod încît își umplu capul de cucuie, din loviturile în căpriorii și bîrnele podului. Podul de jocul lor mai, mai era să cadă-n capul răutăcioasei și al curtenilor săi. Unii fugiseră pe-afară de teamă să nu li se dărime podu-n cap.

Atunci, împăratul își luă mireasa de mină și începu să scoboare. El scoibora, iar Pipilcuța pe urmă. Cind Pipilcuța fu în gura podului, casa se lumină ca de un soare, iar mama vitregă fu apucată de friguri și, sperîndu-se, se împiedică de căldarea cu lături fierbinți pentru porci, căzu în căldare de se opări.

Împăratul își luă mireasa, o sui în trăsura de aur și se pregăti de plecare.

Muma vitregă văzîndu-se plină de râni și opărită, dîndu-și seama că e cu sufletul gata să-i iasă, dădu foc casei de ciudă că i s-au dat peste cap socotelile.

Pipilcuța ajunse la palatul de cleștar, de la marginea mării albastre, unde împăratul făcu o nuntă mare și frumoasă, care ținu trei luni și trei săptămîni, numai în cîntece, chef și voie bună.

Și iată cum se răsplăti fata lucrătoare și înțăleaptă și cum se prăpădi în flăcări lăcomia și nedreptatea.

VACA NEAGRĂ

A fost odată un om și c-o muiere care trăiau fericiti iubind-o nespus pe fiica lor cu părul de aur.

La un rînd de vreme, se abătu ciuma prin satul lor și-i luă viața mamei frumoasei fecioare. Dar cum mama o iubea mult pe fiica ei, rugă pe stăpinul cerului să nu-i ducă sufletul laolaltă cu cei morți ci să-i îngăduie să intru într-o vițică ce se născu la moartea acesteia. Stăpinul cerului și al pământului chibzui că e dreaptă cererea sărmanei și-i îndeplini dorința.

Vițica era neagră, dar frumoasă și zburdalnică ca un copil. Fetița cu părul de aur o păștea pe plaiuri cu flori mirosoitoare și izvoare, jucindu-se împreună, ca doi copii.

Fetița luă capul vițelușei între mâini îmbrățișând-o și sărutându-i ochii și gura îi povestea cum a venit ciuma și i-a răpit ce a avut ea mai scump pe lume, mama.

La rîndul ei vițelușa plingea și lacrimile i se prelingeau de-i ardeau obrajii. Fetița creștea și se făcea tot mai mare și frumoasă iar vițelușa ajunsese vacă.

Tatăl fetii rămas fără muiere, se însură cu o femeie văduvă, care avea o fată de seama frumoasei cu părul de aur.

Mama vitregă însă o ura pe sărmana orfană văzind-o cît e de frumoasă și de cuminte, față de fiica ei care pe lîngă că era urâtă ca mama pădurii, mai era neascultătoare și leneșă.

Ce se gîndi vipera-ntr-o zi? S-o puie la munci istovitoare și s-o omoare.

Și-i dădu să toarcă întii zece caiere de lînă într-o noapte. Tată-su, mama vitregă și sora vitregă mîncară și se culcară, iar frumoasa cu părul de aur ajunsă de-acum o zdrențuroasă, merse la vaca neagră și luă capul în brață și-ncepuse să plingă.

Mare-i fu mirarea, cînd vaca îi vorbi cu grai omenesc zicîndu-i:

— Nu plinge scumpa mea, că eu sănătatea ta, îți văd suferința și de aceea m-am prefăcut în vacă neagră ca să te ajut! Adu-mi tu lîna că eu îți torc! Frumoasa cu părul de aur auzind că vaca neagră este mama ei și mai rău o podidiră lacrimile.

Apoi, îi aduse caierele de lînă și la ziua i le și arătă toarse scorpiei de mamă vitregă. Femeia asta cînd le văzu, parcă turba de ciudă. Într-o altă seară îi dădu să toarcă un caiere de lînă, de zece chile de lînă. Și de data asta vaca neagră îi toarse lîna și la ziua mama cea vitregă rămasă împietrită văzind că fata este atât de îndemînătică și nu i se împotrivește poruncilor.

Își puse în gînd să-i dea să toarcă un car de miță într-o altă noapte. Și frumoasa cu părul de aur îi aduse ghemele de lînă mirindu-se foarte de minunea asta zgripăturoaică de mamă vitregă.

Stai, își zise răutăcioasa! voi afla eu cine o ajută pe zdrențuroasa asta de fată!

Și într-o altă zi, îi porunci să toarcă un car de fuior de cînepă, pîndind-o toată noaptea cum lucrează.

La mijlocul nopții fata luă fuioarele de cînepă și le duse la mama ei, vaca neagră care le toarse cu coarnele la iuțeală.

Vicleana de mumă vitregă văzind-o că toarce în grajd cu vaca neagră, merse la bărbat zicîndu-i:

— Omule, dacă ţii la mine, am să te rog să-mi faci voia mea și să tai vaca neagră?

— Da de ce, măi muiere, că lapte berechet dă, frumoasă este, grasă este și nici un rău nu face!

— Rău nu face, da are de gînd să facă, mă prostule! Tu nu te uită ce privire are cînd se uită la fata mea și la mine? Așa că ori tai vaca, or eu plec din casa ta. Din două una. Azi vreau să mi se aleagă, ori e laie ori bălaie, că n-o mai pot suferi-n ochi.

Auzind frumoasa cu părul de aur că-i va tăia-o pe mamă-sa, merse plin-gînd și-i povestit vestea cea tristă. Vaca neagră, auzind, ii grăi:

— Maică, dacă mă va tăia, tu să furi părul din coada mea și să-l ascunzi în salteaua ta, iar coarnele să mi le-ngropi în grajd sub iesle. Oasăle să le aduni și să le-ngropi pe lunca cu flori, aproape de izvorul unde ne jucam împreună ca doi copii, iar din carne să nu măñinci!

I se făcu pe plac răutăcioasei femei și tăiară vaca neagră. Fata nu uită să ducă la bună îndeplinire dorința mamei sale, vaca neagră. Ascunsă coada în saltea, coarnele le-ngropă sub iesle oasele pe măsură ce se aruncă, le adună și îngropă unde-i plăcuse la vaca neagră să pască. Apoi iar începe cu noi chinuri și osind muma vitregă. Si dădu alte caiere de lină să i le toarcă.

Frumoasa zdrențuroasă lua caierele de lină, mergea la iesle și cum plin-gea, mama ei, vaca neagră, venea, o mîngîia și luindu-i caierele i le torcea și astfel scăpa de cearta acrei mame vitregă.

Odată, s-a întîmplat ca mama cea vitregă să dea peste coada de vacă ascunsă în saltea și răstît o întrebă pe zdrențuroasa:

— De ce ai ascuns coada vacii în saltea, prăpăditō?

— Mi-e dor de mama mea și de aceea am ascuns-o, răspunsă fata.

— Las' că o să-ți arăt eu! Si iar începea cu chinurile fără de sfîrșit. Cînd cu torsul lîinei, ori mijelor și cu cilții. După ce le termină pe toate astea, începea cu altele. Îi da orez amestecat cu volbură și neghină să-l curete apoi mei cu neghină și cenușă să-l aleagă și cite altele! Ea sta lîngă grămadă de orez sau de mei și plîngea gîndindu-se la vaca neagră.

Atunci vaca neagră venea, o mîngîia și-i spunea:

— Taci, fata mamii, că pînă la ziuă toate poruncile vor fi împlinite și vei scăpa de pedeapsă! Merse ea la împăratul furnicilor, adună toate furnicile pămîntului și la iuțeală orezul cît și mijul se afia curățat.

Cînd vedea mumă-sa vitregă atîta îndemînare, o apucau boalele și furia, că n-avea cum s-o mai chinuiască! Si cădea la pat de zăcea de amărciune că nu se poate răzbuna aşa cum ii dă puterea și dorința, căci, vorba aceea, mai îndată poți tămădui pe un nebun, decit pe un îndărătnic de înverșunare.

Si orice încerca ea împotriva blîndeii și înțeleptei fetițe nu putea duce la bună îndeplinire.

S-a întîmplat odată, ca o fată împărătească, un prinț Făt-Frumos, să dea o serbare, la care putea veni și bogat și sărac. S-a dus la joc mama cea vitregă cu fiică-sa îmbrăcată în rochii frumoase și strălucitoare, nădăjduind că frumosul prinț va pune ochii pe fiica ei.

Ce să facă acum frumoasa zdrențuroasă? S-a înțolit cu o rochie mai veche și scăpată și a alergat și ea la joc cum fac toate fetetele în astfel de-ntîmplări.

Frumosul prinț, îndată ce o văzu ii plăcu și o chemă la joc. După aceea temindu-se de mama ei vitregă că o va certa, spunindu-i vorbe grele de ocară,

fugi acasă. Prințul o urmări, iar ea în grabă își pierdu papucul din piciorul drept.

În seara a doua nemaiavând papucul rămase acasă plângind.

Mama vitregă cu fiica ei merseră din nou la joc și mai frumos îmbrăcate, însă prințul nici nu le băga-n seamă.

Dădu el veste în toiu jocului că pe acea fată o va alege să-i fie mireasă, care și-a pierdut papucul pe care-l arătă multimii. Atunci fetele se-mbulziră fiecare a-și încerca norocul cu pantoful, dar spre dezamăgirea lor la nici una nu se potrivi.

Se scremu și fiica mamei vitrege, dar fiindu-i piciorul mai mare rămase fără noroc, tristă.

Prințul necunoscut, trimeasă vorbă în toate părțile împărătiei că va porni din sat în sat, în căutarea celei rînduite de soartă. Auzind vicleana de mumă vitregă, una ca asta, merse la niscaiva vrăjitorii și-i tăie din piciorul cel drept fiicei sale, carneea pînă la os, doar se va potrivi pantofiorul pierdut.

Mare-i fu și ei dezamăgirea atunci cînd ajunse prințul la casa lor și încercă pantoful. Pentru nimic în lume nu intra. În zadar o apucă să sudorește pe răutăcioasa mamă vitregă încercind, că totul fu cu neputință. De necaz își dău cu pumnii-n cap. Atunci prințul întrebă că dacă mai are în casă și alte fete, la care se-nțelege că ele răspunseră că sunt singure, nemaișind și altele. Apoi, frumosul prinț își văzu de cale, iar ele rămaseră tîngindu-se.

Intr-o zi, se nemeri frumoasa zdrențuroasă cu gălețiile la apă și chiar pe aci trecea suita împărătească. Prințul merse la fată să-ncerce pantofiorul, iar aceasta lăsa gălețiile fugind speriată. După ce fu prinsă i se vorbi care este rostul pantofului și ea nu avu încotro încît prințul încercă pantofiorul, care se potrivi de minune pe piciorul zdrențuroasei.

Prințul se bucură că aleasa înimei sale este atît de gingășă și frumoasă cu părul de aur, încit de îndată merse la părinții acesteia spre a o cere de mireasă. La care mama cea vitregă îi răspunse:

— Mărite-mpărate, n-avem fată de măritat, iacă asta e fată de măritat, nu prăpădita aia zdrențuroasă.

— O fi și dînsa de măritat, însă eu o aleg pe aceasta, fiind mai zdrențuroasă, dar pe pofta inimii mele și nu pe brezaia dumitale.

Făt-Frumos o luă atunci de mireasă pe frumoasa cu părul de aur și făcu o nuntă împărătească de se dusă vestea peste nouă țări și nouă mări; iar mama cea vitregă rămasă plîngindu-se și zvîrcolindu-se de ciudă, ca o găină jumulită de vie.

Și aşa răutăcioasa se prăpădi și se topî, ca ceara de para focului, iar frumoasa cu părul de aur, cu răbdarea trecu marea, ajungind împărăteasă.

PIELEA DE MĂGAR

A fost un crai și o crăiță care aveau o fetiță cuminte și frumoasă.

Intr-o zi, se imbolnăvi regina și-și dădu sufletul. Înainte de a muri, lăsa cu limbă de moarte o dorință către soțul ei. Să se însoare după moartea ei, cu acea fată frumoasă la care î se va potrivi condurul ei din piciorul drept.

Împăratul rămase trist și fetița asemenea. Trecu o vreme și mai marii țării se pun pe capul împăratului să se însoare și gata. Da craiul n-are încotro. Iau ei condurul crăiței și pornesc să-i cate potrivire prin țări și mări, dar nu găsiră.

Craiul, care numai la căsătorie nu se gîndeau, se bucura. Cătară pe rînd fetele de boieri, de plugari și mai la urmă roabele și ninic. Se lasă o tristețe peste dregători și o bucurie peste împărat.

Intr-o zi, fetița lui se joacă prin palat, dă de condur și-l vîră în picior. Condurul se potrivește de minune.

Cînd văzură dregătorii minunea, se bucurără și ziseră că sunt scăpați. Să se însoare împăratul cu fiică-sa că așa i-a fost scris.

Împăratul nu vrea și nu vrea, iar fiica lui cînd a văzut, a căzut bolnavă de nu s-a mai pomenit din plîns.

A văzut-o îngrijitoarea ei cum se topește ca turta de ceară și a învățat-o să poruncească trei rochii. Una de argint, alta de aur și alta numai din pietre nestemate.

Zis și făcut ! Si s-a apropiat vremea de nuntă.

Cînd toate au fost gata sluga a îmbrăcat-o în piele de măgar, i-a pus rochiile frumoase într-o traistă și a dus-o pînă a trecut granița în altă împărtie de i s-a pierdut urma.

A mers ea singură plîngînd și suspinînd prin păduri și printre sălbăticinu pînă ce a văzut într-o noapte un palat mare și frumos. A bătut la poartă și i-a răspuns o muiere:

— Ce cauți noaptea, fetițo, la porțile împăratului ?

— Caut de lucru, măicuță, să mă arănesc. Sînt fată săracă ! Ia-mă și pe mine argată !

A luat-o bucătăreasă împăratului de milă și într-o sară de sărbătoare și-a cerut voie să iasă și că în oraș pentru scurt timp. A lăsat rochia din piele de măgar, s-a îmbrăcat în rochia de argint și s-a dus la joc acolo unde venea și împăratul.

Împăratul, cum a văzut-o i-a plăcut de ea și a jucat cu ea de bucurie. Apoi cînd i-a plăcut mai mult împăratului, ea s-a furîsat prin mulțime și a fugit îmbrăcindu-se iar în piele de măgar.

Altă dată iar s-a cerut de la bucătăreasă să se ducă în oraș. Lăsa pielea de măgar și se îmbrăcă în rochia de aur. Cînd o văzu împăratul, numai cu ea juca, numai cu ea glumea și numai la ea privea.

Cum o scăpă din priviri puțin împăratul, ea fugi făcîndu-se nevăzută. Se îmbrăcă din nou în rochia de măgar și nimeni nu bănuia că ea ar putea fi atât de frumoasă !

A treia oară, împăratul își puse în gînd să dea o serbare mare să vie tot poporul doar, doar, va veni și ea.

S-a îmbrăcat de data asta în rochia de pietre nestemate, că era atît de frumoasă, încît la soare te puteai uita, dar la ea ba.

Cînd a văzut-o împăratul, a chemat-o la masa lui și i-a pus în dești un inel de logodnă, luîndu-i inelul ei în schimb. Acum craiul și-a pus în gînd să nu-i mai dea drumul, ci s-o ducă drept la palat ca să facă nuntă cu ea.

Fata însă nici ea nu se lăsa ușor. Găsește timpul potrivit și-i scăpă ca printre dește împăratului. Se duce la odaia ei, se îmbracă în piele de măgar ca nimeni să nu știe cine este. Cînd s-a văzut împăratul singur și fără inel, a căzut bolnav la pat. A trimis dregătorii de la domnie să încearcă inelul, poate vor da peste

fata cea frumoasă. Și au luat-o din sat în sat, din oraș în oraș și n-au găsit cui i se potrivește inelul !

Au plecat prin alte țări și împărații, dar fără de rost că n-au găsit nici acolo fata. Mai la urmă cineva n-are de lucru și zice să se încerce inelul la roabe și la argatele palatului. Așa au și făcut, însă n-au găsit nimic. Mai la urmă, pe cind împăratul trăgea să moară, bucătăreasa împăratului zise că are și ea o fată urită îmbrăcată în piele de măgar.

Cum o văd mai marii împărație, încearcă inelul și ca prin minune i se potrivi ! O dusără în fața împăratului, dar împăratul cind o văzu în piele de măgar rîse că nu este ea și iar căzu bolnav la palat.

Mama împăratului luă fata cu binișorul, o pusă să se spele și să se îmbrace în rochia cu pietre prețioase, apoi o dusă la palatul împăratului.

Împăratul cind o văzu, sări în picioare ca vindecat de privirea frumoasei fete.

— Ea este, zise el, o îmbrățișă de bucurie și se făcu o nuntă mare, care ținu o lună și o săptămână, de cind se punea luna și se uidea ca secera.

GÎSCĂRIȚA

A fost odată ca niciodată, un împărat vestit, care trăia fericit cu împărăteasa și fiica lui frumoasă ca o zină picată din cer. Prințesa semăna cu mamă-sa, cum seamănă două picături de apă.

La o vreme se-mbolnăvi rău împărăteasa și simțind că-i va ieși sufletul, chemă la iertăciune pe-mpărat și pe fiică, grăindu-le:

— Eu simt că sfîrșitul îmi este aproape. Tu, împărate, rămii văduv. Aș avea după moartea mea, dacă te mai însori încă o dată să cauți o femeie care să-mi semene mie. Dacă nu vei găsi, nici să nu te-nsori. Și cum vorbi, sufletu-i ieși, iar împăratul și fiica rămaseră triști și îndurerăți cu întreg norodul din marea lor împărație.

Nu trecu mult și-mpăratului îi veni de-nsurătoare. Trimise în întreaga împărație să-i caute mireasă, să-i semene la fosta împărăteasă. Plecară soliile prin cetăți, orașe și-n sate, colindără împărația în lung și-n curmeziș, însă fără nici un folos. Mireasă așa cum dorea împăratul nu se găsea.

Pe împărat, ca un om stat și bine mîncat îl apucără frigurile după nevastă și zor-nevoie să trimîtă sute și mii de solii cu potretul împărătesei ca să-i găsească una asemenea, colindând pe alte împărații și alte moșii.

Se îmbrăcară soliile împărațești numai în aur și argint și colindără lumea, însă mireasă la fel de frumoasă, asemenea împărătesei nu găsiră. Se întristă împăratul și se îmbolnăvi, căci negăsind mireasă asemenea fostei împărătese, o să rămiie văduv toată viața și fără muiere. Și cum sta el în jelțul împărătesc căzut pe gînduri, își zise în sine: vai de boierul ce se roagă mojicului, mai bine-mi căutam eu mireasă și mi-o găseam. Plecă și el în lume de căută în zadar; căci el căuta una și da peste alta. Istovit și amărit se culcă în pat să moară de ciudă nu alta. Cind mai luă o dată-n mînă potretul împărătesei băgă de seamă că numai fie-sa-i seamănă. Sări-n sus de bucurie și o chemă îndată spunîndu-i ce a poftit pe patul de moarte mumă-sa :

— Iacă, n-am găsit în lume împărăteasă asemenea ei în afară de tine. O fi asta vreun semn dumnezeiesc, te iau de muiere.

— Doamne, înălțate-împărate, deie-ți Domnul multă parte, de mertic, de sănătate; unde s-a văzut și s-a pomenit, să ia tatăl pe fiică și fiica pe tată. Că va fi păcat, il lucru blăstămat și mai bine moartă, decit măritată ! Începu biata prințesă să plângă și să tînjească, cum tînjesc florile bătute de brumă toamna. Într-o zi, o vrăjitoare o văzu cum se ofilește, îi ceru trei parale să-i ghicească norocul. Îi ghici, dar prințesa n-o crezu. Si o rugă să-i dea o povătă ca să scape din ghearele-împăratului. Atunci vrăjitoarea-i zise:

— Du-te la-împăratul și cere-i dacă vrea să-i fii mireasă să-ți facă rochie și papuci din pele de purec — inele, mărgele și brățără din aur și vei vedea că n-are să poată și ai să scapi.

Îi mulțumi prințesa și plecă cerîndu-i împăratului să-i ducă la indeplinire dorința.

Împăratul porunci curtenilor și generalilor, ostașilor, croitorilor și cizmarilor, să plece-n lume, prin oboare, prin birloage, prin bordeie și argele să adune pureci, să argăsească și să croiască pentru prințesă rochie și papuci pentru nuntă cum n-au mai fost pe pămînt și pe subt pămînt. Se făcu o vîlvă mare și-ntrig poporul plecă la clacă să-i caute pureci, pînă ce-i indeplini dorința prințesei.

Cind văzu prințesa rochia și papucii, rămase uimită și se miră cum de este cu putință aşa ceva ! Dar începu să ofteze și să se tînguiască rugind-o pe vrăjitoare să-o scape de năpastă.

— Să-i spui împăratului să-ți facă rochie din pînză de aur și ai să vezi că ai să scapi.

Se-ntoarse la-împăratul și-i spuse dorința crezind că nu o să i-o poată duce la indeplinire.

Împăratul adună pe loc mărimile, le porunci și-ntr-o zi rochia și papucii erau gata. Cind văzu prințesa că și ăștia sănt gata și mai rău se-ntristă și mai rău se puse pe plins și pe jelit, de parcă avea mortul pe masă, gata de dus la groapă.

Vrăjitoarei i se făcu milă de ea și cu ghicitul, cu cerșitul își făcu cale iar pînă la poarta-împăratului, sfătuind-o de astă dată să-i ceară să-i aducă rochie din rază de soare și papuci din raze de lună. Așa ceva e cu neputință să-i facă și se vedea scăpată ! Dar împăratul dete veste-a-n țară, că jumătate din împărătie îi va da acelui care-i va aduce rochie pentru nunta prințesei făcută din raze de soare și papuci din raze de lună. Plecară voinicii, pe cai înaripați, înălfîndu-se-n văzduhuri, alții minăți de aripa vîntului cel mare, spre casa zinelor și spre casa zmeilor din cer, căutind să le fure asemenea rochiță și asemenea papuci. După multă așteptare i se aduse împăratului tocmai ce ceruse. De data asta prințesa nu mai avea ce să mai poruncească să-i facă și se vedea pierdută. Vrăjitoarea iar își facu drum și-n taină mare-i șopti prințesei să-și lege într-o pînză toate rochiile și papucii de nuntă și noaptea să fugă, că lucrurile ce i le-a făcut împăratul, au să-i aducă noroc. Prințesa nici gînd să se pregătească de nuntă. Într-o noapte-și luă bocceaua cu lucrurile cele minunate, se îmbrăcă intocmai ca o fată săracă, prinse de un toiag să se apere de răi, se minji pe față cu funginge și dădu birul cu fugiții. A mers, a mers, pînă ce a trecut în altă împărătie. Acolo s-a sucit, s-a-nvîrtit, tot pe lingă palatele-împăratești pînă ce intr-o zi un curtean o tocni gîscăriță, la gîștele împăratului. Toată ziulica se plîctisea prințesa cu gîștele pe cîmpie și se chinuia să le scoată din baltă. Ea își ținea lucrurile scumpe pitulate într-o șură de paie și cu gîștele umbla zdren-

țuroasă și murdară ca vai de ea. Într-o mare sărbătoare, împăratul, care era un flăcău chipeș, frumos și voinic, gata de căsătorie, porunci să se facă la curte un mare bal și să fie chemați și împărații din lume cu fiice și rudenii să-și aleagă o soție să-i fie pe plac.

Giscărița, auzind de bal, ca orice fată o ardeau tălpile să se ducă și ea la joc. Ca să plece noaptea trebuia să-și ceară voie de la bucătăreasă. Își luă inima-n dinți și-i ceru voie:

— Măicuță, fii bună, dă-mi și mie voie să merg la balul împăratului.

— Cum, giscărițo, ai înnebunit de tot, să te duci la un bal tocmai tu o fată-n zdrențe și murdară ca scroafa din coteț, să ne faci de rușine?! Ea plecă plângînd în odaia ei gîndindu-se ce-i mai rămîne să facă.

Celealte slugi după ea s-o ademenească să meargă la bal cu ei:

— Giscărițo, mergi cu mine să te joc la noapte, îi zice un fecior apoi altul și altul. La rugile lor ea se făcea că e proastă și le răspundea:

— Nu știu, n-am văzut, nu știu, n-am văzut. Și cine a auzit, n-a crezut! Dacă o auzeau grăind aşa flăcăii de la grajdurile împărațești rîdeau de ea zicind în batjocură:

— Las-o, bă, că-i nebuna din răstoacă,
tot ea cîntă,
tot ea joacă!

Văzînd ea că bucătăreasa n-o ia-n seamă ba o mai și înfruntă, își ia inima-n dinți și intră la împăratul:

— Înălțate, împărate,
Facă-ți Domnul multă parte,
De noroc, de sănătate !

Am venit să te rog să-mi dai și mie ca la o fată săracă și proastă voie să merg diseară la bal! Împăratul cînd o auzi și o văzu în halul acela murdară și ciufulită îi trase o palmă și-i porunci să vadă de gîște că n-a tocmit-o să joace-n horă. Fata plecă mîhnită, dar nu-și pierdu nădejdea. Cînd afară, bucătăreasa începu s-o ia la trei păzește pentru cutezanța ci să intre la-mpăratul de capul ei fără voia mai marilor curteni:

— Ai, fă, ce ai înnebunit, să mă faci de pomină față de împărat că n-am grija de slugi, cînd tu nu trebuie nici prin față să-i treci măritului împărat. Dacă se lăsă noaptea și nimeni n-o mai bagă-n seamă, pe sub ascuns merse la șira de paie, scoase încet din bocceaua ei, rochia și papucii din piele de pureci, și puse cercei cu pietre scumpe strălucitoare, inele și brățări, se spălă și se facu frumoasă ca o zină.

Pe cînd era jocul în toi, iar la bal sosiseră fiice și crăiese împărațești, care mai de care mai frumoase, doar-doar, pe ele va pune ochii împăratul, iată că deschise ușa giscărița și păși încet în multimea ce se veselă și chiotea de bucurie.

Numai împăratul sta trist pe un scaun de aur la o masă, nefiindu-i nici una dintre crăiese pe placul inimii. Dar cînd o zări pe giscăriță în prag, deodată i se înserină față și fără să vrea alergă la ea dindu-i mina să coboare scările. Multimea căscă ochii la frumoasa necunoscută mirîndu-se de rochia și papucii minunați, dar și de pietrele prețioase de la cercei, inele și mărgele. Tot timpul împăratul a dansat cu giscărița și de frumoasă ce era o sorbea din ochi, neputînd să-și mai azvîrle ochii și la alte fețe frumoase venite de la mari depărtări pentru a-și găsi aici norocul. Ea știa să se poarte frumos și-i vorbea numai frumos și cu tilc de-l făcea pe-mpărat s-o prețuiască și mai mult.

La un timp o-ntrebă:

— Frumoaso, de unde ești?

— De la Pălmîș!

— Las'că te caut eu mîine la Pălmîș. Vom veni călări în satul tău și nădăjduiesc că părinții tăi te vor da să fii mireasa împăratului. Ce zici?

— Poate că da, poate că nu! Doar știți înăltîmea voastră cum sănătății, care vreau să-și mărite fetele pe aproape!

— O să-i aduc și pe ei la palat și tot n-am să te las.

Cam pe la cintatul cocoșilor cînd balul era-n toi, gîscărița fugă fără ca împăratul sau slugile sale să bage de seamă. La șira de paie își așeză hainele și podoabele și din nou se îmbrăcă în țoale rupte și zdrențuite de nu-ți venea să arunci nici mucii pe ea. Împăratul cînd se văzu singur, rămas cu buzele umflate își puse în gînd, că va răscoli pămîntul, il va da cu fundu-n sus și cu susu-n fund și tot va găsi-o el pe fata cea frumoasă de la Pălmîș. A doua zi caută pe hartă satul Pălmîș, care lipsește. Trimise atunci oștirea s-o caute pe fată și din iad de-o fi sus pe pămînt s-o scoată și să i-o aducă. Plecară oștirile în lungiș și-n curmeziș, de răscoliră față lumii în zadar. Cînd soseau acasă, curtenii și oștenii cu vești proaste, toți erau triști că le taie-mpăratul leafa și nici capetele nu îndrăzneau de rușine să le ridice în față împăratului. Si raportau: că-i laie, că-i bălaie, ba că-i una, ba că-i alta, fără una nu e asta! Numai gîscărița sta de mătura curtea împărătească și-i rîdea inima de isprava ce-o făcea. Împăratul căzu la pat de trist și de necaz. Un sfătuitor mai înțelept îl scoase din încurcătură, povătuindu-l să facă un alt bal și să cheme pe toți împărații și pe toate crăiesele lumii că între ele trebuie să dea de frumoasa fată necunoscută, cu rochia din piele de pureci.

Băieții de la curte iar începură să dea tircoale pe lîngă gîscăriță, ca lupul pe lîngă tîrlă, îndemnînd-o și ademenind-o să meargă cu ei la balul împăratului. Dar ei ziceau, ei auzeau. Mai la urmă-n batjocură-i grăiau:

— Baba-i surdă

că a mincat urdă!

Gîscărița din nou merge la stăpîna slugilor, la bucătăreasă, rugînd-o frumos s-o lase să meargă la balul împăratului.

— Fugi, fa, nu vezi că tacî ca o mută și te portă ca o slută, tu ești de nasu-mpăratului să te duci la un bal ca de-al de asta? ! Aici vin fețe-mpărătești și împărătese, nu mucoase ca tine? Dar cum văd, caprei îi pică coada de rîie și ea tot în sus o ține. Fugi fa și sterge-ți mucii că nu ești tu pentru bal. Si o impinsă afară ca pe o năroadă aflată-n cerșeala.

După atîta dăscăleală, ea rămase ca mai înainte. Pe-o ureche-i intra, pe alta-i ieșea. Pîndi pînă ce străjerul plecă de la ușa împăratului și buzna în palat la măritul împărat:

— Înăltîmea voastră, dați-mi voie și mie la balul de deseară, că am aflat că vin băieți frumoși? Împăratul tocmai își trăgea cizmele. Luă cizma și azvîrli-n gîscăriță de supărat ce era.

— Să te duci unde-a dus mutu iapa și să nu te mai văd în fața ochilor, că pun slugile să te tundă, auzi? Fata lăsa capu-n pămînt și nu scoase o vorbă. Pleca rușinată, dar facea tot ce-o tăia capul. Se spălă, se scăldă și se îmbrăcă de astă dată și mai frumos în rochia și papucii din pinză de aur. La gît puse alte măgele, alte brătări și inele, alte podoabe strălucitoare-n părul ei bălai. Si plecă aşa tiptil tiptil, fără s-o simtă nimeni la balul împăratului.

Împăratul sta trist, de parcă era lovit de prătie și nu știa cine l-a lovit. Sta posomorit și-și făcea planul, ca țiganul cum să nu-i mai scape din mîini frumoasa necunoscută. Dar în zadar aștepta că fata așteptată, nu mai venea. Pe cind își pierduse orice nădejde, iacă intră și necunoscută. Tot palatul se lumină de strălucirea și podoabele ei care luminau ca lumina soarelui. Toți împărații, împărătesele și crăiesele rămaseră cu gurile căscate la ea. Giscărița era cea mai frumoasă și cea mai aleasă. Împăratul cind o zări își zise în gînd: astă-i și mai frumoasă decît aia de la Pălmîș. Și se jură că n-o să-i scape. O pofti, la masa lui și toată vremea dansă cu dînsa povestindu-i cîte-n lună și-n stele, iar ea cîteodată-i răspundea:

— Așa e, împărate, zise necunoscută:

Păsările se momesc cu grăunțe,

Fetițele cu vorbulițe !

Și tot natu cade-n lat,

Cind cere minte de la-ailanți !

Așcultură-i cuvintele-nțelepte, împăratul și mai mult o iubea, de i se surgeau ochii după ea. Așeză pînde ca să o urmărească ce face. Împăratul se simțea alături de frumoasa fecioară venită din popor, de parcă ar fi în al nouălea cer. Începu s-o coase și s-o descoase, ca să vadă din ce neam este și din ce loc?

— Sînt din neam

Ce trage-n ham !

Și din spîta

far' de viață !

Din Cizmişi

Unde-l izbiști !

— Ahaa ! va să zică ești din Cizmiş ? Acolo am să mi te cauți și să mi te cer părintilor să-mi fii mireasă, să-mi fii crăiasă, peste lume mai aleasă.

— Inâltate împărate, facă-ți Domnul multă parte, de noroc de sănătate și de muiere bărbătă, ca ea-n lume nu-i altă. Mi te văd infumurat, parcă te-ai fi îmbătat. Mai bine măsoară de multe ori și croiește o dată să nu ni se întâiple ca celui din poveste, cind un împărat l-a-ntrebat :

— Măi chiorule, vezi tu acu-n virful șurii ?

— Acu-l văd, măria-ta, dar șura ba !

Împăratul, ca-mpăratul, era dus cu gindurile-n altă parte și ce-nțelegeau pereții și tobele, înțelegea și el. Și-n mijloc de noapte, cind se-ntimplă toate, frumoasa fată din Cizmiş, se strecură prin multime și ca o nălucă se făcu nevăzută ! Împăratul cind văzu, porunci generalilor, ofițerimii, oștirii, să i se caute frumoasa fată în satul Cizmiş și să i se aducă nevătămată la palat. În zadar se osteniră, degeaba se-nvîrtiră, că de fată nu dădură.

De data asta împăratul căzu bolnav la pat și se topea ca un muc de lumi-nare, de dorul frumoasei fete necunoscute din Cizmiş. Acuma își da cu pumnii în cap că n-a pus mâna pe ea cind a putut, dar fară folos. Dorul îl usca și la față se pîrlea văzind cu ochii. Ce erau să facă sfetnicii ? Toți dădeau din colț în colț și nu găseau leac. Porniră după ichimi, babe și vrăjitoare și vorba aceea : « mai puțin leac, dar babii un colac ». Așa își irosea el cu mai marii împărației după leacuri. Împăratului nu-i ieșea din minte.

Altă scăpare de la boală nu era, decît să facă un nou bal, poate va veni din nou frumoasa necunoscută și de data asta jura că nu-i va mai scăpa, cum nu-i scapă șoțitele din gheare motanului.

Și după obiceiul împăraților, dă-i frate cu alt bal, alte cheltuieli, alți împărați, împărătese și prințese, venite de pe întreaga față a pământului.

Băieții de la grajdurile împărătești, herghelii, păcurarii și porcarii, merseră la giscăriță rugind-o pe rînd și fiecare să meargă cu ei la bal. Giscărița făcea pe proasta.

Flăcăii văzind-o într-o ureche, o credeau zurlie de tot și cu toată frumusețea ei o lăsau în pace să rămîne acasă cu giștele ei gîlcevitoare. Pe partea ailaltă, nici ea nu se da bătută. Mai întii cerea voie să meargă la bal, de la bucătăreasă. Bucătăreasă o lua la goană cu linguroiul cel mare plin de zeamă. Ea nu se lăsa. Făcea ce făcea și drept la ușă la împăratul.

— Mărite-mpărate, deie-ți Domnul sănătate și noroc la îmbătate, lasă-mă și pe mine la bal.

— Să-ți pui lacăt la gură și fiare la picioare și-n palat să nu mai calcă, cu țoale din găinați, tuni în case de-mpărați, n-ai puțin obraz pe aici să nu mai calcă? Apoi supărat luă un bîr și o lovi cu el în spate. Fata mîhnită, fugi afară supărată.

Împăratul plecă mai devreme s-o aștepte pe frumoasa necunoscută. Sta la intrare, își holba ochii și-și frîngea gîtul în zadar. Necunoscuta nu venea. De necăjît ce era, parcă-i tuna și fulgera, iar ghinaliții și marii curții tremurau de frică temindu-se să nu facă împăratul vreo pozna nefiind în toate apele lui. Toți împărații, împărătesele cu crăitele jucau și se veselăau, numai tînărul împărat tînjea și se-ntuneca de inima rea. Deodată, în prag cine răsare pe neașteptate? Tocmai giscărița! Palatul se umplu de strălucire cînd necunoscuta fată păși pragul. Rochia și papucii ei din raze de soare luminau ca soarele în miez de vară.

Întreaga suflare o sorbea din priviri de mîndră ce era. Unii o asemăneau cu luceafărul, alții cu stelele, iar împăratul de bucurie își pierdu mințile. Îi ieși înainte, ii sărută mîna și o pofti la bal. N-au lăsat un joc să le treacă și să nu-l danseze împreună. Iar la cîntatul cocoșilor a pus străji s-o păzească să nu-i mai scape. Intrebătă de e fică de-mpărat, ea a răspuns că nu e fică de-mpărat și nici de viță boierească. Este o fată săracă, făr' de mamă, făr' de tată, crescută din piatră!

Împăratul a mai întrebat-o din ce sat este ca să știe unde s-o caute dacă-i va mai scăpa. Giscărița i-a răspuns că este de la:

Bîtiș,

Bîtiș,

Pîrporiș,

Împărate, Optăriș!

Împăratul nu-i lua în seamă glumele, căutînd a-i face toate voile iar ca să fie mai sigur de ea schimbară inelele. De acum rîdea și se veselă împăratul ca și cînd era sigur că frumoasa fată este a lui. Dar la cîntatul cocoșilor giscărița păcăli pe împărat și gărzile, ieșind pe o fereastră din palat fără ca să fie văzută. Așa pieri pentru a treia oară, iar împăratul rămase adinc îndurerat. De data asta căzu bolnav și era aşa de trist și abătut că numai ce nu-i ieșea sufletul. Veniră doftori și doftoroaie de la capătul lumii dar leacul nu-l găseau. Se duse vestea-n împărătie că trage-mpăratul să moară. Se cătară toate fetele din Bîtiș și din împărătie care aveau inele, doar pe cele din palat le uitără și de urma fetii nu dădură. Giscărița auzi și ea și parcă-i pieri poftă să se joace cu soarta împăratului și să-și zică în gînd: lasă-l, lasă-l, pe-mpărat,

să fie și supărat, cind crede în ai bogați, nu se uită l-ai săraci ! Dar de-acum socotea că destul l-a chinuit și căuta să afle împăratul adevărul. Într-o zi, cind i se pregăti cafeaua, intră la bucătăreasă gîscărița pe nesimțite și lăsa să-i cadă inelul dat de împărat în cafea. Bucătăreasa luă cafeaua și merse să i-o dea împăratului. Împăratul sta betejit slab și ghebejit gata-gata să dea ortul popii. Se zbătea bietul om ca peștele pe uscat și trăia fără nădejde ca dracu-n apă mică. Cind sorbi cafeaua, zări la fund inelul lui.

— Cum a răsărit inelul în cafeaua mea ? o întrebă împăratul mirat.

— Nu știu, Măria-ta !

— Cum nu știi ?

— Iacă nu știi, în bucătărie nimeni n-a intrat ?

— Dacă nu affi cine a pus în cafea inelul, slugă necredincioasă, mîine vei merge la spînzurătoare în mijlocul tîrgului. Bucătăreasa văzînd că n-are nicio recunoșcu că numai gîscărița a intrat puțin în bucătărie. Mai marii palatului o aduseră pe gîscăriță, desculță, ruptă și murdară. Cind o văzu împăratul o întrebă :

— Tu ai pus inelul în cafeaua mea ?

Atunci gîscărița răspunse :

— La o așa întrebare se cuvine și un răspuns bun. Dă-mi răgaz Măria-ta, să mă gîndesc un ceas, ca să-ți dau răspunsul potrivit. Gîscărița plecă la șira de paie, scoase rochia din pînză de raze de soare și papucii din pînză de raze de lună, se spălă frumos, se dichisi și intră în palat. Cind o văzu împăratul, mai frumoasă ca o floare de primăvară, și veniră puterile, sări la ea de-o îmbrățișă cu dragoste și sete. După asta se făcu nuntă mare împărătească, iar gîscăriță, spre mirarea tuturor ajunse crăiasă și va fi trăind și acumă fericită cu împăratul ei; iar eu încălecă pe-o șea, de vă spusei povestea așa.

CERBUL DE LA BALTA

A fost odată doi frați împărați. Unul avea copii, dar celălalt nu avea. Cel fără de copii era trist și îngrijorat gîndindu-se cui ii va rămîne împărația după moartea sa ! Si se gîndi să-i ceară un copil de suflăt de la frate-su. Fără zăbavă merse deci și-i ceru :

— Frățioare, dă-mi și mie un copil să-mi moștenească împărația !

— Bine, frate, văd că n-ai avut rod și ca să nu ni se piardă neamul, din cei trei copii ți-l dau pe cel mare ca să-ți fie de folos ție și împărației.

Plecă fratele mulțumit așteptînd să-i trimîtă pe fiul cel mai mare. Așteptă el o zi, o săptămînă, o lună, un an și crăișorul nu venea ! De ce nu venea ? Iacă intrase pe gînduri bietul împărat și nu-și putea da cu socotelile ce se întîmplase.

Fratrele cel cu trei copii, îl luă pe al mare, îl îmbrăcă în haine strălucitoare numai din aur și argint, îl armă din dinți pînă-n picioare îl sui pe un cal alb și-i arătă calea spre noua împărație.

Împăratul încălecă și el pe alt roib și pe drum ocolit ajunse înaintea fiului său la podul de aramă. Cind acolo se prefăcea că este o ală mare cu dinții rînjiți și sabia ridicată gata să-i ia zilele aluia care va cuteza să treacă

peste podul cel mare. Copilul cel mare cind il văzu se-nfricoșă foarte, începu să tremure, întoarse calul îndărăt și se duse dîrdiind de frică la tată-su, care pe altă cale ajunse și mai îndată la palat.

Il ascultă pe fiul cel mare povestindu-și pătania și-si dete seama că nu e bun să fie împărat. De aceea il rosti pe cel mijlocari și-i dete drumul înainte. Pe altă parte și el i-o luă iar înainte și ieșea iar la podul de aramă. Iar se imbracă în țoale de ale fioroase și iar se spăimîntă și feciorul mijlociu fugind acasă. Împăratul pe altă cale, i-o lua înainte și-l aștepta îngrijorat la palatele de aur. Copilul ii povestea taina cu fiara de la podul de aramă și groaza ce l-a apucat, iar împăratul trist a dat din cap, văzind că nici acest copil nu prețuiește o ceapă degerată. S-a lăsat păgubaș și de astă și căzu bolnav pe patul de moarte, văzind ce copii fricoși poate să aibă.

Cel mai mic însă nu se lăsă mai prejos și vră și el să-si încerce norocul.

— Tată, dă-mi un cal și paloș și eu omor fiara de la podul de aramă ! Numai lasă-mă să-mi încerc și eu norocul.

— Tăicuțule, te las, numai cumpănește bine ce greutăți te așteaptă. Mai intii să nu uiți că e vai de capul încoronat, că treburile împăratiei de capul lui se lovesc, iar tu ești un nemintos, care crezi că tot ce zboară se mânincă !

— Tată, eu mă duc cu credința-n Dumnezeu și am să birui !

Atunci împăratul mi-l rosti frumos ca de plecare pentru cale lungă să-i ajungă. Pe de altă parte el ii ieși înainte la podul de aramă, fără ca să simtă ceva feciorul său. Din nou se-mbrăcă într-o piele de fieră sălbatică ce urlă ca turbată la sosirea micuțului crăișor. Crăișorul iși luă vînt și cu roabilul sări peste fieră gata-gata să-i ia capul de la trup. Atunci împăratul aruncă blana și strigă la feciorul său să se-ntoarcă :

— Heii Petreeee ! intoarce-te o tîră-ndărăt, că tata vrea să-ți dea cîteva povețe să-ți prindă bine la drumul greu și lung. Copilul întoarsă capu și se opri din cale mirindu-se că în loc de o fieră sălbatică vede pe tată-su !

Împăratul il îmbrățișă de bucurie și-l sfatui că o fi și or trăi să se ferească de omul roșu, să n-aibă-ncredere-n el și să nu descalece calul. Pe deasupra-i mai dădu și pielea cu care i-a spăimîntat la podul de aramă :

— Na-ți-o și cind ți-o fi vreodată mai greu să nu uiți să te arunci pe ea și aşa o să scapi de năpastă. De-acum mergi cu Dumnezău și să auzim de bine.

— Îți mulțămesc, tată, și-ți voi dovedi că sănătatea de împărat viteaz și neînfricat ! Si plecă de-aici înainte singur pe locuri prăpăstioase cu ale, sălbăticuni și oameni răi, iar el singur ! Merse el, merse și chiar la calea jumătate, il apucă o sete pe inimă, că nu mai putu răbda și scoborî de pe cal să bea apă dintr-un bunar ! Mai intii legă el calul de stinghia bunarului și coborî în jos pe o scară, de beu apă. După ce beu apa se-ntoarse-n sus. Cind privi văzu în capul scării pe omul roșu rîzind ca un smintit că l-a păcălit. I-a luat scara și l-a lăsat să moară-n fundul fintinii, la-ntuneric !

Începu el să ofteze ce-o să se facă ? De ce nu l-a ascultat pe tată-su ? Dar în zadar, omul roșu il avea la mină ! Puteau să-i putrezească oasele jos la răcoare, dar dacă-i devinea slugă putea vedea și lumina zilei ! De aceea, omul roșu ii grăi :

— Băiete, eu îți vreau binele. Nu sănătatea un minciu ca alți oameni. Îți pun scara să ieși la lume, dacă-mi dai calul cu armile tale și țoalele tale. Iar

de-acum înainte tu ești sluga mea, iar eu sănătă Pătru, fiul cel mic de împărat. Dacă te învoiești, grăiește!

— Mă-nvoiesc! Omul roșu îi pușă scara, îi luă mai întâi armele, hainele scumpe și se sui pe calul împăratesc. De aci înainte Pătru mergea pe picioare desculț, iar omul roșu călare ca un mare crăișor de la răsărit. După ani de călătorie pe jos, iată-i ajuns la cetatea mare împăratească strălucind de măreție ca soarele cerului. Stătură locului și se minunau de cele ce vedea. Împăratul le deschisă porțile de aur și-l sărută pe omul roșu crezindu-l că este nepotul său din viață împăratească. Pe slugă însă nici n-o băgă-n seamă.

Ca să nu-l omoare omul roșu, Pătru îl asculta ca o slugă credincioasă, fară să cuteze a-i trece nici pe dinainte, necum să-i întoarcă vorba. Treceau anii și el îl asculta cum ascultă cîinele pe stăpin.

Pe la un timp s-auzi că la o baltă mare s-a abătut un cerb cu coarnele numai pietre scumpe și că face multe rele. Omoară-n cale tot ce este vîtate: oameni, boi, bivoli, cai, oi, catări și cîte altele!

A trimis împăratul ostași și călăreți, cu arcuri, suliți și țoghi să omoare cerbul de la baltă, dar toți cum s-au dus acolo s-au prăpădit. Omul roșu, ca să scape de slugă, îl rugă pe împărat să-l trimeată pe Pătru să omoare cerbul de la baltă.

Pătru fiind silit să-l facă ce se face și se duce. Plecă el ofind și lăcrămînd, gîndindu-se că nu mai are aici nici o scăpare. Pe drum o muiere bătrînă îl vede lăcrămînd și-iiese înainte întrebîndu-l:

— De ce plîngi măi băiete? Plecă el să-i spună tot necazul. Atunci muierea auzind cum stă taina îi grăi:

— Petre, e drept, cerbul multă floare omenească a băgat în pămînt. Tu să mă ascuți dacă vrei să scapi. Să sari gardul la mine-n ogrădă, să rupi o floare de pe stratul de viorele și dacă vei scăpa de cîinele meu, scăpat vei fi și de cerbul de la baltă.

Sări el gardul în ogrădă, rupsă o floare și cînd să sară gardul îndărăt, un cîine mare negru se repezi să-l rupă-n bucați. Aruncă pielea ce i-a dat-o ta-su, cîinele se-mpiedică-n pielea fermecată, iar el scapă teafăr. Începu de aici încolo să capete curaj și nădejde că are să omoare cerbul.

Muierea-i dete pielea cea fermecată și-l mai învăță să sape o groapă adîncă lîngă baltă. În groapă să facă un om. Pe om să puie pielea cea vrăjită. Să ia gida, în virf să-i puie un ac. Cerbu va veni să se scalde și să-l ochească atunci cînd se va întoarce cu capul către groapă drept la capul pieptului, unde zace casa sufletului.

Cerbul era fiară mare cu coarnele ajungînd prin virfurile copacilor și cu o gură mare cit o șură. Se cutremura pămîntul cînd trecea spre baltă să bea apă, să se scalde. După ce se scălda se-ntorcea cu față spre voinicul din groapă. Pătru trasă cu gida și-l lovi la partea stîngă, chiar la casa sufletului. Cum îl lovi fugi spre un deal mare cu pielea fermecată într-o mină. Cerbul sorbi apă din baltă și o azvîrli după Pătru ca să-l doboare. Dar el se prinsă de tulipinile copacilor și apa să-ntoarsă cu pietre mari și copaci la vale, fără să-l smintească din loc. Cerbul însă cu gida însipătă în cap nu-l lasă. Cînd fu gata-gata să-l ajungă îi aruncă în față pielea cea fermecată, cerbul se-mpiedică de un ciutac, căzu și muri. El îi tăie capul și-l duse împăratului. Se miră împăratul de curajul slugii ginerelui său, iar omul cel roșu se bucură că de-acum înainte cerbul de la baltă n-are să-i mai omoare ostea lui Verde-mpărat și el va putea face nunta cu frumoasa crăiasă a acestuia.

Dar pînă la Verde-mpărat, era cale lungă să-ți ajungă. Cine s-a dus acolo, viu nu s-a mai întors. Pe cine să-l trimîtă atunci împetit? Doar n-o să-și puie viața la cercare omul roșu! Să-l trimîtă pe argatul său.

Plecă el posomorit dar cu credința-n Dumnezeu. Mergind el zile și nopți ajunse la o țarină mare unde arau plugurile brazde mari și adânci, iar un om le înghițea și tot se văita că moare de foame. Pătru sta-n loc și se crucea de cele ce vedea.

— Te miri de mine? Miră-te mai bine de ăla care a omorit cerbul de la baltă!

— Cerbul di la baltă eu l-am omorit!

— Atunci să știi că eu sănătătă Flămînjosul! Ia-mă cu tine că-ți voi fi de folos. Și-l luă cu el. Merseră ei ce merseră, cind colo, deteră de un om voinic că un mal. Nouă piraie-i curau în gură și el sta și se văita că nu mai poate de sete.

Pătru cind zări minunea se-nchină de cele ce văzu, iar omul setos ii zise:

— Ce te miri, bă, de mine. Miră-te mai bine de ăla care a omorit cerbul de la baltă?

— Eu sănătătă acela care am omorit cerbul de la baltă!

— Și eu sănătătă ăla ce mă numesc Setosu. Ia-mă cu tine că-ți voi fi de folos, mă voi adăpa pe unde voi da de riuri și izvoare.

Plecară de-acum trei însă pe cale, pe cărare, fără pic de demâncare. Cind în cale un om îmbrăcat în nouă cojoace, sta de se zgribulea și dîrdia de frig înconjurat de toate părțile de foc și tot striga că il ținea gura că nu mai poate de ger și mai cerea alte cojoace. Pătru rămase locului mirindu-se:

— Doamne, Doamne, ce să mai fie și asta, se vaită de ger, în mijlocul focului îmbrăcat în nouă cojoace?

— Ce te miri, ce te-enduri! Mai bine te-ai mira de voinicul ăla care a omorit cerbul de la baltă.

— Eu am omorit cerbul de la baltă.

— Atunci eu sănătătă Frigurosu și merg cu tine, poate-ți voi fi cîndva de folos.

De-aci înainte pleca împreună cu: Flămînjosu, Setosu și Frigurosu, la un noroc!

Nu merseră mult că văzu pe o cîmpie un găligan de om cu niște picioare lungi că prăjinile, iar mînilii că rișchitoarili. Alerga după un iepure speriat de pe cîrtog și-l bătea cu palma peste fund să fugă mai repede. Se opriră-n loc toți mirindu-se:

— Doamne, ce o mai fi și asta? Lungul il auzi, se opri din fugă și-i grăi:

— Băiete, nu căsca gura, nu te mira de mine, miră-te de ăla care a omorit cerbul de la baltă?

— Eu sănătătă acela care am omorit cerbul de la baltă.

— Atunci, să știi că eu sănătătă Fugilă, ia-mă cu tine că poate-ți voi fi vreodată de vreun folos.

L-a luat și pe asta și au pornit-o tot înainte. Cind la un timp se opresc mirindu-se de un om care prindea musca, ii da drumul și iarăși o prindea.

Omul astă il văzu că se miră ca un copil, grăindu-i:

— Ce te miri, băiete! Mai bine te-ai mira de ăla care a omorit cerbul de la baltă.

— Eu sănătătă acela care am omorit cerbul de la baltă, ii răspunsă Pătru.

— Dacă tu ești ăla, eu sănătătă Muschilă-Ochilă, ia-mă cu tine că-ți voi fi odată de folos.

Și de aici înainte plecă băiatul cu: Flămînjosu, Setosu, Frigurosu, Fugilă și Muschilă zis Ochilă, drept la Verdeș-împărat.

— Cum ajunseră li se deschiseră porțile cele mari împărătești, iar Verdeș-împărat din tinda de sus le grăi:

— Să știi că eu fata nu voi da-o decit dacă la o masă îmi veți mîncă nouă cuptoare de pîine, nouă berbeci fripti și pe deasupra încă un bou mare în frigare. Iar de nu veți mîncă, capetele vi le voi tăia, de s-or duce pomina.

Cînd auzi Pătru, deodată se-ntristă și-ncepu să plingă că știa bine ce-i poruncea împăratul nici în ruptul capului nu are ce să facă? Mîncăiosu însă cum îl vedea ofînd se strica rîzind știind că n-o să-i ajungă bunătățile nici pentru o măsea.

Împăratul porunci de li se aduseră cele nouă cuptoare de pîine, cei nouă berbeci fripti și un bou alinat în frigare. Mîncăiosu cînd se aruncă pe cuptoarele de pîine le făcu praf dintr-o îmbucătură, iar pe berbeci și pe bou îi înghiți parcă ar fi mîncat o pipotă de găină. După asta-i veni foame și începînd să strige că lesină de foame de-nghiți niște depozite de muniții de la străjerii împărătiei. De nu-l oprea împăratul era gata să-i înghită oștirea toată!

Se miră împăratul că asemenea mîncăios nu mai văzuse și nici auzise. Însă tot nu se dădu bătut și porunci să scoată din pivniță nouă ardoave de vin vechi și de nu le vor bea, capul le va tăia. Setosu puse gura la cep și le beu dintr-o sorbitură pe toate; apoi începu să se vaite că moare de sete. Alergă în vale la un rîu și-l sorbi dintr-o-nghiștitură. Toți curtenii rămaseră cu gurile căscate și cu ochii holbați la namilă, temindu-se să nu le sece toate rîurile și toate mările. Setosu de necaz că n-are ce să mai bea se puse pe doagele și cercurile de la ardoave și pe toate le mîncă parcă ar fi mîncat o coaje de pîine.

Împăratul speriat îl opri:

— Stai, bă, că te pomeni că vrei să bei izvoarele apelor și mărilor să lași omenirea să piară de sete? Ogoiește-te că ridic toate armatele să lupte cu tine și nu ne lăsăm bătuți. Dacă văzu el ce văzu se aşeză locului, dar cînd aruncă o gură de apă peste un regiment de ostați fu cît pe-aci gata-gata să-i înece.

Împăratul cînd văzu cu cine are de-a face, s-apucă cu mîinile de păr și-și smulse barba. Supărat, porunci să-i înșele la noapte și să-i culce într-o sobă mare de tuci. Noaptea soldații de jur împrejur aprinseră nouă cară de lemne ca să-i ardă de vii. Înă la ziuă mai aduseră încă nouă cară cu lemne groase să facă cenușă nu friptură.

Cînd noaptea, focurile ardeau de duduia pămintul, Gerosu sufla că moare de ger. Dimineața se scoală împăratul cu noaptea-n cap să-și vadă isprava. Cînd deschiseră ușa mare-i fu mirarea văzîndu-i pe toți suflind în palme și bătînd pintenii de frig.

Împăratul Verdeș se facea că nu e supărat, însă nu știa la ce greutăți să-i puie, doar-doar le-o tăia capetele. Iacă ce-i mai trăsnii prin minte:

— Unul dintre voi să se-ntracă cu împărăteasa mea la fugă pînă la Muntele ăl Mare. Ea să alerge pe o iapă năzdrăvană, iar cel ce se încumetă, să fugă pe jos. Dintre ei ieșă afară Fugilă.

Împăratul dete semnalul de începere a întrecerii. Împărăteasa zbură-n vînt ca o nălucă, iar Fugilă cu două ulcioare goale-n mină pășea legănat fără grabă. Mai la urmă lungeste pasul, ajunge el mai întii la fintină, umple ulcioarele, se-ntoarce la iapă, o bate cu mină peste fund pe iapă și-i zice să grăbească; apoi se-ntoarce voios la-mpăratul să-i dea apă de izvor din munte să bea. Împărăteasa se-ntoarse tirziu, cu iapa frîntă de oboseală.

Împăratul dacă vedea și minunea asta, mai-mai să nu-i crape fierea-n el de usturimea de la ficați. Înă acum toate poruncile le duseră la îndeplinire și trebuia să le dea fata să-i fie mireasă omului roșu, ce se da drept om de viață împărătească! Însă Verdeș-împărat tot nu vroia să-o dea decât cu de-a sila. Dorea întradins să-i pedepsească pe ăști nătărăi veniți împetit să le rămină doar oasele-nșirate pe garduri. Si iar îi mai veni un gînd negru. Noaptea să se culce fiica împăratului sub un măr de aur aproape de Pătru și dacă în zori va pieri din acel loc, le va atîrna capetele-n pari să sperie ciorile din vie. Măi, ce-o mai fi și asta se gindiră ei tremurind de spaimă! Peste noapte fiica-împăratului se prefacu-n zină și pe o aripă de vînt zbură-n cer. Muschilă-și lungi miinile pînă sus aproape de bolta cerească, trase zina pe pămînt și o culcă lîngă Pătru Făt-Frumos, care-n lume n-a mai fost.

În vîrsatul zorilor sosi împăratul zîmbind pe sub mustață, că de data asta, nici tartorele de la talpa iadului nu-i mai scapă. Cînd colo, zina dormea lîngă Pătru Făt-Frumos!

Nu-i venea să creadă ochilor împăratului ce vedea? I se părea că visează, dar nu era din păcate vis. Si turbat de mînie nu mai putu pune frîu gurii și dă-i înainte cu sudalme și vorbe urîte față de tînăra prințesă și Pătru Făt-Frumos.

— Bine, crăiță, aşa te-am învățat eu, aşa te-am crescut eu, aşa m-asculți tu de-mi mîncăzi zilele la bătrîneață! Eu am crezut că împăratul are armăsar, dar văd că a ieșit din el măgar! Ce rușine! Te-ai pus lîngă un terchea-berchea, trei lei perechea!

În zadar prințesa se văicarea și-i arăta că ea a zburat în slava cerului, dar că omul cel cu miinile lungi a prins-o, că el știa una și bună, că fata lui e nebună!

După ce toate poruncile fură îndeplinite iar împăratul nu mai știe ce să mai născocească ca să nu le dea fata, Pătru Făt-Frumos, se sculă, făcu plecăciune în față marelui Verdeș-împărat, zicindu-i:

— Iată, înălțate împărate, că tot ce ne-ai poruncit și-am îndeplinit. Ce mai vrei să-ți mai facem că sănsem gata.

— Nu mai vreau nimic, băiete! Voi pe toate le-ați izbîndit măcar că n-am cresut. Acum ce să mai fac? O să rămîn fără de odrasla mea, singur, singurel cu motanul în vatra focului.

— Atunci dă-ne fata să-o ducem precum am primit poruncă de la Roșu-împărat!

— Măi băiete, nici în ruptul capului, nu dau fata după Roșu-împărat, care-i pui de drac, fără de păr pe cap, cu trei fire-n barbă, nu e om de treabă. El te-a înșelat, calul și-a luat, tu l-ai ascultat, c-așa și-ai jurat! Eu toate-am ghicit de la început! Acum du-te să vie unchiul tău împăratul cu omul roșu că eu mă pregătesc de nuntă, ce n-a mai văzut lumea de cînd este lume, iar pe fată, o să-o dau eu după cel ce se se cuvine să-o dau!

Se-ntoarsă Pătru Făt-Frumos cu ortacii săi și-i spusă unchiului toate cele întîmpilate din fir în păr, numai una n-o spunea, aceea că el este nepotul său, crăișor de viață împărătească și nu omul roșu, hain și rău la suflet, bun numai pentru înșelat.

Se rostiră toți curtenii după obrocul împărătesc, îmbrăcați în staie albe de aur și argint, numai sluga omului roșu în țoale ca de argat.

Cînd ajunseră la Verdeș-împărat se lumină curtea de atîta strălucire și bogăție. Numai cîntece, joc și veselie, la palatele de cleștar ale împăratului.

Prințesa se îmbrăcase așa de frumos, că la soare te puteai uita, dar la ea ba. Însă mulțimea de crai și împărați chemați la nuntă nu văzuseră o mireasă mai frumoasă. Era mai mindră decât o zină picată din cer. Omul roșu se umfla-n pene ca un curcan și zîmbea pe sub mustață ce n-o avea, de spin ce era, că prin vicleșuguri ajunse-mpărat ba și la-nsurat. Și în gîndul lui își zicea:

— Leleee, vulpe bătrînă mai săt! Nimeni nu mă-ntrece pe lume. Toți mă cred cineva! Asta e tactică nu jucărie! Toate îmi merg ca pe roate, se mîngâia el cu asemenea gînduri.

Deodată, sunară trîmbițile de aur și nuntașii porniră la mănăstirea cu nouă turle, cu nouă clopote și cu nouăzeci și nouă de popi, să se încoroneze și să se cunune tînăra crăiasă, pe lume aleasă, cu omul roșu.

Pe cînd gemea biserică de suflare omenească, numai curteni, crai și împărați, Verdeș-împărat se ridică de pe scaunul de aur și grăi:

— Voi nouăzeci și nouă de-mpărați, cu capete-ncoronați și neîncoronați. Numai unul dintre voi este hoț!

— Care, cine, cum? își dădură cu coatele împărații supărați la auzul acestor cuvinte.

— Stați, fraților și nu vă mirați! Toți sănăteți împărați! numai unul de aici se dă că e de viață împărat, cînd pe altul l-a-nșelat! Nici nu e viteaz, numai face pe viteazul. O vulpe vicleană împopoțonată în straie-mpărătești, care l-ar vinde și pe tată-su! El se știe acum. Priviți fața lui galbenă ca ceară. Priviți-l cum tremură de frică. Știe că-l așteaptă afară o țapă în care să stea înfipt pînă i-o ciuguli corpii carnea ca să-și mintuie sufletul cel rău și fără de legile sale. Mai priviți-l pe acest viclean împărat că nu-l mai veДЕI!

Nuntașii toți, parcă era un facut, toți cu ochii pe omul roșu-galben și tremurind ca piftiile iarna-n furculiță. Cînd se văzu că înșelătorul era omul cel roșu și nu mai încăpea nici o îndoială, împăratul mai întrebă o dată:

— Pătruță Făt-Frumos, tu ești cel înșelat, tu ești nepotul împăratului! Tu să spui cum să piară cel ce te-a osindit să-l slujești prin viclenie fără milă și fără să simtă ce e păcatul.

— Înălțate împărate, dacă e pe direptate, să nu-l chinuiți prea mult, patru armăsari sălbatici să-i sfîrtice trupul în patru colțuri ale pămîntului, ca să piară neamul omului roșu și cel viclean.

Oștirea prinse pe omul roșu, îl despuie de țoalele împărătești, îl bătură și-l huliră, ca pe lupul șchiop care a mincat turma de oi, apoi l-au legat de patru cai sălbatici și trupul lui rupt s-a dus în patru părți ale lumii, să-i piară urma, să-i piară viața.

Pătruță Făt-Frumos s-a îmbrăcat în straie împărătești, iar unchiul său a plins de bucurie că Verdeș-împărat prin înțelepciunea sa a aflat adevarul și i-a scăpat nepotul din robia acelui om viclean.

După ce nuntașii au răsuflat ușurați ca după o dreaptă judecată, s-a facut cununia lui Pătruță Făt-Frumos cu frumoasa prințesă și s-au încoronat amîndoi ca împărați a întregei lumi.

Și s-a pornit o nuntă cu chiote și veselie, de cînd se punea luna și pînă uidea ca secera. S-a chefuit și petrecut numai în cîntece și jocuri, o zi și-o săptămînă, o lună și ani de zile, c-am fost și eu la nunta lor, pe cînd eram copil micșor.

COPILUL ȘI DRACUL

Departate, departate, unde soare răsare, trăia un om cu o muiere care aveau un copil. Muierea era rea ca o scorpie. Toată ziulică se certa cu bărbatul ei. Bietul om tot ce făcea nu era bun. Văzind că nu se poate-ntelege cu muierea își luă lumea-n cap și plecă la-ntimpare-n lume. Merse el căt merse, trecu piste mări și țări și mai urmă dete de-o țară unde trăia o împărăteasă văduvă.

El merse drept la-mpărăteasă și să plânsă spunându-i necazurile lui. Pînă la urmă omul se băgă-n casă la împărăteasă.

De chin și inimă rea omul își lăsa la muierea lui cea cu suflet de năpîrcă și copilul, care era cuminte și tare ascultător. Cind ajunsă copilul mare de merse la școală, toți copiii-l batjocoreau că este fără tată și sărac.

Toate batjocurile astea nu-l smintiră însă pe copil de la-nvățatură. El învăța bine și dascălii de la școală îl läudau pentru cumințenie și vrednicia lui. După namneaz, mergea cu oile, cu porci, ajuta la munca cîmpului lui mumă-sa și făcea tot felul de treburi, pe care le facea un om mare.

Văzind el că-n satul lui nu este loc de nici o procopseală, că dealurile erau sterpe și pămîntul numai pietriș de nu dădeau nici un rod, văzind că a ajuns la vîrstă cind se va putea singur descurca-ntre străini, ceru di la mumă-sa voie să plece-n lume să-l cate pe tată-su.

Mumă-sa se-mpotrivi, ama în cele din urmă îi dete-nvoirea cerută spunându-i să se ferească să meargă însă pe drum cu un om cu țoale verzi și mustață, că acel om este dracu.

Și plecă copilu-n lume și merse, pînă ce-i ieși dracu-n drum. Dracul era imbrăcate în țoale verzi și cu mustață.

— Unde mergi, băiete? il întrebă dracu.

— Caut de lucru și nu găsesc, răspunse copilul.

— Iacă că-ți găsesc eu!

— Nu e nevoie de ajutorul dumitale, mă descurc eu și singur.

Dracul rămasă-n urmă și-l ajunsă iar din urmă. El văzind cum e-mbrăcat îi dete-n gînd că nu e om curat, ci e drac și iar îl înfruntă pe drac nevoind a călători-mpreună. Da băiatul trebui să meargă luni și ani, cătindu-l pe ta-su și dracul din nou îl ajunsă din urmă și-i spusă:

— De-acum înainte tot de oameni ca mine vei da, aşa că degeaba te ferești.

— Eu sănț copil sărac și dorul de tată mă trimite-n lume să-l cat, te-az ruga să nu-mi faci rău!

— N-am făcut rău la nima, da-mi-te ție, un călător atît de necăjit.

Și băiatu să-mprieteni cu diavolul și merse împreună cale-ndelungată. Mincau împreună, beau împreună și să hodineau împreună.

La o vreme mergind ei aşa printr-o pustietate fără de apă și subt o dogoare a soarelui de să putea coace oul în nisip, ajunsă să lezi de vlagă la o ciutură. Dracu băgă-n ciutură găleata și scoasă apă de beu și să sătură; cind veni vremea băiatului să bea și el, nu mai rămase apă și găleata se desfăcu de sângi și căzu-n fintină!

— Dacă vrei să bei apă trebuie să scobori în ciutură, iar eu te voi ajuta.

— Nădăjduiesc că ai milă de un om care de zile-ntregi n-a sorbit un strop de apă.

— Ai încredere-n mine ca-n fratele tău; scoboară numai, zise dracul. Băiatul scoborî din piatră-n piatră pînă ajunsă jos în fundul ciuturii și beu apă cu poftă. Dracu îl privi și-i zise:

— Băiete, eu sănătate cu adevărat diavolul și trebuie să-mi fac și eu datoria așa cum am porință de la dracii mei cei mari. Tu nu știi, copile, că noi stăpînim lumea și nu este lucru pe lume pe care să nu-l putem face? Dacă vrei să mai poți ieși la lumină, făgăduiește-mi că nu-i vei spune lui tată-tu că ești cu adevărat fiul lui atunci cînd îl vom găsi. Mai jură-mi că-mi vei da inelul de la tatăl tău cînd te vei sui sus din ciutură. Mai ești dator să faci tot ce-ți voi porunci eu, fiindu-mi toată viața argat. Însă poți să afli că-ți dau dezlegarea să-i spui tatălui tău că ești cu adevărat fiul său numai dacă s-ar întîmpla să mori și după aia să-nviezi. Aî auzit?

— Auzit și primesc, că n-am încotro.

Sărmanul băiat de-acum era drac, iar diavolul era fiul ce-si căuta tatăl pierdut. Ieși afară din ciutură, scoase inelul primit de la mumă-sa și i-l dete diavolului, apoi porniră din nou în lume. După scurt timp ajunseră la palatul de marmoră albastră al împăratului ce se afla tumite la marginea-mpărăției și aci aflără că împărat eria baș tatăl băiatului.

Cum ajunseră la-mpărat, el i se-nfață arătindu-i inelul ce-l schimbăse la logodnă cu intiuția sa soție. Se bucură nespus de mult împăratul de sosirea fiului său și cum nu avea alți fii să grăbi să-i spună că el va fi moștenitorul scaunului împăratiei. Cînd auzi asta diavolul să bucură, iar adevăratul fiu să-ntristă abia stăpîndu-să să nu plîngă. Diavolul căpătă ca fiu de-mpărat toale-mpărătești și-ncepu să dea argătilor porunci, care de care mai grele și mai năstrușnice. Cine nu îndeplinea poruncile era condamnat la moarte.

Împăratul și spusă-ntr-o zi fiului său, adică diavolului, că este timpul să-l însoare și că cea mai potrivită mireasă ar fi fiica unui împărat dintr-o țară mare și bogată, unde nu este iarnă și este tot timpul numai primăvară și vară.

Fiul împăratului chemă pe băiatul devenit diavol și-l trimisă să pețească fata-mpăratului de la miazăzi și să fie cu băgare de seamă că altfel unde-i stau picioarele și va sta și capul.

Băiatul diavol începu să facă pregătiri de plecare-n pești. Însă întîi el plecă la vinătoare. Luă arcul de aur al împăratului, vru să vineze iepuri. Pe urmă a luat luntrea și a plecat pe Timoc să pescuiască. Cînd colo, sub o rădinea prinsă un pește cu solz de aurel! Peștele se zbătea și plîngea, iar din gură cuvînta:

— Voinice, nu mă omora, că sănătate fiul împăratului peștilor și de vei lua un solz de aur, mult te va ajuta cînd vei fi la nevoie. Voinicul luă un solz și lăsa peștele de aur în apă.

După aceea, mergînd pe cîmp la vinătoare de păsări, vru să ia din zbor un vultur mare, ama pasărea-l văzu și spuse:

— Nu mă omori, că-ți dau o pană din aripa mea și de la mare necaz are să te scoată cînd o vei aprinde.

Pasărea năzdrăvană rupse cu ciocul o pană și i-o aruncă. Băiatul o luă, o pusă-n chesa și merse mai departe la vinătoare, dar nu vină nimic.

Și aşa tot mergînd el la vinătoare se-mprietenî cu păsări și animalele pămîntului și începu să le învețe limbile și să vorbească cu ele de tot ce se petrecă în toată lumea.

Merse băiatul ce merse în fruntea armatei și ajunsă pe o cale pe care tăman atuncea trecea o armată de furnigi ce să afloo și ele în război cu alte furnigi ce le călcasă-mpărăția lor. Împăratul furnigilor, veni și să plînsă voinicului și-l rugă să treacă pe altă parte ca să nu-l strivească cu armată cu tot.

— Dacă-mi cruci armata, de la mare nevoie te voi scăpa, spusă în cele din urmă împăratul furnigilor, care s-afla în capul unui lanț lung de furnigi ce mergeau rînduite ca niște soldați. Îi dete-n semn o furnigă care să-i fie la nevoie de ajutor.

Băiatului îi fu milă să strivească armata de furnigi și dădu poruncă să fie ocolite, și puse să se păstreze bine furniga luată în dar.

După cîteva luni de mers, ajunsă la fata-mpărătului căreia-i spusă gîndurile fiului de-mpărăt, adică gîndurile dracului. Fata-mpărătului să cam minie de cererea asta fiindcă nu-i ardea de măritat. Ca să chinuie armata ginerelui, îl supuse la porunci ce nu să puteau niciodată-ndeplini arătindu-i că dacă nu va izbîndi toate porîncile va plăti îndrăzneala și el și armata lui, cu capul.

Împărateasa-i dete întia poruncă: să aleagă grîul de neghină, mărioară și săcară, din nouă ambară într-o singură noapte.

Cînd a auzit voinicul porînca a râmas încremenit cum de e cu putință să izbîndești într-o noapte o muncă de ani și ani de zile.

Nu stătu mult pe gînduri și scoasă chesaua de-i spusă furnigii să alerge la-mpărătul furnigilor că altfel moartea-l așteaptă. Furniga-și luă zborul și ajunsă la-mpărătul furnigilor baș cînd furșiră bătălia de luaseră-n robie cîmpuri intregi de armată de furnigi. Împăratul furnigilor dădu îndată poruncă și furnigile toate-l urmară pe drumul ce ducea la voinicul cel necăjit și oropsit de soartă. Cum drumul eria destul de departe, abia la mijlocul nopții ajunseră furnigile și-ncepură alesul la cele nouă ambare pline cu grîu.

Furnigile munciră cu atîta iuțeală că la revîrsatul zorilor armata voinicului sculindu-se din somn gata pregătită de moarte, râmasă-nmărmurită văzind în hambare grîul curat și gramezi mari cît dealurile de neghină, mărioară și săcară.

Împăratesii îi fu ciudă cum de are voinicul ăsta atîta putere să izbîndească porîncile ei și născoci treburi tot mai grele. Îl chemă cu întreaga armată, merse la Dunăre pe un pod de marmoră, își scoasă din mînă inelul, apoi îl aruncă în valuri spunîndu-i să-l cate și să i-l aducă la palat și abia atunci se va mărita cu stăpinul său. După ce împărateasa plecă, stătu și să gindi cum ar putea găsi inelul de aur ! Scoasă chesaua și aprinsă solzul de aurel din peștele pe care-l aruncă în Dunăre. Toți peștii Dunării s-apropiară de pod și așteptară porunca voinicului. Voinicul care-nvățase toate limbile lighioanelor de pe pămînt le spuse să cate inelul de aur și să-l scoată fiindcă viața lui și a armatei sale este legată de acest inel aruncat de-mpărăteasă.

Peștii Dunării porniră-n căutare. Să băgară pe subt pietre, pe sub scoici, pe subt case de cai sau de oameni și nu găsiră nimic !. Împăratul peștilor să ridică deasupra apei și îi spuse voinicului că nu-l găsește ! Voinicul îl rugă să mai cate o dată. Peștii din nou porniră în lungul și latul Dunării răscolinindu-i fundul însă în zadar că nu găsiră nimic !

A treia oară ce-i trecu prin minte voinicului să-i spuie împăratului peștilor să cate inelul sub vrun pește bătrîn aflat pe moarte, pe undeva. Împăratul peștilor porni cu armata de pești de răscoli toată Dunărea și cînd colo, sub-

un somn bătrân de vro mie de ani, găsi inelul de aur pe care-l dete voinicului !

Iar s-a minunat fiica-mpăratului de puterile nevăzute cu care lucrează voinicul și a treia oară l-a pus la încercări ce trec peste firea omenească. L-a trimes în lume să cate și să-i aducă apa morții și apa vieții.

Voinicul-argat scoase atunci din chesa pana de vultur, o aprinse și vulturul veni în ajutor. Vulturul îl trimeasă că cate nouă topuri de pînză la dugaie, să o taie și să facă pînză pentru a se lega armata la ochi cînd va zbură pe ărpăile vulturilor în mijlocul mării. Voinicul pregăti pînza pentru toți și împăratul vulturilor scobori din ceri cu toți vulturii pe pămînt. Voinicul se legă la ochi, iar la dreapta legă o troacă goală și la stînga altă troacă goală; își legă la ochi bine pe toți soldații și se urcară în spinarea vulturilor. Vulturii zburără zile de-a rîndul peste întinsul mărilor și iată că deodată se lăsară la pămînt. Vulturii și armata rămaseră să se hodinească, iar voinicul și-mpăratul vulturilor au plecat în căutarea izvorului morții și al vieții. Vulturul a luat troaca din mâna stîngă s-a lăsat într-o fintină și a umplut-o cu apa morții apoi a astupat-o și i-a dat-o voinicului. Apoi i-a cerut să-i dea și troaca de pe șoldul drept; a luat-o și a zburat departe găsind o altă fintină s-a lăsat încet în jos, a umplut-o cu apa vieții, apoi a astupat-o bine, a zburat de i-a dat-o voinicului. Voinicul a legat-o bine la șoldul drept, s-a suit pe spatele vulturului, a inchis ochii și a zburat la armata sa. De aci soldații și voinicul s-au legat bine de spatele vulturilor, au inchis ochii și-n cîteva zile au ajuns la uscat aproape de palatul frumoasei fiice de-mpărat.

Vulturii s-au lăsat jos și voinicul a mers la palatul împărătesei dîndu-i apa morții și apa vieții. Împărăteasa l-a stropit pe voinic cu apa morții și voinicul a murit. În zadar așteptau soldații să vie că el nu mai ieșea din palat. În dimineața următoare fiica-mpăratului dădu poruncă să se pregătească curtenii de drum că ea merge la fiul împăratului de departe să se căsătorească. Maidanul împăratului gema de nuntași suți în trăsuri de aur gata să plece. Cînd vră să plece văzu că voinicul cel viteaz care-i îndeplinise toate poruncile zăcea mort într-un scaun de argint. Merse la el, îl udă cu apa vieții și voinicul se scutură cerindu-i iertare că de ostăneală a adormit în scaun, apoi plecă și el la armata lui și se pregăti de intors la palatul împăratului tatălui său.

Diavolul care se dăduse drept fiu al împăratului credea că o să se ntoaarcă voinicul la moșii verzi ai lui sfîntu-așteaptă.

La-ntoarcere, nuntașii merseră mai încet, trecută ape mari și adinci, munții înalți și mări întinse. După luni de zile de călătorie, intră fiica de-mpărat pe porțile de aur ale palatului. Mare-i fu bucuria împăratului văzîndu-și nora cea frumoasă ca o zină din povești intrînd în curtea palatelor sale scliptoare cu razele soarelui. În întimpinarea miresii ieși și ginerele, fiul împăratului, care în adevăr era dracul prefacut în om. Întinse mâna miresii și o pofti să urce scările palatului în sala tronului. Ajunsă aci s-așeză pe scaunul împărătesc și spuse împăratului că ea nu vrea să se căsătorească cu fiul său, ci cu sluga sa care a dat doavadă de vitejie și mare pricepere, aducîndu-i la îndeplinire porință ce nu le pot îndeplini decît oameni cu puteri nevăzute. Împăratul în zadar o rugă să-nțeleagă că nu este frumos și nici bine să se mărite cu o slugă a fiului său.

Atunci, fiul de-mpărat, văzînd că din pricina slugei i se strică nunta, trase sabia și în sala tronului și tăie capul sărmânlui voinic.

Frumoasa mireasă și oștirea întreagă vârsă lacrimi multe pentru soarta crudă a viteazului voivod, pe care l-au dus în marginea unei ripe lungă o apă să-l mânince ciorile. La palat începură pregătirile de nuntă. Mireasa plingea, da și nuntașii plingeau de mila ei și a sărmățenului voivod. Ama-n fața morții puterea omenească amuștește. Se lăsa seara și-n amurg mireasa-i spuse ginerelui:

— La noi la nuntă, la apusul soarelui este obiceiul ca mireasa însoțită de o vâruică, să meargă-n marginea satului să ia apă. Vreau să-mi îndeplinești dorința, spuse tinăra-mpărăteasă. Ginerile, neavând încotro trebui să lase-mpărăteasa să fie adetul. Împărăteasa mireasă a luat troaca cu apa vie și apa morții și a plecat cu gălețiile și ulcioarele după apă.

Cind ajunsă la rîpa cea albă unde fusese aruncat voivodul de către diavolul ajuns împărat, coborî încet la el ținindu-se de ierburi și rădăcini de copaci, și luă capul, spălă cu apa cea vie locul tăiat, la fel cu apa cea vie și lipi capul de trup, apoi stropi trupul cu apa viei și voivodul deschise ochii.

— Ce caut în văgăuna asta, măria-ta, oare m-am îmbătat de-am adormit pe-aici ca un om necăjit pe soarta lui?

— N-ai adormit, dragul meu, fiul împăratului ți-a tăiat capul și ai fost mort, dar eu te-am inviat cu apa viei adusă de tine. Pentru a doua oară te-nviez

— Tii! și eu n-am știut că puteam să-i spun lui tata adevărul cum am sosit cu nuntașii. De acum nu-mi mai este frică de dracul. Legământul din ciutură este dezlegat, fiindcă am inviat din morți. Să știi, frumoasă mireasă, că eu sunt adevărul fiu de-mpărat, iar el nu este decât un diavol, care m-aș elat de i-am devenit slugă cind am scoborât să iau apă din ciutură.

— Pot fi fericită atunci cu un soț viteaz și priceput ca tine.

— Poți, iubita mea mireasă.

Fiul împăratului iși îmbrățișă mireasa cu foc, merseră de luară apă și cind s-apropiaր de palat, nuntașii așteptau împreună cu ginerile și-mpăratul.

Mergind ei cu vasele pline de apă luminau drumurile și potecile de strălucirea hainelor lor împodobite cu aur și diamante, căci împărăteasa avusese grija să ia și haine pentru soțul ei, dar pe care le pitulase la vâruică-sa.

Ginerile și-mpăratul turbară de minie văzind-o pe împărăteasă alături de slugă și împăratul porunci să-l ucidă din nou. Ama, cind s-apropie mireasa aruncă pe ginerile diavol din apa morții și acesta căzu la pămînt fără suflet. Diavolul ieșind din gura lui fugi uiduit de nuntașii de s-ascunsă în adîncul nepătruns al noptii. Împăratul și nuntașii priviră cuprinși de groază întimplarea, în timp ce mireasa s-apropie de-mpărat, cu adevărul ginere care-i spuse:

— Eu sunt cu adevărul fiul tău, iată inelul din mină diavolului, l-am luat din mină mumii mele. Într-o fintină el m-a mințit și de-atunci i-am devenit slugă și dacă n-ăș fi inviat n-ăș fi putut să devin cu adevărul om și în veac aș fi rămas diavol, spuse fiul împăratului.

Împăratul cu lacrimi în ochi de bucurie strînse la pieptul său, pe adevărul său copil, dete foc la țoalele și trupul din care ieșise dracul și porni o nuntă-mpărătească de ținu:

O lună și-o săptămînă
De cind să punea luna
Si uidea ca secera,
De-o petrece și-acuma.
Povestirea rumânească
Dea Domnului să pomenească
Oameni buni ca dumneavastră.

TREI CIOBANI

A fost undeva o colibă la poalele muntelui și în colibă trăiau trei frați, tustrei ciobani la oi. Într-o dimineață auziră un tipăt groaznic de se cutremură pădurea. Cei mari nu luară în seamă tipătul, însă cel mic își luă inima-n dinți și se duse să vadă ce poate să fie. Cind colo, un balaur la umbra brazilor se căznea să înghită un cerb mare și frumos. Cerbul, cum văzu voinicul, se rugă, zicindu-i:

— Băiete, taie balaurul, că de mă scapi de la moarte, de mare folos îți voi fi în viață.

Balaurul, cum auzi, se rugă și el:

— Ba mai bine taie coarnele cerbului, că eu și mai mare bine îți voi face. Voinicul rămase pe gînduri și de frică, săie coarnele cerbului și balaurul înghiță cerbul. Mulțumit de isprava băiatului, îi grăi:

— Uite, băiete, vezi poteca aceea care suie pe culmea dealului? Să urci pe acolo și să întrebă călătorii, care este poteca ce duce la împărăția șerpilor. El cum auzi porni pe acea potecă și în cale întîlni un porcar cu o cireadă de grăsunii, zicindu-i:

— Mai porcarule, te văd om umblat și chinuit, spune-mi drept încotro este drumul care duce în împărăția balaurului?

— Spune-mi mai întîi și-ntîi, ce vînturi te mînă pe tine pe asemenea căi pline de greutăți?

— Am facut un mare bine fiului său și merg să-mi primesc răsplata.

— Dacă-i aşa, ai să mergi drept înaînte și ai să dai de un copac fară crengi, gros cît casa. Deschizi ușa copacului și cobori în jos în împărăția balaurilor unde pămîntul este pîrjolit și fierbe de focul ce iese din limbile balaurilor. Acolo ai să dai și de împărățul balaurilor. A trecut multă vreme de călătorie și peripeții, pînă mai la urmă ajunse la un palat de cleștar în care mișunau balaurii. Cum l-a văzut împărățul balaurilor, l-a recunoscut și i-a mulțumit pentru marea bunătate. Ca să-l răsplătească a început să-i dea aur, pietre prețioase și altele, însă el pe toate le refuza și cerea să-i dea lada ascunsă după ușă, aşa cum il învățase porcarul.

— Ce faci tu cu lada de după ușă? zise cel mai mare balaur.

— Dacă nu-mi dai lădița asta, altceva nici nu-mi trebuie.

Cind au văzut ei să nu iese cu el la căpătii, i-au dat lădița și ciobanul a plecat spre casă. Bucuros de ispravă se grăbește și ajuns acasă deschide lădița. N-are răbdare și deschide. Cum o deschide, dă înăuntru de un pui de balaur. Se miră Petre păstorul și se-ntristă. Fiind bun la suflet, s-a gîndit să-i dea lapte și să-l arânească, să crească mare, poate-i va fi cîndva de vreun folos.

Într-o seară ieși balaurul din lacra aceea, se rostogoli de trei ori, își lepădă cămășile și în mijlocul odăii răsări o zină frumoasă ca o floare.

Acasă era sărac și o să-și ia lădița să se ducă-n lume. Să intre argat la vreo moșie. Așa și facu. Acolo noaptea zină ieșea din lădiță și cobora la Petre de se jucau de-a prinselea. Boierul auzea tropăială, dar nu-și da seama ce să fie cu argatul lui. Îl socotea că este într-o ureche, așa că-l lăsă-n pace. Într-o zi se îmbolnăvește el. Ce să facă acum? Cine să se ducă la lucru în țarina boierului. Zina zise că se duce ea la lucru.

Boierul cum a zărit-o aşa de frumoasă l-au apucat tremurăturile, aşa că i-a pus gînd rău argatului. Să facă pe necuratu-n patru și să scape de el. Cum îl văzu începu cu poruncile:

— Vezi stogurile alea de griu? la noapte să le treieri fară să le strici. Să faci două părți griu și o parte faină. Fâina s-o dospești și s-o coci în cinci cuptoare de piine caldă. Dacă n-ai să aduci intocmai la îndeplinire porunca mea, îți tai capul. A început el să plîngă și să se văicăreasă fară rost, pe cînd zina a dat de el. Cînd l-a văzut trist și posomorit i-a spus să-și tie firea că are ea grijă de toate. A luat un bici din cui, s-a învîrtit de trei ori și toată șoricimea și guzgânimea de pe pămînt și de sub pămînt, aci a fost. N-au avut ce să lucreze pînă la cumpăna nopții. A chemat niște babe din iad de au frâmintat piinea și pînă la ziuă toate erau la locul lor, precum poruncise stăpinul cel lacom.

— Iată, boierule, pe toate le-am isprăvit, aşa cum a fost porunca. Boierul drept mulțamire, i-a tras o palmă și l-a îmbrîncit jos de pe scară.

În sara următoare l-a pus să scoată o pădure din rădăcină, să puie tulpinile de o parte, frunzele de alta, crengile într-o grămadă, iar rădăcinile într-alta. Apoi să-i semene o vie și pînă-n revârsatul zorilor să se coacă struguri. Dimineața, argații, să-i aducă stăpinului coșurile pline cu struguri.

Supărât de atitea greutăți, Petre ieșe în margine de sat și-l strigă pe tată-su socru. Îi povestii cum stă tărășenia cu boierul și ce trebuie să facă. Balaurul cel mare, îndată ce-l auzi tipă o dată tare de se cutremură tot pămîntul. Atunci s-adunară zmeii și se puseră pe lucru. Așezară de o parte trunchiurile, crengile, rădăcinile, frunzele. Pe locul pădurii alții săpară de vie, sădiră viță de vie, o săpară, altoiră, cîrniră și stropiră. Apoi alt rînd de balauri se așezară pe suflat peste vie să se coacă struguri pînă în crăpatul de ziuă. și suflără, suflără, pînă le ieșiră ochii, dar și răzăchia din vie pînă dimineața se coapse. Cînd i-a dus tirnele cu struguri boierului, în loc să se bucure i-a trîntit trei palme.

— Acum să te duci să-mi aduci coroana lui tata, mort de o sută de ani. Plecă de aci plîngind și oftînd, pe cînd zina îl vede în supărare și-l chemă pe tatăl său, să-l scape de la necaz. Mai marele balaurilor cum îl zări supărăt îi spuse:

— Na-ți o pușcă și să împuști boierul și slugile lui. El încarcă pușca și se duse țanțoș la boier.

— Mi-ai adus coroana din mormîntul tatălui meu?

— Poftim coroana, boierule! și țac, trage cocoșul și sloboade plumbii în boier. Boierul cade, tipind ca din gură de șarpe:

— Puneți mină pe el, flăcăi!

Slugile sar unele pe el, dar pe toate le împușcă. Se bucură norodul și se facu o nuntă mare, de se duse vestea peste nouă mări și nouă țări și astăzi încă argații satului își mai rup opincile la nunta zinei.

Și-ncălecai pe-o mătrăgună de vă spusei o mare minciună.

GALBINU NĂZDRĂVAN

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi, nu s-ar povesti; cînd se potcovea puricele în locul calului și sărea cît nouăzeci și nouă de sate. Se povesteste că era odată un cioban cu numele de Ion, care ciobănea în munte de

mic copil. El nu știa decât oile și alta nimic. Odată el trece oile printr-un hogăș. Cind vrea să treacă și el după oi, se vede în fundul hogășului ceva sclipind. Se intreabă el ce să fie acolo? Să cobor, ori nu?

Cind coboară, vede un balaur mare cu un cerb pe care-l înghițea și se oprișe la coarne că nu-l mai putea înghiți.

Ce zice cerbul?

— Ioane! Omoară balaurul și cît vei trăi pe pămînt îți voi face leagăn de mătase între coarnele mele și te voi purta ca pe un împărat.

Balaurul zise și el:

— Ioane! Dă și fringe coarnele cerbului că-ți voi face cît bine vei dori tu!

El se gîndește ce să facă? Să omoare balaurul? Să fringă coarnele cerbului? Dă și fringe coarnele cerbului. Balaurul înghițe cerbul și după ce-l înghițe, îi spune lui Ion:

— Acum gătește-te că a venit timpul să te mănînc pe tine.

Ion a început să se văiete, să se roage că i-a facut bine și acum vrea să-l mănînce.

Balaurul îi spuse:

— Nu te teme, că nu te mănînc, ci te voi răsplăti cum ti-am spus cu cît bine vei dori tu. Vezi, vîi la trei zile după mine, pe brazda pe care o fac eu.

Ion și-a lăsat oile în știrea lui Dumnezeu și a plecat pe brazda pe care o lăsa balaurul pe unde trecea. Merge Ion cît merge și în cale intilnește o turmă de oi, atît de mare, cît vedea cu ochii, cu un moș care le păzea. Dă bună ziua, cind ajunge, îl intreabă pe moș:

— Oare! sfîntu mă-si, ale cui să fie oile astea?

Moșul îi spuse:

— Ale cui sînt, ale cui nu sînt, ale tale sînt că ti le-a dăruit balaurul pentru binele ce i l-ai făcut. Ion dă bună ziua și plecă mai departe pe brazda lăsată de balaur pe unde trecea. În cale tot mergind el intilnește și o cireada de boi cît vedea cu ochii de mare, cu un moș care le păzea. Dă bună ziua, cind ajunge, și-i intreabă:

— Oare! sfîntu mă-si, a cui e cireada de boi?

Moșul îl spuse:

— Ale cui sînt, ale cui nu sînt, ale tale sînt că ti le-a dăruit balaurul pentru binele ce i l-ai făcut.

Il lasă pe moș cu cireada de boi și merge mai departe pe brazda lăsată de balaur pe unde trecea. În cale tot mergind dă peste un cîmp cît vedea cu ochii plin cu uleiuri de albine și un moș care le păzea. Dă bună ziua cînd ajunge și-l intreabă:

— Oare! sfîntu mă-si ale cui sînt uleiurile astea de albine?

Moșul îi spuse:

— Ale cui sînt, ale cui nu sînt, ale tale sînt că ti le-a dăruit balaurul pentru binele ce i l-ai făcut.

Acum Ion s-a luat în vorbă cu pîndariul, și-i spuse ce bine i-a făcut balaurului, cum a vrut să-l înghiță și pe el și cum i-a spus că-i face cît bine vrea el și să meargă pe brazda lăsată de el pe unde trecea. Și nu știe pînă unde-l duce balaurul.

Moșul îi spuse:

— Să nu-ți fie teamă de nimic unde mergi, că balaurul te duce la el acasă și acolo părinții lui are să te ducă numai pe sus în palatul lor de aur ca să te răsplătească pentru binele ce i l-ai făcut pentru fiul lor. Să nu pretinzi

nimic decit pe Galbenu din nouăzeci și nouă de grajduri că este un cal năzdrăvan.

Ion își luă bună ziua de la moș și plecă mai departe. Merse el ce merse și ajunse la niște palate care străluceau la soare de-ți luau ochii nu altceva. Cind ajunge acolo i se întimplă cum îi spusesese moșul. I-au ieșit în cale părinții balaurului, l-au luat pe sus și l-au purtat prin tot palatul de i-au arătat toate minunățiile ce nu erau pe pămînt.

Acolo l-au întrebat! Ce pretinde că l-au scăpat pe balaur, fiul lor de la moarte. El a spus că nu pretinde decit pe Galbenu din nouăzeci și nouă de grajduri.

Uitai să vă spun că părinții balaurului era împăratul și împărătea balaurilor, iar Galbenu era calul împăratului.

Cind auzi împăratul, era mai-mai să leșine de spaimă și începu s-o sucească încoa, s-o sucească încolo, ba că-i dă turme de oi cît vede cu ochii, ba că-i dă cirezi de vite, ba că-i dă herghelii de cai, aur cît vrea. Ion, nu și nu. El cere binele cît vrea. Să-i dea pe Galbenu din nouăzeci și nouă de grajduri.

Văzind împăratul că nu poate să se scape de el, a trebuit să se țină de vorbă. Se duce, ia pe Galbenu din cele nouăzeci și nouă de grajduri și i-l dă.

Ia el pe Galbenu, îl încalecă și pleacă la drum spre casă. Mergind el pe drum, la o fintină vede o floare cum nu se mai văzuse de frumoasă ce era căzută jos. Oprește calul lîngă ea și-l întrebă:

— Să iau floarea asta, sau nu?

Calul ii spuse:

— Rău de-i lua-o, rău de n-ăi lua-o.

Ion se gîndește în sinea lui! Așa și așa! Se dă jos și o ia. Încălecă iar pe cal și pornește la drum!

Merge el ce merge, de parcă drumul ce merge se lungeste și nu alta da l-a apucat noaptea într-o margine de sat.

Ce să gîndește el să găzduiască acu și bate la poartă. Iasă un om, dă bună sara, și-i spune că vrea să găzduiască sara acolo dacă se poate. Intră înăuntru cu calul lui și ii pune masa să mânince, iar calul îl duce în grajd.

Stind el la masă, a pus pălăria lîngă el cu floarea însipătă la pălărie. Cind gazda vede floarea, îl întrebă:

— De unde ai luat așa floare frumoasă?

El ii spune:

— Am găsit-o venind pe drum.

Omul atunci ii zise:

— Dacă nu-mi dai mie floarea asta, îți va sta capul unde-ți stau picioarele.

Omul care-l găzduise era tocmai împăratul balaurilor prefăcut în om, ca în calea lui să-și poată lua calul năzdrăvan înapoi.

Auzind aceasta, iese afară, se duce în grajd la cal și începe să se plingă de ce este pe capul lui.

Calul ii răspunde:

— Ti-am spus că rău e de o vei lúa, rău e de n-o vei lúa. Lasă însă că nu-i nimic, nici asta, zise calul. Spune-i că mergem să-i aducem și lui o floare ca asta. Pînă la urmă gazda zise că nu-i mai pretinde să-i aducă o floare ca asta, ci să-i aducă ale nouă iepe cu armăsarul lor, care era și el un năzdrăvan, fiindcă era fratele său.

Se plinse iar calului că omul ii cere acum să-i aducă cele nouă iepe cu armăsarul lor, iar dacă nu unde-i stau picioarele ii va sta capul.

Calul ii spuse:

— Nici asta nu-i nimic. Sui pe mine și să mergem.

Încălecă pe cal și plecară mai departe într-o pustie și acolo săpară o groapă mare cît să încapă calul și el.

Acum calul ii spuse stăpinului:

— Stai în groapă, căci eu am să nechez o dată aşa de tare încit o să mă audă armăsarul celor nouă iepe și o să vină cu o falcă în cer și cu una în pămînt de o se cutremure pămîntul, și atunci am să mă ascund și eu în groapă.

Vine armăsarul de se cutremură pămîntul, se uită în dreapta, se uită în stînga, în jos, în sus, nu vede nimic. Își face treaba mică și a plecat. Atunci zice calul către stăpin:

— Ieși afară din groapă și te uită cum ii este făcută lipsa mică. Omul iese afară, se uită și-i spune:

— Alb !

— Acum sări înapoi în groapă. Că eu iar am să ies și am să mai nechez încă o dată de să răsune tot văzduhul. Iese calul și nechează încă o dată și sare înapoi în groapă. Vine iar armăsarul, se uită iar în dreapta se uită în stînga, în sus, în jos, nu vede nimic. Își face iar lipsa mică și pleacă. Calul spune stăpinului:

— Ieși afară din groapă și te uită cum ii este făcută lipsa mică și-mi spui.

— Roșu, cum e sîngele !

— E bine ! spune Galbenu stăpinului. Acum săi din nou în groapă că eu am să ies și voi necheza de se va cutremura pămîntul. Iese Galbenu afară și nechează aşa de tare de se cutremură pămîntul. Vine iar armăsarul celor nouă iepe, cu o falcă în cer și cu una în pămînt tremurind de minie că-l are pe frate-său de rival la iepele lui. Galbenu nu mai sare în groapă și se iau ei la bătaie de se bat de dimineață pînă sara, pînă ce armăsarul celor nouă iepe pică jos, și se dă bătut și supus.

Atunci Galbenu zice stăpinului:

— Sui pe mine, stăpine și hai să luăm și iepele. Iau ei iepele și pe armăsar și merg cale întoarsă și duc armăsarul și cele nouă iepe la gazdă. Ajuști acolo și văzind că Ion Ciobanul nu s-a putut pierde ii spune: — Să mulgi cele nouă iepe și să pui laptele în cazan. Mulge Ion iepele și varsă laptele într-un cazan mare pe care îl dete gazda. În timpul ăsta Ion se duce în grăjd și stă de vorbă cu calul, care-i spune că ce are să facă omul. Galbenu ii spune lui Ion să-l lege cu o batistă albă la urechea dreaptă și plecă de acolo. Omul fierbe laptele în timpul ăsta și-l chemă pe Ion și-i spuse:

— Să te scalzi în laptele ăsta, că unde-ți stau picioarele îți va sta și capul.

Ion se dezbrăcă și cînd sare în cazan, vine și Galbenu și cînd suflă o dată în cazan îngheată tot laptele de ieși Ion cu gheată pe cap.

Văzind omul că Ion nu a avut nimic, a pus cazanul iarăși la foc, să se scalde și el și să sufle calul. Cînd a sărit gazda în cazan, calul a suflat numai foc peste cazan, de au rămas din gazdă numai oasele. A rămas atunci Ion stăpin peste toată avereia împăratului, peste toate grădurile împărăției și a trăit în pace și liniște, dacă n-o fi trăind și azi.

VULPEA LU ROGOJEL

Într-un sat trăia un băiat sărac lipit pământului. De sărac ce era n-avea nici cămașă pe el, încit se îmbrăca într-o rogojină atunci cind ieșea prin lume. Bani nici nu văzuse-n zilele lui și se hrănea cu uiumul ce i-l da o moară cu o roată și un coș, așezată de părinții lui pe un pîrîu repede de munte. Se hrănea cu mămăliga și juveții pe care-i prindea în iazul morii cu o tîrnă din curpen. De sărac și rușinos ce era la horă și era sfială să meargă ca să nu-l vadă fetele și să rîdă de el. Și trăia el mai mult singur, în moara cea micuță care-i aducea cînd și cînd cîte o lopețică de mălai.

Odată a venit o vulpe și i-a furat faina ce-o agonisise cu mare chin. Nu știa cine-i fură din avere? Într-o zi se puse la pîndă, cu un par în mînă prinse vulpea mincindu-i mălaiul.

— Așa, hoațo, stai că plătești tu cu blana, bucatele mele! Și ridică parul să izbească biata vulpe-n cap și s-o omoare. Dar vulpea se adună cocoș într-un colț și plingînd se rugă de flăcăul sărac:

— Rogojele, Rogojele, ii zise ea pe nume, nu mă omori, că eu am să te fac putred de bogat.

Se miră flăcăul de unde-i știe numele și că este sărac; i să făcu milă și o făcu ieșită.

Vulpea ii mai aducea lui Rogojel cîte o găină, ori cocoș de-și ospăta și ea cum se cade băiatul.

Află ea de gunoiul țarului și zgurmă în el ca o găină pînă ce găsi un taler de aur pe care-l dădu lui Rogojel.

Merse a doua oară, de găsi alt taler și pe urmă și pe al treilea. De acum Rogojel avea trei taleri de aur ca nimeni altul în împrejurimi.

Mai cătă vulpea prin curtea împăratului și găsi o părăluță de aur. O luă și pe aceea dîndu-i-o băiatului lui Rogojel s-o păstreze.

Pe urmă se duse la împărat, rugîndu-l să-i împrumute pentru stăpinul său o baniță că are trei odăi pline cu aur și vrea să le măsoare.

Împăratul, văzind-o cît de mult stăruie, ii zise:

— Bine, cumătră, ce nu vă cirpiți voi cum puteți, cum o să vă dau eu bunătate de baniță la un necunoscut?

— Împărate, nu uita un lucru, că omul nuiese cu dosul la oameni, ci cu obrazul! N-o să ne mînjim noi față pentru o baniță? Și aşa împăratul ii dădu baniță.

După cîteva zile veni vulpea îndărăt întorcîndu-i baniță și dîndu-i un taler drept chirie pentru că măsurase cîteva cară de aur cu bănicioara. Împăratul se miră de dărcicia și bogăția necunoscutului și o-ntrebă pe vulpe:

— Ascultă, cumătră, bag de seamă că ai un stăpin cumsecade și darnic, pare a fi tare bogat!

— Mărîte-mpărate, stăpinul meu e Rogojel, tinăr și frumos, iar de bogat intrece pe toți împărații. Păi cum credeți că și-ar ține el palatele și slugile fără bani? Ehe, împărate, nu știți că ruda omului este punga cu banii? Păi un obraz subțire cum are stăpinul meu, numai cu multă cheltuială se ține!

A doua oară veni iar vulpea, rugîndu-l să-i dea o baniță mai mare, că are o odaie și mai mare de galbeni de măsurat. Împăratul ii dete baniță mirîndu-se de bogățiile cumetrei vulpi. Cînd ii aduse baniță ii dădu chirie un alt taler ceva mai mare. Împăratul ii mulțămi pentru chirie și căzu pe gînduri,

cine o fi acest bogătaș care-și măsoară bănetul cu banița, cind el împărat iși numără banii și tot nu-i ajung !

A treia oară, ceru o baniță și mai mare că mai are o încăpere cu cîteva cară cu taleri de aur și vrea să o măsoare cît mai degrabă, că are de gînd să se-nsoare și vrea să știe ce bogății are ? Luă banița cea mare o ascunsă într-un tufiș și peste cîteva zile ca și în celelalte dăți, se întoarse cu banița pe care lipise un bănuț de aur înadins pe fundul ei și mai dădu și un taler mare de aur, drept chirie !

Împăratul luind banița și zărind lipit un ban de aur zise către vulpe :

— Cumăträ, stai nu pleca, uite că vi s-a lipit un ban de aur pe fundul baniții, ține-l și-l dă stăpinului, destul a fost chiria ce ați plătit.

— Lasă, împărate, unde-i bogăție mare, un bănuț samă nu are ! răspunse vulpea. Apoi începu să plingă ea cu hohote, de se-nduioșă însuși împăratul și o-ntrebă :

— Ce e, cumăträ, ce s-a-nțimplat de lăcrămezi, doar nu-ți-o plinge copiii de foame ?

— Da-l-aș lui Satana,
Plocon de pomană;
De aşa stăpin,
Parcă e păgîn !

— Da ce s-a-nțimplat ? De te-ai tulburat, o-ntrebă iar împăratul.

— Cică vrea să să-nsoare,
C-o zină picată din soare !
Eu ii zic cu fica mata, împărate,
Că sinteți mult mai aproape !

— Bine, cumăträ, ia mai incearcă poate ne facem cuscri și vei avea o cinstă precum și-e osteneala !

— Împărate, eu am să mai incerc s-o ia de mireasă pe fica măriei-tale, dar tare mă tem de năravul stăpinului meu, căci el :

Cite zboară pe sus încă,
Toate-i par că se măñină !

Vulpea iși aruncă coada pe spinare și o porni pînă la crîngul de alături de mîncă dintr-o mortăciune uitată, apoi a treia zi se ivi la palatele cele strălucitoare ale împăratului zicîndu-i :

— Împărate luminate, facă-ți domnul multă parte, de noroc, de sănătate, iacă eu cu greutate îl hotărri pe stăpin să-ți ia fata.

— Ia poftim în palat să te ospătezi oleacă și să cădem la tocmeală, zise el.

Se ospătă bine vulpea, se-nțelese cu împărăteasa, împăratul și mireasa să facă nuntă ! Ba împărăteasa știind ce ginere bogat are, ii zise la plecare :

— Cuscră, cuscră, cască ochii la tocmeală și nu după ce te înșeală ! Fata mea mai mult de jumătate de-mpărăție zestre n-are. Bâgați bine de seamă să nu ne-auzim vorbe !

— Lasă, cuscrulită, lasă, că-ți vin cu ginerele-n brață !

În timp ce prințesa veselă se pregătea de nuntă, vulpea ajunsă la moara lui Rogojel, povestindu-i din fir în păr întimplările precum au fost cu măsurarea aurului cu bănicioarele și apoi înșelăciunea cu galbenii găsiți în guncale-mpăratului și mai la urmă nunta cu fica sa.

Rogojel auzind toate aceste lucruri, i se păru că-s vicenii de-ale vulpii și rîse cu poftă. Dar vulpea ii adeveri încă o dată și el o crezu. Atunci vulpea ingrijorată ii zise :

— Rogojele, ieși din moară și hai pîn sate să dăm veste că te-nșori cu fata-mpăratului și să-i chemăm să ne fie nuntaș !

— Hai, hai, dar cu ce să mă îmbrac, zise Rogojele ?

— În rogojina ce o ai ! Grăbește-te, nu mai sta ! Si plecă să-și adune nuntaș, însă lumea-i alungă cu pietre huiduindu-i.

Vulpea nu se îngrijoră de asta și merse prin grădinile oamenilor adunând ca la un car de troci pe care le cără cu Rogojele sub un pod în apropierea palatului împăratesc.

Apoi mai merse și fură dintr-o cireadă de capre un țap și o porni cu el de zgardă să-l însoare pe stăpin.

La pod îl învăță pe Rogojele să sară-n riu cu țap cu tot și pe apă să arunce trocile, iar podul îl stricără.

Vulpea fugi cu coada-ntre picioare dind veste-mpăratului că nu se mai poate face nunta, că niște tilhari înarmați l-au dezbrăcat, oastea i-a ucis-o și încercă-o, iar Rogojele abia a scăpat cu calul în josul rîului.

Împăratul cînd auzi, încălecă și cu roibul se repezi la fața locului văzindu-și ginerele luptindu-se pe riu cu valurile și alături calul și capetele oștirii. Văzindu-i calul, zise către generalii săi :

— Se vede că am ginere de neam după urechile calului !

— Da, aşa este-mpărate, nu vedeti ce urechi mari are, dovedă că e cal de rasă.

— Ei frate, cum e calul și stăpinu, da ce ne facem acum ?

— Ce să ne facem, zise vulpea, să spargem nunta, nu vezi că e lăsat în pielea goală de tilhari ?

— Cum să spargem nunta, cusră, vrei să mi se prăpădească fata ! Ce vorbă e asta ? Păi crăia de va auzi, se omoară pe loc ! Păi tot mereu de cînd a auzit de prințul Rogojele îmi zice :

— Tată, dă-mi bărbat că plec, de mă duc și mă-nec !

— Să nu spui vorba asta, cusră și mai bine să facem nunta. Trimeasă curtenii de-i adusă țoale din fir de aur și sabie împăratească, și dădură și un cal și toate se liniștră că și cînd nu s-ar fi întimplat nimic la acel pod fără de noroc, cum zicea cumătra vulpe !

Merseră de aci la palat și jucă împăratul pînă-i crăpară cizmele de bucurie că și-a măritat fata după un om aşa de bogat.

După nuntă Rogojele își luă mireasa, vulpea și cu oastea împăratească plecară la întimplare pe un drum spunind împăratului că merg la palatele prințului Rogojele.

Vulpea-i da tircoale pe drum lui Rogojele care-i zise-ngrigorat :

— Ei, cumătră, acum ce ne facem, că n-avem acoperiș nici pentru caii-mpăratești ?

— Fii pe pace, lesne ne descurcăm noi și cu asta ! zise vulpea și fugi înainte. Cînd colo, văzu-n zare niște palate mari strălucitoare și fugi acolo bătind la poartă.

Palatele erau ale unui prinț bogat. Cînd ieși prințul vulpea se apropie șoptindu-i în taină :

— Măria-ta, vezi c-am venit să-ți fac un mare bine, împăratul cela vecin vine cu oaste să te omoare și să-ți ia toate bogățiile. Tu bagă-te-n pivnița palatului ascunzindu-te, că am eu grijă să nu te afle.

— Bine, numai astupă ușa cu niscaiva pari și mărcini, zise prințul și văzind cum se aprobie oștirea își luă copiii, nevasta și servitorii și se ascunsă

acolo. Vulpea astupă uşa cu paie şi coceni şi cînd intră Rogojel cu prinţesa se bucurără de palatele cele mîndre şi strălucitoare.

Pe urmă vulpea luă ostaşii cu sape şi lopeţi şi astupară uşa pivniţei pentru vecie, încît Rogojel rămase aci stăpin !

Vulpea drept mulţamire îi dădu la fiecare ostaş cîte un pumn de galbeni din lada găsită plină, ca să vadă la înapoiere împăratul cît de bogat este gine-rele său.

Şi cu toţii trăiau aci fericiti şi mulţumiţi. Într-o zi, cumătra vrea să-l incerce pe Rogojel, cîtă recunoştinţă-i poartă. Se prefăcu într-o dimineaţă moartă la uşa lui.

Prinţul Rogojel, văzind-o moartă şi cu miros urit, o luă de coadă aruncind-o într-un gunoi. Vulpea simţindu-se azvîrlită ca o nemernică, țop în picioare şi zise ameninţător lui Rogojel:

— Bine, mă nespălatule, eu te făcui om şi tu aşa-ti ţinuşi legămintul cînd voi muri să-mi faci mormînt din marmoră şi să mă-ngropi cu două sute de popi şi cinci sute de călugări şi cînd colo, atîta-ti fu recunoştinţa ta? Să m-arunci în gunoi să mă mânînce cînii, ori să mă facă careva burduf? Să vezi că eu m-am prefăcut, că încă n-am murit, să-ti fie pe plac. Nu ţi-e ruşine la obraz, mă Rogojele ! Cu aşa recunoştinţă te porţi cu mine?

Ca albina-n cioc cu miere, şi-n coadă cu ac şi fier?

— Ia stai, cumătra vulpe, nu te supăra far' de socoteală, că eu am ştiut că te prefaci şi te-am aruncat făcind o glumă, doar mă ţii sugubăt din fire !

— Aşa da, numai să nu fie vreo prefăcătorie. Ştii bine că eu nu pot suferi vicenile şi prefăcătorile oamenilor ! Rogojele, am îmbătrînit, dar tu ai să-ti faci păcate cu mine, de nu te vei ţine de vorbă. Nu uita că pe unde iese cuvîntul, iese şi sufletul !

Vulpea rămasă cu fiica-mpăratului şi Rogojel, trăind pînă la adînci bătrîneţe şi trăgînd nădejde la omenia stăpinului, ca stăpinul la barbă. Apoi cumătra vulpe se-mbolnăvi greu şi căzu la pat.

Cînd îşi dădu vulpea sfîrşitul Rogojel o luă de coadă, aruncind-o-ntr-un ogaş unde-o năpădiră cînii de-i sfîşiară blana la iuţeală.

Şi aşa se sfîrşî viaţa cea minunată a vulpei, iar Rogojel, cel sărac şi golan, ajunsă stăpin peste jumătate de-mpărătie !

MÎRTANUL NĂZDRĂVAN

A fost un moş care avea un mîrtan năzdrăvan. Moşul era sărac lipit pă-mîntului, casa se ţinea în propte şi era acoperită cu paie şi acelea putrezite de vreme.

Moşneagul mai avea un băiat înțelept, vrenic şi bun de însurat.

Într-o zi, mîrtanul se dete la moş cu vorbe de înfruntare.

— Se poate, moşule, să ţii bunătate de băiat frumos, neînsurat?

— Se poate, taică, cum să nu să poată ! Cine naiba vine după un coate goale ca ăsta. N-auzi cum se ceartă maţele de foame în burta lui ? La noră îi trebuie mîncare şi dichis, nu e o floare la ureche cum crezi mătăluşă.

— Lasă, nu te supăra, moşule, că dacă nu vrei, eu mă duc în peşti chiar la împărat.

— Ești nebun, măi băiete, vezi-ți de treabă ! Pentru o așa îndrăzneală ne-ar putea pe toți atîrna în vreo spînzurătoare.

— Ba eu nu mă las, orice ar fi și ai să vezi.

Mîrtanul își pieptână mustățile, își linsă blana, înfulecă un șoricei proaspăt să aibe de cale lungă și o porni spre cetate într-un oraș mare de aur, unde era cea mai frumoasă fată din împărătie, prințesa prințeselor, zina zinelor !

Pe drum niște zmei se băteau în slăvile cerului pe o zină furată dintr-o țară de la capătul lumii. Zina de frică să nu-i rupă rochia din fir subțire de aur o lăsă de pe ărpia de nor în jos, mîrtanul o văzu, o făcu mototol și plecă înainte.

După multe greutăți, fiindcă pin sate și orașe se legau de el fel de fel de mîrtani jigări și proști, văzindu-l pe el dolofan și frumos, ajunse la poarta palatului.

Nu mai stătu pe gînduri și cum puse piciorul în prag bătu cu laba în ușe. Niște ostași cum îl văzură îl azvîrliră de pe scară ghiomotoc joc, ca pe-un ghem.

Mîrtanul se sculă, îi privi pe ostași drept în ochi țintă și începu să-i mustre :

— Ce, necioplăjilor, credeți că vă bateți joc de mine ? Vin de la împăratul Barbă Albastră să-i dau fiicei împăratului vostru această rochie de aur furată de mine de la zînele din cer, și voi așa vă purtați cu un străin ? Rușine să vă fie !

Ostașii puseră capul în pămînt și-i dădură drumul la împărat. Cînd păși înăuntru să-i ia ochii oglinzie, aurul și argintul. Toate erau îmbrăcate în aur și în pietre scumpe. Mîrtanul năzdrăvan se oprește în fața împăratului, dă o plecăciune cu laba, apoi încet, cu băgare de samă sare pe o masă lungă, desface rochia zînei și grăiește :

— Mărite împărate, sint slugă la împăratul Barbă Albastră, m-a trimis să-i dau această rochie frumoasei fiice a măriei voastre. Împăratul își netezește barba, privește și zice :

— De cind mama m-a facut, așa rochie n-am văzut ! E cea mai frumoasă rochie de pe fața pămîntului.

— Și este cu adevărat, măria-ta, stăpinul meu s-a luptat cu zmeii pe slăvile cerului și a furat-o de la o zină pentru fiica măriei voastre, că zice el, vrea să o peștesc că s-o ia de nevastă.

— Dacă s-a luptat cu zmeii și i-a învins, apoi și merită s-o ia. Eu m-am luptat cu zmeii și n-am fost bun de o ceapă degerată ! Așa ginere mai zic și eu, să-mi trăiască ! Să intre ginerele, să-l văd. Trebuie să fie frumos și viteaz, așa cum vreau eu, adevărat stîlp al împărăției.

— Chiar așa este, măria-ta, însă el ne așteaptă în marginea pădurii cu ostașii lui călări, pînă noi mergem acolo cu mireasa să i-o ducem.

A pornit împăratul cu mireasa și carăle pline cu podoabe, cergi, mătăsuri, aur și cite alte bunătăți și bogății. Bandele cintau și nuntașii chiuiau și se veselieau.

Mîrtanul cel năzdrăvan mergea în fruntea nunții, legat și el cu daruri la gît. Făcea zgoande și miaune de bucurie.

Cînd ajunge la marginea pădurii, n-are curaj să tune în ea. Aude băiatul plingind.

— Ce e, stăpine, ce s-a întîmplat ? Da el se face că știe tot ce s-a întîmplat. Aleargă, vătîndu-se la împărat și-i spune :

— Mărite împărate, este mare nenorocire. Împăratul, stăpinul meu a fost jefuit de tilhari. E gol și pe toți ostașii săi i-a omorât și i-a aruncat în riu de i-a înecat. Și iată acum stăpinul meu e în zdrențe și vai de el fără avere.

— Lasă, măi băiete, nu mieuna degeaba, ține-ți firea că avem noi țoale să-l îmbrăcăm !

Împăratul porunci să-l îmbrace pe ginere în haine de purpură și de aur și să meargă nuntașii înainte.

— Măria-ta, zise mîrtanul, ba eu zic bine că a scăpat numai cu atîta, putea să-l omoare și pe stăpin, ce crezi ?

— Așa e, așa e, mișună lumea de tilhari, în toate țările și nu le putem da de căpătiul lor.

Mîrtanul ii ceru voie împăratului să meargă înainte să spue argaților de la palatele stăpinului să aibă grijă, în timp ce stăpinul lui se află în trăsură lîngă frumoasa mireasă.

Mîrtanul cel năzdrăvan o luă de goană înainte și ajunsă în palatele de cleștar ale zmeilor.

— Măi fraților, fugiți care pe unde puteți, că vine împăratul cu oștirea și praf vă face !

— Vai de mine, ce ne facem cu copiii — ai mici ?

— Zburăți prin nori cu ei, degrabă și pitulați-vă prin nori pînă ce nu vă ajung.

Zmeii cum auziră luară zînele furate în brațe și copiii și duși au fost în slăvile cerului. Iar palatele lor au rămas goale, strălucind în bătaia soarelui.

Cind s-a apropiat împăratul cu nuntașii și din depărtare au zărit palatele de cleștar poleite cu aur, s-au bucurat cu toții și însuși ginerele nu știa ce este cu aceste minuni.

Atunci mîrtanul s-a înapoiat la ginere și mireasă, s-a încinat în fața împăratului și i-a pupat mâna zicindu-i :

— Prea înălțate împărate, iată, astea sunt palatele mirelui ! Bucurați-vă și vă veseliți, însă nu s-ar face să nu-l aducem și pe tatăl împăratului meu la nunta feciorului său. Tilharii am auzit că l-au dus și l-au legat într-o colibă, furîndu-i tot ce avea în palate.

— Bine, măi năzdrăvane, ține un cal, urcă-te pe coama lui și du-te drept la cuscru săracu ! Îmbrăcați-l și aduceți-l teafar la nuntă.

Mîrtanul năzdrăvan sări pe coama unui armăsar și s-a făcut nevăzut.

Cind a ajuns la căsuța sărăcăcioasă a moșneagului l-a găsit numărind boabele de făsui să le bage-n oală.

— Hai, moșule, lasă la naiba fasuiu, că a dat procopseala și bogăția pe capul vostru. Avem nuntă mare la casele zmeilor, se-nsoară băiețașul tău cu fiica împăratului.

— Aoleu, mîrtane năzdrăvane, mă faci să dau în vreo belea cu împăratul.

— Suie-te pe cal, moșule și taci, că mîrtanul năzdrăvan știe ce face. Moșul s-a îmbrăcat în țoale împăratești, a pus și el o sabie la șold și-a pus mîrtanul pe umăr și au plecat !

Apoi s-a pornit o numă mare, cu beutură și purcei fripti și nunta cu cît se infierbînta cu atît se prelungcea, că nuntașii s-au învățat pe trai bun și petrecere și cuscrii la fel, așa că au ajuns de pomină. Tot beau, mîncau și jucau cu danțu înainte chiind de bucurie. Si eu unul am apucat de am purtat o horă înainte și toate prințesele își dădeau coate. Iar mîrtanul năzdrăvan a purtat și horele înainte și cu înțelepciunea lui i-a procopsit pe stăpinii săi și i-a purtat de grije împăreștei, că stăpinii săi erau niște nătăfleți. Vorba bătrînească: mintea domnește, mintea împăratește !

LUPUL

A fost un om care avea trei băieți și el mai avea un măr crescut în bălegar care făcea mere de aur. Ziua mărul înfloarea și lega, da noaptea să cocea și nu știa cine le fura. Și acuma feciorul cel mare i-a spus lui tată-su că el se duce la noapte să vadă cine le fură merele. S-a dus și a stat pînă la miezul nopții, i-a venit somn și a adormit, da a venit cineva și i-a furat merele.

A doua zi, s-a dus cel mijlociu. Pi la 12 noaptea a venit cineva, i-a furat merele și mărul i-a rămas gol. A treia sară s-a dus și copilul cel mic. El e mai șmecher, a pus pe lîngă el mărăcini și cînd a cucăit, a dat de mărăcini, s-a întăpat și s-a trezit. Cînd la mijlocul nopții, vine o pasăre de aur și culege merele de aur. El binișor s-o prindă, a apucat-o de-o pană și pasărea a zburat. Dimineața s-a dus la tată-său și i-a povestit.

— Ai să mergi după ea s-o prinzi. Au luat toți cîte trei cai, da în lungimea satului era o tablă cu trei drumuri pe care scria: cine dă pe drumul ăsta moare de foame, cine dă pe alălalt moare de sete, cine dă pe drumul al treilea îi mânincă lupul calul.

Cei mari au dat pe drumul pe care se moare de foame, altul pe drumul unde se moare de sete, da el pe drumul pe unde-i mânincă lupul calul.

Cei doi se întîlniră și veniră îndărât, cei mai mari, da el cel mic, mersă mai departe pe drum și-i ieși lupu-n cale.

— Băiatule, n-ai cetit tabla? Dă-te jos să-ți mâninc calul, că n-ai ascultat. S-a dat jos și i-a mîncat calul. Da lupul i-a zis:

— Eu știu unde te duci; te duci după pasărea de aur. Te duc eu fincă pînă la tine n-a îndrăznit nima să vie, da tu mi-ai adus calul de m-am săturat și eu odată că tare jigărisem.

A încălecat el pe lup și au ajuns la un rege, da pasărea la rege în colivie! I-a spus să ia numai pasărea fără colivie. Cînd colo, vede el colivia de aur. Zice el: ia să ia el și colivia de aur. Da colivia avea sunătoare și-l prinde acolo împăratul.

— Ce faci, mă?

— Păi mi-a mîncat merele de aur.

— Ți-o dau, dar să-mi aduci calul lui Verdeș-împărat.

Vine la lup și să plînge:

— Ce e, mă?

— Luai colivia și mă prinsă și m-a trimis după calul lui Verdeș-împărat. Da lupul îl duce la împăratul cu calul, cînd a ajuns acolo i-a zis să ia numai calul fără căpestre. Da el cînd a văzut căpestre cu nestemate a luat și căpestrele. A sunat din corn și a venit împăratul.

— Ce faci, bre?

— Iau calul ca să-l dau împăratului să-mi dea păsărica care mi-a mîncat merele de aur.

— Ți-l dau, dacă-mi aduci fata lui Roș-împărat.

Merge el trist la lup.

— Ce, mă, iar te prinsă? Ți-am spus eu să nu iai căpăstrul?

Atunci a plecat el la fata lui Roș-împărat. Acolo lupu i-a zis că nu-l mai lasă și s-a dus lupul, s-a pitulat sub trandafiri și cînd trece fata împăratului cu fetele pingă ea, el o aruncă pe spate și fuge cu ea și fuge la împăratul Verdeș să-i dea fata, ca să-i dea în schimb calul.

Da lupul vede că ei se iubeau și zice:

— Ia stați voi aici, că mă duc eu singur și-i iau calul împăratului fără să-i iau căpăstrul. Pe urmă a adus tot lupul singur de a furat și păsărica și de acum și lupul și ei doi și păsărica erau în mina fetii, toți călări pe un singur cal.

Mersăra și ajunsără unde mîncasă lupul calul; lupu le zisă:

— Acum dați-vă toți jos de pe cal, le-a zis; sapă-mi aici o groapă mare, că de cîțu ani stau aici, nima n-a trecut ca să-i măñinc calul și eu am răbdat de foame și de acuma nima n-are să mai treacă în afară de tine și sapă-mi groapa ca să mor în groapă.

I-a săpat băiatul groapa și i-a dat brînci în groapă ca să moară lupul, i-a dat brînci și a tras pămînt piste ele.

Iar ei au plecat la ta-su cu pasărea.

PASAREA ZAMBILĂ

Cică odată de demult, de cînd cu lupii ai albi, ar fi trăit un împărat mare, într-o împăratie mare, care-și pusese-n gînd să ridice-n lume cea mai mare și vestează biserică. A adunat de pe fața pămîntului nouă mii de meșteri mari, calfe și zidari, au făcut semnele crucii pe vatra mănăstirii și i-au pus cu mina lui pietrele din temelii. După aceea au pornit să lucreze meșterii și calfele.

Ce ridicau ziua, noaptea se dărîma. Îi dau înainte cu lucrarea dar în zadar, ce se zidea ziua noaptea se fărîma, căzînd la pămînt. Căzu pe gînduri și împăratul. Ce să fie? Cine-i dărîmă lui noaptea zidurile mănăstirii? Dete sfoară-n țară, se bătură tobele, strigări birovii de pe culmile dealurilor, să audă lumea și țara că niscai dușmani neisprăviți, dărîmă lucrarea împăratului. Ba mai spuse că dă un corn din împăratie ăluia care va prinde pe răufăcători. Zis și făcut! Multă lume căpătă curaj crezind că o să se procopească cu vreo palmă de pămînt din împăratie stînd noaptea la pindă, dar degeaba, toți adormeau și nu vedeaui nimic. Dimineața doar găseau zidurile prăvălite la pămînt. Un om sărac își ia și el mina-n dinți, merge la-mpărat, grăindu-i:

— Prea înăltate împărate, lasă-mă să încerc și eu să păzesc și să afiu ce duhuri necurate fac așa de mare pagubă și necaz împăratiei tale.

— Bine, omule, încearcă! Ești slobod să încerci, numai că toate se încearcă fară rost. N-au izbutit ei viteji și voinici tineri buni de vină, dar uite, dumneata un slăbănonog zdrențuit.

— Să-ncerc, măria-ta, că buturuga mică răstoarnă carul mare.

— Încearcă, dar eu n-am nici o nădejde.

Omul cel sărac își luă arcul, încinsă sabia lui și la cele patru cornuri de temelii puse mușuroaie de furnici. Apoi el s-așeză între alte mușuroaie de furnici.

La miezul nopții îl apucă un somn ca din senin. Își da seama că nu este de-a bună, că ceva este necurat la mijloc. Se chinui că se chinui și un mîros frumos simți și adormi. Se cobori din cer o zină și începu să dărime zidurile. Furnicile se izidîră care încotro, așa că multe se suiră pe omul acesta. Cum simți mușcăturile de furnici se deșteptă din somn și o luă pitiș-pitiș, pînă aproape de zină.

Zina era frumoasă, cu părul lung auriu, ca lumina soarelui. El s-apropie de ea și o prinde de codițe.

— Stai că te-am prins ! De la mine nu mai scapi !

— Lasă-mă, omule, că-ți jur că de-aci încolo n-am să mai stric nimic împăratului.

— Nici moartă nu te las ! Asta să știi !

— Te rog, om sărac, ai inimă și dă-mi viața, nu mă omori, că-ți spun care este taina tainelor, necazul necazurilor. Să-i spui împăratului că atunci cind o să se slobozească biserica, zidurile au să se surupe pe omenire și toti vor muri cu împărat cu tot. Numai ca să scape cu bine, să caute Pasărea Zambilă s-o puie pe aia să cinte mai întii în biserică și după aceea să intre lumea la rugăciune. Omul cel sărac se-ncrede-n zină și-i dă drumul fără să-i facă ceva.

Dimineața ii povestește de-a rîndul împăratului cele întâmplate. Cind auzi împăratul că i-a fost zina la mînă și i-a dat drumul a fost din puțin să nu-i ia capul, atât de turbat în mînie era. De aci încolo zidurile se suiau mîndre către cer și nu se mai surpau. Mai era puțin pînă la slobozirea bisericii și nu se da de Pasărea Zambilă. Împăratul avea trei fii mîndri, frumoși și curajoși. Îi spuseră împăratului că ei se duc să-o aducă pe Pasărea Zambilă. Tată-su le dădu bani și-n desagi de-ale gurii, încălecară armăsarii și duși au fost. Au mers ei, au mers pînă ce au ajuns într-o țară mare pustie. S-au așezat sele-n sele, au pus miinile la ochi și s-au învîrtit de trei ori și în ce loc s-au oprit într-acolo drept au pornit fiecare voinic. Merse fiecare înainte. Acolo în țara asta, toate erau împietrite, moarte, și fară grai. Copacii, florile, oamenii, vitele, șerpii, urșii, leii, tigrii, păsările și izvoarele toate erau oprite de o zină rea pe loc și facute stei de piatră. Se mirară ei, dar fiecare se grăbea înainte să dea de Pasărea Zambilă.

Fratele cel mic, mai ișteț din fire, merse și mai mult și ajunse la un copac mare. De copac era legată o zină cu coadele ei lungi, ca de mătase și plingea. Pe de lături o păzeau trei iepuri urecheați și fricoși. Al patrulea iepure ii da apă și hrana. Fata adăstă pînă ce adormiră iepurii și-i povestii ce este în împărația asta.

— Tu ești trimis de Dumnezeu, ca să scapi omenirea asta de la rău. O babă răutăcioasă, cu un dintă-n gură și un corn în frunte umbără în țara asta cu măghii. A făcut farmece și a împietrit tot ce-a fost frumos și a avut viață. Să nu te îndepărtezi că te împietrește și pe tine. Dar să aștepți pe-aproape, că de mila mea vine aici Pasărea Zambilă și-i vine rîndul ca să cinte. Atunci va invia pădurea, oamenii, fiarele, cîmpia și roadele pămîntului.

Adăstă el trei zile și aude pe-o aripă de nor un cîntec frumos care s-apropia de pămînt. Era Pasărea Zambilă. Cum începu ea să cinte, el ii zîmbi și zise:

— Cintă-ți zină, cîntecul,

Că mi-i drag ca sufletul !

Pasărea Zambilă cintă peste tot și tot ce era împietrit învie ca prin minune. Oamenii prefăcuți în pietre se sculară și porniră la lucru, fiarele începură să se mănine într-ele de fcame, iarba înverzi, florile căpătară boboc și miroș. Dar un vultur cu cioc de fier n-o lăsă în pace, se aruncă asupra păsării să-o piardă ca să nu mai cinte. Cum o prinse, iar se împietri toată omenirea. Zina care era păzită de cei trei iepuri ii spuse să mai aștepte, că peste trei ani iar va veni să cinte o dată, și va invia lumea din morți și iar o va fura vulturul cel negru din cer. Ce era să facă ? Trebuia să aștepte trei ani pînă la Sînziieni. Iată că vine Pasărea Zambilă, iar, cintind cu un glas frumos de inger picat din cer și toti morții ies din pămînt, toate pietrele se prefac în oameni, codrii căpătă frunze, păsările prind aripi, cintă și zboară, izvoarele se dezleagă și curg, iar Pasărea

Zambilă cîntă. Vine vulturul din cer, scoborind ca o săgeată că uitase de ziua asta, gata s-o prindă iar pe Pasărea Zambilă. Băiatul trage cu arcul drept la casa sufletului și vulturul cade și se face loman.

Ea, Pasărea Zambilă,dezleagă zîna legată cu codițele de copac, omoară iepurii care o păzeau să nu fugă și cu amîndouă se duce să se întilnească cu frații săi, la locul de unde se despărțiseră.

Călătoresc ei vreme lungă să le-ajungă pînă ce se întilnesc cu cei doi frați. Aștia cînd l-au văzut pe cel mic că este mai curajos, că aduce o zină și Pasărea Zambilă, îi pun gînd rău și intr-o noapte îl omoară. Ei spun la Pasărea Zambilă și Zinei că pe amîndouă le vor omori dacă vor spune împăratului că ei l-au ucis pe fratele cel mic și că ei sunt cei mai viteji din împăratie, care le-au scos din ghearele zmeilor și le-au adus la curtea împăratească. Pasărea Zambilă se întristă, zina la fel, și amîndouă rămăseră tăcute și triste gîndindu-se ce răutate poate să fie între oameni! Ajunși la împărat se lăudără cu isprava lor și povestiră născocind fel de fel de minciuni. Împăratul se bucură văzind Pasărea Zambilă, dar se întristă auzind că fiul cel mic a fost aruncat de niscaiva tilhari într-o fintină fără fund și acolo s-a prăpădit. Veni timpul să slobozească biserică cu nouă turle, înaltă pînă la cer și poleită cu aur. Suiră Pasărea Zambilă pe mănăstire să cînte mai întîi, ca să nu se dăriime biserică. Cînd colo, pasărea plinge și tace. Cei doi frați încep cearta, care să se însoare cu zina cea frumoasă. Amîndoi o voiau și nici unul nu se lăsa în voia celuilalt. Pînă la urmă ajunseră la ceartă și bătaie. Mai înainte de nuntă se bătură și mijlocașul îl omori pe fratele cel mare.

Fratele cel mic a fost aruncat aproape mort de către frații săi într-o fintină adîncă. Apa nefiind adîncă el s-a trezit de răceală și a strigat ajutor. Un ciîne ciobănesc a auzit și nu s-a lăsat pînă ce nu i-a dus pe păstorii pînă acolo să vadă ce este. Ciînele a luat-o înainte iar ei după ciîne. Cînd l-au auzit în fundul fintinii vătîndu-se, i-au lăsat în jos o fringhie și l-au tras afară la lumină. Atunci băiatul i-a luat cu turma de oi la casa împăratului, ca să povestească și ei cele intîmpălate. La palat nu se trăgea nici o nădejde că prințul cel mic o să mai calce pragul casei. Printul cel mijlociu se puse cu zorul să se însoare cu zina cea frumoasă. Au fost poftiți împărați, regi și prinți din toate împăratările așa cum este adetul la nunți. Zina însă plingea și nu voia să se facă nici o nuntă. Ea deși știa că prințul cel mic fusese omorit chiar de acest frate mijlocaș, se temea să spue adevărul și tăcea. Pasărea Zambilă văzuse toate dar se temea și ea de răzbunare. Împăratul în zadar o suia pe mănăstire să cînte, că în loc să cînte, plingea și poporul cum o vedea plîngind, plîngea și el, făcîndu-și socoteala că este vreun semn dat de Dumnezeu. Era chiar în ziua nunții cînd trebuiau cei doi tineri prințul cel mijlociu și zina să se cunune la o altă mănăstire. Tocmai atunci sosi la nuntă și prințul cel mic îmbrăcat în sarică, opinci și haine ciobănești. El merse drept la împărat și-i povesti cum l-au lovit frații și l-au aruncat în fintină să moară. Apoi în loc de nuntă ceru mai întîi să se adune toată lumea din împăratie și să se facă judecata fratelui său ucigaș. Lumea adunată credea că se va face judecata pe sprînceană. În piata cea mare a cetății, împăratul era judecătorul. El aduse zina și Pasărea Zambilă, apoi în țoale împăratești sosi și prințul cel mic și voinic. Printul întreabă pe zină, ca să audă toată lumea, chiar și frate-su și cu împăratul.

— Cine te-a scos din mîinile celor patru iepurași care te robiseră și erau zmei prefăcuți în iepuri?

— Tu singur, singurel cu sabia.

— Cine m-a lovit cu cuțitele și m-a aruncat în puț?

— Fratele tău, care vrea să mă ia de soție, iar cel mare te-a aruncat în puț, de aceea nici nu i-a ajutat Dumnezeu.

— Mările împărate, întrebați pe Pasărea Zambilă, cine a omorit vulturul cu ciocul de fier și a scăpat-o din robie?

Împăratul a întrebăt-o și pasărea a răspuns că el este voinicul cel viteaz care a scăpat-o, dindu-i libertate și viață.

— Dar cine a mai vrut să mă omoare?

— Fratele cel mijlociu te-a înjunghiat cu cuțitul și cel mare te-a aruncat în puț. Atunci împăratul a întrebat cu glas tare poporul adunat să-i spună, ce pedeapsă i se cuvine unui fiu atât de ticălos pe care nu-l mai socotește vrednic să-i fie fecior și moștenitor. Lumea adunată a cerut să-l omoare și a sărit minioasă pe el. Atunci împăratul a poruncit să-l ia pe ginerele ticălos să-l lege de patru cai sălbatici și în fața mulțimii să-l spintece-n bucăți. Iar bucățile din trupul lui să fie duse în pădure și aruncate fiarelor. Așa și facură.

După asta, prințul cel mic rugă Pasărea Zambilă să zboare pe biserică de aur și să cînte. Pasărea Zambilă și începu să cînte cu un glas frumos și duios, de picau frunzele pe jos.

Se sfînti biserică și se cunună zîna cu fiul cel cuminte și viteaz de se bucură întregul popor și bogat și sărac, pentru dreptatea ce s-a izbîndit.

Făcu nuntă împărătească,
La coconi să pomenească;
Și jucără toți prin tîndă
Cu picioarele prin grindă;
Și jucără toți pe loc
Cu povestea din Timoc !

PEŞTELE DE AUR

A fost un moș cu o babă, săraci lipiți pămîntului și trăiau la o margine de mare. Moșul mergea cu undița și prindea cîte un juvete. Baba îi frigea pe cărbuni și așa își petreceau din greu bătrînețele.

Odată, aruncă moșul undița și prinde un pește de aur. Peștele cum s-a văzut în undiță a început să se zbată și să vorbească de parcă avea glas de om:

— Moșule, dă-mi drumul, că-ți voi face și eu vrun bine. Moșul i-a dat drumu uitind să ceară să-i facă și peștele lui vreo bunătate. Cind ajunge acasă n-are de lucru și-i povestește din fir în păr babii. Baba dă-i pe el: să fie afurisit și mărturisit, că n-are minte și cîte și mai cîte vorbe urite.

— Du-te, măi omule, măcar atîta fă și tu, du-te și cere-i peștelui de aur să-ți dea o albie. Se duse moșneagul la mal, așteptă, ce așteptă și veni peștele în prundiș, întrebîndu-l:

— E, ce e, moșule? Te văd trist!

— Sint trist că baba m-a certat fiindcă pentru fapta aia nu ți-am cerut ceva să ne îmbogățim?

— Să ce cere?

— Cere o albie, să avem și noi în ce spăla cămășile de cîlti.

— Bine, du-te acasă că și se va împlini dorința.

Cînd ajunse acasă, pe dunga tinzii sta o albie de plop nouă-nouă. Se bucură baba, se bucură și moșu. Baba însă, ca baba, stă și chibzuiește. De ce n-a cerut un lucru mare și scump.

Se pune pe capul moșneagului iar:

— Fugi îndărăt, moșule și cere-i să ne facă peștele de aur o casă, că destul ai făcut pentru el.

— Se duce moșneagul la marginea mării și așteaptă peștele. Cum il vede, îi zice:

— Peștișorule taică, să am iertare, baba cum dai nu e mulțumită. Cică să-i faci și ei o casă să se sature de bogătie.

— Bine, uncheșule, du-te acasă că și se fac voile.

Cind ajunge moșu aproape, în locul colibei proptite cu pari, vede o casă albă, mare cu fereștile în soare.

Mare minune e și asta și tună în casă bucuros.

Baba cind îl văzu, iar nemulțumită, începe cu vorbe de ocară, că nu se pricpe ca ea să ceară, că e un Păcală, că e un Tindală.

— Să te duci tontolocule și să-i ceri de data asta să ne umple maidanul cu oi, vite mari și păsări să n-aibă nima-n sat ca noi.

Pleacă moșu iar supărat la marginea mării și așteaptă să vie peștișorul de aur.

— Iar ai venit, moșule și tot supărat te văd. Ia spune ce porunci și-a mai dat baba?

— Cică să-i faci vite cornute, oare multe și păsări multe, nima-n sat să n-aibe ca ea.

— Bine, moșule, mergi sănătos că și asta oi face.

Se duce moșu acasă și cind colo, maidanul plin de boi, vaci, oare, oi, giște, găini, rațe, curcani, bibilici, golumbi și cu toate ielea.

Se miră moșu și căzu pe gînduri ce-o să se facă el cu atîtea vite, cine o să le păzească, cine o să le arânească?

Baba cum îl vede se repede la el cu o falcă-n cer și alta în pămînt de supărare.

— Mă neisprăvitule, dacă era altu știa ce să ceară. Trebuie să te-nvăț eu o muiere proastă cum să te căpătuiești?

— Fugi, mă prostule și cere-i și argați; nu unul, ci mulți că și avereia e mare. Iar se-ntoarce la peștișor și nu știe cum să-ncepă vorba de rușine. Peștișorul îl vede și-l întrebă:

— Uncheșule, știu de ce ai venit!

— De ce?

— Să-mi ceri să-ți dau argați.

— Baș aşa! Da de unde știi?

— Asta e o taină, moșule! Du-te și ai să ai și argați să te slujească ca pe stăpini.

— Mulțumesc, peștișorule, că m-ai scăpat de la atîtea, că altfel cu baba asta n-o scot la căpătii.

Ajunge acasă și maidanul plin de slugi. Unii mulg vacile, alții țăsală, unii aduc apă, alții taie lemne, se duc la moară să macine și cîte și mai cîte!

Stă moșu încremenit la toate minunile astea și își zicea în gînd că nu e de-a bună cu baba asta, care pînă la urmă are să-i ceară și steaua de pe cer.

Cum îl văzu, baba pe el, dă-i:

— Să te duci îndărăt și să-i ceri să-mi dea și mie argate aşa cum au boieroaicele.

— Babo, prea multe ceri și n-o fi bine !

— Du-te, tontolocule, venire-ai învîrtindu-te și răsucindu-te și fă ce-ți spun.

Cum îl vede peștele stînd pe mal și ofțind îi zice :

— Hai, unchesule, iar nu te lasă baba ?

— Nu, peștișorule !

— Vrea argate, hai, vrea să fie boieroaică, nu se mulțumește cu ce are !

Du-te acasă că și poftă asta i-o fac.

Ajuns acasă vede baba cu argate în dreapta și-n stînga, iar ea dă la porunci. Dar nici cu asta nu se mulțumi.

— Să te duci și să te grăbești să-i ceri palate-mpărătești, iar pe mine să mă facă împăriță și pe tine împărat. Ce bine o să fie atunci ! O să se mire lumea și țara de ce săint eu în stare să fac !

Merse el plingind și așteptind să iese peștișorul de sub val ca să-i povestescă supărarea.

— Ce e, moșule ? Iar e ceva nemulțamire !

— Iar, peștișorul taichii ! Auzi ce zice năroada, că să-o faci pe ea împărăteasă și pe mine împărat.

— Tu cum dorești, moșule ?

— Bre, taică, eu am fost crescut cu puțin și am trăit bine în bordeiul meu, cu porcul meu și găina mea. Eu zic, ia-ndărăt tot ce i-ai dat să-o saturi.

— Bine, moșule, dacă aşa ţi-e dorință, aşa am să fac.

Se duce moșul acasă și cind colo, nimic din case, din palate, din vite, din argați și argate. Baba sta cu mîța pe vatră și blestema pe al ce i-a luat avereia și bogăția pe nedrept.

Cind ajunse moș la bordei, se puse pe el cu ceartă și bătaie, pînă ce-și dădu sufletul de supărare zgripăroaică.

Așa scăpă moșneagul de gura babii și baba de atîtea bunătăți.

POVESTE DE UN MOȘ CU O BUTUROAGĂ

A fost un moș bătrîn care rămănsese singur în casă : îi murisă toți copiii, nurori, nepoți și baba la moș, aşa că era moșul singur în casă. Moșul, destul era bătrîn, da și rău sărac; nu avea care să vadă de iel, să-i aducă lemn de iarnă și faină de mămăligă, aşa trăiau de rău. N-a avut nima în sat, că moșul ce să facă de cind iel a rămas singur în casă ? Întotdeauna la culcare și sculare să rugat la Dumnezeu să-l ierte și pe iel că nu poate să trăiască singur !

Moșul s-a năcăjit să trăiască aşa greu, ama fără lemn n-a putut, aşa că moșul într-o zi, iel loa de acasă o traistă pe umere și un topor și pleca după buturoage de-ale mici, ceva să să spargă cu toporul. Mergînd moșul pînă pădure, ciocănind prin buturogi ajunsă la o buturoagă mare și cam putredă. Moșul, cum o văzu, să-nchină, 's făcu o cruce cu mină a dreaptă, să rugă lu Dumnezeu aşa : « Doamne, cu puteria ta, ajută-mă să sparg cu toporu buturoaga asta, să-mi umplu și ieu traista » !

După ruga moșului ridică toporu sus și dete o dată în buturoagă, sparsă o așchie bună! Mult i-a fost drag la moș că din buturcaga aia mare umple moșu traista. Moșu iar ridică toporu și-l însigă în buturoagă; sparsă un nod bun, până moșu să bage nodu de buturoagă în traistă, iacă iasă din buturoagă altu moș luminos ca soarli și luminosu de moș zice la alăltant moș aşa: « Bine, moșule, ce rău ți-am făcut ție, de spargi cu toporu casa mea ». Moșul sărac porni să povestească la alant moș cum e rindu, cum a rămas fără babă, fără copii, nepoți, aşa: « că mult ieu sănt și sărac, n-are care să vadă de mine, bani n-am, să cumpăr lemne și nu pot să duc, mă doare picioareli și șelili mă năcăjesc cu o traistă, ce pot să aduc »!

Da moșul al luminos se roagă de săracul de moș să nu-i spargă casa că-i dă ce cere săracul de moș. Săracul de moș spune: « dă-mi ce vreai tu, luminosule ! » Moșul al luminos știa că-i trebuie la săracul de moș multe ama mai întii, ca să nu meargă pe picioare îi da un măgari. « Iote, săracule, să nu mai vii la buturoagă-asta să-mi spargi casa mea; iote măgariu colo, dincolo de crîngu-ăla ieste o poiană cu iarbă verde, acolo măgariul paște și are la iel un ștreang tîrîș după iel, du-te de ia-l de ștreang, ia-ți traista cu așchii și încalcă-te pe iel, da să știi, săracule, rindu la măgari ie aşa: noaptea cînd doarme măgariul și să cacă, să iai sama în toată baliga că ieste cîti un galbin. Tu să-l iai cînd arănești coșeria ».

Săracul de moș cu mare drag și multă voie auzind unde ie măgariul să-nchină la Dumnezeu lui că di-acuma înainte nu mai merge pe picioare.

Plecă săracul de moș colo, dincolo de crîng și văzu țpoiana verde de iarbă, da și măgariul paștea pe poiană cu ștreangu după iel. Mergind tîrîș moșul de dragu măgariului, iară să-nchină domnului și pusă mină pe ștreangu măgariului și-l trasă la iel cît putu; aproape pusă mină pe măgar. Porni săracul, năcăjitul de moș, să-l pupe pe măgar, da măgariul porni să-l lingă pe săracul de moș, stăpin al măgariului. Moșu pusă traista plină de bîte uscate, așchii, pe măgar, să dusă acasă sara, însără. Moșu avu o șatră bătrînă cutrupită cu paie și cu ferigă, închisă măgariul în șatră, dimineața în vîrsatul zorilor, moșul s-a sculat de noapte, să dusă în șatră să vadă ce face măgariul? Sta în picioare și minca niște iarbă ce i-a pus moșu într-un colț la șatră. Moșu de dragu măgariului, iel porni să-i arîngească șatra cu o furcă de lemn, da arânind baliga la măgar, într-o baligă moșu găsi trii galbini. Moșu începu închinindu-să domnului și il ruga de sănătate la moșul al luminos pentru ce l-a podărit cu un măgar. Moșu lo galbinii, ii legă într-o cîrpă. Dimineața moșu mincă o felie de mămăligă cu niște zamă de linte. Lo măgariul de un curmei și plecă cu iel să-l pască da și să mai adune vrun lemn uscat de foc. Adună moșu bîte uscate, clece, ceva mai sparsă, și cu toporu, umplu traista. Moșu pusă traista pe măgar și plecă acasă cu măgariul, păscut de iarbă, da și cu lemn. Si în dimineața a de două, moșu arânind șatra măgariului, în două băligi găsi doi bani, galbini, lo moșu bani, ii pusă iar în cîrpă și aşa porni moșu să-si vină la socoteală; avea moșu bani și cumpăra porumb, griu, și plătea la cară cu boi, ducea bucatele la moară, făcea faină, cumpăra lemne și trăia moșu bine mai decit alții în sat.

Petrecu moșu aşa bine cu măgariu mulți ani, făcu moșu o grămadă mare de bălegar torit. Da într-o zi, vine un bogătaș pînă la moș și-l întrebă vrea să-i vîndă torul? Moșu să gîndi mult și spusă: « vînd că n-am loc nici moșie unde să toresc cu iel ».

Să ogodiră, buni bani pe tor, loă moșu pe toru măgariului. Porni bogătașu să care toru cu carul încarcindu-l de băligari, da a rămas cîti un galbin pin

băligi, aşa că bogătaşul pricepu că ie dar de la Dumnezeu să se cace măgariul bani. Moşul bătrîn n-a văzut bine arănid bălegili la măgar să ia bani dăruiţi de Dumnezeu.

Furşii bogătaşul torul de acărât, da moşul tot mai bine petrece, da bogătaşul nu-i sta inima la loc, ce să facă să păzască pe moş, să vadă de unde ia bani galbini în baliga măgariului. Într-o zi, pi la chindie, pînă moşul pe cîmp cu măgariul, bogătaşul să bagă în şatra măgariului şi să bagă în paie cam suferigă, să pitula bine şi-şi lăsa o găurice cît să vadă ce face moşu. Cînd arăneşte şatra măgariului, iacă vine moşu cu traista pe măgari ajunsă la uşa setrii, opri măgariul, coborî traista de pe măgari jos, bagă măgariul în şatră, mi-l legă de un par, închisă uşa şi plecă. Mine în zi vine moşu să arăniască şatra de băligi; lo moşu o furcă de lemn, porni să arăniască băligele măgariului şi desfăcînd cu furca lo din toată baliga cîti un galbin. Da bogătaşul să uita de supt feriga unde să pitulasă. Văzusă tot cum ie rîndu moşului cu măgariu ! Săracu de moş şi-i pusă gîndu să-l fure pe măgari.

Într-o sară mult înourată de ploaie şi era mare negură, bogătaşul păzeşte pe moş pînă cinează şi se culcă moşu, da porni şi un vînt cu ploaie mestecată. Moşul durmi greu, veni bogătaşul, deschisă uşa setrii, dezlegă măgariul di la par şi ieşii cu măgariul afară. Închisă uşa cum a fost şi plecă cu măgariul de funie unde. Unde să să ducă bogătaşul ? Acas' la iel nu poate că ie furat măgariul, da să gîndi să nu fie judecat pentru furat; bogătaşul să dusă departe, intră în nişte păduri mari, ca să zăboviască acolo, barem vro cinspreze zile şi să să întoarcă iar acasă cu măgariul, să zică că l-a cumpărat de la bilci. Care l-o-ntreba, şezind bogătaşul cu măgariul în pădure piste vro trii-patru zile într-o noapte a venit un lup şi a mîncat măgariul ! Cînd să pomeneşte bogătaşul din somn, ia sama la măgari, vede că măgariu nu ie unde-l legasă, cînd s-apropie văzu mult sănge, oasă şi tăvălitură de măgari. Rămasă numai ştreangu legat de un tîrşog.

Bogătaşul să-ntristă, să-ntoarsă acasă şi văzu pe săracul de moş plîngind de mila măgariului. Aşa rămasă moşu iar sărac cum eria dintii. Trăia moşu iar din greu, n-are bani să cumpere, ce n-are nu poate; cum să aducă lemne cu spinaria, să năcăja moşu cîtăva vreme şi văzu că nu ie uşor să ardă clecişoare nu ţine foc să să încălzască bine.

La moş i-a ieşit din gînd cum a fost dintii rînd la traiul al bun. Într-o zi, iară lo o traistă ruptă şi un topor şi plecă să spargă ceva mai gros lemn, or fi vro buturoagă ! Şi mergînd moşu din ştiap în ştiap cu toporu şi din buturoagă în buturoagă, iar ajunge, ajunge la buturoaga mare şi cam putredă. Moşul bătrîn cum o văzu să-nchină, că din astă buturoagă o să umple traista de spărturi. Pusă moşu mîna pe topor, să închină lu Dumnezeu să-i ajute, să-i dea putere să spargă buturoaga, ridică toporu sus şi dete odată în buturoagă, sparsă o aşchie bună, mai ridică odată toporul iară sus şi repezi iar în buturoagă, sparsă o margine din buturoagă. Cînd să ia ce-a spart vede lingă buturoagă un moş luminos şi vorbind la săracul de moş aşa: « ce rău ţ-am făcut de-mi spargi tu mie casa mea, că ieu nu vin să-ţi sparg ţie casa ta ». Săracul de moş mult să spăimînta de moşul al luminos şi porni să-i povestiască cum trăieşte greu şi nimica n-are. Da n-are care să vadă de iel la vreme de bătrîneată, trăiesc mult rău. N-are bani să plătească, să cumpere ce trebuie, de traiul omului, aşa că să roagă că a greşit, da nici n-a ştiut că e casa lui. Moşul al luminos întrebă pe săracul ce cere să-i dea, ama să nu mai vină la casa lui s-o spargă cu toporul.

Moșu săracu să gîndi ce să ceară și zice: « Doamne, cu voia ta dă-mi ce vreau tu. » Atuncia luminatul de moș spusă așa: « să-ți dau o găină albă ca soarli să-ți facă în toată ziua cîte un ou, da cînd l-oi sparge să-l măñinci, să iai sama, în ou ieste un galbin, în toată ziua... » « Bine, Doamne, dă-mi ! » a zis. Moșu al luminos îi zisă așa: « Du-te colo unde potocu a adus lomanuri cu blocuc, acolo ea rîcăie și cată rîme să măñince. » Săracu de moș plecă la potoc, aci aproape și văzu lomanuri cu blocuc adusă de potoc; da și găina rîcăia în blocuc la moșu.

Cum o văzu, scoasă din sîn o bucătură de mămăligă, făcu moșu bucătureli mici, aruncă la găină cîtea frimituri și moșu o strigă: « pipi, pipi, pipi ! » Găina mînca ce-i da moșu, aruncind tot aproape de iel bucăturile de mămăligă, găina să mință după frimituri aproape de moș, da moșu cum o văzu aproape de iel, întinsă repede mîna și o prinsă pe găină. Moșu porni să o mîngăie cu mîna pe aripili iei. Lo moșu găina, o pusă în traistă deasupra de buturoage și plecă acasă.

Moșu o lăsă într-o noapte cu iel în sobă, dimineața cînd să scoală văzu găina că șede într-un colț la sobă și i-a făcut un ou ! Moșu i-aruncă firimituri de mămăligă, găina măñincă, porni moșu în maidan, făcu o cocină mică, o cutrupi cu niște blocuc de paie și acolo închidea moșu în toată sara găina. Mult era drag la moș de găină, că găina în toată ziua făcea cîte un ou la moș. Așa că moșu adună cîteva ouă și moșu petrecea bine, mînca mămăliga cu ouă coapte. Cînd spărgea ou și loa sama la mijloc la ou văzu un ban galbin ! Moșul mult îi fu drag cînd văzu bani în ou. Si iară porni moșu să petreacă bine, iar ca dintii. Trecu multă vreme, așa moșu cu găina, porni moșu să cumpere ce-i trebuie că avea bani, ama într-o zi iacă vine o babă cocoșată și în două ciumege la moș în sobă.

Şede baba pe scaun și moșu o roagă pe babă să-i ajute să facă ceva demincare, moșu îi dete babii vro patru-cinci ouă și spusă babii: « gătește, da și fă mămăligă, da ieu o să scobesc afară într-o piatră, să pun la găină apă să bea ».

Porni baba să spargă ouăle, și văzu în tot oul cîte un ban galbin. Îl lo baba și-l băgă în chesoi la bete și tăcu baba. Cînd găti baba chemă pe moș de afară să măñince, pusă baba masa și mi-l lo și pe moș la vorbă lungă, povesti și glume până mîncară ouăle din tigaie cu mămăligă caldă. După ce să satură, baba să dusă acasă încet cu două ciumegele, cum ajunsă acasă baba desfăcu betili de pingă ia, băgă mîna în chesou betelor, scoasă galbinii ce loasă din ouă și le pusă să în tigaie. Baba dete galbinii la ficior ei în mînă și povesti la ficiar cum trăiește săracu de moș cu o găină, care n-a mai auzit să facă în fiecare zi cîte un ou și aia înuntru în ou, un galbin. Așa că babii i să lăsă la găină la moș și-i pusă gîndu la găină să nu mai o aibă moșu. Baba mai eria în stare mult decît moșu, avea baba copii, nurori, nepoți, stoacă și multe găini și cocoși, care pe toată ziua să bătea cocoșii babii, nu putea să-i despartă, decît pe ai mai răi, îi lega cu cîte o noijă de picior cu un cap la noijă de pe alălant de cîte un bit de lemn și le lăsa pe măidian.

Ama într-o zi, baba strigă la moș, comisia lui: « vezi că nu e bine să tii numai o găină singură în măidianu tău, ie urit și iei singură. Iote am atîția cocoși și să bat; îți dau unu să ai și tu, să șadă cu găina ta ».

Săracu de moș să înșelă aici și-l luă, mi-l ținu cîteva zile legat cu un bit după iel pin maidan. Moșu gîndi că s-a învățat cu găina moșului, desfăcu noijă de la piciorul cocoșului și-l lăsă slobod pe măidian. Cocoșul umbla cu găina amîndoi. Cînd fu soarele pe la chindie, cocoșu lo găina după iel și plecă la cocina babii. Moșu n-a băgat de sama, sara închide și iel cocina goală fără

de găină, da și baba nu a băgat de sama, că găina cu cocoșul moșului a venit în cocina babii. Copilu babii a închis ușa cocinii, da cind fu mîne în zi, baba deschide ușa cocinii și pleacă să iese găinili babii. Cind fu vremea prințului, baba mînca cu copiii, cu nepoții, la masă, mai la urmă, baba loa un codru de pîne și-i da la cine; cînili loa pîinea să dusă în bălgari s-o mânince. Aci fu și găina cu cocoșu moșului; văzu găina cum cînili moșului mânincă pîne; da multe firimituri să făcu, găina veni să adune firimiturile de pîne, da cînili dușman, mîrăi la găină să fugă ama găina nu fuge, cînili să răpezi la găină împlintă gura în ia o stoarsă mult aşa că găina să spăimintă de cine, de-a păstrăvala, de-a păstrăvala și veni pînă aproape de casa moșului, iacă veni și moșu cu traista de lemn și vede un bulban negru lîngă păretii cășii, moșu îi dete cu picioru la bulbanul negru, să întoarsă bulbanu, moșu văzu că ie găina lui moartă și ruptă de cîni, or altceva.

Uidi moșu plîngind de mila găinii și sărac ca vai de ial, o plînsă moș pe găină multă vreme, da și moșu rău sărăcisă, n-avea ce să mai mânince, da nici ce să mai cumpere, furșisă banii toți ce avea, își ruga întotdeauna moartea, or ciuma să-l ia, că nu mai poate să trăiască, aşa de sărac și rupturos uidisă, ca un cerșitor.

Dacă văzu moșu că nu ie iertare de la Dumnezeu și nu-l ia, că ie zilele lui lungi și are-încă năcăzuri să tragă, năcăjitol de moș nu mai știa ce să facă de neavere, iel iară să duce cu traista și cu un topor pe deal și să rugă bunului Dumnezeu, or să-și piardă zîlili, or, niscai ale sărbatrice să-l mânince, numai să nu mai trăiască aşa de rău. Ocolind moșu turbat de gînduri, ciocănind pe rîpi după lemn, multă vreme, iacă iel iar să duce la buturoaga mare. Da moșu oftă odată tare, şezu jos, vorbia el singur: « bună srete m-a adus la a mare buturoagă, ama Domnul să-mi ajute s-o sparg să umplu și ieu traista îndată ».

Moșu să sculă de jos în picioare apropie trii dește la mină dreaptă, să-nchină Domnului cu toată voia să-i ajute să spargă buturoaga. Furși încinăciunea, lo toporu în mină, ridică sus, dete repede în buturoagă, sparsă un pârcelus bun. Moșu vede că ie traista goală, nu să lăsa pănă n-o umple, iar moșu ridică toporu sus și dete iară în buturoagă, sparsă o margine bună, lo moșu să gabe spărtăturili în traistă, da pe buturog șede un moș frumos, luminos și porni cam răstîit să zbiere pe săracu de moș aşa: « Ce te-ai miniat pe mine, de te pusăsi să-mi spargi mie casa că ieu și-am facut tie de multe ori bine da nu rău ! ».

Săracului de moș nu-i da-n gînd ce bine i-a facut, numai porni să plîngă și să văita că i-s-a urit trăind și năcăjind: « toți mă fură și mă-nșală, și nu mă bagă nima în samă, n-am pe nima care să vadă de mine, n-am ce să mâninc, n-am ce să imbrac, iote mă vezi cum sint. Opincili din plotoage, cămașa din petece și cheba toată părțăloasă aşa că de mine toată lumea fuge, nima nu-mi dă nimic ! ».

Da moșu luminos zisă: « Dumnezeu cu tine, dacă lumea din sat nu ie bună, spune-mi mie ce ceri, ama să nu mai îmi spargi casa, că tu te duci acasă la casa ta, că ie întreagă, da a mia o vezi cum ie, ai făcut-o cu toporu, aide cere să-ți dau ce vrei ».

Săracu de moș nu mai știa ce să ceară, decît zisă: « Ce vra voi Doamne luminosu de moș ! » Să gindi ce s-a întîmplat cu măgariul și cu găina aşa că acumă să-i dea la săracu de moș o măciucă, o boată și îi spusă la săracul de moș aşa: « Iote colo în virfu coasti unde-s fagii frîntă de vijelie, să te duci, ieste acolo o măciucă, s-o iai, să te duci acasă, s-o pui pe poliță și ce god îți

trebuie, te duci la ia, pui mîna pe ia și să zici așa: « dă-mi pîne, or bani ! » Ce god ț-o trebuiea tie, ea-ți dă pe loc, îți pune pe masă ». Cînd auzi moșu, cum spusă moșu al luminos, lo traista, toporul și plecă colo în virfu coasti unde fură niște fagi frînți de vijelie, de vînt și să zăuita bine pin crengile fagilor și văzu o măciucă așa de frumoasă și dreaptă, o lo în mină și plecă acasă cu măciuca și cu traista de lemn. Ajunsă moșu acasă, lingă vatra focului răsturnă traista de clece, da măciuca o pusă pe poliță sus. Moșu mult să gîndi unde s-a văzut o măciucă să-ți dea ce-ți trebuie, la o rugăciune dreaptă ! Mincă de cină ce avea și iel săracu în casa lui și într-o zi ne mai putind răbdind de toate, să reși să-și cerce norocul, să ceară de la măciucă barem o turtă de pîne caldă și moale; să dusă aproape de poliță unde ieria și măciuca, moșu să-nchină, pusă mîna pe măciucă și zisă așa: « măciucă de fag, dă-mi mie ce mi-e drag; dă-mi o turtă de pîne caldă și moale să mânânce moșu ! » Cum furși ruga, aude odată o zdupăială în sobă lui ! Cînd s-a zăuitat, vede o turtă de pîne pe masa lui. Cînd moșu pusă mîna pe turtă, eria caldă, ieșea aburi din ea. Moșu o lo și o dete cu mîna dreaptă de-a bobdaproste la mîna stîngă și șezu să mânânce o pîne caldă și moale cu ceapă pisată într-un blid. Mîncind moșu la masă mult să miră și zisă iel: « mare ie Dumnezeu, cum mi-a ajutat și mie ». Așa moșu, aducînd lemn cu o traistă ruptă în fiecare zi, iel ce i-a trebuit a cerut de la măciucă de fag. Porni moșu să aibă și bani și ce god i-a trebuit. Petrecu moșu mult bine cu măciuca. Văzură lumea, săteni, că moșu a lăpădat țoalili ale rupte și imbrăcasă țoale noi; da sătenii, comșii mult să gîndeau: « de unde moșu are bani să cumpere țoale, da și mîncare bună ! ».

Intr-o zi, comșia de babă a moșului ce să facă? Cheamă baba trii fetiță din măla la ea acasă și le spune la fetiță așa: « păzîti cînd vine moșu de la lemn și duce-ți-vă la iel în sobă, cereți trochițăle să-i aduceți apă rece di la fintină, dacă vă dă trochițăle, din voi trii fetiță, două care sinteți mai mici, duceți-vă la apă rece, da a mai mare pitulată în balcon, să auz și să vezi ce face moșu, cum își gătește demîncare și să vii să-mi spui mie rîndu moșului ».

Fetițăle așa și făcură, să juca fetele pe drum iacă, iote vine moșu cu traista încroșnată de lemn și oftind pe drum, tună moșu în prăvălie, tună în casă, să-curără pînă la ușa moșului și cerură de la moș trochițăle să aducă apă. Moșu nu mai putu de drag; da fetițăli cînd moșu le văzu, lo trochițăle de după ușa căsii și le dete la cîte trile cîte-o troacă să să ducă la apă. Fata a mai mare ce făcu? Dete trochiță la a mijlocie și le porni la apă pe ale două; da ea să trasă colo în colț la balcon, pusă înaintea ei niște părțale și porni să-l petreacă pe moș cu ochii ce face, da iel să trasă lingă poliță unde eria măciuca de fag și pusă mîna pe ea și să rugă așa: « măciucă, măciucă de fag, dă-mi mie ce mi-e drag, dă-mi mie o cinie de pește și o mămăligă caldă ». Moșu furși rugarea, aide odată o zdupăială în sobă da cînd să zăuită vede pe masă o mămăligă caldă, cu o cinie de pește. Iacă vine fetele di la apă rece, da fata mare văzind tot cum ie rîndu la moș își lo trochiță di la a mijlocie și să băgară în sobă moșului, văzură pe masă o mămăligă caldă și o cinie de pește. Fetițăli deteră trochițăle la moș și plecară iară la baba care le mînase la moș. Tunară în sobă la babă și fata care păzisă pe moș, porni să povestească ce-a văzut păzind pe moș. Spusă babii: « iote ce făcurăm, cerurăm di la moș trochițăle să-i aducem apă rece di la fintină. Moșu ne dete trii trochiță și io sănăt mai mare, dedii trochiță mea la fata mijlocie, da io mă pitulai colo în balcon în colț; pusă înaintea mea niște părțale rupte și păzii pe moș. Moșu veni aproape de poliță, acolo văzu o măciucă ca de tobă, pusă mîna pe măciucă și porni

să vorbească aşa: « măciucă, măciucă de fag, iote mie ce mi-e drag: dă-mi o mămăligă caldă și o cinie de pește ». Cum furși moșu vorba, auzii odată tup, zdupăie, cind văd pe masă săracul de moș veni la masă, să-nchină şezu pe un scaun, iacă veniră și ale două fete di la apă. Ieu ieșii din colțul balconului și loai trochița mea di la fata mijlocie, tunai în sobă moșului, dedirăm trochițale la moș și noi venirăm iară la tine mamă să spunem ce văzurăm ».

Baba cind auzi aşa vorbe, mult să gîndi ce să facă bătrîna, ia rău nu să-ncrede să o fure. Baba porni să povestească la copiii iei ce are moșu, copiii nu le voia să o fure. Da într-o zi baba şezu în marginea drumului să spună care vro trece pe drum și să nimeri să treacă bogătașul care-i cumpărăsa toru de măgar. Porni baba să spună cum ie rîndu la moș, pecum ce are moșu. Ciuda bogătașului ! Zisă iel: « treaba mea ? » Tună bogătașul în gînduri, bogătașul să rești să fure măciuca ca pe măgar; să dusă să păzască pe moș pînă pleacă după lemne or să duce uneva. Si moșu plecă cu o cîrjie în mînă, închisă ușa, băgă cheia sub niște părțale în balcon. Bogătașul văzu cheia cășii, o lo, deschisă ușa, tună în sobă, să dusă la poliță, văzu o frumoasă de măciucă. Pusă mîna pe măciucă să o ia, ama nu putu să o ridice de pe poliță. Năcăji, să opinti, nici nu o mișcă din loc neam ! Ce să facă bietul de bogătaș el o să ceară de la măciucă ceva ? Să gîndi cum i-a spus baba să zică și iel aşa: « măciucă, măciucă de fag, dă-mi și mie ce-mi ie drag. Dă-mi un sâcui de galbini ! » Cum furși vorba sare măciuca de pe poliță dete odată tare în cap la bogătaș și iar şezu măciuca pe poliță ! Bogătașul nici nu văzu cind mi-l lovi măciuca. Aci bogătașul să spăimintă și iești din sobă, închisă ușa, pusă cheia la locul iei.

Iacă moșu să întoarsă de unde plecase, da nu pricepu nimic de casă, nici de măciucă, da la bogătașu i să făcu un cucui, în cap, mare că nu răbda nici căciula în cap s-o tie. Si trecu multă vreme, moșu petreceau cu măciuca. Da veni într-o zi birovul di la opștină să ceară di la moș bani pentru niscai fintini să să facă-n sat. Moșu spusă: « n-am bani, că ieu sint bătrîn, nu pot să lucru pe bani la bogătași, da nici n-am ce să vînd de bani ! » Așa că birovul să dusă și spusă la chineză că n-are moșu bani.

Piste vro trii zile, chineză făcu un rînd, mînă trii păzitori să păzască pe moș ce face iel în sobă. Păzitorii veniră și bine să pitulară, trii însi în trii părți, în măidanu moșului.

Într-o zi, ii trebuia la moș o tiră bani. Moșu ce făcu ? Să dusă aproape de măciucă, pusă mîna pe ia și zisă: « măciucă, măciucă de fag, iote mie ce-mi ie drag: vro zece galbini ! » Cum furși vorba auzi moșu tup, svrr ! Cind să uită văzu moșu zece galbini, bani pe masă. Da păzitorii care-l păzeau pe moș, unul din ei văzusă tot, ce făcu moșu în sobă să dusă și spusă la chineză. Mult să miră chineză și să ciudi, de unde al sărac de moș să aibă aşa măciucă, să-i dea moșului toate ielea, ce cere moșu ! Lo chineză pătrăungii cu iel și plecă la moș acasă și porni să-l ispitezescă pe moș de unde are măciuca pe poliță, or oii fi fost toboseri la tinereată ? Moșu spusă: « toboseri, n-am fost da măciuca am găsit-o cind am fost după lemne ». « Păi nu o pui pe foc că ie uscată ? »

Moșu spusă că iel a visat să nu o puie pe foc, da s-o tie pe poliță. Chineză zice moșului: « moșule, tie nu-ți trebuie astă noduroasă noi o s-o lom ! ». « De ce vi să lasă vouă la sărăcia mia ? ». « Taci, moșule, să nu fii judecat ! »

Chineză s-apropie de poliță pusă mîna pe măciucă să o ia, ama nu putu s-o ridice de pe poliță, să năcăji, să opinti, nici n-o mișcă din loc.

Atuncea omu care păza pe moș și văzusă tot cum îi cerusă moșu bani să dete și iel cît putu aproape de poliță unde eria măciuca. Pusă mină s-o ia; iel să năcăjește s-o ridice, da nu putu nici iel. Dacă văzu că eria mult grea porni să vorbiască, să ceară de la măciucă, așa cum a cerut moșu: « măciucă, măciucă de fag, dă-mi și mie ce mi-e drag, dă-mi un săcui cu bani ! » Atuncia deodată sări măciuca mi-l lovi pe om în cap odată tare și iară să pusă pe poliță. Nici n-a văzut nima așa lovitură de tare, toți care acolo a fost să spăimintară și plecară, rămasă moșu fără nici o frică că i-o ia cineva măciuca.

Așa trăia moșu mult bine cît a avut iel zile de la Dumnezeu.

De-aci încolo moșu-i judeca « nu după graiul lor, ci după faptele lor », că « păsărica vicleană dă singură-n laț ! ».

GHIUNEA GHIUZEL SAU GHINA CEA FRUMOASĂ

A fost un băiat argat și era și el la un turc argat. A cerut și el simbria și turcu n-a vrut și l-a aruncat într-o cameră; l-a închis acolo. Odaia era goală cu artii și vechituri pe jos. El, după ce a stat din plins, a găsit un portofel vechi și rupt. Cind colo în portofel un ban de aur, pe urmă alt ban, îl ia și pe ală, să uită și vede alt ban. Cu cît să zăuia în portofel și lua bani, tot mai rămînea cîte un ban de aur. Tot umblind pe acolo, găsăște o țuvarcă și suflă în țuvarcă, cind colo ieșe din țuvarcă un arap și-l întreabă.

— Ce vrei, stăpîne?

— Nimic și să sperie.

Și mai cată pe acolo și găsăște un fes și-l pune în cap. Fără să știe că dacă-l pune în cap se face nevăzut. Pe urmă iar suflă în țuvarcă, iar ieșe arapu și-l întreabă.

— Ce vrei, stăpîne?

— Să mă scoți de aici că sănătatea mea e slabă!

Și el a fugit cu portofelul, țuvarca și fesul. S-a dus într-un oraș, s-a îmbrăcat bine. Da a auzit și el că cine vrea să-i vadă numai deștiu trebuie să-i dea cîte o pungă de aur. El a făcut o pungă și a pus deștiu. Pe urmă două-trei pungi și a văzut mina toată. Pe urmă mai multe pungi ca s-o vadă toată. Si cind colo s-a luat de mirare.

— Mă, de unde are ăsta atiția bani și l-a luat cu « șușu-mușu » și l-a înșelat. Si el a spus tot și a spus că are portofelul. L-a cerut să-l vadă și n-a mai vrut să i-l dea. Noaptea se culca cu ea și țuvarca o băga sub căpătii și a văzut și i-a luat-o. Cind se scoală nu e țuvarca ! Da ea suflă în țuvarcă. Se ivește arapu și zice:

— Ce vrei, stăpîna?

— Să-l dai pe ăsta afară.

Ce să facă el acumă fără portofel, fără țuvarcă, a pus fesu-n cap și a stat la ușă nevăzut. A pîndit o zi, două pînă a intrat la ea, i-a luat de sub căpătii țuvarca, a suflat în ea și a ieșit arapu !

— Ce vrei, stăpîne?

— S-o faci pe asta măgăriță și pe slugile ei tot măgărițe. Si a ieșit cu ele în oraș, căra la lume piatră, apă și altele. Da pe Ghina Giuzela punea

mai mult și mai greu pînă a slăbit de tot. Și atunci iar a suflat din țuvarcă și a zis:

— Să le faci muiere la loc.

Și atunci ea s-a rugat de el să-o ierte, de-acușa era slabă de tot. Atunci el a luat-o în căsătorie și n-a mai chinuit-o.

DOCTOR BUN

Odată un om făcea o plimbare pe marginea unui oraș. Merge la o fintină să bea apă. Tocmai atunci vine să bea apă și un taure mare negru, broscăndu-se și mugind de fioros ce era. Taurul vrea să suie un deal. Și omul nostru vrea să urce dealul, dar nu putea. Se apucă de coada taurului. Taurele se înfurie și fugă, fugă pînă ce dă de o peșteră. Intră cu omul în peșteră printr-o gaură și ajunge la lumea-cealaltă.

Acolo, o negură groaznică, aşa cum este în mormînt. Omul nu se lasă și se duce înainte. Iese la un luminiș, cu pomi înflorîți și iarbă verde ca mătasa de moale. Taurele ajunge și el și paște la iarbă verde nebăgat în seamă. Dar nu se audă suflet de om, nici o bătaie de vînt, ori o mișcare de frunză. Parcă toate sunt moarte și dorm. În cale, un copac și mulți meri cu mere roșii și mere galbene. Mîncă mere roșii și simță cum îi cresc coarnele-n cap. Capu-i atîrnă ca un bolovan. Pune mină pe coarne, se chinuie să le frîngă, dar în zadar. Ce să facă? Începe să plîngă și să ofteze. Cum o să poată purta el pe umeri un cap greu ca plumbul.

Își veni foame, mîncă mere galbene și-i căzură coarnele.

Acum își dădu el seama că mîncind mere roșii cresc coarnele, iar mîncind mere galbene, cad coarnele. Își făcu planul, umplu sinul cu mere roșii și galbene și își căută o potecă de ieșit la lume. Ajunse la o pădure mare. Acolo, de frica fiarelor sălbaticice se sui într-un copac. Cînd aci un cuib de vultur cu puii golași și un șarpe gata să-i înghită. Trage cu arcul și omoară șarpele! Apoi coboară și-l taie-n bucăți. Un pui de vultur îi zice:

— Vino, voinicule, să te ascund, că tata cînd o veni și te-o vedea te mânincă de viu! Se aud crengile cum cad și se aşeză vulturul pe ramuri. Jos vede o grămadă de carne de șarpe.

— Cine a omorît balaurul, întrebă vulturul?

— Nu știm, răspunseră pitiți pușorii.

Vulturul se slobozi prin tufe și găsi voinicul.

— De doisprezece ani puiez în acest ciongar bătrîn și în fiecare an balaurul mi-a mîncat copiii mei. De data asta tu mi-ai scăpat puii de la moarte și eu vreau să te răsplătesc.

— Atunci scoate-mă la lume de aici.

— Asta este cu neputință. Ar trebui să-mi dai să mâninc nouă cuptoare de piine, nouă bivoli grași, nouă butoaie cu vin vechi și abia atunci te-aș putea scăce la lume.

Plecă el de aci supărăt, se aşeză pe o piatră și se gîndește cum să scoată la capăt! Trece un moșneag cu părul alb ca zăpada, cu barba măturînd pămîntul și-l întreabă:

— Ce stai, omule, singur și te gîndești?

— Mă gîndesc moșule la vultur că e flămînd și nu mă poate scoate din lumea asta la lumea mea cea albă. Îmi cere nouă cuptoare de pîine, nouă bivoli grași și nouă butii cu vin vechi.

— Voinice, miine ai să le ai pe toate pe locul asta să vii cu vulturul. Așa și fâcu. Își luă inima-n dinți și se duse cu vulturul să se ospăteze așa cum îi îmbunase moșneagul. Și chiar așa a și fost. S-a săturat vulturul, și a luat cîțiva bivoli grași în gheare, vin și pîine, și a zburat cu voinicul spre lumea albă. Drumul e greu, dar și lung. Mai aveau puțin pînă să treacă de buza gropii și-i veni foame vulturului. În acest timp vulturul isprăvise de mîncat și de băut. Îi ceru de mîncare dar voinicul nu mai avea. Atunci el îi tăie o bucată din pulpa piciorului și vulturul o mîncă. Cînd puseră piciorul pe pămînt, vulturul l-a întrebăt:

— Ce carne dulce mi-ai dat să mâninc !

— Era carne de om, din pulpa mea ! Vulturul auzindu-l fu cît pe-aci să-l mânince de tot, să se sature. Dar scăpă ca prin minune, căci ajunseră la o ușă pe care ieșiră din lumea intunecată, în lumea albă și aci vulturul nu mai avu puterea să-l mânince.

De aci încolo se duse pînă ce ajunse lîngă palatul poleit cu aur al împăratului. Se face că trece pe lîngă poartă și strigă:

— Mere dulci, mere frumoase ! Cumpărăți mere dulci !

Se îngrămădiră mărimele de la curte să cumpere mere. Mai la urmă cumpără împăratul și fiica împăratului. Cum mîncară merele le crescuse niște coarne mari răsucite ca de țap.

Căzu mare pacoste pe capul bietilor oameni. Ce să se facă ei cu coarne? Hai să zicem boierii și împăratul, mai ieșeau cumva la căpătii, dar fiica împăratului, cea frumoasă și cu părul de aur, se tăvălea zadarnic pe podele, plingea și se väicărea, însă coarnele tot mai mult să intăreau și se îngroșau. Se dete veste în patru părți de țară, că este gata să-și mărite fata după acel om care le va scoate coarnele din cap.

Flăcăul cum audе, se îmbracă în niște haine rupte și ponosite, ia merele galbene în săn și tocmai la poarta împăratului strigă:

— Doctor bun, doctor bun ! pășind tanțoș pe lîngă străjile împăratului.

— Ce doctor mă? îl întrebă chiar împăratul, de la un ochi de geam de la nu știu al cîtelea cat.

— Doctor bun !

— Cine e doctor bun ?

— Eu sunt doctor bun.

— Dacă ești doctor bun scoate-i fiicei mele coarnele din cap, că e gata leșinată și o să-și dea sufletul săracă ! Dar dacă vei fi vreun vîntură lume cum te arată făptura, îți tai capul. Cum intră în palat, scoase o custură ruginită și începu să tăie nodurile din coarne. Dădu fiicei împăratului și celorlalți cîte un măr galben și cum îl mîncară le căzură la toți coarnele. Fiica împăratului plinse de bucurie și-l sărută pe doctorul bun. Împăratul ca să nu se facă de ris, trebuia să se tie de vorbă. Îl îmbracă pe doctor bun în haine împărătești și fâcu o nuntă măritindu-și după el fata, de se duse pomina.

A ținut nunta o lună și o săptămînă și-au mîncat și beut, și-ai săraci și-ai avuți laolaltă. Și de atunci tot bat tobole și cîntă läutarii, ca să se mărite fetele și să nu se mai isprăvească jocurile, chiotele și cheful. La nunta asta am jucat și eu și mi-am rupt o pereche de papuci, de iapă moartă, cine nu crede, să aibă aceeași soartă.

CEI TREI FRAȚI ÎMPĂRAȚI

A fost o pereche de oameni săraci nevoie mare. Aveau trei băieți și o căsuță mică răzimată-n propte. Se arăneau și ei cum puteau, cu poame, cu ciuperci și bureți.

Bărbatul se ducea la pădure să care lemne și surcele acasă cu croșna, ca să nu înghețe în iarnă de ger cu copiii pe vatră.

Într-o zi, cotrobăind după surcele prin pădure, a văzut o pasăre speriată zburând dintr-o scorbură. S-a uit în copac, a băgat mîna în scorbură și a găsit un ou. A luat oul și a plecat cu el acasă. Acolo l-a arătat muierii bucuros de ispravă. Baba-i zise că e ou ce costă o avere, să-l vindă mîine la piață! Pleacă moșul la piață să vindă oul și să cumpere pe el sare.

— Cît cei pe oul ăsta? îl întrebă omul tanțoș.

— O pungă de galbeni! răspunse el în glumă.

Omul a scos punga și i-a dat-o. Omul a luat bucuros punga și a plecat nevăzut de nimeni. Pe drum, l-a apucat o frică. Să nu-l prindă străjile împărăției că a păcălit omul, luînd o pungă de aur pe un ou de pasăre. S-a dus la o dugheană, a cumpărat un sac nou, pînne albă, orez, pește și alte bunătăți. Acasă, nevasta îl vede cu sacul plin și-i zise:

— Cine măi te-a mai însăxănat aşa cu sacul ăla? Al cui este?

— Al nostru! răspunse el zîmbind.

— Măi omule, nu se poate! Tu ai făcut vreo hoție de ne bagi de vii la ocnă! El îi povestește din fir în păr întîmplarea și descarcă sacul. Ea, îngeneunche și se roagă pe la icoane. Cind se scoală-i zice:

— Bărbate, mîine te duci la pasărea aia și mai de noapte.

— Mă duc, muiere, mă duc, dacă tu zici! și se duse.

Cind la pomul cu pricina, pasărea iar zboară și el din nou mai găsește un ou și pleacă la tîrg cu el să-l vindă. Așeză oul în palmă și așteaptă cumpărătorii. Vine unul și-l întreabă:

— Cît ceri pe oul ăsta?

— Două pungi cu galbeni! E ou de mare preț, zise el. Omul îi numără două pungi cu galbeni și luă oul. A treia oară merse și mai luă un ou. Îl vîndu și pe acela cu trei pungi de galbeni. Muierea lui vrea și mai mult aur și într-o zi îi zise:

— Omule, dacă poți, prinde păsărica.

El o pîndi și o prinse. Era o pasăre neagră, frumoasă. Îi făcu o colivie și în fiecare zi pasărea îi facea cîte un ou. El le vindea și se îmbogățea. Își făcu case mari, palate sclipitoare ca soarele și mai la urmă porni negustoria cu cămilele, de unde bat cele patru vînturi. Nimeni însă nu visa că sub aripă, păsărica are ceva scris! Cei trei copii ai negustorului, tocmai mergeau la școală. Învățătorul, om cu învățătură a simțit că e ceva cu pasărea asta. Nici una, nici alta, s-apucă să se ție cu muierea negustorului. Știa el ce face! Într-o zi îi cere muierii negustorului, dacă-l iubește, să taie păsărica. Ea, ca să-i dovedească cît îl iubește, taie pasărea. Atunci dascălul, privește sub aripă și vede ce este scris: cine va mînca căpățina, va fi împărat. Cine va mînca pipota va ști tot ce este pe lume și în soare. Iar cine va mînca inima, acela va fi istet. Dascălul cum citi pe furiș, dete pasărea s-o fiarbă și tăcu cum tace mormintul.

— Bagă de seamă, iî zise el, să ai grijă că nu mânince copiii nimic din pasăre. Puseră pasărea în oală la foc, iar el plecă împreună cu copiii la biserică să se roage. Cind acolo, copiii nestatornici ! N-au răbdare și se furisează prin lume pînă acasă. De flămînzi ce erau, cer cîte o bucătică din pasăre.

— Nu se poate, că ne omoară dascălul ! Ei tot mîriie pe lingă mamă, și ea slabă de ingeri, n-are ce face și le dă bucăți mărunte să nu se vadă că este începută pasărea. Celui mare iî dă căpătina. La al mijlociu iî dă pipota, și celui mic iî dă inima. I-a împăcat pe copii și au plecat la joacă. Vine dascălul ca o vijelie că nu l-au ascultat copiii.

— Unde sunt copiii ? o întrebă el.

— Se joacă !

— Ai fierb păsărica ?

— Da, am fierb-o.

— Unde e capul ?

— L-a mîncat al mare !

— Dar pipota ?

— A mîncat-o al mijlocăș !

— Și inima ?

— A mîncat-o al mic !

— Să știi că m-ai mîncat și pe mine fript ! Nu m-ai ascultat, păcătoaso ! Acum să luăm copiii și să-i închidem în hambar. Cind o veni soțul tău să-i spui că i-ai pedepsit fiindcă au dat drumul la păsărică. Iar noi doi mîncăm ce a mai rămas. Au închis copiii cu lacăt, au mîncat și au băut bine, iar copiii au rămas plîngînd în hambar. El le-a pus gînd rău să-i omoare noaptea. Cel mijlocăș care mîncase pipota, de acum știa tot. Cind veni noaptea le zise celorlalți :

— Măi fraților, să știți că ne omoară la noapte învățatorul !

— Și ce să facem ? îl întrebă al mic.

— Scoatem o scindură și fugim în lume !

Scoaseră o scindură și se făcură nevăzuți. Toată noaptea au fugit prin pădure cu sufletul la gură. Dimineața ajunseră la o poiană mare, frumoasă cu flori mirositoare. Acolo lume multă adunată, cătă-i frunza și iarba.

Se furisează și ei prin multime și privesc. Acolo, multimea se adunase să aleagă un nou împărat. Cum alegeau ? Se împodobeau un porumbel cu floricele, apoi i se da drumul. Pe al cui cap se punea acela era ales împărat.

Se cintără cîntecă, se făcură mătăni, împodobiră columbul și-l sloboziră în lume. Columbelul zbură peste multime, făcu cîteva rotocoale și se aşeză taman pe capul celui mare, care mîncase căpătina păsăricii.

Mărimile adunate se mirară și nu vreau în ruptul capului să fie acel copil ales împărat. Prind columbelul și-i dau drumul a doua oară. Columbul, zboară ce zboară și se lasă tot pe capul copilului. Multimea nu vrea și cîrtește Cum o să fie împărat un copil. Se gîndesc ce să facă și ca să scape de copil îl bagă într-un sac și-l leagă fedeleș, poate așa o scăpa de el. Îl legără bine și-l ascunseră-n mijlocul multimii. Porumbelul cum îl lăsă slobod, zbură cît zbură buimăcit că nu vedea copilul și pînă la urmă se lăsă pe sac. Multimea n-are ce face și-l alege pe copilul cel mare împărat. Copilul cel mare și cei doi frați rămîn cu gurile căscate. Ce-o fi cu atîta noroc ? Se mirară ei. Împăratul așa mic cum era, nu știa nimic. Cel mijlocăș îl învăța cum să-și apere împărația de oamenii ticăloși dinăuntru împărației și de dușmanii din afară. Cel mai mic, mai năstrușnic decî ceilalți n-are de lucru și pleacă în lume. Găsește în

cale un portofel, din care orici și bani ai lua, el tot se umplea, dar niciodată nu se golea. Ce să facă acum, cind era putred de bogat? Trece într-un ostrov la o zină frumoasă ca s-o iubească. Zina cum îl vede cît este de prostuț, se joacă cu el, îl înșeală, îi ia portofelul fermecat și-i dă cu piciorul. El se pierde prin ostrov flămînd și rămine acolo plîngînd. Fratele cel mijlocăș, care știa tot, se gîndi și zise către împărat:

— Măi frățioare, cu frățitorul cel mic nu e bine! L-a înșelat zina și i-a luat portofelul. O să-l mănimice jigăniile sălbaticice! Hai cu oastea după el să-l scăpăm cît mai avem timp. A trecut oastea pe luntri și l-au adus pe fratele lor la palat din ghearele zînei răutăcioase. Abia atunci, tatăl lor se întoarce acasă din negustorie. Cind aci, nu e păsărica, nu sunt copiii?! Ce s-o fi întîmplat își zicea el în gînd! Muierea îl mințea și nu-i spunea adevărul. Lui toate-i picau cu bănuială, dar nu avea nici o dovedă. Trecu gogea vreme și astăzi, cum se află toate tainele de pe lume, că dascălul și muierea sunt vinovați. El nu se lasă și hai cu ei la judecată la împărat. Cind la palat, fiu-su îl cunoaște, dar tace. Tac și ceilalți doi. Și zice atunci împăratul cum se judecă la ei. Ca să se vadă dacă omul este vinovat sau este nevinovat, trebuie să arunce un pietroi mare drept în sus și dacă va cade pe capul împricinatului, acela vinovat este, iar de nu curat este ca lacrima și scăpat de pedeapsă. Îi aşeză împăratul pe toți trei la rînd, pe ta-su, mamă-sa și pe învățător. La un semn aruncă pietrele în sus. Pe capul lui mamă-sa și al dascălului căzură pietrele și-i omorîră. Pe capul lui tată-su nu căzu nimic.

Atunci cei trei frați se repeziră la tată-su sărutîndu-i mina de bucurie că a scăpat teafăr. Îi povestiră toată întimplarea și rămaseră la curtea împăratescă, trăind în pace și fericire.

Numai pe cei lași și ticăloși așa-i pedepsi Dumnezeu!

Încălecai pe o surcea,

Vă spusei povestea așa!

Încălecai pe o roată,

Și vă spusei povestea toată!

DOI FRAȚI

A fost o păreche de oameni săraci, aveau trii băieți și n-aveau decît o singură casă. Să arăneau cum puteau, să ducea bărbatul la pădure să adune lemnă cu croșna, de facea mîncare soția.

Într-o zi, el a văzut că a zburat o pasăre dintr-o gaură; s-a dus el, a băgat mină, a găsit un ou, a luat oul și a plecat acasă. I l-a arătat muierii. El credea că e ou de pasăre. Ea i-a zis:

— Te duci mîne la oraș îl vinzi și ei sare. Ajunsă el la piață cu oul.

— Cît ceri pe oul ăsta?

— O pungă de galbeni, a zis el în glumă. A scos punga și i-a dat-o; negustorul a luat oul și a plecat! Da el de frică s-a ascuns prin lume să nu-l găsască poliția că a luat o pungă de aur.

S-a dus de a cumpărat un sac nou, pîne albă, orez, pește și altele și s-a dus acasă! Nevasta-l vede cu sacul plin și zice:

— Cine mă te-a mai însăxanat și al cui e sacul?

— Al nostru. Păi de unde vii; a înguncheat ea și s-a rugat la icoană
— Bărbate, iar te duci mai de noapte la pasărea aia.
— Mă duc, fă!

Iar s-a dus și a luat sama că e ou de mare preț.
A doua oară un alt negustor ii dă două pungi de galbini, da a treia zi,
cere trei pungi de galbini.

Pe urmă femeia-i zice:

— Dacă poți să prinzi pasărea e bine.

Era singură și el a prins-o și a adus-o casă. I-a facut colivie și ea oua cîte un ou. El îl vindea, făcu case, se facu mare negustor și porni cu săniile piste Dunăre. Da păsărîca subt arpie avea ceva scris ce nu știa nima.

Cei trei copii învățau și la școală, da învățătorul era și dascăl la școală, aude asta di la alți copii, trage cu urechea.

— Ai mă, cum aveți voi o păsărică?

— Da, face ouă și tata ia aur pe ouă!

Merge dascălu în vizită odată, de două ori, și se-mprietenesc cu nevasta omului. Cind omul ei era plecat, el cere dacă-l iubește să-i taie păsărica. Ea pentru a-i dovedi zice da.

Da învățătorul a văzut ce e scris: cine va mînca capul va fi împărat, cine va mînca pipota va ști tot, iar cine va mînca inima va fi istet. Dascălul a citit, a tăcut și i-a zis:

— S-o tai și la nima să nu-i dai nimic și copiii să vie la biserică să nu le dai să mânânce din păsărică. Copiii au stat cîta la biserică și au plecat acasă. El nu i-a văzut. Cind acasă al mare a cerut să mânânce.

— Nu că, din păsărică nu se poate, ei cer și ea îi dă la al mare căpățina, la al mijlocăs îi dă pipota și la al mic neavînd ce să-i dea, el a furat inima și au plecat la joacă.

Vine învățătorul:

— Ai tăiat păsărica?

— Da.

— Unde e capul?

— L-a mîncat al mare.

— Da pipota?

— A mîncat-o al mijlocăs.

— Da inima?

— A mîncat-o al mic.

— Unde sunt copiii?

— Afără.

Sint copii răi, să-i închidem în hambari și să-i ducem acuma să-i închidem. Cind o veni omul tău, să-i spui că ei au dat drumul la păsărică și de frică au fugit la pădure ca să nu-i bată.

I-a luat pe copii și i-a închis în hambar. El a luat cheia la el cu gîndul ca noaptea să-i omoare!

Cel ce mîncase pipota știa tot și a zis:

— Mă, la noapte ne omoară dascălul.

— Ce să facem? al mic zise.

— Scoatem o scindură și fugim toată noaptea.

La ziua ajunseră departe într-o poiană, da acolo multă lume. Da să duc și ei să privească, cind acolo lumea avea să aleagă pe împărat și cum îl alegeau?

Împodobeau un porumbel, golumb cu flori, și-i dau drumul și pe-al cui cap se va pune ăla era ales împărat !

Stând ei așa, se dă drumul la golumb și golumbul se pune pe capul ălui mare, care mincasă căpățina. Lumea a zis:

— Nu e adevărat ! Nu e adevărat ! a făcut golumbul greșală. Atunci au prins golumbul și i-au pus iar coroana de flori și i-au dat drumul.

Golumbul iar face un ocol și iar să pune pe capul ălui mare. Da lumea nu vrea să-l puie pe el împărat și alții mai șireți zic :

— Să-l punem într-un sac și să-l ascundem pe copil să nu-l vadă golumbu. Deteră ei drumul a treia oară la golumb, el ocoli, ocoli pînă să pusă pe sac. Atuncea lumea a rămas cu gura căscată și a zis :

— Astă este ales de Dumnezeu ca împărat.

Da el nu știa nimic și-l învăță al mijlocaș ; făceau șușele, poduri, îmbrăcău armata, instruia armata, și de aia li se zicea cei doi frați împărați ! Da împărăția mergea bine.

Cel mai mic găsi un portofel din care or cîți bani lua nu se termina. A auzit el că este într-un ostrov pe Dunăre o zină care-i poate goli portofelul. S-a dus la zină și i-a zis :

— Mă, de atîta vreme, n-a venit nima la mine. A pus gheara pe el și i-a luat portofelul și i-a dat cu piciorul. El n-are bani nici să iese îndărât din ostrov

— Mă, știi tu ce este cu fratile ? L-a înșelat zina, mergem să-l luăm la palat. L-au adus la palat iar.

Tatăl lor veni de pe unde era dus și vede :

— Nu e păsărica, nu sunt copiii !

Ea a mințit cum a fost învățată, da s-au găsit vecini care au spus de dascăl că a trecut și el pe la el. Și iacă să-l dea în judecată. Da unde să-l dea în judecată ? A crezut și el că ai doi împărați judecă dirept. Trecu timp de atunci și se duce el cu dascălul la judecată. Da el nu-i cunoaște pe copiii lui, da copiii îl recunosc și-i judecă așa :

— Fiecare să ia o piatră mare și s-o arunce în sus și care e drept n-are să cadă piatra pe el. Toți au aruncat piatra și-a căzut pe dascăl și pe mumă-sa, așa a rămas numai tata.

Pe urmă ei au spus tot lui ta-su și au rămas împreună la palat, iar cei vicleni au fost pedepsiți de cel de sus.

DREPTATEA ȘI STRÎMBĂTATEA

Departate spre soare-răsare, la coadele mărilor, unde se împreună cerul cu pămîntul, trăia un împărat bătrîn și girbovit de ani. Împăratul își învăța copiii de mici să minuiască arcul și sulița, să călăreasă, să lovească cu praștia din zbor vulturii semeti și să se bată cu săbiile făcute din paltini. Copiii creșteau sub privirea grijuilie a bătrînului împărat care-i învăța să fie drepti cu lumea și cînștiți. Îi învăță împăratul pe fiecare și cîte o meserie, fiindcă zicea bătrînul, soarta-l poate face pe om împărat, da-l poate face și cerșetor și cine are o meserie, are o brătară de aur.

Împăratul ajunse într-o vreme că-i luă Dumnezeu vederea. Mergea încovoiat în toiac și abia ținindu-se de fiul cel mic care fiindu-i milă nu-l lăsa să se chinuie ținindu-se de pereți.

Așa trecea vremea și împăratul îmbătrinea și îmbătrinea mereu de-i crescuse o barbă albă pînă la genunchi, iar trupul i s-a făcut tot-o rană de-i cădeau plotoaje de coptură pe jos și viermii mișunau pe carnea lui. Degeaba încercără toți vracii să-l zviduie că toți rămaseră neputincioși în fața boalei care-i măcina zilele în chinuri. Si aşa într-un miez de noapte neagră ca și inima lui de atîtea chinuri Sfîntul Arhanghel scoborî din cer pe o scară purtînd în mînă o sabie de foc și intră la împărat. Cînd vru să-i ridice viața cu sabia de foc, împăratul se-mbujoră la față și-i spuse:

— Mai așteaptă o clipă, Sfînte Arhanghele, că n-aș vrea să trec în lumea celor drepti înainte de a da povetă celor doi copii ai mei:

— Grâbește-te, bătrîne, spuse Arhanghelul, eu săn în slujbă și n-am timp să aștept pe fiecare muritor. Pînă în zori trebuie să colind pămîntul în lung și în lat ca să rup firul vietii la mii de moși ca tine, la mii de fete, băieți și copii.

După ce Arhanghelul se așeză la capul împăratului, lăsînd jos sabia, împăratul își chemă fiii și stringîndu-i la piept le spuse:

— Copiii mei, și lacrimile îl podidiră curgîndu-i șiroaie pe cutile adinci ale obrajilor scorojîti de bătrînețe, eu plec din lumea asta. Mă duc departe sus în lumea celor drepti lîngă mama voastră care mă așteaptă. Voi rămineți singuri. Aveți grijă de împăratie, s-o apărăti de dușmani și să vă înțelegeți ca frații. Să nu împărtiți împăratia. S-o stăpîniți cu schimbul, unul un an, celălalt un an, pînă vă vor moșteni copiii voștri. Iubiți-vă neamul, fiți drepti față de cei săraci ca și față de cei bogăți. Dreptatea să fie izvorul din care să vă adăpați voi și supușii voștri. După asta, Sfîntul Arhanghel ridică sabia de foc, trase și împăratul amuți pentru vecie. Copilul cel mic plînse amarnic moartea tatălui său, iar cel mare abia așteaptă să-l îngroape pe ta-su că luă în mîinile sale frînele împăratiei, alegîndu-și ca sfetnici dintre oamenii mincinoși și nedrepti, hoți și trădători. Fratele cel mare și nedrept zise îndată celui mic:

— Aide de la mine, nu mai vreau să trăim împreună, îți dau toată avereata, trei sute de țechini și un cal, asta e toată partea ta din tot ce am moștenit de la tata, alta nimic n-ai.

— Fac voia ta, frate, răspunse fratele cel mic și drept. El își luă cei trei sute de țechini, calul și pleca rostind:

— Agrest, laudă lui Dumnezeu. Iată cît mi se cuvine din toată împăratia. Fratele cel mic porni în lume fără nici un capăt. Mergea pe unde-l ducea calul și gîndul. Dormea pe cîmp, se hrănea cu pur din pădure, cu alune și struguri de viță sălbatică. Mergind el aşa în lung și-n curmeziș de împăratie se întîlneste cu frati-su împăratul. Fratele cel mic și drept strigă celui nedrept:

— Să-ți ajute Dumnezeu, frate!

— Rău să-ți dea Dumnezeu, frate, că-ntotdeauna pomenești pe Dumnezeu, cînd e știut că e mai bună nedreptatea decît dreptatea, zise cu minie fratele, ajuns prin silă împărat.

— Ai să ne rămăşim că e mai bună dreptatea decît nedreptatea, adăugă cel mic.

— Primesc rămășagul, răspunse cu îngimfare, fratele cel mare. Ei făcură rămășag pe o sută de țechini. Drept judecători, căzură la înțelegere să întrebă pe cel dintii om ce le va ieși în cale și să hotărască ce este mai bună, dreptatea sau nedreptatea.

Acuma, mergind ei aşa vreme îndelungată iată că într-o zi, în asfintit de soare se întlnesc cu un călugăr călare pe un cal alb și frumos ca un golumb. Fratele cel mic fiind sigur că e mai bună dreptatea și că toată lumea iubește și dorește dreptatea, văzind călugărul și îmbujorîndu-se la față că a dat peste un om cinstit îl întrebă:

— Sfinte părinte, drumeț ești ca și noi și sfint precum veșmintele te arată; spune, ce este mai bună, dreptatea ori strîmbătatea?

Călugărul îi privi pe amîndoi și rîzind ca un diavol răspunse:

— De cînd e lumea, lume și pămîntul, pămînt, strîmbătatea e mai bună!

Fratele cel mic rămase trist locului, cum poate un călugăr să spună că e mai bună nedreptatea decît dreptatea. Scoase cei o sută de țechini și-i dete lui frate-su zicîndu-i:

— Na-i, și de aram să-ți fie!

Dar în momentul ăsta călugărul se-ntoarse pe calul său arăpesc și bufni într-un rîs cu hohot. Cind bagă bine de seamă fratele cel mic văzu că era dracul. Atunci înțelese că sub haina de călugăr, s-ascunsese un diavol. Frații se despartiră, și cel mic cutreieră lumea plin de mihnire că a fost înșelat. Toată avereia lui mai era un cal și două sute de țechini ce-i mai rămăseseră după rămășag. Banii nu-i cheltuia, mînca ce găsea prin păduri și pe cîmp, prințind cînd și cînd cîte o vîtă sălbatică. La o răscruce de drumuri, lîngă un izvor, frații se-ntîlniră iară. Fratele cel mic îi dete binețe celui mare, iar acesta-i răspunse:

— Rău să-ți dea Dumnezeu, că nu vezi că strîmbătatea pune stăpinire pe lume?

— Aide să ne rămăsim a doua oară, că tot dreptatea e mai bună.

— Bine, vreau, adaugă cel mare, să ne judece iar primul om care ne va întîlni în cale.

Frații după ce-și adăpară caii porniră pe un drum încovoiat și cu ripe la dreapta și la stînga. Fratele cel mic mergea cu teamă. Deodată, în față lor răsări ca din pămînt un arap buzat negru ca o căldare de mămăligă.

Fratele ăl mare îl opri întrebîndu-l:

— Mă frate arape, ce mergi prin împăratia mea cu buzduganul de aur, fie că ești viță de-măpărat, fie că ești viță de sărac, spune-ne adevărul. Ce este mai bună, nedreptatea sau strîmbătatea?!

— Nedreptatea, răspunse arapul, zbughind-o ca o nălucă pe calul care scotea flăcări pe nări. După aia arapul își întoarse calul și i se văzu coada și coarnele de drac. Și de data asta fiul împăratului cel mic fusese păcălit.

Îi dădu fratelui cel mare pe cei o sută de țechini și se despartiră. Fratele cel mare plecă spre palatul său iar cel mic pribeg în lume la voia întimplării.

După vreo lună frații se-ntîlniră iar, și cel mare îl întrebă pe cel mic:

— Frate dragă, aşa că e mai bună nedreptatea?

— Dreptatea e mai bună, măcar de aș ajunge rob și cerșetor, adăugă cel mic.

— Vrei să ne rămăsim pe ultimii tăi o sută de țechini că e mai bună nedreptatea?

— Vreau!

— Și să ne judece întîiul călător întîlnit în cale?

— Fie voia ta, frate!

Frații merseră o zi, merseră două, și-n a treia zi se-ntîlniră cu Dumnezeu în cale. Toalele de pe el sclipeau și-imprejurul capului avea un cerc străluitor ca soarele de pe cer.

— Călătorule, cine ești tu, întrebă fratele cel mic.

— Eu sunt stăpinul pământului, Dumnezeul cerului și al stelelor.

— Dacă ești tu cu adevărat Dumnezeu, fă-ne dreptate nouă, celor doi frați aflați în vrăjbă și spune-ne, ce este mai bună, dreptatea sau strîmbătatea?

— Strîmbătatea, fii mei, este mai bună, toată omenirea e nedreaptă!

Fratele cel mare bufni într-un rîs drăcesc, iar cel mic neașteptându-se ca pînă și Dumnezeu să fie de partea nedreptății, ofță adinc și-i dădu ultima sută de țechini.

— Aduc laudă lui Dumnezeu, că n-am nici o avere, sunt om sărac și cinstiș și n-am decit un cal, pe care mă rămăsesc din nou că dreptatea e mai bună.

Fratele cel mare auzind că vrea să puie rămășag și pe cal ii spuse:

— Aide să pornim și cel dintîi drumeț întîlnit să hotărască dacă e mai bună dreptate sau nedreptatea!

Ei plecară în lungul și curmezișul împărătiei. În acest timp se întîlniră cu un moșneag orb care abia se mișca bodicăind cu ciumagul poteca pe care abia se mișca.

Fratele cel mic îl privi cu neîncredere zicîndu-i:

— Moșule cu barba pînă-n genunchi, ai colindat lumea și ai văzut și bune și rele, acum cînd Dumnezeu îi-a luat vederea te rugăm fii drept și ne spune: ce este mai bună oamenilor, dreptatea ori nedreptatea?

— Nedreptatea, taică! și moșul plecă încet pe drum.

Fratele cel mic ofță din nou, îl podidiră lacrimile în ochi și dete calul fratelui mare dar aruncîndu-și privirea către moșneag, văzu că acesta ia bastonul și aruncîndu-l « de-a bou » de trei ori, acesta se prefăcu într-un măgar. Moșneagul cînd se urcă pe măgar care și începu să sară în sus de partea dinapoi, aruncîndu-l pe moșneag la pămînt care scoțînd un geamăt lung și năbușit se prefacu în diavol cu coarne, se urcă pe măgar și merse mai departe. Fratele cel mic, rămase năuc și nu-i venea să credă ochilor că fusese iarăși păcălit. Oftă din nou și întorcîndu-se spre fratele său zise:

— Aduc laudă lui Dumnezeu că am ajuns de tot sărac, dar tot cred în dreptate, n-am decit ochii și mă rămăsesc pe ei că tot dreptatea este mai bună.

— Nu-ti pare rău dacă pentru dreptate rămîi fără ochi, frate?

— Nu!

Atunci fratele cel mare nu avu răbdare să aștepte vreun alt judecător și-și face singur dreptate. Se apropiie de fratele său cel mic cu un cuțit și-i scoase ochii zicîndu-i cu mulțămire, să caute pe jos prin țărînă, să-și găsească ochii și să-i pună la loc.

— Acuma iată, să te ajute dreptatea, cînd ai ajuns sărac și fără vedere.

— Frate dragă, eu am pierdut averea și ochii pentru dreptate, numai te rog acum să-mi dai apă într-un ciob să-mi ud gura și să-mi spăl rănilor. Apoi du-mă lîngă un izvor și lasă-mă acolo sub o plută să mor la adăpost de vînt sătul de apă și de dreptate. Împăratul frate îl duse sub o plută lîngă un izvor ce se afla în apropiere și-n coaja unui fag ii aduse apă. Pluta era puțin mai în sus de izvor. Orbul se așeză la tulipina plutei; ofta mereu căci nu mai avea nici lacrimi și nici ochi să mai plingă. Rămase așa în negură așteptînd să fie sfîșiat de fiarele sălbatrice sau să moară de foame. Stînd el aci își făcu un culcuș din iarbă la tulipina plutei și ca să nu moară de foame ajunse să pască iarbă ca vitele. Uneori se pierdea de izvor și plută și le căuta zile întregi ascultînd să audă susurul apei de la izvor. Aștepta moartea cu bucurie să-l scape de chinuri, dar ea îl oculea.

Într-un miez de noapte se trezi deodată la zgometul unui foșnet de păsări. Auzi pe cineva scăldindu-se în izvorul de alături și un glas omenesc spuse:

— Știți voi, zinelor, că fata împăratului din miazănoapte este plină de răni și trage să moară? Împăratul a chemat toți vracii, toate babele și doftoroaicele și doftorii și nima n-o mai poate vindeca. Dacă băiatul ăsta care doarme alături ar ști să ia apă de unde noi ne-am scăldat și să i-o ducă s-o scalde cu ea, într-o zi și o noapte ar uidi sănătoasă, pe cind aşa, dacă nu moare rămîne chioară, oarbă, oloagă și beteagă toată viața ei.

Taman cind zina cea mai mică sfîrși vorba fară a se nădăi că băiatul o poate auzi, în depărtare, în adîncuri de păduri nepătrunse de picior omenesc, cocoșul sălbatec scoase un puternic cucuriguuuu, cucuriguuuu. Zinele fuga se-mbrăcară în hainele lor de boranic albe și-și luară zborul spre casa zinelor departe ascunse după un nor în ceri. Săracul orb de lingă plută cum auzi zborul zinelor, s-apropie de izvorul tămăduitor, își spălă cu băgare de seamă ochii și mare-i fu mirarea cind văzu din nou apă, iarbă, copaci, păduri și păsări. Numai la soare nu se îndura să privească. La asfințit văzu și soarele și luna cind răsări pe ceri după ce se înnoptă.

Mare mulțămire aduse el zinelor, pentru care făcu și un cîntec minunat pe care-l cînta la poalele codrului în miez de noapte.

Greutatea cea mare era acum, că nu avea în ce să ia apă ca s-o ducă la fata împăratului. În zadar încercă el să sape într-o piatră cu o băuță tare loc pentru a pune apă care vindeca oamenii de orice boală.

Mihnit, bietul băiat trebui să iasă la lume să caute un vas neinceput. Așa mergind el ajunse la o grădină, văzu troci crescute pe un gard. Rupse cu băgare de seamă o troacă mai coaptă și un teglici mic, le scoase semințele și porni înapoi la izvorul cu apă tămăduitoare. Aci așteptă el pînă ce luna se sui sus pe cer de rămase ca un caier de lină. Așezat din nou în culcușul său aștepta scăldatul zinelor și după ce cîntă cocoșul de-și luară zinele zborul spre stele, luă troaca și tegliciul, le umplu cu apă tămăduitoare și porni către împăratia de miazănoapte. Lung era drumul pînă la acel împărat.

În timpul ăsta fata împăratului trăgea să moară. Văruicile ei ca și dănații care veniseră din toată lumea cu fel de fel de leacuri să-i scape viața nu-i puteau ajuta la nimic. Acum nici un leac n-a putut s-o vindece, fata împăratului abia își trăgea sufletul. Împărăteasa își smulgea părul din cap de durere, umbla năucă prin palat și nu-și mai găsea loc de durere că-și pierde fata. Împăratul se gîndeau să-și pună capăt zilelor cu gida, dacă fiica lui va muri pentru că o avea numai pe ea. Acuma în timpul ăsta fratele cel sărac mergea iute spre scaunul împăratiei. El alerga ziua și noaptea, drumul era lung și cal nu avea. Ar fi putut să fure vreun cal, însă se gîndeau că ta-su l-a-nvățat, nici la cea mai mare nevoie să nu fure din lucrul altuia că mare pedeapsă l-ar putea aștepta.

El mergea pe căi lungi și ocolite tot aşa cum îl sfatuisse ta-su că cine merge pe drum ocolit ajunge mai iute decît cel ce vrea să ajungă pe drum mai drept. Marea lui nenorocire a fost că necuratul l-a urmărit de pe urmă. Cind s-a apropiat de zidurile marelui oraș care se zăreau în depărtare, diavolul ii ieși înainte prefăcut în porcar și cind trecu cu porcii pe lingă el înadins dete cu o moacă și-i sparse troaca cu apă de la izvorul zinelor.

— Ce-ți pare rău, de o troacă măi, de mă privești aşa?

— Nu-mi pare rău, omule, că știu că n-ai vrut, numai mă mir unde s-a pomenit porcar cu coadă?

Diavoul atunci băgă de seamă că uitase să-și bage coada-n cioareci și plecă cu turma de porci, rușinat la Scaraoschi să ceară alte țoale că a fost recunoscut. Fratele se făcu foc de minie de-l păli de cîteva ori peste spinare cu o furcă de fier de-i pîrîiră oasele. Îi porunci să se prefacă în cerșetoare că să-l poată cătă dacă nu mai are și alte vase cu apă de la izvorul zinelor.

În timpul ăsta fratele cel mic schimbă poteca o luă să ocolească cetatea. Diavoul prefăcut în cerșetoare se legă de un băiețandru care venea de undeva de la drum, și crezind că e fratele împăratului care ducea apa zinelor se prefăcu că a fost batjocorită ca cerșetoare începu să-l lovească cu ciomăgelul tocmai pe unde zicea baba, căci ciomăgelul era putere fermecată. Cind baba a gîndit că-a spart toate vasele drumetului ce le-ar fi avut și-a văzut de drum lăsindu-l pe acesta leșinat.

În acest timp fratele cel sărac al împăratului din împărația lui Soare Răsare, ascultind de sfaturile tatălui său, că dacă vrea să ajungă la țintă e mai bine să folosească drumul ocolit, porni și mersese pe marginea orașului și intră în cetate, tum-te pe la celălalt capăt al orașului. Ajunse acolo taman înainte de cîntatul cocoșilor.

În palat toată lumea plingea și se văicărea. Fata împăratului își trăgea cea de pe urmă suflare. Cei de lîngă ea stăteau incremeniți și neputincioși în fața morții, care venise și sta gata să-i ia sufletul tinerei și frumoasei fice de împărat din împărația de miazănoapte. și în deznađejdea asta cind toți o credeau pierdută și însăși moartea era sigură că înainte de cîntatul cocoșilor va zbura cu sufletul frumoasei fete spre cer, fratele cel mic și sărac intră ca furtună în palat nu ca un flăcău chipeș, tînăr și frumos, ci ca unul rupt, zdrențăros cu față bătută arsă de soare și vînt, supt de foame și istovit de drumuri pe care mersese de trei luni de zile, zise cu îndrăzneala începătorului însă cu un glas aproape stins de drumulială:

— Am venit cu apă tămăduitoare de la marginea lumii ca să dau viață ficei voastre. Lăsați-mă o zi și o noapte să o îngrijesc eu și s-o spăl cu apă de la izvorul zinelor.

— Bine ai venit, fiule, fă ce știi să-mi poți scăpa fica de la moarte și dacă vei putea, împărația va fi a ta.

— Fac tot ce pot și cred că e bine și drept, aşa cum m-a invățat tatăl meu. Fratele cel mic, puse într-o albie de lemn cîteva picături de apă din tegliciul pitulat sub brațul stîng și ii făcu baie ficei împăratului. Fata începu să se simtă mai bine, se înveseli și multămi necunoscutului care-i adusese leacul din apă neințepută a zinelor. După o zi și jumătate ea fu vindecată și ieși pe porțile palatului de aur ca s-o vadă poporul din împărație, care auzind de însănătoșirea ei se strînsese la porțile palatului să se bucure.

După ce fata uidi curată și sănătoasă de răni, împăratul se bucură așa de mult că scoase pe toți robii din închisori și iertă de datorii pe toți oamenii săraci ai împărației. El se jură că nu va mai face niciodată războacie și va cere la toți împărații să trăiască în prietenie și înțelegere!

Se înveseleau soli de împărați veniți din toate părțile lumii, se înveseleau poporul de însănătoșirea ficei împăratului. Împăratul de bucurie, îmbrăcă pe bietul drumeț în țoale de mătase strălucitoare de împărat cum i se cuvenea după dreptate, îl luă ca ginere și cheamă la nunta ficei sale pe toți împărații din lume.

La nuntă veni și fratele său cel mare din împărația de la Soare Răsare. Lingă scaunul împăratului sta acum încă un scaun de aur în care sta fratele

cel mic și sărac, cel cu dreptatea. Fratele cel mare, împăratul țării de la Soare Răsare, văzind pe fratele său cel mic lîngă împărat șezind pe scaunul de aur, cu ochi în cap pe care el îi scosese, se înfricoșă, îngălbeni și rămase locului ca o stană de piatră.

Drușelul, înainte de a se însura cu fata împăratului vră să încerce pe împărat să vadă cît de drept este și-l întrebă:

— Înalte împărat, ce credeți că e mai bună, dreptatea sau nedreptatea?

— Dreptatea e mai bună, taicule, că ea iese la lumină din întuneric ca și soarele din noapte, ca și iarba și vietăile, primăvara din negura pămîntului.

— Atunci vreau să vă fiu ginere. Eu pentru dreptate am pierdut împărăția tatălui meu, am ajuns sărac și cerșetor și iată că pentru dreptate soarta m-a ajutat să înving nedreptatea.

Împăratul auzind că el a fost și fiu de împărat și a pătimit pentru dreptate și mai mult s-a bucurat și nunta a ținut o lună și-o săptămînă, de cînd se punea luna și uidea cît secera.

La nunta lui el s-a purtat frumos cu fratele lui cel mare, spunîndu-i:

— Frate dragă, ție să-ți dea soarta aşa bine, aşa noroc, după bunătatea inimii tale!

După nuntă, frate-su împăratul plecă foarte mihiit că împărăția sa s-ar putea clăti de acum înainte din pricina fratelui cel mic căruia îi scosese ochii și-i luase toată împărăția. Se temea acum de puterea fratelui său care avea în mină dreptatea. La drept vorbind fratele cel mic ajuns împărat își vedea de treburile împărăției, de dreptate pentru popor și nici nu se gîndeau să-i facă fratelui său vreun rău. Era mulțămit că putea să împartă dreptatea între oameni. Tânără împărăteasă avu după un an de zile un făt frumos ca din povești. Urma din nou veselie și petreceri și peste tot dreptate și mulțărire pentru popor. Fratele cel mare în schimb ajunse foarte trist și nemulțumit cu soarta sa. Începuse să se căiască de faptele sale însă totuși lăcomia nu-l părăsea. Aflase de izvorul zinelor și se gîndeau ce să facă ca să-l poată întrece pe fratele său.

Tocmai atunci auzi că într-o împărăție din miazați ar fi pe patul de moarte fiica împăratului. Își puse în gînd că n-ar fi rău dacă și el se duce ca fratele său să fure din apă și apoi s-ar însura cu fiica împăratului. S-o vindece mai întîi, e tocmai ceea ce dorea ca să-l întreacă pe fratele și să-și măreasă și marginile împărăției. Zis și facut!

Nu stătu mult pe gînduri, luă un vas și porni la izvorul zinelor. Aci mai întîi își scoase ochii și se pregăti să aștepte miezul nopții ca să ia și el apă din izvorul cel tainic. El care credea și acum că e mai bună nedreptatea s-ascunsă între niște răchită și aștepta cu luare aminte coborarea zinelor din cer la scăldat. Voia și el întîi să-și spele ochii ca să vadă, apoi să ia apă într-un ulcior și să se ducă la fata împăratului din miazați. După puțin timp s-auzi foșnetul zinelor care veneau voioase la scăldat. Cînd ajunseră la izvor, cea mai mare spuse către celealte:

— Suratelor, fetelor, voi ști că s-a vindecat fata împăratului de miaza-noapte cu apa din izvorul nostru?

— Bag seama vreo față omenească o fi ascultat vorbele noastre și i-o fi dus din apă tămăduitoare, spuse cea mică.

— S-ar putea și acum cineva să m-asculte. Ar fi bine să căutăm imprejurimile înainte de a ne scălda.

Zinele incepură a căta. Nu cătară prea mult că deteră peste fratele cel mare pitulat în desisul răchitelor.

— Ce cauți aici, blestematule, în împărăția zinelor, nu știi că cine vine să ia apă pe furat din izvorul vieții, plătește prin moarte?

Fratele care iubea nedreptatea și nu era mulțămit cu soarta ce o avea, fu apucat de zine de mîini și de picioare care trăgind fiecare de el în toate părțile, îl spintecară în bucăți și-l azvîrliră lingă un ciongar bâtrîn ca să-i mânințe carneea cea acră corbii și vulturii cerului.

Fratele cel mare își făcu singur dreptate în cele din urmă, căci săpase groapa altuia și căzu el într-însa.

MUSTĂCIOSUL

Au fost trei fete la adunat fin pe livezi primăvara. Cum adunau ele fin de pe livezi, le-a văzut ursul din peșteră. S-a repezit la cea mai frumoasă, a luat-o în braț și a fugit cu ea în peșteră. S-a culcat cu ea și-a luat-o de muiere! Muierea a plecat greoaie și a făcut copilul. Ursul n-a lăsat-o nici să vadă soarele.

I-a dat ea copilului tîță și-i spune:

— Până cînd mă tii așa, ia piatra din ușa peșterii; am copii acușa, nu mai plec eu de la tine. Și iasă ea afară pe lume, mîngăie copilul. Da într-o zi, cînd i-a venit ei a luat dunga și a fugit și s-a dus în lume, l-a lăsat pe urs. Dar copilul a rămas cu tată-su. Nu mai are tîță și-l întreabă ursul pe copil:

— Ce-ai mîncat pînă acum?

— Lapte!

— Bine, o să-ți aduc lapte de vulpe, lupoaică, ursoaică, de ce-ți place tîie! S-a-nvățat copilul pe lapte amestecat de la joavine. Și așa a crescut copilul 10—15 ani și se simte puternic. Și-a venit el în mintea lui și-i spune la urs:

— Tată, ce stau eu cu tine? Eu sănt un om, mă duc la lume. Trebuie să mă-nisor să iau fămie!

— Mă taică, copile, vrei să asculti de mine? Să nu ieși din peșteră, nu fi prost să ieși. Văd și eu că trebuie să te duci în lume. Vino-ncoa cu mine.

Și și-au ales un fag mai gros.

— Dacă pleci de la mine, ia fagul ăsta, scoate-l și pune-l în pămînt, cu coroana, cu crengile-n jos. Hai trage afară pe fag.

Trage, dar n-are putere să-l scoată!

— Poți să pleci numai rămîni un om prost; dar dacă mai stai un an de zile ai să ajungi om mare, haiduc mare. S-a oprit copilul și a mai stat încă un an. Era mai puternic. Cînd a venit anul a zis:

— Hei, tată, a trecut anul, mă duc.

— Vino încoace, scoate fagul și pune-l cu vinele-n sus.

Il trage dar nu poate să-l întoarcă.

— Mai trebuie să stai încă un an, dacă vrei să asculti de mine să ieș-i om mare. Al de al treilea an l-a scos pe fag și l-a pus cu rădăcinile-n sus.

— Hei, acumă poți să te duci.

A plecat băiatul în lume. Se duce pe o cîmpie. Cind se uită acolo pluguri multe, ară cu boii. Numără el vreo 400 pluguri, ară unul după altul. Le dă bun lucru și se duce la plugari.

— Bun lucru, plugarilor, aveți ceva demincare?

— Bre, încă n-a venit prînzul; vine acușî mîncarea, de 400 de oamini și 400 de pluguri.

— Mai odin și eu aici pînă vine prînzul.

— Lasă că prînzești cu noi!

Pe la prînz, iată carăle vin pline cu fieretură, oale, cazane. Au oprit plugarii boii, s-așeză să mânince. Zice băiatul:

— Bre, eu n-am socoteală să mâninc cu voi, n-aveți nici voi. Eu nu mă satur singur.

— Fugi de-aci că nu poti s-o mâninci singur pe toată.

— Hai la rămas, zice. Dacă n-oi mînca să mă omorîți aici, dar dacă oi mînca tot, să știi că vă iau cele 400 de pluguri.

Plugarii au căscat ochii și l-au lăsat să mânince. S-a pus pe mîncare și iprăvește.

— Păziți bine, ori îmi luati capul, ori vă iau plugurile! El le mînca mîncarea toată.

— Mai aveți?

— Nu mai avem.

— Dejugați boii. Au dejugat boii și au adunat plugurile. A lăsat tinjelile, jugurile și plugurile cu roțile cu totul le-a luat în spinare și a plecat cu ele în oraș și a întrebat cine este acolo fierar și l-a îndreptat lumea într-acolo. Le-a dat jos.

— Ești maistor bun, știi să lucri? Poți din plugurile astătoate să-mi faci un buzdugan?

— Pot.

— O să-ți plătesc bine. O să-ți ajungă fierul?

— O să ajungă.

Însă fierarul a făcut socoteala că ăsta este unul într-o ureche și o să-i facă un buzdugan mai mic și o să scape.

— În cutare vreme o să vin să-l iau și zisă.

S-a apucat fierarul a topit fierul și a făcut un buzdugan; alelante pluguri i-au rămas lui.

În ziua vorbită vine băiatul să-și ia buzduganul și maistorul să-și ia banii.

— L-ai furșit?

— L-am furșit.

— Adu-l încoa.

Ia copilul buzduganul îl învîrtește de două ori și dă cu el în sus; cind cade jos se și frînge-n două.

— Zisești că-mi faci buzdugan? Scoate plugurile toate!

Le-a scos și l-a tăiat pe maistor.

Ia băiatul plugurile și buzduganul pe spinare, pleacă și se duce la alt maistor.

— Poți să-mi faci din plugurile astătoate un buzdugan?

— Pot.

— Dacă poți, fă-l; cît ceri atît îți plătesc.

Maistorul auzise ce se întimplase cu celălant.

— Lasă-l că-ți fac buzdugan. El lăsă plugurile și maistorul a topit tot, ba a mai cumpărat 20 de pluguri și a băgat tot în buzdugan.

Vine copilul să ia buzduganul. Dă cu el în sus și cînd cade nu se mai fringe. I-a dat banii și a plecat.

A ieșit pe o cîmpie unde muncește lumea. Merge pe drum, da-n oaldă lingă drum, sapă un om cu fata lui.

— Bun lucru!

— Mulțămesc dumitale.

— Aveți o țîră de mincare că tare mi-e foame.

— N-avem, da vine muierea cu prinzul, șezi că e vremea să vină.

— Da ce-ți este fata asta?

— Asta este fata mea!

Se vede și muierea cu prinzul. Oala îmbăierată, mălaiul pe traistă. A pus jos masa, a pus fasuiul în strachină. El cum a pus mîna pe lingură a început să soarbă; da omul, gazda holbează ochii mari.

— Stai o țîră, măi băiete, nu te grăbi: că la noi aşa este obiceiul să faci sfînta cruce și să zici: « Doamne păzește-ne de rău », și pe urmă să mâninci.

Făcu băiatul cruce, iar luă lingura și începu să mânince. Mîncără toți și toți se lăsară deodată.

— Măi băiete, nu-ți fie rușine, ia de mânincă.

— Am mîncat și m-am săturat.

Se gîndi el: dincolo mâninci cît 400 și nu te saturi, dar aici mă săturai. Ce-o mai fi și asta?

După ce se săturără odiniră cîta și o luară la taină.

— Vreți voi să măritați fata asta după mine?

— Vrem, ama se ține de ea o hală. Vine la amiaz întotdeauna la ea.

— Astăzi vine?

— Vine.

— Ce ală e aia?

— Mustăcosul!

— Unde șede?

— Care știe? Mai stai cîta să-l vezi.

— Măi băiete dincontro vine el?

— Vine de la scăpătat.

— Și cum vine?

— Vine cu o mustață pe pămînt de mătură drumurile și ogașele, iar dealurile le doboară și face cîmpii; iar cu alăltă mustață șterge stelele pe cer, le tulbură, le mestecă, le rupe. Într-o parte de mustață are 365 de cuiburi de arăpi, prefăcători, bufnițe, berze, columbi, toate moadele de păsări. Și cînd vine, vine ciripind, fringe pădurile, făcind larmă mare, rupe ciocile, astupă ogașele, oprește apele.

Stă băiatul și să gîndește: aşa ceva n-a mai auzit.

— Baș o să stau să-l văd la amiaz.

— Să stai numai pitulat, colo-n tufă, acolo fa-ți crovu și stai pitit, că urlă ca un cutremur. Să pierde lumina de pe pămînt. Cînd pornește din slăvile cerului e mare, dar cu cît s-apropie să face mic ca un voinic. Să dă jos, șede cu ea cît vrea și iar pleacă-n sus.

— O să stau să văd !

Aude la amiază vijăind cu cele 365 cuiburi prin mustătile lui, urlă cîmpul în mustătile lui, s-apleacă copacii, pînă să face mic și doboară la ea cît omul. Cind s-a doborât pune capul la fată-n poală că e ostănit. El, adurmit. Acum băiatul vede și pleacă la ei cu buzduganul în mînă să vadă ce face el cu ea. Vine pitîș și-l găsește durmind. Invîrtește buzduganul și dă-n capul lui și-l pomenește.

— Ia fată sama, ce mă gîdilă-n cap ? Fata n-ar vrea să spună. Iar încide oichii, iar fata-l cată puțin în cap, da nu-i spune de băiatul cu buzduganul. Băiatul mai dă odată cu buzduganul și zice :

— Ceva m-a ciupit în cap, ce, tu nu vezi ? zice Mustăciosul.

Băiatul își face planul să dea din toate puterile, să opintește odată, dă cît poate și să pună pe fugă. El sare supărăt.

— Care mă pișcă mă de nu mă lasă să mă odinesc ?

Fuge băiatul, da și Mustăciosul după el. Ajunge la o arie, unii vîntură griu. Zice băiatul :

— Ia-mă pe lopată și aruncă-mă peste apa asta. L-a pus și l-a aruncat peste apă. Ajunge Mustăciosul și-l întrebă :

— Unde e băiatul ?

— Uite-l dincolo de apă.

Îl vede Mustăciosul peste o arătură, acolo un semănător cu traista de gît, da Mustăciosul aproape. Ajunge la semănător și zice :

— Lasă-mă-n traistă că vine Mustăciosul piste mine și mă omoară ! L-a pitulat în griul din traistă. Omul semănind cu mîna griul i-a venit să lapede în gură cîteva boabe și l-a aruncat în gură pe băiat. Cind să roadă boabele, băiatul s-a ascuns într-o măsa găunoasă. N-are ce-i face ! Omul a ros boabele și samână griul. Iacă ajunge și Mustăciosul.

— Unde-i āla care fuge pe-aici ?

— Nu știu, n-am văzut pe nima, cată-l !

— S-a uitat da el nicăieri. Da băiatul încă mai stă pitulat în măsaua găunoasă. S-a intors Mustăciosul mirat. A și uitat de el ! Omul a luat plugul și s-a dus acasă. A grăpat și a plecat la cină. Sara cind a ajuns acasă a făcut miurea de cină, a sezut să cineze; dar tocmai cind să ia lingura ca s-o bage-n gură, băiatu-i sare din gură.

— Hoooo ! tu erai ? zău că uitasăm de tine.

— Șezi la masă să cinăm.

Se așezără și începură să cineze.

— De ce ai dumneata o măsea spartă-n gură, întrebă băiatul.

— Păi cică pe cînd eram mai tinăr, cică m-a trimis tata cu 20 cai să cumpăr sare și cu 40 saci goi la more. Am umplut 40 saci, cîte doi pe un cal și am plecat cu sarea și cu caii. Mergînd pe cîmp, vine un nor și sarea să topește. Eu cat încoa, încolo o colibă, iau sacii și-i bag în colibă. Acolo am stat la scuteală, iar caii afară legați. Cind mă pomenește la ziuă dormeam într-o căpătină de cal. Vin pîndarii iau căpătină de cal, o pun în praștie și dau cu ea peste cîmpie. Atunci eu am căzut cu măsaua într-un par de vie și s-a făcut găunoasă.

S-au închinat și s-au săturat dintr-un blid cu mîncare și poate trăiesc și azi fericiți, că lumea e mare și prostime multă.

FATA DIN DAFIN

A fost odată o fâmeie văduvă, săracă și fâmeia avea un copil din flori
Într-o zi, el tot o întreba pe mumă-sa cine este tatăl lui? Da ea nu vrea să spună. Atunci el într-o zi s-a facut bolnav și i-a spus lui mumă-sa:

— Mumă, eu am visat că trebuie să-mi dai tîță pe sub pragul ușii, că atunci mă fac bine. Ea a băgat tîță pe sub prag ca să sugă, da el eria băiat de peste 20 de ai.

— Nu ridic pragul pînă nu-mi spui cine este tatăl meu?

— Muică, em am fost slugă la împărat și tu ești copilul lui. Să te duci în gunoi unde arunci la vite băligaru și să cați acolo că o să găsăști un frîu de la calul lui tată-tu.

Băiatul a ridicat pragu și mum-sa a plecat. S-a dus, a săpat în băligar și a găsit un căpăstru ruginit ca vai de el. A luat căpăstru, l-a scuturat și a sclipit ca aurul, rugina a căzut toată. Și vine calul lui ta-su bătrîn și bubos prăpădit de tot. Calul vorbi:

— Ce ai cu mine, stăpine?

— N-am nimic! Eu te-am strigat.

— Eu săn calul lui tată-tu.

Și el i-a dat brînci calului.

— Nu-mi da brînci, da fierbe ovăs cu lapte și ai să vezi ce am să-ți fac! El a facut aşa cum i-a cerut și 40 de zile i-a dat să măñinice și s-a făcut un cal frumos și i-a spus:

— Stăpine, eu știu că tu ai un gînd de plecare undeva, da să mă asculti pe mine. Da el avea gîndul să plece să cate fata din dafin; îl rodea dorul s-o cete. Și au plecat la fata din dafin, că avea calu ărpîi, că eria năzdrăvan.

— Vezi, acumă ajungem la o livadă cu flori frumoase ce n-ai mai văzut, tu să nu te atingi de ele, că dacă rupi o floare, toate florile să grămadesc pe tine, că florile săn vii și atacă oamenii voinici și călare și-i omoară. Că mulți voinici au plecat la fata din dafin și au murit.

Au plecat și au ajuns la lunca de flori, catifelate și în mai multe culori, toate întoarse cu față spre voinic și cal și el s-a oprit și nu s-a dat jos și nici n-a rupt nici o floare. Pe urmă a trecut o prăpastie și a mers și a ajuns la o pădure. Aci calul i-a spus:

— Privește piste pădure și vezi ce ne așteaptă!

Piste pădure doi balauri întoarseră capetele spre ei. Calul a spus:

— Bagă mină în urechea mea și găsești o gresie, dai cu ea piste pădure căt poți. A luat gresia și a aruncat-o piste pădure, iar șerpii au apelat capetele și calul a zburat piste ei. Au ajuns ei la un zid, să duc pingă zid ca să găsască un loc de trecere. Zidul era înalt de la pămînt pînă la cer. Calul atunci iar i-a spus:

— Bagă mină în urechea mea, scoate o greasă și dă-i căt poți în zid și s-a facut în zid o gaură căt să treacă calul și au trecut și pe a treia prăpastie. Și-au plecat la fata din dafin.

Cind au ajuns aproape, calul a zis:

— Nu mergem la fata din dafin, mergem la un moș să ne învețe el ce să facem? S-au dus la moș și moșu a întrebat:

— Am venit să ne sfatuiești ce să facem?

— Bine că ați venit, că mulți voinici au mai venit și toți s-a facut piatră. Dar dacă vrei să izbutești să te-nvăț să seceri grîul meu tot, să-l legi și

să-l faci cîrstăti. S-a dus el la cal și i-a spus tot ce i-a spus moșul. Calul i-a spus să se ducă să secere. A secerat el singur 40 de zile, a legat și a furșit. Pe urmă a venit iar la moșu și i-a spus:

— Tu te duci acolo, da ea are putere că pînă nu va răsări soarele te-m-petrește. Da să faci în aşa fel să te duci și să o duci cu vorba pînă va răsări soarele și după aia s-o iezi în brață și s-o stringi. Și aşa a facut băiatul. Fata ieșea noaptea pînă-n ziuă din dafin, culegea flori și iar intra în dafin, da cind să vîrsau zorile, ea iar intra în dafin. Vitejii care veneau s-o sărute se prefăceau în piatră, se-mpietreau. Da băiatul s-a dus și ea ieși și culeasă flori. Ea îl privi și așteptă s-o ia în brațe și să-l împietrească. Ea îi da flori da el nu se apropiă și tot îi vorbea. După astă povestire se ivea soarele. Ea îi aducea flori, dar el îi spunea povești și o amîna, pînă răsări bine soarele. Cind o văzu după răsăritul soarelui, o luă pe la spate în brațe, o strinse și-i dete drumul. Fata se dusă cu chita de flori la dafin și cind ajunsă acolo, rosti cuvintele:

— Deșchide-te, dafine,
Că vine a ta fată,
De soare nevăzută,
De vînt nebătută,
De voinic nesărutată.

Dafinul se deschidea și ea cu brațul cu flori intra înăuntru.

Da acuma să dusă cu brațul cu flori și zise:

— Deschide-te, dafin,
Deschide-te, tată,
Că vine a ta fată,
Cu brațul cu flori.

Aici să opri că nu mai putu spune mai departe:

De vînt nebătută,
De soare nevăzută,
De voinic nesărutată.

Că o văzuse soarele, vîntul o bătusă, voinicul o pupasă. Dafinul nu să deschisă de supărare. Atunci ea să-ntoarsă cu brațul cu flori și să 'dusă la voinic și-i zisă:

— Ia-mă cu tine, că tata nu mă mai primește. Atunci voinicul a luat-o și-a plecat cu ea la moșul unde era calul; i-a mulțămit moșului, au incălecat aimindoi și au plecat. Da zmeoaica a aflat și a venit în zbor, cu o falcă-n cer și cu alta în pămînt, a stropit viața, adică pe mama fetii și pe dafin, pe tatăl fetii și ei au inviat pe loc și au plecat împreună pe același loc pe unde veniseră. Da de acum numai era nici zidul pînă-n cer, nici pădurea cu balauri, și nici livada cu flori mîncătoare de oameni. Au mers la palatele împărătești unde au rămas să stăpînească și să trăiască în pace și fericiți.

OMUL CARE ȘTIE GRAIUL ANIMALELOR

Un om cu o muieră să ducea la sapă într-o zi și în drum aimindoi erau călări. El pe cal și ea pe iapă și în drumul lor un foc mare. Și-n mijlocul focului un șerpe, care zbiera cît putea să-l scape omul. Omul a pus coada sapei și șarpele s-a urcat pe sapă, pe urmă i-a scuipat lui în gură.

— De-acum, vei ști să ascultă și întălegi tot ce vorbesc animalele și să nu spui la nimeni, că mori dacă spui. Atunci plecă șerpele și plecară și ei să sape la bostane. Pe drum un cuc cîntă. Da omul îl înjură pe cuc, că-l întălesese.

Cucul zicea:

— Toată lumea să moară, numai cucu să rămînă.

Îl înjură și plecă înainte; ajunsără la o cioară jigodită:

— Ga, ga, ga!

Da el zicea:

— Așa fă, minca-ți-aș limba, fincă cioara zicea:

— Dă-ne, Doamne berechet de porumb, să aibă toată lumea și să am și eu! Da muierea zicea:

— Ce mă, cucul frumos îl injurași, da pe cioara spurcată o lăudași. Da rînchează iapa, apoi întrebă iapa.

— Ti-e greu cu stăpinul tău?

— Îmi e greu!

— Da ție ți-e greu?

— Mi-e greu că eu duc și eu am minz în burtă și stăpinu are copilul iubitor. Da el a rîs.

— Mă, de ce rizi, tu știi ceva de la șerpe?

— Nu bre, nu știu nimic!

Dar ea zor să-i spună că nu mai vorbește cu el!

— Bre, o să-ți spun, da o să mor!

— Ce dacă mori? Uită, spune mă, că mor eu!

A chemat omu să-i facă coșciugu și rudele să-i facă pomană, da cele ce-i făceau coșciugul și zicea:

— Întinde-te puțin, bre, să-ți iau măsură. Da cocoșul cintă în prag iar cinele trist zice cocoșului.

— Bine mă, stăpinul să pregătește de moarte și ție-ți arde de cintat?

— Lasă-l mă să moară dacă e prost! Eu am patruzăci de găini și pe toate le mint și tot eu înghit bobul ăl mare. Da el dacă e prost să să lase după o muiere! De ce nu ia el un pîrmac și să-i măsoare șelele, că s-ar lăsa ea de iscodiri. Se scoală el, ia un ciúmag, unde eria lume adunată și dă-i pe ea s-o omoare-n bătăi.

— Ce e, mă, ce-ai cu mine?

— Îți spun bre vorba care-o cați! Și fugi după ea.

— Nu mai veni și nu mai spune, mă!

Și nu i-a mai spus și a scăpat omul de la moarte.

Da avea el doi boi și un măgar, boii veneau sara obosiți și gemind și măgaru care sta toată ziua, și întreba:

— Ce gemeți aşa, mă?

— Păi dacă nu mai putem de lucru? Păi ce să facem?

— Făceți-vă bolnavi; nu mincați sara, nu lingeti sare, nu beți apă, și n-o să vă mai ducă la plug.

Omul întălege tot, da și boii aşa au făcut. Da omul a zis:

— Ei, lasă, că iau eu măgarul și-l înjug în locul boilor. Și dă-i pe măgar, toată ziua ară și vine sara gifăind acasă.

— Ei ce e, cum a fost?

— Aa, știi ce e? Toată ziulica am păscut pe lîngă potoc, doar o brazdă am tras și am păscut pe lîngă pîrău, pe lunca cu flori.

— Măi, dacă e aşa, ai să mergem la arat și le-a dat mincare și-au mincat.

MUCEA CĂCICEA

Cică a fost vreodată un băiat prost de tot, care s-a băgat argat la vreun împărat bogat.

Împăratul avea și el o fată mare și frumoasă, numai bună de măritat. Fata, cind îl vedea scoțind cirezile de vaci la păscut, de sus de la fereastră și striga:

— Mucea Căcicea ! Mucea Căcicea !

El lăua pietre și da după ea, apoi o înjură de mamă.

Îl aude împăratul și-l înfruntă:

— Mai băiete, să nu-mi înjuri fata de mumă ! Înjur-o pe ea, dar ce ai tu cu mumă-sa ?

— Bine, măria-ta, dacă ea mă batjocorește, eu ce să fac, cu ce să mă apăr de ea ? Ce, eu sănătatea Mucea Căcicea ? cum îmi zice ea ? !

— Zi-i și tu altceva, dar n-o înjuri de mumă și de tată !

Zis și făcut. Se gîndește el că de acum înainte, altfel s-o înjure dacă-l mai batjocorește !

Fata nu se lasă și cum îl vede rupt și jerpelit cu muci la nas, începe iar să-l poreclească:

— Mucea Căcicea
Du-te la Temnicea;
Și adu făsui,
Să-l agăți în cui !

El și mai rău se minie pe fată, dă cu pietre și o înjură chiar pe fată. În palat e zarvă mare. Aude împăratul, însă el nu zice nimic, jocuri de copii ! Ce era să zică ?

Mai trece, cît mai trece și fata se vaită că e grea. Împăratul cind a auzit că-a rămas grea dintr-o înjurătură a lui Mucea, să-năminat foc ! Turba de minie, nu altceva.

Ca să-i pedepsească, a poruncit să se facă un butoi mare și să le dea drumul pe o apă la amîndoi.

Pentru fiica împăratului, slugile au pus mîncăruri bune toate și tot felul de bunătăți. Pentru Mucea, nimeni n-a pus nimic. El a început să plingă cind a auzit că o să fie închis în butoi și are să moară de viu, dus de valuri peste mări și țări !

Și-a făcut și el cîteva mămăligi și a pus sare într-un sac, a luat apă și faină de porumb și au plecat la marginea unei ape mari.

Acolo, i-a închis în butoi pe amîndoi și le-a dat drumul pe firul apei. Apa era repede și i-a dus zile, săptămâni și luni de zile de departe.

Fata la început mînca bunătăți, fripturi, dulciuri și bea vin. Mucea mînca mămăligă cu ceapă și bea apă. Dacă cerea de la fată ceva, ea îi da peste mină. La o vreme fata își mîncă toate bunătățile.

Se trase de foame într-un colț al butoiului spre Mucea.

— Mucea, dă-mi și mie o felie de mămăligă și o ceapă !

— Nu-ți dau, că fetele de-mpărați mânăncă cîrnați și nu le place ceapă !

Fata începu să plingă de foame !

— Tine, fată, tine ceapă și mămăligă de la Mucea ! Acum îți este bun Mucea, dar la tine acasă te împiedicai de el. Iată ce ieși din glumele tale prostești.

Prințesa mîncă ceapa și mămăliga plingind, apoi își ceru iertare de la Mucea. Mucea, de felul lui bun la suflet, o iertă, zicindu-i:

— Trebuie să te iert, nu pentru alta, ci fiindcă mi-a fost dat să mor lingă o fată frumoasă de-mpărat.

În timpul ăsta împăratul și-a venit în fire. A căzut bolnav la pat și de dorul ficei era gata să dea ortul popii. A poruncit să plece toate vapoarele și să cate butoiul cu fică-sa și cu Mucea și pe amîndoi teferi să-i aducă îndărât la palat.

Vasele împăratului au început să mișune peste mări și țări, pînă ce i-a găsit. Mai aveau puțin din faina de mălai și mureau de foame! Cînd i-au scos afară din butoi, amîndoi erau galbeni ca turta de ceară.

S-au pus cu mîncarea, beutura și traiul bun pe ei și pînă să ajungă în împărația lui tătine-su, și-au prins față de om. Au început să se zburde de bucurie. Mai la urma urmei au sosit și la palatele cutropite cu aur ale împăratului. Împăratul era pe patul de moarte, gata-gata să-și dea sufletul. Cînd și-a văzut fata, i-a venit sufletul la loc și a poruncit să se facă nunta cu Mucea.

Mucea însă a început să plingă zicind:

— Ba, măria-ta, eu mă însor cu prințesa numai dacă încetează cu porecla asta de Mucea Căcicea!

— Să nu-l mai poreclești și să-i zici pe numele lui cu care l-a botezat mă-sa, auzi! Și ai să te măriți cu el, că el ți-a purtat noroc tie și tu lui.

Și s-au căsătorit, prințesa a făcut un dolofan de copil frumos ca un boboc, cu părul de aur și ochi albaștri ca cerul, încît semăna ca două picături de apă cu tată-su, Mucea.

Și încălecai pe o șea,

De vă spusei povestea aşa!

UN ȘORICEL ȘI UN PRICHINDEL

A fost odată un moș și o babă care n-aveau copii. Ce s-au vorbit și ce s-au sfătuin, să plece moșu în lume, să cate un copil ca să aibă și ei o vietate în casă.

Baba i-a pregătit moșului mîncare de cu seară, i-a pus-o în desagă și dimineața moșu își pune desaga în spate și pleacă în lume.

Pe drum merge moșu ce merge, cale lungă ca să ajungă, moșul a găsit un șoricel, l-a luat și l-a pus în desagă și iar a plecat mai departe. Mergind el aşa din loc în loc pe de-a baba oarba, a găsit în cale și un copil mic cît un degetar, pe care l-a botezat Prichindel. Moșul, dacă l-a găsit pe Prichindel, l-a pus în desagă și s-a întors acasă.

Cînd a ajuns acasă, baba l-a întrebat:

— Ce ai făcut, moșule?

Moșul a scos desaga și a golit-o în mijlocul cășii, din care a ieșit un șoricel și un Prichindel.

Baba s-a bucurat că moșu i-a găsit doi copii și au și ei vietări în casă. Șoarecele a început să se zburde prin casă, iar prichindel a sărit drept în pat.

A doua zi moșul, cind s-a sculat, a înjugat boii la căruță și a plecat la arat și a spus babei să-i trimite cu copiii mîncare la prînz.

La prînz baba a trimis pe Prichindel cu mîncare la moșu. Pe drum Prichindel a căzut într-o urmă de cal și n-a mai putut ieși afară. Tocmai trecea un om călare pe drum și aude pe cineva strigind:

— Măi nene, scoate-mă și pe mine din groapă să mă duc la tata cu mîncare. Omul se uită în stînga, se uită în dreapta, se uită în sus, în jos și nu vede pe nima. Dar din groapă tot strigă:

— Măi nene, scoate-mă și pe mine din groapă să mă duc cu mîncare la tata. Omul zice:

— Ptiț, da cine strigă, ucigă-l crucea !

Cind se mai uită odată, vede în urma de cal pe Prichindel și-l întrebă:

— De unde ai răsărît, măi băiete, bată-te norocu să te bată !

— Hei ! m-a trimis mama cu mîncare la tata și am căzut în groapa asta.

L-a scos de acolo și Prichindel a plecat mai departe pînă a ajuns la tată-su cu demîncare. Aci l-a strigat și pe tată-su să mânânce, iar el a cerut voie lui tată-su cît timp mânincă să are și el.

Tata i-a spus:

— Să mai crești, că ești încă mic și nu poți ține de coarnele plugului: Prichindel s-a rugat mult pînă tată-su i-a dat voie zicind:

— Ei ! du-te, taică și ară, să vedem ce poți !

Prichindel a luat biciul și numai că se așeză pe coarnele plugului și a început să strige:

— Hăis ! cea ! hăis ! cea ! boii la brazdă, făcind o larmă de se auzea cît colo. În acest timp a trecut un om pe drum și a auzit atîta gălăgie strigind: hăis ! cea ! și nevăzînd pe nima care să mîne boii după plug zise către moșu:

— Cine ară cu boii și face atîta gălăgie că nu văd pe nima după plug !

Moșu răspunse:

— Am și eu un băiat pe care-l cheamă Prichindel și e pe coarnele plugului și ară !

După ce moșu a mîncat, Prichindel a luat coșul și a plecat acasă. Cind a ajuns acasă, baba s-a dus să mulgă vaca, a lăsat în casă pe Șoricel și Prichindel să vadă de păsat.

Stînd ei la foc, căldarea cu păsat a tot stropit pe Șoricel, care se supără și zise:

— Păsat, păsătel, nu sări tu pă mine, că săr și eu în tine ! Păsatul iar îl stropea, parcă dinadins, iar Șoricel și mai supărât îi zise:

— Păsat, păsătel, nu sări pe mine că săr și eu pe tine ! Păsatul iar îl stropi și mai tare dar Șoricel iar îi zise:

— Păsat, păsătel, nu sări pe mine, că săr și eu în tine !

Văzînd că păsatul nu-l ascultă, Șoricelul sări și el în căldarea cu păsat de pe foc !

Cind veni baba de la vacă și văzu lipsa șoricelului, îl întrebă pe Prichindel de fratele său.

Prichindel a spus că a sărit în ceaunul cu păsat fiindcă l-a stropit.

Cind văzu baba această năzdrăvană ispravă a lui Șoricel, îl scoase din căldare fier. Îl plinseră mult și apoi îl îngropară cu mare durere !

Baba și moșu văzînd că au rămas numai cu Prichindel, le fu frcă să nu-l piardă și pe el și se puseră să aibă grijă de el ca ochii din cap.

Baba după ce a muls iar vaca, a fieră laptele și i-a dat lui Prichindel să măñințe dintr-o strachină. Prichindel cînd s-a aplecat să măñințe a căzut în strachină și s-a încat. Baba și moșul cînd s-au întors de la vite l-au găsit și pe Prichindel încat în strachina cu lapte.

Rămînind baba și moșul iar singuri după ce l-au îngropat și plîns pe Prichindel, au murit și ei de inimă rea !

DOI FETI LOGOFETI

Trăia odată,
ca niciodată,
că de n-ar fi trăit,
nu s-ar fi povestit.

Pe cînd lupii se-mprieteneau cu mieii, pe cînd soarele și luna cobora pe pămînt și iar se suiau pe cer, trăia undeva un împărat vîstît în toată lumea. Împăratul era aşa de mîndru că și soarele sta din drum să-l privească. Ama degeaba că tinărul împărat nu-și putea găsi nevastă pe plac. Umblase de-a lungul și de-a latul pămîntului și nu-și găsise muiere. Împăratul trăia trist și abătut. Nu-i plăcea nimic pe lume și ce făceau supușii săi nimic nu era bun. Pedepsea bărbați și muieri; le da gloabe, și spînzura și gemeau închisorile cu lume nevinovată.

Împăratu, la un timp, să gîndi să dea porunci ca nima să nu ardă noaptea lampa. Treaba asta o făcu ca lumea să se culce odată cu găinile, și să se scoale la cîntatul cocoșilor ca să muncească pe ogoare mai mult și împăratul să bage mai mult aur în visteria lui. De aia și poporul nu-l iubea, ama nici lui de asta nu-i păsa.

Undeva departe la marginea împăratiei trăiau trei surori nemăritate și frumoase. Trăiau într-un sat mic pierdut printre niște cleanțuri de munți înalți ce să ridicau pînă aproape de cer.

Fetele gîndeau că pe aci împăratul nu trece noaptea și nu se temea de el ca să nu ardă lampa noaptea. Împăratu trecu pe aci odată, trecu de două ori și cînd trecu și a treia oară cu mare durere în suflet văzu că fetele aștea sunt singurele din împăratie care n-au teamă de stăpîn. Miniat la culme s-apropie de fereastra fetelor și ascultă.

— Fata cea mai mare sta și zicea:

— Ei, suricatelor, nu mă știe pe mine împăratul să mă ia de soție, că i-ăș sătura armata cu o piine.

— Ba dacă m-ar ști pe mine-împăratul, m-ar lua de soție, fiindcă eu i-ăș imbrăcă toată armata cu un fus, spuse cea mijlocare.

Cea mai mică, auzind lauda surorilor, le spuse:

— Dacă m-ar ști pe mine împăratul, m-ar lua de soție, pentru că eu i-ăș face doi feti logofeti frumoși ca aurul și argintul.

Împăratul, auzind pe sora cea mai mică că-i va face doi copii frumoși ca aurul și argintul, nu mai avu răbdare și intră în casa sărăcăcioasă a celor trei fete.

Fetele se minunară văzînd că împăratul le calcă pragul și că în loc să le taie capul ori să le lege și trimeată la ocnă, fiindcă nu ascultă de legile țării, el le zimbește și le întreabă de vorbă.

Sora cea mare, mai isteață, îl întrebă pe împărat ce l-a făcut să vie la ele în casă. Împăratul, uitindu-se la cea mai mică, spuse pe șleau: vreau să mă-nșor cu sora voastră cea mică cu părul de aur!

Fata cea mică cu adevărat era frumoasă ca o floare și părul ei strălucea ca și razele soarelui, ama păcat că fusta de pe era era ruptă și cîrpită, iar cămașa ei făcută părțale.

Împăratul chemă argătii și ghinali, își luă mireasa, o sui intr-o căruță cu roți de aur trasă de șasă telegari înaripați și mare jale a lăsat micuța soră în casă după plecarea ei.

La palatul împăratului, așezat la coadili mării, s-astrinse impărați, regi și prinți din tot cuprinsul pămîntului. Palatele împăratului de aur și mură erau imprejmuite cu meri înfloriți, cu lămi și năramze, care intr-o zi infloreau și-n alta se coceau.

La nuntă toți nuntașii au petrecut mai bine de-o lună și-o săptămînă și toată lumea s-a-nveselit cu virf și-ndesat, numai o roabă a împăratului, o țigancă din cale-afară de frumoasă, sta tristă rezimată de zidul palatului și plingea.

După anu sora cea mică rămase grea și-ntr-o noapte născu doi feți logofeti, frumoși ca soarele de pe ceri. Țiganca fiindcă o ură de moarte, îi luă pe cei doi feți logofeti și-i îngropă în bălegarul cailor, iar împăratului i-a dus doi cătei de curind fătați de o cătea ce păza cirezile de vite ale împăratului.

Împăratul miniat peste fire veni la soția sa și fu gata-gata să-i însigă sabia în inimă, ama să răzgîndă și-i zisă: n-am să-ți iau capul, am să te-arunc în inchisoarea adîncă, să te chinui toată viață să nu vezi soarele, luna și stelele, să n-auzi glas de păsărele, să nu vezi fir de iarbă, să n-ai parte să-ți mai vezi nici surorile și nici picior de vîtate omenească. Să-ți putrezească oasăli acolo, să te sugă șerpii și năpârcile, sara să te culci cu broaștele și balaurii și s-ajungi să te arânești cu ouă și pui de șerpi, că altă soartă mai bună nu îți se cuvine.

În zadar tînăra nevastă îl rugă s-o credă că ea a născut doi copii frumoși ca doi feți logofeti, că împăratul n-o credea. O azvîrli la pămînt ca pe o căță cînd ea îngenunche și-i jură credință.

Doi turmași o luară și o închiseră în fundul pămîntului, în fluieratul șerpilor și horcăitul broaștelor. Aici pe o crăpătură a închisorii un călău îi da din codrul lui de mălai și sărmânei printese. Își făcu un culcuș subt un zid mai uscat și trăi aici mai mulți ani din mila turmașilor și a călăului care-i aruncau cînd și cînd cîte o coajă de pine ori de mălai.

Frumoasei cu părul de aur îi crescuseră unghiile cît furca și cu ele spin-teca broaște, șerpi, năpârci și balauri pe care-i mînca cruzi. Ea se ruga să vie o minune dumnezeiască care s-o scoată la lumină făcîndu-i-se dreptate. Dar anii treceau, părul ei ajunse pînă-n pămînt de-i servea drept acoperămînt din lipsă de îmbrăcămintă, iar ea nu mai știa cînd e ziua, cînd e noapte, cîte luni sau cîți ani au trecut de cînd împăratul miniat de moarte a aruncat-o aci pentru a o chinui? Să rugă însă să poată scăpa pentru ca unghiile ei să le poată odată însige în beregata țigâncii care s-a răzbunat aşa de crud pe dinsa.

Împăratul în curind a uitat pe frumoasa printesă aruncată de el în turmă. Ba mai mult, împăratul s-a-nsurat cu frumoasa și răzbunătoarea țigâncușe, iar din bălegarul unde fuseseră îngropați cei doi feți logofeti au răsărit doi meri ca aurul și argintul de mîndri.

Țiganca văzînd că cei doi meri au răsărit tumite în locul în care i-a îngropat pe fiili împărătesei, s-a pus pe gînduri.

Împăratul era fâlos că în curtea palatului său cresc niște meri ce nu s-au mai văzut pe fața pământului, țiganca însă bănuitoare, îl înduplecă pe împărat să-i taie. Împăratul, ca să facă voia soției sale, trebui în cele de pe urmă să dea porință să-i taie. Țiganca să-nveseli și ca nu cumva iar să mai răsară ceva din cei doi meri, ceru împăratului să facă din ei un pat. Împăratul i-a facut și patul cerut. Pe cind dormea împăratul cu țiganca, cei doi feti logofeti nu puteau râbda pe ei trupul spurcat al țigâncii.

Noaptea, sora zise către frate:

— Frate, ție și-e greu? Mie îmi este greu că este pe mine șerpoaică de țigancă.

— Mie nu-mi este greu, că pe mine doarme tata!

Țiganca, care dormea iepurește, auzi ce vorbeau cei doi feti logofeti și cum se revârsă de ziua, rugă pe împărat să taie patul să-l facă țăndări și să-l bage-n foc. Ama nici asta nu fu destul. Mai ceru împăratului ca argații să stea cu cergile sus la cos să prindă-n cergă toate schînteiele.

O slugă nu știu cum drese, că două schîntei ieșiră afară și căzură undeva în grădină. Pe locul căderii răsărîră două stable de busuioc, mari și frumoase ca aurul și argintul.

Țiganca văzind aşa minunăție de busuioc, pricepută cum eră, luă berbecul de-l puse să mânince busuiocul. Ama proasta nu făcu nici o treabă nici cu asta, pentru că berbecul se făcu mare și frumos, lîna de pe el era mîndră ca de aur și la soare te puteai uita, iar la berbec ba.

Văzind țiganca că n-o brodește nici aşă, ceru împăratului să taie neapărat berbecul de aur. În zadar îl rugară curtenii, gheneralii și slugile să nu taie o mîndreată de berbec că împăratul trebui să facă voia muierii și de data asta. Argații tăiară berbecul și mare jale fu la palatul împăratului. După ce-l tăiară, țiganca porunci slugilor să meargă cu mațele la izvor să le spele, ama să aibe grije să nu rupă pic din ele.

O roabă baș să-i facă la inat țigâncii ajunsă împărăteasă, rupsă două capete din mațe și le dădu drumul pe apă. Mațele au fost purtate aşa de apele izvorului pînă au ajuns într-un riu. Din riu mațele au ajuns într-o mare albastră și frumoasă, și de aci au fost purtate de valuri pînă s-au oprit într-un prund pe un ostrov. Din ele au răsărît doi feti logofeti care s-au prefăcut în doi copii, frumoși ca aurul, ca soarele de pe ceri. Unul eră băiat, celălant fată. Copiii creșteau în ostrov, se arăneau cu lămii, mere și năramze. Băiatul facu arc din părul lui soru-sa, vîna vulturi, căprioare, cerbi și nici zmeii nu îndrazneau să se scoboare pe pămînt s-o vadă pe sora lui cea frumoasă.

Soarele, care vede tot ce se mișcă pe lume, zărindu-i pe cei doi feti logofeti că sunt de frumoși, se opri-n loc o zi și jumătate mirîndu-se de strălucirea lor.

În timpu ăsta muma soarelui s-a speriat de întîrzierea soarelui. A trebuit să-i facă mîncare cu mult mai multă fiindcă bietul soare-nflăminzise uitîndu-se la cei doi feti logofeti fără seamă de frumoși sub soare și sub stele.

Cind s-a-ntors soarele acasă de pe ceri, era s-o mânințe și pe mumă-sa de foame; mumă-sa, după ce i-a pus masa și l-a săturat ca pe orice drumeț ostănit, l-a certat spunîndu-i:

— Soare mîndrule, ce dai ocol mărilor, vezi ce e pe pămînt în stele și sub pămînt, cind ai stat pe ceri o zi și jumătate nu te-ai gîndit că lumea stă în cîmp nemîncată și nedormită o zi și jumătate, nu te-ai gîndit că vitele au ostănit pe brazdă, iară altă lume stă în negură mai mult decît este scris în legea cerească?

Soarele și-a dat seama c-a greșit, a lăsat capu-n jos și i-a spus mumii sale ce minune a văzut.

— Mumă, eu alerg sub stele, de cind tata m-a alinat pe ceri scoțindu-mă din neguri, dar ce-am văzut ieri n-am văzut de cind călătoresc! Într-un ostrov stau doi feți logofeți mai frumoși și strălucitori decât aurul, părul lor bălai și din fire de purpură, ochii lor mai luminoși ca stelele, fața lor mai frumoasă ca razele mele cind vin după furtună. I-am urmărit cum doboară cu arcul vulturii semetii ai cerului, cerbii pădurilor și aşa am uitat lucrul ce aveam de făcut, de aia lumea a stat mai mult la lucru, iar alții au adăstat mai mult să cînte cocoșii și să se reverse zorile.

Soarele, după ce tăcu puțin și băgă pe ureche porîncile lui mumă-sa, zise:

— Mumă, eu sănătate să știu dacă cei doi feți logofeți sunt amîndoi băieți ori fete?

— E, muică, asta e greu de aflat privindu-i de sus. Numai scoborîndu-te jos la ei ai putea să afli ce sănătate? Eu îți zic să faci o furcă, o botiță și coborînd în al ostrovel cu ele, dacă vor fi fete amîndouă vor alerga la furca de aur, dar dacă vor fi amîndoi băieți, atunci vor alerga să ia botița de aur.

Soarele, la repezeală, făcu o furcă frumoasă de aur și o botiță; în furcă pusă un caier de lînă tot de aur, iar la bîță îi puse o para de aur în creștătură și ca să nu mai zăbovească pe drum plecă mai iute, se scoborî puțin și pe scara cerului lăsa în jos mai întîi botița. Băiatul a alergat și a ridicat-o. Atunci a înțeles că asta este băiat.

Pe urmă a potrivit scara și a lăsat în jos furca cu caierul de lînă de aur. Fata, bucurioasă, a alergat, a luat furca și-a pus-o la briu, începînd să toarcă, ama neavînd fus torcea pe un băt. Soarele, văzind că a uitat să-i facă fus mună-sa s-a supărat iară văzîndu-l că e uituc; cind s-a mai pomenit ca un soare să se-ntoarcă-ndărăt de pe ceri pentru o fată ca să-i facă fuse! Degeaba-l certă muma pe soare, că el îi făcu un fus mindru de aur, merse deasupra ostrovului și-l lăsa jos pe pămînt pe scara cerului.

Muma soarelui băgă de seamă că soarele și-a pierdut capu, că nu mai este cum era înainte. Se scula la timp, pleca pe ceri la timp. Acum soarele cind ajungea pe ceri în dreptul ostrovului cu cei doi feți logofeți se oprea mai mult și privea-n că jos că mai să-l măinice vircolacii de eria să râmînă lumea fără soare. De dragul fetii din ostrov și de care se-ndrăgise soarele, ostrovul fu luminat mai mult și marea la o vreme începu să scadă. Soarele întări razale de scăzu marea iar ostrovul râmase pe uscat. Cei doi feți logofeți au ieșit pe uscat pornind în lume!

Într-o seară au venit baș la palatul împăratului. În curtea-mpăratului eria clacă. O mulțime de oameni, băieți și fete, curățau porumbul de foi și umpleau ambarele cu drugi de porumb. Înțâlegerea la clăcașii eria ca fiecare să spue cîte o poveste și toți s-au ținut de cuvînt. Mai la urmă a ajuns rîndu și la cei doi feți logofeți. Ei n-au vrut, spunînd că nu știu nici o poveste. Da față la clacă era însuși împăratul, care asculta cu luare-aminte poveștile, plăcindu-i minune mare.

Privi și el copiii, se miră de frumusețea lor și-i rugă să-i spuie o poveste.

— Noi nu știm nici o poveste. N-avem de unde să povestim. Acum vedem întîiași dată oameni pe pămînt, venim dintr-un ostrov, ajutați de soare, spuse băiatul. Dacă vă este la toți pe plac, vă putem povesti viața noastră. Auzind clăcașii astfel de vorbe și împăratul îi rugă să povestească. Numai țiganca, bănuitoare, spuse-mpăratului să plece. Împăratul nu o ascultă și-l rugă pe băiat din nou să povestească cum știe el viața lor.

Băiatul începu povestea lor, arătind cum mama lor a fost găsită la marginea-mpărăției de împărat, cum s-au căsătorit, cum țiganca la nașterea lor i-a-ngropat în băligar, apoi au crescut merii, i-a tăiat, s-au prefăcut două steble de busuioc, în berbece de aur și mai la urmă din mațele berbecului, ajunse-n prund, s-au născut și crescut acolo sub grija razelor soarelui.

Împăratul apoi ia-ntrebat de unde are bastonul de aur și fata furca, caierul și fusul de aur! Ei au răspuns că toate astea soarele le-a lăsat pe scara cerului. La auzul acestor cuvinte clăcașii și argații-mpreună cu-mpărățul s-au minunat, iar țiganca s-a facut nevăzută. Împăratul acum înțeles că fusesese înșelat de țigancă și porunci oștirii s-o caute și să-i-o aducă vie și nevătămată.

Soarele, care mergea pe ceri și vedea toate astea, și-a-ntărit din nou razele și a scos-o dintr-o clacie de paie unde se pitulase.

Împăratul a poruncit s-o lege de patru cai de mîini și de picioare și armăsarii o rupseră în fișii, iar carnea fu aruncată pe cîmp ca s-o mince corpii cerului.

Împăratul plinse amarnic, însă în zadar, pentru că soțioara lui cea credincioasă putrezisă de mult în fundul pămîntului.

Împăratul, după ce-și luă copiii și le dete-ntreaga împărăție, își adună oștirea și poporul în piața cea mare a orașului, arătind lumii că el facuse un mare păcat ce nu poate fi iertat, și-n fața norodului adunat aci își infipse sabia în inimă, căzind de pe scaunul lui de aur pe care se suiră cei doi feții logofeți, baș în timpul în care soarele de dragul lor se oprise din mers ca să-i privească, să se bucure și el, că ei au o soartă de azi înainte mai bună.

TREI FETE MARI ÎN CÎNEPĂ

Cică au fost odată trei fete mari și toate treile s-au dus dis-de-dimineață cu ceața-n spinare, cu roua-n picioare, să culeagă cinepă. Așa cum culegeau ele cinepa timpurie de vară, se întrecea cîntind cîntec frumoase de dragoste de răsuna valea. Tocmai atunci trecea pe acolo împăratul tinerel călare în fruntea oștirii și stătu-n loc să asculte cîntecel celei mai mici, care făceau să-i salte înima de bucurie și de drag.

Împăratul rămase incremenit locului și intră în vorbă cu cele trei surori, frumoase nevoie mare și vrednice. Atunci fata cea mai mare zise împăratului:

— Împărate luminate, facă-ți Domnul multă parte, de mertic, de sănătate, ia-mă pe mine de nevastă, că-ți îmbrac casa și oștirile numai dintr-un fus de tort. Auzind-o cea mijlocie, căpătă și ea curaj grăindu-i:

— Împărate luminate, ești voinic și să ai parte, de noroc, de sănătate, de palate fermecate. Ia-mă pe mine să-ți fiu soție și să-ți hrănesc casa și oștirea dintr-o oală cu linte. Dacă văzu ce văzu, sora cea mai mică și cea mai frumoasă, cu glas de prefăcătoare, își luă și ea inima-n dinți rugindu-l:

— Mărite împărate și prea luminate! Ia-mă pe mine să-ți fiu soție, că am să-ți fac doi feții logofeți, numai aur și argint. Tânărul împărat auzind-o vorbind așa de frumos, sări jos de pe cal și se duse la fată în cinepă. O luă de umeri, osăltă-n sus și o sărută zicindu-i:

— Pe tine te aleg din întreaga împărăție să-mi fi mireasa. O sui pe cal alătarea și plecară înainte cu oștirile pînă ce ajunse la curtea împărătească.

Acolo i-a pus în picioare papuci de aur și rochie de purpură, poleite cu aur și s-a facut o nuntă cu chiote și veselie de se duse pomina peste mări și peste tări. Fata ramase grea și la anul e gata să nasca. La naștere, cine s-o ajute? O țigancă zgripturoaică argată la curte.

Împărăteasa născu doi feță logofeți, numai aur și argint. Țiganca drăcoaică, îndată ce-i văzu, luă copiii și-n locul lor puse în leagăn doi cățeluși de la o cătea, care tocmai atunci fătase. Pe copii îi luă și-i îngropă de o parte și de alta a scărilor. Băiețașul la dreapta și fetița la stinga. Cind întrebă împărăteasa unde-i sint copiii, țiganca i-a adus cățeii. A început atunci să plingă și să se văicărească, însă cine era să o credă nevinovată. Veni și împăratul bucuros să-si vadă odraslele și cind dădu buzna în odaie, rămase înmărmurit la vederea în leagăn a cățeilor. A fost atât de minios, încit a fost cît p-aci să-si omoare soția. Împăratul o luă de mină și o scoase afară din palat.

— Luați-o, zise unui unchiș de la curte și aruncați-o-n temniță sau pe apă. Faceți ce vreți cu ea că nu vreau s-o mai văd în ochi! Uncheșul o iubea pe împărăteasă și o duse la curtea pășărilor să aibă grija de găini.

Mama țigâncii era o vrăjitoare, începu să dea cu ciobul pe la pragul împăratului, doar-doar i-o cădea la inimă fica ei cea răutăcioasă. Pînă ce intr-o zi, împăratul o luă de nevastă, făcind nuntă și cu ea. Dar ce să vezi, la intrarea în palat, de o parte și de alta a scărilor, răsărîră doi brazi cu tulipina de aur și frunzele de argint, strălucind ca soarele. Se mira lumea și țara de o așa minune. În fiecare dimineață cind cobora împăratul pe scări, brazii se apleau de parcă aveau suflet. Cind venea împăratul îndărât de la vinătoare iar se apleau brazii de trei ori pînă la pămînt. Îi plăceau împăratului și poruncii dregătorilor:

— Să aveți grija de acești pomi ca ochii din cap, să-i feriți de omizi, să-i udați și săpați în fiecare zi de două ori.

Țiganca și vrăjitoarea luară seama că brazii nu se ploconesc și în fața lor și în asta văzură o piedică. Se puse găroaica pe capul împăratului zor-nevoie să taie brazii că nu-i poate suferi.

Împăratul n-a vrut să audă la început. Dar pînă la urmă de gura ei n-a mai scăpat. Că vorba aceea, și dracul de gura muierii s-a-necat în baltă. Pînă la urmă n-a avut ce face și a poruncit să taie brazii și să facă din ei două paturi. Unul pentru el și altul pentru găroaică.

Noaptea cum adormea împăratul, paturile începeau să vorbească între ele. Din bradul în care era sufletul băiatului s-a făcut pat pentru împărat, iar din bradul în care era ascuns sufletul fetiței s-a făcut pat pentru nelegiuită.

Întrebă surioara pe frate în mijlocul nopții:

— Frățioare, tie și-e greu cind doarme cineva peste tine?

— Nu-mi este greu, că peste sufletul meu doarme tatăl nostru! Dar tie cum îți este?

— Frate, frate, dacă ai ști cum este să ții pe suflet o găroaie, grea ca o piatră de moară. Dar ce să fac! Trebuie să rabd, ca și mama noastră, dacă ne-a îngropat de vii!

Găroaia în fiecare noapte asculta cum vorbeau copiii și crăpa fierea-nea de necaz. Se puse zor-nevoie pe capul împăratului pînă ce nu-l sminti de cap să taie paturile și să le puie pe foc.

— Dacă nu tai paturile astea blestemate, eu nu mai mănușc la masă cu tine dintr-o strachină. De cind dormim pe paturile astea am slăbit ca o scoabă, m-am urșit și tremur de frică. Simt că ceva necurat zace ascuns în ele. Si l-a

bătut la cap, cum bate fierarul oțelul pe nicovală pînă ce împăratul n-a avut încotro și a trebuit să-i intre în toate voile și cu nelegiuirea asta.

Așa că pînă la urmă dete împăratul poruncă de tăie paturile și le pusă pe foc.

Se mirără argații și argatele ce poruncă nesocotită o fi și asta, însă ce era să facă împăratul cu găroaia cea încăpăținată. Nu putea s-o potolească cu nici un chip căci mai repede înveți porcul să bea apă din fedeleș, decit să înveți catîrul să numere. Astupără ogeacul și coșurile să nu iese nici o schîntie la lumină și totul să se prefacă-n cenușă, ca să-i învețe ea minte !

Dar o slugă făcu ce făcu, lăsă o crăpătură și două schîntei zburără-n sus și scăpară. Schîntele căzură după casă în grădina de flori și din ele răsărîră două steble de busuioc cu frunzele numai aur și argint. Găroaica văzu chitele de busuioc strălucitoare și iar îi dete în gînd că nu e ceva curat.

Și se ținu iar de capul împăratului, ca scaiul de coada porcului, pînă ce porunci împăratul să ardă busuiocul.

Niște berbeci de-ai împăratului trecură pe-acolo și un berbec rupse o frunză. Cum înghiți busuiocul i se preface lîna în aur și argint. Veneau împărați și bogătași să vadă berbecul de aur. Îi fericeau pe împărat că are o asemenea podoabă în bătătură, de nu-ți mai puteai ridica ochii de pe el.

Cum văzu și minunea asta găroaica nu mai avu astimpăr. Și dă-i și dă-i pe capul împăratului, să taie berbecul că-i dă dureri de cap cînd îl vede. Ce să facă împăratul, de muiere și de dracul nu poate scăpa nici în gaură de șarpe. Porunci să taie berbecul și nici mațele să nu le arunce. Să-l aducă spălat și tuns, numai bun de pus în oale.

Merseră argatele la Timoc să spele mațele și din nebăgare de seamă o cioră se repezi și rupse un căravei de maț și zbură cu el în prundul riului. Veni o altă cioră pe creacă să mânince și ea și din cearta lor se rupse mațul în două și căzu jos în tupe că nu le mai aflară de căpății.

Apa de la ploi a dus bucătelele de mațe în nisip și deodată au răsărît din ele doi copii, un băiat și o fetiță, amîndoi frumoși de parcă erau picați din soare, cu părul inele de aur, că la soare te mai puteai uita, dar la ei ba. Argații văzură copiii, dar de frica drăcoaicei nici nu cutezară să spuie ceva că înfundau închisorile. Un pescar tocmai arunca năvodul în apropierea prundului și văzu într-o dimineață pe cei doi copii, frumoși ca doi feță logofeți. Îi întrebă pe copii ce este cu ei și copiii care știau povestea lor o spuseră și pescarului. Pescarul ca să-i scape de la moarte, îi luă și-i duse ascunzîndu-i acasă, că era om bun la suflet și cu frică de Dumnezeu. Se lumină bordeiul pescarului de strălucire și bunătate că-i aduse acum la bătrînețe Dumnezeu doi copii de suflet atât de frumoși. Copiii creșteau la căsuța pescarului sărac văzind cu ochii și lumea se minuna de aşa frumusețe. Atunci Dumnezeu îi văzu de sus și vră și el să se bucură de bucuria pescarului dîndu-le cîte un dar. Dar cum semăneau ca două picături de apă, o să-ncerce să vadă care e băiat și care e fată?

Și aruncă din cer în bătătura pescarului o furchiță cu lîna de aur și un fus de aur, iar pentru băiețăș o colindă de aur, cu care putea zbură oriunde pe lume.

Fata luă furca și fusul, iar băiatul luă colinda. Încălecară pe colindă și se duseră în cetatea cea poleită cu aur și argint a împăratului.

Acolo multime de fete și băieți la clacă cîntă, se veselesc și lucră toată noaptea. În fiecare seară venea rîndul la cîte unul să spuie o poveste. Auziră cei doi feță logofeți tărașenia cum stă și drept la clacă se opriră. Aici de frumoși

ce erau toți erau cu ochii pe ei să-i soarbă de vii nu alta. Dar și împăratul nu mai putea de dragul lor.

Cind toată lumea a povestit și într-o seară rămaseră fără povestitor. Se întristă să fetele și băieții de la clacă. Ce era să facă? Cine să le povestească? Oamenii și-au luat dănanăile și au vrut să plece.

— Stați, zise împăratul, poate că știu și copiii ăștia frumoși să spuie o poveste! Ce ziceți, știți?

— Știm, măria-tă, cum să nu știm? Ce dacă suntem mici! Să vă spun povestea: «Despre cele trei fete mari în cînepe».

— Bine, povestiti copii! zise împăratul. și se întoarseră toți lucrătorii iar la clacă să audă povestea poveștilor.

Găroaia simți despre ce este vorba și ca să-l împiedice îi zise:

— Un tăciune și-un cărbune, tacă copile, nu mai spune!

Împăratul dacă-l văzu pe copil aşa de cuminte și ișteț la minte, împinsencolo împărăteasa și-i zise:

— Un tăciune și-un cărbune, spune, băiete, spune!

Copilul începu să toarcă firul povestirii aşa precum se întimplase cu schimbarea lor cu cei doi cătei, cu alungarea mumei lor să ajungă găinăreasă, cu brazii, paturile arse și mai la urma urmelor cu berbecul. și cind se-ncheie povestea, copilul o luă pe sora lui în brațe și zise:

— Copiii aceia din prund suntem noi, iar mama noastră cea bună și chinuită este cea de la găinărie. Împăratul cind văzu că cei doi feti logofeți sunt copiii săi, fi luă în brațe și-i scăldă în lacrimi de bucurie.

Apoi pe găroaie porunci s-o lege de chingile cailor și s-o împartă în cele patru vînturi să se aleagă de ea praful și pulberea, iar pe adevărata lui soție, o aduse din nou în palat, căzind în genunchi în fața ei și cerindu-i iertare.

— Vezi, măria-tă, ți-am spus la cules de cînepe cind treceai în fruntea oștirii, ia-mă de soție pe mine, că-ți fac «doi feti logofeți» și nu m-ai crezut? Iată că acumă i-ai văzut și ai crezut. Fericiti am fi fost, dacă nu i-ai fi văzut și ai fi crezut! De aceea, iertat să fi de la mine și de la Dumnezeu, pentru că ne-ai chinuit pe toți pentru o cobie păcătoasă.

Împăratul lăsă capul rușinat și iar îi grăi:

— Draga mea soție, sunt un păcătos și un nemernic! Dar din aşa aluat rău ne-a croit Dumnezeu, ca la vreme de furtună mare să cadă copacii cei mari, iar buruienile să rămîne pe loc și să scape. De aceea, cît voi trăi și voi sta pe tronul acesta de aur, voi căuta ca la omul fără de suflet să-i găsească unul fără de lege, iar la unul fără de lege un altul fără de suflet, ca tot nașul să-și aibă nașul și nici un tilhar și ticălos să nu scape nepedepsit de mine și de Dumnezeu.

COPILUL ȘI FETIȚA

A fost odată un om și o femeie, că dacă nu ar fi, nu s-ar povesti. Ei au avut doi copii, o fetiță și un băiat. La un timp, după cîțiva ani îndelungați, femeia a murit și au rămas copiii săraci. Băiatul avea șase ani și fata avea opt ani. și dacă a murit femeia, omul s-a însurat cu altă femeie. După un timp spune omul către femeie:

— Măi femeie, vreau să mă duc și eu la biserică ca toți creștinii. Tu să ai grija de casă, să faci mincare, să ai grija de copii și de vacă!

Și a plecat omul la biserică. Și dacă a plecat la biserică, cind a plecat, femeia în timpul ăsta a trimis pe fată cu vaca la pășune. Cind fata s-a întors cu vaca de la pășune nu și-a mai găsit frăților acasă! Dar fata era tot necăjiță că nu și-a găsit frățitorul. După un timp ea a știut ce a făcut mama ei cu băiatul, fiindcă aceasta îl omorîse. Și dacă mama l-a omorît, l-a făcut mîncare. Cind a venit tată-su de la biserică nu a știut din ce e făcută mîncarea? Fetița n-a mincat fiindcă a știut că e fratele ei. Ea a strîns oasele. Și dacă a strîns oasele, le-a pus într-o buturugă de răchită.

În fiecare dimineață, cind fetița își primea cana de lapte, o ducea în buturugă și o turna pe oasele alea uscate. După opt săptămîni, s-a făcut din oasele alea un porumbel. După ce s-a făcut porumbel, a venit la casa lor să cînte în fiecare dimineață în zori de zi aşa:

Hurlu ! Hurlu !
Măștioiae tătăroaie.
Fiertu-m-ai, friptu-m-ai,
La tătuța datu-m-ai,
Tătuța mîncatul-m-a
Și soruța strînsu-m-a
În bortuță pusu-m-a
Lapte dulce adusu-mi-a !

Măștioiaia și fetița știau despre ce este vorba și-i zise fetiței:

— Ia du-te, fato, de alungă năpasta aia de pe casa noastră. Știu că nu cîntă a bine, cîntă a moarte și careva din casa noastră trebuie să moară. Și atunci fata s-a dus, dar cu inima îndoită, și-i spuse:

— Huși, de aci porumbelule, nu mai cîntă că mult mă doare inima, cind te aud. Măștioiaia auzi ce spune fata și o îngîmpă în inimă.

Atunci a ieșit mama afară și a alungat porumbelul. Și porumbelul a plecat la a doua casă, dar după aceea iar s-a întors, cind măștioiaia a intrat în casă și a început iar să cînte:

Hurlu ! Hurlu !
Măștioiae tătăroaie.
Fiertu-m-ai, friptu-m-ai,
La tătuța datu-m-ai,
Tătuța mîncatul-m-a
Și soruța strînsu-m-a,
În bortuță pusu-m-a,
Lapte dulce adusu-mi-a !

Și dacă a cîntat, tot la fel a ieșit fata afară și cind a ieșit afară, la fetiță i-a aruncat porumbelul numai lucruri scumpe: îmbrăcămintă, pantofi, toate numai din mătase, aur și argint. Cind mama vitregă a văzut aşa ceva, a ieșit și ea să-i arunce și ei lucruri frumoase și scumpe. Și dacă a ieșit afară, porumbelul i-a aruncat o piatră de moară în cap și a omorît-o.

Atunci porumbelul a zburat jos de pe casă, s-a dat de trei ori peste cap și s-a prefacut iarăși un băiat mare și frumos. După aia a povestit tatălui său tot ce-a pătit cu mama vitregă.

Atunci tatăl s-a hotărît că nu se va mai însura niciodată și să-și crească copiii singur, cum va da Dumnezeu. Așa a și făcut!

Și vă spusei povestea aşa, ca să căștați gura la ea.

URA OMENEASĂ

Au trăit doi frați în două sate. Unul era bogat, celălalt sărac. De sărac ce era, nici pungă bună-n pozănari n-avea.

Decit ața mămăligii,
Lipită de fundul pungii.

Și cum sta de se gîndeа: n-avea haină, n-avea taină și nici de tilhari vreo teamă, luă în mînă o măciucă innodată și plecă la fratele cel bogat, care ținea praznicul. Cum ii călcă pragul, dădu și el binețe ca toată lumea în seara de cinișoară:

— Bună sara, frățioare, îți venii la cinișoară !

— Cum de te-ndurași, pe drum nu crăpași, casa mi-o spurcași; cu cioareci rupți-n tur și cu cămașa imoasă, numai puzderii pe oasă.

— Nu mă-nfrunta, frățioare:

Sărăcuț de maica mea,
iarna-i grea;
muierea-i rea,
vai de steulica mea !

— Pune parul măi pe ea, dacă vrei să ai ce bea și ce bea și ce mînca, ziua și dumineaca.

— Lasă-mă, frățioare, că e mare sărbătoare și ca orișice creștin, cinstește-mă cu puțin vin !

Bogatul umplu ulcioarele cu apă și-i dete să bea :

— Tin-te bine și te-mbată, nu cătă că este apă !

Fratele cel sărac, cum beu, se-mbată și-ncepă să cinte :

— Sărăcie, Sărăcie !
Duce-te-ai tu pe pustie,
Sărăcie, ce-ai cu mine ?
Te tîi ca scaiul de cîne !

— M-am avut cu tat-tu bine,
Și nu mă-ndur nici de tine !

Cintind el legănat, ca un om adevarat beat, i se pare că cineva îl îngînă; cineva cîntă cu el. Atunci săracul, își dete cu comanacul, că ceva trebuie să fie la mijloc. Făcături, măghii, ceva este, că lucru curat nu e ! Atunci zise el răstit :

— Care ești tu ăla ce cînți cu mine și mă-ngini ?

— Eu sănătatea, sărăcia și pe tine sănătatea blestemată să te-nsoțesc !

— Și unde mergi acum, sărăcio ?

— Und' te duci tu, acolo mă duc și eu !

— Cum, cu mine, vai de păcatele mele !

— Merg cu tine, neintrerupt cu tine :

— Si-am să-ți stau pe vatră,
Ca stana de piatră !

— Aoleu, sărăcie, lasă-mă-n sărăcia mea, singur nu mă chinuia, că eu cum voi ajunge acasă, am să mă culc ca să mor.

— Și eu merg cu tine ! zise sărăcia.

— Bineee, dar să nu-ți pară rău !

— N-o să-mi pară !

Cum sosi acasă la bordei, iși făcu o ladă și strigă:

— Hei, sărăcio, culcăte-n ladă, că ne-a venit vremea să ne ducem pe lumea ailaltă ! Sărăcia auzindu-l se sperie și-i grăi:

— Culcă-te tu băiete mai intii !

— Ba mai intii se culcă partea femeiască, zise săracul ! Si se culcă sărăcia mai intii. El cum o văzu, puse capacul peste ea și-l bătu-n cuie. Sărăcia cum se văzu-nchisă, începu să se zvircolească, să dea din picioare și să strige: ajutoor ! Dar pînă una, alta, săracul înșfăcă lada pe spinare și fugi cu ea-n vale la morminți. O-ngropă, și cum o-ngropă, începu să se-mbogătească. Frate-su, cel bogat, cum auzi, și mai și il ura și-l pizmuia, cum de i-a luat-o-nainte cu avereia. N-avu răbdare și merse la casele lui întrebîndu-l:

— Măi frate-meu, ce făcuși, de te-mbogătiș?

— Ții minte, cînd am fost la tine? De mă adăpai și mă îmbătai? Cu apă curată și nefermecată ! Si cum eu mergeam acasă, mă duceam și cîntam un cîntecel, pe colnic, pe socăcel, cineva mă-ngîna, sărăcia-mi răspundeau. Eu mă mirai și iar o-ntribeai:

— Spune-mi cine ești, de ce mă-nsoțești? Iar ea-mi răspunde:

— Eu sint cea ursată, ca să-ți stau pe vatră, ca stana de piatră !

— Si unde-ai dus-o? l-a-ntribeau bogatul.

— Frumos mi-o-nșelai și mi-o-nmormintai.

La cîmpul cu colălie,
Unde pic de iarbă nu e;
Unde șerpii-mi șerpuiește
Si năpârcile-mi vuieste !

Fratele cel bogat cum audе, il apucă fiorile și pleacă drept la morminți să dezgroape sărăcia.

Cum o dezgroapă, răsuflă de bucurie că șerpii și năpârcile nu-i mai ciocneau la casa sufletului, gata să-si dea duhul. Atunci bogatul ii zise:

— Scoală-te și hai la fratele meu că s-a-mbogătit, hai la el să-l sărăceaști ! Sărăcia s-a ridicat în virful picioarelor urită ca Mumă Pădurii și i-a grăit:

— Vai sărmâna de mine, abia-mi trag sufletul, bine că-mi veniș de mă izbăviști. Fiindcă-mi ești milos, nu ca frati-tu păcătos, am să merg la tine ca să trăim bine. Mult m-am chinuit, la frati-tu cît am trăit. Dar la tine-o s-o duc bine, că mă dezgropași pe mine.

Bogatul cu sărăcia, trecu dealul
Si uidi el cu amarul.
Boagăția i se duse pe apă,
C-așa-i fu inima aspiră !

BĂIATUL FĂRĂ NOROC

A fost odată un bărbat și o femeie, care aveau un băiat frumos și bun de nu se găsea ca el altul în sat. Cînd s-a făcut destul de mare, părinții l-au trimis să lucreze prin toate părțile, să învețe și de la alții. Cu cît lucra mai mult, cu atit nu avea spor la lucru și nici să încropească două intr-un tei. Bietul băiat se credea că n-are noroc !

Într-o zi, spuse el părinților săi, că pleacă în lume să-și caute norocul. Își luă merinde în traistă și plecă! Merse el ce merse zi de vară pînă-n seară; dormea pe unde putea, mîncă pe unde nemereea și ce găsea! Merse aşa multă vreme!

În cele din urmă ajunse într-o pădure mare, plină de păsări cîntătoare, cu poiene pline de flori, de-în ochii și auzul de frumusețe. Merse ce merse prin pădure pînă ce ajunse la un bordei care avea numai un ochi de geam dintr-un burduf. Mai la o parte un moș tăia lemne. Îi dă bună ziua; dar moșul nu-i răspunse nimic. Văzind el că moșul taie întruna lemne, se puse să-i ajute la tăiat lemne.

Au tăiat ei aşa, ce-au tăiat, pînă seara fără să vorbească unul cu altul, după care au plecat de au intrat în bordei.

Cînd băiatul intră în bordei, vede că nu-i nimic; nici pat, nici masă, nici mîncare, nici haine, cu totul casa era goală. Fără să mânince nimic, fără să scoată o vorbă, obosiți de atîta muncă, s-au culcat pe pămîntul gol.

La mijlocul nopții bate cineva la fereastră:

— Cioc! cioc! cioc!

Bătrînul întrebă:

— Cine e...?

Un glas de afară îi răspunse:

— Eu sunt: Norocul!

— Ce vrei? răspunse moșul.

— Am venit la tine să-ți spun că acum seara s-au născut o mie și unu copii și o mie au murit.

Atunci bătrînul zise:

— Cei care s-au născut și n-au murit să aibă tot ce am eu acum seara astă în bordeiul meu! Si zicînd aşa, cel care bătuse la fereastră se făcu nevăzut. Casa era goală și întunecată.

A doua zi s-au sculat și fără să mânince nimic au plecat iarăși de au tăiat lemne toată ziua, fără să scoată o vorbă.

Seară s-au întors la bordei și-au intrat înăuntru ca și în prima seară să se culce. Dar mare le fu mirarea cînd văzu că bordeiul era plin cu de toate: fel de fel de bunătăți: cu mese pline de mîncare, de băutură, iar îmbrăcămintea era din aur, argint și nestemate. Flăcăul n-a îndrăznit să întrebe nimic. Se aşezără la masă unde mîncără și băură pînă ce se satură, după care se culcară în paturi de aur și dormiră pînă dimineață. Pe la miezul nopții veni iarăși cineva la geam și bătu:

— Cioc! cioc! cioc!

Moșneagul zise:

— Cine e? Un glas de afară îi răspunse:

— Eu sunt: Norocul!

— Ce vrei? răspunse moșul.

— Am venit la tine să-ți spun că acum seara s-au născut o mie și unu copii și-o mie au murit.

Atunci bătrînul zise:

— Cei care s-au născut și n-au murit, să aibă tot ce am eu acum seara astă în bordeiul meu!

Si zicînd aşa, cel care bătuse la fereastră se făcu nevăzut. De acum casa era plină cu de toate.

Dimineață cînd se sculară, moșneagul îl întrebă pe băiat:

— Ce vrei, băiete ! Ce cauți aici la mine-n casă ?

Băiatul răspunse:

— Am plecat în lume să-mi caut Norocul !

Atunci bătrînul îi zise:

— Ai văzut în prima seară cînd a venit la mine Norocul și mi-a spus că s-au născut o mie și unu și au murit o mie ? Și ai văzut ce am avut eu atunci în bordei ? Nimic, gol, sărac ! Ei bine și tu te-ai născut între aceia o mie și unu cînd eu nu am avut nimic și de aceea tu nu ai noroc.

Dacă vrei să ai noroc trebuie să te însori cu o nevastă care s-a născut cu noroc și să trăiești din norocul ei. S-o cauți aşa că pe ce pune mîna îi merge din plin toate. Numai cu o aşa nevastă vei trăi bine. Și băiatul se întoarse atunci acasă. Le povesti părinților toată întîmplarea de se minunară de aceea ce auziră. Se puseră de-l însurără pe băiat cu o fată care pe ce punea mîna îi mergea din plin. Și trăi el aşa din norocul femeii, dacă n-or fi trăind și acumă.

Și încălcăci pe o mătrăgună și vă spusei a mea minciună.

TREI FLĂCĂI SĀRACI

Trăia odată într-un sat trei frați săraci. De săraci ce erau curgeau zdrențele de pe ei. Neavînd ce face, în sat nu găseau de lucru pentru că toți oamenii satului erau săraci de n-aveau nici foc în vatră.

Le venise vremea de însurătoare și n-ar fi avut cu ce să-și țină nevestele. Ce s-au gîndit ei, să plece în lume să-și cate norocul. Și-au pregătit desagi cu ceva merinde; ce merinde, niște rădăcini adunate de prin pădure și au plecat.

Au mers ei ce-au mers, prin păduri și cîmpii cu volburi și bălării pînă cînd au trecut printr-o cîmpie cu lanuri de grîu care se legăneau la adierea vîntului. Unde este grîu, sănt și păsări. Văd ei un cîrd de ciori și cel mare zice:

— Dacă-ăș avea atîtea oi, mi-ăș face în cîmpul ăsta o stînă și oricine va trece pe aci, îi voi da să mânince pînă se va sătura de lapte, brînză și carne, fără plată.

Nu mai departe decît lîngă ei venea un bătrîn care auzindu-i a zis în gîndul lui: « Ciorile să se facă oi ! »

Cînd se uită cei trei frați, văd în locul ciorilor oi ! Atunci cel mai mare dintre ei zice:

— Eu rămîn aici căci mi-am găsit norocul.

Ceilalți doi frați au plecat mai departe să-și găsească și ei norocul. Au mers ei ce-au mers pînă au dat de o fintină cu două turloale din care curgea apă. Fiind obosiți s-au aşezat jos să se hodinească și să bea apă. Au stat ei acolo ce au stat și cel mijlociu zise:

— Dacă din aceste două turloale ar curge din unul țuică și din altul vin, mi-ăș face aci un birt și cine va trece pe aici am să-i dau să bea pînă se satură. Din față venea un bătrîn care auzindu-i, zise în gîndul lui: « Țuică și vin să curgă. »

Cînd vreau ei să bea apă văd că dintr-un turloiu curge apă roșie și după ce au gustat au văzut că este vin. Gustă și din celălalt turloiu, văd că este țuică.

Văzind că dorința i s-a împlinit, cel mijlociu zice către fratele cel mai mic:

— Eu rămîn aci și-mi clădesc birtul. Tu du-te mai departe și cată-ți norocul.

Cel mai mic dintre frați plecă mai departe și mergind el se întâlnește cu același bătrîn, care-l întrebă văzindu-l aşa sărac, că unde merge?

— Am plecat în lume să-mi găsesc o nevastă care să-mi fie la inimă și tot ce va zice el să nu fie altfel.

Bătrînul ii zise:

— Nevasta care să-ți fie la inimă are nunta mîine într-un sat nu departe de aci. Dacă mergi cu mine am să pot să stric nunta și să îi-o iei.

Au plecat ei în sat și s-au dus la casa băiatului unde nunta era în toi, unde se pregăteau ca a doua zi dumînică să se ducă la mireasă.

Intră ei în casă și bătrînul spune către părinții mirelui, că fata este la inima flăcăului cu care a venit și să strice nunta. Părinții mirelui se împotrivesc și vreau să-i arunce afară din casă însă bătrînul le spune că el le va dovedi că aşa este.

În curte era o viță neîngropată căci era timp de toamnă și le spuse că viața pînă mîine dimineață are să rodească și strugurii are să fie copți. Numai-decît viața a început să-i crească frunzele și pînă dimineața cînd ei s-au sculat a avut rod. Părinții mirelui au văzut că bătrînul trebuie să fie Dumnezeu care umblă pe pămînt. Atunci s-au dus împreună la fată, fără mire, ci numai cu flăcăul nostru care-și căuta o nevastă care să-i fie la inimă. Cînd părinții fetei și ea au auzit despre ce este vorba și deși îl văzură atît de zdrențuros au făcut nunta cu flăcăul nostru. Flăcăul a fost îmbrăcat în haine curate și dimineața a și plecat la lucru pe cîmp să samene, să secere, să treiere căci era vrednic nevoie mare. Pe toate ce puneau mîna le mergea din plin și aveau de toate. Ograda se umpluse cu păsări, vite, hambare cu griu, porumb, cu de toate. La anul nevasta ii născu un băiat de toată frumusețea.

Bătrînul vră să vadă ce mai fac cei trei frați, cum le merg treburile și dacă se țin de vorba pe care au spus-o !

Merge la cel mai mare dintre cei trei feiori unde își avea stîna, oile și-i ceru găzduire. Cere bătrînul să mânince, și dimineața vrea să plece, dar gazda ii cere să-i plătească.

Bătrînul spune că a auzit că la stîna lui orice trecător poate mîncă cît ii trebuie fără să plătească. Flăcăul ii spune că dacă ar da la toată lumea atunci el ce ar face, din ce ar trăi ! Atunci bătrînul spune: « Ciori au fost, ciori să fie », și în momentul acela stolul de ciori își luă zborul și bătrînul plecă.

Flăcăul îl strigă să vină că-i dă demîncare cît vrea, însă bătrînul răspunde că e tîrziu și nu se mai întoarce. Atunci a văzut că bătrînul era Dumnezeu !

După ce plecă de la fratele cel mai mare se opri la hanul celui mijlociu și la fel ceru găzduire și mîncare, pînă dimineața. Cînd vră să plece, gazda ii cere să-i plătească găzduirea. Străinul ii spune că a auzit că oricine vine, mânincă și bea fără să plătească !

Tinărul ii răspunde că el a avut cheltuieli cu hanul și dacă dă pe gratis atunci el cu ce să trăiască, deși avea de toate în ogrădă ! Atunci bătrînul zise: « Apă a fost, apă să fie » ! În acel moment a început săurgă din țurloaie în loc de vin și țuică, numai apă. Omul văzind că a rămas sărac și că bătrînul a fost Dumnezeu, îl strigă înapoi, căci plecase; să-i dea să bea cît vrea. Bătrînul era departe și-i spuse că e prea tîrziu și l-a lăsat văicăindu-se.

Ajunsă acum Dumnezeu la cel mai mic. Aci erau de toate, toate le mergea din plin și tocmai atunci se născuse primul băiat. Bătrînul intră în casă plin

de bube pe față și cap, zdrențăros și cere găzduire. Bătrînul este primit și găzduit și seara la vorbă îl întreabă de ce este plin cu bube pe față și cap. El le spune că are rii și că toți vracii i-au spus că se poate vindeca numai cu cenușa primului copil. Dar unde găsește el asemenea oameni, care să-și ardă copilul și să se ungă el cu cenușa lui !

Auzind aceasta, bărbatul stă pe ginduri și apoi zice către nevasta sa: « Să-l vindecăm pe bătrîn cu cenușa copilului nostru ». Ea îi răspunde:

— Noi avem primul copil și o să mai primim și alți copii, aşa că să-l vindecăm noi. Să facem jertfă copilul pentru acest bătrîn nenorocit !

Atunci bărbatul își trimite nevasta să facă focul la cuptor pînă el mai stă de vorbă cu bătrînul. Cînd cuptorul a fost încins bine, bătrînul zice:

— Acum să mă lăsați pe mine să bag copilul în cuptor fiindcă voi nu puteți vedea cum arde copilul vostru.

El ia copilul și-l pune pe lopată, dar înainte de a-l virî în cuptor scuișă înăuntru și cuptorul pe dată s-a răcit. Viră copilul în cuptor și pune capacul. Apoi toți se culcă și dimineața bătrînul trimite femeia să scoată cenușa din cuptor. Cînd deschide capacul, copilul dormea ca și cînd n-ar fi fost nimic, ba mai mult el crescuse într-o noapte cât crescuse într-un an. Se făcuse un băiat frumos.

Atunci au văzut că bătrînul nu era altul decît Dumnezeu. El le-a urat să aibă multă sănătate, să trăiască pînă la adinci bătrînețe și să aibă mulți copii, să fie buni cu oamenii.

Am fost și eu pe-acolo pe vremea aia, căci dacă n-aș fi fost n-aș fi știut să vă povestesc. Așa că nu v-am mințit, căci aş fi sărăcit și eu ca cei doi frați mari.

POVESTEÀ LUI PÄTRU OTU

A fost un om sărac și a făcut un copil mic și a făcut el o casă. Omul și-a cumpărat tot materialul de casă de la predeuze și a luat materialul în veresie și cînd a furșit casa, s-a dus să plătească materialul la predeuze. Mergind pe drum pînă la predeuze, la mijlocul drumului a fost o recă și ca să treacă reca la mijlocul apiei și iasă un țap negru cu coarne în cap și să punie înaintea omului și-l spămîntă să nu poată trece.

Omul se abate în dreapta, da și stînga, tot țapul îi iasă înainte și-l spămîntă. Omul nu poate în nici un chip să treacă. Atuncea țapul începe să spună omului și-i zice:

— Îmi dai tu mie ce ță mai drag ție în casa ta?

Omul a gîndit că din sărăcia lui a făcut o casă și să-i dea casa, da țapu-i spune:

— Nu-mi trebuie mie casa ta, că eu am căși de sticlă, da să-mi dai tu mie copilul tău.

Omul a zis țapului:

— Eu am numai un copil și mult îmi pare rău de iel.

Dară țapu a zis:

— Că ce zici că-ți pare rău de casă, că ție mai mult îți pare rău de copil decît de casă.

Acuma țapul spune omului:

— Obecește-mi că-mi dai, da ieu nu-l iau. Acum i-l iau cînd o crește copilu de paispe ani. Și pe urmă țapul a perit din drumul omului. Omul s-a dus pîn apă pînă-n partea lantă, s-a dus să plătească matrialul dă casă. După ce a plătit matrialul, s-a întors acasă și începe a povesti la muiere ce s-a întimplat pe drumul la mijlocul apii, cu un țap pe cum a cerut țapu copilu să-l dea și i-a spus că cînd o fi copilu de paispe ani și vreme după vreme. Omul a luat copilu și s-a dus cu copilu la biserică să-i facă popa o apă de iertare și i-a spus omul lui popa. Că ducindu-să pe drum să plătiască matrialul căsii, ce i-a zis un țap, pe cum să-i dea copilu la paispe ani. Atuncea popa i-a facut o molivdă și i-a pus-o într-o trochiță mică, de la gura trochiței un busuioc. Și spune popa la tatăl copilului să poarte copilul trochiță undeva vor s-o ducă, copilul și pe trochiță cu el. De vor lo va duce pe copil mare năcazuri, să stropească cu apă de trochiță, că aia-i ajută copilului.

Cînd a venit omul cu copilul acasă de la biserică, copilul s-a dus cu oili și boii la iarbă. Păzind copilu într-o zi boii, plecind copilu pe anul de paisprece, pe vremea aia Pătru oțu o auzit de tatăl copilului că i-a făcut vo apă la copil și copilu o poartă la iel și acuma s-a dus Pătru oțu la copil și i-a zis:

— De te-oi duce pe undeva, să iai sama ce sudbină am eu la împlinirea a paisprece ani.

Copilu a păzit boii, după culesu de porumb, cînd s-a dus să întoarcă boii vede că s-a slobozit un nor negru și vînturos și deodată l-a ridicat pe copil sus. Drugarii, copiii lui, cînd văzu că pe drugarul lui l-a loat norul al negru și al vînturos s-a dus cu el sus, atuncea alant drugar a loat boii și a fugit cu ei acasă și i-a spus la tatăl copilului că l-a loat vîntul cu norul al negru s-a dus sus: « eu m-am spămintat și am venit fuga acasă și vă spusăi întimplarea lui drugariu meu ». Atuncea omu și-a adus aminte că vremea a venit la paispe ani, să ia țapu copilu.

După ridicarea norilor cu copilu, plecind cu el, ajunsă la căsi de sticla pe mări. Atuncea tuma-l dusă înuntru, pîn sobe; nima nu eră decît trubaciul răilor dejurni la căsi de sticla, da alanț a fost la un vînat pîn svet.

Răul ce a dus copilu a zis la trubaci:

— Ia de cintă să s-adune toț răii de la învinat.

După ce cintă trubaciul toț răii porniră să vie ca păsările la casa de sticla. Toț alergără și ajunsără la vreme, da unu nu e din număr, băgindu de sama numărindu-l, nu e răul al șchiop !

După ce ajunsă șchiopu, s-a dunat toț roată pingă copil și a pornit să-și dea brînci unul spre altul, care să omoare copilu, dară tartorli al șchiop a zis:

— Staț, nu grăbiș să-l omoriți, să lom sama în cărț cum ie copilu scris. Și scoasă cartea și cetiră răii și văzură ce spune, rîndu copilului, scrie în cartie de copil aşa: « Copilu să doarmă su patu lui Pătru oțu ». Dară răii au sprimit un pat de foc, da Pătru oțu să doarmă și el cînd o veni. Dracul al șchiop porni să întrebe pe toț drugarii la rînd, care ce a învinat; să spună toț la rînd ce a învinat fincă asta a adus copilu de-l vedem noi toț. Dracul al șchiop întrebîndu-l pe al dintii: « Ce ai făcut ? » El spusă: « Eu găsii o fămeie scoțind apă din finină; păna ea scoțind apă, eu îndemnai copilu ei și să-necă, sări în finină ». Întrebîndu-l pe al doi, dracul spusă: « La un otar de loc găsi certindu-să doi fraț; eu îi îndemnai de să omorîră. Da al de trii răul spune că un cioban păzind

boii să pască iarba: « I-am dat un somn greu la cioban de a durmit și boii să-dus în livade, a păscut, să umflără și muriră boii. »

După întâmplarea ciobanului, altu răul a îndemnat pe o muiere să bage mălaiul în foc, copilul muierii să arsă în foc, da muierea n-a băgat de samă. Porni tărtorli al șchiop să zică: Să ia copilul să-l ducă la patu lui Pătru oțu să șadă su pat. Atuncea copilul văzind mulțimea de răi mergind cu iel la patu lu Pătru oțu și zicindu-i copilului:

— Iote aici su pat să șezi.

Copilu spămătăt scoasă trochița din sin cu busuioc și porni stropindu-i pe toți dracii cu apa popii. Deodată să aprinsă focul pe draci și porniră să ardă. Dracul al șchiop cînd văzu atîta foc și moarte de draci, zberă fuga la-al cea adus copilu: « Rugați-vă de copil să nu vă mai stropească că voi ati prins pe Dumnezeu, de aia ardeț cu totu și pristăniș să-l duceți îndărăt de unde ati venit cu el ».

Și copilu șezind cu dracii acolo auzi ce sudbină are el, da și ce sudbină are Pătru oțu.

Răul lo copilul și plecă să-l ducă de unde l-a loat și l-a dus iară la locul unde a păzit oili. Din locul unde l-a lăsat răul pe copil, copilul plecă acasă la tata lui. Piste vo cîtăva vreme aude Pătru oțu că copilu a venit acasă ! Si vine și Pătru oțu să-ntrebe ce sudbină are el și cum a făcut copilu de l-a întors răii ca să facă și el. Copilu spune lu Pătru oțu să-și facă apa la popa Pătru oțu să dusă la popa în sat și spune lu popa: « Așa, părinte, fă-mi și mie apa ca la copil că ieu am oțit patruzaci de ani și să-mi ierți păcatele și mie ». Si popa cînd aude pe Pătru oțu, așa îi spune lu Pătru oțu, că: « nu poate să-i ierte păcatele ».

Pătru oțu cînd auzi că popa nu poate să-i ierte păcatele, scoasă cuțitu și-l taie pe popa ! Acuma Pătru oțu plecă în altu sat să-ntrebe pe altu popă și cînd a spus la al de doi popa să-i ierte păcatele și ala popa a spus că nu poate să-i ierte păcatele. Atunci Pătru oțu, scoasă cuțitu și-l tăie și pe al de doi popă. Pătru oțu pînă la cinci popi omori. Din cauză că nu-l vrea să-i ierte lui păcatele. După ce văzu Pătru oțu că n-are popi unde să-și ierte păcatele, iel aude că-n vrunt munte ieste vrunt călugăre la vo mănăstire bătrîn și să dusă la călugăre și-i spusă așa: « Iou am fost patruzaci de ani oț și vreau să-mi ierți păcatele mele, să nu mor cu ieile ». Călugărul spusă că poate. Atuncea călugărul să sui în pod și luă un ciumag de măr uscat păstrat de cînd a fost mănăstirea; ciumagu a avut optzaci de ani. Călugărul lo ciumagu de măr și-l dete lu Pătru oțu și-i spusă așa: Vezi muntele al mare, acolo să te duci sus în virfu lui, să-l înfigi ciumagu în pămînt și tu să iai oțiră apă cu gura să-l uzi pînă s-o prinde de-o înverzi și să crească mare.

Pătru oțu înfîpsă ciumagu în virful muntelui și porni să-l ude cărind apă cu gura. A cărat Pătru oțu 12 ani apă cu gura; văzu Pătru oțu că ciumagu s-a prins și a crescut. Veni Pătru oțu la călugăre și-i spusă:

— Părinte iote ciumagu al de măr s-a prins și a crescut !

— Mai udă-l doi ani încă până face și mere și cînd o face mere, să vîi să-mi spui.

Mai îl udă Pătru oțu încă doi ani și făcu pașpe ani, mărul a crescut mult mare și frumos, da n-are frunză în el cît flori; după ce legă mere mărul, Pătru oțu plecă la călugăre și-i spusă:

— Părinte n-are mără frunze în iel cît mere, aide părinte să vezi.

Călugărul spusă lu Pătru oțu așa:

— Adastă puțin să iau cărțile să mergem să-ți iert păcatele su măr.
Și cind ajunsă la măr ii zisă călugăr'li lu Pătru oțu aşa:

— Sezi, Petre, su măr !

Şezu Pătru su măr, scoasă călugăr'li patrailu și i-l pusă în cap lui Pătru
și porni să-l ispitezescă:

— Ce păcate ai făcut, spune pe rînd !

Porni Petru oțu să spună păcatele, da din măr cade cîte o mară jos la
pămînt. Tot spunînd Pătru oțu toate păcatele pe rînd, din măr cade cîte un
măr pe pămînt. Călugărul uitîndu-să în măr, mai rămasă încă două mere în
măr. Călugărul zice lui Pătru oțu:

— Petre, mai ai încă două mere în măr, alea sănt două păcate, spune-le
și pe alea !

Pătru să gîndi și-și veni în minți, că întîi a omorît pe tată-su, pe mumă-sa
și pe urmă a plecat oț în pădure. Cînd auzi călugărul păcatele mai de la urmă,
căzu și merele ale două din măr.

Atuncea călugărul spusă lu Pătru:

— Păcatele tale s-a iertat.

Pătru a murit pe loc și l-a primit în rai ! Așa sănt oamenii: nu să judecă
după graiul lor, ci după faptele lor.

ÎMPĂRATUL TRAIAN CU URECHI DE ȚAP

Pe timpuri, pe aci a trăit un mare împărat letinesc care se chema Traian.
El avea palate multe și frumoase. Cel mai frumos era la Geanova, pe deal.
De acolo el vedea peste Dunăre în Romania și peste cetatea Decebalium de la
Prahova zisă și — Deci.

Împăratul era viteaz, frumos, ama ce păcat că Dumnezeu îi dăruise
urechi de țap. Cum chema un bărbier să-l radă îl întreba:

— Ce ai văzut, măi băiete la mine ?

— Că aveți urechi de țap, mărite împărate, răspundeau pe rînd bărbierii.

Atunci împăratul care nu da la nimeni seama, scotea sabia și le lăua capul
de la trup. La bărbieri le era frică să-l mai radă și oricît s-ar face ei de viteji,
toți se temeau și tremurau de frica împăratului. Mai la urmă împăratia rămase
fără bărbieri. Toată lumea umbla cu bărbi și însuși împăratul ajunse cu o
barbă pîn' la brîu. Bărbății începură să șoptească în dreapta și-n stînga și
purtau mare ură pe împărat că le-a stricat obiceiurile.

Ce să facă bietul împărat, cum s-o scoată la căptăii cu bărbierii cu
minciinoșii ?

Adună pe sfătuitorii împărației și le ceru ajutorul.

După asta se dete ordin mare ca fiecare oraș și sat să aibă un anumit număr
de bărbieri și să li se plătească pentru tuns un ducat și pentru bărbierit alt
ducat. Bărbierii însă nu au voie să vorbească și spună minciuni în timpul lu-
crlui. Ei aveau datoria să se uite drept în locul unde rad și dacă sănt prinși
de client că privesc în alt loc, atunci munca s-o facă degeaba. Să fi văzut în
toată împărația înghesuală mare, care mai de care să fie bărbier. Împăratul
Traian chemă bărbierii pe rînd să-l dichisească, dar care cum venea era întrebat
după ce termina cu lucru, ce a văzut ? Bărbierii neștiind taina, în loc să mintă
cum le este adetul, spuneau adevarul că au văzut că înălțimea sa are urechi de

țap. Atunci împăratul trăgea sabia și le tăia capul. Iată că-i veni rîndul într-o zi unui bărbier ovrei, fricos din cale afară. Îl apucară frigurile și se culcă de spaimă în pat, iar la împărat trimise pe un băiat ce făcea ucenicia la bărbier, să-i spue împăratului să treacă cu rîndul peste maistrul său fiindcă e bolnav de moarte și nu-l poate bărbieri.

Ucenicul merse la împărat și povesti toată taina. Împăratul îi dete poruncă ca să-l bărbierească pe loc. Flăcăul îl bărbieri numai decît și împăratul îi dăruí doisprezece ducați. Apoi îl întrebă dacă a văzut ceva la el. Bărbierul se gîndi la poveștile lui ta-su care-i spuse:

— Ce auzi să te faci că n-auzi și ce vezi să te faci că nu vezi, dacă vrei să-nveți meserie și să ai noroc în viață.

Atunci bărbierul răspunse prefăcut că n-a văzut.

— N-am văzut nimic, măria-ta !

Văzind împăratul că flăcăul este destul de curătel și cuminte, dete ordin ca el pe viitor să vie să-l bărbierească. Atunci ceilalți bărbieri din împărătie răsuflară liniștiți și după un timp iarăși dădură drumul la cleanță. Cînd ajunse la stăpină-su, acesta rămase mirat cum de a scăpat cu viață? Iar cînd îi arăta că i-a dat și doisprezece ducați rămase și mai mirat și numai decît se sculă din pat și-i luă ucenicului ducații, spunindu-i, că o slugă ca el n-are ce face cu atîția bani. Așa nu se-nvață meserie, băiete! Meseria se-nvață prin muncă și bătaie de la stăpin! Dar flăcăul tăcu și nu-i spuse stăpinului că a văzut la împărat urechi de țap. De aci înainte ovreiu aduna la ducați fiindcă de fiecare bărbierit copilul îi aducea doisprezece ducați, iar pe ceilalți bărbieri din împărătie nu-i mai durea capul. Toate mergeau bine, însă de la un rînd de vreme, începu pe ucenic să-l chinuie gîndul că în el se ascunde o taină așa de mare și n-are nici numă, nici tată și nici frați, cărora să le spună ce fel de urechi are împăratul Traian! Si ziuă și noaptea îl chinuia gîndul. În somn visa că stă de vorbă cu părinții săi și le spune ce-a văzut. Atunci își ușura sufletul dar după ce se deștepta din somn, abia atunci chinurile iar începeau. Azi așa, mîine așa și stăpinul a băgat de seamă că băiatul e trist și că are ceva pe suflet.

— Ce ai, măi băiete, că te văd tot îngîndurat, parcă nu îți-ar fi toți boii acasă, spune ce ai pe suflet?

— Maistore, am ceva pe suflet însă nu pot spune cuiva, că numai decît aș muri.

— Spune-mi, măi băiețăș, doar vezi tu cîtă grijă am de tine ca de copilul meu, măcar că tu ești un calic.

— Nu, nu pot, stăpine, sănătină și vreau și eu să trăiesc, răspundeau ucenicul, măcar că taina asta îi apăsa sufletul ca o piatră de moară.

— Dacă nu vreau și nu vreau, atunci tot eu am să te ajut; du-te și spovedește-te la un sfînt la vreo mănăstire că acolo se țin ascunse tainele omenești:

— Nici acolo nu mă duc!

— Du-te atunci și spune taina în ai pustii de munți unde picior de om nu calcă.

— Nici acolo n-am curajul. O să mă audă fiarele sălbaticice, păsările ceriului, codrii, și va fi vai de viață mea!

— Îți mai spun una, și dacă nici pe asta n-o faci, atunci îți iai calabalicul și te duci în lumea albă de la mine.

N-o să te țin la mine intunecat ca o babă care-și cîntă și-si desciță. Uite, du-te în pustiu, sapă acolo o groapă adîncă, apoi dezleagă băierile inimii și spune de trei ori taina, apoi astupă groapa la loc și așa ai scăpat.

— Asta am să fac, răspunse ucenicul, după un timp de chibzuială.

În vîrsat de zi își luă o sapă și plecă undeva departe de oraș în pustiu, făcu o groapă, băgă capul în ea și strigă de trei ori:

— Pămîntule, să știi că împăratul Traian are urechi de țap !

După aceea astupă groapa la loc și plecă ușurat fluierind de parcă n-ar fi avut niciodată nimic pe inimă.

Au trecut cîțiva ani și în locul unde bărbierul ucenic a spus taina pămîntului a crescut un tei mare și frumos. Păstorii care păsteau oile și caprele pe acolo au tăiat crengi și au facut fluiere. Însă cum suflau în ele se auzea glasul ucenicului.

— Pămîntule, să știi că împăratul Traian are urechi de țap ? Si asta, de trei ori.

Fluierile începură să se vîndă ca pîinea caldă și ajunseră pînă în cetatea, unde ședea împăratul. Copiii mergeau pe uliți și suflau în fluiere iar din acestea se auzea taina spusă de bărbier pămîntului.

Într-o zi, pe cînd însuși împăratul se plimba cu împărăteasa prin cetate auzi cum copiii fluierau:

— Pămîntule, să știi că împăratul Traian are urechi de țap.

La auzul fluierilor, împăratul se făcu foc și pară de minie și fu gata să-i taie pe toți bărbierii din împărătie că nu-și văd de meseria lor și numai de birfeală se țin; însă împărăteasa, miloasă din fire, îl opri. Atunci dădu ordin să i se aducă la palat numai decît ucenicul bărbier. Băiatul fu adus în fața împăratului și acesta îl întrebă răstătit:

— Bine, măi, ce vești ai dat tu în lume despre mine, de mă făcuși de basme ?

— Mărite împărate, zău că n-am spus la nici o ființă omenească nimic, din taina pe care o știu.

— Care taină, minciносule ?

— N-am spus că aveți urechi de țap.

Atunci împăratul scoase sabia și cînd vră să-i reteze capul, împărăteasa îl opri. După ce se liniști împăratul, ucenicul îi povestî din fir în păr cum a ajuns să se spovedească pămîntului ca să-și liniștească taina de pe suflet și cum din acel loc unde a strigat a crescut teiul cu pricina care l-a dat de belea pe împărat.

Împăratul luă pe bărbier și plecă la tei ca să vadă cu ochii lui minunea asta, dacă este adevarată, sau este iar vreo minciună de bărbier.

Cum ajunseră acolo, teiul era tot dărăpanat și abia mai găsiră o nuiclușă din care făcură un fluier, împăratul auzi:

— Pămîntule, să știi că împăratul Traian are urechi de țap !

Se miră împăratul de asemenea minune și din ziua aceea își dădu seama că nu e om pe lume care să poată ascunde o taină și că pe pămînt nimic nu se poate tăinui. Îi dete drumul la bărbier, iertindu-l și de-acă-nainte se făcu împăratul blind ca mielul că veneau bărbierii de-l rădeau pe rînd și glumeau cu împăratul.

DODDSDU

THE NIGHT IN INDIA

DAESIO

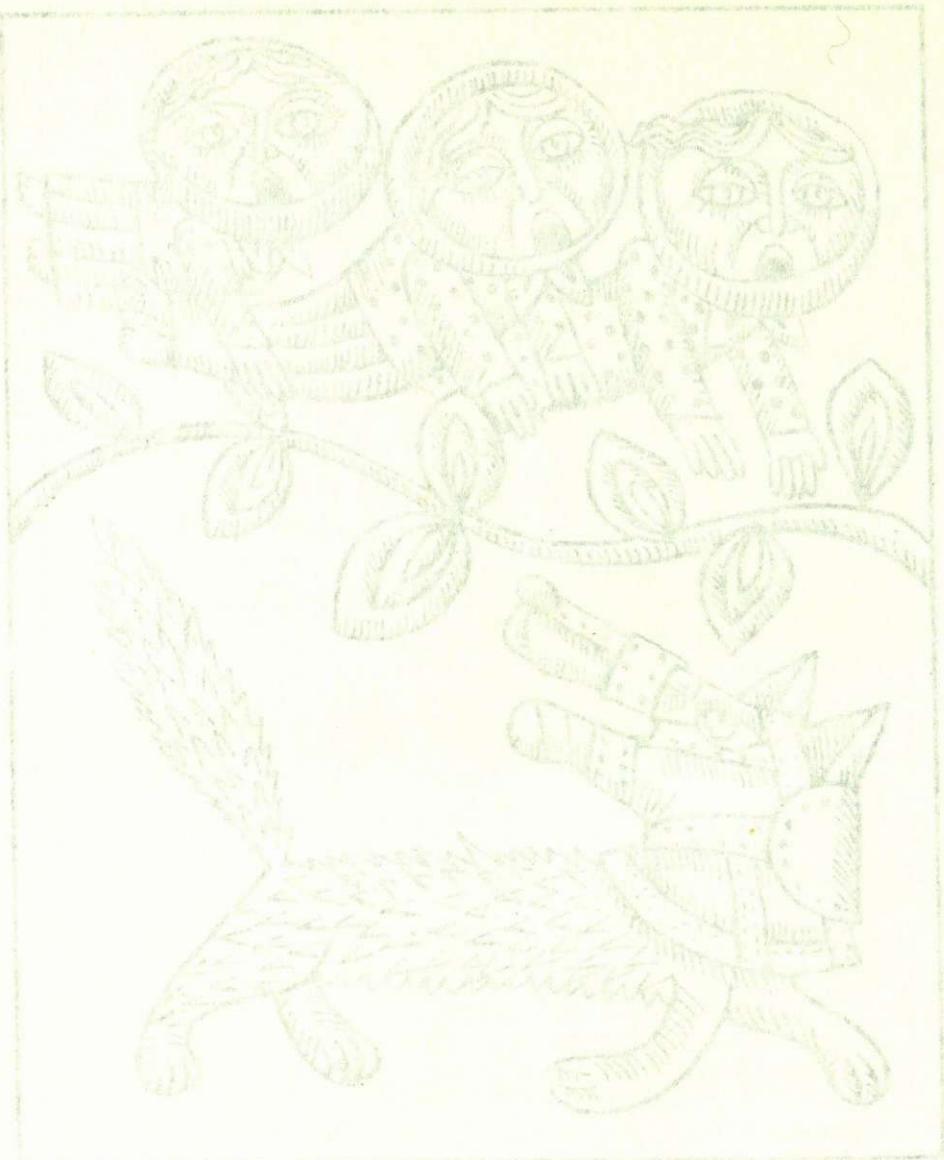
MR.

II

BASME NUVELISTICE

ȘI ALTE BASME

BRASSIE MULGUTH

21 ALICE GARDEN

PROSTU-MPĂRAT

A fost odată o muiere și a avut trei feciori și unul dintre ei era prost.

O dată, în vremea aceea, împăratul strigase în împărătie că acel voinic ce va putea prinde pe fiica lui cu trei vorbe i-o va da lui de muiere și jumătate din împărătie.

Și or pornit din toate colțurile lumii prinți s-o prindă pe fiica cea frumoasă a ăstui împărat, cu cele trei vorbe. În zadar se încercări ei că nici care nu putu dezlega cuvintele.

Și cum îvoiala era că celui ce nu va ghici i se va tăia capul, în fața palatului împărătesc se făcu din ei o zidire rotundă ca să-i îngrozească pe cei ce vor cuteza. Ce-i drept, prințesa era mai frumoasă decât o zină, parcă era ruptă din soare. Dar feciorii muierei zor nevoie să-și încerce și ei norocul. Și într-o zi, cei doi frați cuminți și viteji, o rugară astfel pe mumă-sa:

— Mumă, fă-ne merinde pentru drum lung că noi amîndoi mergem să ne încercăm nărocul cu fiica împăratului.

— Prunții mei, nu vă duceți, că toți cei ce s-or dus și-or pierdut capu acolo.

— Mumă, noi nu suntem fii de împărați, da avem mai multă minte decât ei, că noi doar nu ne-om fi băut mintea ca împărații, unul dintre noi tot o să ajungă împărat.

— Mumă, da-mi și mie merinde, zise prostul, că merg și io. Oi face și io oarece, ce n-au făcut fiii de împărați. Dă-mi un blid cu coleasă și ceapă că mere pădurețe culeg eu.

Dar cei doi frați, auzindu-l, riseră zicind:

— Fugi, mă prostule, tu nu știi ce-ai mincat ieri și vrei să cutezi să mergi la frumoasa lumii?

Merem noi acolo, că unde-i minte-i și noroc.

— Oare ce-i aia minte? zise prostul.

— Lasă-te măi prostule de coțării că doar n-ai crede că mintea ți-a veni mergind la fata-mpăratului? Mintea nu crește bă, pe toate cărările, că altfel ar paște-o măgarii!

— Da ști-va fiica împăratului să joace la nuntă? zise prostu.

— Știe, nu te teme, tontule, n-o s-o-nveți tu?

Și-ncepu el să joace de bucurie și să chiuie așa cum se pricepea; vorba aceea: « În vale,-n răstoacă, Singur cintă, singur joacă » !

El cinta și țopăia, iar mama-sa plingea privindu-l pe nenorocitul care cinta: Iacă-așa; hop așa, dă-mi împărate fata.

Frații însă se pregătiră de cale lungă, că nu era să-și puie mintea cu el, că de, prostul face ce vede și ce aude.

Cei doi frați îmbrăcați frumos și înarmați cu săbii, au pornit-o la cale lungă fără să-i vadă prostu pe care-l lăsără sub o plută dormind. Da-l mușcară niscaiva muște. Prostul se sculă și un iepure, tîst ! de lîngă el din cîrtog și fugi.

— A, măgărușule, tu nu mă lăsai să dorm, las' că te prind eu ! Si o zbughi prostul după iepure. Si alergind el cît îl țineau puterile, văzu doi oameni. Merse la ei și cînd colo, erau frații lui !

— Țineți măgaru ! țineți măgaru ! strigă el. Da nici un măgar nu se vedea, în afară de un iepure care se pitulă în niște tufișuri.

— Ascultă, frate, unde vezi tu măgar, că noi vedem un iepure ?

— Nu, fraților, este un pui de măgar, că a sărit din cîrtog, abia-l fătasă măgăriță.

— Mă prostule, ce te ții de noi ca scaiul de oaie, înțoarnă-te acasă că te mîncă pe aici gadinile.

— Le dau cu moaca-n cap, nu mi-e frică, răspunse prostu.

Și merseră ei împreună un dărap de vreme, iar el ce găsea în cale, aduna și băga-n traistă ! Găsi mai întii un cep de la o cadă, îl luă și viri-n traistă. Merseră ei și-l apucă foamea. Atunci le zise fraților săi :

— Eu am găsit ceva ! Dacă-mi dați fiecare cîte o plăcintă, vă arăt ce am găsit.

— Arată-ne, mă, ce lucru mare ai găsit ? Da prostu nu vrea. Crezind frații că va fi găsit vreun lucru de preț și că le-ar face trebuință, îi dădură fiecare cîte o plăcintă. Prostul le mîncă plăcinta și apoi le arătă :

— Iacă, cepu !

— Tipă-l jos, tontule ! da el nu l-a tipat și or mers înainte.

În altă zi găsi el un cerc de lemn și-l viri și pe acela în traistă.

— Eu am găsit oarece ?

— Ce mai găsiși, prostule ?

— Nu spun decât dacă-mi dați cîte-un dărap de brînză fiecare.

— Măi, frate, tu nu știi vorba bătrînească : « prost să fii, noroc să ai ». 'ai să-i dăm măcar că rămînem fără pic de merinde, cine știe ce va fi găsit și lucrul acela poate ne va fi de folos. Si-i dădură și brînza. Luă prostul brînza, o mîncă și zise :

— Iacă cercu !

— Tiii ! și pentru un cerc ne-nșelași, tu mă, de ne luași brînza ?

— Îi bun și cercu ! răspunse prostu.

Și flăminzi o porniră din nou la drum, către țara împăratului. Prostul pe cale, văzu o cioară moartă. O luă și-o pusă-n traistă.

— Dacă iar am găsit oarece !

— Ai găsit pe dracu ! zise unul din frați. Dar temîndu-se ei că nu cumva să le-o ia-nainte fiind prost și cu noroc, se chibzuiră, să-i dea un blid gol numai să vadă ce minune or mai fi găsit.

— Iacă, noi îți dăm astă blid, fi-va-ți cîndva de folos, arată-ne ce-ai găsit ?

— Nu vă arăt ! Să-mi dați și sabia și atunci vă arăt.

Îi dădură ei blidul și o sabie și prostu le scoasă cioara din traistă și ținind-o de o aripă le-o arătă. Cind o văzură ei plină de viermi și reversindu-se din ea o putoare de mortăciune, să moară de ciudă ! Cît pe-aci să pice leșinați.

— Măi frate-miu, ăsta dacă se mai ține după noi, ne ia tot ! Cu toate ne-nșelă !

Mai bine să-l ducem la moara dracilor poate că împielitații îi vin de hac și așa scăpăm de el ! Și după ce-și cumpără gîndurile, o porniră în vale la un riu unde era moara dracilor. Cum ajunseră ei acolo, cu lumină intrară în moară și se prefăcură că se culcă. Prostul, ostenit frint cum era, adormi dus, iar frații plecară lăsîndu-l să-l mânince tartorii iadului. Ziua dracii nu se adunau în moară, numai noaptea se îngheșau acolo la sfat. Cum să-nmurgi să-adunări în moară. Da-n moară intuneric beznă.

Tartorele dracilor tipă cît îl ținea gura :

— Aghiută, adună-ți ostile și faceți focul că în astă noapte avem ospăt un voinic, care a cutezat să ne calce pragul morii. Dracii adunară surcele, gata să aprindă focul iar pe prost să-l frigă de viu ! Cînd colo, prin intuneric unul îl calcă pe burtă deșteptîndu-l din somn. Cînd se uită prostu, văzu în jurul lui numai ochi scînteiectori ca de licurici. Dar pe draci nu-i vedea. Scoase el sabia să omoare licuricii care luminau și nu-l lăsau să doarmă-n tihnă.

Dracii stau cerc în jurul lui fără a pricepe ce gînduri are. Da el luînd sabia înțepă fiecare ochi de-i lăsa pe toți dracii orbi, chiar și pe tartorele iadului. Toată noaptea n-a putut prostu să doarmă de tipetele necuraților. Ba la un timp, unul mai mic dete peste prost, iar el crezind că e vrun mîș, îl prinsă de gît și-l bâgă-n disagă legînd-o la gură, că poate-i va fi vreodată de trebuință să-i prindă la hîrti.

Vru să se culce, dar nu fu chip în moara dracilor erau numai vaiete, iar diavolii se mîncau cu dinții unul pe altul, jupuindu-se și zdrelindu-se fără a pricepe că prostul e lingă ei.

Într-un tîrziu dracii luptîndu-se între ei pierîră. Unii zăceau prin coșuri, alții strivîți de pietre, alții agătați prin pod, iar unii căzuți la chirepul morii, zdrobiti de roțile cele mari. Și se făcu odată o liniste ca de mormînt.

Nîște găini și cocoșii de pe moară și speriați, încă mai cotcodăceau după larma drăcească ce o auziseră toată noaptea.

Ce-i veni în gînd prostului care era flămînd, ia să prindă o găină și s-o frigă. Și prin intuneric prinse un cocoșel.

— Ei, pe tine nu te tai, lasă că tu poți fi bun la fie ce ! Ești mic și ușor de purtat și țîști cu el în ailaltă disagă. Dar de lene, uită de mîncare și iar adormi.

Tartorele tartorilor iadului, mergînd noaptea pe lume în lungîș și-n curmeziș, simți miroș de draci spurcați și cu oastea lui o porni fuga în aceea parte să-și răzbune copiii. Și cînd să pășească peste pragul morii, cocoșelul din disagă odată vesti ivirea zorilor.

— Cucuriguuu !

De, se speriară dracii și care mai de care sărîră în adîncul apei să-și piardă urma, ca nu cumva i-ar prinde ziua pe pămînt și să rămînă fără de putere.

Cînd se făcu ziua venîră cei doi frați să-i vadă oscioarele însîrurate prin vatra morii. Dar mare le fu uimirea, găsîndu-l sforăind încă, cu capul pe un sac de uruială.

— Măi frate-meu, noi rîdem de el, dar nu vezi tu ce a făcut ?

— Adevară grăiești ! Are pe dracu-n el ! Nu vezi la ce încurcături ne-a pus nu numai pe noi, da pînă și pe stăpinii pămîntului, pe diavoli ? !

— Scoală, bă prostule, tu nu vezi cu cine ne-am luptat noi astă-noapte ?

Cînd se uită el prin prejur și văzu moara plină de draci morți, îl prinseră frigurile și căzu lesinat. Frații luară un blid cu apă, îl udară de-și veni în fire.

Apoi le grăi :

— Frățiorilor mei, cum ați putut să-i ucideți? Toată noaptea v-ați luptat cu ei. Mare larmă a fost. Bine că i-ați îmburdat. Și facură o coleșă și mîncără bine, pentru cale lungă să le-ajungă. Da ce le trănsni prin minte fraților. Să-i umple covețaua cu păsat și să i-o puie-n cap sub căciulă, ca să-l facă să meargă drept înainte fără a mai culege de pe josiece lucru și a-i înșela. Și subt căciulă-i aşezără blidul plin de păsat.

Și-l purtară așa prin codri și pustii, cugetind dinșii că s-or lăsa el de ei. Și deși-l ardea focu-n spinare de dogoare și greutate, prostu suferea cu răbdare.

La urma urmelor iată-i ajunși la palatele împăratești. Și se miră prostu:

— Ei, ce căși încălecate, și cu aur suflate!

Ce i-ar fi trebuit atîtea sobe, că-i de ajuns una pentru el și fiică-sa? Da iacă cheltuială degeaba, zise prostul, căscind oichii mari către frații săi.

Apoi, pe rînd intrără la palat să ghicească întrebările ce le punea frumoasa lumii, fiica împăratului.

După puțină vreme, călăul ieși arătindu-le celor doi frați capul frațiorului, semn că nu deslegase întrebările împăratești. Călăul îmbrăcat în veșmintă roșii, aşeză și căpățina fratelui mai mare în virful grămezii. Mai lipseau două capete, chiar atîta căciutezători mai erau.

Iar călăul trecind pe lingă dinșii le șopti plin de milă:

— Nu fiți proști să vă-ncercați norocul, că cine-a venit aici toți s-au dus pe apa simbetiei. Printesa spune la ponturi pe care nimeni nu le brodește.

— Eu nu sunt prost, frații îmi zic așa!

Intră mijlocașul și curind ieși călăul și cu capul acestuia de-i aşeză scăfirlia tocma-n virful grămezii.

Și-ntorcindu-se, iar ii șopti prostului:

— Iaca, nu m-a ascultat, cine-i prost și-si pune mintea cu printesa își pierde capu!

— Omule, frații mei săracii ziceau că sunt prost, da eu nu sunt! și intră și el să-și încerce norocul, cu desagii pe umeri și cu blidu-n cap.

Intr-o odaie lungă, de marmoră sta pe tronul de aur împăratul, iar printesa pe alt tron mai mic. Pe cap ea purta o coroană cu pietre scumpe, că prostul abia o putea privi. Mai la o parte, stau sfătuitorii împăratului, înțelepții împărației, care judecau dacă s-au brodit ponturile.

Da prostu sta cu gura căscată și asculta.

Fiiica-împăratului cind îl văzu o podidi risul.

— Pirlitul astăa a cătezat să-și încerce norocul cu mine? Ha! Ha! Ha!
O să-ți stea scăfirlia chiar în virful stivei de căpățini!

— Începe cu ponturile grăi împăratul cu un glas poruncitor. Atunci printesa se încruntă și întrebă:

— Apropie-te, mă tontule!

— Bună ziua, împărateasă! Ce cald e-n curte la dumneavastră!

— E mai cald în fund la mine! zise printesa.

— De, n-ai putea frige-o cioară?

— A cură de-acolo! și-i arătă o butie.

— A bate cepu! răspunsă prostu.

— A crepa! zise-împărateasa.

— A pune cercu! o-ntoarsă prostul.

— Da ai-le?

— Le am, zise el.

— Ai în cap păsat?

— Am ! zise prostu și scoțind căciula, căzu blidu la picioarele împărat-tesiei stropind-o cu păsat pe rochia de aur. Apoi, ridică desaga cu cocoșu scoasă pe rînd: cioara, cepu și cercul.

Pe prințesă o apucără sudorile, văzînd că un om de rînd i-a brodit toate ponturile.

Înțelepții palatului, ca niște drepti judecători, dădură din cap, închinîndu-se către împărat că prostul a dezlegat cele trei ponturi și că i se cuvine fiica împăratului pentru a-i fi mireasă precum și jumătate din împăratie ! Dar prințesa răutăcioasă nu vrea și zisă:

— Pînă nu va cînta cocoșu în palatu ăsta nu-l voi lua pe ăst om de rînd să-mi fie bărbat !

— Să cînte cocoșu meu zise prostu scoțind cocoșelul, care, cum se văzu slobod, fugi la o fereastră cintind, filifiind din aripi de trei ori și țanțoș, începu să cînte:

— Cucuriguuu ! de se cutremură prințesa gata să înnebunească de minie !

Din nou înțelepții arătară împăratului, că tînărul zdrențeros a ghicit și al patrulea pont !

— Nu, nu vreau, pe toți vă omor zise ea către judecători, doar nu iau un om de rînd ?

— Este om de jos, da nu-l vezi cît este de înțelept ? Nu te uita la ce strălucește, ci la ce vorbește ! Se cade să ne ținem legămintul și să-l iei de bărbat eu dîndu-i și jumătate din împăratia mea.

— Dacă, slăvite-mpărate, vrei să te ții de legămint și eu să fac voia măriei tale, să-i mai dau un pont pentru dezlegare.

— Vrei, il întrebă împăratul ?

— Vreau, de ce să nu vreau ? Că n-o fi mai greu decît de dus sacu la moară ?

— Ești bogat ? întrebă prințesa.

— Bogat pe dracu, sărac !

— Dai pe dracu ? Si tocmai atunci se mișcă puiul de drac în celalătă desagă.

— Da ce dracu o fi mișcind ? Sidezlegă desagii. Cînd colo, ce să vezi, o zbughi un pui de-mpelită !

Mic ca acul,

Iut'-ca dracul.

Fugea, cît putea, da ochi n-avea. Cînd l-a văzut prostul, nu s-a mirat de loc, iar împăratăesa cu înțelepții au leșinat, pe cînd împăratul a crăpat de frică !

Și aşa a ajuns prostu împărat !

PROSTUL CU PĂSĂRICA

Era un împărat mare, cu o împăratie mare și cu o fată mare, numai bună de măritat.

Dete veste împăratul în lume că are o fată frumoasă și bogată cu palate de cleștar, căruțe de aur și cai împodobiți și că o mărită după acela care va da răspunsuri potrivite la întrebări.

Cînd au auzit părinții și împărații, cum era și de așteptat, au dat buluc, la fiica împăratului să-o pejească.

Fiica împăratului de felul ei era șoadă. Îi plăcea să facă glume sărate și nesărate și să-i batjocorească pe cei proști. De aceea, se dusese vestea în lume că este o fată înțeleaptă și frumoasă. Cine n-ar fi vrut să aibă o soție așa de cuminte ca ea?

Însă toți împărații, prinții și tinerii care i-au călcat pragul n-au izbutit să-i răspundă la cele trei întrebări și toți au plecat în părțile lor cu coada între picioare, rușinați. Mai la urmă de tot, într-un sat aud trei frați săraci că fiica împăratului se mărită cu orice om de rînd, care-i va răspunde potrivit la întrebările ei.

Se îmbrăcă cel mai mare în țoale noi ca de sărbătoare, pune cuțitul în teacă și merinde în desagi, încălecă iapa și pleacă în peșit.

Merse el luni și săptămîni și ajunse într-o cetate mare cu palate scăpitoare, cu turlele de aur ce se urcau semet în slăvile cerului.

Întrebă pe un ostaș din garda împăratului, unde este fiica împăratului?

Ostașul ii arătă poarta, el bate și prințesa îmbrăcată numai în aur și argint cu părul de mătasă auriu, ii deschide ușa. El intră înăuntrul și o căldură înăbușitoare cu o duhoare grea ii izbește nasul, încît de mirare, uită să-i zică: bună ziua.

— Ce cald este la dumneavoastră și ce miros urit?! La aceste fata ii răspunse:

— La mine-n burtă e și mai cald!

Băiatul la acestea rămase uimit și se uită prostește și incremenit, încît uită și cum îl cheamă și ieși încurcat afară plecind suparat acasă.

Acasă povestește fratelui mijlociu întimplarea. Cel mic vrea și el să afle dar îl împing afară. El lipește urechea la ușă și înțelege tot.

Pleacă și cel mijlociu, bine îmbrăcat și bine mîncat și cînd intră înăuntru incremeni văzind-o cit este de frumoasă și ce întrebare și răspuns cere. Se încurcă așa cum se încurcă cei mici în vrejurile de bostan și plecă rușinat acasă.

Se plinse de pățania lui și zise că nu este om pe lume care să-i potrivească răspunsurile după placerea unei fete nebune de împărat. Cel mic trase cu urechea și zise:

— Eu pot să-i trag niște răspunsuri potrivite! grăi el celor doi frați mari.

— Fugi, măi prostule, tu nu vezi că n-am fost noi în stare de nimic, nu au fost în stare fețe înțelepte împăratești să răspundă cum se cuvine, dar o să fii tu un papă lapte, un zdrențuros și prost de dai în gropi! Îl opriră să se ducă. Îi luară iapa, ascunseră opincile și țoalele nerupte și-l pîndîră să nu plece.

Cel mic însă nu se lăsă. Pîndește noaptea cînd toți dormeau și pleacă în lumea albă, doar doar va da de casa împăratului.

Mergind prin pădure, dă de un hoț care își număra banii furăți. Hoțul, cum îl văzu, își puse în gînd să-l omoare. Plecă după băiat cu gîndul necurat și intră în vorbă să-l vadă ce minte are.

Din vorbă-n vorbă, hoțului i se păru că are mintea adunată de pe drum. Ia să-și bată joc de el, își puse el în gînd. Văzu în cale hoțul un dop murdar de la butoiul cu vin.

— Fac rămășag că tu nu iezi dopul că e plin de murdărie, zise hoțul.

— Eu, iacă îl iau ! Și murdar cum era, jap cu el în sîn, că nici săcui n-avea.

Se gîndi hoțul, ce prost trebuie să fie băiatul ăsta, ia să mai încerc o glumă să fiu mai sigur. Merseră cît merseră și în cale căzută dintr-un copac zâcea o cioară moartă.

— Măi băiete, fac rămășag cu tine că ți-e frică să pui în sîn cioara asta ?

— Mie să-mi fie frică ? Ia te uită că o pun în sîn, măcar că pute ! Luă cioara și o puse în sîn !

Hoțul căscă niște ochi mari, văzind prostia drumețului și zise că e păcat să omoare un asemenea prostânac, să-și ude limba cuțitului degeaba, și aşa scăpă el de la moarte sigură.

După ce se apropiără de cetatea împăratească, văzu un cerc de lemn într-un gunoi. Se duse, luă și cercul jucîndu-se cu el pe drum.

— Bine, măi băiete, se cade un ginere care merge în peșit la fiica împăratului să ducă-n sîn un dop și o mortaciune, iar pe drum să se joace cu un cerc ?

Cînd te-o vedea curtenii cît ești de smintit o să te spînzure că le batjocorești prințesa ? Eu te sfătuiesc să-ți vezi de treabă ! Nu ești tu de nasul unei fiice de-mpărat !

— Care, măi nene ? Eu !

— Tu măi prostule ! Sînt om bătrîn și nu mi-a dat ochilor un prost mai mare decît tine.

— Bineee ! Ai să vezi dumneata că te-nșeli !

La marginea orașului se despărțiră care încotro.

El ispită lumea în dreapta și-n stînga și dete de poarta împăratească. Era un palat înalt și strălucitor ca soarele. Se miră el de frumusețe și bătu la ușa palatului.

— Pe cine căți, băiete ? îl întrebă un străjer îmbrăcat numai în zale și cu o sulită ascuțită înaltă cît picmul.

— Pe fiica împăratului ! Merg s-o peșesc !

— Fugi, măi pîrlitule, de aci-ncolo, nu te vezi că ești într-o ureche ?

— Ba nu, eu nu mă las și trebuie s-o văd pe prințesă !

Dacă văzu că nu poate să scape de el, îi arătă poarta la care trebuie să bată, măcar să-și piardă capul !

Cum a bătut la ușa prințesei din soba ei a ieșit un bușneac de miros și căldură de te amețea. Atunci băiatul mirat de miros a grăit :

— Vai, prințesă, ce cald e la dumneavoastră !

— La mine-n burtă e și mai cald ! El a scos din sîn cioara moartă și-i-a grăit :

— Ține, bagă-n burtă păsarica asta ca să-ți fie și mai cald !

— Nu pot că mi-e frică să nu iese și să zboare din mine.

— Nu te teme că pun dopul ăsta !

— Vai, dacă pui dopul mă umflu-n foale și mă sparg în bucăți ! Ce-o să se aleagă atunci de mine ? Și se preface că plinge. El o privește și-i zice la întîmplare !

— Am eu grija să-ți leg burta cu cercul ăsta să nu se spargă, aşa că ia ce-ți dau, să nu dai de vreo belea !

Fiica împăratului văzind că deșuicheatul ăsta a răspuns bine la toate întrebările, a îngălbenit de ciudă, însă neavînd încotro a trebuit să se mărite cu el.

A urmat o nuntă mare și frumoasă ca-n povesti.

FATA CEA ÎNTELEAPTĂ

A fost odată un boier bogat și neînsurat. Într-o zi trimisese la o zăcătoare lucrători să-i muncească. Seară cînd veni să le dea leafa el îi adună pe lingă divanul său zicîndu-le:

— Nu vă dau leafa dacă nu-mi spuneți fiecare cîte o poveste! Stătura plugarii, se suciră, se-nvîrtiră și unul nici nu știu să-i spui stăpinului o poveste. De aceea, unul mai voinic, isteț și bătrîn îi zise:

— Boierule, mie să-mi dai partea mea, că nu degeaba am ostenit pe țarina boieriei voastre!

— Dacă nu știți nici o poveste nu e nimic, iacă vă iert, le răspunse boierul, însă voi să-mi răspundeți ce înseamnă nouă pietre peste an. Scormoniră în zadar prin cap gîndurile, că nici unul nu fu în stare să ghicească răspunsul cerut. Supărăți, flăminzi și frînti de oboseală plecară lucrătorii acasă fără bani. Stăteau toti pe prag, bătîndu-și capul, ce să însemne nouă pietre. Unul dintre ei, cel mai sărac, avea o fată mare, cam trecută de măritat, că de săracă ce era nici un flăcău n-o băga în seamă. Fata ieși în întîmpinarea lui tată-su întrebîndu-l:

— Ciți bani ți-a dat boierul, tată?

— Aia, nimic!

— Pentru ce, dacă i-ai muncit?

— N-am știut nici unul să-i spunem o poveste și să-i răspundem ce înseamnă nouă pietre-n an! Fata rămase puțin pe gînduri spunîndu-i lui tatîne-su:

— Du-te-ndărăt și-i spune boierului, că nouă pietre-n an, sănt nouă luni muncite de plugar, ca nouă pietre de moară-n spinarea lucrătorului, iar trei luni sănt de ședere, odihnă și de veselie. Se duse bătrînul la boier și-i zise:

— Boierule, dă-mi banii mei, că nouă pietre sănt nouă luni pe an grele ca nouă pietre de moară pentru muncitor; dar trei luni ședem să mîncăm și să ne veselim dacă avem cu ce. Atunci boierul s-a mirat și l-a-ntrebat:

— Cine ți-a spus, omule, că la-nceput n-ai știut?

— Fiica mea mi-a spus.

Boierul, bucuros, i-a dat trei fire de cînepă din care să-i facă boierului, cămașă și giubea. Bătrînul se-ntoarse la fată îndărăt zicîndu-i:

— Uite ce mi-a spus boierul. Din astea trei fire de cînepă să-i faci cămașă și giubea! Fata se duse și rupse din gard trei băschii, apoi îl rugă pe tată-su:

— Du-te la boier și să-i spui că-i fac din cele trei fire de cînepă cămașă și giubea, dar mai întii să-mi facă el mie, din astea trei băschii: furcă, fus și război.

Se duse bătrînul la boier zicîndu-i:

— Boierule, să știi că fiica mea îți face ce-ai cerut, numai fă-i și dumneata ei din aste trei băschii, furcă, fus și război de țesut. Boierul se miră și-l rugă pe bătrîn să-i dea fată de nevastă. Bătrînul se miră și crezu că-l batjocorește, dar pînă la urmă fată cea înțeleaptă se mărită după boier. La nuntă cînd facură cununia, se vorbiră ca unul fără altul să nu facă nici o judecată. Trăiră ei aşa multă vreme în pace și bună înțelegere. Într-o zi doi țărani săraci plecară la tîrg. Unul avea căruță, altul o iapă burtoasă, gata să fete. Ajunseră ei în tîrg, legără iapa de oiștea căruții și porniră după negustorii. În timpul ăsta

fătă iapa un mînz mare și frumos. Mînzul cu ochii lui închiși, că aşa stă el nouă zile, nu văzu să se dea lîngă iapă și blestematul se aşeză pe niște paie sub căruța celuilalt țăran.

Cind ajunseră țăranii de văzură mînzul sub căruță, falnic și frumos se bucurără. Cel cu căruța-i zise celui cu iapa:

— Iote, breeee-mi fată căruța !

— Cum bre, spui una ca asta, nu-l fată iapa mea ?

— Vezi-ți de treabă, creștinule, să nu mai cădem în vreo gîlceavă de mai dăm și de belele ! Nu vezi mînzul sub căruță ?

— Măi vecine, ți-ai pierdut mințile, te crezi că ți-a ouat găina drept în căciulă și te faci stăpin peste mînzul meu ! Tu nu vezi că te faci de pomina lumii, asta-i cam aşa după mintea ta : iapa face mînzul, iar ovăzul îi e mamă.

— Dacă-i aşa, să mergem la judecată direaptă decît să ajungem la măciucă. Și neavind cum să-și facă dreptate plecară drept la boier la judecată. Cind acolo, boieru-i plecat să se plimbe peste vii și moșii; numai cucoana cea înțeleaptă-i acasă. Dacă-i văzu certindu-se pe mînz le zise :

— Stați, oameni buni, ce vă certați și nu vă judecați ?

— Ba tocmai vrem să ne judece boierul !

— Boierul nu-i acasă !

— Iată, cucoană cum este treaba, zise cel cu căruța, mînzul ista l-a fătat căruța mea chiar în tîrgul ăl mare.

— Ba nu e adevărat, cucoană, vă jur pe ochii mei că mînzul este de la iapa mea; tot satul știe !

— Stăpină, nu fă pe sprînceană, fă judecată direaptă, la tot nat să-i placă. Că judecata-i oloagă cind lipsește-n cap o doagă, zise cel cu iapa.

— Oameni buni, nu vă mai certați în curtea mea că eu o față muierească nu vă pot judeca. Nu știți voi că judecata la unii e ca o trăsură cu două oîști, cind înainte, cind îndărăt, o poți mîna. Stați locului în pace pînă vine boierul. Ei n-au de lucru și o întreabă :

— Dar unde-i, cucoană, boierul ?

— S-a dus la locul cu grîu de lîngă baltă, să păzească griul să nu-l pască crapii. Atunci, cel cu căruța auzind a rîs zicîndu-i :

— He-hee ! cucoană ne spui palavre, unde s-a văzut pește să pască iarbă și călugăr fără barbă ?

— Dar dumneata, unde-ai văzut, să fete căruța și să cînte mișa ? Ești un om în toată firea și umbli cu plosca cu minciuni. Țăranul cu căruța aplecă capul și plecă rușinat, iar cel cu iapa își luă mînzul și mulțumi pentru judecata dreaptă a cucoanei. Cind sosi boierul întrebă pe cucoană ce-a mai făcut de cind s-a dus el călare să-și vadă roadele și moșile :

— Apoi am judecat doi țărași care se gîlceveau pe un mînz. Unul zicea sus și tare că l-a fătat căruța lui.

— Bine, cucoană, nu ne-a fost vorba că fără mine și fără tine să nu se facă pe moșia noastră nici o judecată ?

— Ba aşa ne-a fost !

— Fiindcă tu ai călcăt jurămîntul mai întîi, eu îți poruncesc să-ți alegi lucrul ce-ți este mai scump și drag și să pleci la bordeiul lui taică-tu. Ea începu să plingă și să se văicărească cerîndu-și iertare, însă boierul nici în ruptul capului n-o iertă. Văzind ea că n-are încotro, îl rugă pe boier să-i dea voie să mai facă o mincare și să se cînstească ca oamenii nesupărați la despărțire,

după care va lua ce-i este mai drag ochilor și va pleca din conacul boieresc. Se puse muierea pe gătit și rînduit, cu bucate noi la gura veche. Aduse un vin bun de-al mermeziu ce-l adormea pe om de viu și se puseră la petrecere ca înainte de marea despărțire. Cucoana mai deșteaptă, mai mult vârsa jos, în pantofi, vinul, în timp ce boierul bea și nu se glumea pînă ce se îmbăta tură și căzu jos sub masă. Atunci cucoana porunci slugilor să-l urce-n trăsură și amîndoi plecară la bordeiul lui tătine-su. Trecură vreo cîteva zile și boierul se trezi și-o-ntrebă pe soția lui ce caută el într-un bordei de om sărac?

— Boierule, nu tu mi-ai spus să plec din casa ta fiindcă am căcat un jurămînt și să-mi aleg ce mi-o fi mai drag și scump înaintea ochilor?

— Ei, și ce-ai ales?

— Pe tine te-am ales!

— Hei, muiere, n-am ce să mai zic; m-am dat gata! Cînd femeia-i înțeleaptă îl judecă și pe dracul și tot îl găsește datorii. După o așa întîmplare rîse boierul, porunci slugilor să vie cu trăsurile să-si ducă calabalicul la locul lor vechi și râmase să trăiască-n pace și fericire, cu fata cea săracă și-nteleaptă de se duse vestea peste nouă mări și peste nouă țări. De atunci boierul de bucurie că are femeie-nteleaptă se puse pe băutură la muncă pînă-i ieși părul prin căciulă și cămașa prin izmene, și așa se prăpădi, iar fata cea înțeleaptă râmase stăpină peste toate viile și moșiiile.

FATA CEA RĂSFĂȚATĂ

Trăia odată într-un sat o pereche de oameni tineri și frumoși, care se iubeau foarte. Si au avut norocul să aibă o fetiță atît de frumoasă, încit la soare te puteai uita, dar la ea ba. Cu cît crestea mai mare cu atît se făcea mai frumoasă, mai zburdalnică și mai iubită de părinți.

Părinții n-o punneau la muncă, de frică să n-o ardă soarele și să-i strice fața cea albă ca spuma de mare, ori s-o zărească babele și s-o deoache. Așa că frumoasa copilă stătea acasă, dereteca prin odăi, ori prin curte, dar în afară din ogrădă, numai rareori ieșea și asta numai la horă și cu multă insistență de părinți.

Fata era așa de răsfățată că dacă la șapte ani a cerut să sugă, mamă-sa i-a dat și ea a supt, dacă a cerut iarna fragi și struguri, tată-su a mers țara în lung și-n curmeziș și i-a îndeplinit poftele. Ca să nu se ostenească fata, mama o pieptăna, o spăla, o încălță și o dezbrăca, măcar că ajunse fată mare de măritat. Frumoasei fete îi dădea tîrcoale băieți din nouă sate, însă ea se ținea măreță, știind că este frumoasă. Cîteodată voia și ea să-nvețe a coase, să toarcă, să spele, dar mamă-sa la iuțeală zicea:

— Lasă, fata mamei, nu lucra, destul ai să muncești cînd te vei mărita.

— Mamă, dar cînd mă voi mărita, n-o să știu nimic! Uite, nu știu să fac mîncare, să țes, să năvădesc, să torc și cîte altele.

— Nu e nimic, fata mamei! Las' că atunci ai să înveți tu, să te descurci și așa trece vremea. Si n-o lăsau pe răsfățată să ridice un pai de jos pe toate le dereteca și ogoa prin casă, mamă-sa, numai la dormit nu putea dormi în locul fricei. Odată s-a întîmplat că uitîndu-se fata în oglindă, au intrat porcii

în casă, de au dat cu fundul în sus oalele cu untură, au spart vasele și farfuriiile din casă și cînd a văzut-o tată-su, s-a supărât pe ea, iar mama l-a certat că-și supără fetița, și atunci părintii au plîns împreună cu fata fiindcă a fost dojenită sărmâna lor copilă, singură pe lume. Au mers atunci la ea, au sărutat-o și i-au cerut iertare pentru nedreapta dojană. Fata iar s-a înveselit și se învrednicea la lucru ca și pînă acum. Venindu-i vremea de măritat s-au pregătit cu daruri și cîte și mai cîte bogății, avînd părinți cu dare de mînă. O cerau să-i fie noră într-o zi un moșneag și ea văzind că feciorul lui era chipesă și frumos, nu zise ba ! Bătrînul mai avea doi feciori și două nurori, tare vrednice. Atunci mama fetei avu grijă să-i spue vizitorului cusruc:

— Eu vă dau fata, însă să știți că ea nu știe să lucreze !

— Lasă, cusră, că se-nvață ea la noi să lucreze, nu-i purta grija asta, că este destul de lucru la noi. Se logodiră și apoi făcură nuntă mare de se duse pomina. Iar după nuntă fiecare o porni la treabă. Nurorile celelalte se sculară cu noaptea-n cap, mulseră vacile, le dădură de mîncare, le adăpară, dădură frunze la oi, le adăpară, hrâniră păsările și porcii, făcură mîncare pentru prînz și o porniră la lucrul cîmpului. Nora cea răsfățată sta de se odihnea și nu punea mîna să ridice un tîrș din curte de care se împiedicau porcii. Dar nici cei din casă n-o sileau să facă treabă. Cîn veni prînzul, baba, adică soacră-sa, nu-și chemă nora cea răsfățată și frumoasă la masă. Seară, cînd ii chemă pe toți imprejurul mesei, cei ce munciseră aveau blidele pline de bucate și ciorbă, precum și cîte un codru mare de pită, iar nora cea tînără sta în fața străchinii goale și fără un pic de pîne.

— Luați, maică și mîncăți, că destul atî muncit toată ziulica ! Vedeți voi că la noi în casă este obiceiul că cine muncește mânincă și bea, cine nu, stă și privește.

— Mulțămim, mumă, lasă că ne pricepem noi la mîncat, da mai cu seamă la băut, ziseră băieții babei. Nora cea răsfățată rămase cu buzele umflate într-un colț și nu sufla un cuvînt. De flămîndă ce era, ar fi mîncat și mere pădurete. Ce să facă ea de aci înainte ? Să stea, sau să se puie pe treabă ? Ba să se puie pe lucru zise ea în gînd și a doua zi o porni la muncă mai de noapte decît cele două cumnate. Țeselă vacile, le dădu mîncare, le adăpă, dădu mîncare la porci, grăunțe la găini, scoase oile la ciobani, aşa cum se pricepu făcu prînzul și o porni cu sapa la lucru și toată ziulica munci nora cea răsfățată cu postata înainte, de se mirară săpătorii, dar mai cu seamă bărbatul și socrul. Se bucurără devrednicia ei toți. Dar cînd soacra ii puse strachina plină cu friptură în capul mesei și cel mai mare codru de pînne, cu țuică și vin roșu ca la orice masă, apoi văzindu-i pe toți așezăți se adresă către nurori și feciori, vorbindu-le cu glas dulce îmbietor:

— Mîncăți, fetele și băieții mei, că de aceea muncim ca să mîncăm și să bem, iacă la noi toți muncim și toți mîncăm bine.

Nora cea răsfățată mîncă pe nerăsuflate, da și de muncit, o ținea tot înainte, era fată cu nărvă, vrea să dovedească că este cea frumoasă și răsfățată, dar și la muncă nimeni n-o întrecea. Așa se duse vestea, peste lume și țară, despre vrednicia nurorii răsfățate.

Și eu căscam gura
La ochii ca mura,
Călare pe-o iapă,
Vindeam cu ciurul apă.

IVANCIU CEL SĂRAC

A fost un om sărac, și murise femeia. Rămînse cu un băiat de zece ani. Nu mai aveau ce să mânince.

— Taică, să te dau argat că n-avem ce să mîncăm.

L-a dat argat la un turc trei ani de zile. Cînd să plece acasă de la turc, și dă simbrie trei bani. Cînd să deschidă ușa turcul îl strigă:

— Ia vino, dă-mi un ban îndărăt. I-a dat un ban.

— Să știi că e bine să mergi pe drumul drept. Băiatul a plecat și a vrut să iese afară. Turcul iar l-a chemat îndărăt.

— Mai dă-mi un ban; să știi acolo unde însărezi, acolo să dormi. I-a luat și al doilea ban și-a rămas numai cu un ban și a plecat. Cînd a ajuns la ușă, iar l-a chemat îndărăt:

— Să știi să nu-ți trimiți niciodată fămeia la nuntă singură. Merge el amărit merge, ajunge pe un drum și vede un om suit într-un pom, care leagă bani de creci și merge înainte, și-a văzut de drum. Omul, dacă l-a văzut nepăsător, l-a strigat:

— Măi băiete, ia vino-ncoa, mă!

— Ce!

— Na banii ăștia, că eu sănt blăstămat ca să leg banii toată viață. Toți care au trecut m-au întrebat ce fac? Numai tu ai găsit să treci fără să mă-ntrebi și m-ai dezlegat de blăstăm.

Băiatul luă punga cu bani și plecă acasă. Merse el și ajunsă într-un sat. Venisă un nor greu și n-a plecat a stat sub un gard. A venit o furtună și ploaie grea, potop. El a stat facut broască sub gard și a scăpat cu viață. Cînd să scoală dimineața, ce să vezi? Drumul îl luasă apa și vede acolo un cal înecat cu turc cu tot. S-a băgat băiatul și l-a tras la margine și cînd colo găsește disagii plini cu galbeni. Ia băiatul disagii cu bani, și dă jos, ia țoalele turcului, le ia cu el. Turcul era un zapciu, el adunase banii, dar furtuna l-a ajuns, apele l-au înechat. Și aşa a plecat acasă. Ta-su l-a văzut cu bani mulți, i-a făcut casă: aveau avere, aveau de toate! I-a venit vremea de însurat. Fiind bogăți, au luat o fată cu avere. Pînă la anul a avut un copil și i-au pus numele Ivanciu.

Un frate al muierii mai mic s-a însurat și el și l-a chemat și pe ei la nuntă, da ta-su murisă. El era bogat, avea argăti. Merse la nuntă. Bine, da el nu să dusă.

— Du-te, fată, tu că n-am incredere în slugi. Du-te singură cu un argat, eu stau cu ailanți, tu te duci cu argatu și copilu și a plecat ea la nuntă! Cînd pe urmă și-a adus el aminte după ce a potolit vitele.

— Mă, mie mi-a spus turcu să nu las nevasta singură la nuntă! Ia să mă duc acolo să vedem. S-a imbrăcat în țoalili lui turcești, a încălecat calul și-a plecat. Acolo nimă nu l-a cunoscut. I-a făcut loc lîngă nașu, i-a pus mîncare tot. El face cu mâna la soacra și-i zice:

— Babo, babo, toată lumea are lîngă el o muiere, numai eu nu am. Adu și mie o fămeie și-ți dau o pungă cu galbeni. Ea se duce la fată și-i spune:

— Fată, turcu ne dă o pungă de galbeni, stai și tu cu el. Pe urmă toți să-mbătă. Turcu-i zisă:

— Fată, vorbește că-ți dă încă o pungă de galbeni ca să dormi cu el. Și se duce în alte case. Da Ivanciu e în leagăn culcat. Da turcu nu s-a îmbătat. Cînd a adurmit ea, el s-a sculat, a luat pe Ivanciu din leagăn și a fugit acasă la el.

Dimineața nu era nici turcu nici Ivanciu !

— Ce-o să-mi facă mie omu, că nu e Ivanciu ?

Mumă-sa-i zice :

— Să dăm foc la bucătării, să zicem că a ars acolo Ivanciu. Au dat foc, a ars și au plecat cu ta-su și măsa la omu ei !

— Bine ați venit ! Bine ați venit !

— Am venit, am venit dar să vezi nenorocire că a luat focul bucătăria și a ars și Ivanciu.

— Vai de mine, ce ne facem făr' de copil ?

— Las' că nu e nimica, că o să facem altul a zis el liniștit. I-a poftit în casă, da el l-a dus pe Ivanciu în podrum, lîngă butoiul cu vin. Pe urmă el zice :

— Bre, ia taie o găină, fă mîncare că a venit tata socrului să se ospăteze. Si au început muierile să gătească. Pe urmă a zis :

— Bre, du-te scoate vin.

— Bine, mă duc și se duce.

Da masa e pusă. Cînd să duce dă peste Ivanciu. Da ea nu mai vine, rămine acolo cu Ivanciu. Văzind că el nu mai vine, o trimite pe soacra-sa.

— Ia vezi ce ? Du-te, mamă soacra, să vezi.

Se duce și ea și cînd îl vede pe Ivanciu rămine și ea acolo de frică și de rușine. Tăinuie și cu socrul și-l trimite și pe socrul. Cînd îl vede pe Ivanciu de rușine a incremenit și de rușine rămine și el acolo cu muierile.

Atunci se duce el la ei și-i cheamă zicînd :

— Haide, haide, veniți încoa, să mîncăm și să bem, că nu e nimica. Ce-a fost a trecut ? Si s-au veselit și pe urmă după ce au ridicat masa a spus părinților, adică socrilor :

— Acum luăti-vă fata și plecați, că ei îi place să trăiască bine cu turcu ; eu n-am nevoie de aşa muiere. Si aşa el a rămas cu Ivanciu și a trăit fericit, iar muierea lui a rămas să dea bună dimineața giștelor.

BINELE ȘI RĂUL

A fost un om care a avut doi copii. Si o să vină vremea la bătrîneață să moară. Chiote, vaiete și jale mare că o să moară bătrînul.

Dar copiii se așezără triști și smeriți la picioarele lui să-și facă iertăciunea. Dar unul mai afurisit și rău, uns cu toate unsorile și leneș de puța pămîntul după el, fiind bun numai pentru furtișag și înșelătorii, îi zise cu puțină sfială :

— Măi tată, tu ai să mori, iar noi copiii tăi răminem, dacă acum a venit vremea să ne spui ceva ce nu ne-ai mai spus să ne dai vreo povăță ca să ne fie de folos în viață.

Bătrînul stinsă lumina din mină și mai ceru învoială de la moarte cătăva pînă își sfatuiște pruncii.

— Hehe, taică, să băgați de seamă bine și să luăti aminte la vorbele mele, cit veți fi și veți trăi, cîteva lucruri în viață să nu le faceți și anume : să nu vă luăti copii de suflet, calul la nuntă să nu-l dați împrumut, nevasta să n-o mină la nuntă singură, briciu, coasa și luleaua să nu le dai pe mină altuia, iar bani împrumut să nu dai ! Pe urmă cit veți fi și veți trăi, vara întotdeauna să tragi haina de minecă că bine va prinde la nevoie, iar iarna cum veți cugeta

voi. Si aşa bătrînul muri, iar cei doi fraţi uidiră. Unul, cum s-a zis, era rău, viclean și blestemat. Nu credea în Dumnezeu și de fătarnic și prefăcut ce era cu un ochi rîdea iar cu altul plîngea.

Pentru că avea pe diavolul băgat în burta lui, nici una nici alta, într-o bună zi îi zise fratelui mai mic care era credincios și cu frică de Dumnezeu și iubitor de oameni:

— Mai frătie, tu știi bine că două săbii într-o teacă nu au loc și de aia nici noi amîndoi într-o casă nu avem stare și nici așezare. Ține-ți treizeci de galbeni și un cal și du-te-n lume să te procopești! Iar lui îi rămasă toată avereala părintească.

— Hehe, Doamne, îți multămesc ție și lui tata că mi-a lăsat cîțiva gălbiori și un cal să mă pot singur în lume arăni cu ei. Binecuvîntăți să fiți și voi și fratele care mi i-a dat. După asta și-a luat calul și-a strîns chinga și a plecat în lumea albă, fără știre și fără căpătii.

Cînd colo, după amînată vreme se-ntîlnesc fratele al mare cu cel mic: amîndoi călări. Cel mic îi dă binețe bucurîndu-se că se întîlnesc:

— Bună ziua, fratele meu, Dumnezău să-ți ajute!

— Măre, lasă-mă, bre, ce-mi tot pomenești de Dumnezău, că să știi că pe lume e mai bine să faci rău și nedreptate decît dreptate la lume. Tu nu vezi că minciuna umblă-n lume, iar dreptatea stă pe loc și umblă cu capul spart?

— Ba nu e bine aşa fratele meu, ce naiba, doar n-ai mîncat ceapa ciorii să vorbești astfel, că te bate Dumnezeu!

— Măre o să te bată pe tine, ai să vezi cînd te vei duce pe copcă cu Dumnezăul tău cu tot, că știut este că iarba rea nu pierde, dar cea bună da!

— Cît îi hău și dudăul nu-i nici o înțelepciune în vorbele tale. Păcat că tata altfel ne-a învățat!

— Bine, să pornim tovărăsie și pe cine-l vom întîlni în cale să-l întrebăm, cum este mai bine să fie omul pe pămînt: bun, ori rău! Să ne rămăsim pe galbeni și calul tău.

— Bine, să ne rămăsim, și se rămășiră.

Merseră ei cît merseră și se-ntîlniră cu tartorele iadului în drum.

— Ascultă, unchiule, te rugăm să ne spui că te văd om cu judecată și cu scaun la cap, cum este mai bine omul în viață să fie, rău sau bun?

— Măre, rău, băiete, se-ntălege, cu cît ești mai rău și faci fapte rele, toată lumea îți tremură de frică, iar dacă ești bun și faci dreptate oamenilor, lumea nu dă o ceapă degerată pe tine și astfel de oameni în zadar vor năduși.

— Lasă, judecătorule, că la noi în popor se spune:

Nădușeala,
Scoate boala!

Fără nădușeală nu se depărtează omul de săracie. Dar aşa rămîne, zdravă, curat, puternic și cuminte.

Atunci fratele cel blestemat zise:

— Lasă, judecătorule, nu vezi că orbului în zadar îi spui că s-a făcut ziua! E un tontoloc și nătăfleață. N-o fi nimic de capul lui și sărac are să moară.

Fratele cel rău îi luă galbenii și calul, rîse batjocurîndu-l și plecă.

Într-un tîrziu, iar se întîlnesc ei ca dintr-o întîmplare.

— Ei, cum îți merge frate cu bunătatea ta și Dumnezăul tău? Or, aista e ca ăla din basme, trai pe vătrai!

— Bine, mulțămesc de întrebare ! Cît am ochi și brațe harnice, n-o să ajung cerșetor la ușa nimănui.

— Măi frățioare, adevărul gol, nimeni nu îți dă în gură, de aceea trebuie și cîte-o minciună !

Și de aci iar li se deznodară drumurile și cărările și fiecare plecă-n treaba lui. Numai fratele cel sărac a plecat ca gîsca-n ceață. A mers el cît a mers pînă i-a ieșit un orb în cale.

Orbul i-a cerut ultima bucată de pîne ca să nu moară de foame iar el i-a dat-o răminind flămînd.

Mai la urmă coborî într-o prăpastie să-i aducă într-un ciob apă, că moare bătrînul cerșetor de foame. Cînd să se suie diavolul îl trage-n jos în lac să-l înece zicîndu-i :

— Uite, omule, ai o cheie de aur, mergi la fundul lacului și dai de comoara pămîntului și atunci vei fi fericit. Însă el nu cutează. Diavolul îl trase după el cu de-a sila. Deschise ușa și văzu comorile pămîntului. Dar cum le văzu îi pierîră ochii de atîta strălucire și bogătie.

Dacă-l văzu diavolul râmas fără de ochi, îi zise să i se ție de coadă ca să-l scoată deasupra la lume și-l scoase pînă la jumătatea drumului. Căci acolo dracii erau la nuntă. El trage sus, diavolii însă-l cheamă-n horă și trag de el. Vorba aceea: cu un ban s-a prins în horă și cu zece nu poate scăpa !

Și aşa jucau de se stricau dracii și drăcoaicele, iar el se mira cum să scape din horă să ajungă în lumea lui pe pămînt.

Cînd deodată veni tartorele iadului și cînd își văzu copiii tot în petreceri și sărbători cu zdrențe pe ei, îi luă la bătaie și-i arunca cu țoghiu pe unde nimereau, pe unii la fund, pe alții pe mal, alții pe sub mal. Iar pe bietul om îl aruncă pe mal. Aci rămase el stingher cu cerul intunecat pe vecie deasupra capului.

Trage el încoa, trage încolo, se izbi de lemn și de pietre, pînă ce ajunse la o fintină pe inserat. Beu el apă și adormi într-un tufiș din apropiere.

Cînd colo, la mijlocul noptii coborîră trei zîne frumoase din cer și veniră aci să se scalde în jgheabul fintinii cu apa fermecată care-i făcea pe cei ce se scăldau în ea să aibă tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte.

Băură ele apă și se scăldără, iar cea mai mică n-are de lucru și dezvăluie taina izvorului fermecat, neștiind că pădurea are urechi și cîmpul ochi:

— Fa, suratelor, de-ar ști fiica împăratului care zace pe patul de moarte de apa asta tămaduitoare și dătătoare de viață și tinerețe ar veni, s-ar spăla și niciodată n-ar mai murea. Zînele cele mari au vrut s-o mustreze de cele spuse cu glas tare, dar cocoșii au cintat și zînele au zburat în înalțul văzduhului.

Sărmanul s-a tăvălit cum a putut și cu ajutorul lui Dumnezeu a ajuns la izvorul fermecat. Cum s-a spălat a văzut cum se crăpă de ziua și a mulțămit lui Dumnezeu pentru marea lui bunătate. De aci cum o să ducă el apă fermecată frumoasei fiice de-mpărat ? Se duce în pădure, omoară un porc sălbatic, îi ia beșica, o umple cu apă și hai cu ea plină la cetatea împăratească.

Acolo cum ajunge împăratul golește odăile de doftori, vraci și vrăjitoare venite din toate colțurile lumii să scoată pe dracul din mădularele tinerei feicioare. Și cum o scăldă pe prințesă se înviorează și zimbi fericită după zece ani de boală grea ! Atunci se făcu nuntă și bietul sărac ajunse împărat.

La nunta lui povestii întimplarea cu izvorul fermecat și fiind și frate-su de față.

Frate-su îi ceru voie să meargă la acea fintină să se propulsească și el.

Pe aci mulți nebuni au plecat cu frate-su la izvorul fermecat. După ce și-au scos toți ochii au așteptat să vie zânele să se scalde în apa vieții. Dar cum nici o zină n-a venit, iar apa nu era fermecată, toți au rămas orbi și pedepsiți de Dumnezeu pentru lăcomia lor ! Ce să faci dacă Dumnezeu a umplut lumea cu ce a putut, cu bun și cu rău, cu proști și cu înțelepți. Așa se întimplă că toți orbii pieră fără de hrana și lumină, cum pieri și fratele său cel necinstit.

Mai la urmă noul împărat găsi în buzunar cheia de la comoara pământului, merse, o deschise cu oștirea și tot aurul îl împărți poporului ca și cei săraci să fie îmbelșugați, multămiți !

De atunci, oamenii din acea țară trăiesc și azi în petreceri și veselie, cu cîntece și lăutari, dar cu frică de Dumnezeu și făcători de bine.

De atunci și pînă azi, a rămas vorba strămoșească că față de oamenii lacomi și aplecați spre rele și răzbunare, Domnul nu le rămîne dator, iar astfel de oameni de mai sunt pe undeva pe pămînt :

Trăiesc ca frații
și se iubesc ca dracii !

Așa este de cînd lumea, căci dracul își găsește cărtog în inima prostului și fuge de tămie și de înțelepciune.

SNOPUL DE NUIELE

Cîndva trăia un împărat mare peste mări și țări, stăpînea o împărație întinsă și îmbelșugată, unde și ciinii mergeau cu colacii-n coadă și fără de zgardă.

Împăratul era înțelept, drept și bun. Pentru farădelegi îi pedepsea la fel pe dregătorii domniei, ca și pe cei mai de jos supuși.

I se dusese vestea că este un om înțelept și drept și nu rămîne dator nimnui pentru încălcarea obiceiului pămîntului. Obiceiul pămîntului era ca tot natul, să fie om de omenie, să păstreze limba, legea, și obiceiurile strămoșești, iar toți cei din împărație să se ajute și iubescă, așa cum se iubesc frații la nevoie.

Poporul întreg credea în el și îl iubea ca pe un sfînt. Bătrînii îl porecleau Tatăl, Tatăl Neamului și asta pentru că era pentru toți la fel; nu pentru unii numă și pentru alții ciumă !

Înconjurat numai de oameni cu scaun la cap, ura de moarte pe alții regi și împărați care se țineau de minciuni și războie, numai ca să supuie alte popoare mici și neputincioase, ca să-și facă renume prin vitejia oamenilor.

Împăratul cel înțelept avu multe războaie cu vecinii hrăpăreți și flăminzi care jinduiau la laptele și mierea din holdele împărației sale. Dar cum i se treceau hotarele, el pe toți îi punea cu față la pămînt, fiindcă întregul popor lupta cu bărbătie să-și apere țara și averile.

Ca oricare om, avea și împăratul trei feciori, toți feți logofeți, toți frumoși și voinici, ca stejarii din munte.

S-a îngrijit el să le dea învățătură aleasă chemind la palat pe cei mai mari învățăți din lume. Toată ziulică învățau copiii vorbind ca albinele din mireasma florilor, înțelepciunea din cărți și minuirea cu istețime a săbiei.

Împăratul trăgea cu urechea ce-i învăță vraci, căturarii și cititorii în stele. Și cu cît trecea vremea vedea el că fiii săi nu judecă cu mintea lor, ci cu

mințea învățaților lor. Ce-o să iese din ei? Se întreba bietul împărat și cădea îngrijorat pe ginduri.

Într-o zi, o să-i spui la o grea încercare pe înțeleptii și căturarii palatului. Porunci să se adune în marea sală de marmoră albastră toți învățații și copiii săi, iar împăratul le zise:

— Iată pentru ce ne-am adunat aici, cinstiți căturari.

Cineva să-mi spui, să știe și copiii mei care sunt cele trei virtuți, fără de care nu se poate stăpini o împărtie!

— Să fie aprigi, iuți și viteji, ziseră unii. Alții ziseră să fie harnici, demni și zgirciți cu visteria și cîte și mai cîte păreri.

— Să vă spun eu, zise cu vorbă blindă și dulce împăratul: să fie înțelepti, să aibă înfrinare la gură și rușine la obraz.

Dacă pe toate astea le au și nu le lipsește răbdarea pot stăpini o împărtie și-i pot face pe supuși fericiți.

— Noi le avem pe toate astea, ziseră într-un glas feciorii, toți frumos îmbrăcați.

— Nu-i de ajuns să spui că ești cu scaun la cap, atunci cînd faptele o dovedesc, altminterle.

Apoi le vorbi bătrînul despre împărații și regii tirani, despre slujitorii vicleni, care se îndeletniceșc să-l laude ca să-și păstreze slujbele, în loc să-i spui ce necazuri are poporul, ca să nu meargă țara la rîpă.

Tirania, copiii mei, este biciul omenirii; ea stinge bucuria omului și lumina lui Dumnezeu. Toți oamenii răi, toți tiranii, mici și mari o sfîrșesc în streang, huiduiți de mulțime. Voi trebuie să fiți buni și drepti cu cei de jos și cu cei de sus! Cu îngîmfare și înfumurare, vă depărtați de talpa țării, de oamenii desculți sau în opinci, nu veți putea fi stăpini buni și va fi vă de steaua voastră! Fie împărat, fie mare dregător, ori om de rînd, să nu uităm că trebuie să fim oameni și legați de popor.

Pe toți ne așteaptă o dreaptă judecată! În fața morții să ne dăm sufletul ușurați că pe pămînt am făcut numai lucruri bune și eu asta vă cer acum la sfîrșitul vietii. Supușii voștri să fie drepti și oameni liberi. De bună voie să se supună legilor, nu de frica lor să tremure. Să vă biruiți patimile și pornirile rele. Dați o mînă de ajutor oricărui om necăjit fie el cît de rău! Numai aşa îl veți face bun, zise cu blîndețe bătrînul împărat.

Apoi le spuse împăratul cîte verzi și uscate, doar copiii lui vor prinde ceva din înțelepciunea sa.

Trecea vremea, îmbătrînea împăratul, pînă ce îl părăsiră vederile, și se girbovi de tot. Simțea că moartea-i bate la ușă și de grijilu ce era socotî că nu poate să-și dea sufletul înainte de a rămine împăcat cu gîndul că fiii săi s-au ales cu ceva dintr-atîta puzderie de învățătură.

Își adună iar pe mai marii dregători și povătuitori și le împărtășî hotărîrea sa:

— Prea cinstiți sfetnici și înțelepti, am hotărît ca de azi înainte să nu mai fiu eu împărat. De azi încolo vor porunci feciorii mei, conducînd împărtia pe rînd, fiecare cîte un an.

De azi pînă la anul, începe feciorul cel mare, apoi cel mijlocăș și mai la urmă cel mic.

Acum să vă văd înțelepciunea, priceperea și indemnarea în treburile împărației.

Împăratul se scula de pe scaunul de aur și-i lăsa locul prințului celu mai mare. Măria-sa nu se amesteca la nimic și tacea molcom, fie de era bine, fie de făcea ceva rău. Aștepta doar să-i vadă ispravile.

Feciorul său cum ajunse împărat, dădu cu piciorul la dregătorii cu părul alb și gîrboviți ai tatălui. În locul lor aduse oameni tineri, frumoși, dar neprițepuți în rînduiala țării. Ba pe unii îi aruncă la închisoare.

Se abătu și un an rău de secetă, că oamenii ajunseră să jinduască după o bucată de pîine.

Așa era rînduiala, nepriceperea și sărăcia? În loc să cumpere grâu și porumb de la țările vecine, că în visterie erau bani destui se hotărî să pornească război împotriva unei țări vecine în care pămîntul își dăduse roadele din belșug. Se îmbrăcară locuitorii pașnici în haine de război, înarmați pînă în dinți. Cînd ajunseră la fruntariile acelei țări bogate, le ieșî în întîmpinare împăratul acela cu barbă albă pînă în pămînt și le grăi războinicilor:

— Fraților din țara vecină, oameni suntem! La foamete lumea multe păcate face! Iată că noi vă ieşim pe cîmpie cu carăle pline de grâu și porumb, cu mese întinse și băuturi. Să fim prieteni adevărați și să ne ajutăm la nevoie ca oamenii.

Nu te lăsa măria-tă împins de patimi și nepriceperea tinerilor cîrmuitori. Veniți la noi și vă luați grâu cît vă trebuie și să nu vărsăm singele celor nevinovați!

Căci cine la război pornește

Sfîrșitul vieții sale dovedește!

— Vrem pace și frați să fim! răspunse într-un glas oștirea tînărului împărat, înflamînzită și însetată!

Apoi se aşezară la mesele întinse pe iarbă verde, pînă ce se săturără și se îmbătară de-a binelea! Dacă se ospătară și se îmbătară bine, văzură atîta belșug la bătrînul împărat, încît se sfătuiră cu mai mariile sale căpetenii, să treacă prin foc și sabie împărăția acestuia.

Și astfel nu se ținură de cuvint! Scoaseră săbiile și începură măcelul! Oștirea acestui împărat, văzind neobrăzarea, puse mâna pe securi și buzrugane de-i nimici pe nesătui și însuși tînărul împărat rămase fără o mâna pe cîmpul de bătălie!

Cei care scăpaseră se întoarseră triști și rușinați!

Trecu anul și hai să-i vie rîndul și celui de-al doilea copil, celui mijlocăș să fie și el un an împărat.

Mijlocășul ca să se arate mai cuminte decît tatăl său, își luă alți dregători, făcu alte legi mai aspre, pentru ca poporul de frică să-l asculte. Al bătrîn vedea, suspina și tacea, că așa era făcută înțelegerea să nu se amestece nimeni și ei să se descurce cum i-o tăia capul. Grija lui nu era să se lucreze holdele, ci să facă multă oștire înarmată, să fie mulți strîngători de dări, multe cazărmi și închisori.

Poporul bătea la poarta palatului cu jalbe-n proțap și cu paie aprinse-n cap, că nu mai pot suporta dările grele, că li se ia grîul, vacile și mioarele și rămîn săraci. El în loc să le asculte necazurile și să-i pedepsească așa cum se cuvine pe cei ce se dădeau la fărădelegi, rîdea împreună cu sfetnicii săi de gloata infoimată după dreptate și vorbă bună.

Așa ajunse țara de rîpă, iar închisorile geneau de osindîți la robie grea. În țară la tot pasul erau stăpini lăncierii împăratului, care-i aruncau în ocnă pe cei ce cutezau să spună adevărul.

Văzind poporul că prin muncă cinstită nu se ajunge la căpătii, puseră mâna pe sape și topoară, de făcîră ferfeniță oștirea și pe dregătorii săi, iar pe

tinărul împărat fură gata să-l spinzure de nu venea moșneagul să-l scape de ura norodului.

De aci merseră la împăratul lor de pe vremuri și-l rugă să nu-i părăsească și să nu le mai dea împărați tineri și infumurați să-i conducă. Împăratul, încovoiat de ani și abia ținindu-se de un toiac le zise:

— Hei, fiii mei, eu v-am cîrmuit ca un păstor blind ce-și iubește turma, legea, pămîntul strămoșesc și obiceiurile! Acuma văd că lume e multă, dar oameni săt puțini!

Anii m-au îmbătrînit și simt că am să mor! Am avut dorința să vă las feciorii mei să fiți împărați cu schimbul, cîte un an fiecare, să-mi dau seama de priceperea și nepriceperea voastră. V-am văzut isprăvile și astfel sfîrșitul îmi este și mai aproape. Simt că o să mor cu sufletul neîmpăcat, că pe cel mic nu l-am pus la vreo încercare.

Veni și sorocul mult aşteptat și în fața mulțimii bătrînul împărat în văzul lumii își puse cu mâna lui copiii la încercare.

— Iată, copiii mei, grăi el, vă dau snopul astă fraged de nuiele, cine îl va frînge, acela mă va urma pe scaunul împăratiei și vrednic va fi de mine și poporul meu.

Dădu brațul cu nuiele să-l frîngă pe rînd și începu tot cu cel mai mare.

Băiatul cel mare ciung cum era, puse snopul între genunchi și se opintă din răspunderi să frîngă nuiele.

În zadar se sucă, se învîrti că lepădă brațul de nuiele rușinat, zicind:

— Afurisite nuieșe, n-am pomenit; parcă ar fi făcute din carne moale, că nici una nu se rupe!

Poporul rîse cu hohote de prostia feciorului celui mare și se bucură de nepriceperea sa.

Apoi veni rîndul fiului mijlocăș. Luă el și snopul de nuiele, și cu putere vru să-l frîngă. Dacă nu putu își adună din nou puterile, dar osteneala îi fu zadarnică. Așa că și el aruncă brațul cu nuiele și se dădu bătut.

Poporul știindu-l și pe astă râu și văzindu-l pe deasupra și prost se bucură că nu s-a priceput, nădăjduind că o fi ceva de capul celui mic.

Împăratul, la rîndul său, parcă se bucura și el de nepriceperea ăstora doi.

— Hei, taică, amuncă e a se face lucru bun și înțeleapt, da cei fără cap și pricepere, căci unde nu e știință și pricepere, acolo e pagubă mare, săracie, greșeli multe și suferință mare la norod.

V-am lăsat la domnie doi ani și aduserăți turma pe care am păstorit-o un veac la sapă de lemn! Ce-am facut eu bun, voi tot ati stricat!

Atunci luă brațul cu nuiele și-l întinse celui mai mic, să-i vadă și ăstua înțelepciunea. Copilul sărută mâna împăratului, luă snopul de nuiele îl dezlegă, și începu să rupă mlădiță cu mlădiță, pînă ce le frînse pe toate.

Împăratului și poporului îi creștea inima de bucurie, văzindu-i priceperea și îndemînarea.

După ce îndeplini cu bine porunca, îngenunche în fața tatălui său iubit, zicindu-i:

— Mărite împărate, iată am isprăvit porunca și de îmi vei da și alte porunci voi încerca să le îndeplineșc precum e mai bine, spre cinstea și plăcerea măriei-tale.

— Iubite fiule, mulțămesc din inimă cerului că pot lăsa poporului meu, un împărat înțelept și bun ca tine.

Un împărat înțelept aduce poporului liniște și belșug în casă, iar cel lipsit de minte, aduce tulburare și necazuri cu duiumul. Apoi iar îl sfătuie:

Să mai știi că cu cît mai mare ești,

Mai îndatorat să fii omenirii să-i slujești !

Apoi se urcă pe tronul de aur feciorul cel mic și înțelept, iar bătrînul împărat își dădu sufletul ușurat că lăsase rod bun să cîrmuiască împărația după moartea sa.

JUDECATĂ DREAPTĂ

A fost un om sărac ce se afla în drumeție, plecat fiind în argătie. Ajunse odată mort de foame la o cafenea și ceru negustorului să-i dea mîncare în veresie că e sărac și caută de lucru.

— Dă-mi cinci ouă fierte și ți le plătesc cînd m-oî întoarce de la stăpin, zise drumețul.

— Bine, băiete, să te însemn pe răboj și să nu uiți datoria !

— Mulțumesc, boierule, pentru bunătate ! și se ospătă flămîndul.

Săracu plecă în lume, intră argat și munci și el pe unde putu cu gindul la copii și la muiere. După șase ani de argătie, hai să se întoarcă să-și plătească datoria bîrtașului.

Deschise ușa și dădu și el ca tot natu bună ziua, apoi zise:

— Poftim, boierule, cinci lei pe cele cinci ouă, ce le-am mîncat acum șase ani.

Cînd văzu negustorul numai cinci lei pe tejghea îi risipi pe jos de necaz.

— Cum de te-ncumetași, măi băiete, să-ți bați joc de mine numai cu cinci lei? Păi cinci ouă de nu le mîncăi le clocea găina și ieșeau cinci pui? În al doilea an, cinci găini făceau fiecare cîte două sute de ouă. Asta înseamnă o mie de ouă încă din al doilea an. Clocite la rîndul lor, aduceau o mie de pui. O mie de pui, creșteau puici și se făceau în cel de-al treilea an găini și iar fiecare făcea cîte două sute de ouă ! Și-i dădu bîrtașu cu socoteliile înainte că nu a agnosit săracul atîția lei nici în cei șase ani cîțu ii socotea drept datorie acum.

— Dacă nu-mi pui toți banii pe masă, te dau în judecată și toată viața nu te plătești de datorie cu tot neamul tău.

Oamenii din birt dădură osteneți de atîtea socoteli din cap, iar săracul căzu pe gînduri și începu să ofteze de inimă rea și apoi se plingă.

Păgin negustor își zise el în gîndul său și nu-și ierta ce l-a îndemnat să fie cînstit și să vie să-și plătească datoria.

Veni vremea la judecată cu sorocul lui, ca toate judecățile.

Cătă el un advocat bun, dar nici unul nu vrea să-l apere. Toți îl socoteau că este vinovat. Bietul om era atît de mîhnit că sărea pielea pe el. Plîngea și se văita însă fără rost.

Cind colo, pe scări la judecătorie, îl vede Păcală.

— Ce e cu tine, bre naică, de ce plîngi și de ce oftezi?

— Uite, domnule, m-a dat boieru-n judecată și pentru cinci ouă fierte îmi cere ați prin judecată o moșie. Și-i povesti lui Păcală, din fir în păr, toată întîmplarea.

— Știi ce e, eu sănătătore! Du-te și cumpără o chilă de grâu, adu un braț de lemne și un amnar, că-ți ciștig eu procestu !

— Cum adică?

— Ai să vezi!

Merse împricinatul, aduse o oală cu grâu și i-o dete lui Păcală.

Păcală atâtă surcelele și puse grâu la foc să fiarbă să-i facă colivă birtașului.

Începu judecata! Advocatul negustorului făcea spume la gură vorbind, dă-i în sus, dă-i în jos, că omul acesta este dator și că datoria lui din cinci ouă se ridică la nu știu cât; o banită de aur. Se îngrozi judecătorul și lumea de soarta bietului sărac, pe care-l aștepta osindă grea și fără pereche pe lume.

Veni rîndul să vorbească și advocatul datornicului.

— Unde ți-e advocatul, omule! zise judecătorul.

— Iacă vine, domnule judecător, mai are de fierb oala!

— Ce oală, ce fierb? să vie aici să te apere, că n-am timp de glume, auzi?

În timpul asta intră Păcală, cam jerpelit în țoale de țăran, dar zîmbind și hotărît.

— Ce e cu dumneata, domnule Păcală, îl aperi pe acest nenorocit, sau te ții de zgoande? Nici la judecătorie nu te lași de păcăleli?

— Nu e nici o păcăleală, domnule judecător, am întîrziat pentru că a trebuit să suflu-n foc să fiarbă oala de grâu! Vreau să mîn dimineată în vîrsatul zorilor muierea la semănat.

— Domnule Păcală, vino-ți în fire, ești apărător, nu ești măscărici? Unde s-a văzut pe lumea asta să semeni grâu fierb? Nu vezi, domnule, că ne faci nebuni în prinzu-al mare?

— Domnule judecător, eu sunt nebun că fierb grâu pentru semănat pe ogor! Dar pîrîtorul, birtașul astă burtos și rotofei, cu mustățile cănite de zamă și untură, nu este nebun, că cere unui om cinsti și sărac pentru cinci ouă fierte, o banită de bani? Cum era cu putință să ieșe din ele atâția pui, puici, ouă cu semințe și găini ouătoare? Unde s-a mai văzut, domnule judecător, una ca asta? Răspundeți?

— Așa este, adeveri judecătorul!

Lumea adunată, sări în sus de bucurie că omul cel sărac găsise un advocat, bun ca Păcală, care-l scăpă cu mintea lui isteață de la datorii și-l făcu fericit pentru toată viața. Așa se duse vestea-n popor că Păcală a devenit advocat vestit, sub soare și sub stele și toată lumea îl tocmea.

ÎMPĂRATUL ȘI TÎLHARUL

Cică era un împărat rău din fire care trecea prin tăișul săbiei pe orice om din împărtie, care nu se supunea poruncilor, ori care se dădeau la furturi și tîlhării.

Împăratul, deși era bogat și avea o țară mare, nu se mulțumea cu ceea ce avea și făcea războie, după războie, în care mureau zeci de mii de oameni pentru hatîrul lui de a fi cel mai mare împărat. Așa rămîneau văduve, copiii orfani și ogoarele-nșelenite. Mulți oameni apucau calea codrului de teamă și groază față de stăpinirea nemiloasă și nedreaptă a împăratului și a slugilor sale.

Pe vremea unui astfel de împărat s-a întîmplat ca un ostaș să arunce coiful și scutul și să se facă hăiduc de codru.

De prindea vreun negustor bogat îl tăia, îi lua bogățiile din căruță și le da copiilor săi goi și desculți. Cind prindea vreun curtean împăratesc cu bani

il omora la drumul mare și-i lăua pungile de aur ce le purta asupra să și le împărțea banii la cei nevoiași.

S-a întâmplat însă ca într-o zi omul să fie prins de oastea-împăratului. Bătut și schinguit a fost dus în marea piață a unei cetăți ca să i se atirne ștreangul la gât.

Împăratul era și el de față, pentru că multimea de norod să învețe că hoția și tilhăria se pedepsește de lege cu moartea.

În fața tronului împăratesc așezat în piață se zice că i s-a adus tilharul plin de singe și legat în lanțuri.

La vedere nenorocitului, multimea s-a cutremurat de groaza morții înfiorătoare.

Atunci împăratul întrebă pe condamnat cu glas tare:

— Omule, de ce ai tilhărit, vezi c-ai ajuns cu gîțul în ștreang pentru faptele tale?

— Măria-ta, eu am tilhărit că să ciștig o bucată de pine pentru o casă de copii goi și flăminzi! Dar măria-ta, la drept vorbind, ești mai mare tilhar decât mine. Mie mi se zice tilhar fiindcă sunt sărac, singur și neputincios. Dacă aş fi mare, cu avere și putere ca măria-ta și cu oamenii înarmați, nu mi s-ar zice tilhar și tot ceea ce aş face ar fi bine și drept.

Măria-ta ai ucis zeci de mii de oameni și sute de mii, ai umplut închisorile cu oameni bănuți de necredință față de împărat și nimeni nu cetează să-ți zică tilhar, căci pe tine și nedreptățile tale le ocrotește și apără oastea ta. Tilhar sunt eu și alții care ajung să omoare de flăminzi. Astă am vrut să ti-o spun că și aşa puțin îmi pasă dacă ai să mă ucizi cu sabia ori cu ștreangul. N-am nimic de pierdut de la această lume și viață în care dreptii și fericiții sunt numai cei mari și mari. Si acuma sunt gata să mă spinzurați! Ce nu sunt eu înconjurat ca și tine de tilhari înarmați, că atunci nu mi s-ar zice tilhar, ci împărat și toți cei lași s-ar gudura pe lingă mine ca niște ciinii flăminzi așteptând de la mine împăratul răspplată pentru supușenie, și crimele față de popor.

Împăratul auzind aceste cuvinte, zise către tilhar:

— Drept grăiești, omule! eu sunt mai mare tilhar decât tine. Fii iertat de la mine și împăratie, iar de azi înainte vei fi cel dintâi sfetnic al meu, căci tu ești singurul om cinstit care ai avut curajul să-mi arăți în față adevarul și cu înțelepciunea ta de om cinstit să-mi spui calea cea dreaptă, nu ca lingușitorii mei sfătuitori, care au făcut dintr-un împărat, un tilhar. Rămii cu mine să-mi fii prieten și povătuitor bun.

Poporul auzind aceste cuvinte se miră foarte de o astfel de întâmplare și de aci înainte își urmă împăratul cu dragoste și iubire.

URSITORILE

Un negustor umblind odată pin sate după bucate, după vite, însărată într-un sat. În sat să plimbă de colo-colo să-și cete un conac, noaptea să se odihnească. Era greu, pe nimeni nu cunștea și noaptea se-nnopta. Negustorul se abătu în marginea satului la o casă sărăcăcioasă și-l rugă pe stăpin să-l lase să conâcească noaptea, că e tare drumuit și de oase ostenit. Omul unde trase era sărac. Nu avea decât un bordei afumat, cu un pat lat, c-o masă mică sub

pat, numai cu crengi de cîlpi și rogojini. Se culcară toți împreună și se cutru-piră toți cu cerga.

Peste noapte se-ntimplă însă o minune mare. Pe la mijlocul nopții muierea omului unde trăsesese negustorul născu un băiat. Negustorul se pierdu de rușine, auzind muierea în fiorii facerii, vătindu-se și zvîrcolindu-se și el lingă ea fără să-o poată ajuta. El se prefăcea că doarme și nu scoase capul de sub cergă neam.

La un timp, durerile o năpădiră și născu sărmâna un băiat frumos, ca un făt-logofăt. După ce-l născu se sculă biata muiere, luă o măsuță, ca toată lumea, asternu pe ea o cămașă bărbătească curată, puse o stebă de busuioc și un trochiț cu apă și se culcă, că mai era puțin pînă la mijlocul nopții și veneau ursitorile. Muierea și omul ei, cum rostiră masa pentru ursitori, adormiră duși, de puteai toca lemne pe ei. Negustorului ii pierise somnul și se tot văita, ce piază rea l-o fi-ndemnat să bată la ast bordei săracăios și murdar.

Gindindu-se ce-o să se facă de rușine la ziua, auzi ușa bordeiului scîr-find. Deodată căscă ochii mari și zări trei zîne intrînd pe ușe-n sobă. Cele trei zîne, cu pletele de aur răsfirate peste umăr, cu aripi și cămașî subțiri ca pînza de păianjen, se aşezără pe lingă masa pusă și se-ntrebară una pe alta, ce să facă cu copilul? Ce soartă să aibă? Să aibă noroc sau să fie nefericit și fără de noroc pe lume? Care mai de care-și da cu părerea, iar negustorul sta cu urechile ciulite ca iepurele și asculta. Cea mai mare zină grăi către surorile cele mai mici:

— Surioare, bălăioare, cu cosițele din soare, haide să-l ursăm, acum să nu-l luăm. Dar cînd o creștea, cînd s-o însura, chiar la cununie, calu-i potic-nească, capul să-i răpească, să se pomenească.

Cea mijlocie auzind aşa, o apucă o milă de bietul copilaș, rugîndu-le astfel pe surori:

— Hai, fă surioare, ce păcat, ce jale, la vreme de tinereată, să-i curmăm frumoasa viață! Mai bine să moară pruncu-acum, să n-ajungă pe-aşa drum. Dar zina cea mică, cea mai frumușică, sta și chibzuia, apoi le grăia:

— Voi suratelor, surioarelor, fermecatelor! Stați nu vă grăbiți, copil să-l ursați. Că este sărac, cu o cergă-n pat, c-un cotoi pe vatră, ce urită soartă! Fincă s-a brodit, baș s-a potrivit, negustor bogat, stă aci pe pat, hai noi să-l ursăm și să-l procolsăm. Pe negustor să-l moștenească, avuția-i izidească și frumos să îmi trăiască, negustorul prăpădească.

Surorile aşa se ogodiră, aşa și-l ursără. Puseră mâna pe trocul cu apă și pe busuioc și-i străpîră fața pruncului. Toate se-nchinăram, aşa mi-l ursără și-afară îmi plecară.

Negustorul era ca fiert de supărare. Tot ce-l ursaseră ursitorile el auzise. Căzu dus pe gînduri, ce să facă acumă, cum s-o scoată la căpătăi?! Cum se făcu ziua, făcură botezul copilului după cum le era obrocul. Negustorul nostru, de voie, de nevoie, făcea haz de necaz! Apoi plecă în negustorie îngrijorat și-ngîndurat. Ocoli negustorul lumea din sat, în sat, din oraș în oraș, dar gîndurile lui stăteau răsfirate, ca mintea muierii. Și de la marginea pămîntului de-ar fi fost, gîndul lui la acel copil din bordeul cel sărac zbura. Se hotărî să meargă să vadă dacă mai trăiește copilul, poate că a scăpat de cel care-i va mîncă moșia mîine, poimîine. Își lăsa negustoria și forni pe urmele gîndului său. Cind ajunse-n sat, la bordei nu este tipenie de cm. Ispitește-n dreapta, -n stînga, să afle unde este copilul. Merse hăăăt pe o coastă, unde săpau părinții pruncului la o țarină. La marginea pădurii copilul dormea-n luică legat de crengile unui paltin. Negustorul, pitîș-pitîș, se furîșă prin pădure pînă la luică și încet fură

copilul. De aci fugi cu copilul să i se piardă urma. Merse el ce merse cu copilul pînă ce ajunse la un rîu mare. Să-l arunce-n apă să-l înece, își zise el în gîndul lui. Cum se gîndi, aşa și făcu. Luă copilul legat în scutece și-l aruncă-n rîu. Își făcu cruce că a scăpat de o belea aşa de mare și porni fluierînd pe drum, bucuros. Pînă la cer el credea că s-a dus copilul, s-a-necat și de diavol e scăpat. Își vedea de-aci-nainte fără grijă, fără bătaie de cap, făcind avere tot mai mare.

Însă bietul copilaș plutea pe valuri, fără să-l tragă apa la fund de ușor ce era.

Se nimeri atunci, ca niște copii păstori, să vie să adape oile și caprele la rîu. Zăriră și auziră copilul chirăind, legănat de valuri. Un copil mai îndrăzneț înotă și scoase copilul la mal. Cind văzură copilul ud îl mîngiuară și-l aplecară la o capră. De aci duseră copilul la stăpinul lor la tîrlă și-i povestiră întîmplarea.

Stăpinul privi copilul frumos și sănătos și porunci să aibă toti grija de copil și să-l crească pe lingă tîrlă cu lapte de capră starpă, să fie copil zdravăn și puternic, bun de lucru. Copilul sugea la capră și creștea văzînd cu ochii. Păstorii îl creșteau și-l porecleau « al găsit » ! Așa-i ziceau ei: Găsitule-ncoa, Găsitule-ncolo !

Ajunge băiețandru mare. La șaisprezece ani știa să scoată oarele din tîrlă, le purta rîndul la pășune și la mulsoare. Era un băiat cuminte în toată firea și toți îl iubeau ca pe fratele lor. Odată, iar s-a-ntîmplat să plece negustorul după vite prin sate. S-a nimerit să mai ajungă odată iar prin locurile umblate odinioară. Într-o zi, trecu negustorul prin păduri, din tîrlă-n tîrlă, din stînă-n stînă, din sălaș în sălaș, cumpărînd la oi și la mioare de-și făcu și el o turmă mare. După ce le cumpără întrebă pe stăpinul stînei cine o să-i mîie lui oile pînă-n oraș ?

Stăpinul îi dădu pe argatul cel mai mic, pe copilul găsit, zicîndu-i:

— Măi, tu ăla Găsitu, du-te băăă de mînă-i oile ăstui negustor în oraș, c-o să-ți dea simit să mâninci acolo ca boierii.

— Bine, vere, pentru ce-i zici Găsitul copilandului, doar nu va fi fost cumva pierdut și găsit ?

— Așa a fost, negustorule ! Argații mei l-au găsit pe valuri și de atunci Găsitul i-a rămas numele. N-are și el pe nimeni săracul, nici nume nu are ca toți oamenii. De moare, moare nebotezat și o să avem mare păcat !

Negustorul, cum auzi, îl arse la fiacă vorbele ciobanului și-ndată pricepu că este vorba de copilul cu ursitorile. Hei ! Vai de steaua mea, își zise-n gînd negustorul, ce mă fac de-aici încolo. Păstorul, neștiind cine este negustorul, se bucură de venirea lui, ba îi mai arătă și capra care l-a alăptat și crescut zicîndu-i :

— Astă-i capra șută care l-a crescut pe Găsitul. Ea este mama lui. Cind o muri trebuie s-o-ngropăm ca pe oameni, fiindcă ea a crescut un om și e păcat s-o tăiem sau s-o vindem la alții. Dar negustorul tot mai mult se gîndeau, cum ar drege și-ar făcea, firul vieții-a-i răpunea. Își adună turmele de miei și de oi și vră să plece. Dar cum o să plece cu atîtea oi singur cuc. O să-i ceară ajutor stăpinului :

— Ascultă, baciule, ți-am luat mioare, te-am încărcat de bani, nu faci bine să-mi dai pe Găsitul să m-ajute la mînat oile, pînă-n tîrg, în oraș !

— Dăamne, negustor cinsti și fericit, cum să nu ți-l dau. Ia-l frate și fă-ți treburile. Negustorul își înșirui cîrdurile de oi și le mină către conacele sale împreună cu băiatul cel aruncat pe apă tocmai de el, acum șaisprezece ani.

La o fintină se opri ca la zăcătoare să se odihnească oile și să le adape. Apoi ce-i mai năzare prin minte negustorului? Să scrie o carte slugilor să-l omoare pe ast copil îndată ce a băga oile-n obor. « Iar eu o să mă mai zăbovesc prin munte pe la tările și la stîne după capre sterpe și berbeci grași și dacă-l omoriți să-l pitulați » încheie el scrisoarea și lipi plicul. Apoi grăi către băiat:

— Feciorule, uite plicul ăsta! Cum ajungi cu oile-n bătătură îl dai la argatul meu ăl mai bătrîn. Ții minte?

— Țin, stăpine, cum să nu țin, că doar n-oi fi tare de cap! Voi face pre-cum mi-ai poruncit. A luat de dindărat oile și încet-încet, mină-le pînă într-o zi s-a apropiat de conacul boierului. În urma lui venea un moșneag cu barba albă măturind pămîntul care se opintea și se grăbea să-i ajungă stoaca din urmă. Si-l ajunse.

— Unde te călătorescă, băiete, cu atîtea oare singur pe a pustietate și nu ți-e teamă că te omoară tilhării și-ți ia oile?

— Merg la negustorul cutare, de-i min oile și-i duc cartea asta argașilor și cocoanei sale.

— Care carte? întrebă moșneagul.

— Uite pe asta!

— Ce scrie-n ea?

— Nu știu să citeșc, ii răspunse băiatul.

— Dă-mi-o mie s-o citeșc. Și i-o dete. Cînd o deschise și-i citi slovele, tare se-ntristă bătrînul. Pînă copilul să adune oile, moșneagul scrise altă scrisoare cu plavițu, o puse-n plic și-o lipi la loc. Copilul nimic nu băgase de seamă. Moșneagul ii dete plicul îndemnîndu-l să-l dea stăpinei că toate sint scrise cu rînduială și-nțelepciune și nimic nu e scris rău.

Moșneagului însă ii păruse rău de copil văzîndu-l că merge nevinovat la moarte și Dumnezeu îl trimisese de sus să-l apere. De aia în scrisoare zise aşa:

« Cum ajunge băiatul ăsta cu oile, să-l luăti, să-l îmbrăcați în țoale mîndre și să faceți nunta lui fie-meă cu el. Să luăti oile să le tăiați, să faceți nuntă, să se pomenească pe sub lună și pe sub soare. Iar eu mai rămîn pe-aici, mai zăbovesc în negustorie să scot pîrleala cu cheltuiala. »

Pe urmă moșneagul rămase să se odihnească și se sui la cer să spuie is-prava Domnului, iar copilul ajunse cu oile-n bătătura negustorului. Scoase scrisoarea din sin și o dete negustoresei. Ea rupse plicul, citi cuprinsul și rămase de mirare, cînd văzu ce-i poruncește bărbatul. Chemă slugile și fata și le spuse cum e rîndul, cum e porunca și treaba cu nunta.

Slugile cum auziră se mirară, dar ce să facă, ei sint argați, iar stăpinul, stăpin! Îmbrăcară flăcăul în haine frumoase de sărbătoare, tăiară oile, tocmiră lăutari și merseră de-l cununară pe ast băiat drumet cu fata cea mîndră și bogată sus la mănăstire, să fie de pomenire. Așa ajunse ginerele negustorului stăpin în casa cea bogată. Argații-l ascultau și alergau de colo-colo, că le era frică să nu-i pîrască la negustor cînd s-o-ntoarce.

Negustorul însă nădăduia că băiatul s-a dus pe apa sîmbetei și nici prin gînd nu-i trecea de cele ce se petreceau.

Cînd socoti că e mai bine, se-ntoarse și el la casa lui, la masa lui. Cine-l întîlnea pe drum îl fericea, că are ginere mîndru și voinic și bine-a nimerit, ce om fericit! Dar negustorul cum auzea, se-nvinetea și frigurile-l apuca, de vesteau cea rea. Cum călcă pragul cășii fiică-sa și ginere-su îl primiră și-i pupară mină. Negustorul viclean foc, n-are ce face, scoase cîteva parale și se face că-i dăruiește. Cînd intră-n casă la muiere, o s-o-ntrebe, cu ce rînd a măritat fata

și pentru ce să facă una ca asta și de capul ei ! Femeia îi arătă scrisoarea. El o citi și-ncremeni văzind scrisul și iscălitura lui.

— Omule, mai întii cetește și apoi vorbește ! Ce sănt eu de vină dacă te-ai îmbătat și cartea ai scrisat ! de, i-am cununat sus la mănăstire, și de pomenire ! Mai privi o dată cartea și își dete cu socoteala că scrisoarea, ori altcineva a scris-o, ori că el o fi fost smintit cind a scris-o și orice-ar face Dumnezeu îl ajută pe acest copilandru precum ursoaica l-a ursat, bogăția-i de mîncat.

Aaaa ! dar nu se lasă negustorul nici mort să-i mânince avereia ! Si iar îi puse gînd rău să-l omoare, căci moartea unora este viața altora, aşa cred unii, aşa credea și negustorul. N-o să facă el voia la dușmani și lui Dumnezeu pe plac, să ia un ginere sărac. Atât era el de mînios că-i era moartea mai aproape decit cămașa.

Intr-o zi, se gîndi cum să-i facă facerea ? Adună toți argații și le porunci să se ducă-n țarină la o ciutură și s-o păzească cu arme și cu pistoale. Întîiul om ce va veni să ia apă să fie împușcat și lepădat în ciutură. Slugile încărcără puștile cu prau și cu plumb, încărcără pistoalele, potriviră capsulele la arme și se pitulară lingă puț, așteptind. Chemă nevasta și-i spuse și ei întreaga taină, cum să-i facă facerea și de ginere a scăpa. Dar tot ce ei vorbeau fiica-i asculta și amarnic plîngea. La cină o să trimeată pe ginere-su cu ulciorul la apă.

Băiatul cum auzi luă ulciorul și după porunca socrului porni la apă. Si aşa plecă el cîntînd, fluierînd și de moarte negrijind.

Fata-l auzi cîntînd și pitiș-pitiș, după el pînă ce-i spuse :

— Vino-ncoace după mine și nu te duce la moarte.

— Cum vine asta, a-ntrebat-o ?

— Lasă întrebările pînă ce crapă dracul, căci moartea nu vine cînd o chemi, ci te ia cînd nu te temi ! Așteaptă și ai să vezi minunea minunilor. Se pitulară și adăstară.

Acasă negustorul așteaptă, așteaptă ! Așteaptă, așteaptă ! Dar în zadar nici o veste. Măi, ce să fie ? își zise el în gînd. A venit mijlocul noptii și nimic ! Ardea de nerăbdare să afle ce s-a-ntimplat ? Îi ardeau tâlpile, ca la fata mare.

Plecă-n țarină la ciatura cu pricina. Slugile cum îl simțiră și-l văzură, dar la stat nu-l cunoșcură, își făcurează cruce, să cadă păcatul lor pe negustor și traseră ! Cum îl omorîră, îl aruncără în ciatura cea părăsită să i se piardă urma. După ce terminară porunca stăpinului merseră acasă, era gogea aminat. Se aciuără și se culcară. Abia dimineața luară seama că lipsește stăpinul și trăiește ginerele. Așa pe nevrute slugile se umplură de bodaproste, iar tinerei scăpară de piazza rea. Si oricît s-a ostenit negustorul să fugă dinaintea ursoaicăi n-a fost cu putință, căci una i-a fost ursita lui și alta a copilului. Oricît s-a zbătut și s-a trudit, de ce i-a fost frică n-a scăpat, căci tot natu are o stea pe cer, și ce-i scris, în frunte-i pus.

URSITORILE SAU LUPUL CU CAPUL DE FIER

Cică o muiere odată a făcut nouă copii și toți i-au pierit. Cind povîrnise spre bătrînețe, iată că-i dete Dumnezeu și pe-al zecelea copil.

A treia zi s-a așezat ea pe strat cu cămașa întoarsă, cu stebă de busuioc și colac, să aștepte ursitorile cu norocul copilului.

Cind au venit ursitorile, s-au gîndit, s-au răsucit ce soartă să-i urzească și pînă la urmă l-a ursat să moară la nuntă mîncat de lupul cu capul de fier.

Mumă-sa, care a stat trează a auzit toată proroceala zinelor și speriată de soarta fiului său că o să fie mîncat de lupul cu capul de fier chiar la nuntă, nu i-a îngăduit copilului să intre în pădure, ori să treacă prin codri cu căruță sau pe jos.

Și aşa i-a venit copilului vremea de însurat. S-a făcut nuntă mare, cu nași, stăroiche, cumnat de mînă și tineret cîtă frunză și iarba.

Ca să nu-l mânince lupul cu capul de fier, ginerele mergea în fruntea flăcăilor și toți călări încinși cu săbii. Cind s-au întors ei de la biserică mergind cătră casă, se-nfurisează lupul cu capul de fier și fugi după ginerele spăimintat. Ginerele de frică a uitat de mireasă, a pus calul în galop ca să i se piardă urma. Lupul intră după el, ține-l ici, ține-l colea, gata, gata să-l prindă. Dar cum ginerele avea un cal iute ce zbura ca vîntul, lupul rămase mult în urmă, iar ginerele își pierdu urmele undeva departe în pustiu la marginile unei păduri. Cind acolo, o căstioară cu o luminăță, strălucind în noapte. Bate la ușe și-i deschide o lupoaică cu capul de om și trupul de lup.

— Ce cauți aici aşa tîrziu, măi băiete?

— Caut un adăpost ca să nu mă mânince lupul cu capul de fier.

— Intră și leagă-ți calul aici în tindă, da să știi că eu sănt mama lupului cu capul de fier.

Cind a auzit flăcăul, a început să tremure de frică.

— Nu tremura, nu te teme, că eu l-am blestemat să fie cu capul de fier, ca să nu mânince toate vietăurile din pădure și cîmpie și Dumnezeu acuma îl ține flămînd, nu poate mîncă decît ce-i sorocește el, cite un flăcău pe an și ăla chiar în ziua cununiei.

— Eu sănt unul din ăia ursit a fi mîncat de el, de aceea m-a fugărit în ziua nuntăi!

— Nu este nimic, să n-ai teamă că eu am să-ți dau trei cîini mari să te apere.

Apoi mama lupoaică l-a învățat cum să arunce în vînt un fir din părul cîinelui și să strige: ur ! ur ! ur ! cîinele meu, na ușorul vîntului, na greul pămintului, că lupul mă mânincă. De fiecare dată să arunce un fir de păr și vîntul va aduce părul la cîine care-l va căuta și găsi apărîndu-l de lup.

Stînd el aşa într-o sobă, iată că sosește și lupul cel blestemat mort de osteneală :

— Mamă, eu simt aici miros de ființă omenească !

— E miros de untură, muică, de la alți oameni mîncăți mai de mult, că la noi n-a venit nici un om. Baba s-a strecurat afară să dea la cîini mîncare, a făcut semn ginereului să fugă și el a încălecat murgul și s-a dus ca gîndul, departe în pustiu. Cind l-a văzut lupul cu capul de fier el era departe în cîmpie la cîteva poște.

Lupul cel flămînd nici una, nici alta și după el, după el gata să-l prindă să-l mânince. El vede în urmă lupul în depărtare, scoate un fir de păr din batistă, se urcă într-un copac, îl suflă-n vînt și strigă tare :

Ur ! ur ! ur !
Cîinele meu bun;
Na ușorul vîntului
Și greul pămintului !

Cinele s-a luat după lup gata-gata să-i rupă coada și spatele, iar el iar s-a depărtat. Cinele a ostenit și el, iar s-a suit într-o girniță mare strigind și suflind firul de păr în vînt:

Ur ! ur ! ur !
Cinele meu bun,
Na ușorul vîntului
Și greul pământului !

Atunci cinele al doilea a fcrnit-o la gcană după lup gata să-i rupă partea dindărăt. Lupul însă nu se lăsa și tot una după băiet gata-gata, să îngă colții-n el. Așa a intrat el într-un pustiu, fără iarbă și copaci numai cu un ciongar bătrîn, în care un vultur își făcuse cuibul. S-a urcat el în ciongarul ros de vînturi și fără pic de ceaže pe el, sufînd în vînt ultimul fir de păr și strigind:

Ur ! ur ! ur !
Cinele meu bun;
Na ușorul vîntului
Și greul pământului ?

A sosit și cel de-al treilea cîne și s-au pus pe lup toți cîinii. Lupul cu capul de fier licea cît putea în trunchiul ciongarului să-l rupă ca să cadă jos ginerele cel ursat a-i fi o dată pe an brană de mîncare.

Vulturul s-a supărăt și el pe lup și în timp ce-l incolteau cîinii el se repezi ca săgeata în capul de fier, scoțindu-i ochii. După ce râmase lupul fără ochi, cîinii îl sfîșiară, răminînd din el numai capul de fier și burta roșie, acră și otrăvită de care nici cîinii și nici vulturii nu se apropiau.

Coborî fericit din ciongar și ginerele, bucurindu-se că i-a murit moartea și din ura ce-o avea față de lup dădu o dată cu piciorul în burta cea roșie din care ieși un praf roșu, ca un nor de praf. Dar cum îl lovi, piciorul i se frînse și de praful cel roșu, ginerele căzu jos și muri otrăvit lîngă lupul cu capul de fier, așa cum îi fusese prorocită soarta în noaptea ursitorilor.

OMUL FĂRĂ NĂROC

De cînd cu lupii ai albi, a fost un om sărac lipit pămîntului. De sărac ce era, nici o fată nu-l vroia să se mărite cu el. După ce-și ridicasă gîndul de la însurătoare, iată că-i veni nărocul în cale și nu stătu neam pe gînduri, ba se grăbi.

Trăia așa măcar că era argat împreună cu muierea pe la cei bogăți ! După un an muierea i-a rămas grea și-i născu un copil.

Mare veselie fu în casa săracului väzind că au un copil așa de drăgălaș, dar se întristă că n-au nici scutece să-l învăluiască? La mijloc de noapte, cînd l-apucă pe om fiorii de moarte și toate alele umblă pe pămînt, se coborîră din ceri trei ursitoare, intrără pe coș și de-acolo s-ăseză-n casă pe vatra focului și începură să se sfătuiască.

— Eu zic copilu ăsta să moară-n zori de zi, spuse cea mai mare ursitoare.

— Eu zic să-l lăsăm să trăiască și să moară la nuntă împreună cu mireasa, înghițit de valurile râului înghețat, zice cea mijlocie.

— Ba ! surioarelor, e păcat să-l chinuim pe al om sărac, aşa luîndu-i de pe lume singurul copil. Mai bine să-l lăsăm să trăiască, însă să n-aibă noroc pe lume, să nu s-aleagă cu nimic din ce va munci, pînă ce nu se va însura cu o şchioapă pe care s-o cheme Gherghina și care să-i aducă norocul.

— Binee ! ziseră celealte două, să fie pe voia ta și luîndu-și zborul se pierdută printre nori mai ales că și cocoșii se pregăteau să-și scuture aripiile vestind revărsatul zorilor.

Părinții își botezără copilul ca tot natul și-i puseră numele Pătru. După scurt timp, îi murîră părinții și copilul rămasă singur, plîngînd fără de nici un ajutor sau de mângiure. Mergea cerând pe la unul și pe la altu vreo coajă uscată de mălai și singur singurel uidi în bordeiul lui cu o mîță cu care se-nțelegea destul de bine, arânindu-se împreună. Pătru se-nvăță să prindă păsărele și să cînte ca ele. Își făcu arc și de mic-mititel sărea din cracă în cracă, ca o veverită.

Ajungînd oînă de copilandru, pleacă-n lume să se arânească din munca lui. Gol și rupt cum era, toți boierii cum îl vedea întorceau capul și nici că-l băgau în samă; vrunt coțcar de băiet. Pînă la urmă își găsi un stăpin și se ogodi să-l slujească un an pe o oaie.

Copilul era cuminte și argăti un an, mulțumindu-și stăpinul, care-i și dădu simbrie. El și-a luat oaia să plece la alt stăpin, dar abia ieși din bătătură cu oaia că aceasta și muri.

Să-ntristă bietul băiat că într-un minut a pierdut munca lui pe un an de zile și iar să ogodi în slujbă încă un an și tot pe o oaie, la același stăpin. La Simedru, cînd s-a-ncherbat anul, a primit dreptul său, caja și a plecat. Cînd pe drum, oaia căzu și muri.

— Of ! sărac de maica mea, argătii doi ani la stăpin, prin viscol și furtoni, gol și flămînd și iacă de fiecare dată oili mi-au murit ! Mă duc în lume, oi găsi un stăpin cu un suflet mai bun și mai norocos.

Suspinînd și blestemîndu-și soarta cea grea pe care de mic avea s-o-nfrunte, plecă iar în lume după stăpin. Ajunsă într-un sat undeva departe la munti de piatră, aici se ogodi cu un om să-i slujească un an pe o capră, că de ea nu să prind boalele, ca apa de giscă. S-apoi cu o capră, un sărac ușor se poate descurca în viață, căci după vorba bătrînească capra este vaca săracului, s-apoi roade unde o legi. Sluji și mai cu cinste și stăpinul la soroc îi dădu capra.

Își luă el capra cu gîndul că acum cu avereia asta să se-ntoarcă la bordeiul lui, s-aprindă și el o lumină pe mormîntul părinților care l-au adus pe lume să vadă și el soarele, binele și răul. Merse multe zile cu capra, dar trecînd printre-o pădure, o haită de lupi îi tăiară calea și dacă nu se suia într-un paltin l-ar fi mîncat și pe el bietul ciobănel ! În văzul lui, lupii îi sfășiară capra și iar nu s-aleasă cu nimic, după alt an de muncă.

După ce scăpă de lupi, iarăși își luă traista-n băt și hai în lume să-și cete nărocul. Ajunsă într-un sat și se băgă argat la un boier pe un purcel.

Poate că porcii să fie mai norocoși decît oamenii, zise Pătru-n gîndul lui. Si iar necazuri și iar muncă pînă ce i se împlini anul.

Stăpinul îi dete purcelul și el plecă spre satul lui. Mergînd așa pin ale pădurii cu purcelul, ca să nu moară de foame o apucără după ghindă de fagi. La ghinda de fagi îi mergea bine porcului, însă ducîndu-se la un izvor să bea apă, Pătru văzu acolo un cerb cu o stea de aur în frunte, uită de purcel și fugi

după cerb să-l înjunghie. Dar n-avu noroc nici să-l prindă și cînd se întoarse, nici să mai dea de purcel. Caută el prin pădure, pin munți zile, săptămîni și luni, dar de purcel nici urmă.

Vai de oaia ce nu-și poate duce lîna își zise băiatul plingînd de năcaz, că după atîția ani nu e-n stare să aibă parte de trufia lui.

Neavînd ce face altceva, fiind învățat cu munca la stăpin, din nou își găsi unul cu care se ogodi să-i slujească un an pentru o juncă. După ce i-a venit sorocul și-a luat juncă și a plecat fericit că a ajuns și el om cu avere. Pe drum însă iar îi veniră necazurile cu carul. Junca fu apucată de streche își puse coada pe spinare și fugi orbește printr-o pădure și-nnebunită biata vițică de frică nici nu văzu prăpastia în care se prăbusi de nu se mai alese nimic dintr-însa !

Pătru văzînd nenorocirea, rămasă mut în gura prăpastiei, blestemindu-și soarta și ziua-n care s-a născut și fu cît p-aci să-nchidă ochii și să se arunce și el în prăpastie cînd mare-i fu mirarea auzind într-un ciongar bătrîn un glas de pasare care-i spusă:

— Nu-ți pierde curajul Petre, tu ești om făr' de noroc, numai mergi în lume și cată o fată care să se cheme Gherghina și ea îți va aduce mult noroc, apoi pasarea își luă zborul și se pierdu în slăvile cerului.

„Pe legea mea, zise Pătru de-acă-nainte am să argătesc de-a ficea ”; și iar plecă să-și cate un stăpin. Ajunsă la casa unui om cu stare și-l întrebă:

— Stăpine, n-ai nevoie de un om care să-ți muncească-n holde, fără să-ți ceară simbrie?

— Ba, cum să n-am băiete, răsunse boierul și tocmeala fu ca și făcută. Cine n-ar vrea să i se lucreze degeaba?

— Uau să se opintească, da bogatu să primească.

Pătru își vedea de treburi fiindcă nu mai putea trage nădejde că ar putea ceva ciștiga în viață. De ciștig se ștersese pe bot. Muncea în silă și-n sudori, da stăpinu-i da mămăligă că-n pădure erau destule mere-pădurete.

Vorba aceea: „Ce știe tîrgovețul, ce este pădurețul? ”

Vremea trecea și Pătru îl făr' de noroc creștea. După ce slujii vreo doi ani merse la stăpin să-și ia rămas bun.

— Boierule, sorocu a venit, de argătit te-am argătit, iacă mi-a venit timpul să plec.

— Petre, spune-mi ce-ți datorez pentru truda ta?

— Nimic, boierule ! De mi-ai da un lucru să sparge, să fringe ori il arde focul ! De mi-ai da o oară, or meare, or, să rătăcește-n pustiu ! Eu sănt omul făr' de năroc pe lume, orice mi-ai dăru, nu trăiește, se sparge, pierde, aşa că sănt osindit toată viață să muncesc pentru alții și eu să n-am un petec în spinare la vreme de bătrîneață. Așa că eu m-am învățat să hoinăresc de-a lungul și de-a latul, ca un om făr' de năroc.

— Petre ! Te sfătuiesc să nu pleci de la mine. Rămîi aici și cînd îți va veni vremea de-nsurat, atunci am să te-nsor, îți fac un bordei și vei trăi și tu fericit ca toți oamenii. După ce stătu puțin pe ginduri, spuse hotărît:

— Bine, stăpine, te ascult ! Iată că rămîn, da să știi că orice mi-ai da, la mine nu stă. Si nici să nu-mi plătești vreodată ceva, că e păcat de cheltuială ! Nu cheltui orzul pe giște că e în zadar.

Se mai scurseră cîțiva ani și Pătru se făcu băiat mare și frumos. Dacă ar fi fost și el ca ceilalți dănaci cu rost și rînduială s-ar fi omorât fetili după el.

Dar aşa, cum curgeau peticile după el, nici mucii nu şi-ar fi aruncat cineva pe dinsul, atât era de imos şi neisprăvit.

Iată că la o vreme stăpînu îi spuse lui Pătru:

— Măi băiete, uite eu îti dăruiesc un bordei, iar tu să fii în stare acu să-ţi cauți muiere. Du-te-n lume, îti alege mireasa şi-ntoarce-te la casa mea.

— Mulţumesc dumitale, stăpine, am să mă duc, însă care fată a să se mărите cu un sărăntoc ca mine? Eu vezi că n-am nici ţoale de sus cum au alți dănaci.

— Du-te şi cată bine una după măsura ta, că cine să asemănă s-adună ş-apoi omul de-o nevastă şi de-o mîşă are nevoie în casă, de alealte ai de toate.

Pătru să mai uită o dată la bordeiul în care avea să trăiască cu soţioara sa, şi plecă trist şi amărît.

Luă lumea în lung şi-n curmeziş, dar nima nu-l băga-n seamă. Cind îl vedea fetele aşa, de cebăluit, le bufnea risul, iar Pătru de ruşine s-ar fi băgat în pămînt. Mai la urmă ajunsă într-un pustiu întins fără de vietări. Mumă lui, care se prefăcuse-n cioară îl urmărea pas cu pas.

Cind obosit şi fără de nădejde se-ntoarsă la stăpin într-un amurg de sară, o cioară se aşeză pe o fintină tocmai cind el setos, sorbea apă, şi-i spuse:

— Petre, Petre, tu te omori, maică, căutîndu-ţi mireasa în lumea largă, te ostăneşti în suspine, da norocul tău este la Gherghina care este colo-n aceaea.

— Unde? zise Pătru fericit, luminîndu-i-se faţa şi-ncolţind nădejdile în inima lui covîrşită de durere. Cind ridică capul se-ngrozi văzind o cioară care zbură şi se puse drept pe argeaua unde era fata ce i-o rînduise rîsitorile în noaptea naşterii. Apoi aci se puse pe croncănit, cind o fată şchioapă ieşi afară şi o usui.

— Ce dudăi cioara, fetiţo, că nu ţi-a făcut nimic rău îi zise cam cu îndrăzneală Pătru.

— Nu vezi, măi băiete, cum cîntă, parc-ar vrea să spună ceva şi n-aş vrea să spui, ceva de rău că (destul sănt eu de năpăstuită să trăiesc singură pe lume prin ale pustiilor, prin ale nădolii). Da pe cine cauţi pe aici, băiete?

— Pe o fată cu numele Gherghina.

— Pe mine mă cheamă Gherghina!

— Cioara aceea mi-a spus că tu eşti rînduită să fii mireasa mea şi de aia de ani de zile te cat şi-mi pare bine că te-am găsit.

— Dar uită-te bine la mine, băiete, că pe lîngă că sănt săracă, fără de părinţi sănt şi şchioapă! Un dănak frumos ca tine ar fi păcat să-şi lege viaţa cu o mireasă care să n-aibă nici un fel de avere, da peste toate să mai fie şi şchioapă!

— Pe tine te cauţi şi te vreau aşa. De avere nu-mi pasă. Că eu sănt sărac, dar dacă sănt sănătos tot ce văd pe lume poate fi al meu. Fii întălegătoare şi hai cu mine dacă vrei să fii fericită şi iubită. Să mîncăm numai o ceapă spartă şezînd pe un mărăcine, dar să trăim împreună în înțelegere şi bunătate. Tu să ştii un lucru, că atunci cind se-nfîlneşte foamea cu setea, ele se adună laolaltă şi nu se despart. Tu săracă, eu sărac, vorba ceea ne-a tunat şi ne-a adunat! Hai să mergem la stăpinul meu unde am şi eu un bordei şi acolo ai să te simţi ca într-o casă boierească.

Gherghina ascultă rugămintea lui Pătru îşi dădu seama că el este trimis de Dumnezău să-i fie neavstă şi fără să se mai ogodească, plecă împreună la bordeiul ce-i aştepta.

Apropiindu-se de sat, zări bordeiul. Fata zîmbea de fericire.

— Aceea este casa pe care mi-a dăruit-o stăpinul, este casa noastră.

— O să trăim cu bucurie în ea împreună cu copiii noștri, zise Gherghina.

Da tocmai în vremea asta o barză urmărită de un vultur înrăritat, că barza vrea să-i ardă cuibul cu pui cu tot, pentru că îi răpise unul din puișorii ei, scapă din cioc tăciunile luat de undeva de pe niscaiva ciobani, drept pe bordeiul lui și numai decît arse de nu se mai cunoștea decît o groapă adincă în pămînt.

Cind văzură casa arzînd le-ngheță inima de necaz, oftară adînc și limba le rămasă amortită neștiind ce să mai zică la aceste semne rele. Apoi într-un tîrziu Pătru zise:

— Gherghino, să știi că eu sănătatea omului fără de noroc pe lume. Orice mi s-ar dărui, orișice aş agonisi prin munca mea totul pierdut și nimic nu rămîne!

De aci înainte să știi că orice vom cîştiga al tău este, eu nu sănătatea pe nimic, aşa am fost eu ursit și aşa este.

Stăpinul le făcu nuntă și se cununară și ei ca tot natu. Pe urmă le făcu alt bordei, însă Pătru spusă stăpinului că nu este bordeiul său, ci al nevestei sale, și cu bordeiul nu se mai întîmplă nimic rău. Mai la urmă le mai dete și o curea de pămînt pe lîngă casa care tot a Gherghinei spusă Pătru că este. Pămîntul rodea și ei se-nstăreau incet-incet. Cumpără niște juncani și ca să-i moară, niște săteni îl întrebă:

— Petre, ai tăi sănătatea juncanii, că frumoși mai sănătatea?

— Nu sănătatea ai mei, bre, sănătatea ai muierii mele!

Mai tîrziu își făcu car și cobirlet plug, grăpă și altele. Dar cind era întrebăt ale cui sănătatea, el spunea că sănătatea ale lui Gherghina, nevastă-sa.

Și toate-i mergeau bine.

Ajunsă o vreme rea cind Dumnezeu uitase de lume și pînjolise grînele de le arsese arșița soarelui. Toate holdele erau pînjolite, da grîul lui Pătru cel fără de năroc era mare și frumos.

Într-o zi, să nimeri să fie chiar în capul locului, cind niște călători se mirară, cum se poate ca Dumnezeu să fie aşa de nedrept, fiindcă la unii oameni să le ardă bucatele și să le sece izvoarele, da la alții să-mblînzescă dogoarea soarelui și să fie mare berechet. De nerăbdare intrără-n vorbă și ziseră:

— Bună vremea, omule!

— Mulțam dumneavoastră, drumetilor!

— Da al dumitale este grîul astăa de mare și frumos?

— Da, al meu e, zise Pătru, fără să-si dea seama. Cind se uită, încremenit, văzînd că din senin să-aprinsă grîul! Atunci își dete seama de greșeală, fugi spre mijlocul grîului și strigă: „Măi oameni buni, uitați-vă bine și-întelegeți, pînăci a fost grîul meu, dar de aici înainte este grîul muierii mele, ați auzit?

— Auzit, auzit! răspunseră călătorii care văzură cu uimire cum focul se stinge și grîul lui nevastă-sa rămasă frumos, ca trestia în bâtaia vîntului! Nu înțeleseră taina, da nici nu încercară să afle și-si văzură de drum find grăbiti.

Cind veni iarna, Pătru și Gherghina aveau de toate, da boierul mînca răbdări prăjite. Ca să nu moară de foame își vindea o parte din moșie și luă grîu de la sluga sa. În fiecare an era secetă și toate holdele se pîrleau de arșița soarelui. Numai holdele Gherghinei se-nmulțeau și se măreau, încit păreau ca o mare de aur legănată de vînt.

Boierul, ca să nu moară de foame, își vîndu toată avereia și ajunsă el cu tot neamul lui slugă pe moșia Gherghinei. Turbat de mînie, boierul într-un an și-a pus în gînd să-l scoată din minți pe Pătru, doar va spune că e griul lui. Cum trecuseră mulți ani, uitasă că este om fără de năroc și acesta-l întrebă pe cînd se aflau acasă:

— Vezi, măi Pătrule, cum e soarta omului, din slugă te făcuși boier, iar eu ajunsei argat, la argat ! Tu ai holde de grîne iar eu opînteaală, sudori și suspine.

— Ce să-ji fac eu boierule, zise Pătru cel fără de năroc, aşa ne-a fost scrisa tu să sârăcești, iar eu să mă-nbogătesc !

Atunci dintr-o dată, tot cîmpul cu holdele sale și ale Gherghinei s-au aprins și s-au facut scrum.

Cînd a văzut Petre, a fost prea tîrziu. Nemaiavînd ce mînca, de foame a murit boierul cu tot neamul său și s-a prăpădit și Pătru cel fără de năroc cu nevasta lui și pămîntul a rămas pustiu de oameni.

PIAZA REA

A fost un împărat care avea zece copii. Mai la urmă i-a dat Dumnezeu și o fetiță. Cum i-a venit pe lume fetiță, parcă a dat ciuma-n oi. A început să-i meargă rău. Mai întîi i-au murit vitele, apoi copiii și slugile. S-a îngrijorat împăratul și nu mai avea nici un chef de viață. Ce era să facă ? În fața sortiilor nici împăratii n-au nici o putere. A dat veste în lume să-i vie filozofi și vraci să-i citească-n stele și să-i vadă ce zodie îl mai așteaptă. Nici unul nu putea să-i dea de căpătii ce este cu fata asta care-i este piază rea. Mai găsi un vrac și schiop și prăpădit care rămase să vadă ce face fata noaptea. El o pîndi și spre mirarea lui văzu că se face cîrlig și doarme cu genunchii la gură și cu față în jos. Atunci i-a grăbit vraciul împăratului. Asta este piază rea. Pînă nu pleacă din casă, toate se prăpădesc și praf și pulbere se va alege și de împăratie, dacă n-o duci în pădure s-o mânince fiarele. Palatele au început să se dărime, iarba să se pălească, vitele să behăie flăminde și oamenii să se mânince unul pe altul de foame. N-are ce face, o îmbracă bine ca pentru drum lung, și dă mai multe pungi cu aur și pleacă în pădure prefăcîndu-se că merge cu ea la vinătoare. În pădure vinează cerbi, căprioare și se pierde ca din întimplare de fiica lui, răminind cu mare durere în suflet. Fiica lui, numită la palat piază rea, culege fragi, mure și flori așteptîndu-l pe tată-su să se întoarcă. Dar tată-su nu se mai întoarce. Plinge ea amarnic și o ia prin pădure doar o da peste vreun ochi de lumină în tufiș. După multă osteneală și nopți de groază, ajunge la o tîrlă de ciobani într-un munte. Păstorii se mirară cum de o ființă omenească are curajul să treacă prin păduri cu atîtea fiare sălbatrice ! Ei s-au bucurat de venirea ei, au omenit-o cu lapte, urdă și mămăligă și au luat-o să le fie ca și fiica lor. Piază rea la rîndul ei i-a dăruit cu aur și alte lucruri scumpe. N-a trecut însă mult, că a dat moartea în turmele de oi și era cît pe aci să se prăpădească toate, dacă o parte nu săreau în rîu și nu treceau pe malul unde piază rea nu avea nici o putere. Mai la urmă s-a aprins coliba peste ciobani, aşa că era cît pe aci să ardă de vii. După atîta pagubă și necazuri, ciobanii se sfătuiră s-o alunge pe fetiță ducînd-o departe în pădure s-o mânince fiarele. Cum plecă fetiță,

turmele de oi se înmulțiră la loc și toate devineau din belșug ca mai înainte. Fetița o porni tot înainte plîngînd și rugîndu-se s-o ajute Dumnezeu să scape din gura fiarelor ce mișunau prin păduri. Într-o noapte văzu un licurici, se luă după el și cînd colo el o duse la casa Sfintei Vineri. Sfînta Vineri se bucură cînd văzu fetița. O mîngîie și îi dădu să mânince și să se culce. Fetița îi povestî necazurile și baba o ascultă făcîndu-i-se milă de ea.

A doua zi îi muri cătelusa, a treia zi îi muri purcelusa, a patra zi, găina, a cincea zi, cocoșul și-i mai rămăsesese pe vatră doar mită. Ce era să facă? Ca să nu piară toate de Piazza Rea, o duse-n pădure să culeagă bureți și iar se pierdu. Iar de aci încolo începură necazurile. Trece prin păduri, ape și munți pe unde nu călcase picior de om, decît cer, păduri și flăcări. După multă osteneală într-o zi ajunse la o casă făcută într-un stei de piatră și acolo, stăpîna, o arăpoaică, urâtă și arsă de foc precum este arama. Arăpoaică știa dinainte cine este fetița, după stelele de pe cer, fiindcă știa să citească în stele. Fata îi povestî cum fusese alungată de peste tot.

Într-o zi, arăpoaică o duse cu trăsura ei la o apă fermecată. Luă fata și o aruncă în rîu și de aci ieși curată, luminată, ca de Maica Precestă lăsată. Răutatea din sufletul și țoalele ei se duse pe acea apă. Cînd ieși afară era frumoasă ca o zină și nu mai era tristă ca înainte, ci zîmbitoare și plăcută la grădini. De aci plecară ele departe cu trăsura într-o țară sub un munte. Văd o casă, bat la ușă și intră. Înăuntru stăteau doi înși. Unul era trîntor! Toată ziua sta și dormea și țărina de sub el puțea de lene. Alăltalt, era slab ca un tîr și se juca cu două gheme, cum se joacă mitile. Arăpoaică știa ce comoară este ascunsă în acele gheme. Împinse fata afară zicîndu-i să stea cuminte în trăsură pînă vine ea. Iar cînd va veni să dea biciilor și să fugă. Zis și făcut. Fata trage trăsura aproape. Fură ghemul de aur cu care se juca omul cel slab și fugi la trăsură. Pînă s-o ajungă, ea dusă a fost.

Aude împăratul că s-a furat ghemul cu lîna de aur. Bate tobele în țară să se afle unde este ghemul că el dă oricît numai să i se dea ghemul că are nuntă și trebuie făcută rochie din tors pentru mireasă. Arăpoaică trimite vorbă că ea are ghemul cu lîna de aur. Vine împăratul cu carul cu aur să-și plătească ghemul.

Arăpoaică zice:

— Dau ghemul la cîntar pe aur. Ce bani n-or ajunge, să-l cîntărim pe împărat și ca datornic al meu, va trebui să se însoare cu fata pe care i-o dau eu. Împăratul crede că are aur destul, nu se mai tocmește și-i răspunde:

— Să fie pe pofta inimii dumitale! Si porniră să cîntăreasă. Ghemuł era vrăjit și oricît aur puneau nu cîntarea cît ghemuł. La urma urmei zise arăpoaică împăratului că n-are bani de ajuns pentru lîna de aur. El n-are încotro se suie pe cîntar și abia acum plătește cu trupul lui ghemuł. Însă fiind vindut arăpoaicelui aceasta face ce vrea cu el de aci înainte. Îl ia pe împărat și întreaga comoară și o duce la casa ei din munte. Împăratul sta trist că s-a lăsat ca un prost vindut de viu și n-o să mai facă nuntă niciodată.

Într-o zi i-a arătat împăratului pe fetiță de la ea Piazza Rea. Cînd a văzut-o așa de frumoasă, a fost gata, gata să-i ia lumina ochilor. S-a bucurat el de o așa întîmplare și a cerut-o pe Piazza Rea să-o ia de nevastă.

S-a dus cu fata la tatăl ei, care mătura drumul cu chica și cu barba de bătrîn ce era și au făcut o nuntă-mpăratească, de s-au veselit și chiuit o lună și o săptămînă și astăzi încă joacă hora, iar alții se căznesc să golească vedrele cu vin.

IMPĂRATUL HOȚ

A fost odată un împărat ce avea un băiat și pe care voia să-l învețe toate meseriile din lume.

Cum s-a ridicat pe picioare a și început cu învățatura. S-a făcut portar, cioban, văcar, tîmplar, croitor, papugiu, pătrăungiu, frizer, pescar, zidar, fierar, lingurar, morar, potcovar, negustor, profesor, advocat și doftor.

S-a întors la împărat cu o ladă plină cu diplome.

Împăratul s-a bucurat și pe loc s-a pus pe chef și tămbălău mare pentru că fiu-su s-a procopsit cu atită învățătură.

Stau la masă cu mai marii dregători și își fac socotelele, ce meserie a învățat și ce nu! Își dau ei cu socoteala că fiul împăratului este cel mai învățat om din lume.

Unul care se afumase nitel, îl ia gura pe dinainte și zice că totuși este o meserie pe care n-a învățat-o!

— Care-i meseria aia? îl întrebă răstit împăratul.

— Aș spune, dar e meserie grea! zise dregătorul.

— Dacă nu spui, îți tai capul!

— Meseria de hoț, măria-ta, pe asta n-a-nvățat-o!

Căzu împăratul pe gînduri de rușine că băiatul lui are o meserie pe care hoții o știu, iar el n-o știe! Și dă-i cu mustrarea pe el că sănt pe lume oameni mai învățați decît el, iar el stă nepășător pe cînd hoții i-o iau înainte.

Băiatul, ambicioz, nu se lasă mai prejos și se pregăti să plece-n lume să se facă hoț.

Lăsă lumea la masă, se așeză într-o ladă zburătoare și porni în lume să se facă hoț. Se coborî la marginea unui oraș mare, lîngă o pădure mare, unde ardea sara o lampă la o casă.

Se uită înuntru și vede un om și o muiere care se certau. Omul pleacă, iar femeia rămase, scoasă o gîscă de sub pat și începu să o jumoală. El își ia înima-n dinți și bate la ușă.

— Bună sara! zise el.

— Bună sara, drumețule! răspunse femeia.

— Ce mai lucrezi?

— Iacă nimic! E noapte și aştept să mă culc.

— Dar gîscă de sub pat pentru cine o jumoli?

— De unde știi atîtea? zise femeia înciudată de supărare că i-aflat taina.

— Eu sănt un pui de hoț și cat să mă bag la un stăpin să ajung hoț vestit.

— Chiar tatăl meu este cel mai mare hoț. Te dau pe mină lui să scoată om din dumneata, numai să nu afle bărbatu-meu ce e cu gîscă.

Îl dusă la taică-su și acesta se bucură nespus că a dat peste el un om cu o așa tragere de inimă. S-au imprietenit și amîndoi au pornit-o-n hoții. Moșul de la început îi zice:

— Bagă de seamă, nu-ți dau dreptul să fii calfă, pînă ce nu furi iepîngeaua de sub mine! Și plecară înarmati în pădure, să aștepte negustori la răscruci de drumuri și să se căpătuiască. Se culcară ei sub tufe și amîndoi dorm hoțește, ca iepurele. Fiul împăratului știa și limba fiarelor din pădure. Se întoarce și schilaune ca iepurele. Hoțul cel bătrîn sare într-acolo după iepure, iar el îi fură iepîngeaua pe care dormea și i-o pitulă-n pădure.

Hoțul n-are ce face și-i recunoaște că are apucături de hoț, dar că totuși nu-l întrece pe el în măiestrie. Îl ridică în grad și din calfa, devine în scurt timp hoț.

— Lasă că te pun eu să spargi o bancă, să furi o casă de bani? Acolo te văd eu cum te descurci?

Plecără noaptea să spargă banca. El ocoli păzitorii, sparse zidul și casa de fier și luă într-un sac toți banii. Fiind zidar face zidul la loc și pleacă liniștit ca și cind nu s-ar fi întâmplat nimic rău.

Hoțul cel bătrân își dă cu socoteala, că în asemenea meserie îl întrece și are să i-o ia înainte.

Moșul îi puse gîndul rău. Hai a doua noapte să spargă banca împăratului. Sparge el zidul, umplu doi saci cu aur și cind să ieșe, moșul leșină și cade cu sacul plin. El îi taie capul moșului, îl pune-n sac și fugă la fie-sa în satul de unde pornise după furtișaguri.

Îi arătă capul și-i spusă că i-l-au răiat paznicii împăraștești, iar trupul i-a rămas și ar vrea drept recunoștință că l-a învățat o meserie atât de procopisă să-l fure, ca să-l îngroape ca pe toți creștinii după datină.

Împăratul, înțeleapt, ca să prindă hoțul care i-a spart banca și i-a jefuit de bani; poruncește să așeze trupul hoțului în piață, în văzul lumii, iar străjile să-l păzească din depărtare să-l prindă și pe-al doilea hoț. Zis și făcut! Aproape de ființină în piață pun trupul hoțului și străjile înarmate stau pe lîngă drum pitite după pomii.

El se duce la femeie și-i spune să nu plingă, ca să nu afle unde stă ascunsă comoara împăratului. Numai să-i dea o căruță și doi căluți mici și slabănoși.

Plecă el cu o căruță hodorogită și cu niște mîrtoage-n hături de tei și sfori innodate. Pune în căruță un butoi cu afion și răchiu ce adoarme omul de viu.

Trece noaptea prin piață împăraștească, înjură și bate caii, că nu pot să urnească din loc căruță plină cu noroi.

Ostașii împăraștești n-au de lucru, ies din ascunziș și-l ajută să urnească din loc hodoroga de căruță.

— Stați, fraților, dacă-mi ajutorăți să vă cinstesc și eu cu oțiră răchiu. El le dădu cîte un pahar și cum beură, toți adormiră. Urcă mortul în căruță, îl cutroape cu tulei și dă-i bicii cailor. Duce mortul la groapa lui, îi face pomană și vine să vadă ce se vorbește în oraș despre isprava lui.

Străjile și poliția stă legată-n lanțuri, că n-au fost în stare să prindă hoțul, ba colac peste pupăză să fugă și mortul fără cap.

Își dă cu părerea împăratul, că astă trebuie să fie mare hoț, cind lucrează cu atită pricere. Hei! ce bine-ar fi de-ar ajunge fiul său la degetu cel mic, al acestui renunțat meșter, zicea el în gîndul său.

Băiatul își făcu planul să se cam dea pe lîngă palat să le mai tragă cîte o păcăleală, proștilor din palat.

Într-o zi, un mistreț omorî un ofițer din garda palatului la vinătoare. El alergă după scroafă și o săgetă. Adusă scroafa și i-o aruncă pe pragul împăratului.

— De aci înainte, băiete, ai deschisă ușile la palatul meu, îi zise tată-su, fără să-l cunoască cine este.

Iscoadele palatului veniră cu știrea că hoțul care a furat banii este printre ei. Ca să-l afle, împăratul face iar o mare petrecere, că doar avea de unde și chemă multă lume aleasă și cît mai pestriță.

Apoi îi spuse fiicei sale să aibă grije că hoțul n-are să bea, iar ceilalți toți au să se îmbete. Ea să se dea pe lingă el, să rîdă cu el și să-i facă un semn negru cu degetul plin de funingine pe frunte.

Începe petrecerea cu joc, beutură și mîncare și se termină cu beție. Toți zăceau morți de beții pe podele, numai hoțul era treaz. Fata se dă pe lingă el, îi zîmbește, el vede că e soru-sa, dar se face că este străin și ea îl unge pe frunte cu funingine. Simte cind îl murdărește și tace. Se duce să bea apă din fintină și vede semnul. Ride de prostia împărătească și îndată își face alte planuri să-i însele. Ia funingine într-un ciot și pe toți nuntașii îi văpsește cu negru pe frunte, apoi merge la fată, zicîndu-i:

— Hai, fată, a venit cumpăna de noapte, mai este puțin și cîntă cocoșii, hai să ne culcăm și noi.

Fata îl luă de mină și merse în odaia ei. El se culcă jos, iar ea în pat. În timpul nopții merse la fintină și se spălă.

Cind se deșteptă împărătul merse la fată și o-ntrebă ce-a făcut?

— Pe unul singur l-am uns și uite-l cum doarme!

Cind se uită, acolo nimeni. Merse printre ceilalți și toți cu frunjile pline de funingine. Cei mai mulți erau oamenii palatului său.

Se gîndește el:

— Doamne sfinte, mulți hoți poate să mai ție o împărătie! Plecă la fiică-sa și-i arătă multimea de hoți. Ea se miră cine putea să-i însemne așa frumos, cind ea nu i-a atins.

Apoi toți se spălară și se aşezară la adunare și sfătuială.

Împărătul, supărat le zise:

— De atîția ani fiul meu a plecat în hoție și nu s-a mai întors. Bai sama, l-o fi omorit cineva. Meseria asta ține omul cu un picior în groapă și cu altul pe iarbă verde. Am fost un păcătos și mi-am prăpădit băiatul, lăsînd-l să se facă hoț! Haideți să-i punem pomană și să-i fie de suflet toate bunătățile astea. Îi făcu pomană și veni la pomană fiecine. Veni chiar și hoțul și mîncă din pomana sa.

Toți au mîncat și s-au îmbătat și de data asta, numai împărătul a stat și s-a bocit ca un copil, că nu mai avea parte bărbătească, ce i-ar putea moșteni împărăția.

Atunci băiatul hoț își face semn cu funingine pe frunte, se dă pe lingă împărăt și-i fură sabia. Cind se desmetește nu e sabia!

— Unde e sabia?

Se întreabă mai marii împărăției și paznicii? Porniră cercetări peste tot, și-i prinseră chiar pe hoț, lăudîndu-se că are sabie furată de la un împărăt. Fetele adunate-n piață își dădeau coate și se veselneau ascultînd povestile tinărului.

Era ușor să-l prindă de gît și să-l ducă drept la judecată.

La judecată, însuși împărătul era judecător. Băiatul recunoscu hoția și fu condamnat la moarte prin spinzurătoare.

Băiatul fu legat în lanțuri și aruncat într-o încisoare neagră și urâtă ca o groapă. Se rîndui ziua cea mare de spinzurat. Veni lume câtă frunză și iarbă și veni și împărătul trist și posomorit că și-a pierdut fiul.

Popa îi făcu sfeștanía și spovedania, apoi trecu pe mîinile călăului.

Călăul puse mîna pe laț și vru să i-l puie la gît ca să-i taie răsuflarea. Cind să-i puie lațul, îl privi zîmbind pe călău și-i grăi:

— Meștere, uite la împărăt și vezi că te cheamă? El privi către împărăt și i se păru că-l cheamă să-i spuie ceva. Hoțul luă cu iuțeala fulgerului lațul, îl atîrnă la gîtel călăului și-l ridică în sus.

Mulțimea aruncă-n sus cu căciulile de bucurie că s-a găsit ac și de cojocul călăului.

Împăratul crezu că este un semn dumnezeiesc și merse să vadă mai bine hoțul.

După ce se apropie, băiatul zise:

— Tată, în zadar mă privești, că n-ai să mă recunoști cu coatele goale și plin de funingine pe față! Acum iată că ţi-am dovedit-o! Ti-am spart casa de bani, ţi-am furat sabia și ţi-am ucis călăul! Sint cel mai mare hoț? Pot să fiu împăratul hoților?

Tatăl său numai că nu leșină de bucurie văzindu-și odrasla în viață. Porunci să se tăie vite, să se aducă butoiae cu vin și beutură ca să petreacă cu întreg poporul de bucurie că și-a găsit fiul.

Tobele și trîmbițele începură să bată și să sună și petrecerea de atunci pînă ce se face mică cît un caier de lină albă ca mătasa.

ÎMPĂRATUL ÎNGRIJORAT

A fost odată un împărat care stăpinea o țară cu munți și păduri, însorită și-mbelșugată.

Oamenii din acea țară munceau văile cu plugu, iar plaiurile munților le cutreierau cu turmele de oi sau de capre.

Munții, în loc să le fie prieteni, le erau dușmani pentru că avînd peșteri largi și adânci, își făcuseră hoții cuib într-insele, încît nici zece ostiri împăraștești nu-i puteau stăpini.

La un rînd, poporul care pînă aci muncea în pace și liniște începu a bate drumul spre cetatea împărătească plingîndu-se că răii îi jefuiesc de vite, bani, grine și haine și că nu li se poate impotrivi, rugîndu-l să-i apere de răufăcătorii aciuati în peșterile munților stincoși.

Din ziua aceea, împăratul căzu pe ginduri fiind îngrijorat și întristat foarte.

Cele trei fiice, văzindu-l că-i tot tună și-i fulgeră căutau să-i facă voile și să afle marea taină a îngrijorării bunului lor părinte. Dar oricît se străduiau, cîntindu-i cîntece frumoase, dansindu-i și cîte alte lucruri ce mai înainte îi erau pe plac, acum toată osteneala le era fără de folos.

Într-o zi, fiica cea mai mare îl întîlni plimbîndu-se îngrijorat ca totdeauna printre lămăii din grădină. Atunci fata-l întrebă:

— Tată, de ce nu spui fetelor tale care te iubesc, ce griji te apasă, că de la un rînd de vreme ţi-ai întunecat și firea și sufletul.

— Țara e plină de hoți și jefuitori, asta e tot. Nu știu cum să scap de ei.

— Noi am crezut că te-ai întristat fiindcă trebuie să mă dai la vrun împărat cu sila să le fiu mireasă! Dacă-i aşa, nu este cine știe ce mare nenorocire, zise fata cea mare și plecă.

A doua zi, veni de-l întrebă și fata mijlocie ce ginduri îi frămîntă mintea și-i neliniștește inima. Și află și ea cele ce aflase sora ei cea mare.

A treia zi, îl rugă și fiica cea mai mică să-i destăinuiască ce îngrijorare mare l-a făcut din vesel trist. Și-i povestî și ei despre tilharii și hoții care-i nelini-

niștesc poporul furîndu-le bucatele, vitele, banii și îmbrăcămintea. Apoi, ii mai zise:

— Ce să-ți mai spun și tie toate grijile mele ! Le-am spus surioarei tale mai mare și mijlocie și ce folos că știu cînd nu mă pot ajuta cu nimic.

— Bine, zise fata cea mică, am să-ți dovedesc că eu pot să te ajut. Numai tu să-mi dai haine voinicești, fes, sabie și cal cu șea. Îi pregăti împăratul toate lucrurile cerute și într-o zi plecă fata călare din sat în sat.

Ajunsă într-un cătun și întrebă:

— Oameni buni, cum trăiți voi aici în munte?

— Bine, fată, bine trăim, dacă niște comiți nu ne-ar fura tot avutul.

— Știi voi unde este peștera comiților ? Să mă duceți la ascunzișul lor ?

— Te ducem, dar tu nu te temi de comiți că te omoară ?

— Nu mă tem ! Și aşa, odată, tot va trebui să mor. Merseră țaranii de-i arătară peștera în care era birlogul tilharilor.

Ea se așeză la intrare cu sabia-n mînă și-n zori cînd să iese la drumul mare, le tăie capetele unul după altul. Numai căpitanul lor scăpă nejunghiat. Adună fata 39 de capete și le duse împăratului, zicîndu-i:

— Iacă, mărite împărate, ce ispravă făcu fiica ta cea mică.

— Să-mi trăiești, fata mea, că tu ești mai viteaz decît un bărbat. Și acum să-mi spui ce ceri de la mine fiindcă scăpași țara de acești hoți ?

— Nimic nu-ți cer, numai să-mi dai voie să mă mărit după cine voi vrea eu.

— Bine, facă-se voia ta, zise împăratul.

Comitul care scăpase cu viață, turba de necaz și mergea din cătun în cătun, spre a afla cine este voinicul acela, spre a se răzbuna. Tot întrebînd din om în om, află că este fica cea mică a împăratului. Ca să ducă la bună îndeplinire gindul său cel negru, deschise un han în apropiere de palatul împăratului.

Fica-împăratului îl cunoșcu că el este căpitanul comiților și-i spuse că ei i-ar place să-l ia de bărbat.

Împăratul se supără auzind că ea vrea să se mărite cu un hangiu, însă pentru că-i făcuse învoiala, nu i se mai putea pune de-a curmezișul și începură nunta la palatul împăratesc. Se veseliră ei aci, fără a se apropia fata de comit. Comitul, în ziua a doua, zise:

— Acum să mergem să facem nuntă și la casa tatălui meu !

— Bine, zise împăratul, iacă vă dau oaste, nuntași și lăutari, să mergeți la părinții tăi, precum este obiceiul strămoșesc la nuntă.

Armata mergea-nainte, ei la mijloc cu nuntașii și lăutarii pe urmă. Comitul mai întîi se opri la un han și îmbătă turtă pe ostași, nuntași și lăutari. Apoi o porniră la cale lungă abia urindu-se din loc. Atunci comitul le zise nuntașilor:

— Mergeți voi îndărăt la împărat, că știm noi drumul pînă la casa părinților mei. La tatăl meu avem nuntași, armată și lăutari. Și se-ntoarseră, iar mi-reasa cu mirele o porniră singuri. Comitele n-avea nici tată, nici casă și văzîndu-se singuri cu fica-împăratului, o duse la peștera din locul unde ea ucisese pe cei 39 frați comiții.

Cum ajunseră acolo, o legă burduf cu capul în jos de un brad, apoi adună crengi s-o ardă de vie. Cind s-aprindă focul, amnarul nu scăpăra iar icasa nu se aprindea. Privi el în depărtare și văzu niște păcurari cu oile stînd pe lingă un foc. Lăsa aşa fata spinzurată și alergă să ia foc. În vale pe un drum bătut de călători și cară, treceau niște chirigii cu o caravană de cămile încărcate cu cărbuni. Deodată cărbunarii auziră un strigăt disperat:

— Ajutor ! ajutor ! mă omoară comiții ! Săriră chirigii de pe cămile dezlegără mireasa spinzurată ascunzind-o între cocoașele cămilei; în coșul peste care turnară cărbuni.

Când se-ntoarse comitul și văzu că fiica-mpăratului e scăpată, turbă de minie și se gîndi: cămilarii aceia, trecind, au dezlegat-o, dar tot nu scapă din miinile mele.

Ajunară la caravană strigînd:

— Ei, cămilarilor, dați-mi mireasa s-o ucid pentru că m-a necinstit la nuntă !

— N-am văzut nici o mireasă, frate, vino și cauță-ne dacă nu ne crezi.

Merse el și împunsă cu sabia peste tot, dar în puneguri nu-i dădu-n gînd să-ncerce și aşa scăpă prințesa de la moarte.

Cărbunarii ajunseseră cu cărbunii într-un oraș și o porniră iar în cărăușie. Da unde să lase ei fata ? O duseră la o babă săracă ce trăia într-o casă veche dărăpănată, rugînd-o :

— Maică bătrînă, fie-ți milă de fata asta, să se facă bine că am furat-o din ghearele morții.

— Bine, maică, tocmai mie îmi aduceți belea pe cap, care n-am un bob de orez să bag în oală și făină pentru o turtă de pîine ?

— Lasă, maică, cu ajutorul domnului te descurci dumneata și plecară lăsînd-o pe bătrînă amărîtă și-ngrigorată de soarta fetei care încă nu-și venise-n fire după cele întîmplate. Când se văzu scăpată, îi zise mătușichii :

— Maică, nu fi întristată, eu am să munesc și pentru tine; sunt tînără și din ciștigul meu trăi-vom împreună ca mama cu fata.

— Bine, maică, dar ce să muncești, că eu n-am nici o avere !

— Ai să vezi tu, măicuță, numai inimă bună să ai.

— Uite una liră de aur, mergi în cetate și cumpără-mi torturi de brodat de toate culorile. Merse baba-n piață cumpără de-ale mîncării și tot neamu de torturi, în culori, care de care mai frumoase. Baba făcea mîncare, iar fata broda, țesind covoare și pături frumoase ca și cîmpul de primăvară încărcat cu trandafiri și bujori. Se mira și bucura mătușa de măiestria fetii.

Apoi fata-i dete să meargă-n piață să vindă o pătură și să cumpere alte modele de torturi. Luă măicuța pătura și se așeză cu ea în tîrg. Cine-o vedea o privea întrebînd-o despre preț. Dar cum era prea scumpă nimănui nu-i da punga să dea atîția bani, oricât de frumoasă ar fi fost acea pătură.

Veni atunci un fecior de-mpărat și o-ntrebă :

— Cît ceri pe această pală ?

— Una liră, stăpine, că aşa mi-a spus fiica mea.

— Bine, ține una liră de aur și să fii sănătoasă cu fată cu tot, iar tînărul împărat luă pătura, o dădu curtenilor săi și plecară. Apoi bătrîna cumpără bucate pentru ale gurii și alte torturi mai frumoase și mai scumpe.

Fata cosa modele tot mai frumoase și scumpe. O trimeasă pe babă în tîrg să vindă pala cu 5 lire de aur, iar dacă o întreabă cine brodează aşa de frumos, ea să spună că are o fiică care se pricepe la astfel de treburî. Când ajunsă în tîrg, iar veni feciorul împăratului întrebînd-o :

— Această pală frumoasă ți-e de vinzare ?

— De vinzare, măria-ta, răspunse bătrîna.

— Și ce preț are ?

— Cinci lire de aur !

— Bine, ține banii și dă-mi pala. Însă, acum să-mi spui drept cine face această pală atât de frumoasă?

— Am o fată de suflet și ea se pricepe-n toate cele.

— Vreau să merg să-ți văd fiica cea pricepută, răspunse fecicrul de-mpărat și merseră la bordeiul ei. Cind o văzu feciorul împăratului cît era de frumoasă, zise către bătrînă:

— Măciuță, eu doresc să-ți cer fiica să-mi fie mireasă, tu vreai?

— Eu vreau, maică, numai fata să vrea!

— Și eu vreau, numai dacă-mi îndeplinești o mare dorință și anume să-mi faci un palat numai din sticlă, iar la poartă să-mi pui doi păzitori falnici, doi lei. Unul de o parte și altul de alta. Cine va intra sau ieși din palat să treacă printre cei doi lei.

— Bine, dă-mi răgaz o săptămînă și palatul va fi gata, precum ai dorit.

Se ridică palatul, fură aduși cei doi lei și se făcu nuntă împăratească de care auzi și comitul cel care-i dorea moartea. Noaptea se culcară ei într-o odaie mare, iar la lumina lunei comitul văzu prin pereții de sticlă locul unde se aflau tinerii. Mirele dormea, însă mireasa nu dormea, ea se temea și aștepta.

Atunci comitul sări zidurile împăratești, aruncînd pe fereastra odăii o frîngchie din pînză albă ce se prinsă bine de un cîrlig și fiind deschisă fereastra se urcă și coborî în odaia palatului.

Ea cind il văzu, ii zise încet:

— De cind te așteptam să mă scapi de aici !

— Vezi doar c-am venit ! Și coborî pe scările palatului de braț cu comitul.

Și merseră să iese încet pe poarta cea mare păzită de lei, fără ca hoțul să știe ce-l așteaptă. Fata deschisă poarta larg apoi strigă către cei doi lei:

— Leii mei, iacă un străin, mîncăți-l. Iar leii se azvîrliră cu furie pe comit, sfîșindu-i trupul.

Apoi, împărateasa merse la soțul ei și trezindu-l din somn ii arătă pentru ce n-a dormit toată noaptea; că i se făceau semne că ceva rău se-ntîmplă și-i arătă pe comitul sfîșiat de lei !

Îi spusă după aceea mirelui povestea cu hoții și cu tatăl ei împăratul cel îngrijorat, îl chemară și pe el la nuntă împreună cu surorile sale și de atunci se porni o veselie ce se ține și acuma.

Mai dați la copiii smochine,

S-asculte povestea bine !

POVESTE DE BĂIATUL MILOS

Intr-o vreme mult de bătrîneață, cind se băteau împărații unul cu altul; aşa că un împărat își pierdea împărația, lumea lui rămânsă săracă, fară căpetenie ! Împăratul ce-l osfoisă pe alant, porni cu un zăcon greu pe lume care mult spămintasă toată lumea. Așa trăiau de greu, că nici nu-ți mai era drag să mai trăiesti. Multă lume își făcea moartea singură numai să nu mai trăiască. Așa trecu vreme multă cind într-o zi, iacă birovu satului loasă un baraban, o tobiță, la git și plecă în sat pe toate drumurli și spunea din gură-n gură, că a venit un nou zăcon, de la împăratu. El spunea aşa: „care are în casa lui om bătrîn de la șaizeci de ani, bătrîn în sus, tot natu să-și omoare bătrînii, că de pe

urma l-ai bătrîni nima n-are nici un cîștig; bătrînii fac mare troșuri, sed degeaba, nu poate să lucre, să păzească stoaca, risipește mîncarea”! Așa spusă bîroful mergind pe drumuri, socace și bătînd barabanul.

Auzind lumea așa zâcon rău și greu, toată lumea să spămîntasă; gîndea că e lucru de glumă, da după o săptămînă de zile, iacă chinezul satului făcu on spisac numai de-ai bătrîni, de la șaizăci de ani în sus și mai făcu pozivuri la toată casa unde ieste om, or muiere bătrînă, mora să-și omoare toată casa pe bătrînii ei.

Porni pin sat mare plînsuri și gînduri încurcate, nu îndrăjnea nima să omoare, nima să omoare bătrînul lui! După ce văzu împăratul că nima nu omoară, întoarsă zâconu și cerea la zece sate, or trii orașe, să să iavească patru gelăți dobrovolți, care să taie cu săbii pe aia care nu-și omoară părinții, care au peste 60 de ani.

Să iviră dobrovolți, gelăți, le dete odobrene, împăratul și-mi porni prin sate și orașe și tăiară gogea. Atuncea să spămîntă lumea și mai mult.

Colo într-un sat, su poala la un munte, erea un băiat cuminte și milos, avea un tată bătrîn care crescusă copilu tot din cerșie, pănă la-ncălătură și îmbrăcătură. Băiatul erea mult sărac și rămas de sătenii lui. Veni poziv din sat roc de-o săptămînă să-și omoare bătrînul și să iavească în sat cînd îngroapă? Porni el cu mare plîns și milos cum erea nu îndrăjnea să omoare pe tată lui. Să gîndi iel plîngind ce să facă? Lo o sapă în mînă și plecă pe deal în plimbare pintr-o pădure dete de o groapă adincă care erea făcută pentru lupi, or porci sărbatici să-i prindă lovghi. Băiatu să gîndi mult aici în pădure, cum să facă, la groapa asta să-l ducă pe tatăl lui, să-l țină pitulat, pănă se va schimba ăsta zâcon. Băiatu porni să facă o probă ca pentru tată-su. Întii adusă multă tufă di pe jos și o lăpădă în groapă și pe urmă înduplecă lemne la ocolu gropii, le legă cu niște curpin de virfuri, facu o colibă pe groapă și mai pusă pe lemne niște boji, mătăcină, așa o rîndui bine de ploaia, zăpada și de toată vremea urită erea bună. Mai adusă băiatu și cu saci, paie, și coceni; făcu un așternut bun și mai să gîndi, de adusă o oală mare de pămînt și niște troci de apă. Da-n oală trebuie să se spurce tată-su da din troci să bea apă.

Intr-o zi, plîngind, vorbi cu tată-su și zisă:

— Tată, tăicuțul meu, ai auzit cum ie rîndu l-ai bătrîni? Da tată-su-i zisă:

— Taică, mai bine tu pe mine, decît gelatu pe tine, că ieu sănătă bătrîn, da de tine îmi pare rău că ești tinăr. Băiatu vorbește plîngind și-i zice:

— Tată, aide cu mine să te pitul, că trag nădejde, că s-a schimba ăsta zacon.

Băiatul avea o micuță de fetiță pe care bătrînul o crescusă tot pe braț și pe genunchi și bătrînul povestea povești fetiții, pe: „trei surori la flori”, pe „greierli și furniga” și alte povești, pe „viezurli cu vulpea”, „vesâlia pescarului”, „vulpia sireată” și multe și mărunte, pe care fetița le asculta din gura bătrînului. Așa crescuse fetița pe brațalele bătrînului că ia mult mi-l voia pe deda al ei.

Ajunsă săptămîna care erea rocu, băiatul să-și omoare bătrînul! Si băiatul făcu și el o mînciuță ca vulpea, așa: lo el doi iepuri de-ai de casă și un sac, pusă sacu jos lîngă un gros de lemn, tăie iepuri și-i pusă-n car plini de singe. Mîncară băiatu cu muierea, fetița și bătrînul, mîncară ei cu plîns mare, beură cu suspin mare.

După ce însără, cam pi la chindie soarele apusă, iacă băiatul lo pe tat-su și plecă. Ieșiră la poarta maidanului, bătrînul să opri și zisă:

— Taică, am uitat amnaru, iasca, toate îmi trebuie ca să scapă foc pe lumea alantă. Da și la viață mi-a trebuit. Să-ntoarsă băiatul în casă lo amnariu, iasca, cremenea și mai lo și un toporaș și plecă cu tată-su. Ieșiră din sat afară, puțin mersără, că iacă bătrînul nu mai putu să meargă. Băiatul mi-l lo în gîrgă pe ta-su și mi-l dusă pînă la groapă.

Erea o lumină de lună, sănin, stele luminoasă și ajunsără pînă la groapă. Șezu cu tată-su jos, lingă groapă și băiatul slobozi o scară de lemn în groapă jos; începu întii băiatul să cuboare pe scară da și bătrînul după băiat mereu jos pînă la fundu gropii ajunsără.

Băiatul lo rîza de cămașe, rupsă un tiv, îl unsă cu untură și aprinsă tivu cu iască. Făcu o lumină și ăsternu în groapă, să culcă cu tată-su și durmiră amindoi o noapte.

Dimineața băiatul să sculă mai de noapte, porni să taie cu toporu niște mărcăcini și îngrădi groapa la ocol, pentru ca să nu cădă vro ală, lup, or altceva, în groapă să-l mânince pe tată-su.

Băiatul furși gardu pingă groapă, plecă acasă plîngind. Sămplini o săptămînă, iacă porniră prin căși să cate să vadă care și-a omorit bătrînii; cînd ajunsă la casa băiatului el spusă aşa: „pe tatăl meu l-am îngropat de mult, l-am loat în sac, l-am adus, colia la vale de sat, unde virtopu, da acolo apa clocotește. L-am legat și o piatră de mijloc și l-am lăpădat în virtop, iar dacă nu credeți iote sacu cu care l-am adus, iote cum ie plin de sînge”. Cînd arătă băiatu sacu, văzură sacu numai sînge, de-ți eria scîrbă să te uiți la iel.

Trecu o săptămînă de cînd l-a pitulat pe tat-su. Iacă băiatu să sprimi cu mîncare mai multă și țoale spălate să-l premenească pe tată-su. Sara însără, băiatu lo traista cu mîncare și niște troci de apă, toporu și plecă plîngind la tată-su. Ajunsă la groapă, desfăcu ștîră margină, tună lingă groapă, iar trasă la loc, măginili, dubări carpinu al nodoros care-l făcusă ca o scară și băiatu binișor, stringindu-l: „tată, tată”. Tată-su răspunsă oftind și încchinîndu-să, porni bătrînul să scapere cu amnariul în cremene, aprinsă un tiv de cămașă, care eria pus într-un ciob, făcu lumină mică, mîncă cu băiatul de cină în groapă. Bătrînul toată noaptea povestea la băiat, că nu e nici o lege mai rea decît turcu, își face ris de fete mari, de neveste, văduve și fămii sărace: „aici la noi cît ne-o ține împărăția turcului multe avem să mai pătim și să vedem”.

Dimineața de noapte, să scoală băiatu, loa țoale imoasă, și troci goale mi-l pupa pe ta-su și ieșea sus. Pusă țoalili în traistă trocili ale goale și plecă acasă. Văzu băiatu că să luminează, rupsă vo cîteva mini de iarbă, pusă în gura trăistii, da bas cînd să tuie în sat iote o fămie să duce cu ulcioru la apă. Întilnește pe băiat, nici bună dimineața nu i-a dat da l-a și intrebat: „de unde vii aşa de noapte?” „La învînat am fost, după iarbă și muguri de iepuri”.

Ajunsă băiatul acasă, spusă cum ie rîndu, cînd s-a dus și cînd s-a ntors, da cînd veni un nou zăcon porni toate berecheturli îndărât, nu mai e rod pe pămint cum a fost.

De cînd l-a pitulat pe tată-su, visa niște visă grele visa cam tot un vis: „un şomoldoc de negreață gata să tuie la el în gură, da aci pe loc să face tată-su, că suflă cu gură și răsfiră toată negreață și rămîne iar lumină la gura lui”. Veni iar săptămîna, iar trebuie să ia ceva, să-i ducă lui tată-su. Lo ca de rîndu al dintii și să dusă iar acolo și porni să-i povestească lu tată-su visu ce l-a visat.

— Tată, ala vis e moartea mia, zisă tată-su. Da iar tu suflă și în negureață și făcuși iar lumină. Tată-su iar zisă:

— Nu e, taică, moartea ta, îi făcu el inima bună.

— „Taică, să știi că zăconul al turcesc, rămasă toată lumea la foamete”.

Nu eria nici sămință de grâu, de porumb, de nici care să semene lumea în pămînt.

Mulți ani trecură așa năcăjind lumea, n-avu împăratul ce să facă, scoasă un zăcon nou și mi-l trimișă iar în lume. În satu la băiat iar lo birovă bărăbanu la git și plecă pin sat, pe drumuri, socace, și spunea așa: „a venit vorba de la împăratu și spune, tot omu care e stăpîn în casă, or toată casa să dea cîte cinșpe ocale de boabe de porumb și zece chile de grâu, or de săcară la dîrjavă de sămință, care nu dă pleacă gelății pin sat !”

Toată lumea înebunisă de gîndu că pe niciun chip nu găseai bob defel să cumperi. Lumea mîncă mai mult crîmpei goi, fierți, or copti, or linte. Care a avut pește, iepuri de casă o mai înșela pe foamete.

Băiatul văzu că acum e rîndu lui să-l taiе gelății, n-avea bucate, mai mult mîncă pește, carne de iepuri de casă, omora și cîte-o pasăre pe une putea. Iote băiatu să sprimea, să să ducă la tată-su. Lo traista, pușă țoale spălate și mîncare, iar de-o săptămînă și plecă la tat-su pe drum plîngînd. Ajunsă la pădure unde erea groapa, dete mărăcinii oțiră la o parte, slobozi carpinu cu un cap în groapă și binișor să slobozi din creacă-n creacă, până jos, la fundu gropii și strigă:

— Tată, tată, ce faci?

— Rău, taică, stau în apsă pentru dușmanu de turc, așa zăcon a făcut, nu știu pînă cînd o să fie așa împărtie pustie !

Băiatul desfăcu traista de la șele, scoasă ce avu în traistă, făcu iar cu amariu cremenii iasca, o lumină în ciobu lui de untură și cu tivu de la cămașe aprinsără. Mîncă amîndoi de cină, da bătrînu să vaită că i s-a urit de atîția ani sezînd, aicea-n groapă ca lupii sălbatici. Băiatul vorbea plîngînd și spunînd:

— Taci, tată, tu ai scăpat de moarte, văd eu de tine, da nu știi că acumă e și mai rău. Iote cum bucate nu e, nici unde, nici să cumperi, seceta e mare, foametea e și mai mare. Bogătașii n-au nici ei, n-au la piat, nu e să cumperi bob de nimica, da împăratu scoasă altu zăcon și zice așa: „toată casa, stăpînul cășii să dea cîte 15 ocale de boabe de porumb or 10 ocale de boabe de grâu or săcară. Să dăm la dîrjavă; care nu dăm ni să duce capu. Birovă a trecut pin sat cu bărăbanu la git și ne-a spus tot.

Trecu vo cîteva săptămîni de zile, iar birovă spune: „tot natu să aducă la opștină bucatele, așa cum a zis împăratul !”

Nima n-a adus bob a lu Dumnezău că n-are nima, nici ai bogați. Mai trecu iar o săptămînă, plecară gelății pin sate și orașe, porni întîi pe-ai bogați să-i taiе. Bietu băiat adăsta moartea; să gîndi să se pitule cu tată-su în groapă că n-are scăpare. Da care să-i aducă de mîncare lu tată-su? Să dusă iar la tată-su, să pilnsă iar, spusă cum e rîndu acuma, care nu dă bucate la turc. Bătrînu căzu pe gînduri, cînd eria cioban a văzut pe unde a păzit oile, capre, cai, vaci, și-adusă aminte că boabe risipite de bucate nu poți să găsești nici unde decît în mișina de șociți, or în furnigari, unde a adunat furnigile și șociți sămință. Atunci bătrînu spusă la băiat:

— Du-te, taică, cată mișini pe cîmp și furnigari, ia sacu cu tine și cată; cred că o să găsești. Auzind băiatul ce-l învață tată-su, bătrînu, lo un sac și-o sapă, plecă pe cîmp, umblă și găsi o mișină de șociți, cînd o desfăcu, găsi o

mînă de boabe de porumb și oțiră de grâu. Pusă în sac și plecă să cate altă mișină și în aia găsi oțiră grâu și porumb, aşa că până sara umplu sacu de blocuc, îl adusă acasă, mi-l spălă oțiră, mi-l uscă, aşa făcu băiatu vo săptămînă de zile, pe cîmp adunind, adunind iel boabe de grâu și porumb. După ce-l săpălă și-l uscă îl pusă într-o traistă mi-l cîntări, fură 10 ocale de boabe de grâu.

Multă moarte de om făcură gelatii prin lume, care n-a dat neam, neam, de bucate; da veni rîndu să dea și băiatul! Cînd mi-l dusă în sat cu traista dete-n mînă la chinez și-l cîntări, a fost 10 ocale de boabe. Să ciudi și chinezu de aşa boabe de grâu frumoasă, da alții au adus cîte oțiră. Chinezu mi-l trimeasă la împăratu de ciudă, că el are grâu. Cînd ajunsă grîul la împăratul, mult să miră de ale boabe zdravene și frumoasă! Da altu a adus o mînă, altu cîteva boabe, numai să scape, alții cîteva boabe mîncate și sparte de gărgăriță, da ca băiatul nima! Să reși împăratul să plece, să-l vadă pe băiatul care a adus boabe de grâu aşa de frumoasă. Lo împăratul vro cîțiva voiniici, înjugă doi cai la o căruță și plecă la drum. Mearsă gogea zile până ajunsă în satu la băiat. Trasă căruța la băiat înaintea la casa satului, să bagă cu voiniicii în opștină, împăratul porni vorba cu chinezu și întrebă de băiat? Să meargă iel să vadă unde trăiește băiatul să-l podăriască împăratul pentru cele 10 ocale de grâu! Si să mai spună băiatul de unde a loat boabele de grâu!

Cînd să dusă împăratul cu chinezu la casa băiatului, văzu un bordei de nuiele lipit cu pămînt și cutruperit cu trestie, casă săracă, mare săracie! Da băiatul cînd văzu pe chinezu cu vo cinci-șasă voiniici, da și pe împăratu cu sabia tirăiș după el, porni să plîngă și să tremure de frică; gîndi el că vine să-l taie cu sabia. Dete mină băiatul cu toți și cu împăratu. Da împăratu, vesel, zisă la băiat:

— Am venit să te văd ce om ești, să-ți dau năgrada pentru grîul ce ai dat și să-mi spui de unde ai loat or ai cumpărat aşa boabe de grâu frumoasă. N-ai să te spămînți, or să-ți fie frică, asta e ișcoala ta a mare.

Băiatul tună în gînduri, că dacă spune că l-a învățat tată-su o să fie de vină, de ce nu l-a omorît aşa cum a spus zăconu. Tremura de frică că n-are o minciună să scape. Da-mpăratul il vede că e frică și-i spune:

— Tie îți prostesc toate elea, tot ce-ai făcut, te năgrădesc, te dubor de la dare, numai să spui cum e rîndu la grâu, că eu știu că n-ai în ambar, nici nu l-ai cumpărat, că nu e nici unde bucate.

Iară să reși băiatul, că ce-o fi o fi, și să-i spună la împărat.

— Așa tata mi-a spus mie să mă duc pe cîmp să cat mișină, de șociți or furnigari, acolo să cat boabe cît de puține, numai să-mi păstreze capul.

Împăratul să miră și zisă întristat:

— Mult am greșit de am omorit pe ai bătrîni, dacă o fi pe uneva rămas vunu, trebuie să vedem de el că ei știu mai bine decît noi, ei sunt mai înțălepți, zisă la băiat. Dacă e viu bătrînul tău, slobodno să fie cu noi aicea. De astăzi să pierde asta zăcon, să nu să mai omoare bătrînii. Băiatul, cînd auzi mult să slobozi cînd auzi pe împărat și-i zisă:

— Cistite împărate, tatăl meu e viu, zece ani încherbați e de cînd l-am pitulat în pădure într-o groapă de prins lupi.

Împăratul, cînd l-aузi pe băiat, mi-l lo în brață, mi-l pupă, și să rugă de băiat să meargă cu împăratul și chinezu, toți, să vadă unde e pitulat bătrînul!

Să pusără în căruță și plecară în pădure. Cînd tunară în pădure s-apropiară de groapa lupilor, băiatul desfăcu mărăcinii și pusă un lemn de carpin cu niște

noduri pe el, cu un cap în groapă, da unu pe mal, să scubări băiatu mereu jos, de pe scară strigă la tată-su cu un glas milos:

— Tat', tat', aide ieși afară, să vezi lumea iară, zăconu s-a schimbat, tu să nu mai stai pitulat în pămînt îngropat ! Iote a venit și împăratul să te vadă cum ți-am păstrat capul !

Băiatul îl lo pe tat-su în gîrgă și mereu, mereu, din cracă-n creacă, pe grinda de caprin, pînă ce-l scoasă pe tată-su la lumina lu Dumnezeu afară ! Cind ieși bătrînu dete mîna cu chinezu, cu voinicii și cu împăratul. Mult să minuna împăratul, de atîta groapă de lupi și cît poate omul să-ndure dintr-o prostie. Plecară toți în sat, rămasă băiatul năgrădit de împăratul cu o sumă de bani.

De-aci împăratul iar să dusă în Stambol, da bătrînu rămasă în casa lui; facu băiatu în sat o veselie, cu toată a lui familie. Atunci bătrînul zisă băiatului:

— Iote, copilu meu, visu care de multe ori l-ai visat; că-ți intra o negreață în gură și eu o suflam cu gura mea de spărgeam negreata și rămînea iar lumina. Lumina aia sint eu cu învățătura ce ți-am dat să aduni grîu din mișină și furnigari. Cu vorba mea și cu mintea ta, tu mie mi-ai lungit zîlili, da și io ție !

Împăratu dete vorbă în toată țara să nu mai să omoare nici un bătrîn, „că noi tinereță, trebuie să lom învățătură de la ai bătrîni”.

Trecu oțiră vreme, iacă visază împăratul, că în grădina lui, unde avea meri, peri, gutui și alții, s-a momit un iepure și a jupuit toț pomii. Cind să pomeni împăratul din somn, porni să spună la împărtăță da îi veni o milă de grădina cu pomi și zisă:

— Să mergem să vedem grădina cum i-o fi jupuit iepurii pomii !

Împăratul dete vorbă la doi voinici să sprimească caicu, să înjuge calu al pistriț și să sui împăratul cu împărtăță în caic și plecară să vadă bășteaua cu pomi. Mergînd pe drum, cind la un pripor, cind s-o ia în vale să împăru lu împăratu că un iepure șede între spițele la roată și împăratul să dete cam în dungă să vadă bine iepur'li și cade sub roata căruții, trecu roata piste gît și calu mi-l lovi cu picioru și muri deloc.

Mi-l lo împărtăță mi-l pusă de aci în caic mi-l dusă pe mare acasă, mi-l îngropă ca pe toată lumea în pămînt.

De-atunci a rămas vorba: „Cine nu te știe, te vinde, da cine te știe, te cumpără” !

STAN LENEȘU

A fost un om tare lenes, de puțea pămîntul sub el. Toată ziulica dormea și n-avea timp de vreo lucrare.

Într-o zi de vară, mort de plăcuteală, Stan lenesu ia bîta în mînă și pleacă la baltă, ca să-i mai treacă de urît. Stă pe margine de baltă, cască, sperie broaștele și cotrobăie în baltă cu bîta. Un drac ce trecea tocmai pe aci, îl văzu și-l întrebă:

— Ce lucrezi aci, frate Stane?

— Uite, fac o gaură-n baltă, că vreau s-o usc să puie lumea porumb să se arânească.

— Doamne, Stane, tu vrei să ne pierdem urma din baltă? Să rămîie apele fară noi și tainele adîncurilor? Îți dăm ce vrei numai aruncă bîtu ăla blestemat.

— Nu se poate, eu sănătatea mea nu e să sec balta.

Puiul de drac se sperie, se dădu în fundul bălții și povestea tartorelui iadului pățania cu bîtu lui Stan cel leneș, care o să le usuce balta!

Dacă este aşa, zise tartorele îngrijorat, să se suie un drac la Stan la marginea bălții și să se lupte cu el. Dintre păpuși și trestii scoase capul un diavol urât, negru ca smoala cu ochii strălucitori ca doi cărbuni aprinși. Stan, cum îl văzu ii dete cu bîtu-n cap.

— Frate Stane, eu am venit la tine pentru împăcare. Hai să facem pace. Iartă-ne și nu ne săca balta că ne mor copiii pe fund fără apă.

— Nu e cu putință, răspunse Stan. Eu am poruncă și trebuie să-o duc la bun sfîrșit ca orice oștean al lui Dumnezeu.

— Atunci, dacă ești al dracului, hai să ne luptăm.

— Hai, zise Stan leneș!

— Cum? zise dracul.

— Să ne luăm la întrecere. Cine fugă mai repede, ăla ciștigă. Dar mai întii și-nții, să te întreci cu copilul meu cel mai mic.

Plecără ei să urce un deal. Stan rostogoli un bolovan pe coastă și sări un iepure speriat prin tufiș.

— Uite, copilul meu, fugi după el și dacă-l prinzi să las balta să vă broscăți cît vreți! Dracu fugi după el de se prăpădi prin mărăcini și nu prinsă iepurele.

Se-ntoarsă ostenit la Stan și-i grăi, abia trăgîndu-și sufletul:

— Bre, Stane, cu adevărat copilul tău e mai iute la fugă decât mine! Ce ne facem, Stane, ce ne facem fără baltă! Așteaptă oțiră să merg să-i spun și tartorelui iadului că altfel mă frige de viu în cazan.

Se duse puiul de drac la stăpinul diavolilor și se plinse:

— Tată, ne lasă Stan săraci! Ne ia balta! M-a întrecut copilul lui la fugă!

— Bine, tăiculiță, de aia te-am hrănit eu cu boraci și vircolaci ca să te întreacă un Stan zis leneș? Las' că-ți arăt eu ție! Și-i trase o scârmăneală bună, de se clătină talpa iadului!

Trimise atunci la Stan un drac mare și bine legat la oase și la șale. Stan se așeză de lene cu picioarele în baltă și dă-i cu bîta scormonind în apă la întimplare.

— Ieși împielitul asta și zise:

— Nană Stane, lasă-ne bre să trăim și noi că n-o fi vreo procopseală pentru tine dacă ne seci balta.

— Nu se poate! V-am mai spus-o o dată, mutați-vă în altă baltă, în altă țară, treaba voastră, mie îmi trebuie balta, că n-am unde să înfig plugul să-mi arănesc copiii.

— Bine, dacă-i aşa, hai să ne luptăm! La luptă dreaptă! Care pe care-l doboară!

— Ha! ha! ha! ce-mi auziră urechile. Eu cu deștiu-al mic vă trîntesc pe toți. Să luptați voi întii cu ful meu, care doarme de căldură într-o vizuină, că nu-i place prea mult zăpuc.

Merse dracul la vizuină, intră cîțiva pași și ursul îl luă în brațe de-i frinse oasele. Dracul țipă ca din gură de șarpe, dar abia cînd veni Stan la gura vizuinii și strigă la urs să-l ierte, scăpă ca prin urechile acului cu viață. Cînd

se pomeni tartorele dracilor cu fiu-su abia tîrindu-se, zise către adunarea drăcească:

— Fraților, cu adevărat Stan leneșu ne pierde urma de pe fața pămîntului. Trebuie să mă duc eu să lupt cu el, că altfel nu rămîne picior de drac ! Își luă furca-n dinți și plecă pe sub apă drept la Stan, care dormea.

— Ai, bre Stane, scoală-te ! Ce ai, bre, cu noi de te împiedici de noi și nu ne dai pace să trăim și noi cum om putea în baltă.

— De, bre tartore, aşa am fost eu blestemat să mă lupt cu voi și să vă jupoi de vii.

— Aoleu, frate Stane, nu ne prăpădi de tot și începu tartorele să tremure și să plingă.

— Bine, uite, ne luăm la întrecere, care va blestema mai bine ăla să cîștige. Zis și făcut !

Stan leneșu îl întrebă cum vrea să-l blestemem, cu blestem de cruce bărbătească ori femeiască.

— Păi de, păcatele mele, Stane, numai blestem muieresc să n-aud că mă topesc din călcii. Și vru să fugă tartorele iadului de blestemul muieresc. Stan însă nu-l lăsa, îl prinse de coadă și dă-i și dă-i cu un driglete de scărmănat cînepă, pînă îl facu lac de singe.

— Destul, Stane, că o să rămiie osul și pielea pe mine; mai bine ține aici doi saci cu galbeni și hai acasă la tine să-i ducem.

— Nu săn eu halos după banii voștri, dar dacă-i aveți, prind bine la cei ce n-au. Și plecară la casa lui Stan din umbră-n umbră, că pe Stan leneșu îl apucaseră nădușelile de zăpuc ce era.

— Stane, văd că mergi greu, sui-te-n spinarea mea și să zburăm, frate, că-mi pling copiii de foame și mă grăbesc pomină mare.

Se urcă în spinarea dracului și zburără ca gîndul pînă la poarta lui Stan.

— Asta e casa ta ?

— Asta !

— Păi, bine dar de ce e căzută de un corn și toată este descutrupită. N-ai țiglă să o cutropi ?

— Măre, am eu cu ce s-o cutrop, însă eu am lăsat-o aşa ca s-o cutrop cu piele de drac.

Dracu, cînd auzi, îl lepădă de pe spinare cu cei doi saci de aur și se facu nevăzut. Stan rămase încrumenit cînd se văzu în bătătură cu atîta bănet. Și se gîndeia ce-o să facă cu ei ?

Tartorele iadului, fugind, se opri la o margine de pădure să se hodinească puțin. O vulpe sări de pe cîrtog și drept la el.

— Ce e cu tine, drace aşa împelită, ajuns în pădure cînd locul tău este-n baltă ?

— Uite, cumăträ vulpe, am dat de mare necaz, Stan cu bîtu lui îmi uscă balta și-mi pierde neamul. Ne prăpădește Stan și ne sărăceaște. Doi saci de aur i-am dat și tot ne jupoiae de ne lasă numai cu osu și pielea pe noi.

— Hai îndărăt, că Stan e leneș și prost. Pe toți v-a păcălit. Eu în fiecare zi îi fur cîte-o găină și i-o jumol aici în crîngul ăsta. Hai înapoï să-i cerem banii.

— Mă tem de el și de bîtu ăla fermecat să nu ne mai facă vreo pozna. Zău că nu m-aș duce !

— Bine, văd că nu te țin curelele ; ți-a intrat frica-n oase de la Stan leneșu. Uite, mie nici că-mi pasă de bîta lui. Te leg cu o frîngie de mine și să mergem să ne răzbunăm.

Cînd ajunseră lîngă gard, Stan se trezi de cearta lor. Vulpea zicea:

— Sări tu gardu-ntii !

— Ba sări tu, zise tartorele !

Cum se sculă Stan din somn de la nucul cu umbră deasă, ridică o măciucă zicind către ei:

— A-ha !! aşa ne-a fost vorba, în fiecare zi mi-ai adus legăti doi draci și-acum mi-aduci numai unul ? Lasă că-ți arăt eu ! Si fugi după vulpe cu măciuca gata s-o omoare.

Dracul a crezut că vulpea e vorbită cu Stan să-i facă de petrecanie și însăimînat de Stan, o luă tirăș pe vulpe pînă la baltă de o prăpădi, iar el intră în talpa iadului și se ascunse acolo pentru vecie, că nici azi n-a mai ieșit de frică la lumina zilei.

GINGĂRAȘUL

A fost odată un copil orfan și ce să facă bunicii lui ca să-și agonisească pîinea cea de toate zilele, l-a dat argat la stăpin de mic mititel, sărmanul de el !

Mai întii stăpinul l-a sculat dis-de-dimineață îndată ce ziua și-a arătat fața, pe cînd somoul e mai dulce, zicindu-i :

— Scoală-te, măi copile, că somnul cu moartea frați gemeni s-au născut ! Iată-ți săcuiul cu merinde și du-te să paști boii pe cîmpul cu florile, pînă nu se varsă zorile !

Bielul copil s-a sucit, s-a răsucit, s-a șters la ochi și neavînd ce face a plecat cu vitele stăpinului la pășune.

La poalele unui munte, pe o pajiște frumoasă cu flori, s-a oprit cu plăvanii flămînzi să-i pască. Păsările ciripeau, izvoarele murmurau, iar brazii se clătinau de adierea vîntului, care purta sunetul gingărașului hăăăt, departe peste creștetul codrilor.

Ce să facă acum, ca să doarmă liniștit și să nu se audă gingărașul de la gițul boilor ? Să ia gingărașul și săcuiul cu merinde și să-i atîrne de creanga unui pin verde stolos, la umbra căruia adormi dus, ca să-și încheie somnul cel dulce întrerupt de către stăpin.

Cînd s-a deșteptat copilul, pinul crescuse copac mare și înalt, iar săcuiul cu gingărașul atîrnau sus de tot, unde numai păsările cerului mai puteau să zboare. Văzind el că se lasă seara, a plecat la stăpin să-i ducă vitele plingînd și suspinînd după săcui și mai ales după gingărașul cel frumos.

Ajuns acasă, stăpinul a început să-l mustre cu vorbe urîte:

— Unde-i gingărașul, prostule ?

— Mi l-a furat pinul din pădure ! răspunse copilul suspinînd.

— Să te duci înapoi și din pămînt, din mormînt, să-mi aduci gingărașul, că altfel te vînd lupilor din pădure să te mânince de viu, auzi ?

— Am să mă duc, zise plingînd.

S-a intors el din cale și a pornit-o spre desisuri ca să ceară pinului gingărașul. O porni iarăși plingînd și suspinînd, blestemîndu-și soarta și zodia în care s-a născut. Noaptea era neagră că-ți dădeai cu degetele-n ochi. Mergînd el aşa, un iepuraș rămas orfan îl văzu trist și speriat și pentru a-i da curaj, ridică lăbuțele zicindu-i :

— Măi copile, parcă sănem frați, totuna de triști și necăjiți. Unde ai plecat în toiu noptii?

— Să cer pinului gingărașul că mă omoară stăpinul!

— Biiine! eu am să te duc la pin. Și l-a luat pe copil iepurașul de minuță ducindu-se într-acolo de unde iepurașul auzea ecoul gingărașului legănat de vînt, ciulind din cînd în cînd, urechile.

Cînd au ajuns la tulpina pinului, iepurașul l-a sfatuit să lase pinul să doarmă, că noaptea pămîntul, apele și codrii toți dorm. Mai bine la ziuă să-i ceară gingărașul, să nu-i tulbure somnul. Așa adormi el cu iepurașul la tulpina pinului, visindu-se iarăși cu gingărașul la gitul vitelor și cu stăpinul voios.

După ce s-au revărsat zorile, niște neverîte n-au de lucru și tot certindu-se pe un simbure de nucă, căzu nuca pe nasul copilului și astfel se sculă speriat din legănatul viselor frumoase.

Privi spre vîrful pinului, ce i se părea că dă mîna cu cerul, apoi, adunîndu-și puterile, zise:

— Pinule, frumosule, îndoieie-ți cetina-n jos,

Să-mi iau gingăraș frumos!

— Nu-ți dau nici un gingăraș

Pofta-n cui tu să ți-o pui,

Gingărașul este-al meu

Dăruit de Dumnezeu!

Și cînd vîntul mi-o bătea,

Gingărașul mi-o cîntă!

Și-o să-mi cînte el domol,

O s-adune păsări, stol!

Copilul auzind asemenea cuvinte, ceru poruncitor gingărașul:

— Pinule, te mai rog, o dată, dă-mi gingărașul meu!

— Nu ți-l dau, ce nu-nțelegi odată?

— Bineee! o să-ți pară rău, am să merg la lemnar să-i cer baltia și am să te tai!

— Fă ce poftești, dar copacul cu rădăcini adînci nu se teme de furtună!

Atunci băiatul își luă iepurele și se duse la lemnar să-i ceară baltia. Cînd acolo, baltia uitată jos!

— Baltie, te rog, vino cu mine să tai pinu să-mi iau gingărașul!

— Nu pot, puiule, că e copac verde-n floare și de lemn verzi mi se rupe coada de lemn uscat și pot fi blestemată căci:

Copacul cînd cade,

ramură verde

nu se mai vede,

iar suspinul lui s-aude departe!

— Dacă-i aşa, am să strig focul să-ți ardă coada.

— Du-te, că nu-mi pasă de un ținc ca tine!

S-a dus apoi la foc și i-a zis:

— Focule, focule, vreau să te rog, să mergi cu mine să arzi coada de la baltie, că nu vrea să taiă pinul care mi-a furat gingărașul. Iar focul i-a răspuns:

— Măi băiete, tu ești tare nemintos, oare tu nu știi că focul ce se aprinde prin mărăcini uscați arde și pe cei verzi?

— Nu e nimic, să ardă tot, numai gingărașul să-l duc stăpinului.

— Bine tu nu știi de la părintii tăi, cum că fratele nostru-i codru săracul? El ne-a ținut și lungit veacul!

— Nu știu, n-am avut părinți !

— Să știi că dacă ard baltia, vede Muma Pădurii, vine și-mi face lemne uscate, de prăpădesc pămîntul cu focul, pe cind aşa ard pe loc înnăbușit și nimănui rău nu fac.

— O să-ți pară rău, focule, ai să vezi că am să mă duc să strig rîul și am să te sting de o să te prăpădesc pe vecie.

— Mă ținucle, tu să-nveți una bună de la foc și să ții minte că focu ce nu te supără, nicicun să-l zgîndări, fiindcă aşa este:

Foc după foc vine,
iar răul după rău !

— Ba eu mă duc să chem valea să te stingă.

A coborit într-o vale, a pus mina pîlnie la gură și a strigat:

— Vale cu apă curgătoare, hai cu mine-n deal să stingi focul că n-a vrut să meargă să ardă coada la baltie, care n-a vrut să taie pinul cel blestemat ce mi-a furat gingărașul cel frumos și care a rămas alinat sus pe o creangă.

— Măi băiețele, cu cap cu demințele. Te văd cu căciulă pe cap, de semeni a bărbat. Ce naiba, ai cap, doar n-ai cumva păsat ! Să știi și tu că apa trebuie să vie la matca ei, iar omul la teapa lui. Unde ai văzut tu vale cu rîu să curgă în deal ?

— Nu știu, știu că trebuie să-i duc stăpinului gingărașul, că altfel e vai de steaua mea !

— Mai bine curg la vale, că văd că m-ai oprit din cale, că surdului în zadar ii cinți a jale !

— Biiineee, rîule, dacă nu-ți este milă de mine, am să chem boul să te bea, să te soarbă, să-ți rămînă pietrele și să plingă vadurile.

Și a plecat să cate boul ca să sece rîul !

— Boule, tu ești mare, tu ești tare, ajută-mă pe mine că sănă mic și plăpînd, hai cu mine în grabă : să bei rîul ca să sece; că n-a vrut să curgă din vale-n deal să stingă focul. Iar focul și el e vinovat să știi că n-a vrut să ardă coada baltiei, iar baltia s-a temut să taie pinul din munte ce nu vrea să-mi dea gingărașul și mi-l ține pe creanga lui să-l legene vîntul și să le cînte codrilor în loc să stea la gîțul boilor stăpinului meu.

— Nici eu nu pot să sec rîul, fiindcă nu am aşa putere, mai bine beau apă de izvor că e mai limpede.

— Aaaa ! va să zică și tu, boule, ești împotrivă ! Am să chem lupul din pădure să-ți facă pielea ferfeliță și să te mânince !

Supărat a plecat și a găsit lupul :

— Lupule, hai cu mine să mîninci boul, care n-a vrut să meargă să bea rîul din vale să-l sece, care n-a vrut să curgă-n deal să stingă focul, care n-a vrut nici el să ardă coada de la baltie, care n-a vrut să meargă să taie pinul cel blestemat, căci mi-a furat gingărașul și-l ține atînat pe o creangă să-l legene vîntul să cînte codrilor și cerbilor, iar pe mine stăpinul m-a alungat din vina lui și zbenguiesc zadarnic pe aici.

— Nu pot, frate, că sănă bătrîn și-mi stric și dinții ce-i mai am ! Nu vezi că am năpărît și îmbătrînit, încît și șoriceii se joacă pe spinarea mea !

— Of ! ce lume, zamă de prune ! rămîni atunci flămînd și să te văd cind mi-oi vedea ceafa ! Dar pînă una alta, chem vînătorul și-o să-ți vină el de hac ! Se grăbi și găsi pe o cale, pe cărare, un vînător voinic.

— Vînătorule, hai să împuști un lup rîios, bătrîn și lenes care n-a vrut să meargă să mânince boul, iar boul n-a vrut nici el să bea rîul să-l sece dintr-o sorbitură, că și rîul n-a vrut la rîndul lui să curgă-n deal, să stingă focul cel

păcătos, iar focul și mai și putea să ardă coada de la baltie, parcă cine știe ce pierdea și n-a vrut nici el. Iar baltia să știi că nici ea n-a vrut să taie pinul din tulpină, iar pinul n-a vrut să dezlege gingărașul de creanga de sus și să mi-l dea să-l duc stăpinului ! Stă vezi atînat și-l bate ziua toate vinturile, iar pe mine gindurile și nu-i e de vreun folos, deși cîntă mult milos !

— Nu pot ! nu pot ! i-a răspuns vînătorul. Mai bine vînez un pui de iepure, decît să umblu după piei de lup năpările.

— Dacă nu vrei să știi că merg să chem șocîtele să vină să-ți roadă urechile să rămîni ciul, că așa-ți trebuie ciul să fi toată viața și mincinos.

— Degeaba, că șoarecele a mîncat anaforă și s-a făcut liliac, în zadar îl cați ! Copilul, în fuga mare, merse la moară să cheme șocîtele zicindu-i :

— Șoricelule, tu care ești în stare să rozi încetul, cu-ncetul odgonul de la corabie, ca s-o zvîrle valurile pe mal, hai cu mine la vînător să-i mînci urechile, fiindcă n-a vrut să meargă să-l împuște pe lup, iar lupul n-a voit să mînce boul, boul n-a voit să bea rîul, rîul n-a vrut să curgă la deal să stingă focul, focul n-a vrut să ardă coada baltiei, baltia n-a vrut să taie pinul și pinul n-a vrut să-mi dea gingărașul, ce l-am atînat pe creangă.

— Nu pot, îmi pare rău, vînătorul are ținte pe talpă și-mi strivește coada, iar cu un voinic aşa fricos, nu e de glumit ! Mai bine vin la moară

Să rod sacul cu făină

și podul cu slănină !

— Ahaaaa ! nici tu nu mă ajuți ! Stai, jiganie spurcată, că-ți vin eu de hac ! Am să chem mița să te mînce de viu.

— Să dea domnul, zise șocîtele, să te duci la :

Pisica ce tot lingînd pila,

Și-a pilin limba.

Și miniat peste fire, găsi mița pîndind la un mușuroi :

— Pisicuțo, frumușico, draga mea, sănt năcăjît mica mea !

— De ce ?

— Ti-am găsit un șoricel să-l mâninci de mititel, fă-te că te joci cu el !

Și n-apucă să mai rostească încă o vorbă că pisica flămîndă precum era zise :

— Unde-i acel îngeraș, mînca-l-aș de purcelaș ! și țopa, țopa, după șoricel ! Șoricelul dacă văzu că gluma pisicii poate aduce moartea șoareciilor, fugi după vînător, vînătorul cu pușca la ochi după lup, lupul speriat și șchiop după bou, boul alergă după rîu cu gura căscată să-l bea dintr-o sorbitură, rîul se-ntoarse de-a-ndoaselea după foc, focul speriat după coada baltiei s-o prefacă-n scrum, iar baltia văzind că din glumă s-a făcut ceartă fugi și ea în jurul pinului gata să-l taie.

Și s-a speriat pinul, a început să tremure și-a aplăcat vîrful, iar copilul și-a dezlegat gingărașul de pe ramură și-a plecat bucuros cu iepurașul zburând de bucurie să-l dea stăpinului.

MOŞUL, BABA ȘI GĂINA

A fost odată un moș și o babă, care aveau o găină la casa lor. Găina a început să ouă.

Cînd moșul și baba se duseră să ia oul, ia-l de unde nu-i ? Se gîndesc ei și socotesc, cine să fi luat oul ? Azi aşa, miine aşa, ouăle nu erau nicăieri !

Ce se gîndește moșul, să stea la pîndă. S-a așezat moșul la pîndă și mare i-a fost mirarea, cînd vede că oul o ia la goană către marginea satului. Fuge oul, dar fugă și moșul după el pînă ce-l prinde aproape de o pădure. Cind îl prinde, zice oul către moș, fiindcă era năzdrăvan, ca și găina care-l ouase.

— Lasă-mă, moșule, că-ți voi fi de folos.

Auzind moșul o aşa mare minune că un ou să vorbească, mai de frică, mai de-a vedea ce-o mai fi, îi dete drumul. Oul o ia din nou la goană, și moșul după el. În drum se întîlnește cu un rac. Racul îl întrebă:

— Un' te duci, oule?

Oul îi răspunde:

— Iacătă la bine, hai și tu cu mine !

Și plecară amîndoi mai departe și cu moșul după ei, care obosit de atîta alergătură, rămase mult în urmă.

Mai departe se întîlnesc cu un șoarec, care-i întrebă:

— Unde te duci, oule?

Oul îi răspunse:

— Ia, la bine, hai și tu cu mine !

Și plecară mai departe cîteștrei, pînă stătură de vorbă, moșul îi ajunse și se lúa și el după ei. În drum se întîlnesc cu o pisică.

Pisica-i întrebă:

— Un' te duci tu, oule?

Oul îi răspunse:

— Ia, la bine ! Hai și tu cu mine !

Și plecară toți patru cu moșul după ei, care rămăsese iar în urmă. Mergînd ei, se întîlnesc cu un cocoș. Cocoșul întrebă pe ou:

— Unde te duci, oule?

Oul îi răspunse:

— Ia, la bine ! Hai și tu cu mine !

Și plecară acum toți cinci, mai departe. Mergînd ei aşa întîlniră în cale din urmă un țap. Țapul îl întrebă pe ou, fiindcă el mergea în capul tuturor.

— Unde te duci, oule, cu alaiul ăsta după tine?

Oul răspunse:

— Iacă, la bine ! Hai și tu cu mine !

Și plecară mai departe toți șase ! Alergînd aşa ajunseră în pădure și după ce merseră, ce merseră prin pădure, ajunseră la o casă. Intrară înăuntru. Atunci oul spuse către ortacii lui:

— Tu, racule, să te ascunzi în apa din lighean. Tu, cocoșule, sui-te sus pe sobă. Tu, șoarecul, să te ascunzi în butoară. Tu, pisică, să te ascunzi în sobă. Tu, țapule, să te ascunzi între uși. Casa este a unui hoț. Cind vine hoțul, să săriți toți pe el !

Și iată că tocmai veni hoțul ! El vrea să facă focul. Pisica din cupitorul cu cenușă a sărit pe hoț de l-a zgîriat și i-a dat cu cenușă-n ochi. Hoțul merge să se spele-n ligheanul cu apă și racul îl apucă de nas. Șoarecul sare din butoară și-l zgîrie și el. Cocoșul sare de pe sobă și-l ciugulește în cap. Hoțul vrea să iasă afară, dar țapul dă cu capul în hoț și-l doboară. Atunci hoțul se scoală, sare pe geam și fugă de frică, aşa că nici n-a mai dat pe acasă de atunci.

Veni moșul după ei și-i găsi, tocmai stringeau bogățiile hoțului pe care le dădură moșului. Se duseră acasă la moșu și de atunci moșu și baba au trăit bine, dacă n-or mai fi trăind și azi.

TAINA MUIERII

Odată, ar fi fost o muiere care rămasă văduvă și cu un copil. Bărbatul ei s-a dus în lume să argătască, findcă era sărac și întorcindu-să acasă, într-o pădure l-a ocolit lupii și l-au mîncat cu cal cu tot.

Muierea, văduvă și cu copil, a început să cerșească, ba de la unu, ba de la altul, cîte un blid de faină, că de avută ce era și jucau șociții pe vatră.

În sat, pe copil îl batjocoreau fîrtații lui fincă n-avea tată și muma lui era văduvă. După ce a crescut și s-a făcut și el gogea mare băiețandru de se prindea în oră fetili, de el nu se prindeau și fugeau de el ca dracul de tămiie ! Într-o zi se întoarce el supărat de la joc, da la deal de drum auzi un glas :

— Scapă-mă de la moarte că-ți dau un galbin ! Privi el și văzu un șarpe peste care se rostogolise un bolovan. Alergă și pe-a fuga dete piatra la o parte, iar șarpele abia luă valea încolăcindu-se de durere. Da în locul de unde plecasă lăsa un galben. Băiatul luă banul și-l dusă la mumă-sa, care se bucură, că i să lumina fața la vederea aurului.

— Mă Gheorghe, astă e nărcoul tău, ia să te uiți și miine că șerpele este ursoaică ta a bună.

— Mi-e frică să nu mă muște !

— Nu te teme, că șerpele te mușcă numai cind îl calcă pe coadă.

Băiatul să dusă iar acolo și iar auzi șerpele vătîndu-să. Din nou loădi pe el plocia de piatră și șarpele răsucindu-se se dusă prin tufișuri, lăsind acuma trei galbini. Luă iel banii și fuga la mumă-sa.

— Ti-am spus eu că șerpele ieste nărcoul tău ?

— Am să mă duc și miine.

— Du-te, muică, și ai grije să nu-ți fure hoții banii !

A treia zi, auzi iar un glas răgușit de șarpe.

— Fuga, băiete, fuga că-mi curmă viața arăinul ăsta.

Alergă băiatul, să opintă, fără să poată urni din loc piatra ! Mai încercă și cind colo găsi sub pliocie șerpele mort; cind colo, sub piatră, o grămadă de galbini. Umplu băiatul sinul cu galbini, și pusă și-n poala cămășii și se-ncură pînă acasă. Cind îl văzu mumă-sa să leșine de bucurie !

Ce să facă acuma cu șerpele ? L-au luat, i-au făcut o lacră mică, l-au stropit cu apă de busuioc și l-au îngropat în fața ferestrii lîngă zidul cășii. Au trecut cîțiva ani și din acel șerpe a răsărit un pom de aur, care creștea și rodea galbini, în loc de poame.

Băiatul să face mare și-i vine vremea și lui de însurat. Ce era să facă, trebuia să se căpătuiască și el, că-i venisă vremea și-i ardeau tălpile. Da s-a însurat cu una care nu era nici bogată, da nici săracă !

Oamenii din sat scuturau toamna din pomi: mere, pere, nuci, da Gheorghe scutura numai galbini.

— Mă Gheorghe, spune-mi și mie de ce pomul ăsta rodește galbini, îl întreba în toată ziulica muierea lui !

— Muieră, dacă-ți povestesc, săntem pierduți ! M-am belstemat să nu spun nimic !

— Spune-mi mie că știu eu să-mi țin gura; nu sănți eu muierea ta ?

— Știi ce e ? Nu-ți spun nici mort.

— Dacă nu-mi spui, eu am să mor, pentru că tu n-ai credință în muierea ta cu care te-ai cununat.

— Muiere, înțelege că nu-ți pot spune, că va fi atunci rău de noi !

— Eu care-mpart și binele și răul cu tine, drept este să știu și eu tot ce știi și tu !

— Muiere, să știi și tu în viață trei lucruri să nu faci: întii, să nu iai copil de suflet, doi, să nu dai împrumut și trei să nu-i spui taina muierii !

— Muicăă ! dacă baș zici aşa am să mă culc, să bolesc și să mă prăpădesc, să scăpați de mine o păcătoasă și se culcă să moară. Boli ea o zi, două, boli luni, boli pînă la nouă; văzind el cum se pălește muierea lui și să văită, cum își cheamă moartea să o ia, omul ei să dusă la ea și de mila ei îi spusă taina !

Atunci muierea își veni în fire, alergă bucuroasă pe bătătură și se miră cum de s-au îmbogățit !

Odată, trec pe acolo doi boieri, vin de la agelic; cerură ei să-i primească să conâcească. Ea de miloasă îi primi, da noaptea unul dintre ei zise:

— Auzi, muiere, dacă-mi spui cum de ați ajuns să aveți pom de aur îmi las boieria și te fac cucoană vestită-n țară.

Muierea, tot muiere, poale lungi și minte scurtă, îi spusă boierului toată taina. Sara, cînd veni omul ei de la țarină, de la lucru, găsi pomul de aur pălit și uscat. Atunci pricepu că muierea n-a fost cinstită și că de aci înainte nu mai are noroc, că i-a luat norocul muierea și l-a vîndut străinilor. El își luă lumea-n cap :

— Unde pleci, mă omule ?

— Mă duc și eu une a dus mutul iapa, că și aşa de aci înainte nu mai am pomul de aur și nici muiere. S-a uscat pomul, s-a dus și cu cinstea ta. Dus a fost, că îndărăt nu s-a mai întors.

POVESTE CU UN OM SĂRAC ȘI UNU BOGAT

A fost un om bogat, a avut cincizeci de cai, da al sărac a avut un cal și ală chior de oichii amîndoi. Omul al bogat în toată ziua mîna caii în baltă să pască iarba verde, da și al sărac mîna și el calul al chior să pască în baltă. Iarba verde păscind toți caii în toată ziua, pîndariu găsăște calul al chior în stricăciune și-l mînă în sat. Ama într-o zi de vară omul sărac păzind care îi mîna calul în stricăciune, sezînd pitulat în paporă păzind calul, iacă din baltă un iepure, top într-o parte pingă calul al chior, top în partea lantă pingă cal și spămîntă calul și s-a dus în stricăciune, da caii bogatului stau pe loc în baltă și pasc iarba verde.

Săracul ce să facă, să gîndește cum să-l prindă iepuru; mereu, mereu, făcu ce făcu și prinșă iepurli de picior, aci pe loc, da din iepure să făcu om și cînd să-l bată pe omul prefăcut din iepure zisă:

— Stai, nu mă bate, că eu sănătătău l-al bogat om care-i păzăsc caii iou.

— Da de al meu sănătătătău știi unde este ?

Omul prinș spusă :

— Știi, sănătătătău tău s-a îngrășat, nu-l ține nici scaunul; dacă vreau să mergi cu mine, să vezi și să te învăț ce să-i faci. Să nu-l bați, numai două palme să-i tragi. Sănătătătău o să zică mai dă-i o dată, da tu să zici aşa: o dată am dat, o dată m-am făcut.

Omul al sărac întrebă norocul:

— De ce mie nu-mi ajută da m-ai sărăcit și am răms cu un cal chior.
Norocul a spus săracului:

— Ia calul al chior și du-te la piat și cere cît vrei tu. Săracul spune:

— Care-mi dă mie bani cît io cer pe calul meu chior? Nima nu-i da nimic pe el. Nărocul spune așa:

— Vino la piat, că eu vin cu cumpărătoriu, îl îndemn io pe el și-ți poate cumpăra calul și-ți dă bani cît ceri tu. Săracul puțin zăbovi, în piat, iacă vine cumpărătoriul și întreabă pe săracul:

— Vinzi calul? Săracul:

— Vind.

— Cît ceri pe iel? Săracul a spus cît vrea cumpărătoriul și scoate banii și-i dă la sărac pe calul al chior. Si lo calul al chior și cumpărătoriul plecă. Da norocul săracului spusă așa:

— Ai loat bani pe calul al chior, du-te și cumpăra două vaci slabe că de, ale grăsă dacă iai pe vară ie zăpuce mare și nu-ți țin la lucru. Pe urmă la ăstia vorbe norocul spusă săracului: Pe vară pune porumb pe deal că are să fie plointe și a să faci porumb, de anul alăltant pune porumb pe vale, că o să fie secetă și iar faci bucate. De aci înainte a pornit să să imbogățască săracul.

UN OM DE PE LUMEA LANTĂ

A fost un om nelucrător, da voia să cam înșele. Într-o zi de vară, să duce la o babă de turc bogat, unde durmea la umbră și hogea trece la apă cu calu. Zice omu din gură:

— Bună ziua, măi turcoaico, dă-mi un pahar de apă ca să beau și să odinesc cătăva că-s mort de ostănit.

— Dar de une vii așa de năcăjit, măi domnule.

— Păi vin di pe lumea lantă!

— Ahaa, da l-oi fi văzut pe copilu meu?

— Pă cum nu l-am văzut cind sint cu el într-un pat.

Întrebă turcoaica:

— Dar ce face, face bine, are de toate?

— Are de toate decît n-are bani de tutun, da ie destulat de tot de la voi, decît cere bani de tutun.

— A, bre, stai ca să-i dau și io vruncă ban să-i dai.

Bîrcăia poznauriu lu aga la chesao de galbini și-i da ca să aibă de lungă vreme.

Cind venea bărbatu la bătrînă și la apă zicea:

— Ce, care a fost acolo?

— Măi bărbate, păi a venit un călător de pe la copilu nostru și i-am dat punca de bani, fiincă mai are de toate, decît s-a plins că n-are de tutun bani și i-am dat să aibă de toată vremea lui.

Turcu vedea că a greșit baba lui și mai de grabă după el cu calu cind vedea leneșu, să-i zicem dinsu că o să-l ajungă aga, să bagă într-o moară. Zice la morari:

— Fugi, măi, că iote turcu te omoră c-ai făcut făina mare. Na hainele mele și dă-mi pe ale tele, să nu te cunoască.

Morariu face de nevoie, că vedea că ie în scurt. Dar dînsul se umplea de faină pe el și să facea baș ca morariu. Cînd ajungea agă, l-intreba:

— Unde e dus omu ăla?

— Nu-l vezi cum fugă pe coastă, ia mai de grabă să-l ajungi.

Iar zicea turcu:

— Păzam calu meu pînă l-ajung de grabă. Turcu cam burtos, pe la calea jumătate ajungea morariu ! Dar dînsu încăleca calu și mai la opinte fugea. Zice turcu:

— Adu banii că te-am prins.

Iar zicea morariu:

— Ce bani sănt aia, că eu sănt morari ! Haha, ha, văzu că e păcălit, degrabă alergă la moară, amă calu nu e !

Atunci de grabă ostănătă, voi să să ducă la babă :

— Babo, ce-ai facut, ai luat banii ? Nu, babo, tu i-ai dat banii de tutun, dar eu calul, ca să nu meargă pe picioare băiatul nostru.

CATRINA A LENEŞĂ

A fost odată un om și avea o singură fată, cam prostuță și o chema Catrina. Da era și leneșă din cale afară. I-a venit timpul să se mărite. S-a măritat, a luat un băiat sărac pe care-l chema Vlad, sau Glad. Cînd au trăit părinții fetii, Vlad a dus-o bine fiindcă o ajutau părinții. După ce i-au murit părinții, au rămas amindoi, Catrina și cu Vlad.

În vro zi s-a dus Vlad la lucru, la plug. El i-a spus Catrinii:

— Catrino, să vii cu demîncarea la mine, în Dealu Mare.

Ea, după ce a plecat Vlad, a spălat căldarea și a făcut focul să facă mămăligă, da ce s-a gîndit ea ? Pină va fierbe mămăliga, să frigă și cîrnatul. Cînd mai pe urmă și-a adus aminte să scoată și vin pentru Vlad al ei și a lăsat cîrnatul pe foc. Scotînd vin și-a adus aminte că este cîrnatul pe foc și poate-l ia te po-meni Grivei !

A lăsat slăvina deschisă să cure vinul și-a dat fuga să ia cîrnatul. Cînd colo, vine Grivei ia cîrnatul și fugă cu el pe măidian.

Ea se-ncură după el să-l prindă să-i ia cîrnatul, da vinul cură. Grivei s-a băgat subt pătul, da ea după el și cum fugă tot rupea din el pînă l-a min-cat pe tot.

Cînd intră în casă vinul cursese tot, mămăliga vai de ea arsă, ce să facă săracă de ea ? Zice:

— Vai de mine, Vlad al meu mă omoară cînd o vedea !

Avea un sac de faină, a luat sacul și a cutrurpit vinul risipind faina să nu se mai vadă.

Da-și aduce amintea de Vlad că sufere de foame. Da au avut și ei un copil, copilul a murit și l-a-ngropat în coșere subt ieslea boilor. Cînd a venit Vlad, a întebat-o:

— Catrino, unde e copilul ?

— A murit, l-am îngropat subt ieslea boilor. El fiind om la ea în casă, ca băiat sărac n-avea ce să facă !

A doua, a treia zi, s-a dus să-l dezgroape și să-și vadă copilul da n-a nimerit să sape decit alătarea și a dat pieste un ulcior cu galbeni. Cind vine sara Vlad, ii arată:

— Uite, Vlade, eu nu găsii copilul, da găsii un ulcior și i l-a arătat. Ce sănt astea, Vladule?

— Aaa, mare lucru, niste melcișori, punei-i în pod.

Și ea i-a pus în pod. A doua, a treia zi trec țigâncile, rudăretele lăiațale cu oale, străichini, linguri, să le vindă.

— Ai, fă, la oale și străichini!

— Nu, iau, fă, că mă omoară Vlad, dacă dau faină? Da pe melcișori dați?

— Adu, fă, melcișorii să-i vedem!

— Catrina le-a adus melcișorii, ulciorul plin cu galbini.

— Bine, îți dăm toate oalele, dă-ne melcișorii. Și i-au dat. Ele au luat banii și au tuns-o. Da ea ce-a făcut? A impodobit ogeacul, polița și cuiele cu oale și pe urmă ce a mai rămas a pus pe gard în parî pînă a terminat oalele. Sara cînd a venit Vlad, a văzut măidianul, gardurile pline cu oale, a zis:

— Ei, iar a mai făcut nebuna ceva!

— Catrino, ce-ai făcut, fă, cu oalele?

— A Vlade, nimica, mă, n-am dat faină, am dat melcișorii.

— Pe toți, fă?

— Pe toți!

— Aoleu, dumnezăii mătii! A înjurat-o, a bătut-o, a chinuit-o și a plecat în lumea albă. Merge el cît merge și dă peste un bărbat, cură apa de pe el și el arunca nuci cu furca-n pod. Da nucile nu le putea arunca, să năcăjea și să omoara degeaba. Si el l-a întrebăt:

— Ce faci, omule?

— Mă muncesc să arunc nucile-n pod.

— Cum o să le arunci, omu lui Dumnezău, cu furca.

— Ai o banită?

— Am.

— Adu banita. I-a adus banita, a umplut-o cu nuci și a suit-o-n pod.

— Bă, frățioare, bine că veniști că eu nu le mai furșeam.

I-a mulțămit omul și el a pornit mai departe; merge el, merge și dă piste un altul; făcusă un car în casă, îl înjghebasă și să căznea să-l scoată afară pe ușă. Luasă topoărăle să fărime păretele și să scoată carul.

— Ce faceți, măi, cu topoărăle?

— Să fărămăm păretele, ca să scoatem carul.

— Măi oameni, nu aşa, desfaceți o roată pe urmă alta, pe rînd, pe rînd și afară, iar îl înjghebați la loc!

I-au mulțămit lui Vlad că n-au spart casa și plecă el mai departe. Găsi pe unul care făcuse un bordei în pămînt și ținea un sac deschis, îl închidea, îl deschidea, în bordei și tot aşa.

— Ce faci, mă omule?

— Iacă, mă, am făcut un bordei și nu pot să bag lumina-n ei, și iote mă căznesc s-o bag cu sacul.

— Mă, nu aşa, ia dă toporul încoa'! A spart în bordei și a făcut un geam și a intrat lumina.

— Măi frățioare, bine că veniști, că toată viața nu puteam băga lumina în bordei.

A plecat Vlad mai departe. Dă peste o nuntă, ajunge ginerile cu mireasa la bordei: ginerile mai mic, dar mireasa mai înaltă. Cind să intre în bordei mireasa nu putea că mergea dreaptă și să lovea cu pieptul în ușă, că eria făcută pe măsura alor mici.

— Nuntașii zic:

— Ei vezi, a zis Dumnezău să avem și noi om înalt în casă, da să-i tăiem picioarele ca să intre-n casă! Da el văzind, a sărit:

— Stați, bre, ce faceți?

— Îi tăiem picioarili ca să intre-n casă. Păi dacă nu intră-n casă?!

Vlad a luat-o de cap, a apelat-o și de cîteva ori a băgat-o și a scos-o din bordei, pînă s-a obișnuit.

Atuncea Vlad s-a întors înapoi la Catrina lui, bucuros că a dat peste alți oameni mai proști ca ea. Și atuncea a zis:

— Catrino, acumă du-te la cîmp la secerat. Ea s-a bucurat.

— Mă duc, Vlade, mă duc. Ajunsă acolo, a luat mîncare la ea.

— Ce să fac eu acuși, zicea în sinea ei; intîi să secer, ori să mâninc?

Ia să mâninc intîi. Pe urmă după ce a mîncat a zis:

— Ce să fac eu să secer, ori să dorm o țîră?

— Ia să dorm!

A durmit la aer curat și s-a sculat sara. Vlad a pus cuiul la casă și s-a culcat. Ea vine și bate:

— Cioc, cioc, cioc!

— Cine e?

— Eu, Vlade, Catrina!

— Păi Catrina e acasă, s-a culcat. Ce căți aşa tîrziu?

— Dă-mi, Vladule, că eu sănt Catrina!

— Nu frate, nu, Catrina e acasă culcată!

Și ea pe urmă a zis:

— Dacă s-a culcat Catrina în casă, eu cine sănt? Poate eu nu sănt Catrina!

Pe urmă i-a venit lui Vlad milă de ea și i-a dat drumul în casă, de au rămas amîndoi pe vecie împreună.

POVESTEA LU CHELU CU A TAINII

A fost doi frați care crescusă amîndoi la o mumă și un tată. Pe vremea aia cind să însurără, voiau multe povești și s-aude vorba de l-ai bătrîni din vreme de demult, că cineva, bun bătrîn a povestit că omul care e însămnat de la Dumnezeu nu e norocos și bun de trai.

Într-o casă de oameni, frații să duceau pe la ori, nunți, vesălii, și porniră să intrebe moșii ai bătrîni, pe ce să cunoaște omul al însemnat? Aci pe loc, să ivi un om, cam puțin învățat și spusă la astă întrebare:

— Omul al însămnat are sămnul aşa: e chel în cap, altu e ciung, altu e șchiop, ori e chior, or e făcut pe dos din doi frați.

Așa la unu îi dăruí Dumnezău doi copii: al dintîi fu chel pe cap, ca o troacă albă în grădină, da al de doi, cind să făcu n-avu nici un sămn pe el. Copiii creștea mult bine, ama chelu ieria mult neînțăles, aspru la vorbă. Omu pusăsă gîndu pe-al mic copil să-l opreasă la el, da pe Chelu să-l dea ginere în casă, om în casă.

În satu ăla eria un om cu o muiere, care n-aveau copii la tinerețea lor; omu ce n-a avut copii, veni la omu ce avu doi copii și-i ceru un copil, să-i dea de suflet și-i dete pe Chelu. Da Chelu fu băiat de insurat și să-nsură, lo o fată săracă, o chema Taina. Trăiau Taina cu Chelu tare amărît și greu, n-avea nima-n sat năcazurile lor. Taina ie fată săracă n-are încotro, și dete Dumnezeu rod și făcu un copil. Taina zice lu Chelu să să ducă cu o troacă la popa să facă molivdă. Chelu porni să blăstăme, să injure că nu-i trebuie lui molivdă, în casa lui. Taina dete furiș o troacă de apă la altă muiere, să dusă la popa, și făcu molivda și-i pusă numele la copil în molivda Umcea.

Taina așa a zis că un copil are și s-a greșit și cu troaca și botezu lu popa, că nu-i plăcea numele.

Da Chelu-i zice:

— Bre, lasă copilu, nu-l mai boteza, că-i zicem noi Tufică, cind a fugi pin tufă după capre, lasă fire-ai a dracului copilu și nu mai crede în popi.

— Chelule, zisă muierea, să botezăm copilu că-l măñincă lupu, îl ia o boală și moare nebotezat copilu.

Nu-l lăsa să boteze copilu că-i eria frică să nu să uite popa la ea că e muiere frumoasă, da Chelu nu credea în Dumnezeu.

Să ducea el cu găletele la apă în marginea satului, mergea ghebejit numai să nu-i iese muierea la fintină s-o vadă oamenii pe drum. Nici la oră-n sat n-o lăsa, așa că rămasă copilu nebotezat și-i ziseră Tufică.

Tufică-ncoa', Tufică-ncolo, pînă ce ajunsă copilu de vreo trei anișori. Venisă o primăvară timpurie, zburau ciocirliile în cer, iar Chelu cu Taina pe deal la arat; el ține coarnele plugului, ea cu vacile de coarne și ară, ară pînă sara, da au uitat de Tufică. Cind colo, Tufică a intrat în tufă, s-a pierdut în pădure și a dat peste el un lup, i-a spart burta și l-a mîncat. Cind a venit muierea din pădure, i-a adus în poala opregului oasăli bietului Tufică, erau încă calde, ieșeau aburii.

Cind a văzut Chelu, s-a pus cu oticu pe muiere și a omorât-o în bătăi:

— Na, na, să ai grije de copil, să nu te mai gîndești la Dumnezeu și la botezuri, să mă pui pe cheltuială.

— Lasă, mă Chelule, că poate așa i-o fi fost lui scris, să-l măñince-n tufă lupii pentru că l-ai botezat fără popă, Tufică. Chelu cum o auzi se minie foc:

— Aaa! cum tu încă mai crezi în proștiile popilor și ale balelor? Se pusă cu oticu pe biata Taina il făcu capul dumicat cu oticu și o aruncă în tufă s-o măñince lupii. Lo oasăli copilului și le îngropă în capul locului; pînă la anul crescă acolo un cireș mîndru, copiii cind treceau cu vitele vara mîncau cireșe din cireșu lui Chelu, și spunea că din oasăli lui Tufică a crescut cireșu.

Da de Chelu iar nu s-a ales nimic, că într-o iarnă mergînd după lemne la pădure, l-au încolțit lupii și l-au mîncat. De aia muierea cu om rău petrece ca vulpea în pustiu.

NEGEL IENICERU

Era o fâmeie văduvă care avea o fată și un băiat: băiatul eria mai mare și fata mai mică, de doi ani.

Veniră turcii și-l luară pe băiat la birul singelui, să-l facă ienicer. Mumă-sa plingea și amărîtă cum eria, cind a crescut fata mai mare, i-a povestit cum

l-au luat turcii pe fratele ei să-l facă ienicer. Da frati-su avea un negel în creștetul capului. Muri mumă-sa și pe fată o luară niște unchi și o crescură.

Crescu ea gogea mare, da băiatul a crescut și el mare și a ajuns birnicul împăratului și țara turcească l-a trimis în Țara Românească să strîngă banii de pe tribut pentru sultan. Da el a tras la o casă de români; avea însă obiceiul turcesc, ca în fiecare sară să-i dea mîncare și cîte-o fată mare de petrecere. A cerut el să-i aducă omul și fata. Dar în sat nu era nima, toti fugiseră prin păduri și nima nu-și da fata! Se gîndiră ei moșnegii satului să-o dea pe fata aia săracă. Fata s-a dus, n-are încotro. Da cînd a văzut-o el a zis:

— Amărita asta de ce-o fi venit? Cine te-a trimis, fată, să vii?

— Păi chinejii satului, ei nu m-au lăsat.

— Tată ai?

— N-am tată!

— Mumă ai?

— N-am mumă, a murit și ea plinge.

— Da cum a murit?

— Muma a murit; da ea plinge cu hohote.

— Da frați ai avut?

— Muma spunea că am avut și eu un frate și l-au luat turcii ieniceri și spunea muma că l-a chemat Negel, fiindcă avea un negel în creștetul capului.

Atunci el și-a dat seama că despre el era vorba și a zis:

— Fată, uită-te în capul meu și vezi că eu am un negel în cap.

Fata s-a zăuită și a văzut, era fratele ei!

A chemat el pe unchii care au dat-o pe fată să petreacă împreună cu ea și le-a spus cine este el. I-a mustrat, iar ei i-a dat bani, a înzestrat-o ca să se mărite în Țara Românească, iar el ca ienicer să-a dus la sultan să-i ducă birurile.

POVESTE DESPRE UN PESCAR DUPĂ PEȘTE

A fost un om care s-a zănimît în toată ziua după pește. Într-o zi, s-a dus pe marginea la o apă să prindă pește și mergînd pe marginea apei, prințind pește, vede o vidră ieșind afară din apă. Pescarul s-a gîndit să-o prindă. Vidra ce să facă? Se duce el acasă și ia o păreche de fteară și le pune în urma vidrei în marginea apiei și dimineața pescariul se scoală și să duce să vadă ftearăli ce a prins. Cînd veni la fteară, ftearăli închisă. În sara alantă, pescarul iară le așeză, doar acumă vo prindea. Cînd fu în vîrsatul zorilor, omul să scoală de noapte, iar să duce să vadă ftearăli, ce a prins și văzu iară ftearăli închisă. În sara a de trii, omul să rășește, iară le așeză bine frumos și să rășește să le păzască, care-i deschide ftearăli! Pînă acumă de trii ori, omul să sui într-un lemn stolos și păzăște ftearăli. La mijlocul nopții audă din lemn o gură mare de oameni. Vorbind ei, venind drept cătră ftearăli lui, cînd oamenii ajunsă la ftearăli, unu din oameni zisă la ailanți aşa:

— Stați că, colea în drumul nostru unu a pus ftearăli în poteca noastră. Ala ce a zis stați în loc, să duce la fteara pescariului și a ridicat cracu în sus și bești: pîrț în fteară. Ftearăli să închisă. Da oamenii ce a stat în loc, zice:

— Nu inchidea ftearăli omului, lasă să prindă și el ceva, o fi vun sărac, să să arânească și el. Oamenii care stau în loc, dracii apoi ii spusă l-al ce bești

în fteară, aşa să ştie omul care a pus ftearăli să facă un butuc de lemn păducel negru şi să-l pună sub fteară să vezi cum te prinde în fteară pe tine.

Dracul spune:

— Da ce să-mi facă, dacă mă prinde?

— O să te bată o dată.

— Dacă dă în mine, io rabd, da de-o da de două ori, moare el. Ama să ştie a dat să dea, ama io îl rog să dea încodată, omul să zică.

— Odată m-am făcut!

Omul asculta din lemn cum spusă dracul ca să poată să-l prindă pe căre înhide ftearăli.

Omul să dusă acasă, făcu butuc de păducel negru şi plecă la reca să pună ftearăli. Pusă ftearăli, pusă butucul de păducel pe pămînt aşeză ftearăli pe butuc şi să sui iar în lemn să păzască iel ftearăli.

Şezind în lemn omul, iacă iar vin dracii gomoind drept în cătră fteară, cind ajunsă la fteară, iară dracul să alege din ailanț şi vine să înhidă iară ftearăli, ridică cracu mult sus, beşti: pîr! în fetără, ftearăli sare în sus şi-l apucă pe dracul de picior. Ailanți draci văzură cum îl prinsă ftearăli pe alesu de picior. Omul care păzea din lemn tot vede şi aude ce zic ailanț draci. Dracii zice l-al prins de picior:

— řezi tu aicea, da noi ne ducem, ce ai cătat ţi-ai găsit.

Omul care păza ftearăli să coborî din lemn şi cu un toporaş făcu la lumina zilei un bun ciumag şi veni la fteară. Da în fteară şede prins un drac mare, gras şi fumează tutun. Omul veni mult aproape cu ciumagu. Dracul să umflă, ştie ce-l adastă. Omul ridică odată sus ciumagul, de-te o dată tare în dracul; da dracul mai adăsta să mai dea o dată, ama omul ştia, nu mai da. Dracul zice:

— Mai dă-i o dată.

Omul zice:

— Am dat o dată, că odată m-am făcut!

Dracul, care fu prins de picior, după ce n-a dat de două ori omul în el, dracul plesni în fteară, să facu tot cenuşa şi omu lo toată cenuşa şi o împărţi, că e bună de leac. Omul luă ftearăli şi plecă acasă cu ele.

FRAȚI DE CRUCE

Cindva, de demult un cioban şi o ciobăniţă s-au suit cu oile la munte şi s-au pierdut unul de altul. La o vreme amînată, după ce crescură mai gata de căsătorit, dete Dumnezeu că se-năilniră.

Mare le-a fost bucuria găsindu-se după ani de zile cutreierind cu turmele pe plaiuri nevăzute şi neştiute. Şi iacă-aşa, intr-o zi cu soare, ce le năzări prin minte.

Să facă nunta pe vîrful muntelui, brazii şi paltinii să le fie nuntaşii, iar stelele cerului făcliile. Apoi se jurără pe sfânta lună că se vor purta cu credinţă unul faţă de altul, iar de va muri unul din ei şi va uidi altul, să nu calce jurămîntul, ca om supus păcatelor, să se îngroape deodată, viul cu mortul! Fiecare sărută pămîntul şi cuştîul, apoi îşi jurără credinţă. Mai la urmă păstorita mai neîncrezătoare ii zise bărbatului său.

— Ascultă, mă omule, dar dacă unul dintre noi va greși mînat de diavol, și făcind păcat va călca jurămîntul, cum să fie pedepsit?

— Să fie pedepsit de Dumnezeu, zise omul.

— Eu zic să nu fie pedepsit de Dumnezeu și vezi tu muntele acela ce-și înalță piscul spre bolta cerească, de acolo din virf să se arunce singur, ori silit în prăpastie, iar carneea să i-o mânince vulturii.

— Bine, muiere, dacă tu aşa doreşti, aşa să fie de la mine și de la Dumnezeu și plecară în neştiire cu turmele de oi pe steiuri de piatră și codri fără margini.

Într-o noapte ieși Maica Precista în cale spunîndu-i ciobăniței să meargă pe diră de lună și stele pînăiese la lumină. Merseră ei ce merseră și într-o zi cu soare deteră de lume și lumină, iar mai la urmă și de satul lor.

Părintii le făcură nuntă mare și frumoasă de se duse vestea peste dealuri și văi. De bucurie că cei pierduți și socotiti ca morți pentru totdeauna, au inviat. Nunta a ținut o lună și încă o săptămînă și mai o zi. Tot natu-i fericea că se iubesc și au turme de mioare ca nimeni alții.

Pe la o vreme în ciobăniță dete o boală grea care o doboră și în scurtă vreme muri. Bietul bărbat degeaba se bătea cu pumnii în cap și își jumulea părul că muierea lui murise pentru totdeauna.

Lumea sta cernită din creștet pînă-n glezne. Se ceru lemnarilor să facă leagănul mai lat, ca să aibe și el loc, că aşa s-au jurat ei cînd i-a cununat brazii și paltinii din munte, iar jurămîntul pentru el este lege.

Mamă-sa, tată-su și neamurile toate în zadar încercau să-l opreasă de la acest pas necugetat, ce îl făcea să moară cu zile. Dar nu era chip nimeni să-l înduplece de la horărirea luată căci jurămîntul fiind sfînt pînă la urmă duce tot la moarte. De ce n-ar muri deodată decît mai tîrziu, își da el cu planurile leșinat pe trupul rece al iubitei soții.

Părintii se sfătuiră cu groparii și lemnarii să-i lase o deschizătură iar prin inima unui soc să-i vie de afară aer și să asculte strejerii dacă tipă și cere ajutor.

În chipul asta cei mai înțelepți socoteau să-l scape de la o pieire sigură. Și aşa se culcă păstorul viu lîngă păstorîța moartă, gata să moară de viu, precum le-a fost jurămîntul. Tată-su pusă un ulei ca să aibe cu socul răsuflătoare.

Groparii traseră pămîntul, iar păstorul care-și iubea ca un nebun soția adormi dus lîngă ea în fundul pămîntului.

Lîngă groapă rămaseră străjerii să tragă deloc pămîntul de pe cioban că știau că e înmormîntat de viu. Da el în groapă o ia pe soția sa în brață și adoarme dus. Ea moartă, și el viu.

Peste noapte Dumnezeu de sus privește pe pămînt și vede toată lumea la rostul ei, numai un om viu stă în mormînt cu soția moartă în brață și plinge și suspină de că se rupe inima nu alta! Ce să facă el acumă? Așa ceva nu mai văzuse! I se făcu milă și scoboră jos pe pămînt. Băiatul adormit precum era, visă că a venit la el un moș cu barba albă pînă-n briu și l-a-ntrebat ce caută el în groapă cu moarta? Iar el i-a povestit moșului că s-au luat din dragoste și s-au jurat aşa să facă, precum el vede, căci unul fără altul nu pot trăi.

Atunci moșul i-ar fi zis:

— Bine, măi băiete, dacă ai tu atîta credință în muierea ta, eu am să scol și pe ea din mormînt, ca să vezi și tu vreodată ce credință are și ea în tine.

Mai apoi, moșu i-a scris pe marginea leagănului o scrisoare pe care a împăturit-o-n patru, apoi i-a dat un amnar, o cremene și o lumină zicîndu-i:

— De îndată ce te vei deștepta din acest vis aprinzi lumina, să citești de trei ori scrisoarea, mai la urmă șoptind: amin ! amin ! amin !

În clipa aia, moșul îi trage o palmă zdravănă băiatului și moartei, își ia zborul și pleacă în cer.

Băiatul, cînd se vede cu lumina aprinsă în groapă zbiară ca din gură de șarpe, mai tare ca la caprele răsfirate pe ogașe gata să sperie pe soția sa mult iubită.

Străjerii, cum îl aud, trag pămîntul în grabă mare, îl dezgroapă și vreau să-l ia acasă, însă el rămine lîngă soția sa, aşa cum s-a jurat tînguindu-se peste trupul ei rece ca gheăta.

Cînd bagă mîna-n sin dă de o carte, un amnar și o lumină. Își aminti de vorbele moșului spuse în vis. Aprinse cu amnarul iasca și lumina, iar mai apoi începu să citească din cartea lăsată. După ce citi de trei ori, nevastă-sa se sculă. Mare le fu bucuria tinerilor și Dumnezeu din cer își șterse lacrimile.

Însă la coliba părintească nu era chip să se mai întoarcă.

Pentru cei ai casei și lume, ei erau morți și astfel o porniră în lume să-și găsească norocul. Așa merseră ei zile și săptămîni pînă ce ajunseră într-o cetate mare cu ziduri înalte albe și scăldate în razele soarelui. Aici este frumos și aici este de trăit îi zise muierea păstorului. Se oprîră deci aci, ostăniți și sleiți de vlagă, gîndindu-se de ce lucru să se apuce pentru a putea trăi. Nu le-a trebuit multă chibzuință că s-au apucat și au deschis în mijlocul orașului o cafenea.

La cafenea, ca la orice birt: vine lume de tot neamul, bea vin, rachiul, or cafea și fie cu treabă, fie fără treabă, praful cafenelei este călcăt mai des decît al bisericiei.

Trecuse gogea vreme cînd negustorul nostru porni prin sate după tocmit beutură, iar pe muiere a lăsat-o acasă.

Merse el după butii de rachiul și se cam zăbovi. Dar muierea lui glumeață din fire s-a luat cu un ofițir tînăr și frumos și s-au iubit. și așa ea în cîteva zile dete cinstea pe rușine. Ofițirul începu să umble cu momele împânindu-i capul cu fel de fel de lucruri rele și violente.

Ca să rămină cu ofițirul, îi toarnă otravă în paharul cu vin și-l omoară pe bărbatul ei cel bun și credincios care se îngropase de viu pentru dragostea ce i-o purta.

Ea luă banii toți strinși de omul ei cu trudă mare și plecă în lume cu ibonnicul, iar soțul îi rămase trîntit jos cu spume la gură.

Da-n vremea aia s-a potrivit să treacă un cioban cu oile pe alături de cetate și ce-i dă lui în gînd să se uite pe fereastră în cafenea. Cînd colo, mirare mare, negustorul trăgea să moară otrăvit. Ce să facă acumă? Mulse lapte de la mioarele sale și-i slobozi cu sila pe gură pînă ce l-a-nviat pe bietul și nefericitul negustor.

Cînd a văzut el una ca asta, nu i-a venit să creadă că timpul pe toate le schimbă în lume și se schimbă și iubita lui nevastă. Dar cum fiecare este stăpin pe capul lui, iar lume este multă, însă oameni sănt puțini, se gîndi că nu se cade pentru un purece să arunci pătura pe foc. Omul să aibe răbdare, că tot ce face timpul tot el este și cel ce desface.

Așa s-a-nțimplat că de data asta văzîndu-se cu capul pe umeri, și-a luat lumea-n cap punîndu-și în sin cartea, amnarul, iasca, cremenea și lumina, așa cum îl sfâtuise Dumnezeu în vis. Merse el cît merse și osteni. În cale îl ajunse un soldat:

— Bună calea, măi frățioare ! îi zise ostașul.

— Mulțumesc dumitale ! răspunse nefericitorul om, care-i povestii trista întâmplare cu muierea lui mergind împreună.

Și cum tot pătitul este priceput, pe toți și asculta și pe puțini și credea. Așa se petrecură lucrurile mergind el cu ostașul în lume să-și găsască un căpătii. Din vorbă-n vorbă, băgă el de seamă că soldatul era om de omenie și cumsecade.

L-a mirat că acest soldat pe unde trece nu lasă urme pîrjolind pămîntul ce nu este al său, față de alții, ci era cumpănat, om judecat și cu scaun la cap, de aceea își puse în gînd să se facă frate de cruce cu ostașul.

Soldatul scoase spada, tăie în cruce pe brațul său și al fratelui său, supseră singele unul de la altul, apoi își jurără credință pînă la moarte. De acum omul avea în ostaș ortac și aștepta de la el să-i vadă patimile de ostaș ca unui adevărat frate de cruce păstrător de jurămînt ori așteptător de moarte.

Merseră ei din cazarmă-n cazarmă, din oraș în oraș, pînă astăzi unde este ofițerul care i-a furat nevasta și cerură să fie primiți amîndoi în oastea împăratăescă; lucru zis și făcut.

Ce să facă însă plotonierul cu ei în front, că nu se pricepeau nici la teorie, nici la minuitul spatiei și scutului cum era pe acea vreme îndepărtată; să-i dea pe amîndoi ordonanță la vreun ofițir blestemat.

Ofițirul care-i luase muierea îl ceru chiar pe acest nou ostaș intrat volintir, fiindcă i se părea că este mai zburdat, curat și mai scuturat. Dar muierea lui nu l-a cunoscut, măcar că o slujea din zori pînă-n scăpătat de soare.

Cind colo, într-o sară ce-i veni muierii pe chelie, să-l pună pe ostaș s-o spele pe picioare. Spălind-o el pe picioare, nu știu cum se face că-i cade căciula jos și ofițereasa care-l asemuia cu fostul ei bărbat, numai că nu leșină de frică văzind dovada că bănuiala ei se adeverise. Ce să-i facă ea acumă? Să-l omoare, ori să-l bage la robie pe veșnicie, numai să scape de el. Căteaua vîrsa venin și turba de minie neștiind cum să-i facă facerea curmîndu-i firul vieții.

Avînd ea și o fetișcană în casă își facu planul s-o omoare zicind gendarilor că soldatul a ucis-o de gelos ce era. Si cum era slabă de minte, nu stătu mult pe gînduri și într-o noapte și fură pe cind dormea sabia din teacă, tăind-o la gît pe tînără fetiță. După o așa de mare ispravă și puse în teacă sabia și se prefăcu vicleana că doarme. Dimineața ea răsculă mahalaua tînguindu-se că tilhării i-au ucis fata din casă de au lăsat-o săracă.

Gendarii și găsiră sabia ostașului mînjită cu singe, îl legară-n lanțuri și zdup cu el la temnița cea neagră.

Bietul om stă în apă pînă-n briu, cu broaște și șerpi, flămînd și biciuit numai să recunoască fapta ce o făcuse. Da el ținea una și bună că n-a omorît fata. Călăii însă îl cercetau și-l răsucea, doar, doar o spune adevărul. Mai la urmă judecata era făcută să fie spinzurat, să-l vadă lumea și țara ca nimeni să nu mai facă ce-a făcut el. Si așa bietul om își aștepta osînda cea nedreaptă ferecat cu lanțuri tari ca să nu mai scape cu viață.

Mai întii fu dus să-și sape singur groapa, iar mai apoi în mijlocul orașului i s-a ridicat spinzurătoarea. Multimea îl privea îngrozită, îl scuipa și-l blestema pentru fărădelegile sale.

Veni un călugăr bărbos cu o carte-n mînă să-i cetească rugăciuni înainte de moarte, însă el nu primi, că cică zor nevoie, el are un frate ostaș de la care vrea să-și ceară iertare și să-și ia ca toată lumea rămas bun, înainte de a pleca pe cea lume.

Gendarii nu vrură, dar auzind împăratul, porunci să fie adus numaidecît fratele său și să-și facă după obiceiul strămoșesc iertăciune.

Cum îl văzu fratele său de cruce, începu a plinge și a-și frînge mîinile de mila lui.

— Nu plinge, măi frate-meu, că și aşa nu-mi ajută la nimic lacrămile tale. Numai tu să afli de la mine că eu mor nevinovat. Na cartea asta, amnarul, iasca și lumina pe care mi le-a dat moșu ăla, știi tu cînd ți-am povestit !

— Am priceput tot, frate-meu și cred că o să ne vedem în curînd, a zis fratele său de cruce ștergîndu-și lăcrămile și țucîndu-l pentru cea din urmă oară. Gendarii și călăii l-au impins în mulțume, iar pe frate-su l-au spînzurat în amiaza mare. Noaptea s-au dus și l-au îngropat ca pe un hoit de cal la o margine de drum, fără pic de cruce la cap, căci nu i se cuvine tilharului după legea pămîntului, ziceau mai marii preoților.

Ostașul însă la mijlocul nopții s-a dus de l-a dezgropat, a aprins cu amnarul iasca și lumina, apoi i-a citit din acea carte sfîntă de trei ori și fratele său de cruce s-a pomenit din morți. Și-a luat îndărât cartea, amnarul, iasca și lumina și s-au despărțit.

Dar nefericitul om i-a spus fratelui său de cruce că are să-i scrie și o să-l rate, numai că de răutatea lumii trebuie să plece undeva departe, unde-o da peste oameni, iar nu peste gloată fără minte și judecată.

Si dus a fost. A colindat el în lungî și-n curmeziș cetăti, orașe și sate, dar nicaieri nu și-a găsit un căpătii. Cînd mai la urmă află că de curînd murise singura fecioară a împăratului. Vracii și doctorii chemați din toate colțurile lumii n-au avut ce-i face aşa că la palatele mari împărațești era multă tînguire, bocete și tristețe. Ce să facă el acum ? Să bată la porțile împărațești ca să-l primească cînstitul de-mpărat. Abia l-a primit bietul împărat, care auzind despre spusele sale, l-a crezut că este ori vreunul care umblă cu înșelătorii ori că are în față vrun nebun. Dar el nu s-a lăsat pînă ce noaptea pe furî a dezgropat-o pe fiica-mpăratului în timp ce străjile plecaseră după beutură și citind din acea carte frumoasă de trei ori, fata împăratului a inviat !

Cînd i-a călcat pragul împăratului cu fiică-sa de mînă, sărmânul tată și mamă, înnebuniți de durere era cît pe-aci să le crape fierea-n ei de bucurie.

— Ce ceri, băiete, să ți să facă aia ți se va da și face.

— Să-mi dai pe fiică-ta să-mi fie soție, căci aşa a fost scris ca un om de rînd, rupt și gol, alungat de mulțimea cea nejudecată, să-ți fie mărite-m-părate ginere.

După asta s-a făcut o nuntă mare și frumoasă, iar el în loc de țoale plugărești căpătă țoale-mpărațești.

Împărații care veniră din toate colțurile pămîntului se împotrîviră zicînd că nu se face un împărat să-și dea fata după un cioban năting, căci n-o să fie uns de Dumnezeu în domnie după moartea-mpăratului. Însă bătrînul împărat ii liniști spunîndu-le că se cuvine să-și dea fiica după un înțelept, căci înțeleptul biruiește cu tăcerea pe orice nebun și tot înțeleptul la norod multă liniște și pace aduce, pe cînd cel lipsit de minte numai tulburare și necazuri.

Și aşa plecară toți împărații de la nuntă cu buzele umflate, iar tinerii plecară prin împărație să se plimbe și să-și cunoască orașele și oamenii de omenie.

— Au pus ei la trăsură opt telegari albi ca spuma de mare și au luat țara în lungîș da și-n curmeziș pînă ce au dat de orașul unde era nevasta lui cea necredincioasă cu ofițiru. Dar în oraș vîlvă mare că se aștepta împăratul cel mic și că era ziua de osindit la moarte a fratelui de cruce al micului împărat. Ce se mai întîmplase? Fratele său de cruce află chiar din gura lui nevastă-sa că ea

a tăiat-o pe slujitoare, ca să scape de bărbatul ei, crezind că acesta va iubi-o și-l va necinsti și pe ofițir. El s-a dus la marele judecător să-i spună despre omor, dar în loc să î se facă dreptate, judecătorii și gendarii îl găsiră după spusele ofițerului că este trădător, dând dușmanului secrete despre oștirea împărătească cu care se afla în stare de război.

În zadar se ruga el să fie crezut că nu e spion, că nu e trădător și că dimpotrivă ofițerul și amanta lui sunt necinstiti ca și cei ce cred în minciunile lor, că nici în ruptul capului un ostaș nu avea crezămint la stăpinire nici cît negru sub unghie. De aceea, î se ridică spînzurătoarea.

Cînd tocmai să-i puie ștreangul la gît călăul ostașului sosi împăratul cu împărăteasa cea tînără.

— Stați, frajilor ! zise tînărul împărat, că e cu judecata nu e cu lopata. Cînd privi mai cu luare-aminte îl recunoscu pe fratele său de cruce întrebîndu-l dacă se simte vinovat. Dar ostașul ii povestî întreaga întimplare cu farădelegile de la casa ofițerului unde el ajunsese ordonanță.

Atunci tînărul împărat îl chemă pe ofițir, zicîndu-i:

— Căpitane, e vinovat ostașul tău ?

— E vinovat, mărite împărate, e trădător de țară, e spion !

— Să știi că dacă e nevinovat după ce-l veți spînzura eu am să citesc dintr-o carte și va învia, iar în locul lui în ștreang vei sta dumneata cel care-l învinuiești. Deci judecă bine dacă vrei să nu mori, căci cine e nevinovat va învia.

— Slăvite împărate, el este un mare vinovat, ar merita să î se taie capul cu satîrul și a î se arunca la cîini. Este cel mai mare dușman al patriei și al neamului.

Atunci împăratul făcu semn să-și facă treburile călăii și judecătorii cei cinstiți și drepti pînă ce fratele său de cruce fu înălțat în ștreang măcar că striga că este nevinovat. După ce muri îl puseră în leagăn bun pentru înmormîntare.

Împăratul aprinsă lumina și-i ceti la cap de trei ori acea rugăciune făcătoare de minuni și ostașul se ridică din coșciug. Lumea rămase uluită și înmărmurită ca în fața unei minuni nemaivăzute. Împăratul se apropie de ostaș, spunîndu-i :

— Măi firtate, eu sint fratele tău de cruce, iată-mă acuma ajuns ca împărat în împărăția mea ! Am plecat în lume precum ne-a fost vorba să te cau și iacă am dat de tine chiar în ceasul cel bun. Acum a venit vremea să-i judecăm noi pe adevărații vinovați care nu trebuie iertați nici de către împărați.

Apoi se adresă mulțimii, cerîndu-i să-l cheme pe ofițir să puie capul în ștreang, fiindcă cel nevinovat a înviat.

— Ei, ce zici, căpitane, vezi că omul curat și nevinovat a înviat iar cel spurcat și taler cu două fețe singur și-a săpat groapa ? Iată că vremea scoate la iveală și arată lumii minciunile. Acum răsună glasul norodului care vine cu înverșunare nebiruită și putere neîntîlnită și cere moarte pentru tine și judecătorii nedrepți și fățurnici.

Un bătrîn cu barba pină-n glezne îngenunche în fața împăratului și sărutîndu-i picioarele îi zise :

— Mărite împărate,
Mare luminat.
Să fii blind la toate,
Pină und' se poate,
Da l-ai răi dă moarte !

Împăratul se ridică în şeaua calului scoase sabia și porunci oştirii să-i puie în ştreanguri pe judecătorii necinști și ofițirul mincinos. Multimea privea la toate astea cu groază și cu mulțumire. Dar cînd vră să plece, căci orice tîrg se sparge și tot începutul are și sfîrșitul, ceru poporului să mai stea că mai este o judecată. Poporul privi nedumerit și năuc. În mijlocul pieței fosta lui soție își ștergea lacrimile sub picioarele ofițerului care atîrna-n ștreang.

El o chemă pe sărmâna femeie spunindu-i cuvinte de îmbărbătare, apoi o-ntrebă dacă nu cumva are și ea pe suflet vreun mare păcat și n-a călcat vreun jurămînt. Muierea însipse capul în pămînt rușinată, spunînd că n-are nimic pe suflet.

— Bine, dacă nu-ți amintești de jurămîntul dat față de bărbatul tău care s-a îngropat de viu o dată cu tine și care te-a-nviat din morți, eu am să-ți amintesc de toate, zise împăratul. Și-i arătă semnul săbiei din creștet amintindu-i de omorul slujnicei. După asta ea a început să plîngă, cerîndu-și iertare, că așa sint oamenii supuși păcatelor.

Însă împăratul i-a amintit că ea a cerut ca cel ce va călca jurămîntul să se arunce în prăpastie din piscul muntelui cu vîrful însipit în cer. Împăratul i-a arătat piscul, ea s-a urcat ajutată de ostăi, iar din vîrful cerului s-a prăbușit în prăpastie, vulturii sfîșiindu-i resturile râmase din trupul ei cel blestemat.

Și întorcîndu-se împăratul către norod, povestî trista întîmplare, iar mai apoi zicîndu-le:

— Luați aminte că frați sătem și se cuvine să tragem învățătura că numai acel om găsește mai bine și mai frumos, care apără pe cel nevinovat, iar credința voastră să n-o dați orișicui, să cumpăniți mai intîi și să n-o dați porcilor, precum eu am facut la tineretele mele. Dar fiindcă-i anevoie a cunoaște ce altul gîndește, omul să judece cu capul și nu cu inima.

De-aci plecă împăratul cu soția sa, fratele de cruce, urmat de norodul fericit și multămit că au dat peste un împărat drept și înțeleapt.

Și așa veni vremea de se adeveri că omul are mai multă credință și virtute decît muierea, căci:

Fetița frumoasă,
Ce cîntă pe față,
Cu iedu-n brătă,
Lîngă căprăreață;
N-avu jurămînt
Și nici crezămînt !

MOARA LU ŞEBAN

Trăiau odată într-un sat depărtat trei frați, care rămaseră de timpuriu săraci, fără mumă și fără tată. Se gîndiră ei, se suciră, ce să facă, ce să dreagă, ca să-și afle piinea pentru gură și să trăiască și ei ca toată lumea. Atunci cel mai mare dintre frați zise:

— O să ne ducem la lucru, unde vom putea și unde vom nimereea. Plecară toți trei și ajunseră în valea Căligioaiei la Orman Gripa. Fratele cel mai mare zise la cel mijlocari:

„Ce să-l mai ducem cu noi și pe cel mic ! Nu vezi că nu putem găsi de lucru pentru noi, dar mi-te de el ? Mai bine să-l lăsăm adurmit în pădure și să fugim”.

Cel mic, cum se sculă, se sperie căci se văzu singur fără frați pe lîngă el. După ce plinse, plinse amarnic, o porni în jos și ajunse la Moara lui Șeban. Cum intră în moară, întuneric bezna. Nu era nici o vîtă, în afără de un cocoș pripăsit prin astă moară părăsită. Ca să nu-i fie frică, intră în coșul morii și adurmi.

Peste noapte se abate din cale o vulpe, un lup și o ursoaică, intră în moară și stau la taifas. Stau ciuci pe coadă și se năcăjeau ce îsprăvi au mai făcut fiecare. Mai întâi vorbi vulpea :

— He-heee ! suratelor, eu dau tîrcoale pe lîngă garduri și mînc la puici timpurii. Atunci lupul, flămînd, se sculă zicind :

— Dacă e aşa plec la bilincu de oi al lui Lugopci să mâninc o oaie stearpă și grasă.

Auzindu-l ursoanea, îi zise :

— He-hee ! și eu mă duc la un iavore mare, în cîmpul de la Voinița, să mâninc miere cît pot. Cînd se crăpă de ziua, se auziră în depărtare cîntind cocoșii. Vulpea, lupul și ursoaica fugiră care-ncotro după treburile lor, iar în moară rămase feciorul și cocoșul. Cocoșul, nedumerit, l-întrebă pe fecior :

— Tiii, un fecior aici ! Ce cauți, copile, în moara părăsită, unde numai dracii își fac noaptea culcuș ? Atunci feciorul răspunse :

— Uite, eram trei frați și în timpul nopții fugiră, iar pe mine mă lăsară adormit în pădure. Ce era să fac ! Să vin să mă adăpostesc în moară.

— Feciorule, este-n pod un tăgîrcioc plin cu bani pitulat de hoți. Du-te ia sacul de poli și mergi la bilincu Lugopci și cere-i să-l junghie pe Chisem berbecul, să-i iezi măduva din cap și să mergi cu ea la fata împăratului s-o leciu-iești de crastă. Copilul luă paralele și fugi la bilincu Lugopci, zicind către păcurari :

— Vreau să fiu oaspe la voi în astă-sără !

— Bine, rămîi ! Și rămase la bilincu. Sara se strînseră păcurarii pe lîngă foc și fiecare începu să pricăjească cum se pricepe și cum îl taie capul.

Coapseră pîine în cupitor, apoi păcurarul cel mare îi pofti la masă.

— Veniți să mîncăți ! Avem caș, lapte, urdă și pîne, începeți de cinați.

— Nu, eu nu cinez ! zise feciorul. Vă dau o sută de galbeni să-l jungheți pe berbecul Chisem.

Atunci păcurarii căzură pe gînduri și se mirară ce vrea copilul cu berbecul lor cel mai gras și bun Chisem ! După ce se chibzuiră, zise fratele cel mare :

— Ti și fătim fratre, slă junghiem berbețili ca să luăm parali ceste ? Atunci ceilalți frați răspunseră :

— Tunți slă junghiem !

Feciorul le dădu suta de poli de aur, păcurarii tăiară pe Chisem și-l fiarsără. Copilul frînse capul la berbece, scoase măduva și zise :

— Hai, picurari, mîncăți acumă ! Eu plec că am treabă. Și se duse el la fata împăratului. Cînd la poarta împăratului, văzu mare înghesuială de ichimi, unii intrau, alții ieșeau, ca s-o vindece numai pe fată de crastă și nu puteau. Întrebă el pe slujitorii din fața porților :

— Ce-i aicea ? Văd lume care intră și iasă, se duc și vin, dar toți triști.

— Fata împăratului e bolnavă de crastă, îi răspunse un slujitor.

— Ce nu mă vor pe mine, să mă duc eu s-o văd ?

Merseră slujitorii de-i spuseră împăratului ce vrea ficiarul.

— Să intre și el ! Destui au intrat și nimic n-au făcut; poate că el va face vreo minune. Ficiarul intră în odaie, văzu fata, scoase măduva, o unse pe cap și pe unde avea crastă.

Dimineața cum se sculă fata, era sănătoasă. Fata sări-n sus ca iedul de bucurie și merse la scaunul lui tată-su de aur pe care ședea, zicindu-i:

— Tată, eu ficiarul acesta voi să-l iau de bărbat. Atunci împăratul se miră și se gândi ce să facă? Cum o să dea el fata după un copil sărac?

— Fato, da ista-i ficiar sărman, din popor, iar tu ești de viață împărătească.

— Dacă-i sărman din popor, eu îl vreau de bărbat !

Împăratul n-avu ce să facă și mărită fata după ficiarul sărman. Pe urmă-l întrebă pe ginere:

— Hei, ficiar, ce bacă postești, că-mi lecuiși fata ? Atunci copilul zise:

— Eu voi civa, să-mi fați un han în campu di Voinița lîngă un iavure mare și să dau bacă la lumea nevoiașă. Să vină lumea să mânince, să bea și să doarmă și nimic să nu plătească.

— Bine, fațim și asta ! răspunse împăratul mulțumit.

Și-i ridică un han frumos, unde lumea venea, mîncă, bea, dormea și fugea, fără să dea o para din buzunar. Atunci, auziră și frații lui că la cîmpul de la Voinița se mânincă, se bea și se doarme de-a ficea.

— Ai, să ni duțim și noi ! ziseră ei.

Și se sculară și se duseră la acel loc minunat cu lume multă, necăjită și veselă că aici toate pe degeaba se primesc. Ficiarul, văzu cum vin pe drum doi oameni și le porunci la izuichiori:

— Ceia doi oameni, cari vin slă dați să mancă, bea și doarmă, iar cîn' să fugă să-i puneti în odaie și încideți, ei să vină să plongă la mine.

Izuichiorii aşa făcură precum li se poruncise. Le aduseră mîncare, băutură și-i înciseră în odaie. Văzind ei că nu este cu dreptate, se plinseră la izuichiori:

— Toată lumea vine, mîncă, bea, fugă și nu plătește și numai pe noi ne încideți?

— Să-i spunem la cîrbăgoaia, să vedem ce zice? Se duseră la stăpîn și-i spuseră că cei doi călători pling că numai pe ei îi țin înciși în odaie.

— Să vie la mine-n odaie ! zise ficiarul și izuichiorii îi aduseră pe cei doi oameni.

— Di unde ît?

— Noi im din Macedonia. Eram trei frați, unu era mic și nu puteam să-l luăm cu noi. L-am părăsit în valea Călăgioiei și nu știm ce si fasi :

— Eu sim frate cela mic ! Ei atuncea se mirară, de unde atîta bogătie pe capul lui.

— Nu trebuie să știi ! Le răspunse fratele cel mic. Stați, mîncăți, beți cît vreți și să ghiți lîngă mine.

Însă dracu bagă colacu. Degeaba-și ține capul în poalele mă-si, că tot răstoarnă carele cu coada. Așa și ei, nici una, nici alta, să afle cum s-a imbogățit frate-su :

— Nu, nu răminem ! Vrem să ne spui stina di unde fise- și tu vuția cesta, ca și noi voem.

— Nu poci, nu poci, că e rău de voi a spune adevarul.

— De nu spui, noi te omorîm pe tine, ziseră cei doi frați mai mari.

— La moara lui Șeban le aflai parali. De vreți duceți-vă să dați de rău. Cei doi frați se sculară și se duseră la moara lui Șeban. Intrără în moară și ubidiră ca să afle banii și să se îmbogățească ca și fratele cel mic. Rămaseră acolo să doarmă peste noapte. Peste noapte veni iar lișita, lupul și ursoaica și începură să se plângă că nu mai găsesc de mâncare.

Lupul o întrebă pe lișită:

— Cum o duci cu puichili?

— Cind era cocotu pi grindă, o duceam bine. Mîncam puichili, iar acumă na aflu nimica. Leagă conii de pi mini di mi rup!

— Dar tu, lupule?

— Eu tare rău! zise lupul. Caum stătea Chisem berbece la bilioncu Lugopci oi sterpe mîncam. Iar acum m-am învățat cu traiul rău și zic că o duc bine.

— Dar tu, ursoane, cum trăiești? o întrebă lupul.

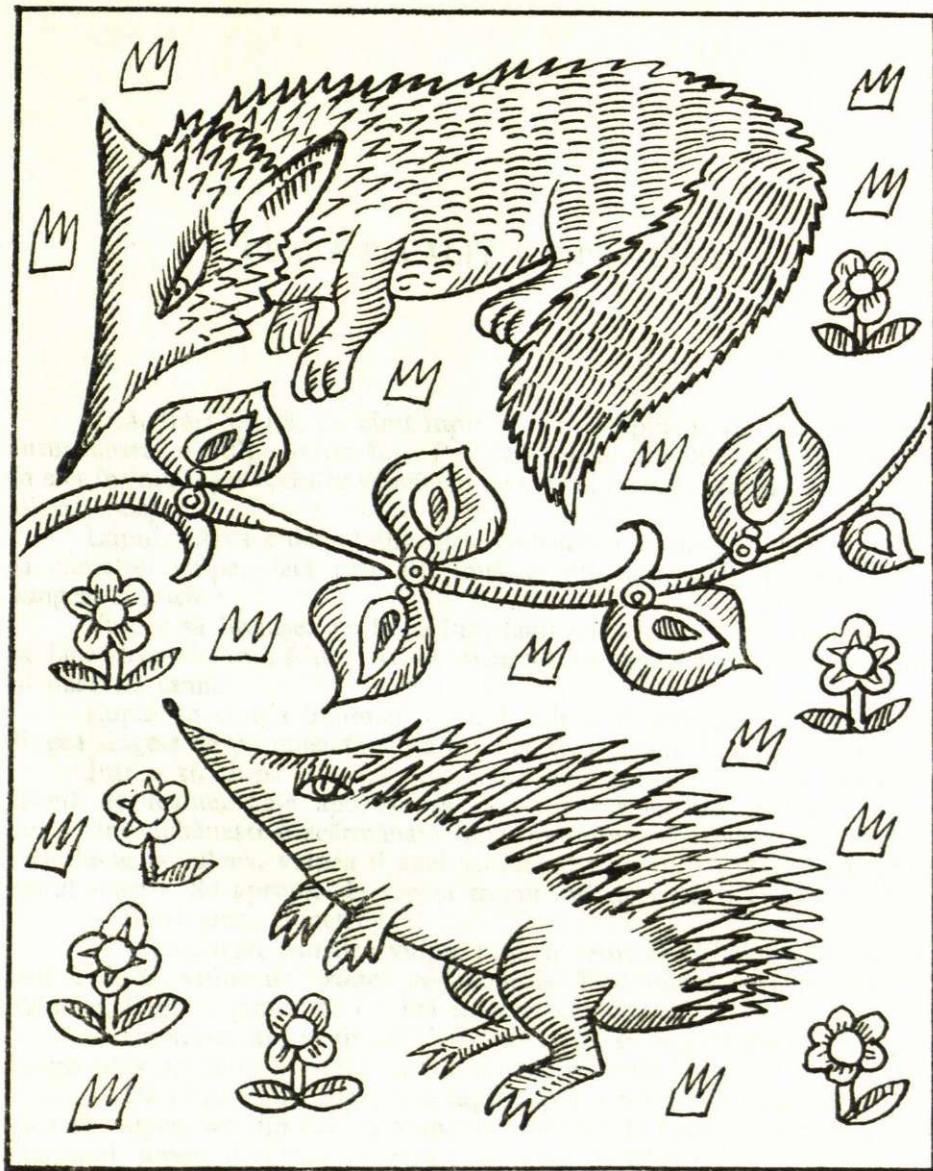
— Pînă nu era hanul de la Iavoru din Voinița, mîncam niare, ponă mi săturam și cuma di nouă ani caut și nu mai găsesc hrana.

— Suratelor, zise vulpea: voi nu știți că dracu zace-n inima prostului! Să știți că-n seara aceea, cineva a ascultat și de atunci nu mai pică puichili dulci. Ia să ubidim noi nu ne ascultă și acum cineva! Si plecară să caute prin colțuri, prin pod și prin coș. Cind în coș, ursoaica puse laba pe ei și zise:

— Stați, suratelor, că aflai cine ascultă! Se năpustiră peste cei doi frați sălbăticinile de-i mîncără, se sătură și veseliră nevoie mare, că aşa a fost de cind lumea:

Cine e cu mîna lungă
Pierde și ce are-n pungă!

CC 2018-0001
"THE EASY WAY"

III

BASME DESPRE ANIMALE

III.

RAUME DESPRE JUNIATTE

CUM A PĂCĂLIT VULPEA LUPUL

Cică, trăia odată, pe cînd lupii ai albi, stăpini peste o pădure mare și intunecoasă, o vulpe și un lup. Pe acea vreme vietățile sălbaticice se adunau la sfat în lumișul codrilor și stăteau de vorbă, făcind planuri cui să-i mânince pielea, noaptea.

Lupul, mîncase toate lighioanele codrilor și cît pe-aci era să-i vie de hac și cumetrei vulpe, dacă prin iștețimea ei nu cuteza să-l păcălească și să-și lungească zilele!

Vulpea să lingueșea pe lîngă lup, lăudîndu-l că este ală voinică, fioroasă și face dreptate în pădure; adică mânincă ce apucă fără de nici o judecată și dare de samă.

Lupul se simția îngîmfat și cînd vulpea îi îndruga verzi și uscate, își linsea singele de pe mustață și da din coadă în semn de prietenie cu vulpea.

Intr-o zi, după o iarnă grea, cînd încă nu-și schimbase părul, lupul, lihnit de foame, abia apucase să iese din bîrlog, vru să fure o oaie, însă niște cini ciobănești îl scărmănară bine, jumulindu-i o parte din piele. Abia tîrindu-se la culcuș, vulpea îl auzi schincind prin tufani și vătindu-se ca pe patul morții. Se apropiе de lup și tremurînd de frică îi zise:

— Bună ziua, cumetre!

— Mulțămesc, cumăträ vulpe, bine-ai venit la bîrlogul meu. Si fu gata s-o sfîșie pe vulpe de foamea ce-l chinuia. Dar vulpea, șireată cum este de felul ei, îi ghici gîndul și i-o luă înainte zicînd:

— Cumetre, am auzit că ai căzut la pat și tare m-am întristat, de aia ți-am adus un cotoi de găină să-ți mai vină puterile la loc.

— Dă-l încoa mai fuga, zise lupul, apoi o privi înduioșat de grija ce i-o poartă vulpea, iar din ochi îi scăpărau schintei de foame, încît pe loc înghiți hartenul, jupuit de carne cu băgare de samă de cumăträ.

— Cumetre, am venit și cu o veste bună și vreau să-ți îndulcesc inima. Ascultă, îți spun o taină mare. Desără este nuntă la un om bogat în sat și eu vreau cu vicleșugurile mele în timp ce joacă ora să le mîncăm toate șomoldoacele din stome. Știi, eu am văzut că au tăiat numai boboci de-ai grași, așa cum îți place. Lupului îi lăsă gura apă, apoi cu o labă se șterse pe la bot și răspunse:

— Dacă e vorba de boboci grași, hai să ne grăbim, că vezi soarele este la scăpată! Abia acumă îmi dau sama cît de bună ești cu mine, am să-ți port toată viața recunoștință, și-mi voi infișe colții în orice vrăjmaș care nu-ți va da pace! Tu-mi ești o adevărată prietenă.

— Să mergem, cumetre, și să fii cu băgare de samă să faci tot ce voi zice eu că doar mă știi cît de pricepută sănătate sănătate și în vicleșuguri și înșelătorii.

Și ca doi frați de cruce, lupul și vulpea o porniră:

Pitiș, pitiș,
Din tufiș,
Prin aluniș,
De ajunseră-n Corniș !
Cind pe furiș,
Cind pe ocoliș,
Cam pe-nserat
Ajunseră-n sat !

Se strecură pe lîngă garduri, prin grădini, coșeri, babe și muieri și ajunseră la casa cu nunta. Cine-i vedea, credea că sănătatea sănătate și nu-i alunga.

Se pitulară prin spatele casei și poposiră lîngă un şopron. Se auzea cîntecul lăutarilor și îmbia un miros de carne de oaie și purcel fript.

Sărîră pe şopronul scund și de aci hop, sus pe casă. Acuma erau aproape de coșul casei pe care se ridicau spre cer mirosurile ispititoare de bunătăți.

— Știi ce e, cumetre, zise vulpea, acuma este timpul să vedem ce să petrece în ogeacul casei. Hai să privim jos prin coșul casei, că-mi vine să leșin din miroasele fripturilor și este vremea să ne cam grăbim.

Lupul, cum auzi, zis și făcut se lipi de coșul casei simțind tot mai bine mirosul de berbece și perișoare. Să lingea pe bot și-i curgeau balele, că-i lăsa gura apă, apoi zise către vulpe:

— Cumăträ, te rog, să ne grăbim oîfră că simt cum mă apucă ametelele și vreau să mă văd odată sătul !

— Bine frate, ai puțină răbdare numai aşeză-te proptă și ține-te bine de coșul casei să văd eu unde joacă hora și precum e rînduită mîncarea ?

Lupul cuprinse cu labele dinainte coșul, iar vulpea i se sui în cîrcă și privi în jos. Pe lîngă foc, erau aşezate numai oale cu carne, iar ora se juca de scăpărau schintei din opincile nuntașilor.

— Cumetre, e minune mare pe lîngă foc, numai stome cu carne de oi și berbeci, care mai pline, care mai goale și în vatra focului un purcel.

— Dă-te puțin mai jos, cumetre lup, să vedem ieste vrun cocoș în oală ?

Lupul se lăsa puțin în jos cu labele și căzu peste oale, stomele ale mari să răsturnără, nuntașii se sprijiniră de spaimă care încotro gîndeau că a început să ploaie cu lupi. Vulpea dacă a văzut s-a lăsat încet în jos, a înșfăcat o găină din tipsie și dusă a fost în tufă. După ce a mîncat găina, s-a șters pe bot cu lăbuță și s-a dus la cumătrul lup :

— Bine, cumetre, să poate una ca asta, să mă lași singură să mă bat cu o nuntă întreagă ? Vezi, ieu te-am așteptat că poate aimîndoi dam o raită pin oalele și stomele nuntașilor. Hei, ce păcat că te-ai grăbit și ai luat-o la sănătoasa în vizurină.

— Nu știu, cumăträ vulpe, eu zic aşa că mi s-a părut că eu am alunecaț pe coș în oalele cu perișoare și nu tu m-ai împins.

— Doamne ferește, la ce te poți gindi; nu e păcat de Dumnezău să crezi că eu sănătate în stare de o aşa mîrșevie ? Eu care mă gîndeam să pornim și noi ca boierii la agelic să ne ierte și nouă Dumnezău păcatele ! Să nu mai spui una ca asta că mă arunc în văgăuna asta de-mi fac de cap !

— Doamne, cumătră, aşa mi-a venit mie pe limbă, da jur că n-am să mai cred că eşti şireată ca alelante vuloicele. O să facem minuni pe socacele astea după iezi şi găini.

CAPRA ŞI LUPUL

Cică odată un lup s-a abătut pe lîngă o tîrlă şi văzînd nişte capre grămădite culcate, s-a repezit la una din margine.

Capra, speriată, ca să scape, a zis lupului:

— Lupule, uită-te ce slabă sunt, numai osul şi pielea pe mine! Lasă-mă pînă la toamnă să trăiesc şi să mă hrănesc bine, cînd mă voi îngrăşa, atunci să vii să te saturi din carne şi blana mea. La aceste vorbe lupul rămase pe gînduri şi văzînd capra cu oasele ieşite de slabă ce era, îi zise:

— Bine, căpriă, dar cum am să pot eu afla că tu eşti aceea cu care ne-am înțeles!

— Să mă strigi tare pe nume: „Păsărica”!

— Bine, dar să nu uiți cum te cheamă şi plecă lupul mulțumit că la toamnă va avea ceva gras de mîncat.

Veni timpul şi se apropie de cîrdul de capre, care dormeau în tîrla lor. Lupul strigă:

— „Păsărico”, ieşi grăsuþo să te mînc,

Că eu, dragă, lupul sunt!

Capra care se furiþase în mijlocul celorlalte capre, după păñania din vară îi răspunsă:

— Păsărica mi-a zburat,

Iar lupul s-a săturat:

Să nu strig acu ciobanu,

Să te-omoare cu toлагu?!

Lupu, auzind acestea de frica ciobanului şi de mînie că a fost păçalit de capră, pusă coada-ntre picioare şi își văzu de meserie în codru, lăsînd caprele-n pace.

STAN FLUERĂTORUL

A fost odată un pescar pe care-l chema Stan Fluierătorul, ce făcea negoþ cu peşte. Într-o zi, mergînd el cu o căruþă de peşte la tîrg, în drum a văzut o vulpe moartă. Își zise:

— Ce mai blană am să fac nevestii din tine, vulpe. O ia şi o aruncă în căruþă. Pe drum, vulpea care se prefăcuse moartă, a aruncat tot peştele pe drum, apoi a sărit din căruþă, l-a adunat şi dusă a fost în vizurina ei!

Cînd Stan ajunge la tîrg, ia peştele de unde nu-i. Nici peşte, nici vulpe.

Şi-a închipuit că vulpea i-a făcut-o! Ca să se răzbune pe vulpe, a pre-gătit un ospăþ mare, cu toate bunătăþile şi a chemat la ospăþ pe urs, pe lup,

pe iepure și pe vulpe. Înainte, omul nostru așternuse pe jos foi de lipan și a intins masa.

După ce ursul, lupul, iepurele și vulpea au venit, i-a ospătat bine și apoi i-a poftit să se culce. Înainte de culcare a făcut cu ei un legămînt.

Cel care peste noapte va murdări covoarele, va fi vai de pielea lui, va face blană din ea.

După ce au adormit, fiindcă erau și puțin chercheliți, Stan Fluierătorul, ca să-și răzbune pe vulpe, a făcut terci din tărîte de grâu și a turnat pe covor la fiecare la fund, iar la vulpe i-a legat de coadă un mestecău. Cînd s-a trezit întîi ursul, a zis către lup:

— Frate lup, eu am murdărit covorul!

Lupul s-a pipăit și el la fund și a zis:

— Și eu, frate ursule!

Atunci lupul întrebă:

— Dar tu, frate urechilă, ce ai făcut?

Urechilă spuse:

— Și eu, frate lupule, am murdărit covorul și m-am murdărit și pe mine.

Atunci iepurele a zis și el către vulpe:

— Dar tu, cumăträ vulpe, ce-ai făcut?

Vulpea s-a pipăit și ea la fund și a zis:

— Ei, eu m-am murdărit și am murdărit covorul, și mațu mi-a ieșit!

Atunci, ei au zis:

— Hai să fugim să nu ne vadă Stan, că ne ia pielea și ne-o face cojoc.

Cînd s-au sculat să fugă, Stan Fluierătorul îi simți, fiindcă nu dormise și sătuse la pîndă.

Cînd au luat-o la fugă, Stan pune mâna pe vulpe care nu putea fugi din pricina mestecăului; pe care Stan o jupui și pielea o făcu blană, aşa cum spusese cînd o găsise pe drum.

ARICIUL ȘI VULPEA

Odată, pe culmea unui deal acoperit cu vii și păduri de stejar, trăia un arici, cuminte și sficios, care-și vedea de treburile lui, pitulat pe după tufișuri, pîndind vreun șarpe să-i sucească capul și era micuț cît un ghem, că n-ai fi dat doi bani pe el.

Ceilalți arici se mai adunau la sfat, se mai certau pentru cîte o ghindă, da ăsta sta deoparte și privea ca un filozof fără să zică o vorbă.

Într-un tufiș din apropiere, puiasă o vulpe vreo cinci pui. Aricii dădură veste peste plai și prin văi și se ospătară cu puii vulpii în timp ce ea ținea cu tot dinadinsul să-i vie la un cocoș țânțoș de prin țarini de hac. Cînd veni vulpea cu cocoșul, ia puii de unde nu-s! Îi mîncară o droaie de arici, nebunaci și îndrăzneți de mama focului!

Vulpea s-așeză pe coadă în fața cîrtogului și de mila puilor să pusă pe plîns, chemînd toate alele pădurii să vie să vadă năpasta și să se ospăteze la pomana pe care o făcea pentru sufletul puișorilor ei.

Și, în cîteva clipe, în luminișul pădurii veniră la casa vulpii: lupi, urși, vulturi, arici și alte jivine sălbaticice.

— Vai, suratelor, v-am chemat să vă ospătați la pomana puișorilor mei. I-o fi mîncat și pe ei vreunul din vecinii mei ! Săracii de ei, nu-mi pare rău decât de pielea lor că putea vrunt om sărac, mîne-poimîne să-și facă vrunt cojoc, da încolo nici nu-mi pasă de ei ! Bine a făcut cine i-a mîncat, că de nenumărate ori le-am spus: stați mă dolofanilor pe lîngă cîrtog, punetei-vă lacăt la gură și nu chirăti cînd trece vreo ală strină prin tufa ! Mai ogoiti-vă, mă neastîmpăraților, că văd că ati căpatat aripi și ati prins gust la carne de găină ? De aia zic, iar să-i mulțămesc cumetrei sau cumetrelor care le-a venit de hac și m-au scăpat de pîrlitii ăia de copii. Păi cum să nu li să-ntimple, fă, rău, cînd o luaseră razna prin cringuri lacomi după orătanii !

Dacă aş ști cine le-a făcut de petrecanie, le-aș da cocoșul ăsta întreg să-l îmbuce !

Aricii, cum auziră, dădură cu bîta-n baltă, încît toți se repeziră la vulpe spunindu-i :

- Cumătră, eu am mîncat jumătate dintr-un puișor de vulpe.
- Tie îți dau din cocoș zise vulpea.
- Eu am mîncat unul întreg, zise altul.
- Îți dau cel mai mare ciolan, să știi !
- Ba eu am mîncat din toți cîte ceva, crezind c-oi da peste vreunul să nu-i pută carne.
- Tie îți dau întregul cocoș.

— Suratelor, zise vulpea, dați-mi voie dacă-i aşa să facem o horă zdrevă și să ne veselim, că am mare bucurie și fericire, fiindcă vecinii mei aricii mi-au făcut un bine, cum nu se poate bănuia. Și în loc să plingem, să ne veselim. Hai să-i dăm drumul la un sir să se cutremure pămîntul ! Și unde începură să cînte păsările, greierii, broaștele să tie isonul, iar veverițele spinzurate pe crengi se îngînau de se înveselea toată pădurea și săreau schintei din picioarele urșilor, lupilor, iepurilor și ălorlalți vierzu. Da printre ei tanțoși dărîmau pămîntul sub picioare aricii, amestecați printre jivine. Da focul să-ncintă și cum săreau aşa în neștiere, mai călcau pe cîte un arici. Ariciul zicea: Chiuu ! Da lupul ori ursul off ! fiindcă din picior îi cură singe. La un timp vulpea se văzu jucind singură fiindcă toate alele își sugeau singele ce le cură din labe, iar aricii să vătau de spinare. Toți se vătau care pe unde putea, numai șireata vulpe rîdea pe sub mustață.

— Vai, dragii mei, nu vă plingeți, nu vă olicăti, nu vă tăvăliți și mai bine să vă duceți fiecare la bîrlogul vostru și cînd o să ne simțim bine, iar am să vă chem eu și atunci o să facem un zaiafet să se ducă pomina peste nouă țări și mări. Da să rămînă numai aricii, că-i văd tare zbîrlîți și supărați și aş avea dorința să le mai înveselesc inima.

— La bună vedere, cumătră, ziseră alele pădurii și se afundară în codri, lingindu-și labele pline de singe.

— Să veniți cu voie bună, suratelor și s-aveți cale ușoară zise vulpea.

Aricii se îngrămădiră pe lîngă vulpe dornici să se ospăteze cu vulpea din ciolanele cocoșului pe care vulpea îl ținea în gură. Apoi prefăcută le zise:

— Aricilor și aricioaicilor, ia intindeți fa un dans colea pe iarbă verde și ca să ne înveselim să ne jucăm de-a pitîșul. Eu mă duc după un tirșog, chem pe unul din voi, îl pitul și cînd l-oi chema pe-al doilea, el vine să-l cate. Dacă-l găsește primește un șomoldoc mare din cocoș, dacă nu-l găsește, primește răbdări prăjite.

— Biine ! biine ! hai să începem jocul ziseră într-un glas aricii. Numai unul sta deoparte tăcut și morăcănos. Jocul începu. Vulpea se pitulă după un tufan de un stat de om și zise:

Arici pogonici,
Vino, frate,-aici,
Treci-n ascunziș,
Mergi rostogoliș,
Te plimbi p-ici,
Pin aluniș;
Să crape de ciudă
Cin' nu-ți dă de urmă,
Dar care v-a da,
Cocoș va mînca !

Un arici mai iut' și îndrăzneț: țăsti ! țăsti ! și ajunse la vulpe. Vulpea îi zise: fă-te că te chirăi, o dată de două ori, da nu cere ajutor și pierde-te printre tufe. Atunci vulpea apuca pe arici de cap și zdrobi creierii și-l aruncă mort într-un tîrșog.

Pe urmă chemă pe-al doilea arici din nou zise:

Arici pogonici,
Iar dă-te pitiș,
Colea în tufiș,
Pe frate-tu găsiși !

Ariciul, cum venea, vulpea îl apuca de cap, țipa o dată, da cu el de copac și-l arunca mort în tufă, lingindu-se de singe că aricii o înțepau cît puteau pînă-i omora.

Așa-i omorî vulpea pe toți aricii, de mai rămăsesese doi arici. Un arici și o aricioaică. Ariciul mai cuminte îi zise lui sora-sa: fă, fetițo, nu avea încredere în vulpe, bag de seamă că toți am tăbărît la vulpe ca furnicile la stejar și pot să-ți jur că după cum nu vei găsi iepuri în biserică, nici pe frățiorii noștri n-ai să-i mai găsești în viață. Tu nu vezi că asta este o vulpe bătrînă unsă cu toate unsorile? Apoi vorba aia, de minciunoasă ce este:

Purecele cînd i-o place,
Cit un elefant mi-l face.

Păcat că voi credeți în vicleniile ei și pe toți o să vă potcovească de o s-o pomeniți pe lumea ailaltă !

În timpul ăsta vulpea strigă aricioaica. Ea merse cu băgare de seamă și cînd fu gata vulpea s-o prindă de cap, aricioaica pac- și trase capacul de țepi peste ea. Vulpea, minioasă, îi da ocol și nu mai știa ce viclenii să mai scorească să-nșele ariciul. Întoarse spatele, ridică coada și-i dădu drumu la apă caldă pe aricioaică. Aricioaica, răbdă apa caldă și sărată, însă nu se lăsă ! Dacă văzu că n-are ce-i face împinse gogoloiul de arici pe coastă-n vale într-un pîriu, aici aricioaica simțind cum se duce pe girlă, vru să-și vadă moartea cu ochii, și cum scoase capul de la adăpost, vulpea, haț ! și-i zdrobi capul sărmănei. Pe urmă, se duse și la cel din urmă arici, începînd a striga:

— Măi arici, pogonici,
Vino, tîriși, grăpiși,
Uitați frații toți aici,
Pitulați prin tufiș !

Iar ariciul cel mărunte și cuminte îi răspunse:

— Vulpă, ești mare vicleană,
De n-ai pe lume samă;
Cu mine ai greșit-o,
Nășica ți-ai găsit-o.
Cind ciinii veghează,
Lupii nu cutează,
Vezi-ți de găinării,
Și lasă-mă-n pustii.

Da vulpea dacă văzu că are de-a face cu un arici pe care nu-l poate înșela, rînji către arici și începu să îndruge cai verzi pe pereți. Da din tot ce spunea, ariciul nimic nu credea, pe o ureche îi intra și pe alta îi iesea.

Ariciul, văzind că vulpea se străduiește pe ocolite să-l însеле, zise:

— Cumătră, lasă-te păgubașă, că niciodată n-ai să poți să faci din cal măgar.

— Ai dreptate, cumătră, văd că de aici înainte cu dumneata n-o să mai fac eu boi bălătași și deși boul cu bivolul nu se potrivesc la jug, eu îți cricesc să fim prieteni!

— Mie îmi place să fiu prietenă cu toate alele, în afară de cele lacome. Dar dacă zici, hai să fim, răspunse ariciul.

— Drept mulțumire, eu te poftesc să mîncăm struguri abia pîrguiți în via unui popă colea pe creștetul dealului.

— Merg cu tine, cumătră, cu învoială ca să nu mai încerci să mă potcovești. Și plecară la vie.

Mergind aşa pe drum, vulpea înainte și ariciul pe urmă, vulpea întrebă pe arici:

— Ariciule, văd că te tragi la urmă, fugi de mine ca dracul de tămîie, spune-mi drept cîte minciuni știi tu?

— Iar umbli cu șolda. Păi știi numai trei. Da tu cîte știi?

— Eu știi atîtea că ai umple un car, o traistă și un sac și tot nu ar fi adunate laolaltă toate.

— Ei, păi de aia ești meșteră să tragi sforile.

— Iar tu cu trei minciuni ai să mori de foame, asta s-o știi de la mine, că lumea trăiește din minciuni. Eu sănătatea să-ți vînd cîteva minciuni.

— Tacă-ți gaiță, cumătră, degeaba-mi descînti, că eu mă mulțumesc cu ce am învățat de la părintii mei, n-am trebuință de învățătură de la străini. Știi că tu în găina vecinului vezi o curcă. Mai bine să mergem la via popii.

— Să mergem, cumătră, dacă n-avem altceva de făcut și au trecut prin țarini oprindu-se în marginea viei. În capătul ei era un alingari cu boji și ierbură. Vulpea pitiș înaintă, iar ariciul urmînd-o încet, încetîșor. Mîncără ei bine la vială, braojhină, țîță oii, coarnă, tămioasă și alte soiuri de struguri de li se umflase burta ca cîmpoiul.

Cind să plece, vulpea căzu jos într-o fintină. Se uită în sus la arici plîngind și rugîndu-l:

— Ariciule, spune-mi o minciună și scapă-mă de la moarte. Că mă omoară popa.

— Nu pot, cumătră, ca dacă-ți spun o minciună, mai rămnă cu două și atunci ce mă fac, nu am decît să mor dacă-n lumea asta nu se poate trăi

decit din minciună. Tu stii destule, scoate una din carul tău și scapă-ți blana de la argăsală.

— Cumătre, nu e vreme de glumă, îți cer numă o minciună să-mi spui și ca o roabă te-o asculta toată viața, numai scapă-mă din miinile popii.

— Prefa-te că ești moartă. Popa o să te vadă aşa cum miroși ca dracu, o să te arunce afară din groapă, atunci tu s-o iezi fuga prin aluniș, pînă-n virful din grindis.

Cînd veni popa, privi în fintină și văzu vulpea moartă. Se scobori la ea și după ce o măsură cu luare-aminte, își dădu seama că e moartă, o luă de picioarele de dinapoi și o aruncă de-azvîrlita afară, zicînd:

— Ei cumătră, îți-am făcut facerea, vezi aşa e cînd taica popa veghează, nimenea nu cutează ! O să fac un cojoc pentru coana preoteasă să se mire întreg satul ! Dar cînd ajunse la baza fintinii, văzu vulpea cum se grăbește spre pădure.

Aaa, vicleano, bată-te Dumnezeu, mă înselaș ! Îmi cazi tu al'dată la mînă. De vie am să te jupoi, că-mi prăpădiști avereala, păcătoaso.

Al'dată, iar vine vulpea cu ariciul să mânince struguri pe ales. Mîncără ce mîncără și cînd să plece, ghinionul vulpei să cadă iar într-o capcană făcută anume de popă.

— Aoleo, cumătre m-am dus pe apa sîmbetei, de-acum nu mai am scăpare, mai spune-mi o minciună că mor aici cu zile și e păcat, că nimănuia nici cel mai mic rău n-am făcut.

— Nu pot, cumătră, că mai rămîn cu o singură minciună și cu asta n-am să pot trăi o viață întreagă. Da nu fi zgîrcită dezleagă disagii tăi cu minciuni și scapă-te de la greaua osindă.

— Ajută-mă, cumetru arici, că ce-mi vei cere aceea îți voi dăruia. Spune-mi încă o minciună și scapă-mă te rog !

— Bagă de seamă, de data asta popa n-are să te arunce afară. Te prefaci că ești moartă. Popa are să-ți lege picioarele. Te va duce acasă și te va arunca într-o sobă, unde copiii îți vordezlegă picioarele. Tu să fugi, nu prin față, ci prin sobele din dos, că are niște cățele afurisite și te jumol de piele. Și abia sfîrșî vorba și taica popa fu la gura groapei. Cînd o văzu, își mîngie barba de bucurie.

— Păcătoaso, tot am pus eu mîna pe tine. Vezi dacă umbli la secerat pe unde n-ai semănat ! De-acum nu mai scapi, că o să te leg eu zdravăn. N-o să-ți mai meargă cu înselătoriile. Îți pun eu pielea la murat !

După ce-i legă picioarele, o aruncă afară, o luă pe băt și o dusă acasă la preoteasă. O aruncă jos pe podea. Toți se bucurau mîngîndu-i blana. Copiii însă n-au de lucru, îi dezleagă nojița și vulpea își peste fereastră la sănătoasa prin garduri și ogrăzi, urmărită de o grămadă de ciini de asurzise mahala cu lătratul.

Pînă aci îi merseră vulpii toate ca pe sfoară. Da băgă de seamă ariciul că vulpea eria cu ochii în patru și tăcea ca un tăciune cutrupit cu cenușe în vatra focului. Nu-i scotea cu cleștele o vorbă din gură.

Veni iar vremea să plece la via popii. O luară domol pe cărare și se ospătară cu luare-aminte. Cînd să plece, al naibii ghinion, căzu în fintină sărmanul arici.

— Cumătră vulpe, de două ori te-am scăpat de la moarte spunîndu-ți două din cele trei minciuni cu care trăiesc pe lume. A venit rîndul să-mi spui

și tu o minciună ca să mă scapi de la hapsinul de popă, care îndată ce mă va vedea îmi va da cu parul în cap, făcindu-mă una cu pămîntul.

— Lasă, cumețre arici, că mai ai o minciună și o să scapi cu aia.

— Bine, cumătră, dar cu ce voi trăi pe urmă, cînd fără minciună zici că nu se poate trăi?

— Ei lasă, să ajungi tu acolo, că te descurci tu, aşa-i spuse vulpea.

— Te lăudai că toată viața ai să mă ascultă ca o roabă și acum nu-ți pică o lacrimă pentru viața mea!

— Cumătre, nu-ți pierde firea, că toate de sus sunt lăsate, că nu e varză să nu se roază. Toți la urma urmei o să pierim.

În acest timp se auzea popa înjurind și bîestemind că iar ariciul și vulpea l-a păgubit.

Atunci ariciului îi trece prin minte ca un fulger a treia minciună și zice cumețrei:

— Apleacă-te, scumpa mea, să ne sărutăm și să facem iertăciunea, ca să mor cu inima împăcată că nu ești supărată pe mine. Vulpea, aplecîndu-se să fie sărutată, răspunse:

— Rămii cu bine, cumătre, și pe lumea cealaltă să-ți fie calea cutruperită cu flori și struguri din viață.

În clipa aia, ariciu prefăcîndu-se c-o sărută, o apucă pe vulpe de bot cu dinții și vulpea de durere sări în sus, din fugă dîndu-l pe taica popa cu cracii-n sus. Taica popa buimăcit crezu că vulpea îi fură de-acum strugurii cu coșulețul.

— A, fa, căta ! Pînă ieri mă furai de una, da acușî îmi cari strugurii cu tirna. Vulpea, nepuțindu-i răspunde îi răspunde ariciul din fugă:

— Ei, taică popo, cînd pe lup de gît l-apucă, iar pe porc de bot, nu mai are scăpare.

STĂPINUL ZGÎRCIT ȘI MĂGARUL

Cică a fost odată un stăpin zgîrcit, care avea un măgar.

Stăpinul mergea cu măgarul la tîrg cărîndu-și în fiecare zi mărfurile și avea mari foloase de pe urma dobitocului.

Cînd ajungea acasă, măgarul îi cerea stăpinului să-i dea oțiră demincare, că nu mai poate de foame.

Stăpinul, care ținea cu orice chip a se îmbogăți de pe spinarea măgarului, nu-i da nici zob și nici fin, și ținea măgarul numai cu paie, astea fiind mai ieftine.

Măgarul, care simțea că i se apropiie sfîrșitul, slăbindu-i puterile, își rugă stăpinul să-i dea și fin, nu numai paie, dacă dorește să-i mai fie de folos.

Auzind stăpinul acestea, se gîndi să meargă la oraș și să cumpere măgarului ochelari de culoare verde. Și de aci înainte ori de câte ori îi da măgarului paie, îi așeza cu luare-șaminte ochelarii, iar măgarul mîncă cu postă cînd vedea că stăpinul îi da fin.

Cînd intra stăpinul în grăjd, își îmbia animalul, zicîndu-i:

— Măgarule, mîncă fin,

De la bunul tău stăpin !

Silindu-și măgarul la poveri grele, sărmanul dobitoc își lăsa odată stăpinul chiar la mijlocul drumului cu marfă, căzu jos și muri.

Îl plinse atunci stăpinul, dar ce folos că-i rămăseseră clăile de fin neîncepute, că măgarul nu mai era chip de inviat.

Și așa pieri și astăndată măgar, ca și alți mulți măgari, care cred în spusele stăpinului și nu știu că cel ce ascultă la minciunile stăpinului, e ca cel ce paște la vînturi.

ÎNTELEPCIUNEA URSULUI

Undeva, într-un sat departe la munte, trăia un meșter lemnar. Cum era de felul lui sărac, se hrănea din ce cîştiga cu chisăru, cu toporul și cu firizul, era azi aici, mîine colea. Lucra din sat în sat și era mulțumit de cele ce agonisea. Sara se-ntorcea să doarmă la casa lui. Odată, pe cînd se-ntorcea el să doarmă, venind de la lucru, îi ieșiră-nainte o grămadă de lupi. Lupii adunați în haită, urlau de infiorau pămîntul ! Lemnarul cum zări lupii, de frică fugi și se urcă într-un copac mare stufoas. Ca maistor ce era, avea la el fel de fel de fterotenii: chisăr, firiz, bardă și altele. Lupii lihiști de foame cum îl văd se reped la el, dar n-au ce-i face decit să dea ocol copacului.

Omul, de frică, dete să se suie mai sus pe virf, să fie mai sigur că acolo nu-l ajung lupii, aşa își făcu el socoteala. Cum încercă să urce mai sus, simți că cineva îl împinge cu palma-n cap să stea pe loc. Mirat și speriat privi-n sus să vadă ce este. Cînd colo, în copac, deasupra de el, un urs mare cît un bivol ! Cum privea ursul, ursul îi punea mîna-n cap și-l îndesa-n jos ! Lupii tot căutau pe sub copaci să dea de om să-l mânince, dar nu-l găseau. Cînd îl văzură, sus, buluc pe lingă copac. El iar se uita la urs, ursul din nou îl îndesa-n jos să nu se miște, ca să plece lupii.

Și cum sta așa, nu știa ce să facă să scape cu viață. Greu la deal, și greu la vale. Sta aci ca-ntr-o ciocan și nicovală. Dacă scapă de la lupi, nu scapă de la urs ! Se gîndeia el. Iar privește-n sus, doar s-o urca ursul mai sus, dar ursul nu vrea și-l îndesă iar cu laba-n jos.

La urma urmelor puse mîna pe firiz și tăia creanga pe care sedea ursul speriat de lupi. Cum începu să rișcăie, ursul pricepu gîndul necurat al omului și-l îndesă-ncet cu laba să-și bage mintile-n cap. În om însă a puiat diavolul, el tot rișcăie-nainte cu ferestrăul pînă ce căzu ursul jos în mijlocul lupilor. Lupii se năpustiră pe el și-l sfîsiară-n bucăți. Dar dacă se săturără, trăgeau nădejde că și la om o să-i spargă foalele și o să se-nfrunte și din carnea lui. Lupii își făcură arțag sub copac și rămaseră aci zile și nopți. Omul mîncă scoarța de pe copac parcă era iepure și ca prin minune trebu un călător cu cîini și armă pe lingă copac. De foame și de sete, abia-i putu cere ajutor. Călătorul, după ce ascultă întimplarea, îl mustă zicindu-i:

— Omule, la nevoie și fiarele se-mprietenesc cu omul ca să scape cu viață. Ursul este un animal cuminte și aici mai înțeleapt ca omul să-a dovedit.

Dacă ascultai de urs, lupii pleau și voi vă vedeați de treabă. Așa, dacă nu treceam pe aici, îți rămîneau oasele înșirate prin acest copac. De aia, altă dată să nu mai umbli cu capu-n sac.

IV
SNOAVE

21
BRAVE

PĂCALĂ ȘI TAICA POPA

Au fost trei frați surumași într-un cătun și nu aveau nici de mîncare, nici de purtare.

Cel mai mare zise către frații cei mici:

— Fraților, să ne ducem și să ubidim de lucru că leșinăm de foame și murim de frig în ciolanele goale.

— Bine, să ne grăbim, ziseră ceilalți doi.

Își luară traista și ciomagul și fiecare o apucă pe unde le tăie capul.

Cel mare merse, merse și ajunse la un cătun și dete de un popă.

— Ce ubidești, feciorule, prin cătunul nostru?

— De lucru, răspunse băiatul.

— Dar stii să pasti oi?

— Știu!

— Atunci să ne ogodim și cît ceri?

— Eu nu mă tocnesc, ci mă bag argat pe degeaba.

— Cum pe gratis?

— Da, pe gratis! Numai una să ne învoim, cine se imserină să-i scoatem o talpă de opincă din spate, fără supărare.

Așa se învoiră și dimineața, popa-l sculă cu noaptea-n cap, zicindu-i:

— Hai, feciorule, că turma e mare și zbiară oilă de foame. Scoate oilă din țarc și să le duci cîntindu-le și jucindu-le în vîrful muntelui.

— Am să le duc, părinte, răspurse feciorul, să le satur!

Ajунse cu turma în munte, le închise în strungă și le frînse cîte un picior la fiecare, lăsindu-le să șchioapete. Se apucă să măñince mămăligă cu brînză și ceapă după care se culcă la umbra bradului. Cînd se lăsă seara, luă oilă și le mînă la popa acasă. Cînd îl văzu popa cu oilă flăminde și șchioapete se răsti la slugă, de parcă intraseră toți dracii în el.

— De ce șchioapătă oilă, băiete? De aia te hrănesc și îmbrac să mă sărăceaști? Si începu popa să se vaite și să ofteze de ciudă și mîhnire mare. Dar feciorul, văzindu-l aşa-i zise:

— Cum, părinte, te înveninași pe mine? Nu dumneata ai zis să merg cu oilă jucind și cîntind? Iată, toate oilă joacă-n trei picioare. Nu-ți place?

— Ba-mi place, cum să nu!

Ce se vorbi el cu preoteasa să nu-l mai trimîtă cu oilă, ci cu porcii.

În zori îl sculă iar:

— Deșteaptă-te, feciorule, că azi ai să te duci să paști porcii la munte la jir și la ghindă și rizind să aduci porcii acasă că nu-ți mai dau mincare.

Cum ajunsă în munte, inchisă porcii într-o peșteră, se puse pe mincare de coricove și se odihni la umbră. Cind se sculă luă cuțitul și tăie gingia de jos de la fiecare porc, făcu o friptură și se sătură.

Mergind el spre cătun cu porcii, lumea se crucea și se mira cum se face că toți porcii merg rîzind. Cind la poartă-l aștepta popa. Văzindu-și porcii-i zise:

— Ce le făcuși, mă băiete, de-i cîsnoviși, și-i cebăluși ca dracu.

— Așa cum ati poruncit, părinte, am sosit cu porcii rîzind !

— Of ! of ! of ! mă bagă de viu în pămînt !

— Cum sfinția-ta, te înveninășă ?

— Da de unde ! Nu e nici o supărare, îi răspunse prefăcut popa.

Se duse în casă la preoteasă vătîndu-se:

— Vai de mine, muiere, ce ne facem ? Astă nu numai că tunde, vorba aia oaia, dar îi ia și pielea ! Ne-am dus pe copcă, să știi !

— Astă ai vrut-o tu, omule, de-ai suiat pe dracu pe casă.

Stau în loc și mă gîndesc cum o s-o mai nimeresc !

— Hai să-i scriem o scrisoare să plece, să fugă din casa noastră. Și-i scrie așa :

— Scriu la tine,

Vai de mine !

Cind îi vedea slova mea,

Să fugi încotro-i putea !

Fecioru-i scrise și el pe ușe:

— Ușa-i a mea,

Casa-i a ta !

Pleacă sfinția-ta,

Că e vai de steaua ta !

Dacă văzură, ce văzură, se hotărîră să-și ia lumea-n cap și să plece din casă !

— Să plecăm, popo, că parcă ai avut mintea-n călciiie cind l-am luat slugă pe Păcală. Mă prostule, tu nu vezi că astă te scapă din foc și te bagă-n lac ? !

— Atunci să fugim, preoteasă, să scăpăm măcar nejupuiți de vii.

Își adunară toate boarfele în doi saci mari și la cîntatul cocoșilor fugiră cu voia lui Dumnezeu, unde-o da sorocu și norocu. Păcală auzi tot ce pregăteau pe sub ascuns stăpinii și înainte de cîntatul cocoșilor aruncă părțalele afară și intră el în sac. Cum cîntară cocoșii, ridică sacii pe măgar și se duseră în lume.

— Iacă, mă popo, ce-mi facuși, plecarăm de la moară la rîșniță; se vede c-o să-ți fie de cap.

— Mai lasă-te de blesteme, că dăm la belele, preoteasă, îi zise popa. Mai bine roagă-te lui Dumnezeu pentru oricine, să-ți dea și tie bine ! Dar preoteasa da tot înainte cu ocări și sudalme de înnebuni pe popa. Și așa mergind în neștire deteră de un păcurar cu o turmă mare de oi și niște ciinii răi.

Ciinii, cind văzură măgarul, se luară după el. Măgarul se sperie de ciinii și o luă la fugă pînă se răsturnă samarul de pe el de să dusă de-a berbeleacul la vale.

Pe Păcală, mai de voie, mai de nevoie, îl podidi lipsa și din sac începu să curgă unt.

Cind văzu preoteasa curgind unt din sac, ii zise:

„Cinge barba, părinte, că s-a spart oala de unt și nu mai rămîne”. Popa întinsă barba și o muie cu unt:

După o așa nefericită întîmplare, iar cu sămarul sus pe măgar și zi-i înainte! Lui Păcală ii veniră alte nevoi și începu să vorbească singur ca nebunii:

Părinte, părinte!
Cu un pic de minte!
Mult e pîn' la rai,
Lungă-i calea, vai!
Dar pînă la iad,
E numai un gard!
Și ala-i tot spart,
Hai acolo-ndat!

Cind auzi popa asemenea cuvinte, crezu că e vreun sfînt care-l cunoaște și i-a intrat în sac! Își netezi barba, grăindu-i:

— Cum este, doamne sfîntule, acolo?

— Un sfînt sfîntuleț,

Din fire glumeț!

Popa, cind auzi, opri măgarul și coborî samarul. Cind dezlegă sacul văzu capul lui Păcală și căzu jos leșinat:

— Vai, vai, vai!

După cine dai?
După necuratu,
Și după spurcatu!

— Cum părinte, te înveninași?

— Aaaa! cum o să mă supăr, feciorule, abia am așteptat să te văd! Si după asta iar se împăcară!

Popa se sfătuî cu preoteasa să-i facă de petrecanie noaptea. Merseră ei pe inserat și se culcară pe margine de rîu cu preoteasa la mijloc, așa cum se înțeleseră.

Peste noapte se sculă Păcală, puse preoteasa la margine, iar el se culcă la mijloc. Cind se deșteptă popa o picni pe preoteasă; preoteasa-l picni pe Păcală care se rostogoli-n apă și se-necă!

Bucuros popa că a scăpat de dracu, o mișcă pe nevastă, zicîndu-i:

— Hai, preoteasă, scoală-te să fugim, că ne scăparăm de dracu, de porcu ală de Păcală! Atunci Păcală grăi multămit:

— Cum, părinte, ce vorbă e asta?

— Aoleu, preoteasa mea! și zdup după ea, de-i rămasă pe deasupra numai potcapul.

Păcală de pe țărm îl privea, supărăt că nu i-a tăiat plotoage de opinci de pe spinare și mîngîind urechile măgarului, zise cu glas tare să-nțeleagă și asinul:

„Hehei! dacă ar ști omul, să credă în Dumnezeu, dar nici pe dracu să nu-l uite!”

PĂCALĂ ȘI POPA

Odată Păcală s-a lăsat de lene și de flimind ce era a pornit-o în lume să se bage argat la vreun bogătaș. Merge el pe un colnic și se întâlnește așa din întâmplare cu un popă.

— Sărut mină, taică popo !

— Să-mi fii sănătos, băiete, da încotro ?

— Merg în lume, poate găsesc un popă cu inimă să mă ia argat !

— Cum te cheamă, măi băiete ?

— Nu știu, dar de cind m-am pomenit, lumea-mi zice Păcală.

— Cum, tu ești Păcală ? Tu ești căre ai păcălit toată prostimea și vrei și pe mine ? Mi-a spus mie coana preoteasă să mă feresc de Păcală, doar n-or fi intrat diavolii-n mine să-mi iai mintile și să te iau argat la curtea mea. Du-te, băiete, sănătos, că deși am nevoie de argat, pe Păcală n-am să-l iau nici în ruptul capului.

Păcală știe pe ce cale merge taica popa, îi taie calea și iar îi ieșe înainte.

— Sărut mină cea sfintă, taică popo, iată că iar ne întâlnirăm.

— ’Tu, bătu-l-ar crucea, iar mi-a ieșit în cale ! Fugi, măi băiete, fugi, că nu te iau, cu tu ești piaza rea.

— Bine, părinte, eu mă duc, dar vă spun că altă slugă n-ai să găsești.

Popa plecă înainte. Păcală, hoț de felul lui, îi taie calea și iar îi ieșe înainte.

— Bună ziua, taică popo, iată că iar ni se întreținără drumurile. Oricum dai nu scapi de mine și gata !

— Așa este, băiețaș, de dracu și de femeie nu se poate feri omul, că odată și odată tot îi taie calea.

Apoi dăcă pe unde merg tot de Păcală dau, n-am ce face ! Că mi-o fi scris, în frunte mi-o fi pus ! Te iau argat că n-am încotro și gata. S-au tocmit și s-au întors amândoi voioși acasă.

A doua zi, popa i-a spus că-l știe din fire poznă și ar vrea să se facă om și să se lase de drăcii :

— Măi băiete, spre binele tău, ca să nu te bată Dumneazău și să te procompesești, lasă-te de drăcovenii. Mă, stii cum ești tu ?

— Nu !

— Ești ca diavolul care-și ține capul în poalele mă-si și cu coada răstoarnă carăle oamenilor cu bunătăți pe șusele.

— Vai de mine părinte ! Nu mă crede chiar așa ! N-oi fi eu călugăre, dar nici ușă de biserică nu-s ! Ai să vezi că slugă ca taica popa nimeni n-are-n sat.

Plecără cu ziua-n cap la lucru. Păcală leneș de felul lui, să crape de ciudă nu alta. Popa dă cu sapa de două ori, Păcală dă cu sapa o dată; doar nu e moșia lui ! Știe el ce face ! Se aşeză să facă prințul țigănesc; popa ia de două ori și Păcală ia o dată. Păcală măñincă un ou, popa ia două ouă. Păcală rămase flimind, iși ia inimă-n dinți și-i zice-n față popii :

— Taică popo, oare este frumos să iei dumneata de două ori, iar eu o dată ? Dumneata să iei două ouă, iar eu un singur ou ?

— Vezi, taică Păcală, iei cu lingura, precum dai cu sapa. Eu am numărat de cîte ori ai dat cu sapa și atîtea linguri ți-am dat.

Apoi s-a așezat la umbără să piie capul pe o brazdă să se odihnească oleacă. Acum Păcală doarme de două ori, iar popa o dată.

Vine popa la Păcală și-l roagă să se scoale.

— Hai, bre taică, scoală-te că ne-apucă sara cu locul nesăpat !

— Mă scol, taică părinte, dacă-mi dai desără două ouă, să mă satur și eu.

— Desără te duci și-i ceri două ouă preotescii, auzi !

— Aud și mă scol la treabă, ca să vedeți că nu sănt leneș și prost precum par !

Dă el cît dă în pămînt cu sapa și spre seară îi cere voie popii să se repeadă la preoteasă să ceară cele două ouă.

Se coboară în sat și-i cere preotescii cele două iepe să se ducă la tîrg cu ele să le vîndă.

Preotescii nu-i vine să creadă de cele ce aude și ca să se adeverească, se suie-n geomelic și strigă tare la popa care săpa pe coastă :

— Taică popo, ascultă ! Să i le dau pe amîndouă ?

— Amîndouă, amîndouă !

— O fi înnebunit popa, alta n-am ce zice ! Să vîndă el iepele acum în toiul lucrului de vară. Îi dădu iepele, Păcală, încălecă pe una și dus a fost, unde a dus, vorba aia, mutul iapa !

Sara cînd află popa că a fost păcălit, ia un cal și fugi după el spre tîrg. Dar ia-l de unde nu e !

Pe drum Păcală cu două iepe se întîlnește cu un țigan.

— Ce ești, arămilă, aşa tuciuriu, îl întreabă Păcală.

— Îți dau tot ovăsu din traistă să-l dai la cai dacă-mi dai o coloare albă.

— Bine, frate, fie ! Dă-mi ovăsul ! Ia ovăsul și-i dă la cai. Iar pe țigan se apucă să-l frece pe față cu o gresie de-i luă un rînd de piele. După aceea el se urcă pe iapă, iar pe țigan îl trimite să se uite în oglinda unui izvor să se vadă cît e de frumos.

Cînd se uită și se vede tot jupuit și jumulit mai rău decît o găină, scoase cuțitul să-i verse matăle; însă Păcală o luase de mult la sănătoasa.

Pe drum se întîlnește cu un țaran care mergea tot la tîrg cu o fucie plină cu răchiu vechi.

— Cît cei pe fucia asta, muntene ?

— Cît ne ogodim ! zise negustorul.

— Să-i vedem gustul !

— Poftim tegliciu și trage o înghițitură.

— Lasă, negustorule, că o-ncerc pe la slăvină. Mă pricep eu !

El scoate cepu, acesta-i cade jos, țuica se varsă și pînă să găsească omul cepul, butoiușul era gol !

Cînd se vede cu o aşa pagubă, încălecă și fuge. Lîngă o baltă vede fugind din urmă trei însă după el.

El leagă iepele într-o pădure și coboară de se nămolește ca porcul pe haine și pe față, aşa că nimeni nu-l mai cunoștea că el este Păcală.

Iese-n marginea satului și se vaită că l-au jefuit hoții și l-au aruncat în baltă. Toți cei trei, popa, arămiul și negustorul de răchiuri îl dăruiesc cu cîte ceva și-l blestemă toți pe Păcală. Dar vorba aceea, păcatele-s pe oameni și nu pe buturugi !

Negustorul cu tuciuriul se duc înainte spre tîrg să-l prindă pe Păcală, iar taica popa rămîne cu el să-i dea o mînă de ajutor, ca orice creștin.

— Știi ce e, taică popo, hoții ăștia o să ne fure tot; cum au tunat în sat, i-am văzut cum ne prăpădesc. Mai bine dă-mi odăjdiile și ține țoalile mele, ca să-i văd eu cine sănt țilharii ăștia care ne lasă săraci ! Schimbă țoalile cu odăjdiile și aleargă în sat.

Cînd în sat, o molimă dăduse în porci și-n vaci de mureau pe capete. Păcală fuge-n sat și cere să bată primarul toba că are să spună o vorbă mare ! Se adună tot satul și cască gura la Păcală.

— Fraților, știi voi de ce a dat boala în gâini, porci și-n vaci ?

— Nu, nu știm !

— Ei bine, eu știu ! Și dacă mă ascultați scăpați vitele de moarte și noi de săracie. Mă auziți ?

— Auzim, auzim, grăiră oamenii, cu fețele pălite de soare și de necaz.

— Dracul din baltă v-a adus boala-n sat. Mergeți cu topoare, cu chisăre cu măciuci și înecați-l că de la el vi se trag toate ponoasele.

Oamenii, turbăți de minie, pun mâna care pe ce apucă și drept la baltă se opresc.

Taica popa cum îi vede, bucuros că îi vin în ajutor să-i prindă pe hoți le zise din baltă :

— Încolo sint hoții, încolo !

— Ba încocace sint hoții ! zise gloata nebună. Îl bătură bine și-l încără în mocirla din marginea satului de se duse pomina.

PĂCALĂ ȘI HOȚII

După ce i-au murit părinții lui Păcală și drept moștenire i-au lăsat o curea de pămînt în cioacă și o capră, toată lumea din sat îl pismuia socotindu-l om cu stare și avere. Nu da o dată cu sapa-n țarină și cu capra se plimbă prin tîrguri ca vodă prin lobodă, pînă ce începură sătenii a-l pizmui și a-i zice pe față :

— Măi Păcală, tot ești singur cuc, dă-ne cureaua de pămînt și capra și noi te ținem pe fânsu și mălai, fară să ridici un pai de jos toată viața ! Păcală se chizni oleacă și le răspunse :

— Oameni buni, văd că vă doare inima după mine și-mi vreți binele, vă fac poftele și plăcerile, vă dau cureaua de pămînt și capra, iar eu o să colind din ușă-n ușă, ca la niște frați. Zis și făcut ! Îi luară pămîntul și capra și-l puseră la mîncare de post nu numai miercurea și vinerea, ci în fiecare zi. Și dă-i cu ceapă, dă-i cu urzici, dă-i cu varză acră, dă-i cu ardei iute, dă-i cu prune crude, dă-i cu păsat nesărăt, pînă ajunsă Păcală slab ca un țîr, galben ca ceară, tocmai bun să nu mai intre-n iarnă și să-l ducă drept la gropniță.

Într-o zi, oamenii își puseră-n gînd să-i facă vînt din sat ! Îl chemă chinezu zicîndu-i :

— Băiete, ajunge, satu nu te mai ține pe bere și pe mîncare; pune brînca și muncește dacă vrei să ai în traistă. De mine ia sapa, de nu o să paști troscot pe uliți !

— Bine, dar era înțelegerea altfel zise Păcală.

— Altfel, altfel, dar nu vezi că țarină ta nu dă pic de rod ! Că a copt-o soarele și e tare ca tuciu?

— Dar cu capra, ce faceti ?

— O s-o țăiem pe Cirnelegi.

— Și o să-mi dați pielea ?

— N-o să-ți dăm pielea că e bună de obiele, dar o să-ți dăm douăzeci și două de șiruri de căcărezi, fatare de capra ta, să le vinzi și ce-oi ciștiga al tău să fie cu alal.

— Bine, fac aşa cum poftește primăria, numai să nu vă supărați că n-am ce să vă mai dau, că n-am altă avere că v-aș da-o și pe aia.

— De bună seamă că bucurie n-avem de pe urma ta, dar o s-o înghițim în sec, doar ne mîncăsi un an mălaiul degeaba.

Păcală-și luă traista-n băt și pălăria așteptind mărgelele. A doua zi, dis-de-dimineață cine bate-n stîlpul cocioabei? Oamenii din sat cu cele douăzeci și două de șiruri de mărgele. Pe fiecare ată erau înșirate cîte treizeci și trei de gogolii de căcărezi de capra lui.

— Tine, măi Păcală, vinde mărgelele dacă vrei să prinzi osînză-n satu ăsta.

— Multămesc, fraților, și Dumnezău să vă ajute precum vă e gîndul. Își luă mărgelele-n băt și plecă fluierind să le vindă la tîrg. În marginea orașului, într-o mahala, îl oprește un moșneag cu barba albă și desculț, zicîndu-i:

— Bună ziua, băiete, încotro cu marfa?

— Iaca la tîrg, mi le-a dat dom' primar să fac parale pe ele!

— Și cum te cheamă?

— Păcală!

— A, tu ești ăla ce păcălești și pe cei bogăți și pe-ai săraci?

— Eu, moșnege, mai fac și eu cîte una vrută și nevrută.

— Vino și trage la mine să cinezi și să te ospătez pe doi bani.

— Vin, că și aşa a-nserat!

Și a intrat în casa moșneagului. Moșneagul, noaptea ii ia mărgelele și le bagă într-o căldare cu aur topit. Cînd se scoală el dimineață cu noaptea-n cap, nu bagă de samă strălucirea mărgelelor, le înșiră pe băt și plecă fluierind de parcă toată lumea era a lui. Ajunge în fața palatului pașei, îl vede pașa cu mărgelele strălucind pe băt, și-l strigă:

— Hei, tu ăla-ntr-o ureche, ia vino-n palat!

— Care eu?

— Tu, nătfleăță, doar nu eu?

Și se sui, ii luă pașa mărgelele, le-ntoarsă pe față, le-ntoarsă pe dos, zicîndu-i:

— Bună marfă, bre! Cît ceri?

— Cît vrea boieru?

— Poftim o pungă cu treizeci de taleri de aur, ești mulțumit?

— Mulțumit, boierule! Aruncă punga-n sîn și se opri drept la un pitar să-și cumpere simit. Își cumpărá ciaoareci de dimie, pălărie giubea și un măgar. Se-ntoarsă-n sat să le mulțumească locuitorilor că au avut inimă bună. Trage la primărie și zice:

— Chinezule, mare multămire pentru mărgele! Uite o pungă cu treizeci de taleri dobîndii de la pașa! Dacă le vindeam împăratului, eram pricopsit pe viață! Primarul căscă ochii mari, gata să leșine de ciudă!

Cînd auziră sătenii pe ce chilipir te poți îmbogăți, în frunte cu primarul o luară razna după gogoloaie de capră, de oaie și de iepuri. Le înșirară pe ată, se urcară pe măgari și înainte de cîntatul cocoșilor, plecară în cetate de rămase satul pustiu numai cu Păcală. Cînd se sculă Păcală, satul mort! Își luă măgarul și plecă iar la oraș, că i se bătea ochiul drept. Îngroapă banii și apucă pe alt drum. Merge el cît merge, cînd la o fintină dă măgarul să bea apă. Acolo o păpușă uitată pe o piatră. Căscă ochii mari, poate vede

picioară de om. Dar nu e țipenie de om; pădure, pădure și iar pădure! Pe jos însă vede urme. Ha, ha! zice el, va să zică o femeie cu o fetiță, pe o măgăriță chială! Unde s-o fi dus în cea pustie și nu-și mai bătu capu îndreptindu-se către oraș să-și cumpere un fluier.

Cînd la marginea cetății, pașa însoțit de ostasi și ceauși aleargă cu gurile căscate, toți vineți de supărare. Și cum îl zărîră, îl opriră:

- Măi băiete, cine ești?
 - Sînt Păcală, boierule! Nu mă cunoști?
 - Am dat de belea, băiete!
 - Ce belea, boierule?
 - Mi-a furat cadina jumătate din mărgelele tale.
 - Și cu fetiță?
 - Da și cu fetiță! Da ce tu le-ai văzut?
 - Nu, boierule!
 - Bă le-ai văzut, nu mă face prost!?
 - Erau pe măgăriță oarbă, iar fetiță cu păpușă?
 - Baș cum zici. Tu le-ai văzut numai glumești?
 - Să nu mă mișc din loc dacă le-am văzut.
 - Atunci de unde știi?
 - Ghicesc!
 - Puneți mină pe el și puneți-l la răcoare pînă spune!
 - Pun ceaușii mină pe Păcală și drept la închisoare cu el.
- Vine pașa ofțind și înjurind!
- Măi Păcală, spune măi cum de zărișă cadina?
 - Zău, boierule, n-am zărit-o, dar după semne, aşa este cum spun.
 - Și-ncotro a luat-o, băiete?
 - Hai să-ți arăt! Îl scoasă pe Păcală de la răcoare, îi dădu cal și sabie și hai la locul cu pricina! Ajung la fintină, Păcală zice:
 - Vedeți urmele de copil și de femeie pe nisip?
 - Văd!
 - Vedeți păpusa uitată?
 - Văd!
 - E semn că avem de-a face cu o mamă și o fetiță!
 - Dar de unde știi că e măgăriță și nu e măgar? De unde știi că e șchioapă și oarbă cînd nu le-ai văzut? Și merseră mai departe.
 - Vedeți boierule! Aici măgăriță s-a dat în poiană, uite era șchioapă de piciorul drept că urma e mai adincă și înșurubată. Și mai vedeți că a păscut pe dreapta că pe stînga era oarbă.
 - Așa este întocmai! Se gîndi pașa, astă este cel mai mare înțelept din împăratie. Dacă îmi găsesc muierea, îl iau la palat. Merseră ei o zi, merseră două și a treia zi urmele măgăriței o luară în pădure. Și după urme se duseră și intrară într-o peșteră unde se ascundeau niște hoți vestiți, mari lotri. Hoții cum ii văzură puseră mină pe ei, ii legară burduf și dă-i cu ei la ispiteală și descoseală unde țin comorile și bogățiile.
 - Pe cine căutați în țara hoților, zise starostele lotrilor.
 - Caut muierea! zise pașa.
 - Ce-ai cu muierea?
 - Mi-e dragă ca ochii din cap și am o fată cu ea!

I-o aduseră-n față. Cadina cît îl văzu pe pașa îi căzu în genunchi săruindu-i carîmbul cizmei numai să nu-i taie capul și s-o ierte c-a fugit.

- Asta e Emina ! Emina ! Vă dau ce vreti numai dati-mi-o !
- Ne-a mai dat unșe șiruri de mărgele de aur, dumneata ce ne mai dai ?
- Vă mai dau și eu unșe, zise Păcală, numai dați-ne cocoana.
- Bine, vă dăm, numai că vreau în mină mărgelele de aur !

Dar acu, e acu, cine să se ducă să ia mărgelele ? Să se ducă Păcală, ia mărgelele și pe-acă și-e valea ! Să se ducă roaba la fel; singurul om de cuvînt râmînea tot pașa. Se duse pașa să aducă mărgelele ! Cind la întoarcere o să-l aștepte hoții pe pașă, o să-i ia mărgelele ca și cind ei sănt alții hoții și o să-i zică să se ducă sănătos. Ajunge pașa gol pușcă, fără țoale, fără bani, fără mărgele, plinge și se vaită degeaba. Ajunge la hoții și le zice :

— Oameni buni, cum să vă zic ! Pe drum m-au prins hoții, m-au dezbrăcat, mi-au luat portofelul și unșe șiruri de mărgele de aur ! M-au lăsat sărac și n-am alte mărgele. Fie-vă milă, dați-ne drumu ca să vă ajute Alah și să facem pace, să nu pun potere după voi !

— He, he, dăm și noi drumu, cum dai și dumneata la cei ce putrezesc în cetate și vreau dreptate !

— E drept ce ziceți, acu văd eu cît prețuiește libertatea, dar ce să mai fac ? Dacă-mi dați drumu, fac dreptate !

— Măria-tă, zise Păcală, știi ce e ? Scrie aici la ceauș să deschidă ușile închisorilor și eu în trei zile aduc douăzeci și două de șiruri de mărgele. Numai frații hoții să aibă și ei inimă largă.

— Avem, cum să nu, ziseră hoții, dar dacă în trei zile nu ne aduci mărgelele, te punem în țepă domle Păcală, aşa să știi !

— Înțeles, fraților, înțeles, Păcală nu e primar să n-aibă cuvînt !

Și a plecat de a dat drumu pușcărișilor de la închisoare mai întîi. Pe urmă iar s-a dus în sat a scos un pol de aur și l-a dat primarului :

— Domnule primar, uite polu, dă-mi încă douăzeci și două de șiruri de mărgele să fac negoț, să ne-măbogătim, să ne pricopsim !

— Măi băiete, cine să ti le însirui că toți sănt cu oasele rupte. Cică ne batem joc de orășeni cu asemenea mărgele și ne-au lăsat leșinați după ce-au văzut marfa.

— Dați-mi ce vă cer și o să vedeți ce bani fac eu !

Trase el puiul de somă și la cîntatul cocoșilor cu mărgelele pe băț drept la oraș s-a dus. Da primarul după el să vadă ce face ? Înseră și iar îi ieși un moșneag înainte :

— N-ai nevoie de conăcăit că se lasă seara, nepoate, și eu am odăile mele și-ți cer doi bănuți !

— Ba cum să nu, moșule !

— Măi, tu ești Păcală ?

— Eu !

— De cînd te caută feciorii mei, că iacă i-ai sărăcit, le-ai suflat aurul !

— Moșule, unde e căldarea cu aurul topit să-ți pun aurul îndărăt. Moșul deschisă ușa unei odăi :

— Uite, astă e ! Păcală aruncă cele douăzeci și două de șiruri de mărgele în căldare.

— Acum somă ușor, zise el, și să nu fie cu supărare. Adormi bătrînul, dar Păcală, toată noaptea trage cu ochiul la odaie. Se sculă tiptil, tiptil, scoate cu o nuia șirurile de mărgele le aşeză pe bățul de aur și cu noaptea-n cap se urcă pe cal și drept la peștera hotilor.

— Poftim șirurile de mărgele. Numără ei și cînd colo lipsește un șir.

— Blestematul ! zise Păcală, stiu unde e, dar n-o să vă puneti mintea cu un șir de mărgele ! Dați drumu pașei, cadinei și fetiței. Dacă nu vă blestem de ajungeti săraci lipiți pământului.

— Nu vă slobozim decât dacă puneti aici și pe-al douăzeci și doilea șir. Uite ce e ! Dacă în trei zile nu vii, îi tăiem capul pașei, cocoanei și copilei pentru un șir. Du-te și adu-l de unde știi.

Încălecă Păcală și dus a fost. Bate la ușa moșneagului suspinind :

— Moșule, am avut și eu un șir de mărgele păstrat din moși strămoși și cînd am vîrsat aurul în căldare mi-a căzut din nebăgare de seamă ! Miîne am nuntă și n-am ce să-i atîrn de gît miresei. Am căzut la necaz !

— Doamne sfinte, dar cum ai putut face una ca asta băietete, zise moșneagul ! Bagă mină și scoate-ți mărgelele.

Păcală, de bucurie băgă mină dreaptă și scoasă mărgelele. Cînd o scoasă, mină strălucea ca soarele. O sterse, o frecă, dar de degeaba, mină era de aur. Ajunse la hoți. Hoții pe el să le dea mărgelele că de nu, îl taie ! Le dădu mărgelele și vrea să plece. Cînd colo, un hoț văzu mină la lumina lămpii că are mină de aur ! Își ziseră ei : asta are putini și hîrdaie de aur; hai pe el să-l jumulum pînă spune tot.

Îi dădură drumul pasei, cadinei și copilei. Pe el îl înhățără.

— Să spui Păcală, cine are atîta aur de se scaldă-n el. El tace și nu zice cîrc. O să-l puie la cazne, dar degeaba. Mai marele hoților, un bărbos cu ochi de jeregai îl strînsă de chică mișcîndu-i falcile din loc.

— Ce crezi, măi Păcală, că ne duci pe noi ? Să ne duci acolo unde este comoara și liber eşti pe vecie din partea noastră.

— Apoi ce să fac, cinstiți hoți, dacă n-am încotro ! Să mergem, ca la noapte să ajungem la comoară. Încălcără toți hoții și la marginea cetății bate Păcală la o poartă. Iese un moșneag cu barba albă, lovindu-i genunchii :

— Ce e, băietete ?

— Băteam să-ntrebăm de conăceală, că uite venim de la drum lung greu și tare săntem osteneți. Moșul îi privește mină, Păcală face cu ochiul să vadă bărbosii din tufă, înțelege și răspunde :

— Sînt om sărac, dar un blid de faină l-om împărți frătește și tot bine fi-va !

Intrără la moșneag și așteptără să adoarmă. Intrără pitiș, pitiș, pitiș, se spălară în căldarea cu aur topit și înainte de cîntatul cocoșilor plecară.

Cînd se făcu ziua, cei cincizeci de hoți erau negri, la față negri ca drăguț din baltă, parcă ar fi fost spoili cu păcură. Numai ochii le strălucea în scăfările că le mai rămăsese puțin suflet nepărat.

PĂCALĂ CU PURCELU

Se zice că Păcală de leneș ce era se simțea bine și aşa. Nu era el să se scoale și să-i cadă oalele din poală. De aceea într-o zi sta într-un foisor moștenit, tocmai la catul de sus, respirînd aerul curat al diminetii, fără să se sinchisească de ceilalți plugari care forfoteau după trebură.

Vecinul său fiindcă era o duminică frumoasă, tocmai grijea un purcel în obor și-l stropea cu mujdei de usturoi rostogolindu-l în frigare. Miroslul

pătrundea prin crăpăturile ferestrelor la Păcală care dormea somnul cel mai dulce de dimineață. Cu un furcer împinsă geamul să intre mirosl. Purcelul tocmai se copseșe și din pielea rumenă ca racul, se suia spre Păcală aburii dulci, de-i lăsa gura apă.

Ca să-l îmbie vecinul să coboare să guste pentru sufletul lui și sufletul morților, îl taie-n bucăți și-l puse-n tipsii mari gata de ospăt.

Mirosl și mai și, îl îmbiau să se scoale. Și Păcală își luă inima-n dinți și se sculă de pe priciul de lemn. Privi-n jos adulmecind mirosl ce se urca spre cer în valuri, valuri, de s-ar fi scoborit pe scara cerului și sfîntii la un asemenea ospăt. Vecinul său zărindu-l la fereastră-l chemă:

— Hai, măi frate Păcală, doboară-te jos să vezi ce gustos este! Păcală se gindi, se răsgîndi și văzind cîte scări are de scoborit răspunse:

— Lasă, frate-meu, că mă satur și de mirosl!

CUM A VÎNDUT PĂCALĂ VACA

Păcală și cu frate-său Tindală au moștenit, după moartea părinților, o vacă. Își fac ei socoteala, o întorc și pe față și pe dos, cum să împartă vaca. S-o taie, nu puteau; s-o țină unul, nu voia celălalt. Ce facură, ce nu făcură și-au zis, să ducă vaca la marginea satului și cînd s-o întoarce acasă, la cine a trăgea vaca a lui să fie. Zis și făcut.

Tindală, ca om mai chibzuit în treburile gospodărești, era mai înstărit și avea și un grajd frumos. Se pune el și-l curăță, îl mătură ca vaca cînd l-a vedea să vină la el.

Păcală sta și se gindea ce să facă? El avea un grajd neîngrijit ca un bordei acoperit cu pămînt pe care crescuse iarbă.

Cînd vaca intră în curte trasă drept la grajdul lui Păcală și începu să pască iarbă de pe bordei. De bucurie, Păcală zise către frate-său Tindală:

— Frate Tindală, vaca mă iubește mai mult pe mine.

Frate-su, cum era hapsin, nu se lăsa și se rugă de Păcală să vîndă vaca și să împartă banii și fiecare din partea lui să-și cumpere cîte o capră și aşa să aibă pace bună între ei. Păcală se învoi pentru că avea inimă miloasă. Luă vaca și plecă cu ea la tîrg s-o vîndă.

Mergînd el la tîrg, trecu printr-o pădure cu vaca după el legată cu o funie, aude o cincheză cum cînta prin pomii: cing, cing, cing. Păcală crezu că-l roagă să-i dea vaca pe cinci galbeni. El îi răspunse:

— Nu vreau cinci, dacă vrei șase, bine, dacă nu, eu mă duc mai departe. Merse mai înainte și auzi o cioară care cronicănea: gaaa! gaaa! gaaa! Cum o auzi Păcală se apropie cu vaca, crezind că cioara îi zice:

— Dă-o-ncoa, dă-o-ncoa!

Atunci Păcală întrebă:

— Da cîți galbeni îmi dai pe ea?

Vîntul, cum sufla prin crengile copacilor, iată că foșnetul crengilor unui copac, care era uscat, scîrțiau de vînt și faceau „scîrț, scîrț”, crezu că spune șasă, șasă galbeni. Atunci mai auzi și o cioară care cronicăni, gaaa! gaaa! Crezu că cioara îi spuse, ca să lase vaca pe un găvan de galbeni. Ce i se păru lui Păcală că foșnetul frunzelor îi spunea, că să vină peste trei zile că-i dă banii.

Legă el vaca de copacul uscat și plecă acasă. Cind îl vede nevasta lui și cu frate-său Tindală, îl întrebă dacă a vindut vaca.

Păcală le spune toată tîrășenia că a vindut-o unui copac uscat că i-a făgăduit un găvan de galbeni și că mîine îi dă banii și că a lăsat-o legată de copacul uscat. Cind au auzit de o așa ispravă, l-au gonit înapoi să ia vaca c-o măñincă lupii.

Mersă Păcală înapoi, dar nu mai găsi vaca, o mîncără lupii! Ceru banii de la copac, dar copacu nu-i răspunsă nimic. Se mai rugă, se mai supără, dar copacul nimic!

Cum Păcală avea toporul cu el, și supărăt pe copac, îl lovi cu atîta putere cu toporul, încît copacul găunos și putred cum era se crăpă și căzu din el o grămadă de galbeni de aur.

Păcală îi zise copacului:

— Ei! acuma de ce îmi dai atît de mulți. Mie îmi trebuie numai un găvan plin, mai mulți nu-ți iau, fiindcă așa ne-am înțeles. Umplu o căciulă de galbeni și plecă cu ei acasă. Cind îl văzu nevastă-sa și cu frate-său Tindală, cu atîția galbeni de mulți să mirară de el și-l întrebară:

— Cum de ai luat atîția bani pe vacă?

Păcală zisă:

— Păi de bună voie i-am cerut copacului, ceea ce vorbisăm, și dacă îl văzui că tace și nu voia să-mi răspundă îl lovii cu toporu și el de frică îmi dete o grămadă de galbeni, da eu nu vrui să iau decât ce am vorbit. Pe ailanți îi lăsai la el.

Cind auziră și isprava asta, îl luară pe Păcală să meargă cu ei înapoi, fiindcă pricepuseră cum sta treaba. Ajunseră la copacul uscat, de unde mai ridicară un sac de galbeni și se întoarseră acasă să-i împărtească. Cum ei nu puteau să numere atît de mulți bani, îl trimiseră pe Păcală să ceară o baniță de la popa: că era vecin cu ei, dar să nu-i spună că măsoară bani, ci să-i spună că au de împărtit niște mei. Păcală plecă să ceară baniță de la popa și în loc să zică că le trebuie să măsoare mei, el zise:

— Taică popă, venii să-mi dai baniță dumitale că avem de împărtit niște mei-bani.

Popa se uită la el a mirare puțin și apoi îi dete baniță. Cum era noaptea, popa zise preotesci lui:

— Eu mă duc să văd la alde Păcală ce fac ei acum noaptea cu baniță, ce măsoară, și ce vorbă fu aia a lui Păcală de zise: că măsoară mei-bani? Plecă popa, intră în ogrădă și se uită pe fereastră și îi văzu cum împărteau galbeni cu baniță. Păcală îl văzu pe popa la fereastră, ieși numaidecît afară și îl lovi cu un resteu în cap și-l omori pe loc și veni iar în casă. Frate-său Tindală îl întrebă:

— Ce facuși, Păcală, îl omoriști pe taica popa? Să-l iezi cum oi ști și să-l ascunzi unde-oi ști că o să ne măñințe turma.

Păcală îl luă și îl duse la ușa unui cîrciumar, îl răzimă cu fața pe ușă și porni să strige la cîrciumar care durmea:

— Dă-mi rachiu că mor, dă-mi rachiu că mor, dă-mi repede că mor. Și Păcală fugi.

Cîrciumarul se trezi din somn și pînă să se îmbrace, trecu o vreme. Veni și deschise ușa și popa răzimat mort căzu peste cîrciumar. Cîrciumarul fugi înapoi la nevastă-sa și îi spusă cum că a fost popa și iată că nu putui să ies repede la cerința lui, muri și căzu peste mine.

— Ce ne facem, zise femeia.

Ea spuse bărbatului:

— Să-l iei, bărbate, și să-l duci unde știi tu că turma ne mânincă.

Circiumarul l-a luat și știind că Păcală e prost, și i l-a aruncat pe popa mort în curte.

Cînd Păcală vede la ziuă că popa a venit iar, l-a luat și l-a pus într-o barcă pe Dunăre și a împins-o pe apă cu popa în ea. S-a depărtat barca pe sforu apei și Păcală a fugit.

Trecu pe-acolo un grănicer și-l vede pe popa cu barca că trecuse linia din mijlocul Dunării către Rumania îl somă pe popa să tragă barca la mal crezind că e un dezertor. Strigă, flueră, trage cu pușca pe deasupra popii, iar popa nici nu se sinchisea. Grăniceru dacă văzu trase drept în popă și cum gloantele îl lovi, popa căzu în barcă și să dusă cu barcă cu tot, aşa că scăpară de turmă și Păcală și circiumaru și satu de un popă hapcagiu, că cică popa asta era un lacom că la o pomană mîncase un curcan.

GHICITOAREA SAU TREI FRAȚI

Au fost trei frați; după moartea tatălui a luat cîte un bou moștenire. Cel mai mic a luat boul mai slab. Ce s-a gîndit el, că e greu de ținut boul, l-a tăiat și s-a dus la islaz cu pielea boului în cap.

Au venit ciorile și s-au pus pe piele, el a scos mîna și a apucat o cioară de picior, a venit cu ea acasă și a băgat-o-n traistă și a plecat cu ea într-o comună. S-a dus la un om, omul era la plug, numai muierea era acasă. Da nevasta a avut gagici. Face o turtă de pine și o suie-n grindă, cu rachiu, vin, pe care le suie-n pod, da el să face că nu vede, n-aude ! Frige găina, o suie-n pod s-o mânince desără cu gagiciei, da omul ei la plug !

Iacă vine omul ei de la plug și zice: da el întrebă:

— Mă nene, mă lași să dorm la noapte la dumneata că sănt drumuit?

— Da cu ce umbli pe-aici, măi băiete?

— Cu o ghicitoare !

— Ia mă să-mi ghicești și mie !

— A da, ce să-ți vadă dumitale, ești un om bogat, ai de toate, ce să-ți mai vadă?

— Te rog eu să-mi ghicești și mie !

Bagă el mîna-n traistă, strînge cioara de git, da cioara zice:

— Caaar !

— Ce zice, taică ?

— O găină friptă-n pod și o turtă de pine.

— Ia mai dă-i taică să mai spună.

Iar băgă mîna-n traistă, da gărvana zice:

— Caaaar !

— Ce spune, taică ?

— Ai vin și rachiu suit în pod !

Cînd se suie-n pod găsește vinul, rachiul, și găina friptă.

— Te rog, omule, îmi dai mie ghicitoarea asta ? Îți umplu traista cu bani.

— O dau.

I-a dat gărvana și a plecat acasă cu o traistă plină cu bani. Cum ajunge acasă aruncă traista cu bani pe pat. Întreabă frații:

— Ce făcuși mă, ce e cu-atitia bani?

— Am vindut pielea la boul al slab.

— Mulți bani ai luat, mă!

Să duc și ei la căsile lor, își taie boii să ia bani mulți. Se duc la oraș, dar nima nu le dă decit cîțiva crăițari. Vin ei acasă năcăjiți, că nu pot lua bani pe pei. Își bat ei joc de el și se murdăresc pe lîngă casa lui.

Adună el murdăria aia și o pune într-o putinică pînă a umplut putinica. A luat-o în spinare și-a plecat cu ea într-un sat. S-a brodit la un popă!

— Ce ai, bre taică, în putinică?

— Bani împărătești să-i schimb! Mă lași, părinte, să dorm la noapte la dumneata?

— Da de ce nu!

S-a culcat și a pus putinica la capul lui. Popa a adurmit cu copiii cu tot, da el s-a sculat a luat putinica și s-a dus și a spălat-o la un rîu și a venit și-a pus-o iar la el la cap. Cînd să scoală el dimineața, el hoț, zice:

— Unde e banii mei, că săt slugă împărătească, săt bani împărătești! Mă duc la împărătie să spun.

— Nu, mă taică, să nu te duci la străjeri că mi-e rușine că săt popă.

Atunci popa-i umple putinica de bani și cînd ajunge acasă, aruncă putinica-n casă. Alergară frații.

— Ce este, mă, cu atitia bani?

— Am vindut murdăria făcută de voi pe lîngă casa mea.

Se duc ei acasă, umplu o putinică s-o vindă, să ia bani mulți. A umplut putinica și-a plecat la oraș. Strigă ei în piață:

— Căcătoarie de vinzare, căcătoarie de vinzare!

S-a dus unul să cumpere, cînd desface putina nu poți sta de miroș!

— Fugi, măi frate-meu, de spal-o că te mîncă pușcăria, că asta nu să vine la oraș?

Au venit iar acasă supărați, că frate-său are bani și ei n-au!

Îl iau pe frate-su cel prost și-l leagă-ntr-un sac, îl duc să-l înece, i-a dat brînci cu sacu în apă. Da sacu n-a căzut în apă, ci la marginea apei. A venit un văcar și un porcar și-l întreabă:

— Ce stai, mă, băgat în sac?

— Nu vreau să mă bag primar!

— Ieși, mă, tu să intru eu, că eu vreau!

A ieșit el și i-a băgat pe amîndoi și le-a dat drumul pe apă. A luat porcii și vacile și s-a dus acasă cu ele. A umplut măidianul de vaci și de porci. Vin frații și-l întreabă:

— Ce e, mă, cu atîtea vite și cu vaci și cu porci?

— În fundul Dunării e plin de vaci și de porci, acolo unde voi m-ați aruncat.

— Aide, mă, să ne băgăm și noi în fundul Dunării după porci și vaci.

— Aidați să mergem cu fămei și copii să aducem turme de porci și de vaci, aidați cu toții.

Au sărit toți în apă, da o muiere a rămas afară. La unu i-a ieșit căciula afară. Da nevasta-i zice:

— La fund, mă, fire-ai al dracului, că să-m bogăți frați-tu! Și a sărit și ea piste căciulă și s-a inecat și ea și a rămas cel mai mic stăpin și piste căsile lor.

PROSTIA OMENEASCĂ

Un țigan a văzut un om cu un iepure-n brață și-l întrebă cum a făcut cum s-a-nțimplat de a prins iepurele.

Ce-i trăsni prin minte omului, hai să-i tragă o păcăleală zdravănă țiganului și-l povătui astfel:

— Să faci o mămăligă maaare, să te duci la poteca-ngustă din tufă, să te-ntorci cu fundu-n sus și cu capu-n jos. Să lipești mămăliga de bucile fundului și cum o veni iepuru să mince, tu țac ! cu picioarele, le apropii și prinzi iepurele ca-ntr-un laț.

De aci încolo ai să te saturi de ciorbă de iepure și de bulmaci. Cind a auzit n-a mai putut de drag că o să prindă iepurele !

Să dusă să facă o mămăligă mare, se așeză la poteca-ngustă de la tufele mari cu picioarele-n sus, lipi mămăliga de buci și aşteptă să vină iepurele. Stătu el, stătu, dar nici un iepure nu venea să cadă-n cursă.

Deodată veni o ală de urs cit un vițel de mare și se așeză lingă el. Dar țiganul de-l zări, tot se cufuri rugindu-l :

— Aoooleu, mînca-ți-ăș laba, măcar uită-te-ncolo să nu mă vezi pînă o iau p-ici la sănătoasa.

Și se uită ursu-n altă parte, iar el o incinse la fugă, de parcă mînca foc. Tot fugind prin pădure se-nțilnește cu un iepure speriat, față-n față.

— Păzea, naică, că vine ursul și ne prăpădește. El fuge și iepurele fuge, pînă ce căzu într-un ogaș peste un cîrtog cu pui de iepuri.

— Leleee, bre, mult am mai fugit, de ajunsei la capătul pămîntului, ca să prind un pui de iepure.

PĂȚANIA LU TAICA POPA

Ca-n toate satele, trăia odată într-un sat un popă, bun de haz și de petreceri ca toată lumea. În satul său, unde sedea popa, sta și o tinără nevestea măritată de toamna, frumoasă, s-o bei într-un pahar cu apă ! Aproape de casa popii se afla o fintină lină, cu apă puțină la care venea și tinerica să ia apă.

Azi așa, miine așa, nevestica-i cade la inimă lui taica popa și de aci-nainte, cum altă treabă n-avea, fi sta-n cale și cu vorbe dulci o amăgea și o petreceau.

Nevasta n-are și ea de lucru și-i povestește de fiecare dată bărbatului tot ce-i îndruga sfînția-sa. Altădată în capătul zorilor taica popa hai și el cu ulciorul la apă. Zărește pe frumoasa nevestică, își face cruce ca să aibă curaj și-i zice:

— Hei cu taica, prea ești frumoasă, de mi se rupe inima de tine, văzindu-te desculță făr' de papuci. La aste vorbe, nevasta răspunde:

— Nu e nimic, taică popo, lui bărbatul meu și așa-i place de mine.

— Ba zău, tâicuță, o să-ți ocolești calea și potecăua, că mă bagă în boală și cad în vreun păcat, de nu-mi mai văd vindecul !

— Vai de mine, sfînția-ta, să nu faci una ca asta !

Femeia, cum ajunsă acasă povestii bărbatului. Bărbatul, înghiți-n sec și-o sfătui astfel:

— Altă dată, spune-i că eu sănt dus la moară, iar el să vie cu un purcel fript și cu papuci să dovedească că-i placi !

Nevasta luă gălețile și fugi la apă. Sfînția-sa o așteptă și iarăși începu să-i grăia să că e ruptă din soare și cîte și mai cîte cuvinte-ncintătoare. Muierea, dacă-l văzu așa perpelit de tot după ea, zise:

— Sfînția-ta, dacă nu-i păcat, vino diseară pe la mine că bărbatul mi-e plecat la moară.

— Bine, taică, tăiculită am să vin cu un purcel fript și cu papuci potriviți pentru picioarele tale frumoase.

Bărbatul nevestii aflind cum stă taina, se facu că se duce la moară. Înjugă boii și plecă.

Popa, cum ajunsă acasă, taie purcelul și-l fripsă. Preoteasa, văzîndu-l, îl întrebă:

— Măi taică popă, ce te apucă să tai purcelul la scăpătat de soare ?

— Muiere, taci din gură, nu te-oi apuca să-i arzi dracului tămiie să ne afle lumea și satul. Tu ține-ți gura, că e tărășenie mare, a venit vladica și i-a crăpat opinca văzind că nici o față sfînțită nu-l invrednicește cu bunătăți. Așa că eu mă duc călare, că nu-s popă ca oricare !

Cum să fripsă purcelul, îl găti, îl înveli, umplu birlicul cu vin, pusă papuci-n săn, se sui pe iapa chioară și hai la vladica cu daruri. Cînd la ogrăzile din marginea satului se-ntoarsă-ndărăt la frumoasa nevestică. Legă iapa de stoborii de la gard și tună la nevestica cu traista plină.

Pusără masa să bea și să se veselească. Mînca popa și cînta și de drag nu mai putea. Dar de cînd lumea, joaca rupe cojoaca și după rîs, vine și plîns.

Cum era petrecerea-n toi iacă și bărbatul ei dejugă boii.

— Vai de mine, ce ne facem ? strigă speriată nevestica. Hai să te ascund în sobă de la deal unde învîrtește calu la rîșniță să măcine făină. Îl dusă acolo și ca să nu-l bănuiască bărbatul, îl înjugă la rîșniță să-nvîrtească în locul calului, plină s-o culca omu-su.

Popa dete drumul la cal în grajd, își puse frîul peste piept și porni să-n-vîrtească rîșniță să facă mălai.

Bărbatul, care le știa pe toate, bătu la ușă și cu mare greutate i se deschise. Intră-n sobă și cînd colo, pe masă un purcel fript și rumen ca fragile de primăvară.

— Ce-i cu purcelul ăsta fript pe masa mea ?

— E purcelul nostru, bărbate, eu știam că vii ostenit de la moară și de aia tăiai și fripsei purcelul.

— Bine, bre muiere, nu putuși să tai și tu o găină ori un cocoș dar tu tăiași bunătate de purcel de mă sărăciști !

Se puseră la masă pe loc și mîncără, ca-n zi de sărbătoare. Mînca bărbatu și bea, dară popa învîrtea. Se suceau, se învîrtea, dar boabele nu isprăveau, toate apele-l prididea. Doar cum era el să isprăvească-ntr-o noapte zece băniți de porumb ? Cal să fie și tot n-ar isprăvi, darmite popă !

Popa-nvîrtea, cît învîrtea, iar dacă ostenea se mai oprea și el că doar om eria. Atunci bărbatul grăie către nevastă:

— Fa nevastă, unde-i toporu, să merg să omor calul ăla, c-auzi cum stă rîșniță ? Muierea speriată-i grăi :

— Lasă, măi bărbate, nu omori bunătate de cal, că o fi ostănit și el, de-atîta învîrtitură, de-aseară pin' la cocoși.

Popa cum auzea gura bărbatului și mai iute învîrtea și sudorile-i curgea. Cătră crăpatul de ziua adormi bărbatul și furșii popa de rîșnit tot porumbul.

Muierea se făcu că bărbatul său nu știe nimica, se furișă în odaia cu rîșnița, deshâmă pe taica popa de la rîșniță și-i zise:

— Taică popă, încet, încet, pe lîngă zid, să nu te simtă cînii cu bărbatu meu, că pe-amindoi ne omoară. Popa fară nici o vorbă ieși și fugi acasă, rupt și ostenit ca vai de el. Preoteasa, cum îl zări îi grăi:

— Cum petrecuși sfînția-ta pe la vîlădica?

— Măre bine!

— Cum bine?

— Așa e vîlădica, vine să dezbrace un sfînt și să-l imbrace pe altul. Și cum grăi, deloc adormi, ca pus de pe lume, parcă trăsesese-n plug.

Pe la amiază bătu aringu, se sculă și popa, cucâind și blestemind ceasul rău. Se aşeză pe scări privind cu capu-n pămînt. Nu mai vedea muierile frumoase trecind la apă.

Preoteasa-l mînă la treabă:

— Hai, măi popo, ce stai trist posomorît și cucăi ca o găină căpiată, că doar nu te-o fi pus astă-noapte vîlădica să-i ari țarina.

— Măre, vezi-ți de treabă, cît ți-e spinarea zdravănă! îi zise sfînția-sa.

Popa stă și se gîndește cum o să mânînce boabe fierte, că a venit apa mare și a-necat moara. De știa, că-i așa, pentru el măcina.

Sta pe scări și scrișnea din dinți. Tocmai atunci trece pe drum iar la apă nevasta cea frumoasă.

— Sărut mîna, sfînția-ta, iată ce nevastă frumoasă, cu cosiță de-a aleasă, cu vednițe-n cobeliță, haide-n jos pe potecuță!

— Măre, vezi-ți de drum de cale că n-am treabă cu nimeni!

— Părinte, sfînția-ta, cum așa ne fu vorba, te schimbi ca zilele din Făurăr?

— Măre, mergi fă, bată-te Dumnezeu pe drumu-ți la apă și nu te mai legă de moși bătrîni. Ori ce, furșirăți făina aia ce v-o măcinai astă-noapte? Mîncă-o-ați cu cerga-n cap și cu noduri în git!

S-adunară oamenii pe la cîrciumă; se vaită fiecare că n-au mălai, că moara e-necată. Numai omul cu muierea frumoasă n-are nici o grije, că are făină de mălai pînă la Ispas.

Ortacii îl întrebă, cum să facă și ei să scape de așa mare grije și să nu le moară copiii de foame. Iar el în glumă, mai fără de glumă, le zise:

— Cine n-are făină, să-l tocmească pe taica popa să-i rîșnească, că el rîșnește cu mălaiul lui.

De atunci, se duse vorba asta ca vîntul, iar popa rămase bosumflat și supărat, ca văcarul pe sat, iar lumea anevoie-și pune lacăt la gură.

CEI TREI POPI

A fost odată într-un sat trei popi și în acel sat un om avea nevastă frumoasă și cum ea se ducea la fintină să ia apă, ca s-o aducă acasă pentru beut, iote că într-o zi o vede unul dintre acei popi pe la cînd loa apă. Și îi zice popa:

— Of! tăicuță, ce frumoasă ești! Nu vreau să-ți fiu desără un musafir?

Ea nu i-a răspuns, a tăcut, da cind s-a dus acasă i-a spus lu bărbatu-su și omu ei i-a spus:

— Fă, muiere, cind te-o mai întreba aşa taica popa, tu să-l poftesci să vie la noi și să-i spui că eu sint plecat departe la moară.

Apoi, și ceilalți doi popi o văzură la apă și tot ca și cel dintii ii zisă: Așa că ea ii pofti intr-o sară pe toți trii, dar le spusă la fiecare aparte, la ce ceas să vie, în aşa fel ca să ajungă la jumătate de ceas depărtare unul de altul. Le spusă ea că omul ei e plecat departe la moară și nu vine decit peste patru zile. Să bucurără popii auzind că vine omul muierii tîrziu acasă. Da popii între ei nu să știau și păstrau fiecare taina ca nu cumva să afle niscaiva șarlatani.

Într-o sară bate unul dintre ei la ușa muierii, da omul ei păzea de sus din podul cășii, privind pe gaura podului și cum bătu popa la ușă, ii deschisă ușa și-l pofti să se așeze la masă; da ea se prefăcea că are de aranjat prin casă. Iată că aude din nou că bate la ușă altcineva. Popa cind auzi zisă:

— Da cine-o fi la ceasu astă?

— 'ai, părinte, s-a-ntors bărbatul meu ! Da el s-a topit de frică.

— Taică, da unde să mă pitul acum ? Muierea îl ia frumos și-l duboară jos în pimniță unde eria un dulap mare de tot și-l așeză într-un colț pe întuneric. Să dusă la ușă, deschisă la al doilea popă și facu și cu el la fel. Cind veni al treilea, atunci se dete omul ei jos din pod și să dusă și bătu el în ușă.

— Vai, taică, da cine-o mai fi ?

Să făcu ea că să uită la ușă și zise speriată:

— Părinte, părinte, s-a zis cu noi, a venit bărbatul meu !

Cind auzi o rugă să-l ascundă undeva și l-a băgat și pe el lîngă ceilanți doi, da fiecare popă într-un colț.

Acum spusă bărbatul muierii să-i fiarbă un cazan cu apă fiartă că vrea să spele magazia și dulapul din pimniță; vrea el să stîrpească purecii, să așteaptă lucrători la culesul viilor și trebuie să aibă unde să-i culce. Zis și făcut. Muierea fiarsă apa în cloicot, omul ei lo apa într-o polomeacă mai mică și aruncă pe fiecare cite o polomeacă.

Popii, ce să facă ? Răbdau din răsputeri opăreală și nu ziceau cîrc. Pe urmă pusă bărbatul mîna pe unul, îl chemă pe un vecin de-al lui cam într-o ureche, un țigan voinic și prostănac și zisă:

— Mă Stancule, am un șarlatan de popă, a venit în lipsa mea în casă ca să-și bată joc de muierea mea, te rog să mergi și să-i faci mă de petrecanie și ce mi-oi cere ță-oi da. S-a învoit țiganul și s-a și dus acolo, a luat pe unul dintre ei, da pe ailalți doi nu i-a văzut. Îl dusă pe popă lîngă un lac, îl sugrumă și-l aruncă în lac. Să-ntoarsă la rumân să-i ceară plata.

— Ce făcuși, mă Stancule ? Țiganul zisă:

— L-am pierdut de pe lume, jupine, și-l aruncai în lac.

Da rumînu-i zice:

— Cum de l-ai omorit, cind iote-l a venit îndărăt !

Îl văzu țiganul și se miră, pusă mîna pe el și mai cu supărare îl duce și-i face și ăstuia de petrecanie și iar să-ntoarsă să ceară dreptul lui.

Cind il vade omul, ii zice supărăt:

— Ce dracu, măi Stancule, popa ăsta își bate joc de tine, că iată tu-l aruncaști în lac, dar el pe altă cale veni înapoi.

Cind să duce țiganul și-l vede, îl prinde de beregată, se duce cu el, îi zdobește capul și-l aruncă iar în lac și zice:

— Na, acum să te vedem dacă mai vii îndărăt!

Și plecă să-și ia leafa și-i dete rumânu cît să tomnisă și plecă țiganul acasă la el. Dar, mergînd el spre casă bucuros de afacere, se-ntîlnește cu un alt popă care venea călare pe un măgari. Țiganul crezu că iar a inviat popa pe care-l aruncasă-n lac și cum să apropie de popă îl și pocni cu toporu-n cap și-l dubări di pe măgari. Zise țiganul atunci:

— Na, ieu de trii ori te omor și tu de trii ori înviezi, apoi dacă o să mai vii și acumă ești un adevărat drac.

A dat fuga Stanciu la rumân și supărat i-a spus întimplarea și spusă că dacă o mai veni popa înapoi, e dracu gol și nu mai are ce-i face!

Românu a priceput cum stă treaba, s-a dus de i-a spus lu nevasta lui:

— Ce ne facem, noi nevastă, că Stanciu l-a omorit și pe părintele Sofronie care se-ntorcea din satul vecin. Era plecat să cetească de tămăduirea boalelor găinilor, că el e popă cu leac la boale de orătanii, și Stanciu ne lasă și fără de el.

Cum auzi nevasta lui că l-a omorit și pe ăla, și că ea îl știa că are leac la cetanii de boale de găini, s-a pornit să se vaite și să-i zică:

— Vai, bărbate, taica popa Sofronie ne-a scăpat de la moarte acum o lună cocoșul al mare și știi că nu ceru mult pîntru asta; numai opt ouă de gîscă, șase chile de brînză de capră și numai trii chile de răchiu din butoiul de dud. Da ne scăpă cocoșul de la moarte.

De aci încolo, muierile se învățără minte și nu mai spuseră oamenilor toate nimicurile.

ALT ȘARLATAN DE POPĂ

Într-un sat era un popă dat dracului de șarlatan și el spovedea la biserică numai muierile tinere. Că nu știa de unde i se dusese lui renumele, că cică este spovedania la el cea mai primită de Dumnezeu. Cind venea ziua cind să spovedea nevestele, să grămădeau care mai de care să le spovedească. E, ce făcea șarlatanu? Cum intra la el o fămie tinără și frumoasă și care lui îi plăcea, el avea șmecherie cu care punea la încercare muierile tinere, care aveau priceperea slabă.

Și iată care era șmecheria lui? Pusăsă jos în față lui o cămașă albă și lungă intinsă pe podea la picioarili lui, acolo în altar și cum intra vro muiere ca să să spovedească, el îi spunea:

— Ridică cămașa, tata!

Cum fămeile sunt sficioase, alteia îi venea să ridică cămașa, da alta, de zăpăcită, credea că trebuie să-și ridică cămașa ei, de la poale-n sus. Așa o fi rînduiala la spovedanie, credeau ele. Așa își bătea el joc de ele.

Dar dacă se-ntîmplă să fie vruna cinstită și cu coraj, îl înfruntau pe popă:

— Vai, părinte, da n-o fi păcat tocmai sfinția-tă să zici aşa vorbă, ca să-mi ridic eu cămașa?

— Bată-te Dumnezeu de proastă, să nu-ți fie frică în acest lăcaș sfînt să te gîndești la lucruri diavolești! Te încarci de păcate muiere, că ieu ți-am spus

să ridici cămașa asta de jos, ca să nu calci pe ea, că e cămașa unui bolnav, care am sfîntit-o, ca el cînd o îmbrăca-o să să tămăduiască de boală. Nu ți-e ție rușine și frică de fețele sfintilor bisericești să crezi aşa ceva?

Cu astfel de cuvinte el o încredință că el a avut cu totul alt gînd, aşa că muierea pleca rușinată și el îi mai da cite trei închinăciuni să le facă ca să-i ierte Dumnezău păcatele ce le făcuse cu gîndul. Da cu ale proaste făcea aşa cum vrea el, îi mergea treaba de minune. Ba nu i-a mers mult, că într-o zi, veni la el un băiat tînăr, frumos și voinic, îmbrăcat în chip de fămeie. Își mînjisă mîinile cu clei și cu smoală, că aflată de popă ce făcea, da asta era cu multe sute de ani în urmă. Intră și el să se spovedească. Si cum îl vede popa îi zisă:

— Ridică cămașa, tată! Crezu că e o nevestă. Voinicul își ridică cămașa și cum eraia gol că nu avea izmene, pe popă îl luă groaza și-i zisă voinicului:

— Dă drumul jos la cămașă, blestematule, că eu îți spusăi să ridici cămașa aia de jos, nu s-o ridici pe a ta, blăstămat ce eşti!

Băiatul să făcu că-i cere iertăciune, lăsa în jos cămașa și se lăsa spre popa să-i facă o plecăciune de iertăciune și cum îi erau mîinile mînjite cu smoală și clei, îl apucă de barbă și se prefăcu că-l pupă de drag, da barba lui să năclăi toată cu clei și cu smoală, i să ascuțisă ca un fus, popa i-a cerut iertare și a plecat acasă.

Atunci a intrat o babă și cînd l-a văzut aşa de cebăluit și urît, a crezut că e dracu-n biserică, a ieșit afară și a început să zbiere, că a pîngărit dracul biserică. Cînd a venit lumea, în loc de drac, popa jumulit și prăpădit ca să se învețe muierile minte.

ȚIGANUL PĂCĂLIT

A fost odată un țigan cam intr-o ureche, a luat el toporu și-a plecat la pădure să taie lemn. Cînd acolo, în loc să taie lemn din jos de la tulpină, el s-a suit în virf, îl aplecă și-l tăie. Așa era el sărmanu, facea lucrurile pe dos, fiind tare inimios, ca acela ce făcea din zile de sărbătoare zile de lucru, iar din zile de lucru zile de sărbătoare.

Tocmai atunci trecea un român cu caru la loc de semănat. Cînd l-a văzut ce lucrează, nu-l răbdă inima să tacă și-i dădu o povăță:

— Ai, mai țigane, nu vezi că nu lucri bine și ai să cazi!

— Aoleu, de unde știi, doar nu eşti tu Dumnezeu să le știi pe toate? Ia spune ce are să se mai întâpte?

Omul dacă-l văzu de tot șuchiat a plecat pe drum la vale. Dar țiganul după el și nu se lasă zicindu-i:

— Stai, omule, fi bun că tu eşti Dumnezeu, numai atîta îți cer să-mi spui, cînd am să mor?

Românul dacă-l văzu că se leagănă de prostie, îi zise:

— Pune omul lui Dumnezeu un sac plin cu nisip pe iapă și min-o pe deal în sus. Dacă iapa o face de trei ori pîrți te-ai dus; de nu, ai scăpat.

— Îți mulțămesc, bunule om și aşa am să fac precum mi-ai spus.

Umpre un sac cu nisip și-l aşeză pe iapă. Apucă iapa de dirlogi și hai cu ea să urce un deal înalt și pietros.

Sacu-i greu, drumu-i cu ghionțane și cu pietre, iapa abia se suia încit obosită trase o dată un vînt. Țiganul, cînd aude, îngălbeni și zice către iapă:

— Tîne-o Alba pe ailaltă mînca-ți-aș pe aia, nu mă lăsa să mor !

Mai făcu iapa cîțiva pași și mai făcu o dată pîrț. Cînd auzi țiganul că i se apropie sorocul, că doar una mai era; începu să sărute fundul iepii și s-o roage:

— Hîm ! hîm ! mînca-ți-aș de tot pe asta, tîne-o Alba, nu mă lăsa, că ajunsăi să-mi atîrne sufletul de un pîrț de-al tău. Și aşa tot o rugă pe iapă și o mingăia, ba-i da din traistă și cîte un codricel de mălai. Iapa mînca și se opintea înainte cu sacul de nisip pe spinare gata-gata să se prăvălească și să se stirpească.

Mai merseră ei cîtăva, dar iapa încordată, pîrț !

Țiganul auzind hotărîrea dumnezeiască, se culcă jos și rămase nemîșcat, spunind:

— Uite, frajilor, ce-mi fu scris să mor dintr-un pîrț de mîrtoagă, dacă știam luam pe fulgerătură o iapă grasă de om bogat. Și aşa rămase el mort în margine de ogăs !

Trece pe cale, pe cărare un românaș călare și-l vede pe țigan lungit pe dilmă:

— Scoală-te, frățioare, că niște răufăcători îți găuriră sacul cu făină și pină-n deal și se golește de măciniș și fundul iepii se golește de pîrțială. În zadar ii vorbește, că țiganul e mort. Călătorul îl imboldește iar:

— Nu pocăi, bre creștine, tu nu vezi că eu sănătatea mort. Așa am fost sorocit de pîrțul iepii și aici mi-e locul pe vecie !

Cind l-a văzut călătorul că-i lipsește o doagă, s-a pus cu măciuca pe el și dă-i și dă-i, pină l-a răzbit pe mort și a luat-o la fugă. El fugea pe jos, iar călătorul călare pină ce se se încurcă într-o mulțime de lume ce mergea cu un mort la groapă.

Văzindu-i el pe ăstia toți proști, le zice:

— Stați, bre oameni buni, ce vă grăbiți, ce vă zoriți să băgați omul de viu în pămint. Păi și au am fost mort dar m-a sculat omu ăla călători ! Ce credeți, o bătaie soră cu moartea sperie moartea și fuge, iar bietul românaș înviază ! Se urcă el în car și se puse să-l bată pe mort și-l sucește, și-l învîrtește ca pe tingire l-a călit și l-a spoit pină ce deodată mortul cască ochii mari speriați către țigan înjurindu-l și apucîndu-l de la cheotoarea cămășii :

— Ce ai cu mine, mă arămiule, tuciuriule, n-ai știut că ce dai cu împrumut ? Si s-a sculat cu adevărat mortul, s-a pus pe țigan de l-a bătut măr, lăsindu-l mai mult mort decit viu.

Oamenii văzindu-l că e mort, l-au pus în sicriu lîngă groapă pină vin otoritățile cu gendarii să-l vadă.

Dimineața următoare, vine plotonierul la cercetări, îl mușcă pe țigan și țiganul deschide ochii.

— Cine te-a omorit, băiete ! îl întreabă răstit otoritatea ?

— Iapa, cînd a tras al treilea pîrț, dom'le plotonier mînca-ți-aș turu.

— Fugi, bă, că tu nu ești zdravăn ! Ți-au plecat mințile pe vilcele !

— Zău că iapa, domnule plotonier !

Plotonierul i-a tras vreo două, iar țiganul a rupt-o peste groapă, cu cioareci plini. Scoboară pe o ulicioară într-un cătun de munte și vede că niște oameni tăiau un porc și-l pîrleau de păr :

— Dumnezeu să-l ierte, oameni buni !

— Pe cine zici?

— Pe porc să-l ierte!

— Cine?

— Dumnezeu ! da cine ?

Tăranii dacă-l zăriră smintit, se puseră cu niște pîrmaci pe țigan de-l lăsară leșinat și cu balegă-n cioareci. Cind se dezmetici din bătaia primită zise:

— Aleo, aleo, ce mai pîrdalnică luai, să-mi ajungă vreo cinci ai. Dar cum era să zic, măi românică? îi întreabă pe țărani !

— Să fi zis: să-l mîncați sănătoși !

— Ahaaaa, bine că știu ! Și a plecat de-aci țiganul multămit că a învățat ceva nou. Cind colo, într-un sat dă de un popă la vale de casă, se da ca omul în poiană, cu cinci cîini la spatele lui inghesuind și mîrîind.

Cum îl văzu, îl luă gura pe dinainte și-i dădu binețe din vărsat de zori că cică ziua bună de dimineață se cunoaște:

— Să-l mâninci sănătos, taică pope !

— Pe cine, creștine ?

— Peeeee, ăla ce-l mânincă cîinii părinte !

— Aaaa, ticălosule, aşa batjocorești tu o față preoțească ? !

Și sumute popa cîinii pe țigan. Țiganul fugi și cîinii după țigan, pînă ajunge la un bunar.

Niște oameni văzindu-l încolțit de cîini, strigă:

— Sări în puț, băiete, pitulă-te, că te mânincă cîinii, nu te lăsa !

Țiganul, cum auzi, sări-n puț să se pitule și unde a sărit n-a mai ieșit.

CADIU ȘI FEMEIA

Trăia odată un agă și un cadiu vestit pin nedreptăile ce le făcea. Se zicea despre cadiu că judeca și pedepsele le da după cum era ploconu ce i se aducea.

Merge aga la el și zice:

— Cadiule, spune ce părere ai, se cade ca bărbatul să asculte de femeie ?

— Nu se cade, ago, dacă e bărbat, bărbat să fie !

— Atunci bine am făcut eu că n-am ascultat de nevastă și nu ți-am adus tipsia cu un ied fript și l-am mincat eu ? !

— Ba nu, atunci cind muierea dă sfaturi înțelepte ca acestea, este bine să-o și asculti !

LACOMIA ȘI PROSTIA

Intr-un sat oarecare au trăit doi oameni de soiul acesta lacomi. Se cunoșteau ei din vedere, dar, cum s-ar zice năravurile lor nu și le cunoșteau mai de aproape.

Și într-o bună zi, ei au plecat la oraș ca să-si vindă fiecare căte ceva, ce aveau, bineînțeles acasă, și în dreptul mărfuii vendute să-si ia fiecare căte altceva, de ce avea nevoie.

Aşa de exemplu, unul s-a dus cu o traistă de nuci la piaţă spre a-şi cumpăra, cu banii luaţi de pe nuci, zătin, iar celălalt, cu o traistă de mere, spre a-şi cumpăra brînză.

Au stat ei cît au stat în piaţă, dar spre marea lor mirare, nimeni n-a avut nevoie de mărfurile lor. Răminid singuri, pînă la urmă, cînd să plece acasă, ei s-au apropiat unul de celălalt şi atunci au început să se vîiete, bles-temind pe oamenii care au fost în ziua aceea în piaţă şi pe care ei nu i-au întrebat cîştî bani le fac căciulile.

Aşadar ei rămăseseră cu fructele nevîndute şi se mirau ce o să zică femeile lor acum acasă cînd ii vor vedea că s-au întors aşa cum au plecat, adică au venit fără lucrurile ce le trebuiau lor în casă.

Şi după oleacă de gîndire, unul din ei dădu drumul la o vorbă aşa cum la necaz trînteşte o vorbă, ca oiştea în gard, cum s-ar zice în limba populară.

— Măi Ioane, zise el, hai să schimbăm şi noi mărfurile noastre, ca să ne amăgim soţiiile, că tot avem şi noi ceva.

— Măi Stane, răspunsă ălălant, nu e rău treaba asta ca să scăpăm de gura lor, că ştii cum sănt ele, dar vezi că merele mele atîrnă mai greu decît nucile tale, apoi, chiar dacă am purcede la schimbul ăsta, noi însă, tot fără mărfurile trebuitoare nouă ne întoarcem acasă.

— Bine, înțeleg că merele tale sănt mai grele, eu am să-ti mai dau acasă ca un adaos, cinci lei şi pace, numai şi numai să părem şi noi în faţa lor că tot am făcut ceva să nu ne întoarcem acasă ca nişte proştii.

Şi atunci, al doilea dădu mîna către consăteanul lui şi apoi se învoiră şi plecară amîndoi bucuroşi acasă, fiind siguri că n-au să fie certaţi de neveste !

Cînd ajunseră acasă şi dădură în primire trăistile soţilor lor rostogolindu-le jos, spre marea lor mirare constatără că trăistile erau numai pe jumătate umplute cu poame, iar restul cu alte lucruri netrebuincioase. Aşa, de exemplu, traista cu nuci, a avut dedesubtul nucilor frunze de nuc uscate, iar traista cu mere a avut dedesubt pietre.

Ambele femei i-au făcut, fiecare în parte pe frumoşii lor soţi cu ou şi cu otet, dar ei au tăcut chitic şi nu şi-au zis unul altuia nici o vorbă urită pentrucă n-au fost cînşti !

După trecerea cîtorva zile, cel care a fost cu merele s-a dus la cel care a fost cu nucile şi i-a cerut diferenţa de 5 lei, cît s-au tocmit ei.

— Da, am să-ti dau cei cinci lei a răspuns cel cu nucile, dar nu-i am acuş şi îti voi da datoria după o lună de zile.

— Bine, măi frăţioare, se învoi cel care primise nucile.

Datornicul însă nu s-a achitat de datoria lui nici după încheierea lunei şi după o chibzuială mai lungă, pusă la cale un vicleşug.

Adică, dacă e vorba de o înşelăciune, de ce să n-o pună la cale, că doar el n-a săpat pe merele care mi le-a dat, îşi zise el în cele din urmă, şi se hotărî să nu-i dea nici un ban.

Cu două zile înainte de ziua plăţii datoriei, el se prefăcu mort şi soţia lui îl dusă în biserică veche din sat, rămasă de mult ruinată şi ea îl anunţă pe celălant să vină acolo să-l vadă că e mort.

În prima noapte cînd se aşezase el mort într-un ungher al bisericii rui-nate, pe la mijlocul nopţii veniră nişte hoţi spre a lăsa o comoară acolo, cu

gîndul ca s-o ridice noaptea. A doua noapte cînd s-a dus cel cu merele în biserică ruinată spre a-și vedea datornicul mort, iată că datornicul lui era viu și numără galbenii ce-i găsise el lăsați de hoți în noaptea precedentă.

— Iată aci două grămezi, roșii mortul, alege-ți una din ele.

— Cu cea mai mare plăcere, răspunsă mirat, și după ce își umplu buzunările hainelor și pantalonilor el ceru de la fostul lui datornic, datoria de cinci lei, diferența aceea de la schimbul celor două trăiști cu nuci și mere.

— Cum, oare nu ești tu mulțumit că datorită mie ai tu acum în loc de cinci lei, o traistă de galbeni, se răsti cel care găsise comoara hoților.

— Da, ai dreptate că în locul celor cinci lei acum eu mi-am umplut buzunările hainelor și pantalonilor cu galbeni, dar tu nu ajungeai să ai galbenii ăștia dacă nu-mi datorai cei cinci lei, deci nu amesteca datoria cu norocul ce ţi l-a adus această datorie către mine !

— Bine, bine, dar eu în clipa asta n-am nici un ban asupra mea afară de galbenii ăștia din fața mea, se infurie pretinsul mort.

— Nu este nimică, pentru cei cinci lei, tu acum dă-mi un galben și atunci între noi va fi pace și se repezi spre a-i lua un galben din grămadă lui.

— Nu, nu-ți dau nici un galben, și pace, se infurie încă mai vîrtoș norocosul găsitor al comorii și-l pocni cu un pumn în față !

— Lacomule păcătos, strigă tare în noaptea aceea în biserică ruinată, ălălant.

Atunci se iscă o bătaie de toată frumusețea și în timpul acesta, în toiul încăierării lor apărură și hoții, cei care lăsaseră comoara, fi luară de guler pe amindoi și ii aruncară afară din biserică ca pe niște zdrențe murdare, după ce le luară toți galbenii.

Și iată cum lăcomia a dus pe cei doi la prostie, cum pentru cinci lei, ei au scăpat o întreagă comoară din mîinile lor ca niște proști.

ȚIGANUL ȘI COLIVA

I-a murit într-o vară tatăl țiganului.

Se duse el la popă și zise:

— Taică popo, mi-a murit tetea ! Ce să mă fac ?

— Să-i faci o colivă și să-i dai un colac de pomană.

— Să-i fac, părinte, să-i fac o colivă pescărească de raci, să se ducă pomina pe lumea ailantă.

A pus țiganul racii într-un coș și s-a dus cu ei la biserică. Acolo i-a așezat pe-o tavă.

Cînd a inceput popa să citească coliva, racii au pornit să dea-ndărăt de au umplut biserică ca furnicile.

Babele, moșii și multimea a bufnit în ris. Popa și sfînții de pe pereți s-au uitat urit și s-au supărat.

Atunci popa și-a luat inima-n dinți și i-a zis-o de-a dreptul țiganului:

— Taică, asta nu e colivă de raci,

Asta e colivă de draci !

DOUĂ SURDE

— Unde te duci, daică Floare?
— Mă duc la Nică cu demâncare !
— Daică Floare, tu ești surdă ?
— Nu e lapte și e urdă !
— Daică Floare, tu ești slută ?
— Domnu, maică, îți ajută !
Dacă-ai fi vreun om bun
Ți-ai legă căluțu-n drum,
De un păi și de-un gutui,
Și m-ai ține pe gurgui !

TURCUL ȘI MUNTEANUL

Odată pe bătrîneață pe cînd stăpineașt turcii tot pămîntul, se găsi din întîmplare un turc arînd pe lîngă un pod.

Chiar atunci cobora pe aci de la munte un păcurar voinic și imos cu doi cai, amîndoi încărcați cu bunătăți de tîrguială. Cum ajunsă munteanul la pod, turcu îl văzu și vră să-și bată joc de el.

— Cea, cea, Sara, cea că tu înșelegi dacă ești cal, căci ai minte-n cap, iar stăpinul tău n-are minte de doi bani, zise turcu.

Ciobanul, cum auzi vorbele de ocară își puse-n gînd să-și bată joc de turc. Cum ajunsă la capul podului, căzu de pe cal, văicărindu-se:

— Au, Doamne, ce să mă fac, ce să mă fac, nu mai pot !

— Ai bre, ce e cu tine, că mai adineaura erai întreg. Scoală-te, fiule, și treci că îți se duseră caii. Atunci munteanul ii spuse:

— Nu cutez, ago, nu cutez să trec peste podu ăsta !

— Lasă, sinco, treci fără frică, nu-l vezi destul de lat și țapă. Nu vezi că peste el trec căruțe încărcate, cară cu lemn și cu mare greutate, iar tu să te temi să treci ? Însă munteanul nu vrea să treacă-n ruptul capului. El se tot văita și zbiera ca o vită lovită de durere.

— Aj, bre sinco, ce-mi dai baș dacă îți-e frică să te trec eu în spinare pe șeliile mele.

— Da ce ceri, ago, de la mine ?

— Să-mi dai 12 lei.

— Bine, uite că vreau. Întoarce spatele. Turcu întoarsă spinarea și ciobanul i se urcă în gîrgă, trecîndu-l peste pod în cealaltă parte. Cum îl lăsă jos, munteanul începu să se pipăie, prin sin și prin buzunar. Apoi supărat îi zise turcului :

— Vai săracu de mine, ago, ce-o să mă fac că n-am nici un ban.

Turcu se necăji foc auzind că-i lipsesc cei 12 lei.

— Cum să n-ai, mă porcule !

— Uite aşa, ago, Alah să mă bată dacă am o para chioară.

— Bine, măi rumâne, de ce nu-mi spusăști asta dincolo, că nu te mai luam în spinare, tu aici îmi spui ? Haide șezi iar pe spatele mele să te duc îndărăt de unde te-am luat.

Munteanul se-ncălecă pe turc, iar turcu trecu îndărăt la capul podului, de unde-l luase. Cum ajunsă aci, necăjit dete cu el de pămînt zicind:

— Porcule, păcătosule, uite aici rămîi să mori dacă n-ai bani să-mi plătești ! Iar turcu se duse la el în țarină să are cu boii.

Pe neașteptate însă, păcurarul de la munte sare drept în picioare și pleacă peste pod pînă-l trecu frumușel dincolo.

Turcu îl văzu și-l întrebă:

— Ai bre ghiaure, bătu-te-ar Alah, cum putuși acuși să treci și mai adineauri te făceai mort.

— Hehei, bre ago, vezi că boii tăi au mai multă minte decît tine, iar tu baș că n-ai nimic, decît zamă de varză-n cap în loc de creier. Te călării de două ori ca pe un mînz fără minte. De aia să nu-l mai batjocorești pe cioban și să cați iepuri în biserică, că niciodată nu știi de unde sare iepurele.¹⁶ Ai crezut că ai găsit gîscă de jumulit, dar vezi că ți-a zburat gîsca din frigare și te jumulii eu pe tine.

MĂGARUL CU DOI STĂPINI

Au fost doi frați care au moștenit de la tatăl lor un măgar. Tatăl, înainte de a-și da sfîrșitul, le-a spus că fiind un singur măgar întreaga lui avere, să-l aibă fiecare cu schimbul. Cînd unul, cînd altul și să-l îngrijească ca pe ochii din cap ca să se hrănească și ei cu el, cum și tată-su s-a hrănit.

Și așa a început măgarul să fie slugă la doi stăpini. O zi căra tovarul la unul, iar în cealaltă zi la celălalt.

Măgarul era pus la munci grele, folosindu-l fiecare cît mai mult, fără să i se dea nici zob și nici un fel de mâncare de către vreunul dintre frați.

Muncea și ostenea măgarul în zadar, că nici un stăpin nu-l hrănea, fiecare nădăjduind că de hrănit îl va hrăni celălalt.

Și cînd se poticnea măgarul cu ochii holbați de foame și burta lipită de spate, fiecare stăpin îi cîntec îmbărbătîndu-l de zor:

Hi, la deal, și hi, la vale,
Că n-am să-ți dau demîncare !
Miine fratele-i stăpin,
El ți-o da ovăz și fin !

Azi așa, miine-așa, le muri băieților măgarul și cei doi frați rămaseră săraci, plingîndu-și fără folos dobitocul, căci cine se zgîrceaște și mai mult se păgubește !

BOIERUL ȘI SLUGILE

Cică un boier avea multe slugi pe care le silea la munca cîmpului și văzînd ele că stăpînul o să le puie pielea-n pod, într-o zi și-au luat rămas bun și au plecat în lume, să-și cete un alt stăpin mai bun și mai cu frică de Dumnezeu.

Așa a rămas boierul cu holdele-nțelenite și vitele flăminde și setoase. Ce să facă el? Să dea sfoară-n țară că este în căutare de argați. Si s-au adunat

la conacul boierului o mulțime de oameni săraci și flăminzi. Dar printre ei era unul mai vorbăreț și tuciuriu. Ca să le încerce vrednicia, stăpinul lua dimineața un codru mare de mălai și întreba:

— Cine vrea codrul asta de mălai?

— Eu, zicea mai întâi argatul tuciuriu. Și i-l dă. Într-o altă zi iar întrebă:

— Cine vrea bucata asta de pîne?

— Eu, boierule, răspunde mai întâi tot sluga cea tuciurie și iar luceafărul de pîne!

Altă dată întreba stăpinul:

— Cine vrea piciorul asta de curcan? Și tot el se-nghesuia și era cel dintâi care primea bunătățile de la stăpin! Odată, a luat boierul o sapă și a arătat-o slugilor zicind:

— Cine vrea sapa asta să meargă la prășit?

Atunci argatul cel tuciuriu a zis:

— Mai luăți, măi fraților și voi, că eu destul am luat.

Așa stăpinul și-a încercat vrednicia argaților.

ION ȘI PEŞTELE

A fost un prostânac mare, care s-a dus la pescuit.

— Ce faci, Ioane? îl întrebă un călător care mergea la tîrg.

— Iată, prind pește!

— Cum prinzi?

— Cu căciula!

— Nu căciula, măi băiete! Lasă-ți barbă lungă și ai să prinzi știuci și raci să te saturi!

Își lăsă barbă mare și merse de-o băgă în Timoc.

Cum afundă bine barba în apă, vine o știucă și-l prinde de barbă. El trage-n sus, ea trage-n jos. Dacă văzu că nu e glumă cu știuca, ii zise:

— Știucuța maichii dragă,

Dă-i drumu de barbă,

Că mă jur că nu te tai,

Noaptea pe mălai!

Auzindu-l știuca, ii răspunse:

— Du-te, mă pescare,

Că prostia din născare

Are leac prin luminare!

BA E TUNSĂ, BA E RASĂ!

A fost un om și o muiere care nu se înțelegeau. Muierea l-a călcat pe om pe picior în biserică la cununie și ținea în ruptul capului bărbatul să zică tot ce zice ea.

Îl ținea pe bietul om sub papuc! pînă la o vreme cînd omul nu o mai putea răbdă și-i dete un top de bătaie, de rămase bărbat ca topi bărbății. De

acum încolo, avea el judecata lui și părerea lui așa că nu se mai gîndeau muierea pentru el. Într-o zi, se întorc de la loc acasă și văd o livadă cosită frumos.

Bărbatul zise:

— E cosită de parcă e rasă !

— Ba e cosită, de parcă e tunsă !

— Cum, bre muiere, asta e tunsă ?

— E tunsă, bărbate, tu nu vezi ?

O bătu bine crezind că o să zică precum era livada.

— Ai bre, mai e tunsă ?

— E tunsă așa cum spun eu !

— Te duc la Timoc să te-nec, bată-te Dumnezeu de păcătoasă, dacă nu spui că e rasă !

— Ba e tunsă ! Ba e tunsă ! Așa să știi ! Și să crăpi de necaz !

O luă omul și o duse la iazul morii s-o-nece.

— Te încă, Mărie, mai bine zi că-i rasă !

— Ba e tunsă !

O afundă-n apă pînă la briu.

— Cum e cătălina, fă, e tunsă ?

— Da, e tunsă .

— Bine, atunci te-nec !

O scufundă-n Timoc pînă la umeri.

— Mărie, gîndește-te bine că n-o fi cătălina tunsă !

— Ba e tunsă, bărbate, e tunsă cu foarfeca !

— Atunci te-nec, să scap de dracu !

O scufundă pînă la gură.

— Zi fă, că-i rasă !

— Ba e tunsă !

— E, păi acuș chiar că n-ai scăpare ! Te-nec și ce-o fi să fie !

O scufundă pînă-i trecu apa peste cap și muierea scoase mină afară și nemaiputînd rosti o vorbă, arătă cu două degete cum taie foarfecele. Așa că tot tunsă rămase după dînsa, chiar și cînd o încă de-a binelea.

De aceea, de femeie cîteodată fuge și dracu, ca să nu-l scoată dator !

VĂCARU ȘI TURCU

Păzea odată un văcar vacile la un boier turc. Văcarul avea și el pe lîngă vacile turcului o văcușoară cu lapte. El păștea vacile de-a-mpreună pe livezi și toate mergeau bine pînă la locul unde se încurcau.

Într-o zi, vaca văcarului se repede la vaca boierului și-o împunge. Văcarul se spămintă. Ce-o să facă ? O să-l omoare turcul și gata, se gîndi el. Cind intră cu vacile-n obor își luă inima-n dinți să-i spuie boierului întîmplarea și să-vadă mintea și dreptatea ce e în stare s-o facă.

— Boierule, zise el, stiti ce s-a întîmplat ?

— Nu !

— O vacă de-a dumneavoastră a împuns vaca mea.

— Da bine, băiete, cine le-a minat și cine le-a lăsat să-și facă de cap și să se împungă ? Nu tu ești ăla plătit să le păzești ?

— Ba eu, zise văcarul !
— Ce să-i faci, vacile n-au minte, se duc de-a valma singure și se borîșcăie. Ce să-i faci, sănt vite fără minte !
— Și dacă-mi moare vaca, ce-mi dai, efendi ?
— Ce să-ți dau, băiete ! Ți-am spus, vacile sănt vaci și pentru ele nu pot să dau socoteală.
— Ascultă, efendi, vaca mea a împuns pe vaca ta !
— Ce e ?
— Vaca mea a împuns vaca ta !
— Nu se poate !
— I-a scos mațele, auzi ?
— Stai să mă uit în Coran să văd ce zice legea !
— Nu te mai uita, efendi, că atunci cind era vorba de vaca mea, nu mai era lege și împăratul nu a facut lege numai pentru vaca ta. Împăratul a făcut o singură lege și dreptate pentru toate vacile.
Efendi rămase cu buzele umflate, la dreapta gîndire a văcarului.

CE DORESC COPIII

Pe o pajiște acoperită cu flori și izvoare, patru copii pășteau porcii și stînd la umbra unui stejar bătrîn, vorbeau și se jucau între ei.

Cum se jucau, făceau o larmă de vuiau văile; unul dintre ei mai ișteț, il întrebă pe un altul, zicindu-i :

— Frățioare, ce ai face tu dacă-i ajunge-impărat ?
— Multe aș face de aș ajunge numai ! Dar pe una n-aș uita-o pentru nimic în lume !

— Și anume ce ai face, hai spune odată ?

— Păi ce aș face ? Aș porunci să mi se aducă un car cu loitre plin cu pleavă și toată ziulica m-aș plimba cu carul pin sat sezind pe pleavă moale și m-aș uita la voi cum vă jucați în tărînă, dar nu v-aș primi. Așa m-aș trăgea singur ca un împărat, iar voi ați crâpa de ciudă !

Atunci îl întrebă pe cel de-al doilea :

— Ce-ai face tu, dacă ai fi împărat ?

— A, eu n-aș fi prost să mă plimb toată ziua, și aș dormi sub o salcie pe iarbă verde lingă izvor, iar pe voi v-aș pune să-mi păziți porcii și să feriți noroiul unde se-nămolesc să nu se strice.

Văzind că a mai rămas al treilea, de curios, îl întrebă și pe acesta :

— Spune și tu, frățioare, ce-ai face, dacă ai ajunge împărat ?

— Eu drept să vă spun, aș minca numai simit și măduva de la ceapă, iar vouă v-aș da cojile să nu ziceți că nu vă sănt prieten bun.

După ce toți trei au spus ce dorințe mari și-ar îndeplini, veni rîndul ca și aceștia să-l întrebe pe-al patrulea. Atunci ei dornici și nerăbdători de a cunoaște ce minune ar face prietenul lor, îl întrebară :

— Acum este rîndul tău, ia să vedem ce ai face tu, dacă ai ajunge împărat ?

— Ce să mai fac, dacă voi ați ales tot ce-a fost mai bun !

Și cei trei prieteni visară mulțumiți, că au fost deștepți și au știut ce s-aleagă !

DOI MINCINOȘI

Cică odată se-nțilnesc doi mincinoși. Unul era tăbăcar și altul bărbier. Unul dintr-un sat, ălălalt din alt sat.

Iată tăbăcarul la bărbier, miroșind a piele și mortăciune.

— Ai auzit, maistore, noutatea, zise bărbierul, în satul nostru a răsărit un fir de dovlete care și-a ntins vrejul pînă-n virful dealului deasupra satului vostru. Și dovletele a crescut atît de mare, încît încap în el toți plugarii satului cu vite, cu cătei, cu purcei și cu tot ce vrei !

— Și cu măgari, bre ? îl întrebă tăbăcarul.

— Și cu ! răspunse bărbierul.

— Bine, da de unde pasc vitele iarna acolo, bre ?

— Ei ! ăsta să fie tot necazul; măñincă și ei fin, doar în dovlete se fac clăi de fin, pătuege, clăi de paie și cite altele !

— Dar oamenii cu ce se arănesc, maistore ?

— Cu semințe, frate. O sămîntă de dovlete este mare cît un ban. De ne pică la fiecare cite două semințe ne-am procopisit.

— Bre, alal să vă fie ! Ce noroc a dat peste voi.

— Aa, da stai că nu s-a terminat ! Se șoptește prin sat că răufăcătorii au de gînd să dea dovletele de-a berbeleacul peste satul vostru și atunci va fi vîi de voi ! Din casele voastre și averea voastră praful se va alege, cînd s-o rostogoli dovletele mare cît un deal.

— A, bre și asta se șoptește prin satul vostru ? întrebă tăbăcarul.

— Fără glumă, cică de nu crezi, privește dovletele în capul dealului și vezi-l cît e de mare, abia acum cînd a legat, dar la toamnă !?

Da-n capul dealului se vedea ceva rotund și mare; nu era altceva decît o clăie mare de fin chitită de niște cosăi pe un virf de deal. Văzind el dovletele se sperie și zise bărbierului :

— Maistore, maistore, ce păcate vom avea noi să tragem, ca să ajungem strivîți de un dovlete ! Păi dacă ne omoară toate vitele, li se pierde ruda și eu ce mai tăbăcesc ?

— Ba eu zic, adăugă bărbierul, să-ți scoți pieile din pămînt de unde le ai și să vă mutați satul în altă parte.

— Zâu că-ți mulțămesc că ne-ai dat gîndu-al bun ca mare pacoste s-abătea peste capul nostru.

Și de frică și-ngrigorare uită omul să se mai tundă și se-ntoarse-n satul său povestindu-le sătenilor întimplarea cea tristă și ce-i aştepta la toamnă.

— Vai de capul nostru ! Începură muierile și babele să-și dea cu pumnii-n cap, ne face pîftii pe toți.

— Și n-avem scăpare decît să ne mutăm satul de aici că vedeți cît a crescut dovletele ! Numai coada poate să-i ajungă de cinci ori cît biserică și prăpadul e mare !

Un om ceva mai cuminte intră-n vorbă zicindu-le:

— Ba eu îmi dau cu credință că e bine să ne depărtăm mult cu satul de părțile astea. Ar putea, bre, așa cît este de mare să sudoame pămîntul cu totul, ce credeți, e mare greumint, fraților !

Și se pregătiră oamenii să-și mute satul, aşezindu-i vatra cu mult mai departe, că să nu se simtă zguduitura cînd se va rostogoli dovletele.

Auzind bărbierul cele ce se-nțimplă în satul vecin, se-ntristă și merse să le spună să-și vadă de treabă că e numai o glumă.

Dar cum bătrinii il cunoșteau pe bărbier că este un mincinos, nu-l crezură, încit își dărîmară casele, luară stîlpii și vitele, pornind să-și aleagă un nou sat.

Trecind bărbierul pe lingă tăbăcar, acesta-i dete un cojoc de bucurie că a fost bun la inimă și a dat în vîleag taina ce-i putea curma zilele. El luă cojocul și mergind pe lingă țaranii necăjiți cu cojocul cel nou, aceștia-l întrebă:

— De unde ai cojocul?

— De la tăbăcar, mi l-a dăruit în semn de recunoștință, că eu am fost singurul dintr-un sat care i-am descoperit taina, pe care alții o ascundeau. Nu m-a răbdat inima să nu v-o spun.

— Atunci ține și de la mine un miel ! zise un țaran.

— Și de la mine un purcel, zise altul.

— Iar de la mine un vițel.

Și adună bărbierul o cireadă de viței, o turmă de porci și o turmă de miei, de intră cu ele-n sat.

COPILUL PROSTUȚ

Um om avea un băiat cam slab de cap. I-a venit și lui vremea de însurat ca la orice flăcău.

Părinții au plecat să-l însoare în alt sat, să-l bage-n casă la o fată cu căpătii și avere frumoasă. S-au dus la fată în pești cu purcel fript și lăutari și-au început să se tocmească ce-i dă la fată. Tatăl fetii voia să-și mărite fata, iar mama nici în ruptul capului, fiindcă era prea tinără. După multă băutură se apucăra la taină, glume și cîte ce.

Fata sta și gătea la bucătărie. Băiatul s-a dus și el să stea de vorbă cu ea.

Fata a pus sare în mîncare și s-a dus pe afară. El n-are de lucru și vrea să mai puie un pumn de sare în oale. Băgă miinile amindouă într-o oală cu sare și incercă să le scoată. Cind colo, ce să vezi ? Miinile nu le mai poate scoate ! Trage-n sus, trage-n jos, însă nici vorbă să le mai scoată.

Cum se-ntoarce fata, el bagă oala între picioare. Fata îl cheamă la masă, însă el stă cu oala ascunsă între picioare de rușine.

— Nu-mi este foame ! răspunde flăcăul și răminea supărat cu oala între picioare.

— Ce ai, taică, de stai supărat ? îl întrebă tată-su. Poate nu-ți place de fată ? Spune drept să știu !

— Nu, tăicuțule, îmi place de fată însă m-a apucat o durere de mațe și de aia stau ghebejit pînă mă fac bine.

Tată-su îl lăsă în pace și ei își văzură înainte de chef.

Tatăl fetii ieșî afară și se opri sub streașină cînd tocmai cădea afară un potop de ploaie.

Băiatul pe prispa casei nu știu cum face că sparge oala plină cu sare și oala cade cu totu-n capul socrului. Socrul se miră cum plouă de sus cu oale și cu sare și se scăpină la cucuiile din cap.

Se duce-n casă și se jură c-a-nnebunit Dumnezeu. Să ploaie el cu oale sparte și cu sare ? Toți rîd, văzîndu-l plin de sare și cu capul spart, numai ginerele cu miinile slobode măñincă de zor.

Atunci muierea lui, de supărare iar îl blestemă:

— Măi bărbate, ţi-am spus eu că o să te trăsnească Dumnezeu că măriți fata prea crudă și nu m-ai crezut? Bine ţi-a făcut și mai bine ţi-ar face dacă te-ar trăsni de tot, să te-nveți minte.

Bărbatul auzind-o blestemind, s-a repezit la ea i-a tras o bătaie bună și astfel s-a spart logodna și petrecerea.

SURZII

Un om bătrîn își făcea gardul pe lingă casă. Un cioban supărat trece pe drum dis-de-dimineață, care pierduse oile.

— Moșule, n-ai văzut oile mele? îl întrebă ciobanul.

Moșu puse palma căuc la ureche că n-auzea bine și-i răspunse:

— Acia, numai pină acolo fac gardul.

— Într-acolo!

— Da acolo! întări hotărît moșneagul.

Ciobanul care era surd, crezu că într-acolo au luat-o oile și porni în grabă spre locul arătat.

Cind colo, găsi oile. Bucuros, păstorul se întoarce cu turma de oi la moșneag zicindu-i:

— Ține, moșule, un berbece cu cornele frînte că mi-ai arătat oile pierdute!

Moșu îl privi înciudat și-i grăi:

— Iți jur pe bătrînețea mea că nu i-am frînt eu coarnele.

Neînțelegindu-se ei, trece cu cofele la apă o fată și aia surdă.

Ciobanu-i spune la fată că de bucurie vrea să-i dăruie moșului un berbece cu cornele rupte, fiindcă i-a arătat unde sunt ascunse oile pierdute.

Fata la acestea răspunde:

— Nu vă pot lua pe amindoi de bărbăți. Pot să-l iau numai pe unul. Certindu-se cîteștrei, trece pe cărare un popă surd, călare pe o iapă. Păstorul, văzindu-l pe taica popa, se gîndi că el are să-i scoată din incurcătură.

— Sărut mină, părintele, spune-i moșului, că-i dăruí berbecul pentru bunătatea lui, că mi-a arătat oile pierdute.

— Taică, iți jur pe sfînta lăturghie, că iapa nu e din furat, am găsit-o fară stăpin pe islaz și cind am încălecat-o a vrut să fugă cu mine, să mă facă rob la turci.

Și a-nceput o ceartă mare între ei. Moșul că n-a frînt coarnele berbecului, fata că nu-l poate lua de bărbat decît pe unul, popa că n-a furat iapa și e lucru găsit, incit s-a strins tot satul la invâlmășelă și chinezul satului i-a chemat să dea socoteală!

Fiecare vorbea pe altă limbă și zarva ieși și mai mare.

— Eu n-am frînt coarnele la berbec, zise moșneagul.

— Ba eu nu mă pot mărita după mai mulți bărbăți, adăuga fata.

— Eu, domnule primar, vă jur că n-am furat iapa, am găsit iapa.

Cind a văzut primarul că o să-l zăpăcească și pe el de cap și că n-o să ajungă cu ei la nici un căpătii, i-a dat afară să se înțeleagă ei cum vor putea.

Surzii însă nu s-au înțeles și se spune că și azi se mai ceartă încă.

FEMEIA LENESĂ

A fost odată ca niciodată că dacă n-ar fi, nu s-ar povesti; a fost o femeie foarte leneșă. Bărbatul umbla la cîmp și cînd venea sara nu găsea facută mîncarea. El o întrebă:

— Bine fa muiere, ce ai făcut tu azi de n-ai făcut mîncare? Femeia totdeauna îi răspundea:

— Uite, măi bărbate, toată ziua am tors lină.

A doua zi la fel. A treia zi la fel. Și a ținut-o aşa în sir luni și ani că a tors lina. Bărbatul supărăt că tot cu lina și scoate fire. Bine femeie, unde-ți săint fusele cu lină?

Atunci femeia care avea o putină în casă acoperită cu țoale, le dete la o parte și începu să-i arate același fus pe care îl scotea, și-l băga din nou în putină. Bărbatul aproape obosise uitindu-se cum îi arată la fuse cu lină toarsă și-i zise:

— Ajunge fă nevastă și ai obosit arătindu-mi la fuse cu lină toarsă.

Atunci femeia văzind că pe om l-a dus cum a vrut ea, îi zise: Acum măi bărbate te duci în pădure și-mi tai răschitor că n-am pe ce să le dapă.

Omul a plecat în pădure bucuros că s-a isprăvit cu torsul linii, cu securea în spate să taje răschitor. Femeia hoață foc o luă pe altă parte și ajunse mai întîi în pădure și se urcă într-un pom stufoas să nu fie văzută.

Cind omul ajunsă în pădure, umbălă încoace, umbălă încolo după răschitor, ajunsă sub pomul stufoas unde era nevasta lui ascunsă, care începu să strige:

— Cine taje răschitoare, nevasta-i moare!

— Cine taje răschitoare, nevasta-i moare.

Omul nevestei se opri și ascultă și iar aude:

— Cine taje răschitoare, nevasta-i moare!

— Cine taje răschitoare, nevasta-i moare.

Văzind omul o aşa mare minune zisă că astă-i numai un sămn, se lasă de răschitor și pleacă acasă. Cind a ajuns acasă îi povesti nevestei minunea lui Dumnezeu că numai el putea fi, și-i spuse:

— Mi-a fost frică, nevastă, că ai să mori și pierd bunătatea de nevastă și n-am mai tăiat răschitor. Mai bine lasă fuselea acelea nedepănate și numai tu să fii sănătoasă, fiindcă, ca tine alta nu mai găsesc.

ALMEŞ BALMEŞ

A fost odată un tuciuriu și s-a dus de-a rucdelea pe la nasu-su. Nașul era tocmai la masă și minca dintr-un purcel fript și dintr-un bliid cu almeș-balmeș.

— Fine, șezi să mîncăm oleacă că poate-i fi flămînd.

— A, da de unde, chiar acum mă șculai de la masă.

Nașul, văzindu-l astfel, nu l-a mai rugat și a mîncat singur mai departe.

— Nasule, mai zi o dată!

— Ce să zic, fine?

— Ce-ai zis mai înainte.

Nașul s-a facut că nu-nțelege, a ridicat masa și s-a culcat. S-a culcat și finu. Sta el să adoarmă, însă mațele i se certau de foame și ghiorțăiau. Apoi își lovi ochii cu pumnii că nu se închid, nu adorm. Nașu auzea și simțea toate astea și de aceea îl întrebă:

— Ce s-aude, fine-n burta ta?

— Iacă nimic! Vi se pare, nașule!

— De ce-ți dai cu pumnii-n cap atunci?

— Să fugă mintea la burtă să tacă, nașule, că de flăminde se ceartă între ele.

Nașul zimbi pe sub mustață și se făcu că sforăie.

De aci se sculară și plecară la lucru. Finului îi tot lăsa gura apă și se tot gîndea ce mîncare bună a scăpat.

— Hai, nașule, cum îi zice la mîncarea aia de asară?

— Almeș-balmeș!

Finul plecă acasă și în gîndul lui ca să nu uite zicea: almeș-balmeș! almeș-balmeș! ce bună mîncare!

Ajunge la o baltă vru s-o treacă. Apa era cam mare, ridică izmenele pînă la genunchi și păși înainte, uitîndu-se la răte și rătoii cum se afundă cu capul după peștișori. Tot privind la răte, uită de almeș-balmeș. Se necăji foc și începu să caute cuvîntul în baltă. Apoi zise:

— Uite, măă, căzu cuvîntu-n baltă și nu-l mai găsăsc.

Se-ntoarse-ndărăt, poate-l găsește, însă almeș-balmeș nicăieri! Nu-i mai venea în minte și pace! Căzuse la fund, se gîndea el în mintea lui. Porni să-njure și să se aplece luînd cu pumnul apă dintr-o parte și mutînd-o în alta ca pe niște felii. Intrără-n baltă niște porci și el îi dudăi mai departe să nu-i găsească almeș-balmeșul și să i-l mănimce.

Niște oameni lucrători trecură pe-acolo, îl văzură căutind disperat și-l întrebară:

— Ce cauți, măi Romică?

— Iată un lucru mare!

— Spune-ne și nouă, ce lucru?

— E lucru meu și nu vă pasă vouă de el!

Lucrătorii crezură că poate e vorba de vreo pungă cu bani și săriără imbrăcați în baltă s-o cate. Cătară fundul bălții de-a rîndul, se bălăciră prin ea mai rău decit porcii și nu găsiră nimic. Scoaseră și rătoii din baltă temindu-se să nu înghită cumva comoara. Mai la urmă osteniră și oamenii ăstia. Unul dintre ei supărăt își stoarse țoalele de apă și zise sudund:

— Măi oameni buni, hai să mergem, fir-al dracului de tuciuriu, că făcurăm balta almeș-balmeș și nu găsirăm nimica.

— Aoleu, mînca-v-aș, am găsit-o!

— Ce ai găsit mă?

— Aia ce-ati zis. Almeș-balmeș!

Plugarii crezură că-și bate joc de ei și-i traseră o bătaie bună de-i frinseră oasele și plecară cu buzele umflate.

El rămase în marginea bălții să-și atîrne țoalele pe mărăcini, să le usuce.

Tocmai atunci treceau pe-acolo niște vinători. El n-are de lucru și-i întreabă:

— Unde vă duceți, fărtați?

— Ha-ha! iți bați joc de noi?! Trebuia să zice: noroc! noroc, la vinat! Și-i traseră și ei o bătaie bună.

Plecă el scîrțiind din temelii după atîta jumuleală și se întîlni cu o sumedenie de lume ce se bocea și ducea la groapă un mort. El trecu pe lîngă mort grăind:

— Hai noroc ! noroc, la vînătoare !

Oamenii lăsară jos năsâlia puseră mîna pe el și-i frînsereă oasele.

— Dar bine, măi frajilor, cum trebuia să zic ?

— Dumnezeu să-i ierte păcatele !

— Așa o să zic de-aici încolo, negustorilor, grăi finul și plecă vătîndu-se de spinare pe drîm la vale.

Cînd colo, drăcia dracului ! În fața lui tocmai ieșea din biserică mireasa cu mirele și cîntau bandelete de lăutari de se cutremurau copaci.

El trece pe lîngă mireasă și zice :

— Dumnezeu să-i ierte păcatele !

— Ce păcate, bre ! zise unul dintre nuntași. Si se puse golânimea pe el de-l tăvăli și zminti în bătaie.

— Aoleu, nu mai dați, zise el și mai bine învătați-mă cum trebuie să zic, mînca-v-aș !

— Să zici : ura să ne trăiască !

— Mulțămesc, așa am să zic și a plecat mai departe.

Trece pe lîngă bătătura unui om care tocmai își pîrlea porcul de curind junghiat.

— Ura ! să ne trăiască, să ne trăiască !

— Cine să ne trăiască, omule ?

— Porcul, dar cine ? zise finul. Se puse și măcelarul pe el de-i frămîntă la pumni pînă-l ameți-n bătăi. După aia se sculă leșinat și grăi :

— Stai, măi omule, ai milă de mine și nu mă bate, mai bine spune-mi cum să zic :

— Să-l măñinci sănătos și să umpli toate vasele și oalele !

Plecă și de aci bătut și văzu după o casă un om care tocmai se pitise și se „da în poiană” ca orice om cu nevoie sale. El n-are de lucru și zice :

— Să-ți umpli toate oalele și vasele fîrtate și să-l mănci sănătos !

Se scoală omul supărat și fugi după el de-i trase o bătaie soră cu moartea.

— Dar bine, măi vecine, cum era să-i zic ?

— Pute vecine, pute !

— Bine, așa am să zic de-acă-nainte și plecă.

Cînd ajunse la un pîrîu două fete se spălau pe picioare și se pieptăneau. El iar nu-și ține gura și le zice :

— Pute, surată, pute !

— Ce pute, mă, fir-ai al dracului cu măta care te-a făcut ! Si-l frînsereă-n bătăi cu cobilițele.

— Bine, suratelor, dar cum era bine să zic ?

— Să zici : ce frumoase sănteți și ce pieptănătură mîndră aveți !

Merse el spre casă și văzu două muieri care se băteau și-și smulgeau pletele.

— Vai ce pieptănătură frumoasă și ce mîndre sănteți !

Ele uitară de bătaie, crezură că le batjocorește și săriră de-i jumuliră părul din cap. Scăpă ca prin minune din ghearele muierilor și se opri drept în ușa cortului :

— Ha auzi, fa muiere, să-mi faci mîncare din aia ca la nașu.

— Cum ca la nașu, omule ?

— Știi tu, din aia, ca la nașu !

— Nu știu, măi omule, spune tu cum ii zice, cum este că eu nu sint ghicitoare ?

El se puse pe muiere și o călcă-n picioare de-o lăsă lată, gata să-și dea sufletul.

Copiii plingeau și se rugau :

— Stai, tătucă, nu mai da în mămuca, nu vezi că-i facuși capul almeș-balmeș !

— Aha ! va să zică voi ați știut de mîncare și ați ascuns-o ? N-ați spus ce mîncare e, ca să nu-mi facă mie pofta să mă satur și eu odată ca nașu de almeș-balmeș ? Vă arăt eu vouă ! Luă un vâtrai în mină și le frînse oasele la bieții copii, de se duse pomina !

INTELEPCIUNEA BĂTRÎNETII

A fost odată un moș și o babă și au avut o vacă. A plecat moșu cu vaca la piață s-o vindă. Cind acolo dă lumea buluc pe lîngă văcuță care, mai de care, să facă tîrgul cu moșu. Mai la urmă au venit la moș trei frați negustori.

— Ciți lei ceri pe ea, moșule ?

— Cinci sute de lei !

— Toate sint bune, moșule și la locul lor, numai să te duci acasă să-i tai coarnele că ne-mpunge copiii și să vii, să iei paralele.

Moșul plecă acasă îngrijorat și tăie coarnele la vacă.

Într-o sămbăta plecă iar cu vaca la tîrg s-o vindă. Cei trei frați sint gata să-i dea punga cu bani moșului, dar îi mai cer ceva moșului :

— Să-i tai coada, moșule și apoi ai banii.

— Bine, măi băiete, numai să nu vă bateți joc de marfa mea !

— Nică vorbă, moșule ! Vacă are coada prea lungă de doboară ulcica cu fasui de la foc. Așa că ascultă-ne și să facem apoi tîrgul.

Merse moșul acasă și tăie coada vacii.

În sămbăta viitoare iar veni cu vaca la piață. Cei trei frați veniră la moș și iar îi găsiră nod în papură.

— Moșule, toate sint bune, numai să-i tai și picioarele !

A plecat moșul plîngînd și văietîndu-se la babă și i-a tăiat vacii picioarele !

Cum i-au tăiat picioarele vaca a căzut și-a murit.

— Ei, babo, ne înșelără negustorii aia ! Mari coțcari trebuie să fie, numai lasă că-i învăț eu minte.

— O să-i înveți pe naiba, că iată cu mintea ta de prostăiac rămăserăm săraci lipiți pămîntului.

Ce să facă acum moșul ? Luă măgarul sămbăta viitoare și plecă cu el la tîrg. Acolo îi băgă măgarului bani în fund și așteptă cumpărătorii.

Veniră iar cei trei negustori.

— Cit ceri moșule, pe măgar ?

— Trei sute de lei.

— Prea mult, moșule !

— Măgarul meu face bani și nu e măgar ca toți măgarii ! Iată-l, priviți-l cum îi pică lei din fund.

Îl priviră negustorii cu mirare și ziseră: iată că este adevarat, un măgar minune, în foale cu fabrică de bani! Moșul luă trei sute de lei, ii pusă la chimir și pe-aici și-e calea. Dar negustorii alergară după el, întrebându-l:

— Hei, moșule, ce-i dai de mîncare la măgar?

— Îl inchid în hambarul cu griu pînă se satură.

Cei trei frați bucuroși de o așa pricopseală, plecară acasă, închisera măgarul în hambarul cu griu și se culcară.

Dis-de-dimineață cel mai mic și mai grijilu se duse la hambar să vadă măgarul și să aducă banii în baniță. Cind acolo i se pare pe gaura cheii că strălucește hambarul de lei. Vrea să deschidă ușa, însă ușa este înțepenită și nu poate.

— Mumă, strigă băiatul, vino fuga că a umplut măgarul hambarul cu bani și nu-l pot deschide!

Se scoală frații cu urdorile la ochi, sparg ușa, și cind colo în mijloc zacea măgarul mort, umflat ca o beșică de porc.

— Haa, fata lui de moș; și-i traseră o înjurătură. Să ne păcălească el pe noi un boșorog? Las' că-i arătăm noi lui! Fuga drept la bordeiul moșului.

— Bine, moșule, se poate să ne batjocorești pe noi și să ne iei de-a ficea atita bănet?

— Vedetă-vă, copii de treabă, că nu orice muscă face miere! N-ati știut voi cum să-l arăniți și greșeala voastră n-o s-o plătesc eu un om curat la suflet!

Numai aveți puțină răbdare că trebuie să trimite demincare la săpători că este aproape prințul.

Moșul avea un iepure năzdrăvan, îl chemă, ii pusă desagii de o parte și de alta pe spinare și-i zise:

— Așa, taică, acumă du-te la oameni cu merindele că abia te aşteaptă! Iepurele își luă povara și plecă pe grinduri drept la lucrătorii moșului.

Văzind ei iepurele, au uitat de toate și de măgar. Si zor nevoie să cumperi iepurele.

— Căt ceri pe iepure, moșule?

— Nu-l vind, că ăsta ascultă de baba mea!

— Ba nu, moșule, ține aici două sute de lei și dă-ne nouă iepurele.

— Mi se rupe inima după iepure, dar dacă dați îndoit prețul, vi-l dau și o să aveți o fală cu el în lume de o să se ducă vestea.

— Bine, moșule, ține banii și dă-ne iepurele.

Așa negoul s-a făcut și cei trei frați au pus iepurele-n sac și au plecat bucuroși de ispravă.

A doua zi, au luat iepurele, au pus de o parte și de alta oalele cu mîncare și ulciorul cu apă și i-au dat drumul pe o potecuță să meargă la lucrătorii ce-i aveau în țarină cu prințul. Cum i-au dat drumul iepurelui, acesta a sărit, oalele s-au rostogolit și s-au spart, cișnii au dat năvală la ciolanele de pui, iar lui în tufă i-a fost calea, pînă ce și-a pierdut urma.

Cei trei frați rămăseră tare supărăți, înjurîndu-l și ocărindu-l pe moșul ce-i păcălise.

— Asta este iar o păcăleală, trasă cu virf și îndesat, însă i-o plătim noi moșului!

— Să mergem la moș să-l omorim și gata, după atîta batjocură! Ne-am făcut de rîs și n-avem altă scăpare, zise unul dintre frați.

— Să mergem îndată și să-i facem de petrecanie, că acest moș poznaș ne aduce la sapă de lemn, dacă ne mai tîrguim cu el.

Porniră către satul moșneagului, suduindu-l de sfinti și de părinti.

Moșul, cum îi văzu că vin din depărtare a scos în bătătură o vadă cu vin și baba a început să cînte.

Cind au tunat ei înfuriați înăuntru cu topoarele în mînă, l-au văzut pe moș cîntînd dintr-un fluier fermecat. Cînta moșul atît de frumos și de duios, că ori toate se opreau în loc, ori toate se dădeau peste cap și se rostogoleau de bucurie. Chiar atunci juca baba de prăpădea pămîntul. Pe lingă babă juca o purcică, o găină, o mîră și o căpriță. Atît cît mai aveau și ei pe sufletul lor.

Moșul îi dădea de zor înainte, încît începură și cei trei frați porniți pe omor, să joace de le scăpărau tălpile. Cind încetă moșul, ei erau sleiți de puteri încît căzură jos mai mult morți decît vii. După ce-și veniră-n fire, le veni graiul, rugîndu-l pe moșneag:

— Măi moșule, am venit la tine cu gînduri întunecate să te tăiem pe tocător și să te facem bucături, bucături pentru cîni, că tare ești strengar și ne-ai prăpădit cu păcălelile. În schimb îți cerem să ne vinzi fluierul.

— Nu pot, copii! E singura mea avere și singura mea mîngiiere.

— Te rugăm, moșule, uite în genunchi, vinde-l! Spune hai cît ceri pe fluier?

— Să fie voia dumneavoastră, iată îl vînd cu o mie de lei!

— E mult, moșule! E tare mult! Două perechi de boi, ce crezi?

— Nu e mult, taică! Astă fluier e fermecat, cînd suflă în el, glasul lui este atît de frumos, că ies și șerpii din pămînt să joace. Jigăniile de pe pămînt joacă și uită de foame și de sete. E mare lucru să ai un asemenea fluier cu glas atît de vesel în el.

Dacă vi s-a lăsat înima la fluierul meu, dați-mi acum numai 500 lei și restul viu eu să-l iau. Însă vă cer să faceți o probă cu el mai întîi.

— Adică ce probă? întrebară cei trei frați.

— Să vă sujiți toți trei muierile în pod, să le punete la gît mărgele șiruri de ardei iute uscat și să porniți să cîntați.

Dacă vor începe să chiuie și să joace, înseamnă că fluierul este bun și că nu ne-am păcălit. Dacă muierile vor începe să strânute și să vă drăcuie făcîndu-vă nebuni, e semn că fluierul meu s-a stricat și că v-am păcălit fără să vreau. Atunci să veniți să mi-l dați și eu să vă dau îndărăt punga cu cinci sute de lei.

Fratii alergară acasă cu sufletul la gură, urcară în grabă muierile-n pod, le împodobiră cu șiruri de ardei la gît, le traseră și o cheflăneală bună că vir-dăiau și nu se supuneau de afurisite ce erau și începură apoi să sufle ei în fluier. Cum porniră să cînte, podul începu să se legene — și cutremure, iar muierile să chiuie și strânute de iuțeala ardeiului. Jucără muierile pînă căzură cu pod cu tot în capul bărbătașilor și muriră.

Atunci abia, își dădură seama că moșul îi păcălise și îndîrjiți la culme, puseră mina pe topoare și alergară drept la bordeiul moșului, cu o falcă-n cer și cu alta în pămînt să-l facă bucăți.

Moșul i-a zărit din departe, a rîs pe sub mustață și a zis:

— Veniți, neguștorilor, veniți! Veniți la taica mai iute că am o măciucă noduroasă, plînge-n pod că n-are și ea pe ale cui șale să le măsoare.

Și asta era adevarat! Moșneagul avea o măciucă fermecată dăruită de un sfînt odată, cînd se preumbla pe pămînt. Văzîndu-l cît este de sărac și prăpădit l-a înzestrat cu te miri ce, cu fluier, minte și măciucă, doar i-o prinde bine la bătrînețe și se vede că i-a prins.

Cum au tunat pe ușe negustorii cu singele infierbintat de ură, învîrtind securile, moșul a zis:

— Măciucă, pe ei, taică, nu-i lăsa, fringe-le oasele pînă nu-mi pun cinci sute de lei pe masă, banii de pe vacă.

Măciuca sări pe negustori și dă-i și dă-i, si dă-i și dă-i ! Pînă-i omorî de tot ! Atunci moșul văzind că nu pun banii, iar poruncă să le mai măsoare cîteva. Îi măciucă pînă ce lăsară banii pe masă și plecară cu spinările și oasele frînte, de se duse pomina de iștețimea și păcăleala moșului.

POPA ȘI HAIDUCII

A fost odată nouă haiduci care trăiau la munte în pădure ca lupul la tulpina tufanului. Cu bărbile pînă-n călcie și cu ochi ageri și pistoale cu cremene, gata să fie descărcate în trecători și să-i despoie de averi.

Ce să facă ei la adjinci bătrînețe, ca să nu meargă-n iad singuri, hai să-și facă planul să aducă în ceata lor un popă să le fie harambașă.

O luară ei pe cale, pe cărare și dau de un popă călare la drumul al mare.

— Bună calea, părîntele !

— Mulțam tale, haiducele !

— Părinte, sfîntia-ta, dă-te frate-n haiducie,

Ca să scapi de-a boierie !

Și te facem harambașe,

N-are potera ce-ți face !

Și se face popa haiduc ! Stau ei cît stau în pădure flăminzi căci postește robul lui Dumnezeu cînd n-are ce mîncă.

De la o vreme îi veni poftă popii de carne. Hai să coboare-n vale la turmele de mioare să frigă un miel în frigare. După ce băură bine și mîncără, dormiră cu capul pe piatră la umbra bradului și aşa deodată ce-i năzări unuia prin cap să-i puie cinstea sfîntiei-sale la probă.

— Părinte, și aşa de acuma ați intrat cu noi în tovărăsie, iată că a venit vremea să furăm zece oi și să le împărțiți la zece haiduci.

— Bine, tăculită, furați-le de la cei avuți, ca să fim iertați de psaltire și de Dumnezău ! Și aşa furară haiducii de la un cioban din apropiere zece oi spătoase și linoase.

Toți se-nvoiră să le-impartă popa harambașa după dreptatea popească. Furără hoții oile și le aduseră la popă să le împartă.

— Hai, părinte, nu-i păcat

Că-i lucru din furat ?

— Nu-i păcat, măi tovarăși, păcat e ce iasă din gură, nu ce bagă în gură, că ce bagă tot mai iese, dar cuvîntul rău, îndărăt nu se mai întoarce. Mai bine să ne ferim de birt decît de hoțit, că pe scara birtului scoboară oamenii în iad, dar din furt nici un păcat nu e că și boierul și ciocoiul fură și apoi se dau de pagubași !

Și aşa, ascultîndu-l pe popă, toti îl credeau că va împărți pe dreptate oile.

După asta popa porni împărteleala. Popa era singur și el luă nouă oi pînă își facu cu totul zece oi. Haiducii erau cu toții nouă și cu o oaie, face iar zece. Haiducii priveau și se cruceau, iar popa le zicea:

— Aşa e, tăiculiţă,
Eu cîte unul,
Da vouă cu pumnul !
Iar haiducii miraţi, iar ii grâiră:
— Bine mai zici, părintele :

Bogătia trece dealul,
Noi rămînem cu amarul !
Bodaprosti,
Popa Costă
Bună fată ne-ai mai dat,
Pin-acasă a şi fătat !

ȚIGANUL ȘI CATIRUL

Trecea odată un român pe drum cu carul plin cu dovleci. Mergînd el aşa agale cu boulenii lui, se întîlneşte-n cale cu un tuciuriu.

— Ce e aştea, bre ?
— Ouă, tu nu vezi ! zise ruminu.
— Cum ouă sănt astea, aşa mari !
— Ouă, nenicule, ouă mari, toată ziulica, ouă !
— Ai, baş ouă de pasăre sănt ? !
— Nu sănt de pasăre, sănt de catîr, ouă talieneşti !
— E mare lucru, zău că n-am văzut şi n-am crezut că sănt ouă talieneşti cît gogolia capului. De unde o fi văzut catîrii să clocească gogea ouă cît ticva de mari.
— Măi băiete, tu n-ai văzut, dar acum ai să vezi şi ai să crezi !
— Spune-mi, măi nene, şi cum cloceşte catiroaica ?
— Dacă vrei să ştii, iezi un ou mai mare din aştea roşii, îl bagi în bălegar de iapă şi la zece stăminî iese catîru mic mititel cît iepurele.
— Apoi dacă e aşa, barem vinde-mi şi mie un ou talienesc.
— Ti-ăş vinde, frate-meu că la tîrg mă duc eu, însă poate ţi se vor părea scumpi !

— Păi bine, cîti bani să coste ?
— Doi lei de argint oul mare, un leu de argint oul mic.
— Ali e scump foc, bre ! Unde s-a văzut oul cu doi lei, cînd cu doi lei îţi cumperi un dirmon cu faină. Şi aşa se tocmiră țiganeşte, da se plăti omeneşte.
Pe doi lei de argint luă dovleacul mere, bucuros şi falos că peste zece stăminî va ieşi mînzul din el.

Tocmai mergea el bucuros coborînd pe o coastă cu dovleacul pe umere, tînindu-l strins de coada plină cu ghimpî.

Sî gîndindu-se el cum o să se fudulească pe catîr în văzul fetelor şi nevestelor ieşite pe ulicicare, hop ! se împiedică şi căzu. Dovleacu se duse la naiba de-a berbeleacul rostogolindu-se la vale printr-o tăietură cu tufişuri. Cînd s-a sculat țiganul, l-a văzut lovindu-se de un tufan şi făcîndu-se bucătele.

Un iepure care-și avea pe-aci cărtogul s-a speriat luind-o la fugă iute, de parcă-l lătrau din urmă niște copoi.

— Stai, bre, stai ! Striga țiganul că îl ținea gura, însă minzul ieșit din ou de timpuriu s-a pierdut prin tufișuri speriat ca vai de el.

— Lele, bre ! afurisit minz, că e de mic și ce mai fuge, darmite să fi crescut și mai tare, ar fi fugit ca gîndul și ca vîntul.

BAI GIORA ȘI FLUIERUL

Odată Bai Giora a plecat cu fratele său în lume să se pricopsească, căutând să găsească undeva de lucru. Pe drum dău ei și de o piatră de moară, găurită la mijloc ca toate pietrele de moară. Bai Giora îndată ce o vede îi zice fratelu său :

— Acesta e inelul bunicii !

— Nu e de loc inelul bunicii, ci o piatră de moară, îi răspunse fratele său.

— Pe cine vrei tu să-l faci prost, ori ai orbul găinilor, de nu vezi bine ? Și-i dădu el mai departe cu gura, făcîndu-l pînă la urmă și pe fratele său să credă că este inelul bunicii ! Venise seara și ei încă își faceau socoteala, cum să ducă acasă inelul găsit. După multă chibzuință se hotărîră a se urca cu piatra de moară într-un plop, temindu-se că hoții i-ar putea prinde și fura inelul bunicii. De aceea cu mare greutate se suiră în plop. Într-un tirzui sub plop poposi o caravă de negustori. Inelul lui Giora îi era tot mai greu și la o vreme îi spuse fratelui că n-are ce se face măcar de-l fură negustorii, însă el nu mai are putere să-l țină și trebuie să-l scape jos.

— Omule ! tu nu vezi oameni, o să-i omori ?

— Are grija Dumnezeu de ei de mai au zile și lasă piatra de moară să cadă.

Negustorii auzind trostnetul crengilor ce se rupeau, o luară la sănătoasa, gîndindu-se că Dumnezeu din cer îi bate cu pietre de păcătoși ce sunt pentru înșelarea oamenilor și lipsa la cintar ce o iau. Marfa o lăsăra sub plop, mulțumiți că au scăpat cu viață. La ziua, Bai Giora împărți cu fratele său marfa. El luă trei saci de tămiie, iar fratele, aurul, pietre scumpe și mătăsurile. Merse el căt merse cu sacii de tămiie și ajunse în vîrful unui munte, frînt de osteneală. S-apucă el aci și făcu un foc mare golind sacii cu tămiie pe jar. Fumul se ridică sus, sus, la cer. Tocmai atunci pe Dumnezeu îl dureau măselele de se văita și văicărea fără folos. Nici cele mai învățate babe aflate prin rai nu-l puteau ajuta cu nimic. Însă fumul cum se înăltă spre cer, Dumnezeu puse față în fumul de tămiie și-i trecu râurile, parcă i-ar fi luat vrăjitoarele cu mina.

Se miră și Dumnezeu de puterea tămiiei și de înțelepciunea pămînteanului, încît repede scara cerului pînă la pămînt și coborî să-i mulțumească și să-l dăruiască.

— Omule, iaca eu săt Dumnezeu și fiindcă m-ai vindecat de durere de măsele, am coborit să te dăruiesc și să-ți mulțumesc pentru binele ce mi l-ai făcut ! Și-i arătă fel de fel de pietre scumpe, aur și îmbrăcămintă strălucitoare. Bai Giora le privi pe toate însă își puse ochii pe un fluer.

— Îmi aleg fluerul asta, răspunse Bai Giora și rămase cu fluerul, apoi își căută de drum după o slușbă.

Bătu el încă multe căi, pînă ce un popă îi primi să-i păzească oile, împreună cu o altă slugă. Bai Giora rămăsese bucuros. Toată ziulica el cîntă din fluiet și dormea, iar tovarășul său, se ostenea prin mărăcini și tufișuri, întorcîndu-se cu oile care erau blestemate rău, neavînd ce paște. Le domoli pe un singur loc și fugeau ca niște capre după ierburi. Deodată merge și Bai Giora să le întoarcă și se supără pe ele încît le lovește cu securea omorîndu-le. Se sperie atunci tovarășul său, zicîndu-i:

— Hai să ascundem oile în vale-nogaș să nu ne vadă popa, și îndată pitulară ei oile moarte acolo. Bai Giora ducînd iute două iar prietenul său cîte una. Seară stau ei la masă, iar popa îi servește cu țuică. Lui Bai Giora îi dă un pahar, iar celelalte slugi două pahare. Atunci Bai Giora supărăt, zise către popă:

— Părinte, ceea ce faci mata, nu e drept, lui îi dai două țuici, iar mie numai una. Cum vine asta, eu duc două oi în spate și beau un pahar, în timp ce el duce numai una și bea cîte două pahare.

— Cum bre, voi mi-ăți omorît oile?

— Nici vorbă, părinte!

Și taica popa fugi la tîrlă să-și numere oile. Cind văzu tîrla goală, leșină de necaz. Și-l dete pe Bai Giora în judecată, încît îl aruncă pe acesta la grea osindă în inchisoare. Se împrieteni cu el un paznic al inchisorii și într-o zi se prefăcu că-și dă sufletul. Chemă el pe paznic, spunîndu-i în taină.

— După ce mor eu, tu să te folosești de toate bogățiile mele. Să mergi în pădurea cutare și de la rădăcina lui vei putea dezgropa două vase cu poli de aur, furați de mine cît am fost în haiducie de la turci — negustori bogați.

— Da cum recunosc copacul? îl rugă să-i spună întemeiatul, însă acestuia Dumnezeu îi luă glasul, numai ochii rămîndu-i, înainte de a-și da obștescul sfîrșit. Și aşa nu apucă să-i poată spune locul unde era comoara ascunsă. Însă nici Bai Giora nu muri! După cîteva zile se înzdrăveni. În zadar încerca acum paznicul inchisorii, a-l rugă să-i spue locul unde se află ascunsă comoara, că nu-i spunea nici în ruptul capului. Într-o noapte îi spuse el paznicului:

— Dacă vrei să fugim de aici împreună, ai jumătate din comoară și ajungi om pricopsit pentru toată viața încît nu vei avea nevoie să ridici de jos nici un pă.

— Astă nu se poate! Mă măñincă pușcăria, n-oi fi nebun.

— Mai gîndește-te, și nu da cu piciorul la noroc.

— Ridică-ți gîndul de la aşa ceva și mai bine tacî, îi răsunse paznicul foarte hotărît.

Dar dorința de a avea comoară îl rodea la inimă pe paznic, și într-o noapte îi spuse lui Bai Giora că s-a hotărît să fugă împreună și să-i dea comoara. Se pregătiră ei și fugiră. Lui Bai Giora fiindu-i milă de poarta inchisorii, ca nu cumva și alții să o tulească, o scoase din țîțîni și lăudă pe spate porni după paznic prin întuneric.

Ajunseră ei într-o pădure. Ce să facă ei aici ca să nu-i măñince fialele sălbaticice? Se suiră într-un copac! Cum erau însă să se urce ei cu poarta inchisorii? Giora se necăjea cu poarta!

— Hai, bre! suie-te odată, îi zise paznicul.

— Cum o să mă sui, bre, tu nu vezi că nu pot sui poarta inchisorii?

— Ce poartă? Care poartă?

— Poarta inchisorii, iacă am adus-o cu noi, că poate ne folosește la ceva.

— Chiar poarta închisorii ai luat-o, nebunule !

— Ce te miri aşa, că doar nu e vreun lucru mare !?

Paznicul închisorii cînd auzi aceste vorbe, îl lăsără picioarele, că era gata-gata să cadă din copac, nu pentru poarta închisorii, ci pentru că a pornit-o la drum cu un prost. Și pentru că se apucase să joace în horă, trebuia să joace pînă la capăt. Urcără ei în copac și poarta închisorii și se culcară pe ea. Treceau pe sub ei jivine sălbaticе, dar lor nici că le păsa. La o vreme poposiră subt ei niște hoți care după ce-și numără desagii cu aur furat, legără caii și începură să frigă pe frigare un ied. Cum se ridică miroșul de friptură la Bai Giora îi lăsa gura apă, și-și făcea fel de fel de planuri, cum să ajungă la ied. Cînd fu iedul gata fript și bun pentru mîncare, spune prietenului său: — Frate ! eu nu mai pot de foame, simt că ușa închisorii îmi scapă din mîini și în același timp o și împinse cu latul peste hoți. Ășția cînd văzură ușa închisorii prăvălindu-se peste ei o recunoșcere și fugiră care încotro, ca dracul de tămiie. Apoi se adunără într-o altă pădure, tăinuindu-se:

— Astă este o minune dumnezeiască. A dat Domnu cu ușa-n noi în semn că ne urmăresc poterile, zise unul ce le era harambașa !

— Să fugim departe să nu ne dea de urmă, răspunseră ceilalți și părăsiră comorile furate.

Bai Giora cu paznicul închisorii coborîră din copac și fiecare la treaba lui. Paznicul luă caii pe care stăteau desagii doldora cu bănet și pietre scumpe, iar Bai Giora, rămase pe poarta închisorii mîncind friptură.

La ziua cînd trecură pe aci poterile le povestii cum hoții au spart închișoarea și au fugit cu toții, iar pe el l-au prinș aici frigind iedul și după ce l-au bătut bine, i-au mîncat iedul și au fugit. De aci Bai Giora, tot sărac a plecat în lume și-și caută de lucru.

BAI GIORA ȘI CIZMA

Odată a trecut armata împărătească pe lîngă vreun sat și un ostaș a aruncat o cizmă ruptă și prăfuită. Oamenii care-n viață lor nu văzuseră cizmă și privind-o cu frică, unul mai deștept le zise:

— Bre ! uitați-vă, ăsta e un oarecare tun și se temură oamenii să se apropie de cizmă. Un altul și mai deștept își dădu altă părere.

— Ascultă, bre, da proști mai sănătăți, hai să mergem noi la Bai Giora, care e un om învățat, căci multe a învățat de cînd e Novac. Numai el ne va putea spune adevarul ! Așezără ei cizma la loc cu doi pîndași s-o păzească și în grabă plecară la Bai Giora. Rugat el de ășția, hai să se smintească pînă în cel ogaș să-și dea cu părerea ce minune fi-va acolo !

Ajunsă la fața locului, mare le fu mirarea sătenilor văzîndu-l pe Bai Giora că ia cizma, se uită în ea, nu vede nimic, și toate ca toate, dar are curajul să bage mina-n cizmă ! Apoi uitîndu-se la confrății săi, le zise cu dispreț:

— Tii ! bre, da proști mai sănătăți, cum o să fie ăsta tun ? Voi nu vedeți că n-are în el nici ghiulea și nici prau nu miroase. Ășta-i toc de tîrnăcop, nătărăilor, aşa să știți. Și astfel țăranii îl crezură și-i mulțămiră pentru dezlegarea tainei.

BAI GANEA CLOCEŞTE

A găsit Bai Ganea vreun stăpin bun și a intrat slugă la acesta. Și l-a lăsat stăpinul să deretice prin curte. El a văzut în fundul grăjdului o giscă cloçind. Alungă gisca și se aşeză pe clocit. Vine gisca să se aşeze pe cuib, da el cu pliscul întins zise:

- Giss ! Giss și gisca fugi speriată.
- Iacă vine și stăpinul și-l strigă de departe :
- Bai Ganea ! Deschide porțile să intru cu lubenițele !
- Nu pot că am treabă, nu mă sminti.
- Ce treabă ai, bre ?
- Nu pot, nu pot, stăpine, că-mi răcesc ouăle !
- Ce, bre ! Tu ești nebun de-a binelea ?
- Iacă ouăle de giscă, ii răspunsese Bai Ganea.

Stăpinul intră cu carul, dezlegă boii, și fuga la grăjd să-l vadă pe Bai Ganea ce face ? Cînd intră, văzu minunea, Bai Ganea clocea stînd în tîrna giștii.

Atunci stăpinul luă un par și cînd îl măsură pe spinarea lui Bai Ganea, acesta fugi cu cioareci plini de gălbenuș, țipind :

Stăpine, stăpine !
Mă bați ca pe un cine,
Cînd eu îți muncesc
Și ouă-ți clocesc ?

NASTRATIN HOGEA

Nastratin Hogea ședea ca pe ghimpi atunci cînd nu putea face o poznă.

Ce-i trăsnii prin minte într-o zi ? Să-și ia toiagul și măgarul și piș-piș, ajunse în oraș la o prăvălie. Da prăvăliile tocmai se închiseră. Își legă măgarul de un mărăcine apoi se duse la ușa prăvăliei. Scoase el pila și incepu să taie lacătul în văzul lumii. Mai tâia, mai trăgea din lulea și se mai odihnea, în timp ce lumea se înghesuia care mai de care să vadă isprava lui Hogea. Iar cînd tâia, sta cu spatele să nu-l vadă lumea. Unul trecu și-l întrebă :

- Ai, bre Hogea, ce faci aici ?
- Iacă mă trudesc să fac o muzicuță, dar afurisită că nu poate să cînte acumă pentru mine în lume. N-are, bre, glas de loc ! Stătu omul și se gîndi ce vrea Hogea să spună cu aste vorbe, apoi zise :

— Ai, bre Hogea, dacă muzica ta n-are glas, de ce te trudești degeaba ? Hogea zise :

— Știi ce ? Mai lesne-i a întreba, decît a răspunde, însă ascultă, omul după grai și clopotul după sunet se cunoaște, dar muzicuța mea este fără glas, mine în zori ii vine glasul și toată lumea o s-o asculte.

Călătorul își luătoiagul văzindu-și de drum, ca și ceilalți, care pînă aci se îngrămadiseră ca babele la pomană. Și toți se gîndea ce a vrut să spună

Hogea despre muzica lui ce va avea glas numai la răsărītul soarelui, însă nimeni nu înțelegea nimic din spusele lui Hogea !

Încă din revărsat de zori se îngrămădi mulțime de oameni în fața dughe-nii. Larmă, vajete, plinsete, că se spârsese astă-noapte dugheana și toată marfa negustorilor au luat-o hoții, dar iată și Hogea trăgindu-și măgarul după el trece pe acolo ! Străjile împăratești, hop pe el și cu măgar cu tot îl aruncără în temniță. Veni ziua judecății. Fu scos din închisoare și dus în piața cea mare unde gămea cetatea de forforă și omenire.

— Să dai socoteală norodului de paguba ce ai făcut-o, Hogeo, ai spart dugheana negustorului, ai sărăcit omul, ștreangul te așteaptă, ii zice răstit împăratul.

— Mărite împărate, vorba e că pe toți să-i asculți, dar pe puțini să-i crezi, că din tot ce îndrugă lumea, înțelept este a alege ce-i bun și drept. Descurcă-ți indoiala, dacă vrei să afli adevărul !

— Bine, da ce-i cu lauda ta de ieri în zi luminată de Alah cînd în zori muzica ta va cînta în dugheana negustorului, ii mai zise împăratul îngimfat de pe jetul său de aur.

— Apoi de, împărate, eu știu una și bună, că lauda mincinosului e bucuria nebunului. Eu m-am lăudat, nebun a fost cine m-a crezut ? Ia întreabă norodul astă care dintre ei m-a văzut dincolo de pragul dughenii negustorului, atunci merg la ștreang cu măgar cu tot.

— Nu l-am văzut ! Nu l-am văzut ! răspunse într-un glas multimea.

Văzind împăratul că n-are ce-i face, luă măgarul de la negustor care fusese dat ca zălog pentru marfa furată și-l dădu lui Nastratin Hogea.

El își luă animalul și plecă prin piață cîntind un cîntec dulce, frumos, părăsind astfel pentru totdeauna cetatea împăratească.

Hodge's cassette music is in the same style, but less refined, so it's not
as impressive music you can get for £10.00!

Music that interests me sort of just sounds like someone is listening to their
MP3 player, while I listen to mine.

—Suffolk's tapes are excellent if you're into indie rock or art rock. Their cassette
sound comes across as more interesting than Hodge's, so it's worth a look.

—Another indie rock tape is from a CD; it's got a bit of a synth-pop feel to it.
It's got a lot of indie rock influences, including some electronic elements.

—Rune's tape is a mix of indie rock and ambient. It's quite atmospheric.

—No 1 has a mix of indie rock and synth-pop.

—Kissed's tape is a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

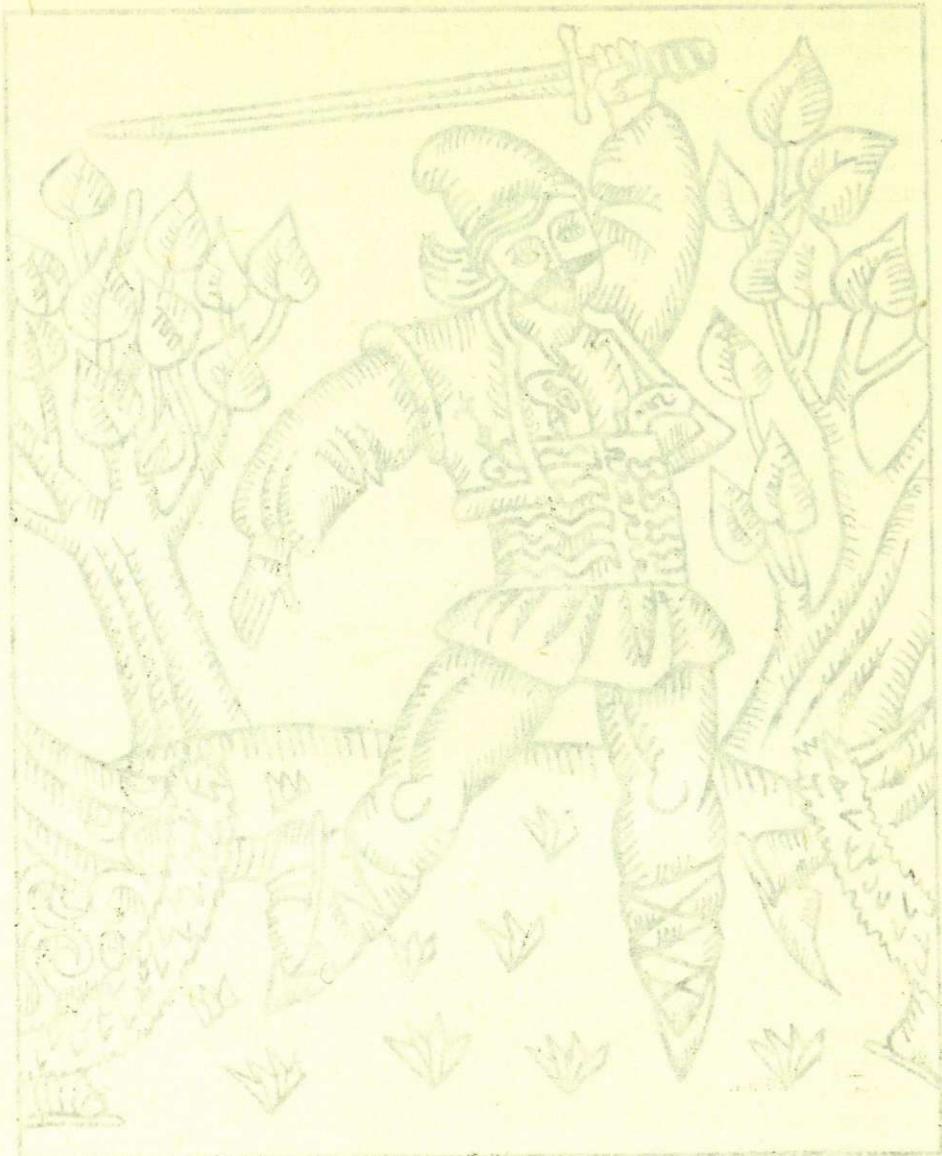
—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

—It's got a mix of indie rock and synth-pop.

V

LEGENDE

1870

OMUL ÎNSURAT CU O PIATRĂ

A fost odată un om și o muiere. Muierea era cuminte, iar omul era rău fiindcă își vînduse sufletul necuratului.

Cind i-a rămas muierea grea, o bătea cu piciorul în foale să-i omoare copilul. Copilul plingea și tremura în pînțele ei. Așa a pătit cu ăstă bețiv toată viață.

Și după ce a născut pe cei trei copii, tot timpul o bătea și o injura, încit biata femeie s-a dus la o vrăjitoare să-i facă măghii și să scape de chinuri.

Copiii cum au prins puțin cheag în vine și-au luat lumea-n cap că aveau odihna vîntului și casa melcului, trăind istoviți pe lume cine știe pe unde!

Dacă a văzut ea că nu este cu putință să scape de astfel de cîne de om, s-a dus la groapa lui mumă-sa noaptea și i-a spus ce are pe suflet! Mumă-sa insă nu i-a răspuns nimic. Adormind pe groapă un inger îi grăi:

— Mergi la pîrîul de la Vracna că ți se face un pod de oase de oameni peste apă. Treci peste pod și stai jos acolo și sub trei stele roagă-te pînă ți se va face inima de piatră. Atunci el are să vie să te roage să vii acasă, iar tu n-ai să-l mai bagi în seamă. Și va plinge el amarnic la picioarele tale și acolo se va topi de păcatele grele ce le poartă și se va face pămînt.

Muierea plinse acolo, trecu podul de oase, se așeză pe o piatră și se rugă de cînd se aprinseră stelele pînă se stinseră și apăru luceafărul. Pînă la ziuă ea plinse atît de mult încit din lacrimile ei se făcu o stană de piatră. Ea rămase o piatră frumoasă și din ochii ei curgeau două vine de apă, și acestea erau lacrimile pentru copiii săi pierduți în lume.

Veni o ciumă în lume care seceră mii de vieți și cine venea să bea din lacrimile ei se făcea bine. Veni vremea să vie și omul ei. Dar el cum bău tot mai rău i se făcu. Începu să curgă carnea de pe el de ajunse os și piele. Află din lume că ea este muierea lui. Căzu la picioarele ei și ii ceru iertare. Ea insă rămasă rece și nepăsătoare de lacrimile sale.

Se duse la o mănăstire și ceru să se facă călugăr. Dar de rău ce era nici aci nu l-au primit. Iarba se usca pe unde călca și casele în care intra se aprindeau.

Pădurile tremurau de groază și pîraiele se uscău de o asemenea spăcăciune de om. Așa își puse în gînd să se însoare pe veci cu această stană de piatră ce lăcrima.

Dacă văzu ce văzu, se duse la muierea lui, se legă cu o fringhie de piatră și sărutindu-i picioarele o rugă zi și noapte să-i ierte păcatele ca să poată muri. Ea îl simțea și-l vedea, insă nu-l ierta.

Treceau bărbați, femei și copii, peste podul cu minunea și se mira de unde atîtea lacrimi, de unde atîta blestem?

Atîția ani a plins el legat de picioarele ei pînă ce s-a topit de lacrimile sale de foc și s-a facut din coastele lui la picioarele ei o piatră neagră care zace bătută de ploi și arsă de soare.

De atunci șiueratul vîntului trece prin pieptul ei rece și ochii i se topesc mereu de dorul copiilor pierduți pentru totdeauna.

Călătorii se opresc, scot pălăria și se închină la piatra cu care s-a însurat pe veci omul cel rău.

ALEXANDRU MACEDON

A trăit odată, într-o țară frumoasă și însorită, bogată și mare, un împărat, Darie-împărat. Darie era un împărat vestit. Se bătuse cu mulți regi și împărați și pe toți ii jefuise de bani și-i omorîse în lupte. La bătrînețe își dădu seama că tot ce a facut el are să se prăpădească că n-are un urmaș pe lume viteaz ca el. De aceea, s-a apucat să învețe vrăjitoria și cîtitul în stele. Ca să-și citească viitorul prin semne și să-și vadă norocul, a facut el într-o zi o armată de ostași din ceară și a zis: dacă se topesc în șapte zile, pierd împăratia, un împărat are să mă învingă. Așa s-a și întîmplat. Ostașii s-au topit, iar el s-a întristat și a căzut pe gînduri.

Ce să facă de-aci înainte? Își rade barba, mustățile și se rade și pe cap. Apoi îl pune pe un pictor de-i face chipul aşa ras și cheil, apoi își pune în gînd să plece în lume. Înainte de a pleca, lasă la palat o scrisoare pe masă zicind:

— Plec bătrîn de 60 de ani și mă voi întoarce pe acest scaun, tînăr, de 25 ani.

Din ziua aceea, plecat a fost și nimeni din împăratie nu i-a dat de urmă pînă la moarte. Mai marii împărați, n-au încotro, îl socotesc mort, îi pun pomană, îi ridică monument și-i pun scrisoarea-n ramă pe masa de lucru. Plecind el în lume, trece mări și țări pînă ce ajunge la un împărat, Filip din Macedonia.

Filip, chiar atunci pornea cu oastea la război peste mări. El avea o împărăteasă frumoasă și tînără care nu făcea copii.

— Te las, scumpa mea împărăteasă, fără copii și tot fără copii doresc să te găsesc. Altfel, îți tai capul. Și a plecat la luptă. Împăratul Darie s-a gîndit să se dea drept doftor știe tot și vrăjitor. A închiriat în oraș o casă și pe zid a pus o firmă. I s-a dus curind vestea că bătrînul astă are leacuri pentru muierile care nu pot să facă copii. Argatele de la palat trec prin oraș, văd firma, află și spun tot împărătesii. Olimpiada, îl cheamă pe Darie negreșit la palat s-o vadă că va fi plătit bine. El cum o vede pe împărăteasă aşa frumoasă, îi spune că într-un an o va face să aibă copil. În anume zile el se ducea la palat cu leacuri de beut. Pe urmă au mîncat împreună, iar el s-a prefăcut în vultur, a zburat deasupra palatului, apoi s-a coborât în palatul împărătesei și iar s-a făcut om.

— După nouă luni, i-a zis el, ai să mă chemi la botez!

— Ce bine ar fi, a zis împărăteasa bucuroasă și Darie a plecat la casa lui.

Împărăteasa rămăsese grea, astă o știa el, însă voia să aibă un băiat frumos și înțelept. Trei luni a stat cu ochii la stele să vadă apare dintre ele

un luceafăr sau nu. După trei luni a ieșit dintre stele un luceafăr. A știut că va avea un fecior.

Fericit s-a dus la Olimpiada și i-a spus că va avea un fecior și că dorința lui este să-l boteze Alexandru. Cum a născut, a botezat copilul Alexandru și s-a facut mare veselie la palat.

Împăratul Filip se afla încă pe cîmpul de bătaie. În noaptea cînd s-a născut copilul, a visat că a venit un vultur și a ouat un ou în poala lui. Oul a alunecat jos și s-a spart puțin. Din ou a ieșit un pui de șarpe. Puiul s-a învîrtit puțin, a dat să intre îndărăt și ostenit a murit. A chemat vraci și cititori în stele să-i tălmăcească visul. Un ichim învățat i-a dezlegat visul, zicîndu-i:

— Înălțate împărate, vei avea un fecior frumos, care va da ocol lumii, da-ndărăt în țara lui n-are să se mai întoarcă. La puțin timp i-a sosit vestea că are moștenitor și-l cheamă Alexandru Macedon. Mînios, Filip împăratul a lăsat războaiele și s-a întors în Macedonia cu oștirile. Împăratul a scos sabia, gata-gata să-i fulgere capul. Împărateasa s-a speriat.

— Să-mi spui cu cine ai facut băiatul?

— Cu un vultur. El mi-a adus într-un pahar apa fermecată. Cum am băut-o, am rămas grea.

— Unde este vulturul?

— Vulturul a zburat de atunci.

Împăratul n-are ce se face și moare de supărare. Alexandru însă crește, minuie arcul, sabia și scutul. Darie îl învăță cîte-n soare și-n stele. Este fecior chipeș, curajos și înțelept. Nu-i plăcea vrăjitorile și cititul în stele. De aceea, se răstea la Darie să-l lase cu stele și luceferi și să-l învețe ce e pe pămînt. În zadar se plingea la maică-sa că-l plăcisește Darie că ea ținea cu tot dinadinsul ca fiul ei să ajungă împărat vestit.

Se supără odată Alexandru pe Darie și-i zice:

— Moșule, dacă ești așa de învățat și știi cîte-n lună și-n stele spune-mi cînd ai să mori?

— Știu atât că are să mă omoare un copil de-al meu!

— Apoi, cu adevărat că ești nebun de-a binelea! Cum o să te omoare fiul dumitale, cînd nici n-ai fii! Și supărat, l-a luat pe Darie și l-a aruncat jos din foișorul unde învăța. Darie, înainte de a muri, a mai putut să-i spui:

— Vezi, n-ai crezut că o să mă omoare un fiu de-al meu, acum să știi că moare Darie împăratul, tatăl tău! Supărat, a alergat la mumă-sa întrebînd-o dacă este adevărat. Împărateasa i-a adeverit și i-au făcut o înmormîntare împărătească. Cum s-a făcut fecior gata de însurat, a încălecat calul, a încins sabia și în fruntea oștirii a pornit să puie stăpinire pe întreaga omenire. În fața lui se plecau împărați și împărateșe și nu era rege ca să nu i se închine. Așa ajunse Alexandru stăpinul lumii și puse stăpinire și pe țara lui Darie-împăratul.

Văzu în palatul său poleit cu aur și înalt pînă-n slăvile cerului portretul lui Darie și abia atunci și-a dat seama că el este cu adevărat fiul acestuia. Apoi a găsit scrierea în care zicea că pleacă de șaizeci de ani și se va întoarce de douăzeci și cinci de ani. A plîns că și-a omorît tatăl, dar repede a uitat și a pruncit oștirii să pornească înainte spre capătul lumii.

După ce a pus stăpinire pe întreaga lume, a zis să meargă cu oștirea la rai, să-l robească și pe ăsta; în calea lui se luptă cu păduri cu picioare, cu nori de lăcuste și nori de păsări, cu cîrduri de lei și tigri și turme sfîrșite de elefanți. Dar pe unde mergea lăsa pîrjol și moarte. În cale i s-a înălțat pietre scrise

pe care el citea, că oastea lui trebuie să meargă tot înainte și niciodată îndărăt. Dar el îi mințea pe generali și ostași. Așa ajunge el pînă la rai. Bate cu cizma în poarta raiului și ieșe Sfîntul Petru.

— Ce e, băiete?

— Vreau să intru cu oastea mea în rai. Destul am luptat, destul am stăpinit!

— Nu se poate! Mai sunt două țări pe lume nestăpînite de tine. Du-te de pune stăpînire și pe acelea, apoi îți deschid larg porțile cerului. El mai avea o țară în răsărit și alta în apus de subjugat și putea intra cu oștirea să puie stăpînire pe rai. Se întoarse de aci cu oștirile spre apus. Trece ape mari și se strecoară printre niște munți înalți și fioroși.

Pe poalele munților se văd oștiri multe cu suliți pînă la cer și oameni cu ochiul în frunte, căpcăunii. Se spăimîntă oștirea lui Alexandru văzîndu-i. Apoi începură să strige din munți căpcăunii:

— Alexandre, pe toți i-ai bătut, însă pe noi nu, că noi purtăm în mațe mărgăritare.

S-a supărat Alexandru Macedon pe ei, s-a întors cu armata și crac din ei n-a mai rămas. De atunci au pierit de pe fața pămîntului căpcăunii. De aici ajunge la un oraș mare și frumos de unde pornea scara cerului. Orașul era plin de fete și femei frumoase, care știau să cînte și să joace frumos.

Ei au încărcat mii de cămile cu aur, purpură, pietre scumpe și tămiie și au vrut să plece. Dar mii de fete frumoase le-au ieșit în piață cu flori și ulcioare de vin. Si le-au zis ele:

— Vrem să ne mărităm cu ostașii macedoneni, iar tu, înălțate împărate, să o iei de soție pe împărăteasă și se porniră zece mii de nunți cu cîntece, joc, beutură și mîncare, cum nu s-a mai văzut pe lume.

Ostașii și generalii s-au pus pe trai bun și pe dragoste. Au uitat de război și vărsare de singe. Între ei au început certurile. Care să fie stăpîn peste atîtea împărății. Mai marii oștirilor nu s-au mulțumit cu împărtela facută de împărat. Erau doi generali frați de o mumă, care-i cereau ei să fie împărați peste Macedonia. El nu cădea la învoială, dorea ca Macedonia să-i rămiie lui și Olimpiadei, mamei sale. După atîta chef, se întărîtară și mai mult capii oștirii pînă ce-l otrăviră pe marele împărat la o petrecere într-o mare mănăstire unde se vindeau și măritau fetele.

Soția lui Alexandru, văzîndu-l că o să moară, ca să mai trăiască pînă vine Olimpiada să-l vadă, a înjunghiat calul și l-a băgat încă viu în foalele calului său. Dar n-a apucat să vie mumă-sa că Alexandru împăratul și-a dat sufletul.

Cind a sosit împărăteasa Olimpiada și l-a văzut pe tinăruul împărat mort în foalele calului său, care l-a dus la biruință, l-a plîns pe Alexandru și la înmormîntare așa i-a blestemat oștirea și generalii:

— Voi macedoneni, v-ați otrăvit împăratul! Blestemăți să fiți de mine și de Dumnezeu. Niciodată să nu mai aveți de aci înainte împărăție, în casele voastre să se facă sălașul ariciului și mătura prăpădului să măture putregaiul din voi și blestemățile voastre.

Din blestemul ei s-a dărîmat acel oraș, a pornit potopul și Macedonia niciodată n-a mai avut împărat, alegîndu-se praful și pulberea de ea. Așa s-a întîmplat totdeauna, pentru că:

Blestemul de mumă,
Ca gheara de ciumă!

SOLOMON ÎMPĂRATUL

A fost odată un pescar sărac. Într-o zi de Paști a luat năvodul și a plecat la pescuit. Trase o dată și nu pică nimic, mai aruncă o dată și iar nimic. Măi, ce ghețion în ziua de Paști, să n-avem o bucătură să mințim foamea în ziua de Paști, se gîndi bietul pescar. Aruncă a treia oară năvodul și de greu ce era nu-l mai putea scoate deasupra apei. A dat Dumnezeu să mă procopsesc în ziua de Paști, se gîndi el și se opinti să scoată năvodul. Cind scoase afară năvodul, în loc de pește o stomă grea. E plină cu aur, își făcea el planul și-i mulțumi lui Dumnezeu pentru bunătate.

Desfăcu oala ca să scoată comoara și cind colo, din oală ieși un fum negru care se ridică drept către cer. Fumul se prefăcu într-un nor întunecat, apoi din cer coborî un balaur cu douăsprezece capete care-l îngroziră.

— Omule, acum că m-ai scos de la odihnă afară și m-ai scăpat de la bles-tem, spune-mi ce alegi: să te fac bucațele pentru copiii mei, să te înghit sau să te încă în mijlocul mării, ca să se hrănească din carne ta peștii, că destul te-ai hrănit tu cu carnea lor.

Omul amorti de frică și nu putut să scoată o vorbă. La urmă se dezmetici și zise:

— Balaure, sănt om sărac cu o gloată de copii flăminzi pe vatră, nu mă omori, ca poate-ți voi fi cîndva și eu de vreun ajutor.

— Ce dacă ești sărac, nu face nimic! Am să-ți măñinc și copiii să nu mai ai nici o grijă. Dacă nu crezi că eu am fost fumul acela iar am să mă prefac în fum și am să intru în oală. Așa și făcu. Se aruncă în slăvile cerului și se lăsă în jos o diră neagră ca de smoală înghesuindu-se în oală. Pescarul ce se gîndi? Luă capacul, închise bine oala și o mai legă bine la gură să nu mai iese balaurul afara. Apoi, a pus piciorul pe oală și i-a grăit pescarul de data aceasta:

— He, he, gîndeai c-ai să trăiești bine, și acum e vai de tine!

Apoi sufletul diavolului ascuns în stomă începu să-i spue din fir în păr povestea lui:

— Eu sănt fratele lui Solomon-împărat. Ca să nu-i iau împărtăția cu vraci și măghii m-au adormit și blestemat să-mi fac veacul în stoma asta pe fundul mării. Stau aici de mii de ani ghemuit și-nghesuit; de-abia îmi duc sufletul. M-am jurat că dacă mă va găsi vreun pescar după o sută de ani și are să mă scape de la chinuri, am să-l fac om bogat să mă pomenească. A trecut o sută de ani și nici un pescar n-a dat peste mine. Dacă au trecut o sută de ani mi-am pus în gînd să stau pe fundul mării încă o sută de ani și cine mă va găsi peste două sute de ani să-l fac împărat vestit. După două sute de ani am zis: pentru că nu a dat nimeni peste mine pînă acum, am să-l omor pe întîiul om ce mă va scoate la lumină, să mă răzbun pe pescarii și bătrâni care m-au ocolit cu năvoadele. Am numărat anii pînă la o mie și de aci înaînte n-am mai numărat. Am adunat atîta răutate în vasul astă că aş fi vrut să înghit toată suflarea omenească. Acum că sănt în mină ta, un nemernic, fa ce vrei cu mine, însă ține minte că îți jur, că dacă mă scoți de aci și-mi dai viață, te fac om, te pricopsesc de ai să mă ții minte toată viață.

— Diavole, fac și năzbîția astă. Ce am de pierdut? Sănt un pescar sărac și dacă mă măñinci scap de nevoi.

— Dă-mi drumul, pescarule, că îți jur pe toți dracii din împărtăția apelor, că te fac om bogat. Atunci și-a luat inima-n dinți și i-a dat drumul. Cum a

ridicat capacul din vas, a ieșit de data asta un om negru cu coarne și coadă lungă de-i tirii pe jos, măturind cărările. I-a zis atunci pescarului să ia năvodul și să dea cu el într-o baltă să prindă numai doi pești. Unul verde și altul roșu, să-i puie în sticlă și să-i ducă împăratului că va primi pe ei o pungă plină cu galbeni. Zis și făcut ! Merse, aruncă năvodul și prinse doi pești atât de frumoși, încât străluceau ca soarele de pe cer. Se opri drept la porțile împărației, dându-i peștii împăratului. S-a bucurat împăratul ca un copil de frumusețea peștilor și drept răsplată i-a dat o pungă cu aur. A mulțumit împăratului și s-a dus de unde plecase. De îndată împăratul și poruncește argaților să curețe peștii de solzi de aur și să-i frigă ca să-i mănine că doar-doar va întineri.

Fripseră ei peștii și-i puseră într-o cutie pe poliță. Cum i-a pus acolo s-a crăpat zidul palatului, a zburat un vultur cu ciocul de fier și le-a zis peștilor :

— Mai stați în blid căva timp și apoi știți voi porunca mea. Peștii cum au auzit pasarea vorbind au ridicat capetele și au sărit din cutie drept în cenușă și de aci încolo și-au pierdut urma. Slugile s-au speriat de cele ce văzuseră și alergară de-i povestiră împăratului întimplarea. Împăratul nu i-a crezut și a poruncit să-i arunce în temniță pe toți, pe vecie. În zadar s-au blestemat, s-au jurat bieții oameni că împăratul nu i-a crezut.

Pescarul prisese gust la galbeni și din nou aruncă năvodul și pescui de data asta doi pești de aur, unul albastru și altul galben. Iar se grăbi la împărat însă de data asta împăratul îl omeni cu două pungi de galbeni. Împăratul porunci să-i frigă peștii și să-i aşeze pe poliță. Servitorii cu mare durere în suflet pîrporiră peștii și-i aşezără într-o cutie pe poliță, precum i se poruncise. Din nou crăpă zidul, cobori vulturul și peștii zburără în vatra focului pierzîndu-se în cenușă. Împăratul îi trimise la închisoare și pe bucătarii ăștia. Nu-i credea pe cuvînt. Că așa sint împărații și stăpinii. Cred că toți oamenii din lume sint hoți și nedrepti ca și ei. Pescarul din nou aruncă năvodul și iar prinde doi peștișori de aur, unul verde și altul roșu. Îi vinde împăratului și primește pe ei trei pungi pline cu aur.

Își pune în gînd împăratul să nu se mai lase păcălit și merse chiar el cu bucătarii să-i curete, să-i pîrporească și să-i frigă. Dar lucrurile se petrecură la fel. Cum începură să sfîruiie pe jar peștii se despiciă un zid și intră un arap cu buza căt un ficat. Le porunci ceva și se făcu nevăzut. Atunci abia împăratul își dete seama că înfundase închisorile cu oameni nevinovați și porunci să deschidă ușile închisorilor să iese lumea la lumina lui Dumnezeu. Se supără însă foc pe acel pescar. Intră pe gînduri că este vreun vrăjitor care l-a păcălit. Trimise ostași să-l caute și să i-l aducă teafăr, nelegat, neferecat.

Sosi pescarul și-l întrebă răstîit împăratul :

- De unde ai prins peștii ?
- Din baltă !
- Care baltă ?
- O baltă !
- S-o vedem !

— S-o veДЕji, măria-ta ! Numai să aveți voia ! Porunci să se aducă oștirea călare și porniră spre lac. Se aşeză tabăra pe lîngă lac și se întinseră corturile. Se lăsă noaptea. Împăratul zări undeva departe o rază de lumină. Arde de nerăbdare și se duce să vadă ce este acolo de strălucește așa ? Cind se apropie, ce credeți că era ? Un palat de marmură albă, strălucitor ca soarele. Intră înăuntru. Săliile însă erau toate goale. Strigă o dată în sala tronului împăratului :

— E cineva aici? și-i răspunse:

— E cineva aici? Tot ce striga, cineva îi intorcea glasul îndărăt încit speriat plecă. La pivniță auzi un scincet de om, apoi vaiete îngrozitoare. Se repezi într-acolo. Acolo ce să vezi? Un om pe un pat acoperit cu o pătură tipă ca din gură de șarpe.

Împăratul îl rugă să-i spui ce are, de ce se vaită, ce-l doare? Însă omul de ce-l întreba, tot mai grozav tipă și se zvîrcolea, ca peștele pe uscat. După ce a ostenit de-a-binelea i-a povestit împăratului cine este el, apoi i-a zis:

— Ridică pătura să vezi minunea, minunilor. Împăratul ridică pătura și văzu un om, de la buric în jos de marmură și în sus din carne vie.

— Împărateasa mea a fost ruptă din soare de frumoasă. Zmeii i-au dat tîrcoale. Eu pe toți i-am omorât. Unul mi-a scăpat. De aceea s-a îndrăgostit păcătoasa și m-a fermecat făcindu-mă jumătate cu suflet, jumătate din piatră. Iar în locul unde este lacul a fost marele oraș al împărației mele. Din vrăjile și măghiile ei, tot s-a scufundat și tot s-a prefăcut acolo jos în stei de piatră, oameni și vieți. Aici acum este Țara fermecată, rămasă de la Solomon împăratul. Ascultați cum vorbesc între ei copacii și priviți stîncile pe munți cum se lovesc cap în cap, de parcă ar avea suflet și ar vrea să spui ceva! Cine știe ce oameni or fi fost pietrele acelea și copacii aceia. De milă a zis ea, pe mine m-a lăsat să fiu jumătate de om.

După ce a povestit necazurile sale a plecat să-l cate pe zmeu acolo unde-i spusește jumătatea de om. Întreaga oştirie s-a înarmat gata de luptă și s-a pus undeva departe la pîndă să prindă zmeul.

Au găsit urme adînci și mari în piatră, copaci doborîti pe unde își croia drum pînă ce au dat de vizuina zmeului. Acolo l-au ciormănit și aruncat la cîini, iar pe împărateasa trădătoare au dus-o la soțul ei. Cum l-au omorât pe zmeu, orașul lui Solomon a ieșit din baltă cu oameni cu tot și toate vietățile prefăcute în stei de piatră au înviat.

Era un oraș din piatră și marmură strălucitor ca aurul. Oamenii cînd s-au trezit după acel somn de mii de ani, au zis: ce somn dulce și lung a fost. Pe împărateasă și slugile necredincioase le-au chemat la judecată direaptă și pe toți i-au înecat în mare să li se piardă urma trădătorilor.

Iar pescarul încălecă pe-o roată
Și se-mbogăți deodată!

ÎMPĂRATUL TRAIAN TRECE-N ȚARĂ

De mult trăia un împărat letinesc, mare și viteaz, care se numea Traian. Lingă Dunăre pe dealurile Prahovei avea palate-nalte din marmoră care străluceau în lumina soarelui și un oraș numit Deci. Da-n țară, dincolo de Dunăre, era alt împărat țăorean și acela viteaz silă mare. Împăratul Traian se gîndi ce să facă să treacă dincolo și să pună stăpinire pe țară și pe bogățiile ei, că aflare că acolo este un munte de aur. Adună toți ostașii și robii din împărație și la Porțile de Fier făcu un ostrov, un pod de lemn ca să treacă Dunărea. Țăranii îi lăsară să facă podul și într-o noapte îl unseră cu catran și-i puseră foc. Ardea

podul de se lumina pămîntul pînă sus în munți, iar inima împăratului fierbea de mînie. S-a mîniat aşa de rău, că s-a jurat pe calul său că nu va lăsa piatră din orașele împăratului tărean și că prin tăișul săbiei va trece și mic și mare. Oricît ar fi fost el de vestit și tare, peste Dunăre nu poți trece cu oastea ușor ! Se gîndi atunci să facă pod de piatră și cărămidă.

Mii și mii de robi fură rînduîti de la Dunăre pînă-n munți și cărau pietre din mînă-n mînă, pînă ce ajungeau la Dunărea cea lată. Pe unii îi puse să facă cărămidă, iar pe alții să care lemne din munte. Mai la urmă făcu bălți întregi de var și munți de grinzi. Într-o vară începură maistorii să-i pună picioarele podului. Podul avea în apă douăsprezece picioare din piatră și cărămidă iară în sus din lemn. Ce zidea ziua, noaptea se surpa. Împăratul supărat i-a omorît pe acești maistori, socotindu-i de rea credință. A căutat atunci de-a lungul și de-a latul lumii, alți maistori și mai pricepuți, deparțe spre soare răsare. Dar și la ăstia, ce se zidea ziua, noaptea se surpa. Căpetenia maistorilor chemă la el atunci un vrăjitor și-l întrebă ce să facă ca să-și scape capul.

Vrăjitorul îi spuse că la noapte-n vis i se va spune ce să facă. Cînd se face noapte adormi îngîndurat de griji maistorul și visă că dacă nu va aduna din toată împăratăria ouă de găină și nu le va amesteca cu var podul nu va putea sta în fața valurilor Dunării.

Dete atunci împăratul poruncă în toată împăratăria să aducă tot natul cîte o tîrnă de ouă și lumea aduse. Cine era prins că mânincă un ou și nul dă împăratului era osindit la robie vesnică. Lumea de frică lucra și da tot ce avea, numai să facă voia împăratului.

Așa se înălță podul cel mare și măreț care se mai vede bine și astăzi între satul Costol de lingă Cladova și orașul Drobeta-Turnu Severin din țară. Ajunse vremea ca să treacă împăratul cu armia întreagă podul dincolo. Înainte de a trece au fost petreceri și jocuri de n-avea loc să stea om, lîngă om pe cîmpia Cladovei. După ce s-au veselit, în capul armatei a trecut împăratul Traian iar după el rînduîti ca la paradă gheneralii, muzica cîntă și Traian zîmbea de fericire pășind voios în fruntea oștirii latine, călare.

Da tăranii, noaptea, s-au suit pe stilpii picioarelor podului cu uleiuri de albine și tîrne de curpini pline cu șerpi veninoși. Cînd împăratul a ajuns la mijlocul podului, neștiind ce este frica de moarte s-au ridicat și-au aruncat între picioarele cailor uleiurile de albine și tîrnele cu vipere.

Caii au călcăt pe uleiuri și pe tîrne, le-au sfărîmat și pe oșteni au început să-i muște albinele și șerpii. Mulți ghenerali și oșteni de-a împăratului Traian și-ar fi pierdut viață dacă împăratul nu i-ar fi pierit calul și n-ar fi strigat să se opreasă pe loc armata și să nu se miște pînă nu se liniștesc albinele, iar pe șerpi să-i omoare. Atunci el a țipat atît de tare că din gură i-a podidit singele pe țoalele împăratești. Calul i-a murit pînă la capul podului din mușcătura de șarpe, iar el s-a umflat ca niște foale de capră de veninul albinelor. Împăratul Traian, după îndrăzneala tărenilor, fu turbat de mînie. Si după cum e vorba: din inima rea, tot gîndul rău pornește, a dat poruncă să nu lase vietate omenească pe pămîntul tărenilor, să treacă prin foc și sabie tot ce vor intîlni în sate și orașe, să nu rămină picior de om și orașele să le are cu plugul.

Apoi a început bătălia în care tărenii se luptară ca niște lei, însă puțin la număr au pierit cu împărat cu tot, iar țara le-a fost răpită de împăratul letinesc.

PRINȚESA DE LA GAMZA

Apoi a trăit pe aici pe valea Timocului pe vremuri niscai împărați mari letinești din care se spune că ne tragem și noi români, pe care bulgarii și sîrbii ne poreclesc „vlasii”, deși nouă nu ne place. Acum una e de știut; ne place or nu, suntem „vlahi” și de asta nu scăpăm, baș dacă ei nu ne mai spun români.

Moșul meu care avea 98 de ai, mergea încă cu oile sus pe la cetate la Gamzigrad, mă loa cu el și-mi povestea că pe aici erau numai cetăți și ziduri înalte de cinci metri. Pe zidurile astăzi coborau mițelele împăratului în jos la Timoc și de aici pînă la cetatea din Costol de pe Timocul al mare, unde se vede și azi altă cetate. Împăratul vara cobora la scăldat acolo pe scări de marmură. Cetatea se vede din voz cînd mergi de la Zăiceri la Nigotin, se lasă pră stînga.

Moșul meu a fost în patru bătăi, două cu turcu și două cu bulgarii, zicea el că n-a văzut pe unde a colindat cetate mai mare și mai mîndră ca asta de la Gamzigrad.

El mi-a povăstuit că cică împăratul avea trii fete mari, trii prințese: pe Claudia, Vida și cea mai mică era Gamza. Astăzi era a mai mîndră și afurisită. Le-a venit lor vremea de mărătit și fiecare a vrut aici la Gamzigrad, la care unii îi zic Aureliana, poate după numele împăratului letinesc. Eu am văzut mulți călători cătînd aur și cioburi pe aici, da fiecare știa ceva, crîmpeie din povestea cu prințesele. Se zice că împăratul Aurelian s-a miniat pe ele și le-a dat poruncă să se ducă fiecare la o depărtare de o sută de chilometre de cetate și la un semn să pornească să mine fiecare cite un cîrd de giște mare de o sută giște la fiecare. Gamza pe care o știa mai arțagoasă și mai isteață a plecat de la Cladova ființă o chema pe ea Claudia. Vida a pornit de la Dii sau Vida — Vidin, iar a treia fată mai cuminte a plecat dinspre Niș, că o chema Naisa. Naisa și Vida au minat giștele cum au putut și ele prin glionțane, pin mărăcini, așa cum să mînă de greu giștele, că tot natu știe cît de ale dracului sănătatea giștele la mînat; fiecare aleargă care-ncotro. Numai Gamza a socotit că ia o să-l păcălească pe tată-su și cu un tînăr ghinal pe care-l voia, a tomnit niște țigani, a prins giștele, le-a infundat în saci și țiganii pe bani le-au dus în spinare.

Da împăratul a trimis în calea lor iscoade, oameni prefăcuți că merg cu negustoria te miri unde și dau pe la Grămada la izvoarele Timocului de prințesa de la Gamza.

— Bună ziua, negustorilor, zic ei, oamenii împăratului, poliția.

— Mulțam dumneavoastră ! au răspuns ei, prințesa și tînărul ei băiat care o ogodise.

— Da unde mergeți cu negustoria ?

— La Dii, la Dii !

— Da ce-aveti în saci, ce marfă ?

— Mai nimic, niște grîu, niște mei !

Da giștele deodată: „ghi, ghi, ghi, ghi !” și i-a dat de rușine !

I-a legat pe amindoi și i-a aruncat în fundul pămîntului să moară de foame amindoi. Da pivnița cetății era mare și lumea pe atunci nu era aşa de afurisită că acumă, mai făcea și bine la om. Un soldat de pin părțile noastre care-i păzea le-a dat paie să doarmă pe ele, le-a abătut un pîrîu, o vină de apă

ca să nu moară de sete și în fiecare zi le-a dat din mîncarea soldaților un blid de linte plin.

Tărășenia asta a ținut cam douăzăci de ai de zile. Fata a născut acolo în fundul pămîntului un fecior tare mindru și numai soldații știau că fata împăratului trăiește, da el credea că a murit de mult !

Acum s-a întîmplat că fel de fel de nații de venetici au trecut piste Tara Rumânească și peste Dunăre la noi dincoace și sălbaticii ăstia călări, cu săbii și cuțite-n dinți au făcut praf și pulbere peste tot; n-a rămas piatră pe piatră, tot au făcut una cu pămîntul.

Atunci împăratul a căzut bolnav și a zis să-i ia locul unul care este mai voine și cutezător decât iel, care să apere țara de sălbăticime. Soldații i-au cricit împăratului că ei au un general mare singurul care poate să-i opreasă pe dușmani, ama e închis de douăzeci de ai.

— Să-l sloboziți, să-l aduceți la mine să-i dau sabia de împărat și să-mi ia locul că eu nu mai pot de bătrîn.

L-au scos pe general, pe prințesa de la Gamza și pe nepotul său. Atunci împăratul i-a chemat la el pe soldații care l-au păcălit și n-au ascultat ca să-i omoare, le-a dat moșii și pe toți i-a făcut cu cinuri mari de ghinali. S-a bucurat împăratul și cu toții au pornit la Dunăre, unde s-a dat bătălia și i-a bătut pe năvălitorii aduși pe locurile noastre de vînturile sălbaticice din Asia. Așa a scăpat țara de vînituri și nemernicie, săracă fată, pe care a chemat-o prințesa de la Gamza, care-i poartă numele cetății și azi.

ÎMPĂRATUL CONSTANTIN CEL MARE

A fost odată un împărat mare și bun care a trăit și s-a născut la Baia Nișului, aproape de Timoc. Avea orașe mari și frumoase și împărație mare. El s-a mutat cu oștirea și împărăteasa la Bosfor și a făcut acolo un oraș mindru și mare care-i poartă numele și azi. Turcii și alte nații au rîvnit la împărația lui care cuprindea munții cu cîmpii pînă dincolo de Dunăre și au trecut de s-au luptat în cîmpia cu lilieci, într-o strimtoare. Aci el și armata lui a pierit, iar oasele lor au fost duse de ape și nimicite. Așa căzură creștinii în robia turcească cu orașul cel mare în care însuși împăratul zidise o biserică pe buricul pămîntului, numită Sfînta Sofia. Sultanul cum a descălecă de pe cal a tras drept la închisoare. A rupt zăvoarele, lăsind oamenii să plece acasă slobozi. Bucuratu-s-au pușcăriașii și sărutau-i-au picioarele. Mai la urmă a ieșit din închisoare și un patriarch bătrîn cu o barbă albă ce mătura pămîntul, de lungă ce era. În mînă purta un baston de argint cu cap de șarpe. Împăratul s-a-nchinat și l-a-ntrebat:

— Bătrîne patriarch, spune-mi cu mină la piept, ce vină ți-a găsit împăratul Constantin de te-a aruncat de viu în groapă ?

— Mările sultane, în fiecare an, împăratul Constantin venea la Sfînta Sofia cu mama sa Elena. Ea intra în biserică aşa cum intră toată lumea, iar el grăbit cum era, stătea călare pe un armăsar negru și asculta liturgia din ușă. La urmă trebuia să mergem să-i dăm de pe scări anafora, în loc să i-o dăm din altar. Atunci eu i-am spus cu gînd curat și fără răutate: „Măria-ta, prea mareț te ții de tainele Domnului și cu fudulia asta mă tem că ai să te pierzi și pe tine

și împărăția. Trebuie să te rogi ca toată lumea, să te vadă norodul că ești aproape de sufletul lui să nu-l privești nici pe el și nici pe Dumnezeu din scări, călare și cu mîna pe sabie. Numai așa are să-ți ajute Dumnezeu!" Pentru asemenea îndrăzneală m-a aruncat în închisoare, în groapa cu șerpi, broaște și năpârci. Dar proorocirea mea s-a adeverit. Iată că eu ies să văd din nou soarele lui Dumnezeu, iar el cine știe!

— E mort în bătălie împăratul vostru! Alah l-a pedepsit, precum nedrept a fost și cu un sfînt ca dumneata. Dar acum, îți cer numai atât să te gîndești două săptămîni și să-mi spui cît o să stăpinească steaua turcească lumea?

— Să mă uit în cărțile bătrîne, în zodii și în stele și am să spun.

— Dacă nu-mi spui adevărul, în timpul ce îi l-am rîndut, unde-ți stau picioarele, acolo îți va sta și capul! A plecat patriarhul cu inima închisă de supărare gîndindu-se ce precizere ar putea face unui împărat fără ca să nu-și piardă zilele. Trecură cele două săptămîni și merse la sultan mîhnit spunindu-i adevărul, ca un om cinstit ce era:

— Măria-ta, am răsfoit cărțile vechi și n-am găsit nimic despre turci. Mai dați-mi păsuire încă două săptămîni, că în stele n-am putut citi că timpul asta e întunecat, iar mințile și cerul atîrnă cu nori negri și grei, pe fața pămîntului.

— Ai încă două săptămîni fără drept la o altă păsuire și cum am mai zis, capul va sta la picioarele tale, dacă nu vei spune adevărul! Patriarhul ii mulțumi și plecă îngrijorat.

Mergind așa prin Constantinopole cu capul plecat plin de gînduri și necazuri, iată vede lume multă înghesuindu-se la judecătorie. Se făcea o judecată!

Ahaa! își zise în sinea sa patriarhul! Ia să văd eu o judecată turcească, este dreaptă, ori nedreaptă, căci aici este semnul puterii și înțelepciunii unei împărății.

Intră în înghesuială să vadă pe cadiu cum împarte dreptatea. Ce se întîmplase? Un om chemase în judecată pe un altul pentru că acesta cumpărase din tîrg un vițel furat. Păgubașul veni cu martori și dovedi că vițelul este al său. Dovada era și semnul de la o ureche.

Pe de altă parte, cumpărătorul, tot cu martori, dovedi că a dat două lire de aur, avînd pe o parte capul lui Constantin cel Mare și pe alta jumătate, semiluna turcească, cu o stea.

Judecătorul i-a crezut pe amîndoi! Dar cum să facă dreptatea? Căci oricum ar fi făcut, unul ar fi fost nemulțumit! Si o dată cu cel nemulțumit erau la fel și cei ce căscău gura și auzeau cum face turcul dreptate! Atunci judecătorul s-a sculat și a hotărît așa:

— Dumneata, cel care ai crescut vițelul poftim ia-ți vițelul, că este al dumitale!

Iar dumneata, cel care de bună credință ai cumpărat vițelul de la un hoț, pe care străjile împovărate nu l-au văzut și nici găsit, poftim acest bilet și mergi la vîsteria țării, să îți se dea îndărât cele două lire cu care ai fost păgubit. Patriarhul s-a mirat foarte, văzînd o astfel de judecată, i-s-a înseinat față de bucurie și s-a dus drept la sultan să-i spue proorocirea sa:

— Măria-ta, am aflat adevărul!

— Cum?

— Am fost la o judecată turcească și am credința că o să stăpîniți lumea, pină n-o făta catîrul.

— De unde știi?

— Din semne și cititul stelelor ! Un împărat care are puțină glagorie-n cap nu-și bagă supușii care-i dau povețe bune la închisoare ? Nu se mînie pe ei ! Nu dă cu barda-n cer, făcîndu-i pe supuși să trăiască în teamă de ziua de miine, călătorind pe ape tulburi. Voi turcii știți să faceți dreptate și n-o aruncați în sac cum se aruncă funia cea strîmbă ! A voastră va fi împărăția, atîta timp cît va fi dreptatea pentru toate noroadele supuse, de către oștirea măriei-tale.

— Dar cînd o să fete catîrul ? Întrebă nedumerit încă o dată, împăratul turcilor.

— Catîrul are să fete numai atunci cînd dreptatea va fi legată la ochi, iar pe adevăr il vor mînca porcii.

CRALEVICIU MARCU ȘI MIRCEA CEL MARE

Se vorbește că turcul după bătaia de la Kosovo a robit pe sîrbi și pe voievozii lor și i-ar fi îndatorat ca alături de ei să lupte, ca să mai robească și alte țări creștine.

Peste armia sîrbească era căpătenie Craleviciu Marcu, vestit pentru vitejia lui.

Și-a venit timpul ca împăratul turcesc Baiazid să-l cheme cu toată sîrbimea lui să treacă în țară și să-l bată pe împăratul rumânesc Mircea cel Mare.

A trecut Dunărea în țară cîtă frunză și iarbă de turci și de sîrbi și pe a cîmpie l-ar fi atacat hoșește pe Mircea, măcar că el le trimisese vorbă într-un sol ca să se întoarcă în țara lor că el vrea să trăiască în pace cu toți vecinii. Turcul, încăpăținat a venit să-l ia făr' de veste, dar Dumnezeu nu i-a ajutat. Craleviciu Marcu a mers și el de-a-mpreună cu armia turcească, însă n-a vrîut să lupte împotriva rumânilor creștini ca și ei, sau valahilor cum le ziceau sîrbii.

Mircea însă era un mare viteaz. El și-a rînduit oastea așa de frumos și de bine că în bătaie turci și sîrbi, abia au mai scăpat în parte cu viață și au fugit peste Dunăre, mulți încîndu-se cu cai cu tot.

Se spune că Craleviciu Marcu ar fi fugit și a trecut Dunărea aproape de gura Timocului, oprindu-și tabăra lîngă cîmpia Negotinului. Mircea cel viteaz a trecut după turci și i-a lovit din nou pe o vale cam nămolosă între satul Geanova și Coroglași, la locul ce se cheamă Rovine. Aci, Mircea mîniat pe Cralevici Marcu că trădează legea creștină, ajutîndu-i pe turci, a tras sabia și l-a rănit de moarte pe viteazul Marcu, spunîndu-i :

— Nu ți-am trimis vorbă, mă Marcule, să te lepezi de pagini ? De ce dai sabia în mîna vrăjmașului mă, na, acum să mă ții minte !

— Taie-mă, vestite împărate,

Că cine se vinde așa pate !

Craleviciu Marcu mai fusese lovit o dată și în bătălia din țară ; aici Mircea îl răni cu paloșul și-i tăie mîna dreaptă de la trup. Craleviciu Marcu a trebuit să închine steagul împăratului rumânesc și turcii cu sîrbii din cei ce au mai rămas au fugit trecind peste « Podul Roman ». Timocul de s-au dus către Niș și Tarigrad.

Bătrinii povestesc că Mircea ar fi lăsat doftori la căpătîiul lui Marcu ca să-l zviduiască și călugări care să-i citească. Oamenii de prin sate l-au dus cu

carul în biserică din Geanova unde popii i-au facut slujbă și el s-a spovedit și a cerut iertare pentru păcatele ce le facuse. Apoi aci a și fost înmormântat. Ai bătrâni mai vorbesc că după ce a fost așa de greu ciopîrjit de Mircea, ar fi cerut să-l ducă în munții Miroci ca să moară acolo și vulturii să-i mânânce carne. Oamenii l-ar fi dus și ar fi murit cînd a ajuns la culă. Atunci s-au întors cu el mort și l-au înmormântat în biserică din Geanova. Românovlahii l-au plins ca pe un om viteaz nevinovat.

Despre biserică în care a fost Marcu înmormântat se spune că a zburat aci într-o noapte din Țara Românească.

Cînd au scoborit oamenii cu mortul în vale pe drumul de către Cara-gloși, au văzut o biserică nouă, pe care bag seama împăratul Mircea a zidit-o pentru sufletele creștinilor rumâni și sirbi morți aci la Rovine.

Unii zic că nu i-a fost lesne lui Mircea să facă biserică asta. Mai la-nceput el a pus temeliile pe dealul Gevzinului. Ama ce se zidea ziua, noaptea cădea. Atunci se povestește că asta a fost de minia lui Dumnezeu că l-a ucis pe Craleviciu Marcu cel viteaz.

Atunci abia ar fi zidit-o pe locurile de azi unde se mai văd zidurile de piatră pînă aproape de acoperiș și cu morminte cu pietre șterse de vreme. Aci a adunat toți morții și i-a îngropat creștinește și după aia și-a luat armia și a plecat în țară.

Mircea stăpînește-n pace,
Că n-are turcu ce-i face.
Povestire românească
Pe veci să se pomenească
La buni frați ca dumneavoastră.

MARCU CRĂIȘOR

Marcu Crăișoru a fost un copil sărac, ce trăia într-un sat uitat de Dumnezeu. Cum era orfan de părinti, trăia din mila sătenilor. Fiecare ii da puțin de-ale gurii sau de-ale încălțării; țoale și altele. Casă n-avea și se mulțumea cu un bordei în pămînt în care nu pătrundea nici lumina soarelui. Vara pe timpul secerișului, fiind încă copil crud, oamenii îl trimiteau la apă de izvor, avînd grija să-l bată mai întîi ca să nu spargă ulciorul. Si toată ziulica sărmanul copilaș le căra apă cu ulciorul secerătorilor, neștiind ce este odihna. După ce trecea secerișul, îl trimeteau să le păzească porcii, oile sau caprele. Toate aceste treburi Marcu le făcea, dar cu multă osteneală, aşa a crescut el pînă ajunse la 12 ani, tot în bătăi și-n ceartă cu lumea din sat pe care oricit de mult i-a slugărît nu s-au arătat nicicind mulțumiți. Într-o vară a dat Dumnezeu un belșug mare, griul fiind înalt ca trestia cu spicul înalt și lung de se mirau oamenii ce noroc s-a abătut pe capul lor. Căldurile însă erau mari și Marcu avea și mai mult de alergat pentru a-i sluji pe secerători.

Oamenii lucrau pînă la prințul mare, prinzeau a doua oară și se duceau să se odihnească, iar copilul alerga fuga să le aducă apă. Cum ajunse el la izvor, s-a așezat pe piatra fintinii și a început să-și plîngă soarta crudă. Dar deodată dintr-un frunzis auzi un ciripit de pasăre, apoi mai mulți pui ciripind disperați. Lăsa ulciorul și alergă în grabă acolo. Cînd văzu se îngrozi. Un

șarpe mare sta cu capul întins, gata să înghită niște puișori de vultur, îndată luă o piatră și-l nimeri pe balaur, doborindu-l colac la pămînt, apoi cu niște bolovani ii zdrobi capul, scăpînd puișorii de la moarte.

După această ispravă auzi un glas omenesc care-i grăie:

— Marcule, îți mulțămesc că ne-ai scăpat de la moarte. Sîntem puii a trei Somodive, iar mamele noastre te vor răsplăti pentru acest bine, dacă vei ține să le aștepți pînă ce se-ntorc de la vînătoare. Pentru că mamele noastre sînt zîne de felul lor, ascunde-te în tufișul de alături, că vom avea grija să le domolim și să le chemăm.

El se ascunse în tufiș, și tăcu chitic. Se auzi filfîitul aripilor și mamele veniră la cuib.

— Aci se simte carne de om, spune una răstîit.

— O să povestim acuma cum ne-a scăpat din gura șarpelui un copil, ziseră într-un glas puii și le povestî din fir în păr, întîmplarea. Somodivele, deși erau furioase, scoțînd mînerul de aur se linîștiră cînd își văzură toți puișorii teferi și-l strigără să iasă copilul din tufe.

— Ieși, băiete, că nu te mîncăm, vrem să te dăruim, vezi dacă bine faci, bine găsești.

— Mulțămesc Somodivelor, eu sunt copil sărac, fără mamă și fără tată, nu sunt nevoie să am aur, pietre scumpe, adică niscaiva bogății, mie îmi lipsește puterea să mă apăr de cei ce mă batjocoresc și mă umilesc. Dați-mi dacă puteți putere să mă apăr de cei tari.

— Dacă vrei putere mare, suie-te la noi și sugi din pieptul Somodivei și-ți vor veni puteri nevăzute și neîntîlnite. Marcu se sui acolo și a supt de la prima Somodivă de cîteva ori. După aceea aceasta i-a spus.

— Vezi acel petroii mare cît un cal, încearcă să-l ridici. Merse acolo Marcu să-și încerce puterile și simte cum crește, se-nalță puteri nevăzute-n vine. Încearcă petroiu și abia îl ridică pînă la genunchi. Atunci Somodiva cea mijlocie îl chemă să sugă și de la ea. Marcu supse și de la aceasta și iar simte cum i se îndoiau puterile și creștea înalt și spătos. Cînd încercă piatra o ridică pînă la piept, însă oricît încerca, mai sus nu poatea.

L-a chemat și Somodiva cea mai mică să sugă, și Marcu a supt și de la ea cu poftă. Copilul crescu deodată mai mare ca un bărbat vinjos și puternic. Cînd încercă acum puterile ridică piatra deasupra capului, ca și cum ar fi ridicat o bănicioară de griu, apoi o aruncă departe.

— Marcule, de-acum îți s-amplinit dorința, du-te sănătos în lume că nici un voinic nu îți se va putea împotrivi. Apoi zînele își luară zborul spre cer, iar Marcu se-ntoarse la secerătorii obosiți și morți de sete. Cum îl văzură veniră cu toții pe el să-l lovească. Marcu nu se mai sperie de ei. Se umflă o dată în piept și cînd suflă îi trînti pe toții la pămînt. Secerătorii speriați de o așa putere, lăsară seceri și coase și fugiră de frică care-ncotro către sat. Marcu nevrînd a-și petrece viață cu oamenii ce-l jigniseră și-l îmbrînciseră își luă desaga căutîndu-și norocul în lume. Pornind el în căutare de lucru, poposește într-un sat mare și bate la poarta unui boier, întrebîndu-l:

— Boierule, nu ai nevoie de un om să-ți muncească?

— Ba am, cît îmi ceri?

— Mai nimica, boierule cît vei socoti dumneata! Dar la ce să-ți muncești?

— Iacă am o curătură și vreau să-mi scoță buturugile ca să pun vie. Locul e cam mare, de cinci ori pe zi îi dai ocol cu calul. În două săptămîni să-mi termîni treaba și să vîi să-ți dau simbria, zise stăpinul.

Înțelegerea se făcu și Marcu porni îndată la buturugi. El nu se mai folosi de tîrnăcop, ci cum punea mîinile, trăgea o dată și le scotea cu rădăcini cu tot ca pe sfecă. La ora prînzului gătase treaba fără a simți pic de osteneală. La prînz veni stăpinul și-i aduse merinde, jumătate de oaie friptă, două pîni cît roata carului și o oală de ciorbă cît un cazan. Mîncă Marcu pînă se sătură bine și se dete de-a ranga, culcîndu-se sub un păr mare rotat lîngă o pădure. Trece lumea pe lîngă argatul boierului și se mira de cele ce vedea. Cînd trăgea Marcu aerul în piept, virful părului se aplica pînă aproape de nasul lui, cînd da aerul afară, adică răsufla, părul se îndoia în cealaltă parte către pămînt ca și copacii din marginea pădurii.

Călătorii nu înțelegeau taina asta, ei credeau că bate aci vreun vînt necurat cînd spre dreapta, cînd spre stînga și de teamă să îndepărtau în grabă de acest loc. Veni și stăpinul să vadă isprava slugii; adică a muncit ceva, sau i-a mîncat ciorba și oaia degeaba? Cînd își azvîrli privirea peste moșie, toate buturugile erau scoase și făcute grămezi înalte cît niște pătuiegi de tulei. Ce-o mai fi și asta? Își zise boierul în gînd, să scoată buturugi în jumătate de zi cît mi-ar fi scos tot satul într-o zi. Căzu pe gînduri boierul și merse să-și vadă sluga.

Strigă la el tare să se scoale, dar Marcu nu-l auzi. Îl zgirie pe picioare cu un mărcăine, însă acesta nu simți. Luă un pietroi cît capul și-l lovi în coastă și abia atuncea se mișcă zicind:

— Ce s-a întîmplat, jupîne? Aaaaaaaa! și cînd căscă o dată îl aruncă pe stăpin la pămînt!

— Văd că nu ești mulțumit, boierule, de munca mea!

— Ba săt, Marcule! răspunse boierul, care abia se putea scula de jos, însă nu mai am ce să-ți dau să mai lucrezi, îți plătesc simbria ca pentru două săptămîni și du-te sănătos, găsește-ți și alți stăpini cu averi mai mari decît ale mele.

Marcu neavînd pentru ce să se supere, se sculă, își numără bănuții, și așeză la serpar și luîndu-și râmas bun de la boier, dus a fost.

POVESTE DESPRE BABA NOVAC DIN VREMEA TURCULUI

Ar fi fost odată în vremea turcului, cînd muierile răsuceau mîna copilului, or piciorul, or îi scotea un oichi, ca să rămînă chior, or îl țineau pitulaiți prin păduri ca să nu fie trecuți la tefter și la răboj, ca să le pună dări de se îngropaseră bieții rumâni în bordeie, în peșteri, fugeau prin munți, se pitulau acolo, trăiau ca vitele în colibe și sălașe, da orce greutate le venea nu se dezlipeau de pămîntu lor.

Unu dintre ăștia a fost și un haiduc Baba Novac dintr-un ostrov pe Dunăre la Poarta, or, Portița cum ziceau ungurii, da azi îi zic sîrbește Poreci. Baba Novac luptasă la Dunăre, Cladova, pe Timoc și la Dii cu turcu și cu taifa lui de haiduci. Odată l-au pris turcii și l-au dus la Dii, i-au smuls barba, dinții și măsălele, lăsîndu-l să putrezească de viu în cetate unde sta pașa de la Vidin.

Aude odată pașa că el este mare vrăjitor, că-i poate ghici în palmă cîți ani mai are de văcuit și dacă iapa lui face mînz, or iapă!

Să uită el în palma pașei și vede că are să moară în două luni de zile și așa să și întâmplă, moare pașa și el dă de dracu ! De unde să știe el una ca asta. Îl iau și-l duc la Blocu Kapia la spinzurătoare să-l vadă toți rumâni și bulgari cind vin la tîrg. Așează ștreangul și călăul, gelatul potrivește curmeiul la gît. Da Baba Novac tot glumeț, cind sta pe un butuc gata să-i ia sufletul, să-pleacă la ureichea gelatului și-i zice:

— Am uitat să-i spun ceva lui efendi pașa și-mi pare rău să rămînă comoara fără să știe împăratul de la Țaligrad de ea. Cheamă-l pe pașe, gelatule ?

— Ce zice, bre, ce comoară bre ?

— Numai cheamă-l că eu știu.

Se repede gelatul cu gura căscată tremurînd să-i spună pașei și-i spune ce eria de spus. Cind aude de comoară turcu, uită de ștreang și-l cheamă pe Baba Novac la el :

— Pe ce juri tu că ai comoară ascunsă, hoțule, haiducule !?

— Jur pe mînza din burta iepiii !

— Dacă n-o fi mînza și o fi mînz ?

— Să-mi tăiați capu aici pe butuc !

Porunci pașa și deschisă cu cuțitul un colgiu burta iepiii și cind colo eria bas așa o mînză ! . . .

Să dusă iel cu pașa de la Casa Rea, între fagi, azi îi zice Zlocutea, intră iel în peșteră și scoasă o parte din comoară și i-o dădu pașii.

Pașa să lo cu mirare, ăsta trebuie să aibă și alte comori, trebuie să fie mare prooroc și așa să dusă vestea la Stambul, la sultan și la pașa de la Beligrad. Cind auzi pașa de la Beligrad, il chemă acolo în cetate la Kalemegdan și-l pusă pe mîncare bună, pe trai bun, să vadă el dacă ăsta ieste un prooroc or este vrun hoțoman viclean.

— Băiete, cu mine să vorbești slobod, să-mi spui tot ce dorești și tot ce poftesc sultanu. Dacă o să fie mulțămit de tine, fac eu ceva și pe drum, pe-aci și-pe tufa. Vreau să vorbim drept să te socotă că și tu ești pașă la Dii, la Cladova, la Ada Kale, unde vreau tu. Uite tu, ce zicești la Focea al bătrîn, de profesiile lui ? Ai auzit de ele, nu ?

— Am auzit, pe moșu Foceanu l-am cunoscut, dar cred că așa va fi împăratia turcească va pieri pentru că nu este dreaptă, este numai pentru turci mumă, iar pentru creștini, pentru noi ghiaurii, ciușă ?

— De ce zici una ca asta, nu și-e frică de mine ?

— Ați zis că suntem bărăbari ?

— Bine, atunci spune !

— Ați incălecat o parte din lume, tot Balcanu și ați vrea să-i incălecați și stăpiniți și dincolo de Dunăre, pe unguri, nemți, rumâni.

— Cum am incălecat-o ?

— Ați făcut din neamul vostru un neam de războinici, vârsători de singe, pustitorii de sate, orașe, ieniceri, soldați și başbuzuci, hapsini, lacomi după înăvuțire, care ne batjocoresc fetele, nurorile și muierile, care ne iau și cămașa de pe noi și ne lasă în fundul gol.

A făcut sultanul kanun, ca să ne omorim cînii, să ne puteți cotrobăi pin bordeie, să dați pin păduri gropile în care ne ascundem bucatele; că ne-ați cerut bucate cît nu facem și pe deasupra să ne omorim bătrînii, că nu mai pot munci pentru împăratia turcească. De aia cei mai mulți haiduci au peste 60 de ani și nu e sat, colibă, cătun să n-aibă taifa lui. Toată partea asta

a Dunării, Timocului și Diiului, toată Sârbia, pînă dincolo de Drina e plină de haiducime, toți vă urăsc, toți vă vreau pieirea.

— Da și noi vă urim pe voi și ce ne puteți face?

— Acum nimic, dar va veni vremea cînd veți merge în șalvari peteci și o să ne cerșiți un codricel de mălai!

Cel mai mare rău pentru turc nu este că vă urim, lucru ce se știe de toată lumea. Nu poți să-l iubești pe un stăpin rău, prost, lacom, îngîmfat războinic, șiret, care nu muncește nimic, taie frunză la cini și numai dă porunci la alții să muncească pentru ei că ne tin în turmă, legați în lanțuri, pe urmă toată împărăția sultanului este o închisoare a creștinității. Nenorocul vostru este că noi atît vă urim, încit la fiecare rugăciune pe care o spunem la trezire și la culcare către Dumnezeul nostru, îl rugăm să se aleagă praful și pulberea de turc și o să vedeți că aşa este. Nu mă rog numai eu, toți creștinii ne rugăm, milioane de suflete, de oameni desculți și flăminzi, de pe care voi luati șapte piei.

— Crezi că Alahul vostru ascultă de voi?

— Ascultă, pentrucă suntem săraci, mulți, curați, lucrători, nu mintim ca turcul și nici nu tăiem capete nevinovate, nu lom bucătura de mălai de la gura copiilor. Au mai fost împărății șirete, lacome de pămînt și avutul altuia, de munca altuia și toate au pierit! Si turcul are să piară!

— Vorbești așa, măi Novace, că nu ne cunoști puterea.

— Ba vă cunosc puterea! Tocmai aici este că o împărăție mare și tare nu se teme de suspușii ei, are milă de ei și nu-i batjocorește, îi socoate oameni, nu vite, nu gunoaie! Eu am căzut prizonier odată la Ada Kale în cetate și m-ați dus legat cu ghiulele la picioare și la mîni de cîte cincizeci de chile și împreună cu cinsprece ortaci de-a mei m-ați pus să săpăm într-o stîncă, un stei de piatră sec, plin de șerpi, să scoatem apă. Am săpat cinsprece ani și toți ortacii mei au murit numai ieu și încă unu am ajuns să scoatem apă din piatră, că la nouă metăre am dat de apă și atunci am scris pe piatră „turcilor, paginilor, apă aveți, suflet n-aveți”!

— Bine, omule, tu știi cum e legea noastră, aspră și dușmană a creștinilor!

— Tocmai asta vă duce la pierzanie, pașo, ura asta pe care v-o dă în bisericile voastre legea voastră. Voi nu visăți decît să jefuiți, să puneti mină pe munca altuia, casa altuia, să-i dați foc ăluui care spune o vorbă urită despre nașa cu fes roșu, de aia n-aveți noroc. Pînă și soarele, luna, pădurile, apele sunt cu noi și împotriva voastră, pentrucă veți mai mult decît vă este capul, mintea care vă lipsește.

— Dacă eu să zicem că te înțeleg și aș vrea să fiu de partea ta, știi că mă oprește Alah, credința noastră!

— Știu, pentru că voi trăiți din ură, în loc să puneti colo brînca la sapă și lopată, să munciți barabar cu noi, fie vlahi cum ne zicetă, fie sîrbi, or bulgari. Unde s-a mai pomenit ca lenesii, putorile, trîntorii să trăiască bine, ca în rai, numai pentrucă au săbii, soldați și fac războaie, ca să aducă pustiu și moarte pe pămînt!? De aia zic eu că vi s-a scurtat veacul și puțin mai aveți pînă vă dați sufletul!

— Și ce-ai crede că ne-ar putea pe noi ajuta?

— Să nu mai încălecați lumea să-i mîncăți bucătura de la gură, să nu-i luati copiii ieniceri, să ne lăsați slobozii să muncim, că toți suntem trecători pe pămîntul ăsta, nima, nici sultanul nu-l moștenește. Voi azi ați pus o dare,

mîne alta, ne-ați încărcat tot mai greu; ați ajuns să ne vindeți cărămida de pe casă, trestia de pe bordeie, ați dat năvală în sate cu ceauși, colgii, spahii, ne-ați lăsat satele pustii de au crescut tufanii și bolbotinele pe drumuri, că nu să mai cunosc locurile unde au fost sate, cătune.

Cind eriam copil a venit la moșu meu tefterdarul, birnicul și i-a zis:

— Moșule, îți dau trii zile să găsăști talerii, să-i scoți din pămînt, ai pe un an douăzăci de taleri, dai câte trei-patru pe trei luni.

Moșu-meu a făcut ce-a făcut și i-a dat trei taleri, a făcut semn în răboj; a trecut timpul și n-a mai dat, că n-a avut de unde. Pe douăsprece luni dacă nu dădea talerii, îi trecea în răboj încă zece, pe an treizeci, de parcă ar fi făcuți banii la moara dracilor.

Birnicul eria tot unul dintr-ai noștri, om fară suflet, nu avea leafa, leafa lui venea din sărăcia noastră. Atunci tata ce să facă, i-a zis lui moșu și cu părintele Martin ne-am dus în tufă, de mic m-am făcut haiduc. Cine n-a avut bani de bir s-a făcut haiduc sau comiți.

Turcii adunau banii, îi puneau în disagi, în zobelniță de păr de capră, cu cîte două tovaruri, or pe măgari și de la Beligrad și de la Cladova, pînă la Dii, pînă la Vidin pe jos, or cu caicul pe Dunăre.

Noi ai din tufă, „tufarii”, cind plecau cu haznaua la Șucri-pașa, or la Alia Ciocolia, le ieșeam înainte, îi legam și le loam tot. Dacă erau mulți turci, duceam adevărată bătaie cu ei, pe viață și pe moarte, pe urmă ne duceam și dam banii îndărăt la oameni.

Unii de-ai noștri au zis să nu-i omorîm pe turci că sănt și ei oameni și numai i-am scopit și le-am dat drumul, că dacă ar fi toți cei răi scopiți, nu s-ar mai face lume cu oameni minioși, ai dracului. Alții s-au pus și le-a scris pe piele cu fierul roșu.

Sînt multe locuri unde am ascuns comori, am făcut planul pe piei de capră și le-am păstrat la briu, ori pitulite unde știm noi.

— Ce să facem să nu fugă lumea în tufă, să nu fie haiduci?

— Să-i dați slobozenie la toată lumea, să nu mai puneti biruri și să nu mai fiți minioși. Atunci o să ne rugăm pentru sănătatea stăpinului.

— Crezi că este cu putință să nu fim minioși, să nu mai fim răi?

— Cred că nu este cu putință, nici o împăratie nedreaptă și necinstită nu să poate fără vîrsare de singe, prostie și visuri copilărești.

— Sultanii noștri știu ce fac, aşa e firea noastră și n-avem scăpare cum n-are vulpea de nărvavul ei.

— De aia zice lumea că sinteți pierduți, că firea voastră, nărvurile vă vor duce la îngropăciune.

— Auzi, o să vă punem la cazne, o să vă lom cărămida de pe casă, n-o să vă lăsăm un bob de făsui, de linte, de grîu.

— Eu spun că o să pierdeți, toată lumea spune și toată lumea de astăzi e făcută din prooroci.

— Cu ce dovedești că suntem pe ducă, că o să pierdem!?

— Aduceți de la împărat o tipsie albă de sticlă, puneti tipsia în fundul puțului roman de la Kalemegdan, din Beligrad.

— Am eu tipsia!

— Coborîți jos în fundul fintinii, umpleți-o cu apă și suși-vă sus pe scări. Pe urmă o să priviți voi turcii în tipsie și o să privesc și eu și o să vedetă că voi sinteți fără cap, iar eu cu cap.

Cind s-au uitat turcii pe rînd în tipsie s-au văzut fără de cap, o umbră fără cap, nima nu vedea capul, decât umerii și s-au mirat ei de ce turcii se văd fără cap, iar cind s-a uitat Baba Novac el s-a văzut cu cap! Ce minune o mai fi și asta? se gîndiră turcii. Să nu fie asta vrun vrăjitor. Aduseră cățiva sărbi și-i văzură și pe ei cu cap, da turcii tot fără cap! Să gîndiră iei că poate așa sănt oamenii în Balcani, fără cap? Alpii că numai oamenii răi să văd în oglindă fără cap și cite alte păreri.

Atunci cățiva turci ziseră cătră pașă:

— Să știți că gheaurul știe ceva, o să pierdem noi, n-o să mai stăpînim lumea.

— Hai să începem să facem dreptate, să dăm slobozenie peste tot, să-i chemăm pe chinejii vlahi, sărbi, bulgari și oricare și să le spunem că vrea sultanul, că uite vrea sultanul să fie creștinii stăpini, să conducă ei cum vreau, să așeze ei birurile, să vină lumea din tufă, da să-i zicem „cest” la ofițirii turci, să ne ploconim la ei.

Așa începu cu un nou zăcon și cind întîlneau sărbii mai ales câte un turc ii dau o palmă!

— Ia veniți încocace să-ți dau o palmă!

— De ce dai, zice turcul.

— De aia că noi săntem mai iuți, mîncăm mult iute, nu săntem făcuți din mămăligă. Du-te dă-mă-n judecată?

Se pling ofițerii turci la sultan, la pașă, cum de se poate să-i bată un neam ce le este ca și rob. Atunci îl cheamă sultanul pe unul Miloș al sărbilor și-i spune, ii dă ordin, năregenie.

— Ce, mă, ai bătut ofițirii mei?

— I-am bătut! răspunsă.

— Pentru ce i-ai bătut?

— Nu m-au salutat, nu mă respectă; da nu-mi e de mine, da am aici în pozănari fotografultele, portretul sultanului meu! Mîne ăștia n-o să mai asculte de nima! Soldatu e dracu gol, ba încă și mai al dracului cu un lat de palmă.

— Atunci dă-le bătaie!

De-atunci au prins turcii frică de Miloș, da și de sărbi; pe urmă s-a ridicat Haiduc Velcu, Stoian Abraș, din Bucopcea, voivoda Pavel Matei din Melnița, rumâni sau vlahi de-ai noștri și cu Singelici, mare viteaz sărb și i-a tăiat pe turci pe podul de la Ciupria pe Morava și de pe Timoc de s-a dus pomina și s-a adeverit prorocirea vlahului nostru timocean Baba Novac, din Homole.

and a number of other towns be left in these cases ready to meet
any emergency which may occur in the course of their
operations. The first of these towns is to be appointed by the
General Assembly of the Commonwealth of Massachusetts,
and the second by the General Assembly of Connecticut.

The first of these towns shall be New Haven, and the second
New London. The General Assembly of Connecticut may
choose another town if they shall see fit, and the General Assembly
of Massachusetts another town if they shall see fit. The
General Assembly of Connecticut may choose another town
if they shall see fit, and the General Assembly of Massachusetts
another town if they shall see fit. A town chosen by either
the General Assembly of Connecticut or the General Assembly
of Massachusetts shall be called a "militia town" and shall be
subject to the laws of the Commonwealth of Massachusetts
in all respects.

The General Assembly of Connecticut shall have power
to establish a militia town in any town in the State of Connecticut
which they shall see fit, and the General Assembly of Massachusetts
shall have power to establish a militia town in any town in the State
of Massachusetts which they shall see fit.

The General Assembly of Connecticut shall have power
to establish a militia town in any town in the State of Connecticut
which they shall see fit, and the General Assembly of Massachusetts
shall have power to establish a militia town in any town in the State
of Massachusetts which they shall see fit.

The General Assembly of Connecticut shall have power
to establish a militia town in any town in the State of Connecticut
which they shall see fit, and the General Assembly of Massachusetts
shall have power to establish a militia town in any town in the State
of Massachusetts which they shall see fit.

The General Assembly of Connecticut shall have power

ANEXE

EFICACIA DE LA TECNOLOGÍA EN LA EDUCACIÓN

ANEXE

RESUMEN

Este informe es el resultado de la investigación titulada "Análisis de la eficacia de la tecnología en la educación", que se realizó en el marco del Proyecto de Investigación "Evaluación de la eficacia de la tecnología en la educación". El objetivo principal de esta investigación es evaluar la eficacia de la tecnología en la educación, así como su impacto en el aprendizaje y el desarrollo de habilidades digitales de los estudiantes. Se realizó una revisión sistemática de la literatura existente sobre la eficacia de la tecnología en la educación, así como la realización de una encuesta entre profesores y estudiantes para obtener datos empíricos. Los resultados indican que la tecnología tiene un efecto positivo en el aprendizaje y el desarrollo de habilidades digitales de los estudiantes, aunque también se observaron desafíos y limitaciones. Se recomienda la implementación de estrategias para maximizar el uso efectivo de la tecnología en la educación.

RESUMEN

Este informe es el resultado de la investigación titulada "Análisis de la eficacia de la tecnología en la educación", que se realizó en el marco del Proyecto de Investigación "Evaluación de la eficacia de la tecnología en la educación". El objetivo principal de esta investigación es evaluar la eficacia de la tecnología en la educación, así como su impacto en el aprendizaje y el desarrollo de habilidades digitales de los estudiantes. Se realizó una revisión sistemática de la literatura existente sobre la eficacia de la tecnología en la educación, así como la realización de una encuesta entre profesores y estudiantes para obtener datos empíricos. Los resultados indican que la tecnología tiene un efecto positivo en el aprendizaje y el desarrollo de habilidades digitales de los estudiantes, aunque también se observaron desafíos y limitaciones. Se recomienda la implementación de estrategias para maximizar el uso efectivo de la tecnología en la educación.

ANNEXE

ANEXA A

1. Povești, snoave, legende

PĂCALĂ

A fost vrun uom, Pacală l-a kemat — s-a dus la popă, a slujit la popă. Slujășce iel la popă, slujășce și, aşa șiaide cu uoiili toată dziva — n-are iel se-să-facă — dar a vazut la popă că are popa vrun kies mare dî tamine, plin. Iel atuns-ia kies-ăla dî tamine dî la popă, Pacală. Ia kiesu dî tamine ș-s-duse cu uoiile — și-aprindă iel, diă odată, faze focu, și toarnă tamin-aia toată-n-foc și arde tamin-aia toată-n foc, că iel pazișce uoiile. Dumnezău vine și traze, traze, traze miroș — il doare măsava pri Dumnedzău — traze, traze, miroș — ola dî tamine și-i triese lu Dumnedzău la masavă — și sî duse la iel:

— Bre, copile, scă, s-ai pus tu-n foc-osta?

Scă:

— Am pus tamine, luvai dî la popă.

— Multă?

Scă:

— Am pus un kies.

— Si mierz tu cu mine, scă, sî-ț placesc-io ție la casa mie.

mă omoare popa?

— Nu ci cieme că nu să măi mută iele d-ais uoiili dzac la umbră, vara.

Iel ia și sî duse, și-dușe cu Dumnedzău și Dumnedzău să-i placască, dabome. Ali iel, cînd sî duse cu Dumnedzău pră vrun cuneric viede niscar carăbi toace cacace dî găin.

— E, scă, tu miie asta să-mi dai, sî-m placeșc — samo carabil-eșca.

— Măre să-ț dau alce carăbi — dîcă nu sî mîn sluzili și-spiele aiășca carăbi. Pice tu aiășca sî le iai, toace cacace dă gaiin și nu-s bune? îi dau carăbi noi io ție.

— Ma nu-m triăbuie — aiășca — dîcă-m dai aiășca, bine, dîcă nu — nu-m iau nimic, nu iau io altăse. E, bun:

— Pă sî mîn sluzili și le spiele că toace-s imaloasă, toace-s cacace dî gaiin, batrîne.

— Nu-m triăbe — miie aiășca-m triăbe aşa cum is iele — nu-li măi cat-io măi bune.

E, bun:

— Ți le dau. Dabogda, cînd vi drumăii cu iele și cînd vi dzise-tu — care gude ce v-audi pră cine, să zoase: și uoi, și vas, și pors, și gaiin, se gude jivo-tiie viie pri pomint va fi, tot sî zoase: și sfiet, și care gude ce v-audi, și uoi, și vas și tot.

Cînd iel ia și-să duse. Cînd să duse, uoiili dzac-colo. Iel pornește s-dică-n carăbil-ela și dzise, și dzise, și dzise și uoiil-ela zoacă, și zoacă, și zoacă pân sara. Cînd cată Pacală sara-uoili flaminde moarce, toată dzia-a-zucat, n-a măi pascut iele niscum. Se să facă iel. Le mîn-acas flaminde, le cam mînă iel can-însarat pri iele — flaminde uoiili — popa nu viede. Iel atunsa-n-alalată dzî îș faze iel o țavă dă soc, mare, și le dzise și iele zoacă — cîti-i dzia zoacă. Cînd sara iel la toace le suflă cu țava-n cur și iele toace-s satule — le mîn-acas satule uoiili. Cînd triese cîta vrieme — uoiili slabîasc. Cată popa-n strungă: nu-s kikiriedză niscum. Să duse la popadiie:

— Doamne, popadiio, dar se ie asta — uoiili noastre cînd vin sara nu vin flaminde dar îs slabe. Du-ce-n strungă să vied dar-au iele o kikiriedză — kikiriedză nu măi au iele, nu să măi cacă iele, scă, mora nu măi pasc — se faze Pacală cu iele?

Scă:

— Du-ce dî vied.

Cînd iel ia și să duse, s-duse iel pră cîmp — Pacală dzise-n-carăbi. Il viede pri iel Pacală ali nu viede popa cî l-a vadzut Pacală și ia să dzică-n-carăbi și dzise, și dzise, și dzise. Ali iel, cînd Pacală-l pazîșcă, iel taman s-a dus printu iel după vrunt spine și iel să prinde a-zuca-asia — nis nu poače și să ducă printu iel că zoacă la spinil-ela cu pantaloanili dazlegace, tot să-nspină — și zoacă, și zoacă, și zoacă, și zoacă:

— O, Pacală, sică, stăi numă și-m leg pantaloanili că tot ma-nspinai.

Tase cîta Pacală a uoiili zoacă.

— Păi, se, dă-un-ți-s carăbil-eșca?

— Pa, scă, l-am aflat.

— Pă cum l-ai aflat tu să zoase aşa tot — pă se fac uoiil-eșca?

— Păi-etă zoacă.

— Pă dî se n-au iele kikiriedză?

— Pă n-au kikiriedză că nu pasc — io mă viaslesc, cîta dzic în carăbi, iele zoacă și nu pasc, n-au cînd să pască.

— Să tas, scă, numă până mă dăpărt dî tine — ma duc acas!

Scă:

— Tac.

S-dapartă popa dî la iel încolo, s-duse — scapă popa acas și nu zoase pân-acas.

S-duse-acas, (dar are copil mic), s-duse-acas, scă:

— Popadiio, cînd vi-audi pră Pacală că viñe-astară dzicind în carăbi — tu zos.

— Ba io, scă, nu zoc, io după Pacală să zoc? Cînd aud pri Pacală că dzise-n-carăbi:

— Măre vi să zos!

— Măre nu zoc io!

— Măre vi să zos!

— Măre nu zoc io! Numă tu ia sama dă copil: io mă sui în pod și-m leg d-un pisor piva, di-unu și-m leg maiu — și io cu aiăla nu pot să zoc.

— Măre las ée că vi să zos tu, vi să cad d-asia!

— Ma nu zoc io.

Ia și lasă copilu pri popă și cînd potrivieșce cî vin uoiili, sara, s-duse-n pod: îș lagă maiu dî-un pisor și piva d-alălat, le lagă ia biñe a nu pune iăla, calpacu, la pod numă ia-șa că nu-azunze ia siia. Să duse ia încolo prin pod și

șiăde ia-n pod. Îl-aude pri iel, vine sara: uoiili zoacă, care gude l-aud pri iel că dzise-n carăbi — tot zoacă. Uoiili vin zucind pră drum, mierg, zoacă uoiili, toț zoacă — ia s-apucă prin pod, și ia. Acu iăla, popa, nu marieșce cî-i zos, zoacă zos, ali ia zoacă în pod a-ie legată cu iăla la pisoare: tupa-tupa, tupa-tupa, tupa-tupa, tupa-tupa — azunze la ocna podului, cade zos, s-omoare toată, moare popadii.

— Alălă, Pacală ! ma zatriș.

— Dî se c-am zatrit io ? Do n-am minat-o io și zoase, pîce io-am minat-o și zoase;

Să duse popa prîngă ia — a murit, popadiia-a-murit, caki — udeșce copil-ola mikicel.

Îi fac iei s-o-ngroape.

— Pacală !

— Se?

— Traze(după se-o scot moartă), traze uș-asta, sică, după cine și nu-m-udască barim ușa dașkisă !

Iel ia ușa-n șiăle și porneșce după popă. Iei merg — iel mierze și iel. Popa mierze-naince: să plînze după popadiia lui, saracu. Cînd cată napoi — Pacală mierze după iei cu-ușa-n șiăle :

— O, Pacală, se lucri tu ?

— Pa tu ai dzis s-o trag după mine ma io n-o pos s-o trag după mine ma o luvai în șiăle.

— Ma zatriș tu pră mine duce - du ușa cî io-am dzis numa s-o-nkidz tu.

— A-dă-se n-ai dzis tu s-o-nkidz, m-ai dzis s-o trag după mine — io cum s-o trag io, am luvat-o-n-șiăle.

Să duc iei, dă-ngrăapă popadiia.

Vin iei acas. Cînd vin iei acas — copil-ola, saracu, s-a cacat.

— Du-ce, Pacală, și cîstăsc copil-osta, siruire copil-osta.

Iel și duse și taie copilu și s-duse la bunari, și-l spală ca lumna, frumos, și-l alină-n gard.

— Pacală, unde-copilu ?

Scă:

— Iă-l în-gard și stoarse.

— Alălă ! tu, scă, l-ai taiat !

Scă:

— Pă tu ai dzis și-l sirui — io l-am siruit — iă-l în gard și stoarse.

— Alălă-lălă ! m-ai zatrit dî copil — ee, Pacală-Pacală, bas ma do zatriș dî tot !

Îngroapă copil-ola, fase cu iel, tot cistit — il îngroapă.

Mine-dzi :

— Si-ce-dus după lemne, și-mi-adus lemne cî triăbe și dau stamina lu popadiie.

— S-ma duc.

A-vut doi boi — prinde boii la car și s-duse iel. Azunze-n padure — iel taie lemne, boii lingă iel. Vine-un lup:

— Io și-ț maninc un bou.

— Tu manincă bouu și io-ce prind la car.

— Măre și-ț maninc bouu.

— Ma io ce prind la car, a tu manincă-l.

Ia lupu și manincă bouu. Iel prinde lupu și-l prinde cu-alalalt bou la car. Vine dracu:

— Io să-ț iau o siviie.

— Tu iai siviia, ma tu ai și țin cu deistu păn-acas, păna unde duc-io lemne la popă.

— Io să-ț iau siviia.

— Ia-o, brate, (a tot d-aia parce se-ie lupu și dracu).

— Măre io să-ț iau-o siviie.

— Ia-o, brate, ali tu ai și țin cu deiscili.

Iel-ii scoace siviia ș-Pacală-l prinde și-l pune cu deistu colo — nu cucadă s-sloboadă. Încarcă caru dî lemne, s-duse acas, azunze iel acas:

— Tata-popă, tata-popă, dașkide capia c-etă vin cu lemne.

Cind viede popa:

— Alăla ! s-ai facut — adus ais și dracu și mi-adus și lupu și-ma-domanișe.

— Nu ci ceme, cîn nu m-a mincat pri mine pri padure, nu ce manincăiei pră cine ais-în sat.

Azunze-n obor cu lemnii-ela, sloboade lupu, ii dîă drumu, să duse lupu, dracu-ș scoace deistu dî la siviie:

— Du-ce și tu, scă, acu du-ce c-acu nu-m trăbuiit voi miie. Udeșce Pacală. Do-dîă iel poman-aia, se fase.

Cind mă triese cîta vrieme, s-obavieșce ratu, și vină-n rat. Rîătuie toț

— ii vine lu popă s-ducă-n rat a Pacală udeșce. Atunsa popa cîtrî Pacală:

— A, Pacală, vrei tu s-ci dus în locu mieu în rat?

— Vrieu, brate. Numă și-m dai cîta slanină, și-m dai fanină, și-m dai brîndză, și-m dai cigana, și-m dai caldaria dî coleșă și și-m dai pri Bielca s-o calariesc, că cum s-mă duc-io-așa, io ma duc cu Bielca.

Ii dîă popa pri Bielca și-i dîă fanina, ii dîă slanina, ii dîă brîndza, ii dîă tot — il tramiece, s-duse Pacală. Iei rîătuie-n-colo — iel s-a pus la marzina lu rat, a facut focu, a pus în cigane, a pus caldaria dî coleșă — Bielca lingă iel. Iei, dabome, bat cu plumbii: fiu, fiu !

— Măre, lasați-vă, bre, nu-m-implareț caldaria dă kikiriedză, și cigana, bre, că v-omor, bre !

Iei rîătuie — pîce iei la iâla să-să obrătuie, la un uom — iei rîătuie-ncolo.

— Măre, lasați-vă, bre, nu-m-implareț, bre, caldaria și cigana, bre, dî kikiriedză !

Iel a pus în cigane, taman a pus fanină-n- caldere, ii fierbe coleșă, cigana i-să frize — a Bielca lingă iel.

— Măre, lasați-vă, bre !

Ma care-l aude pri iel se iel spune în-urma lu rat — iâia rîătuie oamini, plumbii mierg. Iel prinde pri Bielca dî coadă: n-are altă se, n-are bît, n-are toică, n-are nimic cu se-s-s-bată iel — prinde pri Bielca s-apucă cu Bielca, c-o mînă dî cras, c-o mînă dî coadă, și și pune pri iei — ii cmocare toț. S-întoarse colo ș-fase coleșă. Bielca, a omorît și pră Bielca, tot — ratu-a sfîrșit, pune pri Bielca moartă lingă iel ș-fase coleș-aia și manincă iel, manincă iel și să duse, s-întoarse napoi.

Cind, și duse iel, și pitulă dă pcă ș-s duse-n ștală și pune iap-aia-n ștală, și-i pune propete, și-i pune fin dinaince, o pune cu gura-n fin — a ia moartă, numă-se oasisi — pune cu gura-n fin și-i faze cîta loc cu mîna și — și-duse-n sobă :

- Tata-pope, tata-pope.
- Ai venit?!
- Am venit.
- Gata ratu?!
- Io gatai ratu și vinii.

Cînd:

- A unde Bielca?
- Îă-o-n ștală, du-ce ce ivieșce pri-la-ia.

Ia, să duse popa:

- Bielca, moia, Bielca, moia, — o pipileșce că, dabome, a fost-in rat:
- Bielca, moia, gde si bila? — încoas-încolo și Bielca cade pri iel și omoare pră popă — s-udeșce Pacală dî gazdă.

Danica Mihajlovic (Dânița Iu Il'ia), 59 ani, Rakova Bara (Ricobara), 15.3.1970.
Culegător: Ratomir Marcovic

POVASTA CU GÎSCARITĂ

A luvat un copil, dabome, s-a-nsurat, a luvat o fată cu doauă stiale-n frunce — frumoasă fat-ajă. Sî traieșce ja cîta și fase o fată iar cu doauă stiale-n frunce și moare — și udeșce uom-ola văduvon. Sî ia cînd moare, ja-l procletașce pri iel: proclet să fie dăcă nu va luva fată, fată-mujere, se v-află — iar cu doauă stiale-n frunce (numă fata iel a fost cu doauă stiale-n frunce). Atuns ja moare, iel udeșce.

Iel imblă-imblă, imblă-imblă, imblă-imblă — patru an a-mblat lumă și pomintu: aşa fată n-a măi-aflat, nis fată, nis mujere, nis nimic — nu-je aşa. Iel să-ntoarse-acas — să ja fata:

- Fata miję, scă, io nu afiu — s-c-iąu pră cine.
- Ee, tato, nu măi mjerg-jo, scă, păń pomintu.

Să-duse la vro babă fata și spune lu babă:

— Mamă, mamă, scă, jacă și jacă se dise tat mijęu, scă, mi rușine să-ț spun, jacă și jacă se dișe iel: că iel a-mblat, a-mblat, a-mblat și fată n-a măi-aflat. Sî, scă, mă-ja pri mine.

— Fata miję, scă, nu-će duse că-je pacat! Numă să-l min tu pri iel să-ț facă țoale di irce și-nkjepe-ntr-o gjă di nucă — pă să-će dus după iel.

Să-duse acas fata:

— Tato, scă, să-m fas tu miję țoale di irce și-nkjepe-ntr-o gjă dă nucă pă să vin după cine, scă — aşa nu vreau.

Să-duse iel, imblă, ii faze iel țoail-ela — înkjapă intr-o gjă di nucă, țoale di irce.

Iar să duse scă:

— Mamă, mamă, pîce nu mij-a facut iel!
— Să-i spun, scă, să-ț facă țoale di sfilă s-înkjepe-ntr-o gjă dă nucă și să-ț ja un inel d-arzint: cînd ci-vi duse la cununię să-l primeneșc cu iel, și n-avieț pacace ci-ți parince.

I-să-duse iel, ii faze — imblă-imblă, faze țoail-ela di sfilă, ii cumpără inel-ola. Cînd să duse jar la babă:

- Mamă, mamă, scă, pîce nu mij-a facut iel miję.

— S-ce dus acas, scă, și sî iaj țoalili dă îrce, și sî iaj țoalili dă matasă, dî sxilă, se ț-a facut tatî-tu, și sî-ț iaj inelu și sî-le baz toace după brîu. Sî-mbras țoalili dî îrce și sî-ce dus unde vi audî dă numîli lu țar, sî-ce dus la țar să slujasc a dî tatî-tu sî fuz — sî nu-ci dus după ieļ c-aļ pacace cî-tî tatâ.

Ia ja și sî duse. Ia acas sî duse merecuț și-s scoace țoalil-ela ș-li bagă după brîu — ale dî îrce le-mbracă, ale dă matasă le bagă după brîu, și inelu, și sî duse. Mierze-mierze, mierze-mierze, mierze mierze — azunze ja la țar. Taman copilu lu țar (a fost bekjar) șiăde pr-asija.

— Bună diva copile !

— Bine bog s-azuce, fată, se caț tu? (A ja ș-a pitulat, nu ț-să viăd stiălii-ela) — Ţe caț tu? scă.

— Cat să slujăsc la voi că pri nima pri pomînt n-am — n-am se sî manînc, se sî port, n-am parinț, parinti mi-a murit, am udit singură, n-am pră nima, Ați puca la voi sî slujăsc dî sî-mă ranesc, sî mă-nbrac?

— Pă, scă, nu șciu, nu pot că, io, slugă la vas avem, la uoț avem, la pors avem, la cai avem — tu, scă, nu-jeș dî caț.

— Ma nu mi-s jo dă caț. Pă dar gișcii-ęșca! nîscar gișc imblă pr-asi, prîngă dvoru lu tar!

Sca:

— D-a-iășca n-avem.

— Du-ce-ntrabă pri tatî-tu va puca sî fiu la gișcii-ęșca, numă sî-ma ranesc cîta — lasă-mă și dî-nbracamînt ma sî-ma ranesc, n-am se sî manînc. S-duse la tatî-su:

— Tato, scă, iest-o fată etă a vinit: goală, saracă, n-are mumă, n-are tată, n-are pră nima — vrîe să vină la noj slugă — n-are se sî manise, scă, a întrăbat dî noj ș-a venit la noj — i-a-o afară, s-o luvăm, sică, la gișc.

— Ja-o, brate! Du-ce ja-o, scă! La-să vină-ncoas sî manise, s-ducă cu gișcili, s-pască gișcili. Sî-duse ieļ afară:

— Fată, scă, aîdi sî manis și, a diș tata, să fi la noj, sî păzășc gișcili.

— Să fiu, brate!

S-duse ja manîncă, iij dau ieļ dimîncare, manîncă. Îi diă gișcili, le păzășce. Îi diă cîta stan, asi unde sî doarmă ja. Ia tot cu țoalil-ela dî îrce — imblă tot cu țoalil-ela dî îrce.

Cînd, vine o zavjecină. Ali copilu lu țar tot cată, tot șiăde prîngă ja, s-invîrcesce tot prîngă ja — ie frumoasă ja bine. Cată ieļ, i drag luț dă ja, șiăde ieļ cu ja. Cînd vine zavjecina — ja cu gișcili, dabome, a prîndit ș-a slobodit gișcili. Cînd, să-nskimbă ieļ să plăse, plăcă ieļ la zoc. Să duc ieļ, trîec prîngă fată:

— Ajđi, sică, gîscarițo, dîse copilu lu țar! Țaru cu țarița mierze naince a ja-n-urmă, copilu a udit: — Ajđe, gîscarițo, la zoc!

— Ee, nu mijerg-jo că n-am-jo țoale și nu-m las-jo mię gișcili, să mijerg-jo la zoc. Să-duc ieļ.

Ee, trîec ieļ cîta și-ja scoace țoalil-ela, a ieļ, dî matasă și să-nskimbă frumos, și sî piepcină și s-ogodeșce, și spală stiălii-ela — nu-je frumoasă cîta, ma ca soariști. Sî gișcili-nkide și-si ja după ieļ. Sî-i azunze, și-i întrișe, s-duse la zoc. Cum sî duse, ja uodma sî prinde-n-zoc și zoacă. Zoacă-zoacă, zoacă-zoacă, zoacă-zoacă.

Copilu-lu țar (cînd azung ieļ și cînd cată prîstî) zoc — ja ie măj frumoasă-n zoc odma sî duse lingă ja, sî prinde-n zoc și zoacă. Zoacă-zoacă, zoacă-zoacă. Cînd potriviesc-ja cî ieļ vine vrîemja sî plăse, ja-l-lasă și să duse ja, și țoalil-

ela-ale frumoasă le bagă-n gij-aja dă nucă și iăla le scoace, ale dă irce, și lembrecă, și sî-sperligiadă ia, îș traze piăru pri stiălii-ela dî nu să viăd — sloboade gișcili și pașce gișcili. Cind copilu țarului trișe prîngă ia:

— Ajda, scă, gișcarițo, mînă-le că s-a fi sturat și ieļe dă dăsnață. Scă:
— Ajde.

Iăia jar mjerg naince, țaru cu țarița.

— E, sică, se vadui — io o fată frumoasă — baş ca cind iș tu.

— Ee, da-un-să fiu-jo, și sî prinde-a plin: cind r-aș fi fost-jo nis n-aș fi azuns io sî-ț pazăsc tje gișcili ma m-aș fi dus-jo d-aș.

— Dîc că dică dișăi, nu ce mîncai. Ajdi. S-duse mînă... gișcili-nkid.

Ali, copilu lu țar sî gișcile: dar măi afila-va ieļ fat-aja vr-undiva, va măi veda-o ieļ vr-undiva o n-o măi viede nisunde — se va fase?

Cind, mîne-dî jar aşa. Iej jar sî sprimăsc, și duc — ia jar cu gișcili, jar copilu lu țar o kiamă — ma un-si-s-ducă ia, nu să duse ia. Iej sě duc, mjerg naince, triec ieļ cîta. Ee, sî duse ia sî-nkide gișcili — sî spală, să piepcină sî sî-nskimbă, jar în-ală cî n-are ia-alce țoale, tot în-aiăla. Să spală și sâ-nskimbă, și să piepcină, s-ogodeșce frumos, și să duse, și i-azunze sî-i intrișe, și-să duse — cum sî duse, și prinde-n zoc sî zoacă. Copilu lu țar sî duse, cind sî duse colo — cum cată pristi zoc, jar o viede. Uodma sî duse lingă ia, să prinde-n zoc sî zoacă și zoacă, și ia sî ieļ, zoacă-zoacă. Ia cată la soare. Cind viede ia cî-i vriemjă sî pleșe acas, cind ia șciie, în aja vriemjă — sî nu pleșe iî nainca ieļ — ia fuga, și dasprinde din zoc sî s-duse acas. Îș bagă jar iăla țoale în gjă dă nucă, dar pră iăla le-nbracă, ale dă irce, și le culupișce, le bagă-n pungă și sloboade gișcili, pașce gișcili. Cind vine jar, trișe copilu lu țar:

— Ajde, gișcarițo, mînă-le că gișcili-ęșca s-a fi sturat.

— Păi s-a fi sî sturat, sică, dî dăsnață (dar ia atuns le sloboade ma — aşa-je vorba). Cind, cată ieļ:

— O, Doamne, Doamne, gișcarițo, se iestă o fată frumoasă. Ma se iestă o fată frumoasă, baş ca ćine, baş ca ćine.

— Pă va fi sfjet, va sămâna. A-dă-un să fiu jo cind io cu gișcili-ęșca unde mă duc, să țoale am dă să mă duc.

— Pă io, dîcă dișăi — io am dis dar nu baş șciu, ma aşa samână fat-aja. Cind sî-duse, mînă gișcili-ela-le-nkide — s-duse copilu lu țar. Ali-i grijă lui dî fat-aja. Tot-iî gindu lui dî fat-aja, tot-iî grijă lui dî fat-aja. Cind, mine-dî, a treiă dî, ia jar aşa, ieļ sî duc:

— Ajda, gișcarițo, mjerg la zoc.

— E, io-să mjerg? Se sî fac io cu gișcili-ęșca, io am țoale ca voi? Ît bat zoc dă mine.

— Că io nu-m bat ma dic aşa. Iar triec ieļ și să duc. E, lasă ia cîta, să măi dapartă-ieļ, s-ntoarșe ia, și ieļ să dapartă bine, n-o viăd, și ia-nkide gișcili și-s dușe acas: și-să-piepcină, și-să-spală — simăi frumoasă stiălii-ela unde l-a spalat toace trei dile — s-a-nskimbă, le spală, să spală pră uoki să-nskimbă și ia inelu-n-dejst și să duse. Să dușe, iar i-azunze sî-i intrișe, trișe prîngă ieļ și cum să duse sî prinde-n zoc. Sî-zoacă, sî-zoacă. Atuns copilu țarului cum sî duse, o viede. Iar sî duse lingă ia, să prinde-n zoc:

— Bine, fată, scă, da-unde-ș-tu, cum sî ce măi afli io pră ćine?

— Ee, scă, nu mă măi afli tu pră mine niscind că io unde șăd nima nu mă măi afli ma ăită inel-osta păi mă-vi-afli vrodată pră inel dacă-ți va fi tje baş sî ma cat-tu. S-asha și sî dușe, sî pierde. Lelé, cind cată copilu, ia s-a dus, s-a percut — nu-je. Ali sî sikirîșce ieļ — n-o măi viede ieļ, scă. Are inelu

ieș ma unde, se știe să facă cu înel-oa — și cace la ieș, dar se să facă cu ieș altă-se — da unde știe ieș s-ducă, unde știe s-o afle. Ia și duse acas, și daspoaie, și-bagă țoalil-ela, iar le culupișce acolo, și-aile dă înce le-mbracă, și-iș traze părău pristii stiailil-ela, și-sloboade gișcili și-ștăde cu gișcili. Ieș vin, iar țară cu țarița triec naince.

— Aide gîscarițo, mină gișcili-ela !

— Aide. Mină-ia giștil-ela acas, le-nkide.

Ali copilu țarului să-mbolnavișce dî para riăuu lui fat-aia: că n-o măi află, n-o măi vîede ieș. S-imbolnavișce, dase ieș vro doavă dile, nu manincă nimic pri pomint. Il imbițe țaru — á! nu manincă ieș — i grijă luș dî fat-aia, și para riăuu dî fat-aia. N-o află. S-ar minca ieș, și manise cîta lapce dî oaje. Naredesce sluzili, s-ducă sluzili, și-i mulgă lapce. Il mulg sluzili lapce, il strîcură ieș, il fierb — ali dîse cîtrî sluz ieș :

— Să nu lăsat gîscarița și s-aproapije dî lapciil-ela și-i pișe vrun pîar dă înce asiya-n lapciil-ela. Ia bagă și sama că ieș mulg uojuți — spun ieș, să vorbăsc ieș pr-asiya.

— Cind viț dimica, scă, și-m dat cîta și mij, și dimic cîta și io, să roagă ja dă ieș, să roagă. Ieș iu dau — pune ja cîta pîne asiya. Ia pune cîta pîne asiya, dar a măi avut ja și-măi un inel, doauă inele. Sî ja inelu și-i pune asi în lapciil-ela. A primit inelili cu copilu lu țar. Scă, pră inel-osta n-am affa vrodată. S-duc sluzili-ela colo lapciil-ela. Manincă ieș cîta, măre că diq-iel, aude că tacăje-se-tacăje-n cinerți-ola. Măi diq-odată și-scoace inelu. Atuns ieș kjamă sluzili. Scă :

— Să-m spunet voi mij care a dimicat în lapciil-ela. Iăla că a dimicat iăla, iăla că iăla, să cem.

Scă :

— Nu vă cemjareț niscum ma ma spunet-s-apropiat gîscarița dî lapciil-esta ?

Scă :

— Ia baș s-a rugat dă noi și noi i-am dat, și ja a dimicat, și-a-picat vrun pîar și tu n-omorî.

— Nu-vă cemjareț, duseț-vă voi, n-aveț voi nimica — samo ja să vină-ncoasa dar voi, scă, nu-m trăbujiș mijie nimica. Dusești-vă voi la lucru vostru, unde triabuie să vă duseț, cu stoacă. Vine gîscarița. Scă :

— Bine, a tiu ie inelu, inelu-osta tu l-aip pus ? Scă :

— Io.

— Pă dar pîce nu ce-ntrăb-jo pri ćinie și ce kjem la zoc și-tu nu vrjei să mjerz.

— E, scă, nu cuced-jo și mijerg aşa.

— Pă dar vrej tu, scă, să mjerz după mine ?

— Pă, scă, dar vrjeu.

— Aide si-c-acjei cum ai fost în sara dintin. S-acjei ja, și spală, s-acjei — tot in-aială țoale.

— Aj să ce-nskimbi cum aj fost în sara dă mijloc. S-acjei ja, și spală, s-inskimba — cum a fost în sara dă mijloc.

— Ajde cum ai fost asară. S-inskimba ja, și spală, s-acjei cum a fost în sara dă-pră-urmă — și uodma udesește la copilu lu țar. A udit țariță din gîscarița — ja-a fost gîscariță — fata. Etă-ț !

Danica Mihajlović (Dânila Iu Il'ia), 59 ani, Rakova Bara (Ricobara), 9.2.1970.
Culegător: Ratomir Marcovici.

POVASTA CU SÎNTOADIRI

A fost vrun uom și s-a-nsurat și-i moare mujeră — și-udeșce ieļ văduvoň. Ajde atuns și s-insoare și ja mujere cu-o fată — o fată ieļ a-vut, o fată a luvat, mujeră iar cu o fată. Cind, mujeră o mrziășce — mrziășce fat-aja dar pr-a ieļ o voieșce, o urzășce-mrziășce dar pr-a ieļ o voieșce. Vin sîntoadirii... Vin sîntoadiri ș-ași s-o mîne la moară, s-o mîne noapca la moară — să ieșă, s-omoară sîntoadirii. Atuns a-mblat sîntoadiri, vrodată a-mblat ieļ pră cai.

Cind sî duse ja la moară, placă taman cind zavîrne soarili. Cocoșu:

— Cucurigu ! mijerg și io.

— Ajde cu mine dă soție. Mîțu:

— Miau ! mijerg și io.

— Ajde cu mine dă soție că n-am pră nima a mă duc la moară. Să dușe.

Cind să duse la moară, cocoșu-i spune:

— Tu, scă, acuma (cocoșu o-nvață, a vorbit cocoșu) se-gode ieļ ce va năradî, tu să nu măi gindeșc să ieș afară, noi tot-îț spunem — iți spune cocoșu. Trîșe cîta vrîeme (a nu-i noapca prea mare pră sîntoadiri) — vin sîntoadirii.

— Ieș, fată, să zucăm !

— N-am rokije (aja n-are • alină albă) — n-am alină d-ače albe dî și ieș să zucăm. Să duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s. Îmblă ieļ, vin — iți aduc alină albă :

— Ieș, fată, să zucăm !

— N-am taliri. Să duc ieļ. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — țacătă-i vin, iți aduc taliri:

— Ieș fată, să zucăm !

— N-am țapiei, c-as ieși ma fri-dî țapiei io nu pot să zoc. Să-duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, îmblă-îmblă, îmblă-îmblă — țacătă-i vin, iți aduc țapiei:

— Ieș, fată, să zucăm !

— Nu pos să ieș că taman acuma mi-s fată mare: n-am, im-triăbe o sută dî cîrpe, cind ma marit. Să-duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — țacătă-i vin, iți aduc, iți lapădă cîrpili:

— Ieș, fată, să zucăm !

— Nu pos că-m triăbe o sută dă peșkire dî nuntă — im triăbe miș dî nuntă — nu pos io să ieș. Să duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — vin, iți aduc o sută dî peșkire:

— Ieș, fată, să zucăm !

— Nu pos să ieș că n-am brâsiri, triăbe să grăbăsc să lucru, n-am brâsiei dă nuntă — in-triăbe sindăs dă frimbiș dă brâsiri, triăbe să diărui — n-am. Să-duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — țacătă-i vin, iți lapădă sindăs dă frim bii dă brâsiri:

— Ieș, fată, să zucăm !

— Nu pos să ieș cî n-am, im triăbuje sindăs dî țastuse⁹⁰ să-m diărui nuntă că io mi-s fată mare. Să-duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — țacătă-i vin, iți aduc, lapădă sindăs dî țastuse, vigu:

— Ieș, fată, să zucăm !

— Nu pos să ieș că-m triăbe sindăs dă parieki dî sirjeipi cusuț, toț făr-bujiț⁹¹ să cusuț — im triăbe că să-m diărui nuntă, să-m diărui nașu. (o tot o-nvață cocoșu).

Să duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — iacătă-i vin, iți lapădă sindăs dî parieki di širjeipi:

— Ieș, fată, sî zucăm!

— Nu pos sî ies că-m triăbe sins strane, s-am strane — nu poș-jo-aşa că-n triăbe să mă culc.

Ieji sî duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — iacătă-i vin, iți aduc sins strane, lapădă:

— Ieș, fată, sî zucăm!

— Nu pos sî ies că-n triăbe şasă cilimuri (cocoșu o-nvată), în-triăbe şasă cilimuri — cind m-ai marita-mă s-am s-încarc cosija dă dirză

Să duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — iacătă-i vin, iți aduc şasă cilimuri împu-jače dă nu-măi pot fi dî mîndre, le lapădă:

— Ieș, fată, sî zucăm!

— Nu poș sî-ies sî zucăm că n-am, în-triăbe orman (nu-i disce şifoneri numă orman, atunsa-aşa a fost), n-am orman să-m pun țoalili — mi-le manincă irji ais în moară c-aiši-s boabe, nu-s țoale.

Să duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s — iacătă-i vin, aduc ormanu, il lapădă:

— Ieș, fată sî, zucăm!

— Nu pos sî ies că acuma taman mi-am pus slamieciili că-m triăbe mijie slamieci că-să-mă marit.

Să duc. Nu-s-nu-s, nu-s-nu-s, nu-s-nu-s. Cind ieji vin cu slamieciili, lapădă slamieciili, sins slamieci — sî ieji lapădă sins slamieci sî cocoșu:

— Cucurigu! Cintă dă-ncoló, sî mițu:

— Mjau, mjau! sî ja baće vatraju — sî ieji să duc. Cita sî să faze dîva.

Cind, sî faze dîva, tramiece-ja după tată-su, să vină tatî-su cu lojtrili — să-i ducă țoalili dî-la moară. Îș faze racunu mașcoajci -s-aia — ma se țoale aiăla să ducă!

— He! — ja să ride, iș baće zoc cătră uom:

— Du-ce, ja-ț țoalili lu fată c-a lucrat fat-astănoapce la moară, sî-ce dus sî-i adus țoalili cu lojtrili — să ride ja.

Cind, iăla ja prinde vașili la car, sî puñe lojtrili-n car sî-s-duse, s-dușe ieļ la moară. Cind — fata, istină, scoaće, scoaće, scoaće, tot ře-gode ja-tribuijt ieji dî dar. Încarcă caru, pune şifonériu sî-s-duc acas — pune masinișu — sî fanină a-facut.

— Alălă-lălă! fata miję, alălă! — se nu-će dușăs tu: s-će-dus astără, fata miję, să-ț fas sî tu.

— Si-mă duc, mumo, cum să nu-mă duc!

Cind sara prinde murgu — mînă fata ieji sî-măi însarat dicît pră-aja să-i aducă, să-ș facă măi mulce țoale.

Mițu:

— Mjau! mjerg sî-jo.

— He, iș, rr, pișu-ce — tu să mjerz cu mine că sigur no tu o-să-m fas țoale miję, tu să-m fas țoale!

Cocoșu:

— Cucurigu! mjerg sî-jo.

— He! tu sî mjerz cu miję, tu să-m fas niscar țoale, dar cum, tu sî mjerz, la ſe sî mjerz tu! Udeșce sî cocoșu sî mițu. Ja nu le ja că, vięd, ie cu mumă — nu să cemne ja dî nima, s-ducă sî-s facă țoale ja cum a facut aja într-o noapce.

S-duse ja la moară, sloboade moara, mașină — ieji vin:

— Ieș, fată, să zucăm !

Ia iesă. Ieș o-mor și-i alină toace mațili zos după fusu lu moară a pră
șă o pun lingă mișnic și-o belesc din dinț — și cască gura, și-i belesc dinti,
și-o lasă și-s-duc.

Cind să duse mumă-sa (isto ță dimineața caru cu loțriți) — s-dușe
s-aducă daru lu fată di-la moară.

— Alăla ! — țucu-če di fată, cum ce rîd-tu ! Ho, țucu-ce ! cum ce rîd-tu,
mora ț-a-mplut iâja — și-măi mulce aș facut dîcăt aja, dîc aș crăsit măi mulce.

Cind să duse colo — ieș după fusu lu moară și-a-nșirat mațili și pri ță a
pus-o lingă mișnic și-i-a cascat gura și-a belesc dinți și stă lingă mișnic moartă.

— Alăla ! să cintă, s-omoare mașci-sa toată că și-a omorit fata săntădiri.

Danica Mihajlovic, (Danita lu Il'ia), 59 ani, Rakova Bara (Ricobara), 9.2.1970.
Culegător: Ratomir Marcovici.

POVASTA CU BOBU

A pus un uom mult bob, un moș, și-a vinăit șepuru și-i manincă bob-ola
— a răsărit bobu și șepuru-l manincă. Să dise moșu :

— Copile, dă-m bitu și duduș șepuru din bob !

Copilu dise :

— Noavă an di-cind nu maninc-jo lapce.

S-duse la vacă :

— Vaco, dă-m cîta lapce ! Lapcili s-dau la copil, copilu si-m de bitu

— s-duduș șepuru din bob.

Vaca dise :

— Noavă an di-cind nu maninc-jo fin.

S-duse la clanije :

— Clanijo, dă-m cîta fin ! Finu sî dau la vacă, vaca să-m de lapce, lapcili
s-dau la copil, copilu si-m de bitu — s-duduș șepuru din bob.

Clanija dise :

— Noavă an di-cind ma manincă pră mine irți.

Să duse la miț :

— Mițo, du-ce la clanij aja, prinde irți ! Clanija si-m de fin, finu s-dau
la vacă, vaca si-m de lapce, lapcili si-dau la copil, copilu si-m de bitu — s-duduș
șepuru din bob.

Mița dise :

— Noavă an di-cind nu maninc-jo slanină.

S-duse la scroafă :

— Scroafă, dă-m cîta slanină ! Slanina sî dau la miț, mițu să prindă
irčili, clanija si-m de fin, finu sî dau la vacă, vaca diă lapce, lapcili si-dau la
copil, copilu si-m de bitu — s-duduș șepuru din bob.

Scroafa dise :

— Noavă an di-cind nu maninc-jo jir.¹⁰⁵

S-duse la fag :

— Fagule, dă-m cîta jir ! Jiru sî-dau la scroafă, scroafă si-m de slanină,
slanina-s-dau la miț, mițu să prindă irčili, clanija si-m de fin, fag sî dau la
vacă, vaca-n diă lapce, lapcili-s-dau la copil, copilu-n diă bitu — s-duduș
șepuru din bob.

Fagu dîse:

— Noavă an dî-cînd-n-am-jo ploaje.

S-duse la Dumnedău:

— Dumnedăușe, dîj cîta ploaje lu fagu-ola sî-m dê cîta jîr.

Dumnedău dîj ploaie la fag, fagu dîj jîr, jîru dîj la scroafă, scroafa-i dîj slanină, slanina dîj la mîț, mîțu prinde iréili, clanija i dîj fin, finu dîj la vacă, vaca-i dîj lapce, lapciî dîj lu copil, copilu-i dîj bîtu — dudiie jepuru din bob.

Danica Mihajlovic (Dânița lu Il'iiia), 59 ani, Rakova Bara (Ricobara), 17.1.1970

Culegător: Ratomir Marcovici.

COLEȘÎȚĂ DÎ DUPĂ FAG

Șcă, a plecat vrun uom și ie flămînd-flămînd, mîerze — nu-je mincare, godina rîă, n-au se sî manise sfjetu (naince vrîeme). Sî ie mîerze-mîerze, mîerze-mîerze, ș-află un țigan c-a facut, țigan-ola, la vrun fag cîta coleșită dî mîej.

— E, se, furtace, se șiad-tu ajiș sî manis colesh-asta?!

— A, se se să fac?

— Du-ce, ță, după dung-aia — io-colo după dungă băuî și mîncăi la-o nuntă — m-a sturai — a tu șiad la coleșit-asta dă mîej.

Atuns țiganu, fuga și să duse și ieł — lasă coleșit-aia asija și să duse. Rumânu cată numă cîta, până sî duse țiganu, și s-întoarse la coleșit-aia și manincă coleșita dă mîej.

Țiganu să duse — imblă-imblă, imblă-imblă, nu-je nimic, caki nuntă — nu-je nimica. Cind să-ntoarse:

— E, coleșită dă mîej — fiă bă! cîtrî mine sî-ce manînc io pră cine! Coleșită, ieș dî-după fag — fiă bă! cîtrî mine sî-ce manînc-io pri cine cu drag.

Ali coleșita nu-je c-a mîncat-o uomu și s-a dus — a ieł a udit, saracu, flamînd.

Dânița Mihajlovic (Dânița lu Il'iiia), 59 ani, Rakova Bara (Ricobara), 15.3.1970.

Culegător: Ratomir Marcovici.

BABA MARTA CU COJOASIL'I

Baba Marta a fost mujere rîă. Ia-vut noră: a mînat pri nori-sa și spîgle lîna, s-ducă la ogaș s-o limpedescă — lîna nagră s-o facă albă dar a albă s-o facă nagră. Ia-tunsa s-a gindit: bine că pr-a albă o fiărbuje ș-o fase nagră ali cum pr-a nagră s-o facă albă. Spală la lîna și să plînze că nu șciie se să facă.

Atunsa vine vrun pacurari cu uojuști. I-aduse o kită dă micsă și una dă cocosăi, și-i spune:

— Nu-ce plînze tu, scă, soro, numă, scă, na iâșca și sî-i daj lu soacrî-ta — să-i spun c-a-nflurit micsa și cocoșăji. Dar aja a fost în luna lu februar.

Ia ță floril-șla și-s-duse la soacrî-sa. Cind viede soacrî-sa că a-nflurit floril-șla, ță iut, s-a lasat dî lîn-aja, s-o sfadască se n-a facut ță lîna albă nagră

și-a nagră albă, numă sprimieșce badinili și pacurarii și cini și să-nbracă-n doavăsprăse cojoase, și ța capril'i și badinili cu ța și pacurarii cu flujere, cu topoară, s-ducă-n padure cu caprili și darime mugur.

Cum s-a dus în padure și darime mugur dar odma s-a-nkis kjametu — ploaje cu navă. Ploaje și nînze: ța pînă la prund udă un cojoc și-l labădă d-in-desără udă altu. Păcurarii cum a fost, sarasi, a darimat mugur, aşa a-nlémnit în Iemn — a-ngețat, lî s-a slobodit sloj dă la nas în zos. A ța dise:

— Darimat mugur la capre, se, se diseț în flujere — iș bace zoc dî iej că dîc în flujer dar lor lî s-a slobodit gîajă dî-la nas în zos.

Și tot aşa a tînut doasprăse dile pănă a do-primenit toace cojoasiili și după se s-a do-sfrsît ale doasprăse dile și pri ța a zatrît-o.

Codirca lu Ridomie lu Radu Breșcan
Kadivka Jankovic, 44 ani, Rakova Bara (Ricobara), imprimat la Turija (Turia),
9.2.1970

Culegător: Ratomir Marcovici.

2. Proverbe și zicători

- Tot ie minșiuñă.
- Care aleze, culeze.
- Nu ie bun cu riău, dar și măi riău frî dî riău.
- La puomu-al labdat nu ce duși cu trasta.
- Cum fași aşa petrești.
- Niș prea-prea, niș măi-măi.
- Conacu ie di oamen facut.
- Măi bine un bribice-n mînă decît dzăse pri gard.
- Mai bine soava decît nimic.
- Tot natu cu zănatu.
- Pră drumu-al dîn ocol măi iut azunz.
- Miăsură dă trei ori și taie odata.
- Dică c-ai pris în zoc-or zoacă, or nu ce niș prindje.
- Dîn foc măi udjeșcie soava, a dîn apă nu udjeșcie nimic.
- Cu untură și frundza dî fag ie bună.
- Dîva nu mince.
- Gîsca s-apl'acă și cînd triește prin capia mare.
- Apa ie măi dul'se din urma dă vacă.
- Purșielu-al rîpos manîncă para coaptă.
- Copilu și bace cînd pl'acă cu cîrsagu după apă, dar nu după și e l-a spart.
- Iepuru să-ntoarse la cîrtog.
- Pasăria să-ntorșie la cuib.
- La un car dă oale ie dastulă o toică bună.
- Care nu să bace cu vorba, nu să bace niș cu toica.
- Uomu cînd și nacă și dî pai și prindje.
- Uomu nu să măi satură.
- Mutu șciie toace lîmbili.
- Porcu-l tai a iel gîndjeșcie că-l scarpin.
- Dîn pomînt, am ieșit, în pomînt ne bagăm.
- Tot va fi, dar noi n-o să mai fim.

- Neviestă cinere să cunosc pră port, fiecili pră brițoare, copiii pră flueriel'e, a oameni pră biciseie.
- Uomu ie ca uouu.
- Uomu ie ca frundza din l'emn.
- Ieșchiia nu siäre deparce dă tutuc.
- Fieru să bace păna ie cald.
- Măi întin sări pă dži op!
- Nu să duse la sires după se a trecut siriesili.
- După-nviăt și dazviăt.
- Oaia aimană o mănică lupii.
- Nu ie foc frî dî fum.
- Sî ce păzașci dă uomu-al tăcut ca dă carbunili-al potolit.
- S-a fost am vadzut-se va fi o să vedjem.
- Şe-s sins djedjice la mină și nu samănă unu la altu.
- Nu ie cum vrem noi numă cum ie scris. Fraće ie frace, dar brîndza pră bañi.
- Şe-s doi frat pă nu samănă unu la altu.
- Ban la ban mierze.
- Nima nu scie tot.
- Nima n-a murit dî foame.
- A trait traiu s-a mîncat malaiu.
- Şe-ncun-dascun.
- Dracu nis nu ară, nis nu grapă numă împreună d-ai nebun.
- Sat dî lupovi nu ie.
- Cu minsuna dică prîndz, nu sin.
- Sinataca ie măi scumpă pră pomînt.
- Cu lunna nu măi ieș la marzină.
- Oaia care nu-s duse lîna, lupii o mănică.
- Lîna bună udjeșcie pră spiñe.
- Dziva sî cunoșce pră dimiătă și praznicu pră șinișoară.
- Care nu sî fase — nu moare.
- Uomu numă odată moare.
- Sî samința batrînă răsiare.
- Nu ce-ncaldzăscă la focu-al dă putregan.
- Triesnitu nu diă-n urdzis.
- Porcu măi întin rastoarnă valiăvu și după aia manică dă zos.
- Toată aia la vriemeaiei.
- Nu ie cal fri dî narav.
- Uomu dzișie cî livada ie cosită, a muierea cî ie tunsă.
- L'imba dî la mumă nu să zauită.
- Mielu-al menit dică nu-l tai, il mănică lupu.
- Uomu sî plîndje di trei ori: după țîță, cînd vrunu ii fură fata și cînd ie batrîn — după cineriașă.
- Lupu nu diă la lup.
- Soară lu soară nu scoaće uochii.
- Muroń pră muroń nu manică.
- Nu manică al mort pr-al viu.
- Gura miñce, gura manică.
- Rîăuu nu vine cu caru numă cu sasu.
- Cum ie parinçili, aşa ie și copilu.
- Tot țiganu iși falesce șocanu.

- Cum lezi, aşa dezlez.
- Dacă nu ie ploaie, ie bună și piatra.
- Îi dai un djedjit și-ț ia mîna-ntriagă.
- L'acu nu ie cu sacu.
- Cum ț-așcern aşa ce culs.
- Acuma aidusi nu-s în padure numă în cîntalării.
- Berbiecu-al șut în omoare pr-al cornut.
- Tot natu traze carbuń pri turta lui.
- Arćiaa trpieșce dă toace.
- Boii măi iut să satură cînd pasc prinș în zug.
- Tot uomu cu belaia lui.
- Cinili al flămînd manină și coricivé.
- Ircili nu sî ceme dî mîtu-al frî-dî mustiașă.
- Moara nu ie moară dacă nu rañeșce doi-triei sobol.
- Tună ca paiu, iesă ca maiu.
- În vale și baliga mierze.
- Dî se ce păzăsc nu scăpi.
- Brîndza batrînă fase strîapid.
- Mîtu tot în pisoare pică.
- Șiărpili nu-s arată pisoarili.
- Cinili care latră nu mușcă.
- Banu daschidje toace ușili.
- La morminț ie un uom măi puțin dăcit în sat.
- Ie riău ca piru.
- Grieu ca roata dă moară.
- Negru ca dracu-al nepomeňit.
- Își fase coadă, coada colac.
- Trieșe pră punca vasilor.
- Îș toacă din crienze, ca din crienze, din azvrlîcila.
- Ie lovit cu crianga dî sireș.
- Ie lovit cu șiriepu.
- N-are un sirep.
- Pănă-i fu Oltu.
- A durmit (mîncat) la Garduleșc.
- A luvat-o la sănătoasa.
- Ca-n disaga țigănsi.
- Una spune, alta gîndjeșcie.
- Dunăre nagră dă cucuruddz.
- Cucurudz ca Dunăria.
- Cînd moare gaina a măi dă pră urmă o iai și ocoleșc odatu cunericu, să nu măi moară, o pun pră cuneric.
- Cît soara stiă-n par, atît coarda pră sul.
- Cît dî daparcé dai cu coleșăriu, atîcă rîșcitoare țăș la dzi.
- Al urit nîș la moară nu prinde rînd.
- Al frumos cum si dușe toarnă-n coș.
- Mierze gura frî-dî iel.
- Măi Jagă-ț cațava !
- Vorbieșcie ca moara.
- Gura-i mierze ca șocitu.
- Mince dă svintă pomintu (sparge, rupe pomintu, stiă soarili-n loc).

- Ci mince dî ce vinde prî tarîță.
- Sî rîndesc ca la moară; ca cîni la catavă.
- Acolo'iestă și lapce dipasăre.
- Tu cu Bogosav ce prindz!
- Îl taie galet.
- A luvat muiere cu lapce.
- Siare ca pascariu.
- Pine dă uom.
- Ca cînd ie uscat la civig.
- Ș-a frînt dalu-n viru carului.
- Nișă in pivă nu-l zgodjești.
- Și cu plugu, cu orașita c-am cătat și nu c-am aflat
- Ca mîța udată (prîltă).
- La marzina pomîntului.
- L-a luvat Rusalili.
- Numa uos să piele.
- I s-a prins burta dî șăle.
- Nu-l țîne curava.
- A dat un fier rîșe prîn iel.
- I s-a pus negură la uochi.
- L-a batut ca prî tobă cațavă.
- Cit pun pr-o masavă.
- Cit baț cu prașna.
- Cit daî cu pfatra.
- Cit caț cu uochii.
- Cit scapiri cu amnariu.
- Vine ca mormintu.
- Ie bun dj-adus moarca.
- A dat-o dî pomană.
- Din doavă fase una.
- Să-nfoaie ca curcoiu.
- I-a dires djama.
- Iancu cu Brancu !
- Îi scapără uochii-n cap.
- Ie rîâ ca nopîrca.
- A pus-o dî coleșă.
- A învățat s-a zuitat alți.
- Urită ca Muma Padurii.
- Acolo undje să bat munți-n capice.
- S-a inflat ca cariabili.
- Nu să ceme dî uom mort.
- Să prindje ca scaiečili dî cine.
- Din țințari fase magari.
- Mierze cu capu-n pomînt.
- Mierze cu uochii pră sus.
- N-o să-i măi cînce cucu.
- A prins muta.
- A-nmarnurit (incremenit).
- O sută ș-o mie.

- Fură dă zatrieșce.
- A tunat în minca copilariasă.
- N-am pazit noi vițăii (caprili).
- Nis piatră să nu-i dai dă pomană.
- A picat în laț.
- Placeșce risu d-astă-vară.
- I-a dat drumu.
- S-a dat pr-afară.
- Sciie cice linguri are vrunu-n casă (se pune vrunu-n oală).
- Traieșce ca mîtu cu îrcili (ca mîtu-n vatră, ca bîza-n tobă).
- Traieșce ca îrcili-n tarîță.
- Îmblă după dracu.
- Frumos ca tras prin inel.
- Noatăie ca borțonu.
- Bun ca pînia caldă.
- Duvaneșcie ca smucu.
- Cu pumni după brîu.
- Stiă ca goviaa bula.
- Mierze ca fata mare.
- O să-i azuce sapa și lopata.
- Îl fură somnu.
- Ușor ca gîndu.
- Tașe și fase.
- Mierze ca oaia după lup.
- Ș-a pierdut moșu lula.
- Mușcă cu furișu.
- Urlă ca lupu-n padure.
- Mierze ca cinili-al turbat.
- Tot bagă-n sîn.
- Ie luvat dî dzile mari.
- Nis n-o luvai, nis n-o pușai.
- Mierze ca oaia capiată.
- Taie turcu țîță !
- Îl înțarcă pri vrunu.
- Nu ie cu toace zoiili.
- Pune nus în pod cu furconu.
- Să suie-n pod să sară-n șoaresi.
- L-a bagat în pomînt.
- Aduse apă cu sita.
- Sî rîdje ca mutu la lapće.
- Nu ie nis dă dracu.
- Nu ie bun nis dă curiâle.
- I-a-vrdzit ițăli.
- A luvat dî la uoi, dî la stînă.
- Nu-l prindz nis dă cap nis dă coadă.
- Riă ca muma mașce.
- Vine vara cu sucala.
- Cu scîndura la budză.

- Dulce ca smochina.
- Stiă ca cînili cu coada întrî cras.
- Ploaie ca cu galata (pariece).
- Undje sîfase apa sfriedjil.
- Undje sacuria nu taie.
- Unde a dus mutu iapa și narodu chita.
- Cască din gură ca puiu dă cuc.
- Alavisos ca puiu dă cuc.
- Narodiie chioară.
- Urîtă minsună.
- A plecat cu trasta mare în a mică.
- Nu minti pomîntul !
- L-a batut ca la sireș.
- Negru ca corcanu.
- Ba io din zos ba iel din sus.
- La cîmpu-al roșu cînd va ova cocoșu.
- Cînd tinjala frundză vierdje și crășele mugurieșe.
- Macără dică ar cu pîrsu.
- Cînd a miers Dumnedzău pri pomînt.
- S-a-ngrăsat gluma.
- Cînd va fi baba fată mare.
- I s-a facut nod în gușă.
- Iel ie pri cal.
- Ie c-un pișor în groapă.
- Puce dă bun.
- Ie plin dă dras.
- Floare albă la urieche.
- Tipă ca șiărpălii-n foc.
- Fuze ca dracu dî tamîne.
- Nu sere malai (pine).
- I-a dat pristî tot.
- Iel n-are bot.
- I-a pus mină-n cap.
- Puce ca cuibu dă pupădză.
- Îi făleșce vro doagă.
- La sfîntu aşcaptă.
- Șciie nus în pod.
- S-a dus să nu să măi întoarcă.
- S-a dus să vină.
- Ie batrîn (grieu) ca magariu lu Mitru Polic.
- I-a facut dă fasera.
- Mierze ca racu.
- Îi stiă minsuna-n viru nasului.
- Încă nispadusi nu i-a murit.
- L-a napraorat.
- Are mieră-n sin.
- Djireaptă ca funa-n trastă.
- Stau ca coarniș-n sac.

Culegător: Ratomir Marcovici,
com. Ricobara, între 1965—1970, Homole.

3. Sumiels (ghicitori) din Homole

- Am o mioriță cu mațili pistriță. (*Pepeñele verde*).
- Strigă Stanca din crac, nu să ceme dă cini, numă să ceme dă gafini. (*Rima*).
Se nu stă-n cun (*Uouu*).
- Stă raia-n pariece (*Șiru dă piparcă*).
- Un toldiău răse, Dunărisa triese. (*Șiarpili*).
- Am o vacă mare mare, cu țita-n spinare. (*Casa*).
- Am o vacă mare-mișcă mațili-n ia. (*Casa cu gloacili*).
- Am o coșarică plină dă cai-toț is cu codjili dinafără (*Strachina cu l'ingurili*).
- Sus bat tobili, zos pică negură. (*Sita cerne fanină*).
- Îngîta, cotîngîta, cotui cotorîngîta. (*Cintariu*).
- Am o găină cu minca-n coadă. (*Cintariu*).
- Di la munce piń- la punce tot diâle manunce. (*Furnisli*).
- Di la noi păń' la voi, tot capece dă uoi. (*Împrumuturl'i*).
- Nu ce culs, păń' nu-l țus. (*Ulciorul, crisagu*).
- L'ipova pr-o lipova, frundză vierdje crîstula. (*Cinipa*).
- În pădure ma facuș, în padure ma crescui, în sat m-adusără, calcatoaria satului mă pusără. (*Punca*)
- În padure ma facuș, în padure ma crescui, în sat m-adusără, și sorsei-m pusără. (*Cobîlța cu crîșezil'i, cobîlța cu ulcioarele*).
- Se ie mai iut pri pomînt? (*Gindu*).
- Undje ruian ruiesc, iarba nu măi crîsesce. (*Focu*).
- Ticai, bîcăi pri-sup stran. (*Foarfisil'i*).
- Dămijan cu palma-n cap. (*Mălaiu*).
- Dămijan cu alba-n cap. (*Tutucu cu nava, butucul cu neaua*).
- Un' će dus tu drugă lungă?-Se ma-ntrăbi tu arsă-n cur? (*Caldaria cu pușca*).
- Am o sită plină dă alun, samo o nucă-n mijloc. (*Luna cu stîal'il'i*).
- Patru fraț intr-o chimieșă-mbracaț. (*Nuca*).
- Noavă fraț intr-o chimieșă-mbracaț. (*Capașina dă ai usturoi*).
- În casa costanului, cuibul socrîdanului. (*Nasu întri uochi*).
- În casa lu Stoican stă un pui dă socrîdan. (*Buricu*).
- Am doavă boboloașă, cît-godje le lapăd în sus, ieļ'e tot atît să duc. (*Uochii-n cap*).
- Am doi bumbiț cît-godje le dau, atîta să duc, otar nu măi au. (*Uochii*).
- Žoacă un iepuriel sup-un curpinel. (*Fusu cu caieru la furcă*).
- Ce ia dî falcă, și dîa cu ćine di salcă. (*Cî'șcii și masava*).
- O iai dî falcă și dai cu ia dî salcă. (*Puricu*).
- Supt o rîdasină iestă-n codru dă slanină. (*Broasca*).
- Patru protipit, doi beliț, doavă falastaniț și una aicaina (*Porca-scroafa, pișoare, uochii, urechi și coadă*).
- Am dzăse feciță, toaće džiășe-mbracače-n casuliță (*Deiscil'i la mină*).

Culese de prof. Ratomir Marcovici, din comuna Ricobara, Homole, între 1966–1970.

NUNTA LA ROMÂNII TIMOCENI (1921)¹

Să povestim despre nunțile care le făceam noi în anii copilăriei — 1921. Aproape toți băieții nu puteau să ia în căsătorie o fată pe care ei ar fi vrut-o, fară vrearea părinților lor, numai aceia dacă îngăduia. La fel și fetele nu puteau să se mărite cu cine i-ar fi fost lor drag, pentru că trebuia să îngăduie părinții lor.

Căsătoriile să făceau numai dacă li să potrivia starea lor materială, adică fata să aibă zestre bună, ca să ia băiat bun și cu avere. Asta era să știu că bogatul luceafără bogată și săracul luceafără săracă. Chiar dacă s-ar fi întâmplat ca cineva dintre flăcăii bogăți să să fie iubit cu o fată mai săracă, părinții nu-i da voie să ia în căsătorie și ieria foarte rău acest lucru, fiindcă pentru asta mulți dintre flăcăi și fete și-au pus cap zilelor.

Dacă părinții nu să ogodeau să ia fata, mai putea să fure fata, or, să fugă fata „om în casă” la fată și atunci părinții nu mai aveau încotro.

Da să vorbim de cei ce să potriveau într-un fel sau altul și cum începeau ei conversa cu părinții fetii pe care căzură de acord și cu băiatul să-o ia. Adică viitorul ginere cu părinții lui, fie că era fata din altu sat, fie că era din satul natal, pentru punerea la cale a căsătoriei începea în felul următor:

Întii să trimitea în peșteri din partea băiatului la părinții fetei, la care trebuiau să le ceară fata. Acești împetitori erau rude ale flăcăului, fie bărbat sau femeie, da mai mult erau femeile și să duceau două persoane, numite „împetitori”. Da ăștia înainte de a ajunge în casă la părinții fetii să mai abăteau pe la alții cunoșcuți și ispiteau cum sănătoșii sint părinții fetei, neamul lor, cum ie fata, adică dacă sint oameni curați, cinstiți, sănătoși, dacă fata ie cuminte și harnică de lucru, vrenică și abia după aia intrau în casă la părinții fetii; citeodată ei erau pregătiți pentru asemenea oaspeți. Făcea dinainte curătenie prin curte și prin casă, în tot punean orinduire să fie frumos. Îi poftea pe împetitori să stea pe scamne, după aia întrebau părinții fetii zicindu-le: „Dumneavoastră întrebați-ne la ce ați venit?” „Păi de spuneți și dumneavoastră, de ce credeți că am venit?” Si atunci împetitorii le spuneau: „Noi am venit să vă cerem fata, dacă vreți să-o dați în căsătorie cu fiorul lui nea Mărin ori al lui unchiu Remu”. Ei spuneau numili de la care venisă și spuneau și numele flăcăului, sau dăncăului, cum ii spune la Timoc. După asta răspundeau și părinții fetii, dacă fata era gata pentru măritat și dacă le plăcea familia, familia de la care venisă împetitorii și le spuneau așa: „Păi fata are totul, îmbrăcăminte, zestre, tot ce-

¹ (Povestită de Haralambie Anghelescu, comuna Gumița-reg. Dii-Vidin în Cusuiul din Vale-Durostor, 1936)

trebuie fetii pentru măritiș. Da s-o întrebăm și pe ea, ca să vedem ce zice?" Trimeteau părinții ei pe cineva din familia ei, fie o soră mai mică, o cununată, or leică, aşa cum îi zice la noi, de întreba fata, care acum pricepusă de ce venisă străinii în casa lor, că ia întrăsă într-o altă cameră de alături a casei, or în casa bătrină de rușine. Se prefăcea că are ceva de lucru că la cazu cînd o chemă-o să fie aci. Și astă să făcea ca să o vadă și împetitorii, ori împetitoarele pe fată. Așa că o scoteau tîrîș din casă, o chemau în față împetitorilor, venia fata cam cu rușine, alteori plîngind și să opria în față părinților ei, la care să uita întrebător, atunci părinții îi punea întrebarea, dacă ea cunoaște băiatul și să le dea fata răspuns dacă vrea să-l ia de bărbat, de om. Fata cînd auza să rușina, roșea din creștet pînă-n tălpi și da buzna afară pitulindu-se prin alte odăi de rușine. Răspunsul îl trimitea prin vro soră, leică, frate. Și dacă răspunsul era bun, atunci s-apucau împetitoarele să laude băiatul și pe părinții lui, în aşa fel, ca și cînd ar lăuda niște negustori marfa ce o aveau de vinzare. După ce cădeau cu toții la învoială, le punea masă, se ospătau și stabileau ziua la care să vie părinții dănakului, ca să facă *tocmeală sau logodna*. În acea zi a logodnei veneau părinții flăcăului și cu alte neamuri, rudenii apropiate de-ale lor, cu purceii fripti în virful prăjinilor, ca niște steaguri și cu lăutarii porneau de noapte în satul vecin la părinții fetii.

Părinții fetei și ei la fel chemau cîteva rude de-ale lor și s-așezau la masă. Deși erau cu toții pregătiți cu tot felul de mincăruri și beuturi, nici nu beau, nici nu mincau, pînă ce nu cădeau de acord, la tot ce cerusă unul altuia și ce pretinsă să fiecare. După ce cădeau la împăciuire, stabileau data nunții și ce zestre dă la fată, cîte dulumuri, or hectare de pămint, cîte vaci, cîte cai, cîte bani și alte lucruri muierești. După asta dădeau mîna unul cu altul că logodna e ca și făcută și de aci înainte porneau să-și zică unul altuia „cuscre”. După ce dădeau mîna, să vesăleau, mai cereau o vie două de la tatăl fetii dacă uita-sără, apoi chemau lăutarii să cînte. În timpul ăsta mireasa și ginerile fusă să în altă odaie, a fetii unde veneau și cîteva „văruici” de ale ei, pe care le poftisă ea, da avia și ginerile din partea lui unul sau doi ortaci, de sama lui.

După ce auzeau ei de întălegerea, sau împăcarea părinților, a bătrinilor, începeau să se învesălească, să bea cîteun pahar cu vin, pe urmă venea cineva din partea părinților, fi chema la ei acolo, pe ginere și pe mireasă, îi întrebau dacă să plac și dacă au căzut de acord ca să se împreune pe viață. Dacă răspundeau că da, atuncea erau toți bucuroși, tinerii treceau pe rînd de le săruta mîna la toți, iar tatăl fetii îi punea în mînă un dar în bani, cit avea el putere și bunăvoiință. După aia, tinerii plecau în odaia lor, unde-i așteptau ceilalți prieteni și văruici.

Mai ieșeau în maidan sau bătătură unde făceau hora și să veseleau pînă tîrziu, pe urmă plecau acasă, însotiti de lăutari.

Pînă la ziua nunții ginerile era dator să se ducă de trei ori la mireasă cu plocon, adică-i ducea o găină friptă, vin, miere, zahăr și alte dulcețuri și de-acolo nici el nu venea cu mîna goală. Da pe lîngă asta mireasa fi da una sau două trăști cu pături, chilimuri să le ducă la el acasă înainte de nuntă, ca un fel de garanție că se țin de cuvînt.

Venea timpul nunții, cam de joi-vineri începeau pregătirile, tomneau lăutarii, o taifă or două taife de lăutari, făceau cîteva cuptoare de pîne, tăiau o vacă, doi porci, păsări, pregăteau un butoi două cu vin din cel mai bun și vechi, de cinci sute de chile, adunau cîteva stome, vro zece, oale mari de cîte doăzeci de chile, tipsii de friptură, iar purceii se frigeau la proțap. Sa făceau

mari cheltueli și nuntașii nu dau nici o para tinerilor. Venea la nuntă o parte din sat, cîteva sute.

Simbăta sara să făcea horă la ginere în bătătură, jucau băieții și fetele, cam vreo doaă ceasuri. Ceilanți nuntași aveau grije să pregătească carăli să le împodobească, cam de pe la ora nouă sara. Dacă eria mireasa în alt sat, plecau cu carăle cu boi să-o ia. Boii, sau dacă erau căruțe, caii erau împodobiți cu flori, toată lumea cu chita la ureiche. Dacă eria nuntă iarna să duceau cu săniile. Cu săniile treceau și Dunărea dacă eria înghețată de luau mireasa, fie din Calafat, Cetate, Gîrla, Maglavit, te miri de unde ! S-a-nțimplat că s-a spart gheata și a pierit toți.

Stăroichea, sau *stîrceala*, era conducătorul nunții, el punea carăle, căruțale, săniile pe rînd, întîi carul din față cu bătrînii, al doilea car cu muierile, alt car cu tinerișul, alt car cu fetele mari, văruicile nedespărțite cum își zic ele. Trebuiau cam șapte-opt cară. Da un car eria împodobit și pregătit pentru mireasă și calabâlicu ei, băgaju ei.

În carul miresii să suia nașa cu stăroichea sau stîrceala, ajutor de naș, da soții lor erau în carăli la oamini. Așa că porneau spre satul în care eria mireasa la cinci-șasă chilometri, își luau cu ei vin mult, lăutarii, care și începeau să cînte din curtea ginerelui un mars, care să cîntă la noi cînd pleacă nuntă să ia mireasa, cel mai bine îl cîntă prietenul meu Nicola Vătiș din Virf, sat pe Timoc. Lăutarii cîntau pînă ajungeau în marginea satului. Dacă erau două orchestre, cîntau pe rînd, da la marginea satului tăceau și acolo urcau și ei în car.

Acasă la ginere rămîneau doar „ajutătorii”, care pregăteau fripturile și serveau la masă, muierile, bătrînii, copiii. Le lăsau și lor lăutari, tot dintre cei mai bătrîni să le cînte, le cîntau cîntece bătrînești de masă, și heri de jec, jucau în casă la ogiac, în tindă și pe măden, cam pînă pi la ora două neaptia, apoi să culcău, ca să fie odihniți, pentru a doua zi, cînd vine mireasa.

Acum, cei plecați la mireasă ajungeau, din marginea satului ei, lăutarii începeau să cînte, pînă ajungeau în curtea miresii. Tinerișul din cară strigau că îi ținea gura: ura ! ura ! Ura, mai aveau și un steag alb într-o pălață pe care-l purta un dănak frumos.

Uitasăm să spun că ginerile mai poftea din partea lui pe cei mai apropiati ortaci, prieteni, fîrtați. Ei nu veneau în car, ci călări pe cai, alegeau cei mai frumoși cai din grăjdurile lor și lor li să spunea „colăceri”. Colăcerii aștia erau în număr de zece-doispre și plecau și ei la mireasă, odată cu carăle, după ce ieșeau din sat, porneau cu caii în fuga mare, ajungeau înainte la mireasă, ei dădeau de știre că vin carăle, vine nuntă; în fruntea lor călărea ginerile. Dacă intilneau în cale pe cineva, îl imbiau cu plosca cu vin. Pe atunci flăcăii toți aveau pistoale și cai, dacă nu erau noi, erau vechi turcești cu capsă, or, cu cremene. Cum intrau în curtea miresii slobozeau focuri din pistol, aşa vesteau că vine nuntă. Erau sate care aveau ghiulele, un fel de tunuri făcute de ei pentru că trag la nunți, și la Iordanit.

Mireasa le ieșea înainte cu văruicile ei, îi invita în casă, în odaia ei unde o adăstau și alte fete și flăcăi. Se distrau acolo toți pînă soseau carăle cu nuntașii.

Iată că soseau și carăle înșiruite, împodobite, cu boii mari, cu coarne mari, toți împodobiți. Lăutarii miresii ieșeau afară din curte și-i primeau pe nuntași cu cîntece vesele de se duceau pomina. După ce ocoleau curtea de cîteva ori cu un danț, două, caii îi duceau în grăduri, iar la boi le da fin or, coceni

să mănine, toți în coșeri sau grajduri. Aci rămîneau toată ziua și noaptea, jucau și să vesâliau la mireasă pînă dimineața. Cam pe la ora nouă-zece plecau la ginere cu mireasa. Acum înainte de plecare trei-patră flăcăi frumoși și fruntași din satul miresii intrau în casă la masă unde eria nașul ginereului și tatăl ginerului și le cereau „*fetia fetii, adică vadra*”, îi obligau să le plătească în bani fetia fetii după datină. Tocmeala cu acel socru și naș era anevoieasă, ei cereau mult, socru da puțin, cîteodată ajungeau la ceartă și dacă nu se pogodeau, flăcăii ieșeau afară și oreau mireasa să iese din bătătură, păna ce ei nu-și luau dreptul lor. Cîteodată pentru asta ajungeau la încăierare și taberele se băteau între ele, asta se întimpla nu odată, ci de cele mai multe ori.

În cele din urmă, după ce se ajungea la o înțelegere, ca să se respecte datina, și se linișteau toți, porniau să cînte lăutarii o horă bătrînească. O parte din lăutari cîntau cîntecul de „*învelire a miresii*”, o premeneau, în timp ce ea plingea că pleacă din casa ei părintească. În jurul ei erau numai femei și fete, văruicile ei și ele cu lacrimi în ochi. Toți plingeau, plingeau și părinții fetii și rudele, ca după mort. Altele făceau glume, rideau doar le-o face inima bună. Unele cărau bagajul, sau dota miresii în cară, perini, căpătiie, chilimuri, cergi. Chilimurile erau umplute cu paie de griu, unele erau lungi de cîte 1,25 metri la 1,50 metri, le punea în car peste *lacră*, unde ținea mireasa țoalele ei de sus, adică de sărbătoare, costumele naționale. Erau atîtea lucruri, atîtea pături că se legau loitrelle cu o funie pe de-asupra să nu cadă. După ce toate erau la rînd, ginerile să ducea și o lăua pe mireasă de mină și o scotea afară din casă, ea mai mult plingind, alteori rîzind. Ei îi eria și drag de omul ei, dar îi eria și milă de părinții ei, frații, surorii. Da lăutarii că să nu mai plingă, ridicau lăutele la înălțimea capului, toboșeriu da și el cu maiul cît mai tare și cîntau de uitai de toate.

Ginerele aducea mireasa la carul pregătit pentru ea, cu lacra ei, și să-șeza pe un capăt al lacrii. Cîțiva flăcăi trăgeau cu pistelele semn că nunta e pregătită și poate pleca.

Mireasa purta pe cap un fel de *capelă, coroană*, din boboci de flori cum-părate di la Dii (Vidin) di la ovrei. Coroana miresii era înaltă de zece-cinșpre centimetri, cu un val alb pus pe cap, prins cu ace de păr, iar coroana țeste val. Fetele se așezau de o parte și de alta a loitrelor, iar mireasa la mijloc sta înțotonață pe ladă.

Ginerelui i să punea cupă grumaz o pînză albă țăsusă de mireasă în războiul ei, eria pînză, cam de două cămașăi lungi și i să punea tot după gît și ștergare frumoase de borangic, din mătăsa țărănească, țăsusă tot de mireasă în războiul ei și cîte o batistă albă, de care era prins cu ac busuioc și cimișir telurit cu tel auriu. El să suia pe calul alb, și la plecare din curtea miresii venea mama miresii îl apleca de cap, îl săruta și-i rupea chetoarea de la guleru cămașii cu care eria imbrăcat. Ginerele mergea în urma carului miresii, mergea incet în apropiere, în timp ce colăcerii încurau caii în toate părțile prin sat, pînă pleca nunta cu mireasa. Mergeau cu lăutarii pînă ieșeau din sat, cîntind și nuntașii jucin și chiind.

Lăutarii sănt împodobiți și ei la lăute și clănărete, cu ștergare puse cupă gît și cîte o batistă albă legată de vioară, or de clănăret. La marginea satului nu mai cîntă și să suie și ei în carul în care sănt oamenii. Cîteodată ginerele mai pornește și el să incure calul cu ceilalți colăceri, pe urmă iar vîre după carul miresii s-o păzască. Cînd ajungea nunta la jumătate de cale dintre cele două sate pornea să dea drumul la cai din toate puterile că se pierdeau în nori

de praf, ca să vestească în sat că vine nunta și care colăceri ajungea întii în curtea nunții, i să dădea urciorul plin cu țuică, eria o cinste pentru el să fie primul. La al doilea călăreț care ajungea în curte i să dădea plosca plină cu vin și fiecare să fălea cu ce au primit ei, da la al treilea colăcer fi da o pîncă, era cel mai mic grad.

Ginerele își lua locul iar în urma miresii după car și intra în sat în spatele miresii și aşa intrau chiind și jucind în sat.

La fiecare car eria pus la jugul boilor o găină și un ștergar, era darul celui care mergea cu carul cu boi și-i ținea de căpestre.

Colăcerii se mai intorceau spre carăle de nuntă și intrau și ei în sat odată cu nunta. Cînd intrau în sat cu nunta, dacă popa făcea slujba românește și nu-i era frică de gendari, că nici copiii la școală n-aveau voie să învețe și să vorbească românește, că dracu-i lua! atunci mergeau drept la biserică. Se dădea jos mai întii mireasa din car ajutată de nașă și de stăroiche, sau stîrceală. De acolo de jos o lua de mînă nașă și cu un fecior al stăroichii între 7—14 ani, care se chemea „*cumnat de mînă*” nașul îl lua pe ginere de mînă. Acum să apropie de mireasă și ginerele o lua pe mireasă de mînă și cu toții aşa intrau la cununie în biserică.

La ieșirea din biserică stîrceala aruncă dintr-un ciur făină de orz, mei, peste capul miresii, ginerelui, nașului, asta o făceau ca să aibă tinerii sămîntă de copii.

De-aci să suiau iar cu toții în cară și veneau cu lăutarii cîntind în curtea nunții. Aci să dau jos din cară; mireasa era primită de soacra cu o masă rotundă de-ale scunde cu scamnuri împrejur și ele mici ca pe vremuri. Măsuța eria plină cu toate mîncărurile, dulciuri, cîte și mai cîte. O puneau jos aşa cum eria încărcată și o lua soacra pe mireasă și ocolea măsuța de trei ori și la fiecare ocolitură o opria cîte odată și o săruta pe mireasă, de trei ori o săruta. Pe măsuță ardea o luminare înfiptă într-un somon de pîne; acum soacra, mireasa, ginerele, cumnatul de mînă, nașă și cu nașul, puneau mîna pe măsuță și o duceau în odaia ginerelui, o puneau jos și-l punea pe ginere și mireasă să mânince singuri. Pe vremuri se spune că-i puneau să mânince stînd pe un mărăcine, și dacă le plăcea, însemna că se vor bucura de viață fericită împreună. Ei nu aveau voie în ziua aceea de duminică să mânince nimic, decît după cununie. După ce mincau ei amîndoi, văruicile veneau de scoteau mireasa în horă. Atunci se cînta „*hora miresii*”, horă care dăinuie din moși-strămoși acolo la noi în Timoc, ce i s-a zis cîndva Dacia Aureliană.

Da am uitat să vă spun că atunci cînd pășeau pragul casei cei doi insureți, îi injuga la un jug în locul boilor, băiatul la dreapta, mireasa la stînga și li se punea răsteul, aşa fi trăgea muma ginerelui în casă, pe urmă îi dejuga.

Dar în alte sate timocene este altfel, soacra ia un friu de cal, îl prinde pe ginere și mireasă de peste grumaji și-i trage peste prag în casă. Ei trag afară din casă, da soacra în casă și prin asta soacra vrea să le arate că frîul este în mîna ei de aci înainte; de aci nici un drac nu le poate strica căsnicia, de aceea nici nu s-au văzut la noi divorțuri.

Dacă soacra vrea să aibă nepoți o bagă pe mireasă în casă, pune pe vatra focului un fedeleș și-i zice stai aici să-mi faci nepoți. Iar dacă vrea fete o pune pe un vas de lemn, însă asta se întimplă rar, toți vreau băeți, fetele săint socotote pacoste pe capul celor mai săraci.

Tot aşa învelirea miresii se face în curte pe grapă; naşa îi ia valul, sovonul şi-i înveleşte capul cu o basma albă sau galbenă şi-i face otuz, semn că nu mai este fată. La românii munteni, din Carpaţii timoceni, mireasa a doua zi se bagă în podrum lîngă butoaiele cu vin şi-i taie coada. Mai peste tot a doua zi miresele se îmbracă ca şi vâruicile ei în costum naţional, ţărănesc care seamănă întrucîtva cu cel oltenesc, iar la munte cu cel bănăţenesc.

După amiază se dau darurile, în anumite sate joacă hora cu cîte o făclie aprinsă în mînă, lărgesc hora să fie mare cît este curtea, hora astă se zice că le aduce noroc.

Uite că uitai să vă spun că în noaptea nunţii după mijlocul nopţii, cînd ceilalţi rămîn să asculte cîntece bătrîneşti şi să chefuiască o muiere mai în vîrstă din familie, cu om, deci să nu fie văduvă, ia mireasa de mînă o duce în odaia ei, îl duce şi pe ginere şi le aşeză patul să se culce. Dimineaţa se duce la ei şi cere cămaşa miresii s-o arate nuntăilor să-i vadă fecioria şi cinstea. Muierea coboară în curtea din casă cu un ciur în cap împodobit cu flori şi în care se află cămaşa miresii plină de sînge. Atunci de bucurie se aprinde în mijlocul măidianului un foc mare, se trage cu puşca, or cu ghiulele şi se joacă în jurul focului, băieţii făcînd strigături: / Hai la horă să jucăm / Fata să ne-o mărităm; / Fata ni s-a măritat / Şi-a luat un băiat / Am făcut nuntă cinstită / Ca să fie pomenită / Mireasa ieşi curată / Cum mă-sa-a făcut-o fată / Ai la oră să jucăm / Şi rachiu roş să bem!. De aia noaptea astă ai bătrîni o numesc „noaptea raciului roşu”, după ce vesteau cea bună s-a auzit se dă nuntăilor rachiul roşu să bea.

Rachierii sint ortacii sau fîrtaţii ginerelui, care agaţă cămaşa intr-un ciumag şi merg cu hora şi tinerii la casa miresei să vadă părinţii ei ce fată cuminte a avut. După ce le cîntă şi aci lăutarii şi măñincă în curtea părintească a miresii, aceasta merge cu lăutarii la fintina din mijlocul satului şi-i aduce părinţilor două găleţi cu apă proaspătă. De acia pleacă cu lăutarii la casa naşilor şi acolo altă masă, beutură, chiote de bucurie, de acie iar se întorc la casa miresii, ca să fie dăruiţi rachierii cu cîte o găină vie, iar la gît cu cîte un şir de ardei roşu, cu cîte o funie de usturoi, o funie cu linguri legate de o păleată. Unul dintre ei se îmbracă în costum muieresc, se maschează, pune găina în vîrful prăjinii şi joacă cu hora înainte făcînt zgoande, strigînd frînturele frumoase, ca să-i facă pe nuntăi bucuroşi, în timp ce lumea se miră şi caută să-l identifice, să-i afle numele.

La românii de peste Timoc de la munte din Sirbie, naşul îi face miresei un sovon, un fel de ciapsă cusută cu bani de argint şi usturoi. Sovonul astă se poartă pe cap de mireasă de sămbătă seara pînă duminică, după ce s-a cununat fie la biserică, fie la unul dintre cei mai bătrîni, fără primărie, fără popă. În tot timpul acesta mireasa n-are voie să ridice capul din pămînt. Dacă dau de vrun popă care le face cununia pe furiş în limba noastră, atunci de la biserică pînă la casa mirelui naşa aruncă după ei cu sare, orz şi struguri uscaţi. Cum intră-n casă mama ginerelui îi aşeză pe vatra focului pe nişte scamne păcurăreşti, le pune la fiecare cîte un copil în braţă şi le spune să se uite pe coşul casei ca să aibă copii frumoşi şi sănătoşi.

Cind s-a încheiat nunta la vlahii sau rumânii munteni de peste Timoc, ieş toţi nuntăşii afară din sat, tinerii iau cu ei un aşternut de astrucat, o traistă cu pîne şi o ploscă cu vin. Se duc lîngă o pădure, naşul îndoiea o creangă dintr-un copac (stejar, gorun), leagă sovonul de creacă, atunci ginerale şi mireasa îngenunche, naşul le dă aci în faţa muntelui şi a soarelui iertăciunea,

se împacă cu ei și dă drumul la creanga îndoită care o desovenește pe mireasă și o face fermecie. Nașa ia acum sovonul de pe ramură și-l leagă de pălăria ginerelui sau de căciula, căreia ei îi zic clăbăț.

De aci se întorc acasă, așeză mireasa pe un gros de tocăt lemne, nașa mai pune pe gros o șea, așeză mireasa acolo și-i face conciul, aici iar se face iertăciunea, sărută mâna nașilor. De aci, nașul ia o strămurare și împingindu-i din spate spre ușa casei le poruncește: „hăis, ginere și cea, mireasă”, ajunși pe prag, nașul pune strămurarea jos, ia traista și plosca cu vin și împreună cu o pușcă le dă mirelui, ca să fie haiduc ca în Homole să se apere de dușmani, de aci tinerii iau traistă, plosca și pușca și se duc sus la munte la sălaș, la colibă și de aci singuri se descurcă ei, uneori se mai întorc odată la nuntă după ce au văzut vitele.

Și la noi în sat la Gumiță și alte sate de pe lingă Dii și Timoc, stăroi-chea merge încet în spatele miresei, și în timp ce joacă hora, ia dintr-o sită boabe de miei și de orz, pe care le aruncă în urmele tinerilor, și astă de trei ori, pînă hora dă ocol curții părintești a ginerelui. Pe urmă iar intră în casă să asculte cîntece de masă bătrînești și să se veselească.

Căsătoriile nu se făceau la primărie, că n-avea încredere în primari și slujbași, mai ales militari, care-i persecutau. Tinerii își jurau credință pe vecie, și dacă omul pleca să zicem la lucru în vreo fabrică în America, or la vreun boier pe moșie în Rumania unde rămineau, cei din fabriți cîte zece ani, muierea îi aștepta și nu s-a pomenit să-și părăsească feciorii sau bărbatul. Mai toți aveau de la șapte pînă la paispre copii.

Așa era lumea atunci proastă, nu știa carte și nu era stricată, că n-avea mulți stăpini. Nuntile de aceea țineau pînă miercuri, la cei săraci pînă marți. Lumea trăia fericită de se pomenește și acumă.

Text cules de Cristea Sandu Timoc.

ANEXA C

STĂNCUȚA SAU URSITORILE

baladă

Lină verde trei măslinie
I-ascultați, lume, la mine,
Lină verde de-o lalea,
Să v-o cînt pe Stăncuța,
Da Stăncuța ce-mi făcea?
Fată mare că-mi era,
Și la vară că-mi fetea
Dară toamna cînd sosea,
Stăncuța ce imi făcea?
Un băiețel că-mi venea,
Pe Stăncuța logodea!...
Nuntă mare imi făcea,
Cum face toată lumea.
Așa bine-mi petreceea,
Dar Stăncuța ce-mi făcea?
Pîn' la anu grea pleca,
Și-un copil că imi năștea.
Da de-ndată ce-l năștea,
Copilul se prăpădea.
Cu altul grea răminea,
Pân' la anul mi-l purta,
Si la anul mi-l năștea;
De la loc cum mi-l năștea
Nici trei zile nu-mplinea,
Iar copilul ii murea!...
Dar Stăncuța, ce-mi făcea?
Făcea unul, făcea doi,
Făcea copiii pă' la opt.
Cu-al de nouă grea-mi pleca,
Pă' la anu mi-l năștea.
Cînd copilul mi-l năștea,
Si trei zile se-mplinea,
Stăncuța pe strat ședea.
Lină verde de-o lalea,
Iacă sara să-nsera,
De pe strat mi să scula,

Trei turte de pîne făcea,
Și masa mi-o întindea;
Cîrpă albă peste masă,
Trei steble de busuioc, —
Iubește copii cu foc, —
Și un troc cu apă rece,
Așa lucru-și isprăvește.
Iar pe strat mi s-așeza,
Lîngă copil să culca,
Mîna sub cap ii punea,
Tîpișoara-n gură-i da,
Da pe ea somnu-o fura.
Cu copil la piept uidea,
Dar omu-su ce-mi făcea?
El în gînduri că intra,
Toată noaptea nu-mi dormea...
Lină verde trei granate,
Doamne, la mijloc de noapte,
Baș cu sudor'li de moarte.
Ursător'li imi veniră,
La sobă mare intrără,
Ocol mesii că deteră;
Dar ursoaica a mai mare,
Busuiocu-n mină-l lua
Și-n trochiță mi-l muia,
Cu apă rece stropea,
Da Stăncuța imi durmea.
Iar ursoaica cea mai mare,
La capul copilului să trăgea,
Și ceva bolborosea.
A mijlocașe la buric,
De-a mai mică la picioare.
Iar ursoaica cea mai mare,
Deștiu-n sticlă mi-l băga,
Pe copil mi-l miruia
Și din gură-așa-mi vorbea:

— Voi, surorile mele,
 Iubite cu dor și jele,
 Ai copilul să-l ursăm,
 Ș-acuși cu noi să-l luăm.
 Mijlocașa-așa-mi vorbea.
 — Ai copilul să-l ursăm,
 Copilașu să trăiască,
 Vacul să și-o văcuiască,
 Cinșe ai cind s-o-mplinea,
 Tum-te-atunci s-o cununa.
 Atunci copilul să-l luăm,
 Toată nunta s-o strică,
 Inima să le-o rupem ! . . .
 Dară ursoaică-a mai mică,
 Bat-o Maica Precista
 Si Sinta Duminica
 Si zulica de mine
 Cu toate zilele bune.
 Că nu-mi vorbea nici un bine:
 — Surorilor, ursitorilor,
 Zinilor, visătorilor,
 Las' copilul să trăiască,
 Vacul să și-l văcuiască;
 De la optșpe ai de zile,
 Să se-ntimpe o minune:
 Cu mumă-sa s-o-nsura,
 Baș cu ea s-o cununa,
 Să se ducă pomina
 Piste toată lumea !
 Numa-atita că-l ursără
 Si cocoșii îmi cintără,
 Da ursoaicele-mi plecară.
 Da tată-su de-auza,
 Toată noaptea nu-mi dormea.
 Lină verde de-o lalea,
 Iacă zor'li se vârsa,
 Soarele că-mi răsărea;
 El din țoale se scula.
 La nevastă-i povestea:
 — Bre babă, nevasta mea,
 Minca-ți-ăș gurița ta,
 Tu as'noapte mi-ai dormit,
 Dară eu mi-am cucăit.
 Geaba noi că ne-am trudit,
 Copilașu l-am făcut
 Pe noi să ne ingrijescă
 La vreme de bătrîneată;
 La vreme de slabiciune,
 La timpul de iertăciune . . .
 Da știi, soață, da nu știi.

As'noapte pe cind durmii,
 Lină verde trei granate.
 Doamne, la mijloc de noapte
 Cu fiorili de moarte,
 Ursitoarele-mi veniră,
 Ușile că-mi scîrțiiră,
 Zinile ce mai făcură ?
 Cind în sobă se treziră,
 Ocol mesii îmi dădură;
 Dară sora cea mai mare,
 Busuiocu-n mînă-l luară,
 Și-n trochiță mi-l muia,
 Pe copilaș ea-l stropea,
 Dară stratu iar aşa.
 Ursitorile ce-mi făcea ?
 La copilaș să trăgea
 Si la cap i s-aseza,
 De-a mijlocea la buric,
 Fără să-i facă nimic,
 Dar ursoaică a mai mică,
 Dintre toate-mi mai voinică,
 Bat-o Maica Precista !
 Ea nimica nu-mi vorbea.
 Dar ursoaică a mai mare,
 Din guriță îmi grăiere:
 — Ai copilul să-l ursăm,
 Și acuși cu noi să-l luăm !
 Da a mijlocea vorbea,
 Din gură aşa zicea.
 — Las' copilul să trăiască,
 Vacul să și-l văcuiască,
 Au în lume să-mi trăiască
 Părinții să bulguiască.
 Și copilul mi-o creștea,
 De cinșpe ani mi s-o făcea.
 Da cind o fi la-nsurat,
 La biserică în sat
 Cind cu nunta mi-o pleca
 Și ei mi s-or cununa,
 Doamne, și s-o-mpreuna,
 Baș atunci copil să-l luăm,
 Toată nunta s-o strică,
 Inima să le-o săcăm !
 Dară zina cea mai mică,
 Degeaba e frumușică !
 Din gură aşa grăia,
 Surorile o-asculta:
 — Las'copilul să-mi trăiască,
 Vacul să și-l văcuiască ! . . .
 Da la optșpe anișori de zile,

Să-l rîndim ca să se-nsoare
 Și s-o ia pe mumă-sa.
 Cu mumă-sa-și facă casă,
 Baș cu ea să mi se cunune,
 Naș cu ea să-impreune,
 Ducă-se pomina-n lume
 Să-mi ajungă c-un renume !
 Numa-atita mi-l ursară . . .
 Iar cocoșii îmi cîntără,
 Ursoaicele îmi plecară,
 Aripioarele-aridicără,
 Și-nspre slăvi să înălțără.
 Ai copilașul să-l luăm,
 În ciutură să-l aruncăm,
 Doamne, să nu-l mai vedem,
 Nici un păcat nu făceam ! . . .
 Da nevasta-așa-i zicea,
 Printre lacrămi ii vorbea.
 — Măi bărbate cununate,
 Facă-ți Domnu multă parte
 De mertic, de sănătate,
 Că zo nu le știi pe toate !
 Copilașul noi să-l luăm,
 În ciutură nu-l lăpădăm ;
 Vrun păcat vom dobindea,
 Că lumea ne-o blăstăma.
 Doi butari noi să tocmmim,
 Pe copil să-l primenim,
 În butoiaș să-l închidem,
 Tumba-n Dunăre-l impingem.
 Domnul aibe-n paza sa
 Dacă nu este cu mă-sa !
 Da bărbatul de-mi vedea.
 Doi maistori că îmi tocmea,
 Un butoiaș ei făcea,
 Butoiașul isprăvea,
 Dară neagră maică-sa,
 Milă de copil mi-avea,
 Cind meșterii mi-i vedea,
 Copilașul mi-l punea,
 Țițioară-n gură-i da,
 Copilașul sătura,
 Frumos mi-l infășia,
 Copilașul închidea,
 Cercur'li mi le bătea
 Butoiașul mi-l lua,
 Și-n Dunăre-l lăpăda,
 Din gură așa-mi vorbea :
 — Du-te, să nu te mai văd,

Că în ursitori eu cred !
 Da mumă-sa zo-mi plingea,
 Din inimă greu ofta.
 Îndărăt iar să-ntorceau,
 De copilaș nu grijeau,
 C-are mumă valurile,
 Dară, tată stelele ! . . .
 Copilașul ce-mi făcea ?
 Printre valuri îmi trecea
 Și mereu înainta,
 Apa lină se făcea.
 Copilul să deștepta,
 C-astepta țită să-i dea.
 Da el, sărac, făr'de mumă,
 Să-i dea lapte o păstrungă !
 Și-așa tare-mi chirăia,
 Năvodari să speria ;
 Cu cîrligile-l prindea,
 Butoiașul fărîmară,
 Copilașul deșteptără ;
 Iar începe de plingea,
 Din mini, din picioare da,
 Că flămind tare era, —
 Multe zile-a drumuit,
 Spre mare-a călătorit.
 Dar lor milă le venea
 Cind copilul chirăia,
 Că era tare frumos,
 Ca un soare luminos !
 Năvodarii să vorbiră,
 Așa mi se sfătuiră :
 — Ai copilul noi să-l creștem,
 Că mult bine-o să petrecem,
 La vreme de slăbiciune,
 O s'avem copil pe lume,
 La vreme de bătrîneață,
 O să ne-ndulcească viață !
 Ei în sat să răpezea,
 O vacă cu lapte lua,
 Copilașul mi-l creștea,
 De cinșpe ani să făcea.
 Cind anii să împlinea,
 Năvodarii s-aduna,
 Măre, cuvîntează-așa :
 — Vezi, copilul ne-a crescut,
 Ajunge de căs'torit,
 Da noi toți sintem săraci,
 N'avem oi, nu avem vaci.
 Da copilul nost' să-mi pleacă,
 În lume să argătească.

Frumoși bani să dobîndească,
 Pe urmă să căsătorească,
 Bine-n lume să-mi trăiască !
 Două pini lui ii făcea,
 Pe copil mi-l petrecea,
 Da din gură ii vorbea:
 — Măi băiete dumneata,
 Ascultă povestea ta:
 Într-o joi de dimineață
 Ne lăsași inima arsă;
 Într-un butoiaș țipai,
 Pe valuri zo-mi alunecai,
 Și-mi țipai, și-mi chirăiai,
 Lapte de mumă cereai.
 Peștii Dunării-auza,
 De tine ei să milea,
 Și cu botu te-mpingea,
 La năvoade te trăgea.
 Atunci noi ne-am repezit.
 Pe tine mi te-am trezit.
 Butoiul l-am desfăcut,
 Și pe urmă te-am crescut,
 Cu lapte de capră starpă,
 N-au dușmanii ce să-ți facă !
 De-acuși vremea ți-a venit,
 Anii ți s-au împlinit,
 Fiule, de căs'torit !
 Că noi săntem năvodari,
 Să cătăm dup-ăi țipari,
 De răminem toți săraci,
 Făr' de boi și făr' de vaci.
 Du-te-n lume, fii argat,
 Da poartă-te ca bărbat !
 Bine-n lume să-mi trăiești,
 Iar pe noi, acuși, ne ierți...
 Da copilul ce-mi făcea?
 Lăcrămi fața-i podidea,
 Mina năvodarilor pupa
 Și pe cale că-mi pleca.
 Cale lungă să-i ajungă,
 Calea-i lungă far' de urmă.
 Și-mi mergea, și-mi drumuia,
 Numai pin pustiu trecea.
 Da cind fu la scăpatat,
 Brodi-n margine de sat
 La o mîndră ceșmea,
 Apă rece ca că-mi bea,
 Inima să-și răcorească,
 De greu drum să hodinească.
 Da știi cum să potrivea?

Tăman și ta-su venea,
 Cu boii la apă rece,
 Da copilul sta să plece,
 Ta-su cu ulciorăș pe mînă
 Il privea de la fintină:
 — Măi băiete, cu taica
 Or dacă vrei, cu neica,
 De-unde vii și unde' te duci
 Și pe unde-ai s-o apuci ?
 — Măi unchiile dumneata,
 Săruta-ți-aș eu dreapta,
 Că stătuși și mă-ntrebași
 Bună vorbă spune-ți-aș:
 În lumea albă am plecat,
 Vreau să mă bag argat,
 Puțini bani să-mi dobindesc,
 Țoalile mi le cîrpesc,
 Opinci noi ca să-mi croiesc.
 Sint, taică, copil sărac,
 Și-mi colind din sat în sat,
 Și n-am mumă mă mingiile,
 Da nici tată să mă tie,
 Și-mi colind flămînd și gol,
 Toate oasale mă dor !
 Că patul mi-e iarba-n luncă,
 Da căpătii piatra-n ciucă.
 Și aşa cum el vorbea,
 Tatăl oichii lăcrăma,
 Da din gură-i cuvînta:
 — Măi băiete băiețele,
 Ești bătut de drumuri grele;
 N-ai nici mumă, n-ai nici tată,
 Săracu, ce crudă soartă !
 Cu nevasta mă vorbesc
 De argat eu te primesc,
 Numai via să-mi păzești,
 Pe mine mă pomenești.
 Numai-atîta că-mi vorbea,
 Tăman boii apă-mi bea,
 Merge ta-su înainte,
 Că e al său bun părinte.
 Cind acasă-mi ajungea,
 Da nevasta de-l vedea,
 Voie bună îmi avea,
 De copil mult ii plăcea.
 Da bărbatu-su de vedea,
 El din gură-aș vorbea:
 — Bre, muiere nevestea,
 Minca-ți-aș gurița ta,
 Copilu-i singur pe lume

N-are tată... n-are nume...
 De la noi aşa să crească,
 Poate să și căs'torească,
 Și-o s-ajungă-un procopșit,
 Că buni părinți a găsit !
 De-aci taică-su mi-l lua,
 Dealur'le mi le suia,
 Unde bate soar'le tare
 Și-i dealul cu vale mare,
 Piste vie să-mi păzască,
 Răzăchia să le crească,
 Da-n toamnă să veselască,
 Cu vin bun să se gostească !
 Pe dealul cu vii și flori
 Argatu-si făcea foisoari;
 Că viile le cuprindea
 Și mierlele le șuiera.
 Trei ai de zile se-mplinea,
 Da simbria nu-și primea,
 La opt'pe ani ajungea,
 Da-ntr-o sfintă duminica,
 Taică-su ce-mi făcea ?
 Pușculița-n mînă-și lua,
 Pe la vii mi se ducea,
 Cu argatu să vorbea:
 — Măi argate, dumneata,
 Pușculița-n mînă-oi lua;
 Via să mi-o păzăști,
 De cinci ori s-o ocolești.
 Că din scăpătat de soare,
 Orișicare va intrare
 Tu pe loc l-oi împușca,
 Și sama la nima n-oi da ! ...
 Argătelu-mi rămînea,
 Din foisor îmi păzea;
 Tot mai mult să stăruia,
 Cini și păsări dudăia,
 Ziua, noaptea, el păzea,
 Pin' ce vîrsta se-mplinea.
 Baș la opt'pe ai de zile
 Ziua ursitorilor îmi vine ...
 Da taică-su ce-mi făcea ?
 El frumos mi se rădea,
 Mindru ca să-mprimenea,
 Pi la dugăi îmi pleca,
 Cu beutura să lua,
 Și-așa rău mi să-mbăta ! ...
 Pe drum lung că îmi pleca,
 Cind soarile după munte scăpăta.
 Cum la vie ajungea,

Pingă bușteni jos ședea,
 Pornea struguri de mînca,
 După ce să sătura,
 Strugurei el ș-alegea,
 Cum ii cerea inima.
 Tița oii culegea,
 Da viala iar aşa !
 Lasă strugurășii albi,
 Și-mi alegea tot de-ai mari,
 Îmi aleasă și-mi culeasă,
 Numai mintea și-o uităsă !
 Da argatu de-mi vedea
 Că via i-o culegea,
 Tot de stăpin să temea
 Si pușca o descărca,
 Pe ta-su mi-l prăpădea,
 Văi adinci bolborosa,
 Pămînt să cutremura !
 Da argatu de-mi vedea,
 Din oichi negri-mi läcrăma,
 Si din gură să väita:
 — Sărăcuț de maica mea,
 Iaca, dedei de belea...
 Stăpinu mi-l împușcăi,
 Da simbria n-o luai !
 Dacă-mi văzu ce văzu,
 La stăpină să răpezi.
 Mi-o găsa pe bătătură,
 Urezind, cîntind din gură,
 Și-așa, plîngind, suspinind,
 Da din gură-așa spunind:
 — Bre, dadă, stăpîna mea,
 Taci din gură nu rîdea,
 Pe stăpin l-am împușcat
 Pe cînd soar'le-a scăpătat !
 Dară neagră maică-sa,
 Din oichi negri-mi läcrăma.
 Pletele și le rupea,
 Da țoalele iar aşa,
 Și-mi pornea și să cîntă,
 Cu flori mîndre-l acoperea,
 În apă caldă-l scălda,
 De singe mi-l curăța,
 Frumos, bine-l premenea,
 Și la drăgoi mi-l ducea;
 Da ea mi să jumulea,
 Cu pumnii-n cap se bătea !
 Cu pom mindru-l îngropă,
 Toată lumea mi-l jelea,
 El rămînea de putreza,

Apoi lumea mi-l uita,
 Și nevasta iar aşa...
 Că ce-i pasă de-ăl ce moare,
 La cela ce viață-mi are!...
 Da muierea lui uidea,
 Toată ziua mi-l plingea,
 În lăcrămi mi se scălda,
 Da bărbatu-i putreza...
 Mi-l cinta, mi să văita,
 Da din gură-mi cuvînta:
 — Doamne, ce mare păcat,
 Să-mi rămin făr' de bărbat!
 Dacă n-am avut noroc,
 Bine-ar fi să ard în foc,
 Or că apa să mă-nghită,
 Decât singură, părăsită...
 Dar copilu îmi sta trist,
 Și-l vedea pe ta-su-n vis —
 Zo-mi plingea și mi se căia
 Da ta-su din vis pierea;
 Toată noaptea-l ispîtea,
 Păsări via îi mîncă,
 Da-ntr-o zi de sărbătoare,
 O porni cu sluga-n cale,
 Și-așa frumos ce-i vorbea,
 Fiori de mi-l cuprindea:
 — Măi băiete, măi argat,
 M-ai lăsat făr' de bărbat,
 Da eu nu pot singurea,
 Minca-ți-ăș gurița ta!...
 Din argat,
 Să-mi fui bărbat,
 Tu-mi cunoști conacele,
 Să le ții soroacele!
 — Da eu sint un strin pe lume,
 Sint songur și n-am nici nume,
 N-am nici mumă, n-am nici tată,
 Si-mi am inima de piatră.
 Eu trei ai v-am argătit,
 Da simbria n-am primit.
 Și-mi pornea să tinguia,
 Și iar cu vorba să lua.
 Azi glumea, mine-mi ridea,
 Pînă mi să îndrăgea.
 Argat pe stăpină-o lua,
 Cu ea mi să cununa,
 De să dusă pomina!
 Lină verde peliniță,
 Dragostea de muichiliță,
 Cu fiul ei de la țită,

Să sărute în guriță!
 Cind soarele-mi scăpăta,
 Stau pe pat și-mi povestea,
 Dară maică-sa-i zicea:
 Așa din gură-i vorbea:
 — Lină verde măndălac,
 Din argat imi ești bărbat,
 Eu te rog ca să-mi grăiești,
 De trii ani imi argătești,
 Da nimica nu vorbești!
 Povestește de-unde-mi ești,
 Spune-mi, daică, orice vesti,
 De ai mumă, de ai tată,
 Că n-oi fi născut din piatră? !
 Da argatu să gîndeа
 Și din inimă ofta,
 Apoi aşa-i cuvînta:
 — Nu știu, dadă, de-unde sint,
 De-unde sint, unde-s născut,
 Dară știu că-ntr-un butoi,
 Mă aflără printre o joi,
 Năvodarii, ceia pescarii,
 La coveiul Dunării,
 Unde-i o salcă culcată,
 Doarme cu burta pe apă!
 Și butoiul fărimără,
 În butoi ei mă aflără,
 Și săraci precum îmi sint,
 Îmi făcură legămint,
 De mine să se-ngrijească,
 Cinș'pe ai ei să mă crească.
 — Lele muică, copilaș,
 Inimioara mi-o săcași!
 Bat-o Dumnezeu ursoaica,
 Că este ca o moroaică,
 Baș aşa cum te-a ursat,
 Baș aşa s-a și-nțimplat...
 C-amîndoi noi ne-am luat,
 Și-ncă ne-am și cununat!
 Pe pămînt păcate grele,
 Muică, nima nu le spele.
 O să ducă pomina,
 Pîn' la Maica Precista!!!...
 Muică, eu cind te-am făcut,
 Numai trii zile mi-ai supt.
 Mumă-ta nu te-a scăldat,
 Da nici nu te-am botezat,
 Ursoaica rău te-a ursat,
 Să faci, muică, tu păcat!
 Ș-așa noaptea cum era, —

Stele pe ceri s-aprindea, —
Și goală, și despletită,
Nebună, fugă grăbită,
De pe-un dîmb mare sărea,
Dunărea mi-o înghițea,
Și copilu iar aşa,

Numai luna și c-o stea,
Le-nțelegea durerea....
Soar'le merge și apune,
Da Stâncuța tot să spune,
Istorie bătrînească,
Domnu ca să pomenească.

Inf. Sima Prunaru, com. Zlocutea.
Text cules în 1938 de Cristea Sandu Timoc.

ANEXA D*

TREI COPII SĂRACI

Trăiau, la o margine de țară, trei copii săraci, fară mumă și fară tată.

Intr-o zi, au plecat ei în lume aşa goi, desculți și flimini, să caute un stăpin și să se pună toți trei slugi la el, ca să se poată juca împreună. Merseră ei căt merseră și ajunseră la marginea pădurii. Se opriră puțin să se odihnească, apoi văzură o turturea și începură a se juca, spunând unul altuia:

Turturică, turturea
Trece moșu pe colea,
Cu doi pui de turturea.
— Dă-mi-i mie, moșule !
— Nu ți-i dau, cocoșule !
— Da di ce, mă moșule,
Moșule, cocoșule !
De tu mie nu mi-oi da,
Eu pe tine te-oi tăia,
Bucături mi te-oi făcea,
Pe surcele te-oi frigea;
Cu dulceață te-oi mînca
Frate, de s or pomenea.

Și tot rostind ei versurile astea cu privirea către turturică, văzură că turturica zbură prin desăruri, iar din copacul acela se scoboră o pocitanie de om negru buzat, cu un corn negru-n cap și o gidă în mână, da la coadă un alt cap ca de cine avea. Se uită fioros la copii și-i întrebă răstătit:

- Cine v-a învățat să călcați pe moșia mea, măi ticăloșilor ?
- Nu suntem ticăloși, suntem și noi trei frați săraci, fără părinți, și mergem pe sub soare să cătăm un stăpin ca să-i slujim cu credință, răspunse copilul cel mai mare.
- Vreți să fiți slugi la necuratul, la căpcăunul ?
- Ne este totuna. Slugă la diavolul ori la boieri este același lucru. De muncit este și la unul și la altul.
- Bine, vă iau slugă la mine.
- Să fim împreună, stăpine, că suntem frați și eu suntem cel mai mic, și-mi este frică fără frățiorii mei.
- Pe toți trei vă iau.

* Aceste două texte au apărut mai întâi în vol. *Tinerețe fără bătrineste și viață fără de moarte*, col. B.P.T., ESPLA, 1961.

— Da ce să lucrăm? întrebară copiii.

— Nimica. Tot anul o să stați și o să durmiți, să vă jucați, faceți ce vreți voi, numai la căpătiul anului să-mi răspundeți la trii întrebări. Dacă nu veți răspunde, unde vă stau picioarele vă vor sta capetele.

Copiii stătură puțin pe ginduri și, cum nici un bogătaș nu-i primisă să-i slujească, se-nvoiră. La anu, pe același loc, trebuiau să vie să-și primească simbria.

Vremea trecea și copiii hoinăreau din sat în sat, agonisind cu greu o bucătură, cîte o bucătură de pîne.

Căpătiul anului se apropiă.

Fratele cel mic le spusă celorlalți doi:

— Hai să fugim de aici, că vine necuratul și ne omoară, că noi nu știm ce ne-ntreabă.

— Ba nu, noi doi rămînem aici. Vorba e vorbă și ce-o fi o fi. Și aşa o să murim de foame. Mai bine să ne încercăm norocul cu căpcăunul, poate să-l păcălim.

Cei doi frați rămaseră, iar cel mai mic plecă să-și piardă urma în lume. Și merse el, merse, cînd colo, după trii zile și trii nopți de drumuire, căzu ostenit sub o salcie plîngătoare și adurmi între ierburi și flori mirosoitoare.

Pe cînd copilul durmea dus, în salcie se suiră niște căpcăuni; salcia se scutură și începu să plîngă cu lăcrămi, ce cădeau ca niște stropi mari de ploaie pe fața copilului. Copilul se trezi și cînd își aruncă privirea în sus, fu gata să dea un tipăt de spaimă, însă salcia vizîndu-l cam fricos și prostuț, și mai tare plîngea ca să-l spele bine și să-și vină-n fire. Băiatul se liniști și privi în salcie cum pe trei creci stă cîte un căpcăun și numai cu un picior se țin și nu cad jos. El stă nemîscat, cu sufletul la gură.

Copiii necuratului s-apucără să vorbească fiecare lăudîndu-se care mai de care a făcut mai multă răutate și batjocură în lume.

Mai întii vorbi cel mare:

— Iată ce minune am făcut: am închis izvoarele de apă din cutare țară și toată lumea o să piară de sete cu-mpărat cu tot.

— Da cum ai putea să dai drumul la o apă? întrebară ceilalți frați împelițați.

— La fintina din pădurea cu bujori este o salcă culcată cu burta pe apă. Lîngă ea, mai la deal, este un știubei, dacă se sapă, se dă de o lespedă mare de piatră. Dacă se scoate plocia apa iar izvorăște, se pornesc pîraiele și riurile în toată țara însăcerată!

Copilul sta în iarbă pitulat și numai băga-n cap tot ce auzea . . .

Cel mijlociu începu și el să se laude cu isprăvile făcute:

— Eu am dat fetii împăratului o boală grea să mă pomenească. Am umplut-o de buboaie, că nu mai poate să șadă jos și nici să se vindece vreodată.

— Păi bine, dar cum s-ar putea ea vindeca de boala asta? întrebară ailanți căpcăuni.

— Ușor de tot. Să se scalde cu apă din frunze de rugi și să se afume cu tămiie.

Da copilul pitulat tot auzea și prindea vorbele necuratului.

Atunci, mai la urmă, rămase să vorbească căpcăunul cel mic, care-i avea pe copii în argătie. Și-ncepu să se laude și el cu minunile ce le-a făcut:

— Eu m-am întlnit cu trii copii săraci și i-am luat argăti. Dacă mi-or răspunde la trii întrebări bună plată le-oi da. De nu, capu le-oi tăia.

— Bine, da ce întrebări sînt älea aşa de grele, de n-o să poată răspunde copilaşii?

— Întrebarea întâia:

De unde m-am născut?

Întrebarea a doua:

De unde am mîncat şi cu ce am mîncat?

Întrebarea a treia:

De unde am beut apă?

— Şi cum ar trebui să-ti răspundă ca să fie bine?

— La-ntâia întrebare:

Din trupu lui mumă-ta.

La a doua:

Din capu lu mumă-ta şi cu mîna lu mumă-ta.

La a treia:

Din apa cea vie.

Le veni ceasul şi plecară bucuroşi de blestemele şi grozăvile făcute, căci s-a auzit cîntatul cocoşului sălbatic în munte şi ei s-au grăbit să se ducă la casa lor, unde îi aştepta să le dea porunici tartorele căpcăunilor.

Copilul se sculă dis-de-dimineaţă, pe oichi negri se spăla şi cu roua dimineţii de pe iarbă şi flori, apoi merse îndărât la cei doi frăteriori, să le spuie cele auzite.

Frăteriorul cel mare şi mijlociu stăteau triştii şi se gîndeau că n-o să ştie să răspundă, că o să-i îngăduie în gidă şi o să-i frigă pe frigare la foc de cătran, şi nici n-o să se sature cu ei.

Mare însă le fu mirarea văzîndu-l pe fratele cel mic, venind vesel spre ei.

— Frăteriorilor, nu vă temeţi, am aflat taina toată. Ştiu întrebările şi răspunsurile pe care necuratul vrea să le pună. Apoi, le povestî tot ce văzuse şi auzise. Fraţii se bucurară şi băgară pe ureche cele spuse. Pe urmă, începură să se joace nepăsători.

Mai trecură cîteva zile şi s-apropie sorocul.

Se-mplinea un an de slugărie la necuratul.

Iată că venea căpcăunul cu sacul cu bani, dar şi cu sabia şi gida, gata pregătită să le ia capul.

Întîi îi despărăti unul de altul. Pe unul l-a suiat într-un stejar, pe altul într-un cer, iar pe fratele cel mare l-a chemat mai departe la ispitit.

— Ia spune, băiete, că altfel te mâninc fript. De unde m-am născut?

— Din trupu lu mumă-ta.

— Da de unde am mîncat şi cu ce am mîncat?

— Din capu mumii tale şi cu mîna mumii tale.

— Şi apă de unde am beut?

— Din apa cea vie ai beut.

— De unde ştii să răspunzi aşa de bine, mă pîrlitule?

— Din capu meu ştii, adăugă fratele cel mare.

— Na-ţi o desagă plină de poli de aur şi du-te să nu te mai văd în oichi, iar căpcăunul rămase scîrţiind din dinţi de necaz.

Copilul luă banii şi plecă. După aceea, se dusă la fratele cel mijlocăş şi începu şi pe âsta să-l întrebe, aceleasi întrebări pe care le pusese fratelui mai mare. Mijlocuşul răspunsă foarte bine şi căpcăunul rămase mirat, de unde este minunea asta, că nişte feţe pămînteşti să ştie lucruri pe care numai el

și frații lui le știau. Îi dădu și lui o traistă de poli de aur și-i zise să plece mai repede, pînă nu-l lovește.

La urmă, merse copilul cel mai mic. Îi spusă să scoboare din copac și, stînd cu mîna pe sabie, îi pusă și lui întrebările. El răspunsă minunat de bine, încît necuratul fu gata să plesnească de ciudă. Văzind că n-are ce face, îi dădu și lui o traistă plină cu poli de aur și plecă iute după frații lui.

Mai la vale, s-au întîlnit tustrii frați săraci și tare s-au bucurat că au scăpat cu viață și cu atîta bogăție. Da n-au stat mult de vorbă, că s-a auzit o ceartă mare la o casă din pădure, ridicată tocmai pe un stei de piatră.

Frățiorul cel mic a dat desagii celorlalți doi și el s-a intors să vadă ce este cu cearta aceea, într-o pădure unde nu este picior de om. S-a apropiat de ușă și a auzit bătăi și injurături pin casă, între doi copii. El deschisă ușa și cînd colo, în față erau doi pui de căpcăuni, care se băteau și se certau pe avuția lui tată-su.

— Ce vă certați, băă, și nu trăiți ca frații?

— Cum o să trăim ca frații? Nu vezi că suntem căpcăuni necurați, ne mincăm frate pe frate și tată pe copii!?

— Și pentru ce vă certați?

— Tatăl nostru a murit acum, și-a tăiat beregata de mînie, că n-a putut să-i înserele pe trii copii care au fost slugi la el. Ne certăm pe averea ce a rămas de la el. Pe nuaia asta, pe fusul roșu și pe săcui ne certăm, că nu putem să le împărtim.

— Da la ce este bună nuaia, măi băieți?

— Te aperi în lume cu ea. De vrea cineva să sară la tine, doar o ridici în sus și dușmanul se preface în stei de piatră.

Și copilul luă nuaia să fie a lui.

— Dar fusul la ce vă trebuie?

— Fusul e și mai bun. Dacă vrei să te faci nevăzut, il pui în cap și te faci o muscă, că nu te vede nimenea și poți totul să vezi și să auzi.

Copilul luă și fusul să fie al lui.

— Da la ce este bun săcuiul?

— Din săcui se bea și se măñincă, iar bunătățile nu se mai isprăvesc. Și copilul luă și săcuiul pe mîna și le zisă cu glas poruncitor:

— Ascultați, eu am să vă împart averea lăsată de răposatul vostru tată. Mergeți la copacul ăla mare și de acolo să vă luați la întrecere, fugind către mine. Cine o ajungea mai întîi, ale ăluia vor fi toate cele trei lucruri. Puii de necurați se depărtără, apoi se luară la întrecere. Cînd ajunseră lîngă el, el ridică în sus nuaia și căpcăunii se făcură două steiuri de piatră neagră ca noaptea. Vorba aia «cînd doi se ceartă, al treilea cîștiigă». Ajunsă din urmă pe frații săi, duseră toate averile acasă la ei, o mai și împărtiră pe la ai săraci, apoi plecară în țara împăratului, unde secasă apa și lumea să prăpădea de sete.

Cum ajunsă acolo, se-nfățisă la-mpărat și-i spusă:

— Eu pot să dezleg izvoarele, să pun în mișcare apele și să scap de la moarte lumea și țara ta.

— Dacă ne dai apă, ne dai viață, iar eu îți dau împărația mea și pe fîica mea să-ți fie mireasă. Copilul deși era mic, dar era priceput, mersă la salcie unde necuratul legase pe vecie izvoarele. Săpă, scoasă plocia de piatră și dete peste o vînă de apă, care țîșni că era gata să-l aline de toartele cerului. Avu noroc că-și pusese fusul pe cap și se făcuse nevăzut, că altfel o pătea.

Împăratul și lumea din toată împărăția s-adună să cadă la picioarele acestui copil năzdrăvan, cu puteri nevăzute. Poporul îngenunche și-i săruta mîna, iar el, pe care-l vedea că e mai răutăcios, ridica nuiava și-l prefăcea în stei de piatră. Împăratul îi dădu fiica să-i fie mireasă. Dar el îl înfruntă spunindu-i:

— Cum, împărate, o să mă însor eu mai întii, cînd am doi frățiori mai mari? Iată, să-ți fie ginere și să te moștenească fratele meu mai mare și nu eu; vreau să am necaz mai la urmă cu ei? Si împăratul făcu o nuntă împărătească, iar fratele lui mai mare, lăpădă țoalele rupte, se-mbrăcă în cele de aur împărătești și fu încoronat ca împărat, și trăi fericit pînă la adînci bătrînețe.

Nu stătu nici aci mult, își luă fratele mijlociu și plecă în țara unde aflase că este o fată de împărat plină de bube, gata să moară. Urcă pe frate-sâu în spinare, iar el își pusă fetul pe cap și ca gîndul zbură pînă la fata-mpăratului.

În țara asta venisără toți vrăjitorii din apus și răsărit, fără ca să poată ajuta cu ceva pe fată. El cum ajunsă, spusă-mpăratului că o poate înzdrăveni. Împăratul văzîndu-i aşa rupți și prăpădiți, crezu la început că sănătatea înselători și hoți, dar din desnădejde primi și încercarea acestor copii.

Copilul ceru să i se aducă un sac plin cu frunze de rugi și tămiie. Fiersă bine frunzele și se scăldă fata cu apă din frunze de rugi, iar mai apoi se afumă cu frunze de tămiie. După puțină vreme, fata să-nzdrăveni. Împăratul îndată îi făgădui fata de soție și toată împărăția. Fiind cel mai mic, rugă pe împărat să-l ia ginere pe fratele mijlociu. Si iar altă nuntă, alte petreceri, alte încoronări de-mpărați, dar el nici o grijă n-avea. Umbla tot desculț și zdrențuros, aşa cum era învățat și crescut, în săracie de cînd era mic.

Nu rămasă nici la fratele mijlociu și plecă în lume. Cind vrea să meargă mai repede, punea pe cap fetul și ajungea o dată cu gîndul unde voia. Dacă-i era foame, băga mîna în săcui, lua de mîncă și bea și de nimene nu se temea. Mergea aşa din sat în sat și din țară-țară și da mîncare la cei săraci, că săcuiul lui era fără fund și unde înțîlnea pe stăpini cu slugi și oameni răi, ridica nuiava și-i prefăcea în stei de piatră, ca să-l pomenească cei necăjiți și robiți.

Colindînd în lung și-n lat pămîntul, văzu multe lucruri vrute și nevrute. Ba se sui și în cer, că doar nu era greu, dacă avea fetul cel roșu la îndemînă. N-avu de lucru și astupă toate găurelele de bolta cerului, pe unde curgea apa cind ploua. Odată, cind zbură spre zările albastre, ridică nuiava și apa se prefăcu în pietricele de gheăță, că fu gata-gata să omoare multe vietăți pe pămînt. Se plimbă el prin lună și prin stele, se luptă acolo cu oameni care aveau picioarele cît prăjimile, capul cît banița și mîinile cît rișchitoarele. Cind a vrut unul să surpe pe el un munte, copilul a ridicat nuiava și omul se prefăcu într-un stei de piatră, căzîndu-i jos din mînă un glob de aur, pe care-l băgase-n săcui.

Trecuseră mii de ani de cînd el zbură ca gîndul din stea în stea și cind simți că-i vine dor de frați și de pămînt, se lăsă ca gîndul în adîncurile văzduhului și porne în zdrențele lui vechi spre palatul frăților.

Mergînd puțin cam îngîndurat, că i-a venit vremea de-nsurât și n-are nici un rost pe lume, băgă de seamă că pămîntul era copt și pîrjolit de arșița soarelui, că nu mai are pe el nici iarba și nici viață. Toate pieriseră! Nu mai erau nici oameni și nici ierburi. Numai palatele de marmură ale fraților mai străluceau în bătaia fierbințe a soarelui. Nu-și putea da seama nici cînd au murit și nici unde sănătatea îngropăți.

Soarele își aruncă razele dogoritoare din belșug, că era gata să-l topească, dacă nu-i trecea prin minte să-și pună fesul pe cap și să fugă la coadele mărilor, la marginea pământului, unde ar putea găsi o înghițitură de apă să se răcorească.

Cind ajunsă acolo, găsi mările secate și în mijloc de mare mai rămăsese un pește mare, cu solzii de aur, și cap de femeie, care spunea că este Muma-Pământului.

Copilul beu din apa mării de-și potoli setea, iar Muma-Pământului îi spusă că dacă nu plouă într-o zi, două, are să sece și apa mării adunată într-o afundătură și cu asta viața pe pămînt se sfîrșește, iar pe pămînt nu vor fi decât vînturi sălbatrice și nisipuri veșnice.

— Lasă să piară tot, să pieri și tu, Muma-Pământului, dacă n-am avut năroc să-mi găsesc vîi frățiorii, zise copilul cel năzdrăvan.

— Dar de unde ai venit tu, copile, de nu ți-ai găsit frații?

— M-am abătut prin stele și am zăbovit prea mult căutîndu-mi pe acolo o mireasă pe plac.

— Dacă dai apă să răsară ierburile și să fie din nou viață în ape și pe pămînt, eu îți dau mireasă pe Fiica-Pământului, care este mai frumoasă decât Zina-Zinelor.

Băiatul își aminti greșeala ce o făcuse, dind în băierile cerului cu nuaia prefacind picăturile de apă în gheăță.

Pusă fesul pe cap și să sui în creștetul cerului. Se uită bine și văzu toate găurelele pe unde trebuie să plouă, infundate cu gheăță. Dădu odată puternic cu nuaia, gheăța căzu și ploaia începu să cadă pe pămînt.

Dacă nu i-ar fi dat în gînd să-și puie fesul, ploaia l-ar fi strivit, azvîrlindu-l pe pămînt. Ploua de parcă s-ar fi vîrsat mările din cer. Din izbitura apei, i-a căzut însă din săcui globul de aur. Într-un tirziu, zburînd el în jos, spre pămîntul intunecat de apă, a văzut o flacără puternică care a luminat tot pămîntul.

Cind ajunsă jos, găsi pămîntul înverzit, plin de ierburi și de vietăți. Găsi orașe și sate cu lume veselă care-și vedea de munca cîmpului sau pășunatul vitelor. Gîndi el: « Globul meu de aur o fi făcut viață pe pămînt! Poate l-o fi furat omul acela înalt cît casa din soare, că aşa minune n-anî mai văzut! »

Merse la palatele fraților săi și-i găsi cu împărătesele și pruncii, petrecînd și veselindu-se, căci, după un somn greu și lung s-au sculat și iarăși sănt fericiți împreună cu tot poporul.

Cei doi frați împărați se întristă să văzîndu-l așa singur, gol și desculți, numai cu o nuaia, un săcui și un fes. Încercără să-l însoare cu o fată bogată și să-l imbrace în haine de mătase și de purpură, însă zadarnic, cind n-ai pe cine. El se simțea mai bine în zdrențele lui. Își luă în curînd rămas bun și plecă la Muma-Pământului, la marginea mărilor, călătorind pe aripile vîntului cu fesul roșu pe cap.

Muma-Pământului cind îl văzu, mare-i fu bucuria. Strigă o dată și toate vietățile mărilor se adunară ca să meargă s-o cate pe Zina-Zinelor, fica ei, ce plecase să se scalde în măurile cele albastre de la miazăzi. Plecară în căutare peștii zburători pe deasupra iar în apă toate lighioanele mării scormoniră. Iată că fica Mumii-Pământului fu înștiințată și, punîndu-și aripi, zbură la palatul de cleștar unde era chemată. Toată curtea strălucea de bogătie și de frumusețe, numai copilul cel sărac sta cu genunchii jerpeliți, cu picioarele singerînde și cu pieptul gol, acoperit de cîteva petice ce abia se mai țineau.

Zina-Pămîntului, cînd îl văzu aşa de frumos şi priceput se bucură. Ba, proasta de ea, se bucură şi de felul cum era îmbrăcat, fiindcă nu văzuse voinici pînă atunci şi nu-i păsa că este rupt. I se părea ei că poate aşa trebuie să fie hainele la oameni.

Mumă-sa îi spusă că ar avea dorinţa să-i fie voinicul acesta ginere şi ei să stăpinească aimîndoi pămîntul, stelele şi cerul. Zina zîmbi de fericire şi ruşinoasă, dădu în semn de aprobare din cap.

Atunci se făcu o nuntă mare, la care au fost chemaţi nuntaşi toţi împăraţii pămîntului, printre care se aflau şi cei doi fraţi ai săi. Imbrăcat în aine de aur şi purpură alături de frumoasa lui miresă, el fu ales de ceilalţi împăraţi stăpinul lor, şi o ținură în veselie şi petrecere, o lună şi-o săptămînă, de cînd se punea luna de uidea ca secera.

Poate că or fi trăind şi-acuma în pace şi fericire stăpinind popoarele lumii, de n-o fi murit mai de mult, după cum n-am auzit.

Şi mai daţi cîte-o para
Că vă spusăi povestea-âşa,
De-ajunsărăm soarele,
Cu picioarele,
Iar luna,
Cu mîna.

Informator Pătru al lui Călin al lui Sandu (Petar Sandulovici), comuna Zlocutea (Casa Rea), jud. Craina-Margina, Serbia.

MOARTEA-NAŞE

Trăia de mult, undeva departe, într-o țară aşezată la coadili mărilor spre soare-răsare, un copil sărac, rămas orfan de mumă şi de tată. Fără nici un sprijin din partea rudelor, bietul copil, ca să se arănească, merse în argătie pe la unul, pe la altul, de-şi agonisi un codru amar de mălai şi ăiuşe pentru iernile geroase. Stăpinii îl băteau, copiii îl batjocoreau văzîndu-l gol, zdrenţuros şi desculţ.

Alţii îl porecleau şi-i născoceau vorbe grele de ocără, care-i spintecau inima, iar din ochi îi izvorau lacrimi fierbinţi, de-i ardeau obrajii.

Cu cît creştea, cu atât stăpinul îl bătea mai mult şi-i cerea să trudească cu sudori amare, din zori şi pînă în amurg.

Copilul creştea, suferinţele se întereau şi greutătile sporeau. Cui să-i spună el durerile ce-i înăbuşeau sufletul? Nimău! Doar păsările cerului îi ascultau glasul său minunat, cînd prin codri, colindind cu vitele, îşi astimpăra dorul de mumă şi de tată, povestind durerea sa în pustiu, codrilor şi munţilor, cerului şi apelor.

Cuminte cum era şi muncitor, îndemnănic la toate, fetele cînd îl vedea, îşi dau coate. Era acum băiat mare, voinic şi frumos. Pentru că era slugă şi sărac, fetele se fereau să se prindă-n horă lîngă el, că de, le rîde lumea! Lîngă el juca o singură fată şi aceea săracă, dar pricepută şi cuminte nevoie mare.

Nu trecu multă vreme şi se căsători cu această fată. Sărmanul băiat era fericit alături de soţia lui, cu care se înțelegea şi la bine şi la rău şi vara

și iarna. După cătăva vreme, căpătară și un prunc cu plete de aur, frumos de parcă era rupt din soare.

Plini de bucurie cum erau, începură să alerge prin sat, din om în om și din casă-n casă, să caute un naș care să le boteze copilul, precum cerea obiceiul. Dar cum era sărac de curgeau petecele după el, toți îl batjocoreau, îl înfruntau și nimenei nu se îndura să-i fie naș.

Deznădăjduit, într-o bună zi, își luă rămas bun de la soțioara lui și cu lacrimi în ochi, plecă să colinde lumea în lung și-n lat, cu gindul de a-și găsi norocul, adică nașul care să-i boteze copilul. Mergind aşa prin lume, află o mulțime de oameni, care nu se-ndurără să-i asculte rugăminte, văzindu-l aşa de zdrențuros.

Dacă văzu ce văzu, își urmă calea la întâmplare, unde-o da sorocul și norocul. Nădăjduia că va da peste un om drept, care-i va fi naș. Colindând în neștiere, bătut de vînturi, de ploi și arșiță, lihnit de foame și ostănit ajunsă la un rîu mare, ce-și mină valurile ca o vijelie la vale. Tăie un copac, îl trase în rîu și trecu pe celălalt țărm. Merse în țara aceasta zile-ntregi însă nu dădu peste picior de om. Vedea numai pustiu, ierburi, nisipuri, șerpi și fiare sălbaticе. Cu inima căt un purice, dar cu nădejdea în suflet, mergea tot înainte.

Iată că intr-o zi, pe la chindia mare, se întâlni cu un om. Era îmbrăcat în aine cam neobișnuite și cu o barbă albă, ce-i ajungea la genunchi. Se dete-n vorbă cu moșu.

Moșu începu să-l ispiteză:

— Ce vînturi te-a pus pe astfel de drumuri fără căpătii, pe unde picior de om încă n-a îndrăznit să calce?

Omul nostru se uită cu băgare de seamă și nu văzu alte urme decât pe ale moșului. Lăsa capul în jos, apoi zise:

— Moșule, săn om sărac, vin de la marginile lumii și caut un om drept care să-mi fie naș, ca să-mi boteze copilul, de curind născut într-un bordei sărac.

— Cu voia ta, eu aş putea să-ți fiu naș, zise moșul:

Fruntea săracului să lumină de bucurie, apoi zise:

— Dacă-i aşa, atunci este drept să-ntreb pe cine am ales ca naș?

— Da — răspunse moșul — eu sunt Dumnezeu!

— Cum, dumneata ești Dumnezeu? O, ce nenorocire, zise săracul.

— De ce nenorocire, omule? Nu te bucuri că Dumnezeu și-a ieșit în cale ca să te ajute?

— Nu mă bucur! Dacă ești Dumnezeu, atunci nu-mi ești naș, fiindcă dumneata nu ești om drept! Dacă ești Dumnezeu, pentru ce ai lăsat în lumea asta atîtea rele și pacoste? Pentru ce pe unii i-ai făcut bogăți, da pe alții săraci lipiți pămîntului? Aaa... nu, nu, dumneata nu ești un om drept. Și unui cine i-ar fi milă de trupul meu, gol și plin de răni, de picioarele mele din care curge sânge, de inima mea plină de venin, da și-e milă, cum nici la cei avuți nu le este milă de cei săraci.

Fără să-și fi luat nici bună ziua de la Dumnezeu plecă, cu sufletul îndurerat, mai departe.

În ziua următoare, se întâlni cu un alt moș, căruia-i povestii ca și lui Dumnezeu, rostul plecării sale-n lume. Bătrînul care-l ascultă cu luare aminte, îi răspunse:

— Aș putea să-ți fiu naș!...

— Toate sănt la locul lor, da eu n-aș vrea să fiu păcălit și te-aș ruga să-mi spui cine ești dumneata, adăugă săracul.

— Eu sănt Sfîntul Nicola, în toată lumea cunoscut.

— Sântul Nicola? Păi nici dumneata nu ești om drept. Oare aşa sănt oamenii cei drepti? Spui că peștele e de post, dar din pește cură singe? Apoi bună ziua, nici cu dumneata nu fac nici un tîrșag, pentru că nu ești om drept, precum nu este nici Dumnezeu.

Sfîntul Nicola rămasă cu privirea-ncremenită de îndrăzneala săracului, care-și luă toiaugul și traista pe spinare și-si văzu de drum.

A treia zi se-nțilni cu un alt om în cale, care auzind plingerea călătorului sărman, se învoi să-i fie naș.

Omul acesta era deosebit față de alți oameni. Era un vlăjgan mare și urit, față păroasă, oichii negri schinteiectori, care te sfredeleau cu privirea crudă ca de fieră sălbatică. Vorba lui era scurtă și lovea ca o săgeată. Pe șoldul stîng atîrna o sabie mare îngrozitoare, pe care se prelingea picături de singe încă cald. Îl cuprinseră fiorii privindu-l încă o dată din creștet pînă-n călcii. Nu mai cuteza să spue nici o vorbă. Stătu puțin ca să-i vină curaj. Ba să-l întrebe cine este? Își luă inima-n dinți și-i zise:

— Bine, nașule, drept ar fi să știu și eu pe cine am ales să-mi fie naș? De aceea te-aș ruga, spune-mi cine ești dumneata?

— Chipul meu și sabia ar putea să te facă să ghicești. Sânt moartea!

— Dumneta moartea? zise tremurînd de frică săracul.

— Da, chiar eu, întări ea.

— Atunci să știi că este bine! Mă învoiesc să-mi fii nașe, pentru că ești un om drept. Dumnetă nu sprijini nici pe cel bogat, nici pe cel sărac. Mergi la fiecare și fără indurare curmi firul vietii și celor bogați și fericiți și celor săraci și oroposiți. Apoi, mă bucur că am făcut o alegere bună, am avut mare noroc. Un lucru n-o să-ți placă, fiindcă sănt sărac și n-am nimic în afară de petecele de pe mine și acest toiaj.

— Tot una este pentru mine, avut ori neavut, tînăr ori bătrîn, sabia mea nu alege, cînd vine sorocul. Lasă tu săracia la o parte, că te avoi ajuta să ajungi om bogat, zisă moartea. După o cale lungă și întoarsă, săracul ajunge cu nașul său la bordeiul unde muierea lui îl aștepta cu fiul său nebotezat.

Boteză nașul pruncul și se făcu și o mică veselie, la care ceilalți oameni din sat nu veniră, din mîndrie în casa săracului.

Nașul îl îndemnă pe omul nostru să se facă vrăjitor dacă vrea să se îmbogătească. El, care nu se pricepea în farmece și descintece, cu părere de rău, nu putu face pe plac nașului.

Moartea însă nu se lăsă; începu să-l dăscălească, spunîndu-i că va fi de ajuns să aibe în mînă un troc, ori o cănuță cu o stebă de busuioc, fincă va primi de la el puteri nevăzute. Va putea ști cine din cei bolnavi mai poate lungi firul vietii și cui i se curmă firul vietii, privind locul unde se așeza ea cu sabia. Dacă o vedea la picioare, îi poate proroci că mai are de trăit și că e scăpat, dar dacă o va vedea pe la capul bolnavului, atunci poate să spue că totul este în zadar, că leacurile lui nu mai au nici o putere tămăduitoare.

Finul nu stătu mult pe gînduri și s-apucă de colindat și descintat prin casele bolnavilor. Cu cît trecea timpul, cu atît devinea om de vază, mare filozof, vrăjitor și cititor în stele. Îl căutau împărați și regi, bogați și săraci. Pe toți îi vrăjea și le descinta fără deosebire. Ajunsă om bogat, că nu mai avea ce să facă cu banii. După ce-și adună comori însemnate de aur, către

bătrinețe, se lăsă de vrăjitorie, ducind o viață liniștită lîngă soția și fiul său, pe care-l însură cu o mireasă cuminte și frumoasă.

Trăi așa în liniște și-n pace, pînă ajunsă la adînci bătrinețe. Gîrbovit de ani și alb ca zăpada, se gindi că de mulți ani nu-l mai văzuse pe nașul său și că s-ar cădea să-i mulțumească pentru binele ce i-l-a făcut. După ce sosi, nașul rămasă cam mirat că i-a luat-o înainte, fiindcă el avea de gînd de mult să treacă pe la finu-su. Se gostiră pînă la un timp, cînd nașul, ca să-și arate bucuria față de fin, îl luă pe acesta de mînă, coborî niște scări pe furca pămîntului în jos, trecută pe sub mai multe tunele și ajunseră în inima pămîntului. În față lor, se deschisă o boltă mare, luminată ca ziua, ca cerul cu stelele. Un om uriaș tinea pămîntul într-o furcă mare cu trei dinți și nici nu simțea greutatea. Omul sta nemîscat ca o stană de piatră și nu băga-n seamă pe nimeni. Așa primise poruncă de la stăpînul pămîntului; el să tie pămîntul în mîna lui, că așa i-a fost rînduit.

Pe bolta pămîntului erau aprinse nenumărate lumini, dintre care moșneagul luă seamă că unele s-aprind sub văzul lui, iar altele se sting.

Rămase mirat cînd văzu pe nașu-su cum stinse niște luminițe, iar pe altele, gata să se sfîrșească, le aprinde din altele stinse.

— Nașule, ce poate să însemne asta? În fundul pămîntului, unde-i noapte neagră ca moartea, ard lumini, din care tu pe unele le stingi, iar pe altele, gata să se stingă, le aprinzi. Nașul, grăbit nu răspundeau ninic, neconținind să aprindă sau să stingă luminiile.

Finul plin de nerăbdare, întrebă pe naș din nou, și de data asta îi răspunsă:

— Vezi, fiecare vietate de pe pămînt are aici cîte o lumină. Lumina fiecăruia arde pînă omului nu-i iese sufletul. Luminiile ce au ars și s-au stins arzind pînă la capăt, sunt oameni care au trăit pînă la adînci bătrinețe. Luminiile care se sting, deși sunt abia începute sau pe jumătate arse, arată cîte zile a avut omul ori copilul ce i s-a curmat firul vieții mai devreme.

Așcultașu-l pe naș, își dădu seama că este cu adevărat moartea și simții cum de spaimă îl sacă la ficați.

— Nașule, dar eu, bunăoară, am pe-aici vreo lumină?

— Uite, chiar lumină asta din față ta, care-și potolește încetîșor pîlpăitul, este a dumitale, spuse nașul.

Moșneagul rămase uluit cum i se stinge lumina vieții și simții deodată cum se înăbușe și zise:

— Nașule, simt că mă înăbuș, nu mai pot sufla nașule, nu mă părăsi, ajută-mă să-mi văd copilul și soția!

Moșul se apropie de luminarea sa și din lumina ei aprinsă un muc de luminare, de cine știe cînd stins, și o înfipse în locul luminii ce se stingea. Atunci simții cum îi reveni puterile și glasul.

Nașul îl privi cu minie și-i zise:

— În lumea asta, în afară de tine, nimeni nu m-a înșelat, lungindu-și viață prin violență. Da să știi că peste zece ani, în aceeași zi, să fi acasă, că am să vin să-ți curm viață.

Și cu asta, nașul îl apucă de o mînă și ca o nălucă zbură cu moșneagul în sus, pe lîngă furca pămîntului, și ieși la lumină. Se despărțiră mulțumiți și unul și altul; însă vremea trecea pe nesimțite. Într-o zi, iată-l pe naș, după cei zece ani, că-i deschide ușa casei.

— E, finule, acum a sosit ziua cea din urmă. Ia-ți rămas bun de la toate cele pămîntești, fă-ți iertăciune cu cei ce rămîn în viață, că de data asta nu mă mai poți înșela. Eu îndeplinesc porunca stăpinului meu, care nu iartă de moarte nici pe cel bogat, nici pe cel sărac. Pregătește-te dar!

Moșneagul, auzind cuvintele acestea, porni să plingă ca un copil. În zadar îi curgeau lacrimile și roaie peste obrajii zbirciți, că moartea nu se-ndura.

— Te rog ca pe un naș ce-mi ești, mai lasă-mă trii zile să trăiesc, și-ți voi fi recunoșcător.

— Apoi, deși cei mari s-ar putea minia pe mine, îți mai dau îngăduință trii zile, însă atunci să fii pregătit aici, în casa ta de moarte.

— Mulțumesc din suflet, nașule, zise moșul, și se despărțiră cu gîndul să găsească alt mijloc să-și mai prelungească zilele.

Nu mai era de glumit cu moartea. Moșneagul în grabă își pregăti o pereche de desagi cu galbeni, îl alină pe cal și-i dădu drumul fără întârziere. Merse noapte și zile și poposi lîngă poiana unor păduri fără căpătii. Își odihni calul și își facu socotelile pe unde i-ar putea pierde moartea urmele, și o luă din nou la drum lung, fără pulbere.

Străbătu cîmpii, păduri, trecu ape și ajunse într-o pustietate. « Aici sunt scăpat zise el. Nu este picior de om și moartea caută locuri unde este lume »; se bucură moșneagul. Merse el aşa o bucătă de drum sub dogoarea unei călduri de ceptor. Era în amiaz de zi. Îl prididise setea, că ar fi băut apă și din urma boului. Mergea în neștiere, tot uitându-se-n urmă, să vadă dacă nu-l urmărește nașu-su. Se opri într-un tufiș unde era un izvor, și iute coborî să-și astimpere setea.

Dar cum se aplecă să soarbă o înghițitură, în luciul apei, zări chipul nașului său și apa se opri-n gît.

— Așa ne-a fost vorba finule, să ne-ntîlnim aici?

— Iartă-mă, nașule, ce era să fac, care muritor din lumea asta n-ar fugi de moarte dacă-ar ști cînd îi vine? îngînă cu glasul aproape stins. Si deși era setos, îl ridică de la izvor moartea și se pomeni cum îl duce de mînă pe alt drum.

— Nașule, noi mergem, da nu vezi că mi-am uitat calul, căciula și disagii cu aur? Lasă-mă să mă duc să-i iau cu mine. Si începu să se văicărească ca o muieră.

— N-aș vrea ca în ceasul asta să te superi pe mine, du-te și cauță deși n-ai să mai găsești nimic. Du-te, dar!

Moșneagul plecă, cauță în zadar, însă, mirarea lui, nu văzu nimic. Numai o grămadă de coțofene se băteau între ele și se certau pe căciula lui, de făceau o larmă parcă li s-ar fi întîmplat un lucru cine știe ce mare. Se-ntoarse la nașu-su și-l întrebă:

— Nașule, acum sunt că sunt în mîinile tale, dacă vrei, spune-mi, de ce se bat și se ceartă coțofenele acelea pe căciula mea? Nu pot lua căciula din pricina lor; ce să fie oare asta?

— E, finule, nu sunt acelea coțofene, ci sunt muierile și soția ta, care se omoară plingîndu-te că ai murit.

Inf. Traian Preda, 22 ani, comuna Bogovina, jud. Timoc, 1944.

INDICELE INFORMATORILOR¹

1. Alexici Bojidar **, 30 ani, 1946, com. Stamnița, plasa Lescoț (Leskovac) pe Mlava, jud. Pojarevaț: *Povestea lu Pipăruș Pătru* (tip. 315).
2. Anghelușcă Haralambie *, 65 ani, 1969, com. Gumițari, jud. Vidin, în prezent, Dudești-București: *Vulpea lu Rogojel* (tip. 545 B), *Cei trei popi, Alt șarlatan de popă*.
3. Babici Liuba **, 43 ani, 1946, com. Coroiaș (Miloșevo), jud. Craina: *Păcală și popa*.
4. Babici Ruja **, 36 ani, 1965, com. Coroiaș (Miloșevo), jud. Craina: *Ursitorile și lupul cu capul de fier* (tip. 934 B+315 B), *Omul însurat cu o piatră*.
5. Balanescovici Ilie **, 45 ani, 1978, com. Ucovita, jud. Craina: *Muma Pădurii* (tip. 300).
6. Barbu Dumitru *, 65 ani, 1951, com. Putnei-Malovăț, jud. Mehedinți: *Boierul și slugile*.
7. Bărbulescu (Bărbulescovic) Panta ***, 1957, com. Coșova, jud. Vidin: *Robinson* (tip. 301+300+302 B).
8. Blaja Constantin Florică ***, 1970, com. Cutova, jud. Vidin: *Lăcomia și prostia*.
9. Bobreccu Pascu **, 27 ani, 1938, com. Zlocutea (Alexandrovăț — Casa Rea), jud. Craina: *Două surde*.
10. Breazu Niță lu Sandu **, com. Zlocutea, jud. Craina: *Femeia leneșă*.
11. Breșchici Draghina **, 41 ani, 1946, com. Poiana (Poljana), jud. Pojarevaț: *Floarea grădinariului* (tip. 306).
12. Bucan Ion **, 70 ani, 1945, com. Zlot, jud. Timoc: *Copilul născut cu carte-a-n mîndă* (tip. 401 B).
13. Burtan Pătru **, 72 ani, 1945, orașul Cladova, plasa Cheia (Kljuc): *Stan Fluierătorul*.
14. Chirin Peni ***, 60 ani, com. Cojova: *Brașca-Roasca* (tip. 402).
15. Cilibon Rusen **, 57 ani, 1978, com. Zlocutea (Alexandrovăț — Casa Rea): *Merele de aur* (tip. 414 *).
16. Ciuperca Ion **, 87 ani, 1945, com. Podvrîșca, plasa Cladova, jud. Craina: *Frați de cruce, Tigani și catirul*.
17. Ciurel Dumitru **, 58 ani, 1945, com. Virbița Mare, plasa Cladova, jud. Craina: *Fata cea înțeleaptă* (tip. 875).
18. Corcodel (Korkodelovic) Miloș **, 89 ani, com. Negotin, jud. Craina: *Fata babii* (tip. 480).
19. Coti Pătru **, 45 ani, 1939, com. Geanova (Dušanovac), jud. Craina: *Cei trei frați împărați* (tip. 567).
20. Crăineanov Ficu ***, 1937, com. Gînzova, jud. Vidin (Dii): *Fetele din moară* (tip. 312).
21. Dilibaltă Mitru Floarea **, 45 ani, 1938, com. Zlocutea (Alexandrovăț-Casa Rea), jud. Craina: *Dreptatea și Strîmbătatea* (tip. 613).

¹ Informatorii notați cu un asterix sunt d.n R.S. România, cei cu două, din R.S.F.I., cei cu trei, din R.P.B., cei cu patru, din Grecia.

22. Droaiă **, Milorad a lu..., 80 ani, 1980, Iăutar, com. Bordei: *Poveste despre Baba Novac din vremea turcului*.
23. Dumitru Ilie **, 45 ani, 1946, com. Vîrmița, jud. Morava: *Copilul și fetița* (tip. 720).
24. Dumnezeu Marin **, 45 ani, 1938, com. Zlocutea (Alexandrovaț — Casa Rea), jud. Craina: *Împăratul și tilharul* (tip. 929).
25. Florescu Floarea, 35 ani, 1945, com. Bregova, jud. Vidin: *Cele trei roade de aur* (tip. 408).
26. Găină (Gainovic) Gogă **, 35 ani, 1937, com. Zlocutea (Alexandrovaț — Casa Rea), jud. Craina: *Tiganul și coliva*.
27. Ganea Floarea ***, 18 ani, 1938, com. Deleina-Fundeni, jud. Vidin: *Fata cea răsfățată* (tip. 901 B *), *Marcu crăișor*.
28. Girzoi (Grzoivec) Slavko **, 40 ani, 1978, com. Isnovățal Mare (Vacșina), jud. Craina: *Omul care știe graiul animalelor* (tip. 670).
29. Iacova Severina ***, 22 ani, 1958, com. Pocraina (Cumbair), jud. Vidin: *Dovletele* (tip. 425).
30. Iancovici Stoian **, 65 ani, 1946, com. Girliana, jud. Timoc: *Un ochi ride, altul plinge* (tip. 414 *), *Vaca neagră* (tip. 510+511), *Păcală și hoții*.
31. Iancu Maria **, 75 ani, 1945, com. Pirlita, jud. Timoc: *Copilul și dracul* (tip. 531+554).
32. Ilie Ion ** (Jovan Ilic), 75 ani, 1946, com. Brestovaț, jud. Timoc: *Împăratul fără copii* (tip. 314).
33. Iovan Ion **, 89 ani, com. Osmicea, jud. Timoc: *Cerbul de la baltă* (tip. 531).
34. Iovan Milan **, 60 ani, com. Mocrani: *Povestea tiganului* (tip. 400+707+425).
35. Lăpădat Maria **, 25 ani, 1938, com. Valea cu anini (Valakonje): *Dinu Făt-Frumos* (tip. 425).
36. Lăpădat Mläden **, 67 ani, com. Zlocutea (Alexandrovaț — Casa Rea), jud. Craina: *Căpră și lupul*.
37. Lăutaru Ilie **, 29 ani, 1945, com. Laznița-Homole: *Moșul, baba și găina* (tip. 2022 B).
38. Lăutaru Ion ** (Lautarevic Iovan), 45 ani, 1948, com. Toromașta, jud. Craina: *Înțelepciunea urșului*.
39. Lăutaru (Lautarevic) Stana **, 35 ani, 1938, com. Toromașta, jud. Craina: *Ursitorile* (tip. 930).
40. Liubomir Firu **, 39 ani, com. Grobovița, jud. Craina: *Prostu-mpărat*, (tip. 851 A).
41. Manca Dumitru ****, 65 ani, 1960, com. Lumnița, Meglenia-Salonic: *Împăratul cu doi feciori* (tip. 303+516), *Trei flăcăi săraci* (tip. 750), *Împăratul îngrijorat* (tip. 956 B), *Gingărașul* (tip. 2014), *Împăratul Constantin cel Mare*.
42. Marcu Ion **, 21 ani, 1945, com. Porodin, jud. Morava: *Măgarul cu doi stăpini*.
43. Marian Liuba **, 80 ani, 1945, com. Iabucovaț, jud. Craina: *Pasărea Zambilă* (tip. 550 B *)
44. Marinescu Toma ***, 52 ani, 1962, com. Coșava, jud. Vidin; *Bai Giora și fluierul, Bai Giora și cizma*.
45. Marinovici Sava **, 1937, com. Negotin, jud. Craina: *Doctor bun* (tip. 566+301+566)
46. Marinăstă Rada Gheorghită *, 73 ani, 1968, com. Bregova, jud. Vidin, în prezent, în Peciu Nou, jud. Timiș: *Cum a păcdlit vulpea lupul*.
47. Martin Bojidar **, 1945, com. Plamna (Plevna): *Împăratul hoț* (tip. 950).
48. Milutin Sandu **, 27 ani, 1945, com. Vîrmbnița, jud. Pojarevaț: *Moșul și baba* (tip. 480), *Moșu și baba* (tip. 480).
49. Minoacă Găluță **, 55 ani, 1938, com. Zlocutea (Alexandrovaț — Casa Rea), jud. Craina: *Păcală cu purcelu*.
50. Moraru Ion (Morarevic Iovan) **, 79 ani, com. Rădoivăț, jud. Craina: *Prostul cu păsărica* (tip. 851 A).
51. Nicolici Ion **, 57 ani, 1945, com. Gamzigrad: *Prințesa de la Gamza*.
52. Niță (Nițici) Petcu **, 65 ani, 1978, com. Zlocutea, jud. Craina: *Poveste de o muieră cu un om* (tip. 332), *Povestea lui Pătru oțu* (tip. 756 B+756 C), *Poveste cu un om sărac și unu bogat*.
53. Păsui Petru **, 1945, com. Șevița, jud. Pojarevaț: *Mirtanul năzdrăvan* (tip. 545 B).

54. Peichi Petru **, 92 ani, 1945, com. Cămenița Mare, jud. Craina: *Binele și Răul* (tip. 910 + 613), *Popa și haiducii*.
55. Peniu Vasilca ***, 1935, com. Cusuiul din Vale, jud. Durostor: *Ivanciu cel sărac* (tip. 910).
56. Petri Vlastimir **, 37 ani, 1945, com. Rășanat (Rasanac), jud. Pojarevaț: *Ura omenească* (tip. 735A).
57. Petrișor Marian **, 52 ani, 1958, com. Leca, Cladova, jud. Craina: *Turcul și munteanul*.
58. Pirvu Stan (Prvulov Stan) ***, 35 ani, 1937, com. Coșava, jud. Vidin: *Ce doresc copiii*
59. Pop Dioca (Popovici Djoka), com. Iabucovăț, jud. Craina: *Pășania lu taica popa*.
60. Popescu Floranca ***, 72 ani, 1961, com. Coșava, jud. Vidin: *Petrișor cel iubit* (tip. 303 + 468 + 313 + 314), *Lupul* (tip. 550), *Ghiunea Ghizel sau Ghina cea frumoasă* (tip. 566), *Doi frați* (tip. 567), *Piazza rea* (tip. 947 F *), *Almes-Balmes, Solomon împăratul*.
61. Popovici Atanasie-Furnigă **, 60 ani, 1945, com. Geanova, jud. Craina: *Craleviciu Marcu și Mircea cel Mare*.
62. Prăgoi Dumitru **, 57 ani, 1945, com. Podvrîșca, Cladova, jud. Craina: *Prostia omenească Tiganul păcălit*.
63. Preda Petre (Predici) **, 45 ani, 1947, com. Bogovina, jud. Timoc: *Pătru Făt-Frumos* (tip. 300 + 301), *Povestea cu poarca* (tip. 425).
64. Prunaru Dobrilă ** (fiul celebrului lăutar Sima Prunaru), 48 ani, 1975, com. Zlocutea (Alexandrovăț-Casa Rea), jud. Craina: *Poveste de un moș cu o buturoagă* (tip. 563), *Poveste de băiatul milos* (tip. 981).
65. Raboveanu Florea (Rabovjanovic Flora) **, 76 ani, 1946, com. Zlocutea, jud. Craina: *Băe tunsă, ba e rasă!*
66. Raboveanu Ion ** (zis Dobindă, zis Barac), 75 ani, 1973, com. Zlocutea, jud. Craina: *Măgarul cu doi stăpini*.
67. Raboveanu Pavel (Raboveanov Pavle) ***, 1937, com. Rabova, jud. Vidin: *Trei ciobani* (tip. 539 + 465).
68. Rădiță Florică (Radicovic Cvetko) **, 35 ani, 1966, com. Zlocutea, jud. Craina: *Fiul vacii* (tip. 301), *Judecată dreaptă* (tip. 920 A), *Un om de pe lumea lantă, Ion și peștele, Văcăru și turcu, Întelepciunea bătrîneții*.
69. Ristea Ion ***, 53 ani, 1953, com. Biliții, județ. V.d.n.: *Of!* (tip. 325), *Ariciul și vulpea*.
70. Sandu Dumitru (Sandulovic Dimitrie) **, 80 ani, 1937, com. Zlocutea, jud. Craina: *Mucea Căicea* (tip. 675), *Un șoricel și un prichindel* (tip. 2024 A *).
71. Sandu Gherghina, ** 33 ani, com. Zlocutea, jud. Craina: *Trei fete mari în cînepă* (tip. 707 C *).
72. Sandu Ilie (Sandulovic Ilija) **, 33 ani, 1933, com. Zlocutea, jud. Craina: *Iovan Iorgovan* (tip. 300 + 303), *Snopul de nuiele* (tip. 910 F).
73. Sandu Ioana ***, 89 ani, 1938, com. Deleina-Fundeni, jud. Vidin: *Peștișorul roșu* (tip. 303 + 300).
74. Sandu Ioniță **, 42 ani, 1946, com. Zlocutea, jud. Craina: *Nastratin Hogea*.
75. Sandu Pătruță **, 27 ani, 1937, com. Zlocutea, jud. Craina: *Pipilcuța* (tip. 510 + 511).
76. Sandu Petre Călin **, 55 ani, 1933, com. Zlocutea, jud. Craina: *Împăratul Traian cu urechi de tap* (tip. 782).
77. Sandu Ristea **, 55 ani, 1970, com. Zlocutea, jud. Craina: *Peștele de aur* (tip. 555).
78. Sandu Tană **, 66 ani, 1978, com. Zlocutea, jud. Craina: *Povestea lu Chelu cu a Tainii*.
79. Stani Meilă **, 35 ani, 1944, cătunul Ciuloame, plasa Cladova, jud. Craina: *Fata din dafin* (tip. 652 A).
80. Sirbul Antoniu **, 1945, com. Maidan Peș, jud. Pojarevaț, *Pielea de măgar* (tip. 510 B).
81. Stegaru M locud al lui Drăile **, 76 ani, 1930, com. Bordeie, jud. Craina: *Andrei* (tip. 465 A), *Galbinu năzdrăvan* (tip. 539 *), *Mustăciosul* (tip. 650).
82. Tabacu Păun, 53 ani, 1945, satul Dealul Gol, plasa Cladova, jud. Craina: *Negel ienicerul*.
83. Tolcea Emilia *, 48 ani, 1967, jud. Timiș: *Giscărița* (tip. 510 B).

84. Trailovici Nicola **, 58 ani, com. Isănoa, jud. Morava: *Băiatul fără noroc* (tip. 737 B *).
85. Tăranu Dumitru **, 25 ani, 1945, com. Virbița Mare, plasa Cladova, jud. Craina: *Doi feți logofeti* (tip. 707 C *).
86. Tăranu Florea ***, 92ani, 1963, com. Coșava, jud. Vidin: *Stăpinul zgircit și măgarul, Cadu și femeia.*
87. Tăranu Ioana **, 1945, com. Virbița Mare, plasa Clacova, jud. Craina: *Taina muierii.*
88. Țiru Sofia ***, 50 ani, 1962, com. Coșava, jud. Vidin: *Catrina a leneșă, Ghicitoarea sau trei frați, Copilul prostut, Femeia leneșă.*
89. Tuțu Ion **, 60 ani, 1945, com. Costol, plasa Cladova, jud. Craina: *Împăratul Traian trece-n țară.*
90. Vasilescu Stan **, 23 ani, 1938, com. Toromașa, județ. Craina: *Trei frați împărați* (tip. 500 A +518 A * +566).
91. Văduva Dobrilă **, 39 ani, 1974, com. Zlocutea, jud. Craina: *Omul fără năroc* (tip. 947 + 737 B *).
92. Văduva Stancu **, 75 ani, 1945, com. Zocutea, jud. Craina: *Fiica florilor* (tip. 403).
93. Văituș Nicola ***, lăutar, 62 ani, 1967, com. Vîrf, jud. Vidin: *Picată din cer* (tip. 470 C * + 707 C *).
94. Zloici Dionisie ****, 72 ani, 1960, com. Lumnița, Meglenia, Salonic, Grecia: *Cerbul fermecat* (tip. 315), *Geanfichia și cei nouă frați* (tip. 365 E.), *Moara lu Șeban, Păcală și taica popa.*

CUPRINSUL

<i>Introducere</i>	V
<i>Notă asupra edifiei</i>	XIX

POVEŞTI POPULARE ROMÂNEŞTI

I BASME FANTASTICE

Pătru Făt-Frumos	5
Iovan Iorgovan	9
Muma Pădurii	12
Fiul vacii	15
Robinson	17
Peștișorul roșu	20
Petrișor cel iubit	26
Împăratul cu doi feciori	28
Floarea grădinarului	31
Fetele din moară	33
Împăratul fără copii	34
Povestea lui Pipăruș Pătru	42
Cerbul fermecat	45
Of !	48
Poveste de o muiere cu un om	52
Geamficia și cei nouă frați	54
Povestea tiganului	56
Copilul născut cu cartea-n mină	59
Broasca-Roasca	62
Fiica florilor	64
Cele trei roade de aur	67
Merele de aur	68
Un ochi ride, altul plinge	70
Povestea cu poarca	72
Dovletele	73
Dinu Făt-Frumos	75
Andrei	77
Picată din cer	85

Fata babii	88
Moșul și baba	91
Moșu și baba	93
Trei frați împărați	96
Pipilcuța	106
Vaca neagră	112
Pielea de măgar	114
Giscărița	116
Cerbul de la baltă	122
Copilul și dracul	129
Trei ciobani	134
Galbinu năzdrăvan	135
Vulpea lu Rogojel	139
Mirtanul năzdrăvan	142
Lupul	145
Pasărea Zambilă	146
Peștele de aur	149
Poveste de un moș cu o buturoagă	151
Ghiunea Ghiuzel sau Ghina cea frumoasă	158
Doctor bun	159
Cei trei frați împărați	161
Doi frați	163
Dreptatea și Strimbătatea	165
Mustăciosul	172
Fata din dafin	176
Omul care știe graiul animalelor	177
Mucea Căcicea	179
Un șoricel și un prichindel	180
Doi frați logofeti	182
Trei fete mari în cîneapă	186
Copilul și fetița	189
Ura omenească	191
Băiatul fără noroc	192
Trei flăcăi săraci	194
Povestea lu Pătru oțu	196
Împăratul Traian cu urechi de țap	199

II BASME NUVELISTICE (ȘI ALTE BASME)

Prostu-impărat	205
Prostul cu păsărica	209
Fata cea înțeleaptă	212
Fata cea răsfățată	214
Ivanciu cel sărac	216
Binele și Răul	217
Snopul de nuiile	220
Judecată dreaptă	224
Împăratul și tilharul	225
Ursitorile	226
Ursitorile și lupul cu capul de fier	230
Omul fără noroc	232

Piaza rea	237
Împăratul hoț	239
Împăratul îngrijorat	242
Poveste de băiatul milos	245
Stan leneșu	250
Gingărașul	253
Moșul, baba și găina	256
Taina muierii	258
Poveste cu un om sărac și unu bogat	259
Un om de pe lumea lantă	260
Catrina a leneșă	261
Povestea lu Chelu cu a Tainii	263
Negel ieniceru	264
Poveste despre un pescar după pește	265
Frați de cruce	266
Moara lu Șeban	272

III BASME DESPRE ANIMALE

Cum a păcălit vulpea Iupul	279
Capra și lupul	281
Stan Fluierătorul	281
Ariciul și vulpea	282
Stăpinul zgircit și măgarul	287
Înțelepciunea ursului	288

IV SNOAVE

Păcală și taica popa	291
Păcală și popa	294
Păcală și hoții	296
Păcală cu purcelu	300
Cum a vindut Păcală vaca	301
Ghicitoarea sau trei frați	303
Prostia omenească	304
Pățania lu taica popa	305
Cei trei popi	307
Alt șarlatan de popă	309
Țiganul păcălit	310
Cadiu și femeia	312
Lăcomia și prostia	312
Țiganul și coliva	314
Două surde	315
Turcul și munteanul	315
Măgarul cu doi stăpini	316
Boierul și slugile	316
Ion și peștele	317
Ba e tunsă, ba e rasă !	317
Văcaru și turcu	318
Ce doresc copiii	319
Doi minciinoși	320

Copilul prostuț	321
Surzii	322
Femeia leneșă	323
Almeș-Balmeș	323
Înțelepciunea bătrinești	326
Popa și haiduci	329
Tîganul și catirul	330
Bai Giora și fluierul	331
Bai Giora și cizma	333
Bai Ganea clocește	334
Nastratin Hogaș	334

V LEGENDE

Omul însurat cu o piatră	339
Alexandru Macedon	340
Solomon împăratul	343
Împăratul Traian trece-n țară	345
Prințesa de la Gamza	347
Împăratul Constantin cel Mare	348
Craleviciu Marcu și Mircea cel Mare	350
Marcu crăișor	351
Poveste despre Baba Novac din vremea turcului	353
Anexe	359
Indice al informatorilor	405

Lector: IOAN ȘERB
Tehnoredactor: VASILE CIUCA

BUN DE TIPAR: 20.05.1988
Coli. ed. 38,72 Coli tipar 27

Intreprinderea Poligrafică
„ARTA GRAFICĂ” București

